COLECȚIA CUTEZĂTORII

G. B. ADAMOV

TAINA CELOR DOUĂ OCEANE

EDITURA TINERETULUI

Grigori Borisovici Adamov

Taina celor două oceane

Partea întâi – Corabia neobișnuită

Capitolul I
O discuție întreruptă

Noaptea era pe sfârșite, dar într-o cameră de la etajul al treisprezecelea, lumina mai ardea încă; prin crăpătura îngustă dintre portierele masive ale ferestrelor, o șuviță palidă de lumină răzbea difuz în întunericul de afară.

O mică lampă de masă, scundă și cu abajur negru, proiecta o lumină vie, conică, numai asupra unei mici porțiuni dintr-o hartă geografică întinsă pe masă. Totul în jur părea, prin contrast, învăluit într-un amurg des.

Aplecați deasupra mesei, doi oameni priveau harta. Chipurile lor nu se deslușeau. Doar ochii străluceau în semiobscuritatea odăii: unii înguști, așezați pieziș, șterși și nepăsători, alții mari, arzători, intrați adânc în orbitele întunecate. Siluetele acestor oameni se conturau vag.

Acela care ședea pe scaun, lângă masă, un om de statură mijlocie, îndesat și puternic, cu ținuta militară, ridică ușor capul și fără să-și ia degetul de pe un punct din centrul oceanului Atlantic, întrebă:

– Coordonatele precise ale stației din Marea Sargaselor le cunoști?

– Nu, căpitane.

– Crocke! Te-am rugat de atâtea ori să nu-mi spui astfel.

Crocke luă poziția de drepți. Era foarte înalt, ciolănos și cu mâinile lungi.

– Iertați-mă, Matvei Petrovici, rosti el cu glas înăbușit. Mereu uit.

– Uitatul ăsta al dumitale ar putea într-o bună zi să ne coste foarte scump. Dacă dumneata ești pentru mine Crocke și numai Crocke, atunci și eu pentru dumneata – ține minte odată pentru totdeauna! – nu sunt decât un iacut, inginerul Matvei Petrovici Ivașev. Ne-am înțeles?

Matvei Petrovici vorbea foarte corect limba rusă, pronunțând terminațiile cu o claritate care trădează, mai mult decât orice, pe un străin.

– Am înțeles, Matvei Petrovici. N-o să se mai întâmple. Apoi, înclinându-se ușor, Crocke continuă: Repet: deocamdată coordonatele nu le cunosc. Dar am să le aflu acolo, la fața locului. Cred că o să ne oprim pe-aici pe undeva.

Mâna lui mare, cu degete lungi și puternice, pătrunse în conul de lumină și încercui cu un creion bine ascuțit un spațiu destul de mic, la răsărit de insulele Bahama.

– Numai atât, desigur, e puțin. Îndată ce afli coordonatele precis, să le comunici „Lady-ei Macbeth”. Vei primi atunci indicații când trebuie să slăbești centura navei. Indicativul dumitale va fi INA-2, iar al „Lady-ei Macbeth” – EZIT.

– Am înțeles Matvei Petrovici. „Lady Macbeth” știe că după aceea trebuie să trimită hidroavionul să mă ia?

– Firește. Lui Crocke i se păru că pe chipul lui Matvei Petrovici lunecă umbra unui zâmbet galant. N-o să îngăduim ca Anna Nikolaevna să-și strice fermecătorii ei ochi plângându-și logodnicul.

Crocke se înclină cu aer rezervat, tăcu un răstimp, apoi întrebă cu șovăială:

– Aș dori, Matvei Petrovici, să vă reamintesc condițiile noastre. Eu m-am obligat să vă comunic coordonatele primei staționări mai îndelungate, și atât. În schimb urma ca Anna Nikolaevna să fie imediat pusă în libertate. V-am spus încă de rândul trecut că sunt de acord. Sper că Anna Nikolaevna, acum... e liberă.

– Absolut! Doar ne-am înțeles. Am trimis de atunci radiograma. Urmează acum ca și dumneata să-ți îndeplinești angajamentele. Așteptăm să ne trimiți coordonatele escalelor mari, pe întreg parcursul.

Crocke tresări și, cu emoție în glas, întrebă repezit:

– Cum? Pe întreg parcursul?! Dar era vorba numai despre prima escală! Şi chiar după prima mea comunicare, hidroavionul de pe „Lady Macbeth” trebuia să mă ia şi pe mine. Nu mai înţeleg nimic, Matvei Petrovici. Îmi puneţi acum cu totul alte condiţii. Doar n-am vorbit aşa...

– Ei, Crocke, ce importanţă are? Marele stat major a găsit de cuviinţă să facă această neînsemnată rectificare a planului de acţiune, pentru eventualitatea că din motive neprevăzute nu vom putea folosi prima dumitale informaţie. Face oare să ne certăm pentru atâta lucru? În definitiv, singura consecinţă neplăcută ar fi doar amânarea, pentru câteva zile a trecerii dumitale pe nava noastră.

– Nu, nu, Matvei Petrovici! În nici un caz! se opuse Crocke enervat. Ar însemna să vă procur informaţii în mod sistematic. Nu, nu, asta e cu totul altceva... E prea...

– Unde vezi deosebirea, dragă Crocke? zâmbi netulburat Matvei Petrovici. Ce-i dacă o faci o dată, de două sau de trei ori. În fond e acelaşi lucru. De altfel, dacă nu-ţi convine, mai am timp să înştiinţez marele stat major că refuzi. Cu siguranţă că Anna Nikolaevna va primi cu o nedumerire amară întoarcerea ei în mediul neconfortabil pe care abia l-a părăsit...

Cu paşi mari, Crocke făcu de câteva ori ocolul odăii, frecându-şi nervos bărbia rasă. În cele din urmă, se opri lângă masă şi spuse cu glas răguşit:

– Bine! Sunt de acord, Matvei Petrovici. Dar vreau asigurări. Daţi-mi cuvântul dumneavoastră de nobil... cuvânt de samurai, că din acest moment Anna Nikolaevna va fi cu desăvârşire scoasă din acest joc şi că, orice s-ar întâmpla, eu voi fi luat de pe navă înainte de sosirea ei la punctul terminus.

– Să n-ai nici o îndoială, Crocke. Dorinţele dumitale vor fi îndeplinite întocmai. Îţi dau cuvântul meu! Apropo, pentru ce dată a fost

stabilită sosirea la destinație? Înțelegi, trebuie să știm acest lucru în legătură cu cea de a doua cerință a dumitale.

Crocke tăcea, cu capul plecat. O rază de lumină îi căzu pe fruntea lată, pe care sclipeau mici broboane de sudoare. Își scoase batista respirând cu greutate și, continuînd să tacă, își șterse sudoarea.

– Ei? insistă Matvei Petrovici, văzând că nu-i răspunde. De ce șovăi? Cum crezi că putem pregăti trecerea dumitale pe vasul nostru dacă nu știm de cât timp dispunem?

– Nu știu, răspunse Crocke cu glas sugrumat, fără să-și ridice privirea și lăsându-se greu pe scaunul din cealaltă parte a mesei.

– Asta nu se poate! replică tăios Matvei Petrovici, lovind cu palma pe hartă. Îmi impui obligații, fără să-mi dai posibilitatea de a le îndeplini! Nu e logic. Și, la urma urmei, care e deosebirea între o informație asupra coordonatelor și o informație asupra termenului sosirii? De ce prima informație poți să ne-o dai, iar pe a doua o refuzi? O contradicție tipică a sufletului larg, slav.

Înciudat, Matvei Petrovici se lăsă pe speteaza scaunului, puse picior peste picior și începu să bată toba cu degetele în masă.

– Lasă-te de fasoane și nu te mai strâmba, Crocke! continuă el ferm, după o clipă de tăcere. Trebuie să știu termenul. Dacă nu-mi spui, atunci acordul nostru se anulează. Și nu numai acordul, dar n-o să ne mai intereseze nici persoana dumitale. Nu uita că bătrânul Abrosimov ne-a predat toate hârtiile semnate de dumneata, așa că ele sunt la dispoziția noastră. Și notița pe care mi-ai trimis-o se află la loc sigur. Ei, ce zici? își termină el vorba, plin de ciudă și nerăbdare. Termenul!... Termenul! Face oare să ne stricăm prietenia pentru un fleac ca acesta?

Crocke se ridică în picioare, făcu repede de două ori ocolul odăii, apoi se opri brusc lingă masă

și rosti, bâlbâindu-se:

– Bi-bine... Dar nu sunt sigur... Am auzit că termenul sosirii ar fi douăzeci și trei august...

Ca străbătut de un curent electric, Matvei Petrovici sări de pe scaun, dar îndată, încetișor, se lăsă la loc. Chipul lui galben-cafeniu încremeni, iar ochii-i puțin sașii se ascunseră sub pleoapele lăsate în jos.

– Așa... va să zică! mormăi el neizbutind să-și ascundă emoția. Douăzeci și trei august? Asta... e foarte interesant! După un răstimp de tăcere, continuă ceva mai calm: Acum, dragă Crocke, totul e limpede. Desigur că până la douăzeci și trei august vom izbuti să te ridicăm de pe vas. „Lady Macbeth” sau un alt vas al nostru îți va face cunoscut la timp acest lucru... Și uitând parcă de prezența lui Crocke, cu ochii fixați undeva în gol, rosti încet și îngândurat: Douăzeci și trei august... Să fie o simplă coincidență?... Ori au aflat?...

În cele din'urmă, Matvei Petrovici își veni în fire, luă creionul și, după ce se jucă puțin cu el, schimbă discuția:

– Ei, Crocke, ce ai de gând să faci după ce vii la noi? Ai să fii doar un om bogat... Apoi, stăpânindu-și un zâmbet, adăugă: Și pe deasupra posesorul unei încântătoare soții și ginerele unui om mai mult decât respectabil.

– Nu știu, Matvei Petrovici. Nu m-am gândit încă, îi răspunse Crocke în silă, cu glas surd. Poate am să plec în America, M-au invitat în repetate rânduri să mă duc să lucrez acolo.

– O, Crocke! exclamă Matvei Petrovici jignit. Dacă ai de gând să-ți continui munca, atunci crezi oare că dumneata, un inginer talentat, specialist în motoare cu reacție, nu vei fi suficient de apreciat în țara mea? Nădăjduiesc că după ce vei trăi câtăva vreme la noi, îți vei schimba părerea și intențiile de viitor. Dar să ne întoarcem la treburile noastre. Matvei Petrovici se aplecă asupra hărții și

continuă: În punctul următor, cel mai potrivit, la Gibraltar – dacă va mai fi cazul – o să te aștepte...

Deodată, fără să-și termine fraza, înălță capul și ascultă atent. Tulburat, Crocke întoarse fața spre ușă și încremeni. Prin liniștea de mormânt ce se lăsase, se auzi un foșnet depărtat și o mișcare abia simțită.

Fără zgomot, ca o pisică, Matvei Petrovici sări în picioare.

– Atenție! șopti el. Toate actele și hârtiile cu privire la expediție – pe masă!

Smulgând din buzunarul dinăuntru al redingotei câteva hârtiuțe subțiri, cu rânduri de cifre, schițe și desene, le aruncă pe masă. Apoi, repezindu-se într-un ungher al camerei, trase repede, dar tot fără zgomot sertarul unui șifonier înalt, adună grămadă tot conținutul și-l aruncă de asemenea pe masă.

În acest timp, cu mâinile tremurânde, Crocke se scotocea și el prin buzunare, scoțând de acolo tot felul de hârtii. Mișcările lui însă nu semănau de loc cu mișcările repezi, precise și sigure ale lui Matvei Petrovici. El se bătea dezordonat peste buzunare, lua de pe masă când o hârtie, când alta, arunca ochii pe ea în fugă și o vâra înapoi în buzunar, pentru ca după o clipă să o scoată din nou și iarăși s-o pună pe masă.

– Sunteți sigur că... că... vin la noi? întrebă el într-o șoaptă surdă și gâfâită.

– Da! răspunse scurt Matvei Petrovici, și aplecându-se, scoase de sub pat un lighean mare smălțuit.

Soneria dinspre hol răsună scurt, Crocke se clătină și se sprijini cu mâna de scaun. Fața lui palidă se putea desluși chiar și în semiîntunericul ce domnea în odaie.

– Zvârle toate hârtiile în lighean! îi porunci Matvei Petrovici.

Crocke simți deodată că mâinile i se înmoaie și că nu i se mai supun. Strânse în grabă hârtiile de

pe masă și fugi cu ele spre lighean. Tremurând și legănându-se prin aer, câteva hârtiuțe căzură pe podea.

– Ești nebun! șuieră Matvei Petrovici, adunând hârtiuțele. Ai să ne nenorocești!

Soneria se auzi din nou, de astă dată prelung și strident.

– Dă foc hârtiilor și îmbracă iute mantaua de ploaie! Ia-o pe cea mare!!

Cu o forță nebănuită, Matvei Petrovici începu să împingă spre ușă un dulap greu de cărți. Din hol se auzi o lovitură surdă, încă una, iar pe urmă un trosnet de lemn. Chibriturile din mâinile tremurânde ale lui Crocke se rupeau, flacăra celor care se aprindeau pâlpâia scurt și se stingea îndată.

– La naiba! – înjură Matvei Petrovici – întotdeauna ești atât de fricos? Dă chibriturile încoace! Îmbracă-ți mantaua și sări pe fereastră! Iute!

În clipa când dulapul împins fu lipit de ușă, holul se umplu de un zgomot surd de pași ce alergau pe covor. Se auzi un glas poruncitor:

– Ivașev, deschide! Știm că ești aici!

Într-un ungher al încăperii, flacăra vie a unui chibrit bine aprins lumină pentru o clipă silueta mătăhăloasă a Iui Crocke, îmbrăcat cu o manta neagră de ploaie, largă și lungă până-n călcâie și silueta voinică, îndesată, a lui Matvei Petrovici.

Dintr-un salt, Matvei Petrovici fu lângă masă, stinse lampa și-l împinse pe Crocke spre fereastră.

– În clipa asta, viața dumitale e mai prețioasă decât a mea, șopti el, vârându-i în mână capătul unui șnur al mantalei. De viața dumitale depinde succesul misiunii noastre, victoria sau înfrângerea patriei mele. Salvează-te! Am să-i țin în loc cât îmi va sta în putință și apoi te voi urma. Sări și trage imediat de șnur!

Trecu prin portierele grele și deschise fereastra. Răcoarea umedă îi mângâie fața, stropi mici de ploaie acoperiră pervazul ferestrei.

Departe, în bezna nopții, din învolburarea ploii se desprindeau, rare și înconjurate de o aureolă portocalie, luminile străzilor mărginașe ale Leningradului.

Ușa reținută de dulapul greu începu să trosnească sub izbiturile celor de afară.

Crocke se urcase pe pervaz și, șovăind, cu o mână înțepenită pe rama ferestrei, privea prăpastia neagră, a celor treisprezece etaje, care se deschidea sub el.

– Sări odată, lua-te-ar naiba! urlă Matvei Petrovici, înăbușindu-se de furie și, apucându-l pe Crocke de braț, îl îmbrânci brutal în beznă.

Cu un icnet surd, Crocke se prăvăli în gol și imediat se auzi o pocnitură aidoma unui dop sărit dintr-o sticlă de șampanie.

Matvei Petrovici se aplecă spre pervaz, ascultă atent, dădu mulțumit din cap și se întoarse spre ușă.

La lumina slabă a focului aproape stins, din lighean, el observă că dulapul se clatină amenințător sub apăsarea ușii dinspre hol. Răvășind din fugă grămada de hârtii, din lighean, Matvei Petrovici se repezi să sprijine dulapul cu care baricadase ușa.

În clipa aceea, o izbitură puternică scoase ușa din țâțâni și răsturnă dulapul înalt și greu. Zgomot, trosnet și zăngănit de geamuri sparte umplură încăperea, podeaua se cutremură. Prin ușa sfărâmată, sărind peste dulapul răsturnat, oamenii năvăliră în odaie. Lămpile de mână luminară cărțile și cioburile de sticlă împrăștiate pe jos, printre care Matvei Petrovici, prins sub dulap, zăcea nemișcat cu capul într-un lac de sânge și cu mâinile în lături.

– Erofeev și Petrov, scoateți-l pe rănit de sub dulap! se auzi un ordin. Maximov... Cheamă salvarea! Kovalenko, la mine! Ajutați să stingem focul! Dați jos portiera!

Tânărul ofițer cu trese și însemne de locotenent, de la Securitatea Statului, se apropie în fugă de lighean. Smulgând din mâinile lui Kovalenko portiera, o aruncă asupra hârtiilor aprinse.

– Ține-o așa până se stinge focul de tot, se adresă el ajutorului său. Nu, nu apăsa, ca să nu se fărâmițeze foile arse.

Locotenentul se întoarse apoi spre rănit, pe care Erofeev și Petrov îl așezaseră pe un divan lat, de piele, și-i spălau acum sângele de pe cap. Peste o clipă se auzi un geamăt ușor. Matvei Petrovici deschise ochii și-l văzu mai întâi pe tânărul ofițer care se aplecase deasupra lui și-l privea fix în ochi.

– Ei, căpitane Maeda, cum te simți?

Matvei Petrovici ridică ușor capul, învălui cu o privire fugară odaia și, închizând ochii, se lăsă din nou pe pernă.

– Protestez... împotriva acestui atac sălbatic... Cer să fiu dus imediat la consulat, spuse el cu glas stins.

– După cât știu eu, locuința inginerului Ivașev, supus sovietic, nu se bucura de drepturi de exteritorialitate, răspunse locotenentul zâmbind. De, căpitane, trebuia să deschizi ușa și să te prezinți. Poate că atunci am fi putut face ca ceremonia cunoștinței noastre să fie mai puțin dureroasă.

Matvei Petrovici nu răspunse nimic. Continua să zacă nemișcat cu ochii închiși.

– Mi se pare că și-a pierdut cunoștința, observă Erofeev.

În clipa aceea, Maximov intră în cameră:

– În zece minute, salvarea va fi aici, tovarășe locotenent, raportă el.

– Foarte bine! Îl vor readuce ei în simțiri. Până atunci pansează-l dumneata, Maximov, iar după aceea fă percheziție aici, în odaia asta. Erofeev, Petrov și Kovalenko, percheziționați celelalte camere. Sergheev rămâne cu mine. Toate

hârtiile găsite aduceți-le aici și puneți-le pe masă. Lucrați cu maximum de atenție și repede!

Se întoarse spre ungher. Ligheanul acoperit cu portiera nu mai fumega de loc. Deodată privirea locotenentului se opri asupra celeilalte ferestre; portierele unduiau ușor, mișcate de vânt. Se repezi întracolo.

– Sergheev, dumneata ai deschis fereastra?

– Nu, tovarășe locotenent. Pesemne că era deschisă înainte.

Locotenentul sări la fereastră și, desfăcând portierele cu o mișcare bruscă, privi afară. Jos, în bezna deasă, pământul nu se vedea.

Locotenentul închise repede fereastra:

– Sergheev, adu lampa!

La lumina puternică a lămpii de masă, locotenentul studie atent cu lupa fiecare centimetru de pe pervaz.

– Aici s-a urcat cineva... de curând... Ploaia n-a apucat să spele urmele, șopti locotenentul, ca pentru sine.

Cu lama briceagului dezlipi de pe pervaz o bucățică neagră și subțire, cât o monedă de zece copeici, și o puse în palmă.

– Tutun... scrum... pământ. După ce o mirosi, rămase o clipă pe gânduri, apoi adăugă: Un muc de țigară care s-a lipit de tocul sau de talpa încălțămintei.

– E limpede, tovarășe locotenent, spuse Sergheev, luminând mai departe cu lampa. Precis că s-a urcat cineva aici.

– Da, dar cine? întrebă locotenentul, dus pe gânduri. Începu să cerceteze din nou pervazul cu lupa: Da, uite urma tălpii, rosti încet locotenentul, din ce în ce mai convins, privind fix la pervaz. Un om înalt, cu picioare foarte mari, s-a urcat pe fereastră. Dar cine putea să fie? Și unde o fi dispărut? Să fi coborât pe o frânghie de la etajul al treisprezecelea? E de necrezut!

Deschise din nou fereastra și începu să cerceteze cu lupa cornișa exterioară. Nu se vedea nici o urmă, zgârietură sau deteriorare.

– Sergheev, coboară împreună cu Maximov și cercetați jos, sub fereastra aceasta.

Locotenentul scoase bloc-notesul, rupse o foaie de hârtie, înfășură în ea mucul de țigară strivit și puse pachețelul în bloc-notes. Se apropie apoi din nou de lighean. Dădu portiera la o parte și privi maldărul de hârtii, notițe, carnețele și fotografii, pe jumătate arse. Scotea cu băgare de seamă, una câte una, foițele de scrum rămase întregi, și așezându-le cu grijă pe harta geografică, de pe masă, le cerceta atent.

Cerculețul tras cu creionul la răsărit de insulele Bahama, în Marea Sargaselor, îi atrase atenția. Se gândi câteva clipe, apoi luă din lighean o hârtie pe jumătate arsă. Pe ea se deslușeau frânturi de coordonate geografice: grade, minute, secunde. Locotenentul se cufundă în studiul acestei foi.

Pe neașteptate lăsă foaia pe masă și se întoarse brusc. În clipa următoare, două trupuri încleștate se rostogoliră pe podea. Un cuțit finlandez căzu zăngănind scurt lângă ei.

După încă o clipă, căpitanul Maeda zăcea jos, cu mâinile legate la spate.

Locotenentul îl chemă pe Erofeev. Îl prinseră pe căpitan unul de umeri, celălalt de picioare, și-l culcară pe divan.

De data asta, japonezul își pierduse într-adevăr cunoștința.

Sergheev și Maximov se întoarseră aducând o manta mare și neagră, încheiată cu o mulțime de nasturi. Numeroase nervuri subțiri, elastice și lungi, porneau de la guler până jos, formând o carcasă interioară, ca a unei umbrele uriașe. Capetele de jos ale nervurilor erau legate între ele cu niște șnururi rezistente, de mătase, prinse de o centură lată, de mătase.

– Unde ați găsit-o? întrebă nedumerit locotenentul, cercetând curioasa manta-umbrelă.

– Exact sub fereastra aceasta, tovarășe locotenent, răspunse Sergheev. Atârna de un copac... se încurcase printre ramuri.

– Acum înțeleg totul. Este o parașută portativă. Cu ajutorul ei a dispărut din această cameră un al doilea criminal, poate cel mai primejdios.

Din stradă se auzi urletul puternic al unei sirene. Sosea salvarea.

Însoțit de Erofeev și Kovalenko, căpitanul Maeda fu dus la spitalul închisorii, în timp ce în apartamentul de la etajul al treisprezecelea, locotenentul și ceilalți ostași își continuară cu minuțiozitate percheziția.

Capitolul II
Întâlniri submarine

Lupta se apropia de sfârșit.

Sepia își pierdea puterile. Încleștându-se cu două brațe de un colț de stâncă, ea se silea – cu celelalte opt – să încolăcească mai strâns trupul lunecos, de șarpe, al uriașei murene. De obicei cenușie cu dungi și pete verzi – întocmai ca stânca acoperită de alge – acum, în toiul luptei, din pricina furiei și a spaimei, sepia își schimba într-una culoarea, încât pe trupul ei se vedeau unduind fel de fel de nuanțe. Inelul elastic, de piele, care-i învelea încheieturile brațelor, se destinse și de sub el, cefalopodul scoase un cioc cafeniu ca de papagal, un cioc lung, tare și ascuțit, în stare să străpungă până la creier capul unui pește oricât de mare. Doi ochi mari, rotunzi, se holbau scânteind, având când culoarea trandafirie, când albastră, când verde argintiu. De obicei, dacă izbutește să învălue peștele cu brațele ei apucătoare, presărate spre fălci cu nenumărate ventuze, sepia poate ușor să-l aducă până la cioc, pentru a-i străpunge capul. Dar această murenă lungă de doi metri era prea mare, prea puternică și dibace, ca să se lase răpusă. Partea din față a peștelui, galben șofranie, groasă și rotundă, apărea pe nesimțite, cu mișcări iuți, unde nu gândeai, iar pliscul ei, ca de rață, cu nenumărați dinți ascuțiți, sfâșia trupul cefalopodului, când dintr-o parte, când din cealaltă.

Bătrâna și încercata sepie – uriașă printre semenele ei – care izbutise până acum să iasă totdeauna învingătoare în astfel de lupte, simțea de astă dată că nu mai poate face față atacului atât de înverșunat. Epuizase aproape toată rezerva de cerneală, cu care înnegrea apa din jur și își pierduse aripioara dreaptă și două brațe, retezate de dinții ascuțiți ai murenei.

În momentul acesta critic încercă să aplice metoda ei veche, folosită cu succes împotriva

peștilor cu boturile lungi. Fluturându-și dintr-o dată, ca pe niște bice, toate șase brațele libere, câte-i mai rămăseseră, se săltă și încolăcind numai cu cele patru scurte trupul murenei, cu celelalte două apucătoare încercă s-o cuprindă de bot. Dar unul dintre brațe nimeri în gura murenei și peste o clipă atârna neputincios, unduind ca un vierme. Cu celălalt braț, izbuti totuși să încleșteze puternic necruțătoarele fălci ale dușmanului. Murena se zbătea furioasă ca prinsă într-un laț. Trupul ei lung, cilindric, se arcuia ca un cerc și, când se destindea, coada ei neagră lovea cu o putere îngrozitoare trupul sepiei, lipit de stâncă. Trei lovituri din acestea fură de ajuns ca să amețească sepia și s-o facă să slăbească lațul care imobiliza botul murenei. Încă vreo câteva lovituri și botul murenei se deschise, apoi se închise, și brațul lung al sepiei, retezat de lângă cap, lunecă domol spre fund, încolăcindu-se și desfăcându-se spasmodic.

Desprinzându-se de stâncă și slobozind ultima rezervă de cerneală, sepia încercă să se salveze prin fugă. Dar nu izbuti. Pesemne că în buzunarul ei rămăsese prea puțin lichid negru și norul era prea străveziu.

Peste o clipă, când norul se destrămă, se putea vedea ospățul grăbit și plin de furie al murenei.

În depărtare, prin amurgul verde-albăstrui, trecu fulgerător un trup întunecat, lung și mlădios ca o nuia, cu un cap ascuțit ca de știucă. Botul larg era plin de dinți ascuțiți și întorși ca niște cârlige, iar din fălcile de jos se mai înălțau și doi dinți uriași, ca niște colți. Burta argintie a monstrului sclipi scurt.

Murena observă prea târziu primejdia. Abia apucă să-și ridice capul cu botul deschis, când monstrul îi și cuprinse între fălci gâtul gros și rotund.

Baracuda – spaima apelor din preajma insulelor Antile – se năpustise ca un trăsnet. Șerpuind și încolăcindu-se ca două arcuri de oțel,

uriașii pești se rostogoliră până la fund, stârnind nori de nisip și nămol. În toate părțile zburau, purtate de puternice șuvoaie de apă, holoturii cafenii, asemeni unor castraveți plini cu bubulițe înalte și cărnoase, arici de mare negri și rotunzi ca niște pâini, cu acele lungi și ascuțite răsfirate în toate părțile, stele de mare galbene, verzi, purpurii, cu cinci și șase colțuri, ofiuri cu brațe radiale, lungi și subțiri ca bicele, bureți de toate culorile, acoperiți de un gros înveliș mucoziform, cârcăiaci uriași, de douăzeci, treizeci centimetri lungime. Racii înotau de-a-ndărătelea; crabii se îndepărtau în grabă pe piciorușele lor înalte ca niște picioroange, purtându-și pe sus foarfecele groase și puternice. Ca o ploaie multicoloră, peștii fugeau cit mai departe de locul groaznicei încăierări.

Baracuda nu-i dădea drumul murenei din fălcile ei ca de granit și-și înfigea tot mai adânc dinții înspăimântători în trupul victimei. În cele din urmă se smuci și smulse din gâtul gros o bucată enormă de carne, pe care o înghiți într-o clipită. Cu o rană adâncă, lăsând în urmă o dâră lată de sânge, care se întindea, murena o luă la fugă. Dar cu o iuțeală de fulger, baracuda o ajunse din urmă și se apucă furioasă să-și sfâșie prada.

* * *

În urma zoologului, Pavlik urca panta abruptă a stâncii submarine. Îi stăruia în ochi imaginea înfiorătoare a baracudei cu colți ascuțiți, cu botul ei mare, cu ochii rotunzi și nemișcați, plini parcă de o furie rece. Mereu se uita înfricoșat în jur.

Părul lui mătăsos, de obicei pieptănat lins, cu cărarea într-o parte, era acum răvășit și lipit de sudoare. Ochii mari, cenușii, i se rotunjiseră. Fața lui firavă, cu bărbia ascuțită, pălise. Umbrele care lunecau pretutindeni îl înspăimântau. Amurgul verzui și dens din văi, din grote, din surpături, ori îngrămădirile de stânci, ghirlandele de alge

tremurânde, desișurile de crini de mare, totul putea fi loc de pândă, de pretutindeni te urmărea parcă ceva amenințător, ceva neașteptat, groaznic, necruțător. Pavlik abia își târa picioarele. Pașii lui ridicau de pe fund nori ușori, de nisip alb, de coral. Călca peste holoturii care înghițeau pașnic firișoare de nămol, peste stele de mare ce se târau domol pe fund, strivea pungile ascidiilor albe ca marmura, care plesneau sub tălpile lui grele, sfărâma țevișoarele calcaroase ale viermilor care-și înălțau urechiușile roșii, înăuntrul cărora se vedea desenul fin ramificat al sistemului sanguin.

– Ai văzut? întrebă zoologul, care o luase înainte, într-o clipă s-a isprăvit și cu murena. Din colții baracudei rar scapă cineva.

– Dar nouă... nouă ne-ar fi putut face ceva, Arsen Davidovici... dacă nu ne-am fi ascuns în văgăună? întrebă Pavlik, bâlbâindu-se ușor.

Zoologul zâmbi și, după cum îi era obiceiul, ridică mâna ca să-și mângâie frumusețea de barbă asiriană, dar mâna îi trecu doar peste pieptul metalic, neted, al costumului de scafandru.

– Nouă nu ne poate face nimic... Nu numai baracuda, dar nici regele străfundurilor, cașalotul, nu poate sfărâma platoșa costumelor noastre, îi răspunse el. Credeai că de frică am intrat în văgăună? Nu. Voiam doar să nu încurcăm actorii pe scenă. Altfel e îngrozitoare baracuda asta. Nici pe Skvoreșnea nu l-aș sfătui, când se scaldă în chiloți, să dea ochii cu o baracudă. Cred că-i cel mai necruțător, cel mai îndrăzneț pește de pradă din apele Antilelor.

Deodată zoologul se opri, se lăsă în genunchi și, cercetând atent ceva de pe fund, strigă:

– Pavlik! Vino repede încoace, piciule, să vezi ce n-ai mai văzut.

Glasul lui răsuna vesel și însuflețit în micuțul aparat de recepție montat în casca lui Pavlik. Prin casca transparentă, Pavlik vedea nasul mare, sprâncenele negre, stufoase, ale zoologului și

barba lui lată, neagră, lucioasă și cu reflexe albăstrui, care se pierdea sub gulerul costumului de scafandru. Pe fruntea fiecărei căști, în sclipiri argintii de reflector, o lanternă rotundă, micuță, dar puternică, strălucea ca un soare mic. Costumul metalic, de culoarea oțelului brunat, era bombat la spate și pe piept, ceea ce-l făcea pe scundul zoolog să semene cu un pitic cocoșat, din poveste. Dar nici Pavlik nu arăta altfel. În aceste cocoașe se aflau acumulatoarele electrice, destul de mici, dar de o capacitate uriașă, mecanismele pentru deplasări, precum și rezerva de oxigen. De o centură metalică, elastică, pe afară atârna un stilet, încă o mică lanternă mobilă, un toporaș cu mânerul lung, un mic sul rotund și încă ceva lung și plat, ca un fel de cartușieră. În partea dreaptă a centurii atârna o cutie plată, cu mâner, prelungită într-o parte ca țeava unui browning. Mânerul lădiței se prelungea printr-un șnur elastic de cauciuc, care pătrundea în costum, în dreptul cocoașei din spate. Pe mâna stângă, în manșeta metalică a costumului de scafandru, sub niște discuri transparente, erau fixate trei aparate, indispensabile călătoriilor submarine: un ceas, o busolă și un batimetru, indicator al adâncimilor.

Pe Pavlik îl uimea mai mult decât orice elasticitatea surprinzătoare a acestei îmbrăcăminți metalice. Și, acum, când zoologul, fără nici un efort, se lăsă nestingherit în genunchi și, ridicând mâna, îi făcu semn lui Pavlik să se apropie, băiatul nu se putu stăpâni să nu atingă cu degetele mănușii metalice pieptul bombat al costumului său. Îl trecură fiorii unei minunate încântări, un sentiment de siguranță și de liniște îl cuprinse. „Nici colții cașalotului nu pot sfărâma platoșa costumelor noastre de scafandru”, repeta el cuvintele zoologului și, foarte bine dispus, făcând eforturi ușoare pentru a învinge împotrivirea apei, se apropie.

Fără să slăbească din ochi o pată de o culoare vie ce se mișca pe fund, zoologul întinse mâna:

– Încet, Pavlik! Să nu-i sperii! Apleacă-te și privește.

– Un rac, Arsen Davidovici, spuse Pavlik, după ce se uită mai atent. Dar de ce s-a băgat pe jumătate într-o scoică? Și ce-i cu floarea aceea pe care o duce pe spinare?

Cu toate că se aflau la o adâncime de șaizeci de metri, Pavlik vedea foarte bine ce se petrece pe fund. Pesemne că ziua, deasupra oceanului, era luminoasă și senină. Soarele tropical se apropia de amiază. Razele lui străbăteau tot mai vertical apa limpede și străvezie, pătrunzând tot mai adânc. Alb ca zăpada, nisipul de coral, care acoperea fundul, reflecta minunat lumina soarelui care ajungea până acolo.

– Floarea asta e o vietate, îl lămuri zoologul. E o actinie, un înveterat animal de pradă. Iar racul care s-a vârât în scoică nu e un rac obișnuit, ci un rac pustnic. Uite-l! Stai, fii atent, cred că o să iasă de tot din scoică... Numai pieptul, capul și foarfecile îi sunt acoperite de carapace, restul corpului e moale și absolut lipsit de apărare. De aceea își caută o cochilie de scoică pe măsura lui. Înțelegi? Ca să-și ascundă în ea burticică lungă, vulnerabilă. Scoica asta o cară mereu după el, ca pe o căsuță și la cea mai mică primejdie intră cu totul în ea.

– Priviți, priviți! strigă Pavlik. Iese din căsuță. Caraghios mai e! Ce mare-i unul din foarfeci și ce micuț e celălalt!

Pavlik izbucni într-un râs vesel. Râse și zoologul.

– Și actinia asta... ce frumoasă e! continuă Pavlik plin de entuziasm. Parcă ar fi o floare de ochiul boului. Nu-i așa, Arsen Davidovici? Doar că are petalele mai lungi și mai întortocheate... și-s de culoare liliachie...

– Așa e, piciule. Numai că astea nu-s petale. Astea-s tentacule. Tentacule vii, mișcătoare. Le vezi cum tremură în jurul gurii actiniei?... Sus, în vârful tulpinei... Ia uită-te în jur! Vezi? Peste tot actinii, din cele mai variate.

Pavlik ridică ochii. Într-adevăr, unde te uitai, pe toate stâncile și pe toți bolovanii, vedeai puzderie de flori submarine, vii și frumoase, actinii de tot soiul. Unele înalte până la 30-40 centimetri, altele joase, aproape plate, unele cu tentacule lungi, fâlfâind ca părul despletit, altele cu tentacule scurte, parcă tunse, unele roșii, altele verzi, purpurii, liliachii, galbene, de toate nuanțele acestor culori – formau o minunată grădină vie, cum nu-i prea este dat ochiului omenesc să vadă.

În jur forfoteau sau pluteau încet și grav, pești de cele mai neobișnuite forme, care de care mai fantastice. Mai mulți pești mici, buzați, se opriră deodată, din plin mers, ca la un semnal, deasupra căștii străvezii a zoologului. Coastele roșiatice ale acestor pești, pe toată lungimea lor, de la capul lunguieț și până la coada lată și rotunjită, păreau vopsite cu dungi de un albastru închis, iar aripioara lungă de la spate, ca un evantai ghimpos, strălucea în culori diferite, pestrițe. Abia mișcând din coadă și din aripioare, deschizând și închizând fără grabă buzele groase, parcă umflate, ei se adunau mai mulți laolaltă în jurul căștii zoologului și rămâneau mult timp în loc, sfătuindu-se parcă și cercetând cu luare-aminte această ființă stranie și neobișnuită în lumea submarină.

Pavlik nu mai știa la ce să se uite mai întâi, într-atâta îl încânta totul. Fără să vrea, făcu o mișcare din brațe. Într-o clipă, peștii se împrăștiară și se mistuiră într-un cârd nu prea mare de rubedenii de-ale lor, care desprindeau cu sârg scoicile de pe o stâncă din apropiere și le morfoleau gânditori în dinții lor teșiți și plați.

O meduză străvezie, turnată parcă din cel mai curat cristal cu ape roz-liliachii, trecu înotând

domol. Trupul ei gelatinos, în formă de clopot, avea marginea de jos tivită cu ciucuri fini, iar din mijloc îi atârnau, fâlfâind aidoma unui mănunchi de șnururi multicolore, tentaculele lungi. Meduza înainta lin, contractând și umflând neîncetat gura clopotului.

Când pe lingă această creatură gingașă trecu în goană un peștișor argintiu, tabloul se schimbă într-o clipită. Tentaculele se lipiră de spatele peștișorului care rămase încremenit; firele înțepătoare ale tentaculelor se înfipseră în trupul lui și, sub acțiunea otrăvii slobozite, peștișorul paraliză instantaneu. Tentaculele se strânseră, trăgând prada sub clopot, spre gura meduzei, iar în clipa următoare, Pavlik văzu prin trupul ei străveziu contururile întunecate ale peștișorului în digestie; peștișorul nu încăpuse în stomacul meduzei, așa că codița lui atârna încă afară din gură.

– Uită-te aici, prietene, la racul acesta pustnic! Pavlik întoarse capul. Racul, care ieșise cu totul din scoica lui răsucită ca un cornuleț, se târa îndoindu-și și dezdoindu-și burticica goală, trandafirie, spre o altă scoică, ceva mai mare decât prima. Vârî în ea foarfecele și scoase de acolo câteva fire de nisip.

– Ce face? întrebă Pavlik.

– Stai. Ai să pricepi numaidecât. Nici eu n-am mai văzut această operație decât numai în ilustrații.

Racul pustnic scotoci din nou cu cleștele înăuntrul scoicii și nu mai găsi nimic. Mulțumit parcă, intră de-a-ndărătelea în scoică și zăbovi puțin acolo, aranjându-se. Apoi ieși și se târî spre vechea scoică. Frumoasa actinie cu tulpina roșie, cu dungi și pete negre, se mlădia ba contractând, ba răsfirând până hăt departe în jurul ei, tentaculele liliachii, cu vârfurile roșiatice. Tentaculele șerpuiau în jurul tulpinei, înconjurând vârful ei cu un buchet de spirale pestrițe. Doi peștișori ca niște stropi argintii, care se jucau

veseli ori poate se urmăreau, în zbenguiala lor trecură în zbor pe lângă actinie. Într-o clipă însă amândoi se treziră prinși în ghemul de tentacule. Neputincioși, nu mai puteau nici măcar să miște din codițe. În clipa următoare, ghemul cu prada dispăru în deschizătura gurii larg deschisă din vârful tulpinei, sus în mijlocul cununei de tentacule. Apoi, deasupra actiniei, se deschise din nou minunata floricică cu petalele ei gingașe și frumoase, petale care păreau lipsite de orice putere.

Uimit de această vânătoare nemaivăzută, de perfidia care se ascundea sub această frumusețe mlădioasă și elegantă, cu ochii aprinși, Pavlik se pomeni murmurând în neștire:

– Extraordinar! Ce splendidă bestie! Ce răutate splendidă!

Zoologul făcu o încercare să ridice din umerii metalici:

– Nu e nici rea, nici bună, dragul meu. E așa cum e. Pur și simplu trăiește și se luptă pentru viață. Varză n-a învățat-o nimeni să mănânce, și nici prăjituri de cofetărie.

În timpul acesta, racul se apropie târâș de actinie și înălțându-se pe picioare, începu să pipăie marginile tălpii rotunde și plate, cu care actinia era prinsă de. scoică. Apoi, ca un bun cunoscător, începu, cu ajutorul foarfecei lui ascuțite, să desprindă cu dibăcie talpa actiniei de scoică. Munci destul până când actinia care nu protesta câtuși de puțin împotriva acțiunii tovarășului ei de viață, se trezi desprinsă și purtată în cleștii racului, spre o destinație necunoscută. Racul înainta încet, spre noua locuință, ducându-și grijuliu prietena. Apropiindu-se de scoică, puse pe ea actinia și apăsându-i cu putere talpa pe suprafața curbă, o susținu vreme îndelungată în poziția aceasta. Cu răsuflarea tăiată, Pavlik urmări din ochi mutarea la noua locuință, temându-se să facă vreo mișcare. După câteva minute, când racul îi dădu drumul din

clești, minunata actinie se înălță în toată splendoarea ei, prinsă bine de locul cel nou și desfăcând în juru-i tentaculele mlădioase și gingașe.

* * *

Se lumina din ce în ce mai mult. Razele soarelui pătrundeau adânc în apa Mării Sargaselor, cea mai limpede din toate oceanele lumii. Urcușul era destul de abrupt, dar sacii aerieni, bine potriviți, făceau ca greutatea oamenilor și a costumelor metalice să fie aproape nesimțită. Păstraseră aer în saci exact atâta cât le era necesar pentru a se menține pe fund, și pentru a învinge în mers rezistența apei. Puteau astfel să se miște ușor, fără să obosească.

– Un lucru nu înțeleg, Arsen Davidovici, spuse Pavlik, de îndată ce porniră mai departe, în sus pe povârnișul stâncii submarine, lăsând racul-pustnic să-și sărbătorească noua locuință împreună cu tovarășa lui de viață. Nu înțeleg ce nevoie are racul de actinia lui... Îi plac oare atât de mult florile?

Zoologul îl luă pe Pavlik de braț și porni alături de el.

– Nu-i vorba de flori, Pavlik. Asta-i o simbioză. Simbi-oză... Ce, n-ai mai auzit de așa ceva? Viața în comun a unor animale sau plante, care aparțin uneori celor mai diferite clase. Scopul simbiozei e adesea apărarea în comun, alteori ajutorul reciproc în dobândirea hranei... și multe alte servicii pe care și le fac între ele... prin urmare este o colaborare în lupta pentru existență. Fiecare dintre ei îl ajută pe celălalt prin unele aptitudini pe care cel de-al doilea nu le are.

– Cu ce poate racul să ajute actinia? Doar ea-i atât de meșteră la vânătoare.

– Da, e meșteră la prins prada. Dar să se miște, actinia nu e în stare. Și ca să te hrănești mai

bine trebuie să te miști, să cauți această hrană. Nu poți să stai locului și să aștepți ca prada să vină la tine.

Așa, așezată pe cochilia racului care se află în permanentă mișcare, actinia merge în întâmpinarea pradei, o caută în mod activ.

– Va să zică a încălecat pe rac, și racul o duce! Deșteaptă mai e!

– Ei, nu, chiar așa de deșteaptă, cum ți se pare ție, nu e. N-ai văzut? Nu actinia s-a ținut după el, ci racul a venit la ea și aproape cu forța a dus-o la noua lui locuință. Cel mai mare folos aici, tot racul îl are. El își caută o actinie, uneori și două-trei, pe care le poartă cu sine. Uneori se luptă cu alți raci pentru o astfel de parteneră.

– Și ce folos îi aduce ea racului?

– Mai întâi îl apără de dușmani. Și nu-ți închipui câți dușmani are racul. Cu două-trei actinii pe cochilie, racul se poate socoti în deplină siguranță. Nimeni nu-l atacă. Și chiar dacă de pildă vreun pește mic, lipsit de experiență, căruia îi plac racii, îl vede și se năpustește asupra lui, înainte de a-și prinde prada, face cunoștință cu tentaculele actiniei. Peștele primește o arsură zdravănă, care ar putea buimăci sau paraliza chiar un animal de mărime mijlocie. Dar și viețuitoarele mari, atinse de otrava actiniei, de durere o iau la sănătoasa. În al doilea rând, actinia purtată de rac în spate prinde de cele mai multe ori pradă atât de bogată, încât aproape întotdeauna și racului îi revine câte ceva din ospățul „tovarășei de viață”. Bineînțeles că și racul, când dă peste vreo pradă neobișnuită – trupul unui pește mai mare sau al vreunui animal – „se revanșează” și el, ospătându-și actinia.

– Extraordinar, Arsen Davidovici! Asta-i adevărată tovărășie! Când toate animalele o duc numai în războaie și lupte, numai racul și actinia trăiesc în deplină armonie.

– Ba nu, Pavlik! Simbioza se întâlnește destul de des în lumea plantelor și a animalelor! Aș putea

să-ți dau nenumărate exemple, uneori cu totul neașteptate și uimitoare...

Deodată zoologul se opri, lăsă brațul băiatului și. sărind într-o parte, ridică ceva de jos. Pavlik văzu că zoologul răsucește pe toate părțile o scoică mare, neagră, complicată și unduioasă.

– Ce grea e... mormăia zoologul. Parcă-i o bucată de fier... Ciudat...

Își vârî degetul metalic între cele două valvule și desfăcu scoica.

– Pavlik, strigă deodată zoologul, cercetând cu atenție trupul gelatinos al moluștei. Asta-i o nouă specie, Pavlik! Îți dai seama? O nouă specie din clasa lamelibranhiatelor, cu totul necunoscută în știință!... Ba nu, Pavlik! zoologul se înăbușea de entuziasm. Nu-i o specie nouă, nu, nu! Pavlik, dragul meu! Este o clasă nouă! Da, da! O clasă nouă! Nu vezi? Are cap! Tu înțelegi ce înseamnă asta? Nu mai este o lamelibranhiată. E o clasă nouă: cefalolamelibranhiata lordkipanidze.

Deși zoologul făcuse aici, pe fundul Mării Sargaselor, nenumărate descoperiri însemnate, care l-ar fi emoționat și pe un savant mai puțin impresionabil, nu se putuse încă obișnui cu surprizele pe care oceanul i le oferea cu atâta generozitate. După ce-i și dăduse acestei noi clase de moluște numele său, el se apucă totuși – nevenindu-i să-și creadă ochilor – să cerceteze cu atenție fundul mării în jurul lui.

– Ce înseamnă asta? Hm!... Foarte curios... mormăia el. Foarte curios... Unde s-or fi ascuns?

Fără să înțeleagă nimic, Pavlik se învârtea și el prin mulțimea de scoici, ascidii și echinoderme presărate peste tot locul, căutând la întâmplare o scoică asemănătoare cu aceea pe care o ținea zoologul în mină. Băiatul ba scruta fundul mării, ba privea nedumerit la savant, prietenul său. În cele din urmă îl întrebă:

– Ce căutați, Arsen Davidovici? O să strivim curând toate viețuitoarele de pe fund.

– Pe naiba îl caut! se îndreptă brusc din șale scundul zoolog. N-ai fost atent? Nu mai găsesc nici un exemplar din molusca asta uimitoare! Ce să fac cu singurul exemplar pe care-l țin în mână? Cine o să mă creadă că este un reprezentant al unei noi clase? Și, afară de asta, uită-te ce ofilit și prăpădit e. Sunt convins că toți se vor uita la el ca la o monstruozitate întâmplătoare. Ce să fac? Și nici nu mai pot să caut... întârziem...

Zoologul se așeză pe o lespede, privind dezorientat la unica și prețioasa scoică. Pavlik privea și el amărât. Dar nu era amărât de dificultățile științifico-metodice, cât de înfățișarea abătută a savantului, la care ținea foarte mult.

– Știți ceva, Arsen Davidovici? strigă el pe neașteptate. Hai să însemnăm locul și după ce terminăm treaba ne întoarcem aici, împreună cu Skvoreșnea, Marat și Țoi și căutăm în mod organizat. Nu-i bine așa?

– Minunată idee! se însufleți zoologul. Ai dreptate, piciule. O să mai căutăm! Iar celui care va găsi un al doilea exemplar din această moluscă îi voi dărui tot ce va dori. Și-acum la lucru! Să ridicăm aici o moviliță, ca semn. Iar molusca, bag-o la tine în sac, căci al meu e arhiplin. Când ne vom întoarce, am să i-o dau lui Țoi să o descrie și să o analizeze.

După ce îngrămădiră un morman înalt de pietre și-și întipăriră în minte stâncile din jur, porniră mai departe.

Dus pe gânduri, zoologul începu să vorbească:

– Cât de multe lucruri noi și extraordinare! Ce minunății avem ocazia să întâlnim aici, în aceste adâncuri, unde n-a mai călcat picior de om! Să-i mulțumești soartei, Pavlik, că ți-a dat posibilitatea să iei parte la această expediție științifică, fără precedent, în adâncurile apelor. Cu ajutorul acestor minunate costume de scafandru poți și tu, laolaltă cu noi să cunoști toate tainele ascunse în

străfundurile necunoscute ale oceanului! Mi-aduc aminte când aviatorii sovietici și membrii expedițiilor polare au ajuns pentru întâia oară la Polul Nord. Băieții noștri începuseră să se tânguie că nu mai au ce face. N-au mai rămas pe harta globului pământesc nici un fel de „pete albe” – spuneau ei cu părere de rău. Totul e cunoscut, totul e descoperit. Despre această gigantică, am putea spune nesfârșită „pată albă”, au uitat însă cu totul! La oceanele care ocupă aproape trei sferturi din suprafața pământului nu s-au gândit atunci! Au uitat de adâncurile tainice, pline de minuni, ale nesfârșitelor întinderi de apă! Dar nu pentru multă vreme... Nu, nu pentru multă vreme! Noi suntem cele dintâi rândunele sosite aici. Dar după noi vor veni sute și mii de exploratori.

Câteva minute merseră tăcuți, fiecare cu gândurile lui. În cele din urmă, Pavlik ridică capul și întrebă:

– Arsen Davidovici, e adevărat ce ați spus despre cașalot? Nici el n-ar putea oare să străpungă cu colții costumele noastre? Ori ați glumit...

– N-am glumit de loc, Pavlik. În aceste costume metalice, atât de comode totuși, putem coborî la orice adâncimi. La o mie, la cinci mii și chiar la zece mii de metri. Și presiunea la aceste adâncimi e cu mult mai grozavă decât fălcile cașalotului.

– Ei asta-i, Arsen Davidovici! Râdeți de mine? rosti cu îndoială Pavlik, uitându-se la zoolog. În ocean e doar numai apă, și apa-i moale... Pe când cașalotul! Văleu! Dacă te strânge odată în colții lui! Doar dumneavoastră mi-ați spus despre cașalot că are niște colți, uite atâta! Și Pavlik desfăcu larg mâinile. Într-un bot ca acesta, chiar costumul nostru de scafandru se sparge ca o nucă...

Zoologul se uită cu coada ochiului la Pavlik și zâmbi:

– Nu întinde mâinile atâta, piciule. Dar și de-ar avea colții numai de un sfert de metru, și tot e înfricoșător. Iar apa... da, apa e moale... Dar tu știi, măi băiete, cât cântărește un metru cub de apă?

– Știu – răspunse, plin de încredere, Pavlik – o tonă.

– Ei, vezi? Iar o coloană de apă, de zece metri, pe un singur metru pătrat de teren, cântărește zece tone, sau cum se spune, presiunea unei astfel de coloane este egală cu zece tone, iar pe fiecare centimetru pătrat este egală cu un kilogram, atâta cât e la suprafața pământului și presiunea întregii coloane de aer, a întregii atmosfere pe un metru pătrat sau respectiv un centimetru pătrat. De aceea se mai spune că presiunea unei coloane de apă de zece metri este egală cu presiunea unei atmosfere.

– Asta o știu, Arsen Davidovici. Este o greutate uriașă, dar noi n-o simțim, pentru că în interiorul corpului nostru se află aer cu aceeași presiune.

– Foarte bine. Atunci n-are să-ți fie greu să pricepi că cu cât coborâm mai adânc sub apă, cu atât presiunea apei asupra noastră va fi mai mare. La o adâncime de o sută de metri, presiunea acestei ape, chiar așa moale cum spui tu că este, va fi egală cu o sută de tone pe fiecare metru pătrat sau cu zece atmosfere. Suprafața corpului omenesc are cam douăzeci de mii de centimetri pătrați și deci presiunea apei pe care la această adâncime ar fi să o suporta corpul omenesc ajunge până la două sute de tone, iar la 5 000 de metri adâncime, ea este egală cu zece mii de tone. Ai priceput? Este o presiune care ar fi în stare să turtească nu numai un om, ci chiar un cilindru gol de fier, pe când în costumul nostru, omul rămâne întreg și nevătămat.

– Costumul nostru e deci făcut din oțel, nu-i așa? întrebă Pavlik.

– Un costum de scafandru din oțel ar trebui făcut din plăci atât de groase, încât omul, într-un

astfel de costum, n-ar putea să facă nici un pas pe fund, chiar Ia o adâncime de numai cinci sute de metri. În astfel de scafandre blindate, oamenii lucrează până în prezent la adâncimi până la opt sute de metri, dar sunt mutați din loc în loc pe fund cu ajutorul macaralelor sau cu lanțuri. Și ce muncă e acolo! Mânecile și pantalonii sunt atât de groși, că nu poți îndoi sau dezdoi nici mâna, nici piciorul. Din mâneci atârnă în afară un clește, o rangă mică și un topor pe care scafandrul le mânuiește dinăuntru. Dar îți închipui cât poți să lucrezi în felul acesta?

Pavlik întinse iarăși brațul, involuntar, și își pipăi coapsa metalică. Apoi spuse vesel:

– Costumele noastre sunt o adevărată minune! Ușoare și comode. Dar atunci din ce sunt făcute? Eu așa am crezut, că din oțel...

– Nu, nu sunt făcute din oțel, ci dintr-un aliaj ușor, extradur, pe care l-au descoperit de curând metalurgiștii sovietici. Plăci foarte subțiri din acest aliaj, sunt capabile să reziste la presiuni colosale, chiar la adâncimea de zece mii de metri. E adevărat că pentru a învinge această presiune, plăcile din care e alcătuit costumul sunt ajutate de carcasa mobilă, cu admirabilele ei dispozitive de mișcare. Iar acest, ca să zic așa, schelet al costumelor noastre e făcut din același aliaj metalic. Totul n-ar fi putut fi realizat, însă, dacă bravii noștri metalurgiști n-ar fi născocit o metodă de a face ca unele plăci mai mici, din acest aliaj, să fie flexibile. Astfel de plăci sunt fixate la umeri, la coate, la mijloc, la genunchi, la tălpi, la degetele mâinilor.

– Și nu numai atât, Arsen Davidovici, se înflăcără Pavlik. Ce iute umblăm noi sub apă, ca niște adevărați pești! Și chiar mai iute! Zburăm mai iute decât păsările! Apoi avem și telefon, și lumină, și arme. Chiar și cacao fierbinte avem la îndemână! Băiatul râse fericit. Vrei să iei o

gustare? Poftim! Supă caldă, cacao. Poți să bei după asta și puțină apă.

– Într-un cuvânt, fiecare își poartă restaurantul cu el, zâmbi zoologul.

– Da, un restaurant de campanie! Masă pe roți, adică pe picioare. Ce invenție! Dar cum funcționează toate acestea, Arsen Davidovici?

– Foarte simplu, băiete. În ranița din spate se găsesc câteva acumulatoare mici, dar cu o mare rezervă de electricitate. Acolo se află și manșoanele cu rezerva de oxigen lichid pentru patruzeci și opt de ore, și absorbanții acidului carbonic, ai umidității și ai celorlalte elemente vătămătoare respirației, precum și un motoraș minuscul, dar puternic, care pune în mișcare, când vrem, elicea din spate. Iar în ranița din față, de pe piept, se găsesc termosurile cu supă fierbinte, cu cacao și cu apă. De la termosuri pleacă spre gură niște tuburi de cauciuc cu o capsulă tare în vârf. Tot aici, în față, se află centrala radio-telefonică cu ajutorul căreia putem lua legătura și discuta în același timp cu câteva alte centrale de același fel, pe o distanță până la două sute de kilometri. În cască, lângă urechi, sunt așezate două receptoare, iar jos, lângă bărbie – microfonul. Felinarul electric de pe frunte aruncă fascicolul de lumină până la șaptezeci și cinci de metri depărtare. Toate aceste aparate și mecanisme le dirijezi cu ajutorul butoanelor, pârghiuțelor și volanelor de pe tabloul de comandă de la centură pe care ziceai că n-ai să înveți niciodată să le mânuiești și uite că le-ai învățat. Ori te pomenești că nu știi să le mânuiești pe toate! Aicea nu-i de glumă...

– Ba le știu pe toate. Voiam numai să aflu cum funcționează. De pildă, cum pot acumulatoarele să se încarce cu atâta electricitate? Sau cum funcționează mănușile noaste electrice de luptă? Cu ce sunt încărcate pistoalele noastre ultrasonore?

– Aha, asta voiai să știi? Astea-s probleme mai serioase, piciule, răspunse zoologul. O să-ți explic totul, dar nu acuma. Uite, am ajuns la pădurea de corali. Aici pe-aproape l-am lăsat pe Skvoreșnea.

În față prin vegetația sticloasă a apei începură să se desprindă aidoma unei liziere de pădure, vagi contururi de tufe și copaci mici, scunzi, fără frunze, numai trunchiuri și ramuri, răsuciți și noduroși, unii groși și cu umflături ca la cactuși, alții subțiri și drepți ca nuielele de salcie.

– Dealtfel, continuă zoologul, s-ar putea ca Skvoreșnea să-și fi terminat lucrul și să fi trecut în alt loc. Ia să vedem.

Apăsă pe o proeminență abia vizibilă de pe cartușiera prinsă în față, de centură. Capacul se răsturnă și rămase atârnat în balamale, descoperind o serie de butoni cu cifre proeminente pe ei și niște pârghiuțe deasupra unor arcuri mici cu diviziuni.

Din mers, zoologul mută ceva mai jos una din pârghiuțe și apăsă pe un buton.

Ascultând cu luare-aminte, zoologul se opri. Pe chipul lui se citea nedumerire amestecată cu neliniște.

– Fă legătura cu Skvoreșnea, i se adresă el băiatului. Apasă pe butonul doisprezece. Nu pricep nimica. Ce se petrece oare acolo?

Pavlik deschise în grabă tabloul de comandă și făcu noua legătură prin radio. Sub casca lui năvăli zgomotul șuierător al unei respirații gâfâinde, amestecat cu un torent de înjurături răgușite, exclamații și ocări rostite într-o amestecătură imposibilă de cuvinte ucrainene și rusești:

– Dă-i drumul!... N-auzi, hiara naibii!... Aha!... te-au prins bâțâielile... Vrei să furi din avutul sovietic? Cu mini nu ti joci de-a leapșa... Nu, frați... Ți-ai găsit nașu'!

Se auziră icnete ca de tăietor de lemne:

– Mhi! Mhi! Na, să ti saturi!...

Apoi un strigăt desperat:

– Ptruu!! Ho!! Oprește-ti, spurcăciune! Unde mă duci?

Zoologul nu se mai putu stăpâni:

– Skvoreșnea! Ce s-a întâmplat? strigă el cu neliniște în glas. Cu cine te lupți?

– Tovarășe Lord! se auzi un glas înăbușit în casca zoologului și a lui Pavlik. Viniți iuti-ncoa! Altfel lotrul aista... Îmi sfârtecă furtunul. Răpidi, răpidi... A-ah-ah! Ce jivină a naibii!

– Venim îndată! strigă zoologul. Ține-te bine!

O luă la fugă spre liziera pădurii de corali.

– Pavlik, după mine! Taie apa cu umărul! Cu umărul înainte! Mărește pasul! Nu, nu da drumul la elice. E aici aproape.

Nu era ușor de alergat. Apa opunea rezistență, te sălta de pe fund. Totuși, după un minut, zoologul împreună cu Pavlik năvăliră în desiș. Oricât de îngrijorat și chiar speriat era băiatul, rămase o clipă încremenit, pradă unui entuziasm mut. Ceea ce, de departe, prin bezna verzuie părea un crâng golaș și searbăd, în apropiere, la lumină, se dovedi a fi o grădină splendidă ca din basme. Toate trunchiurile și ramurile fără frunze erau acoperite în întregime cu flori vii cu petalele întinse ca niște limbușoare de toate culorile și cele mai fine nuanțe, de la roz-pal până la roșu-sângeriu, de la albastru-străveziu ca fumul până la albastrul smalțului, de la galben-portocaliu, ca aurul, până la verdele smaraldului. Corali erau și rămurelele mici, subțiri, șerpuitoare, lipite de coastele stâncii, și vastele colonii formate din milioane de floricele vii și minuscule, care acopereau îngrămădirile moarte ale generațiilor precedente; și caliciile voluminoase, pestrițe, de la baza acestor colonii, și chiar mușchiul pestriț dintre acestea, format din milioane și miliarde de floricele minuscule, tot corali erau.

Și această grădină ca din basme nu era de loc moartă cum părea de departe; în crăpăturile, în

tunelurile, grotele și peșterile ei mari sau mici, în împletiturile dintre tulpini și ramuri, tăinuia o viață grandioasă, vie și clocotitoare. Nori de pești strălucitori, turnați parcă dintr-un metal multicolor și pestriț – de la cele mai mici sardele până la uriașii pești-papagali, bogat colorați – forfoteau ca păsările tropicale în acest desiș de corali. Scoici frumoase, străvezii se cățărau pe ramuri. Nenumărate steluțe de mare roșii, galbene, portocalii lunecau domol din loc în loc, pe fund, pe stânci, pe trunchiurile de coral, târându-și piciorușele spre obiectele din apropiere.

Ofiuri de culori diferite, rude apropiate ale stelelor de mare, cu brațele lungi, subțiri, elastice ca nuielele, aproape că se rostogoleau pe mușchiul de coral în căutarea hranei. Turme întregi de arici de mare, negri și presărați pe întreg corpul lor rotund, cu pete albastre, se târau pretutindeni. Armate de melci și de scoici din cele mai diferite acopereau în unele locuri în întregime atât fundul, cit și mușchiul de coral. Mănunchiurile vii și ramurile dantelate de branchii ale viermilor cilindrici se arătau din tubușoarele lor subțiri. Miriade de raci minusculi, viermi, păianjeni de mare, scoici colorate în culori vii, strălucitoare, se târau, săreau, ieșeau afară și iar se ascundeau în cele mai mici crăpături, gropi și spărturi, prin bogăția, de flori a pădurii de piatră.

Înlemnit Pavlik privea cu ochii larg deschiși la această feerie, la această viață care clocotea fără zgomot. Dar la cea dintâi mișcare brutală, pe care o făcu, toată această viață din apropierea lui se stinse într-o clipă, se ascunse, dispăru ca prin farmec. Se închiseră florile de coral, petalele se traseră înăuntru, peștișorii, viermișorii și păianjenii se ascunseră în adâncul desișului. Pavlik se trezi într-un pustiu incolor, lipsit de viață.

Înălță capul și văzu deasupra lui, lângă o stâncă abruptă un cârd de pești mari, Erau scaruși – peștii papagali. Frumusețea lor fără seamăn și

armonia culorilor l-ar fi entuziasmat chiar și pe cel mai pretențios cunoscător în pictură. Părea că natura a folosit toate nuanțele și gradațiile pe care le-a găsit pe paleta ei bogată și nesecată în culori, pentru a da acestor papagali ai mărilor o frumusețe care să pună în umbră chiar și bogăția de culori a păsărilor tropicale.

Peștii-papagali atârnau cu capetele în jos, mișcând domol codițele cenușii-liliachii, acoperite cu gingașe pete roșiatice, tivite cu o dungă albă. Ciuguleau sârguincioși, cu buzele lor groase, ramurile fine de coral de pe stâncă. Din când în când, unii dintre ei, cu gura plină, rămâneau parcă pe gânduri, mestecând îndelung. Ceva mai sus, Pavlik zări trei pești-papagali mai mari, înconjurați de un stol de buzili micuți, cu dungi albastre. La început, Pavlik nu pricepu ce fac acești buzili în jurul scarușilor uriași, care ședeau totuși cuminți, fără să se apere. El crezu la început că buzilii îi atacă din toate părțile, vrând să-i sfâșie în bucăți. Dar după ce se uită mai bine, băiatul izbucni pe neașteptate într-un hohot de râs:

– Asta-i o adevărată frizerie! O frizerie pentru pești! începu el să strige, nefiind în stare să-și stăpânească râsul.

Capetele rotunde ale peștilor-papagali, fălcile și capacele lor branhiale, cu solzi mari, ovali, erau acoperite cu un strat de praf de coral. Scarușii păreau niște filfizoni bine hrăniți și eleganți, care și-au pus la dispoziția frizerilor serviabili mutrele lor grase și pudrate. Cu mișcări delicate și atente, buzilii ciuguleau praful de coral de pe fălcile și branhiile papagalilor, rudele lor bogate și, după cât se părea, praful de coral le plăcea la nebunie.

Prin năvala de înjurături ruso-ucrainene și exclamații de revoltă ale lui Skvoreșnea, sub casca lui Pavlik, care râdea în hohote, se furișă glasul zoologului:

– De ce râzi, piciule?

Iar după o clipă de tăcere se auzi din nou glasu! lui, de astă dată îngrijorat:

– Pavlik! Pavlik! Unde ești? Unde ai dispărut?

Pavlik privi în jur. Era singur. Pădurea de corali revenise iarăși la viață. Înflorise din nou încurajată de nemișcarea lui și nenumărate vietăți începuseră să mișune. Cât a stat oare vrăjit, ca o stană de piatră, în această minunată grădină de o frumusețe de nedescris? Un minut sau o oră? Și unde-i Arsen Davidovici? Cum să-l găsească aici, în desișul acesta? Cum să iasă de aici?!

– Arsen Davidovici, lansă el cu glas tremurător un apel sfios prin spațiul verde și nemărginit, care-l înconjura. Arsen Davidovici!

– Vorbește, Pavlik! îi răspunse zoologul. Spune, spune! Te ascult! Unde ești? Închide-l pe Skvoreșnea. Ne încurcă.

– Sunt aici, printre corali. Te-am pierdut numai o clipă din ochi, Arsen Davidovici, și acum nu știu încotro s-o iau...

Buza de jos începu să-i tremure și deodată băiatul scânci. De altfel începu să și tușească așa că nu se putea deslusi dacă plânge.

– Nu-ți fie teamă, Pavlik, ține-ți firea și vino încet după mine. Sunt aici, aproape. N-au trecut decât cinci minute de când ne-am despărțit. Uită-te bine în jur, Pavlik. Eu am luat-o prin corali, drept înainte. Uită-te, poate găsești vreo urmă de-a mea: nuiele, crengi rupte, tufișuri... Uită-te bine.

– Nu e... nu găsesc nimica... Arsen Davidovici, răspunse Pavlik, privind neputincios în toate părțile. Toate sunt la fel, și ramurile, și tufișurile... Toate par rupte... Ni... nimic nu se vede... Arsen... Arsen... Davidovici.

Ultimele cuvinte, Pavlik le pronunță cu glas stins, întretăiat de plâns; situația îi părea desperată. Și doar Pavlik era atât de curajos.

– Taci, măi piciule, că nu-i nici o nenorocire. Ce te sperii așa? Atunci stai acolo, nu te mișca din

loc. Trag o fugă până la Skvoreșnea să-i dau o mână de ajutor, apoi mă întorc la tine. Într-un sfert de ceas, douăzeci de minute, sunt îndărăt.

– Bine, Arsen Davidovici.

– Stai nemișcat, nimeni n-o să te atingă. Pentru orice eventualitate, însă, pune-ți mănușile.

Când auzi aceste cuvinte, lui Pavlik i se strânse inima și mai mult.

– Bi-bine, Arsen Davidovici... Am să le pun...

– Fii atent cum le mânuiești. Dă drumul la curent.Mai bine decât orice, ia-l pe dușman în brațe și strânge-l cu amândouă mâinile. Pune palmele pe el. Alerg acum la Skvoreșnea. Vorbesc cu tine din mers și am să vorbesc tot timpul ca să nu-ți fie frică singur. Dacă vezi ceva suspect spune-mi...

Ascultându-l pe zoolog, care-i vorbea într-una ca să-l încurajeze, băiatul luă sulul ce-i atârna la centură și cu degetele țepene de spaimă, abia izbuti să-i deschidă capacul. Se trezi în mâini cu două mănuși albe, de cauciuc, de un format neobișnuit. Mănușile, lungi până aproape de cot, aveau trei degete: pentru cel mare, pentru arătător și unul comun pentru celelalte trei. Pe fiecare palmă era prinsă câte o placă metalică, bombată. Pavlik își trase bine mănușile și cu niște copci speciale, le prinse de mânecile costumului.

„Ia-l în brațe pe dușman și strânge-l cu amândouă mâinile”, repetă el în gând.

Privi în jur. Care dușman? Ce dușmani ar putea să-l atace? Îngrozitor!... Baracuda?... Ori vreun rechin?... De altcineva, de cine să se teamă? Baracuda!... Rechinul!... Să strângă un rechin în brațe?!...

Aproape că nu-l mai asculta pe zoolog. Privea în toate părțile și fiecare umbră apărută în amurgul verde îl umplea de spaimă.

Treceau pulsând ușor, prin fața lui, meduze răzlețe ori cârduri întregi. Treceau fulgerător pești scânteind în culori vii. Se perindau în juru-i

cârduri uriașe de moluște micuțe, pteropode cu aripioare late și cu cochilii plăpânde, aproape străvezii, ca niște catalige Crevete – răcușori de mare, subțiri și grațioși – le fugăreau să le vâneze și dispăreau împreună cu ele. În zare sclipi o mică scânteie albăstruie; zvâcni în sus, apoi se arătă din nou... iată și una roșie, alta albastră, alta verde... Mii și mii de scântei mici, de toate culorile, strălucind ca niște nestemate, se zbenguiau prin apă... Iată că acum totul în jur e brăzdat și presărat cu milioane și miliarde de firișoare și puncte arzătoare, scânteietoare. O ploaie deasă de minuscule scântei de safir, de purpură, de smarald și de aur, transformă totul într-o feerie. E dansul safirinilor, niște raci mici.

Cu gura căscată de încântare, uitând și de spaimă și de singurătate, Pavlik privea în jurul lui, orbit de fermecătoarea priveliște, și răspundea uneori mașinal la întrebările zoologului.

Deodată, de pe fund, chiar de lângă picioarele lui, se înălță din nisip, șerpuind, o ființă pătrată, neagră, plată și catifelată, ca o foaie de tablă. Într-unul din colțuri, hâda vietate căscă un bot mare, deasupra căruia se bulbucau doi ochi sticloși. Alte două colțuri unduiau repede ca niște aripi, iar din al patrulea colț, ultimul, pornea o coadă îngustă, aidoma unei cravașe, prelungită cu o țeapă lungă și ascuțită. Vietatea, un cocoș de mare, prinse din zbor un pește care trecea pe aproape, îl înghiți și lunecă în jos. Acolo, din câteva mișcări, stârni un nor de nisip, care, așezându-se apoi, îl acoperi de tot.

Surprins de ivirea neașteptată a dihaniei lungă de doi metri, băiatul încremeni, apoi deodată, speriat de moarte, sări, într-o parte, spre o stâncă de corali morți.

Dar în aceeași clipă, ceva uriaș lung și ascuțit la vârf îi apăru în față, de după o tufă mare din apropiere, și se năpusti fulgerător asupra lui, ca un proiectil de artilerie. Băiatul simți o lovitură

groaznică în piept, iar pe sub mâna lui întinsă trecu un bot înfricoșător, plin de colți și cu doi ochi uriași, reci ca de ghiață. Îl străfulgeră gândul: „Să-l strângi...”

Mâinile i se încleștară în jurul uriașului trunchi lunecos. Pavlik simți o zguduitură și mai puternică, apoi totul dispăru și se rostogoli în beznă.

Capitolul III
După luptă

– Mai răpidi, mai răpidi, tovarăşe Lord! Am prins-o di coadă, lua-o-ar naiba di zăludă! Nu mai pot s-o ţin! Fir-ar ea blăstămată! Mi s-au tăiat puterili...

– Ce-i, Skvoreşnea? Ce s-a întâmplat?

Zoologul ieşi din desişul de alge într-o poiană largă şi văzu un tablou extraordinar. În lumina verzuie, puternică, alături de câteva aparate care lucrau pe sub nişte clopote străvezii, construite parcă din sticlă, se înălţa silueta gigantică a unui om îmbrăcat într-un uriaş costum metalic, de scafandru, şi cu o cască la fel de mare. Încovoiat şi proptit bine în picioare, ţinea într-o mână, înfăşurat pe braţ, cablul gros şi elastic, care unea două dintre clopote cu nişte aparate în plină funcţiune. În acest cablu îşi încleştase dinţii un rechin lung de mai bine de doi metri, pe care omul îl apucase cu cealaltă mână de partea groasă a corpului, aproape de coadă. Râtul rechinului trecea mult dincolo de gura largă, aşezată sub cap, pielea lui cenuşie era aspră ca o raşpă, iar în ochii tâmpi, mari şi rotunzi, se aprinsese de furie o flacără trandafiriu-albicioasă. Zoologul îşi dădu seama îndată că e un rechin scrumbivor, un exemplar dintr-o specie de rechini a căror lăcomie i-a uimit şi pe cei mai vechi cercetători. Hrana obişnuită a acestor rechini sunt scrumbiile, pe care le urmăresc când pornesc în cârduri spre maluri, pentru bătaie. Dar nu cruţă nici un alt peşte pe care poate să-l învingă. Numai rechinul „câinele de mare", ruda ei mai mare şi mai puternică, faimosul tâlhar al mărilor şi al oceanelor, îl întrece ca mărime şi putere.

Tocmai un astfel de rechin fioros se încumetase Skvoreşnea să apuce de coadă şi, cu o sforţare de necrezut, îl ţinea în loc de atâta vreme!

Rechinul ba se încorda, arcuindu-se, ba se destindea izbind apa, dar cablul prins în dinţi nu

voia să-l lase.

Picioarele lui Skvoreșnea se afundaseră în nisip până la gleznă. Obrajii roșii de încordare se acoperiseră de sudoare. Rechinul trăgea furios de cablu în toate părțile, dar nu putea să-l smulgă din mâna gigantului.

Scoțând stiletul din teacă, zoologul se năpusti asupra rechinului.

– Mănușili, mănușili, Lord! urlă Skvoreșnea, smucit în toate părțile de mișcările turbate ale rechinului. Cu stiletul nu faci nimica!

Zoologul se opri. Cât ai clipi își trase mănușile și-și încheie copcile. Apoi cuprinse rechinul cu amândouă mâinile. Rechinul tresări electrocutat, se încolăci spasmodic, ajungând cu botul aproape de coadă și, cu un ultim spasm se destinse din nou, zvârlindu-i pe zoolog și pe Skvoreșnea cât colo, ca pe niște pisoi. Apoi își desfăcu fălcile, fără viață, și, tresărind, se lăsă la fund.

Zoologul sări numaidecât în picioare, dar Skvoreșnea, istovit, se ridică anevoie.

– Ei, cum s-a întâmplat, Skvoreșnea?

– Ptiu, fir-ar... Lasă-mă să-mi trag oleacă sufletul... Dacă mai întârziai două-trei minute, era vai și amar di... bietili aparate. Zuliarul aista di pește nesătul, o crezut că-i di mâncari cablul și s-o aninat di el. Îți dai sama, Arsen Davidovici, ce s-ar fi ales di agregați, dacă ar fi smuls cablul de sub clopote?! Presiunea apei ar fi pătruns sub clopote și-ar fi distrus toate aparatili aistea, atât de sensibile. Și-atunci ce să fac? Mi-am înfășurat cablul pi mână, ca să tragă zdrahonu di mini, nu di clopote. L-am pălit la început di câteva ori peste râtul lui scârbos și peste ochi, dar ți-ai găsit! Nu voia să-i dee drumu' cablului și pace! Trăgea di el și-și făcea vânt din coadă, să-l smulgă. Atunci l-am prins cu mâna cealaltă di coadă. Uf, da' puternic mai e!

– Păi, de ce nu ți-ai pus mănușile în funcțiune?

– Cum? Că dacă lăsam o clipită cablul din mâini, naiba știe ce-ar mai fi făcut zăludul! Dar Pavlik, unde-i? Am auzit ce-ați vorbit. S-o pierdut?

Zoologul tresări.

– Vai de mine – se trezi el – uitasem cu totul de el. Pavlik! Pavlik! De ce taci? Pavlik!!...

Privi alarmat spre Skvoreșnea:

– Tu auzi ceva?

Uriașul se neliniști și el. Mai ales în astfel de momente, când își pierdea cumpătul, făcea uz de un sălbatic amestec de cuvinte ucrainene și rusești, pe care-l numea „grai matern". Multe împrejurări din viața lui au contribuit la formarea acestui „grai" și i-au dat lui Skvoreșnea convingerea că asta-i limba lui maternă. Mai întâi faptul că s-a născut într-un sat de lângă Voronej, pe jumătate ucrainean, pe jumătate rusificat; apoi educația pe care a primit-o într-o școală de zece ani rusească și marea lui dragoste pentru literatura rusă, mai cu seamă față de poeții ruși, dragoste îmbinată cu pasiunea pentru Sevcenko și Kotiubinski; și în cele din urmă serviciul la marină, mai întâi în flota de suprafață, iar pe urmă în cea submarină, au constituit un mediu prielnic pentru formarea acestui limbaj.

– N-aud nimica, răspunse el gâfâind și, cu o enervare vădită, adăugă: Unde s-o răzlețit, tovarășe Lord?

– A rămas în desișul de coral, când fugeam să-ți ajut... Pavlik! Pavlik! Răspunde!... Tace... S-a întâmplat ceva cu el, murmură zoologul. Hai, Skvoreșnea fuga!

– Trebuia să ti-ntorni la dânsul, nu să alergi la mini. Nu m-ar fi luat naiba, dacă mai întârziai oleacă. Dă-i drumul la elice; viu și eu acușica.

Deschise tabloul de comenzi de la centură și apăsă pe unul dintre numeroșii butoni. Se auzi un glas:

– Aici locotenentul-major Bogrov. Ce-i Skvoreşnea?

În virtutea obişnuinţei, Skvoreşnea luă poziţia de drepţi şi spuse:

– Daţi-mi voie să vă raportez: Băietul Pavlik, care se află pe bordul navei, îndreptându-se împreună cu tovarăşul Lordkipanidze spre locul de lucrări, la punctul numărul şase de pe bancul de corali, o rămas în urma tovarăşului Lordkipanidze şi s-o pierdut în tufişurile di corali. Amu nu mai răspunde la apel. Tovarăşul Lordkipanidze s-o zorit să-mi vie mie în ajutor, că mă războiam cu un rechin, care voia musai să smulgă cablul. Tovarăşul Lordkipanidze o plecat acum să-l cate pi băiet. Vă rog să-mi îngăduiţi şi mie să plec în căutarea băietului şi să-mi trimiteţi schimbul aici, la punctul şase.

– Bine, Skvoreşnea, se auzi răspunsul grăbit Porniţi imediat în căutare. Trimit chiar acum schimbul. Nu-l mai aştepta.

– Am înţeles tovarăşe locotenent!

Apucă grăbit o lopăţică care zăcea jos şi începu să îngroape cablul. În acest timp, zoologul deschisese tabloul de comandă de la centură şi apăsase pe un buton. Din partea de jos a cocoaşei din spate ieşi la iveală o tijă groasă, care se deschise apoi la capăt ca o floare şi se transformă într-o mică elice. În acelaşi timp, jambierele de la picioare se desfăcură şi ele formând două planuri de cârmă, unul orizontal şi unul vertical. Zoologul mută o pârghiuţă, elicea începu să se învârtească repede şi savantul, pe jumătate culcat, cu picioarele alăturate, zbură înainte spintecând apa cu casca şi cârmind cu ajutorul volanelor de la picioare. După câteva clipe, Skvoreşnea trecu pe lângă el, ca o torpilă uriaşă. Oricât de mâhnit şi îngrijorat era zoologul, nu putu să-şi stăpânească o exclamaţie de încântare la vederea siluetei de uriaş a lui Skvoreşnea, care i-o luase fulgerător înainte.

– Minunată-i invenția asta a lui Krepin! șopti el.

– Ai zis ceva?

– Nu, nimic, se rușină zoologul.

I se părea de neiertat să te poți gândi în clipa aceea la altceva decât la Pavlik.

– Mai răpidi. Lord! Mai răpidi!

Zoologul îl ajunse din urmă pe Skvoreșnea, mutând pârghiuța cu încă vreo câteva diviziuni și mărind astfel numărul de rotații ale elicei. Înaintau acum cu o viteză și mai mare, cu corpul într-o poziție complet orizontală.

Speriați, peștii abia apucau să se dea în lături din fața acestor ființe curioase și neobișnuite pentru lumea submarină. O sepie mică zăbovi o clipă, zbură cât colo strivită de umărul zoologului. În agonie, dând drumul unui nor de cerneală, și cu cele zece brațe atârnându-i inert, lunecă la fund, rotindu-se în vârtejul format în urma zoologului. Câțiva țipari de mare lungi și șerpuitori, atrași de curentul apei, se apropiau de Skvoreșnea. Speriați, rotindu-și capetele de șerpi cu ochii roșii, ei lunecară spre picioarele lui și acolo fură sfârtecați de marginile ascuțite ale volanelor. Trecu fulgerător și un mic rechin, care se avântă să taie drumul acestor ființe neobișnuite, dar pe dată, încovoiat ca un arc, zbură în sus, spre apele străvezii de la suprafață.

Coborând din mers peste elice grilele de siguranță, zoologul și Skvoreșnea se năpustiră ca două proiectile grele în desișurile de alge gigantice ale sargaselor ce se întindeau în sus, spre suprafață. Rădăcinile lor înfipte nu prea adânc de fund, rădăcini cu ajutorul cărora algele nu se hrăneau, ci numai se fixau de fund, se rupeau cu ușurință sub greutatea scafandrilor. Bășicuțele pline cu aer, așezate ca ciorchinii de struguri pe tulpinile aurii și la baza frunzelor, se desprindeau neîncetat și se înălțau răbufnind, încât apa părea că

clocotește de-a lungul întregului drum pe care cei doi îl străbăteau fulgerător de repede.

Dincolo de perdeaua algelor se deschidea o poiană din marginea căreia începea pădurea de coral.

– Unde a rămas? îl întrebă Skvoreșnea pe zoolog.

– În partea cealaltă.

Potrivindu-și viteza, cotiră ca să ocolească desișurile de coral, cercetând cu încordare împletitura deasă a tufelor și a ramurilor viu colorate și pline de viață. Pavlik nu era nicăieri. Se lăsară mai jos, trecură pe deasupra desișului, atingând aproape vârfurile coralilor, smulgând din viteză de pe stânci ramuri gingașe și înflorite de coral, ghirlandele bășicate ale algelor.

– Pavlik! Pavlik! Unde ești?

– Răspunde, Pavlik! Suntem aici!

Deodată Skvoreșnea făcu o cotitură bruscă înapoi și cufundându-se cu capul în jos, spre rădăcina unei coloane înalte de coral, strigă:

– Uite-l! Aici, Lord! Aici! Îngrozitor! Zace în nesimțire! Uite cu cine s-o încăierat!

Uluit, zoologul rămase câteva clipe nemișcat.

– Pește cu spadă! strigă el în cele din urmă, lăsându-se în genunchi lângă băiatul care zăcea întins pe nisip.

Un pește uriaș, zvelt și puternic, de cel puțin trei metri lungime, cu o aripioară dorsală înaltă, în formă de seceră și cu coada la fel de grațioasă, acoperea jumătate din trupul lui Pavlik, înăbușindu-l cu greutatea-i. Pe spate, pielea aspră a peștelui era colorată cu un amestec ciudat de roșu și albastru, dar pe tot restul corpului domina albastrul în cele mai diferite nuanțe: burta avea culoarea alb-albăstrie, cu un frumos luciu argintiu, aripioarele erau albastre-cenușii, coada neagră-albăstruie. Până și ochii mari și rotunzi îi erau tot albaștri.

Ca majoritatea peștilor, era altfel colorat pe spate și pe burtă; dacă te uitai de sus, cu greu puteai să deslușești spinarea întunecată, care se contopea cu culoarea apei; dacă te uitai de jos, culoarea deschisă a peștelui nu se putea deosebi în lumina difuză, care venea de sus. Dar ceea ce îi era caracteristic acestui soi de pește, era spada, o spadă lungă, plată și ascuțită. Această spadă, armă de temut a peștelui, nu era altceva, decât o prelungire a maxilarului superior, ce se întindea înaintea lui, pe o lungime de cel puțin șaptezeci și cinci de centimetri. Spada uriașului pește care-l doborâse pe Pavlik se înfundase aproape în întregime într-o crăpătură învăluită în alge a unei coloane de coral, ce se înălța pe locul unde avusese Ioc această dramă submarină.

– Nu cumva... l-a ucis? întrebă zoologul cu glas tremurător, privind ochii închiși și fața palidă a băiatului.

– Nu ti teme. Trăiește! răspunse cu fermitate în glas Skvoreșnea, ridicându-se. Putea să-l ucidă numai dacă îi făcea bortă în costumul de scafandru. Și precum vezi, nici pomeneală di așa ceva. Costumul îi nevătămat. În schimb flăcăiașul nostru l-o dat gata. Pi loc l-o răpus. Parcă l-o pălit cu tunul.

Pavlik mai ținea încă în brațe trupul rotund al peștelui ceva mai jos de aripioara dorsală.

Cu băgare de seamă, Skvoreșnea îi desfăcu mâinile, dându-i-le în lături.

– Ridică puțin peștele – îl rugă zoologul – ca să-l scot pe Pavlik.

Scoaseră băiatul la iuțeală, iar zoologul cercetă cu atenție costumul. Nu găsi nici un fel de stricăciune. Doar obiectul plat și lunguieț ca un browning era smuls de la centură și se ținea numai de șnur.

Zoologul își fixă din nou privirea asupra chipului palid, lipsit de viață al băiatului și văzu că

pielea fină și gingașă, de pe tâmpla dreaptă, pulsa abia vizibil.

– Trăiește, Skvoreșnea! Trăiește!

– Păi n-am zâs eu? răspunse uriașul zâmbind fericit, fără să-și ia ochii de la băiat.

Zoologul deschise repede tabloul de comandă de la centura băiatului și apăsă pe un buton.

– O mică porție suplimentară de oxigen îl va ajuta să-și revină mai repede, rosti el. Uite că s-a îmbujorat la față! Minunat! Pavlik! Pavlik! M-auzi, Pavlik? Răspunde! Răspunde-mi!

Băiatul deschise ochii. Se uită o clipă cu privirea pierdută la zoolog, apoi fața i se crispă de o spaimă neașteptată. Când zări însă și chipul zâmbitor al lui Skvoreșnea aplecat asupra lui, îi răspunse îndată cu un zâmbet slab.

– Ei, acum totul e în ordine, se bucură zoologul. Să-i dau puțină cacao din termos și totul va fi în regulă.

Apăsă pe un alt buton de pe tabloul de comandă al băiatului și imediat, de sub casca lui, o țevișoară neagră, curbată și cu capătul rotunjit se ridică și se opri chiar lângă buzele lui Pavlik.

– Bea, drăguțule, bea, îl îndemnă zoologul plin de duioșie. Bea că-ți face bine.

Pavlik luă țevișoara în gură și trase câteva înghițituri. Privind însă întâmplător într-o parte și zărind hoitul monstruos al peștelui cu spadă, el se ridică brusc și încremeni îngrozit. Skvoreșnea începu să râdă.

– Acum Pavlik, ești un erou! îi spuse el punându-i mâna pe umăr. Ia ti uită ce pește ai omorât tu singur! Bravo, flăcăule!

– Nici nu l-am văzut bine, răspunse Pavlik, palid la față și cu slăbiciune în glas. S-a năpustit atât de repede asupra mea...

– Și-acum să mergem, Skvoreșnea, îl zori zoologul.

– Să mergem, tovarășe Lord! răspunse vesel Skvoreșnea.

Peste o clipă, elicele începură să se învârtească. Skvoreșnea îl ținea pe Pavlik în brațe ca pe un copil mic. Spintecând năprasnic apa, zburară, urmând panta lină a fundului, prin adâncurile întunecate ale oceanului.

* * *

La șase sute cincizeci de metri adâncime, fascicolul de lumină al reflectorului părea un tunel uriaș, de culoare albăstruie, săpat în bezna deasă, neagră și catifelată, beznă de nepătruns. Capătul îndepărtat al tunelului strălucea orbitor, ca un glob de metal incandescent, în timp ce capătul celălalt, dinspre ei, semăna cu o pâlnie largă, tot mai difuză, care se pierdea până la urmă în bezna înconjurătoare.

Zoologul și Skvoreșnea cu Pavlik în brațe înaintau cu două zecimi din viteza maximă de-a lungul tunelului luminos, ținându-se ceva mai la o parte de el. O răsfrângere palidă albăstruie luneca pe fețele și pe costumele lor. Siluete de pești șerpuiau în tunel, ca pe un ecran argintiu și transparent. Apăreau pe neașteptate, se jucau îmbătați parcă de șuvoiul de lumină neobișnuită, sau rămâneau încremeniți locului ca vrăjiți, vreme îndelungată, pentru ca deodată să dispară tot atât de neașteptat, topindu-se parcă în bezna înconjurătoare.

Zoologul privi înapoi și i se păru că vede un cer straniu, negru, presărat cu stele neobișnuite, colorate frumos, dar slab luminate.

Stelele acestea albastre, roșii, verzi, argintii zburau clipind stins în toate direcțiile, unele răzlețe ca niște lampioane, altele grupate; formând cercuri strălucitoare, se adunau la un loc, împletindu-se în diademe de mărgăritar, ori se desfăceau înșiruindu-se în ghirlande sclipitoare, multicolore.

În punctele, liniile și petele sclipitoare, ce mișunau prin tunelul de lumină, zoologul

recunoștea (sau cel puțin bănuia) nenumărate viețuitoare cunoscute, cele care nimeriseră vreodată întâmplător în dragele și plasele aruncate în adâncuri, rarii oaspeți ai centrelor și laboratoarelor maritime biologice și zoologice. De cele mai multe ori, însă, rămânea încurcat, văzând pentru întâia oară creaturi curioase, necunoscute încă de nimeni.

Și câte lucruri nemaivăzute ascund în ele aceste adâncuri necutreierate ale oceanului! Ce poți face cu cele mai ingenioase aparate de vânătoare și pescuit în fața puternicilor, sprintenilor și rapizilor locuitori ai adâncurilor?! Pe cine aduc la suprafață aceste biete aparate oarbe, născocite de mintea omului, în afară de cele mai domoale, cele mai mici și mai slabe ființe care populează acest univers tainic, plin de enigme, al oceanului?

Tot ceea ce zoologul a putut să cunoască într-un timp atât de scurt, cu ajutorul minunatei nave, i-a dovedit cât de mărginite, cât de neînsemnate sunt informațiile de care dispune până în prezent știința despre mare, despre viața ei și mai cu seamă despre viața din străfundurile ei. Abia acum – o dată cu apariția acestei nave – oceanografia, fizica și chimia mării, biologia ei vor începe să iasă din vârsta copilăriei. Pieptul zoologului se umfla de bucurie, la gândul că el, cel dintâi, a putut să studieze marea liber și nemijlocit, să studieze viața ei în împrejurările cele mai firești cu putință.

Uriașa umbră a submarinului, care amintea silueta unui gigantic cașalot, se desprinse din umbră, abia conturându-se pe fondul slab al luminei difuze, împrăștiate în jurul reflectorului.

– Iată-ne și acasă, spuse zoologul după un timp oarecare. Să chem submarinul.

Cei zece kilometri de la locul luptei lui Pavlik cu peștele cu spadă până la submarin, zoologul și Skvoreșnea îi parcurseră numai în zece minute.

Se apropiară de submarin dinspre tribord, în partea de unde bătea cu o putere ucigătoare lumina reflectorului cu o capacitate de douăsprezece miliarde de lumini. Acolo, tunelul de lumină era parcă umplut cu un metal topit, de un alb orbitor. Nici o vietate nu putea să suporte puterea acestei lumini până la o sută de metri de reflector. Cele care nimereau întâmplător în raza lui, orbeau pe loc și, paralizate pentru mult timp, cădeau neputincioase la fund.

După ce schimbară câteva cuvinte prin radiotelefon cu postul central al submarinului, zoologul și Skvoreșnea se apropiară încetișor de reflector. Din bordul gofrat al submarinului se desprinse o palieră dreaptă, de metal, deschisă în față și îngrădită lateral cu balustrade. Rotindu-se în balamale, ca un capac, paliera se opri în poziție orizontală, deschizând în bordul vasului o ușă ce dădea într-o cameră cubică, luminată de câteva lămpi electrice, galbene. Oprind elicea și escamotând-o, Skvoreșnea păși cel dintâi pe palieră, ținându-l în brațe pe Pavlik, și prin ușa care se deschise în lături trecu în camera umplută cu apă. După ce intră și el, zoologul apăsă pe un buton pătrat, sclipitor și roșu, care se afla în dreapta deschizăturii. Paliera se ridică, iar ușa se închise ermetic. Cu greu puteai desluși linia îmbinării acestei uși de peretele masiv al vasului. Apa începu să scadă repede. Pe peretele exterior, se văzu acum mai bine un șir de butoni cu măciulii ce străluceau în lumini diferite. Pe peretele opus erau fixate câteva aparate cu cadrane, ace indicatoare și mai multe tuburi de sticlă gradate.

În zece-cincisprezece secunde, pe podeaua camerei nu mai rămase nici o picătură de apă. Zoologul și Skvoreșnea continuau să stea nemișcați.

– Ce presiune avem, Lord? întrebă Skvoreșnea nerăbdător.

Zoologul se apropie de aparate și se uită la unul din acele indicatoare:

– Optsprezece atmosfere, răspunse el. Acum va fi normală și vom putea să ne dezbrăcăm.

Nerăbdător, deși nu voia să arate, el nu-și mai luă ochii de pe aparate. În sfârșit, deschise tabloul de comandă, de la centură, și apăsă pe un buton. Imediat ventuzele care țineau casca prinsă de gulerul costumului de scafandru primiră în ele aer, și zoologul scoase repede casca de pe cap.

După aceea desprinse dintr-un lăcaș special de pe tablou un ac de aramă, prins cu un șnur subțire, dar lung și, apăsând pe un butonaș micuț de pe mânerul acului, trase cu capătul lui ascuțit, de sus în jos, de-a lungul unui abia vizibil șănțuleț săpat în lungul costumului de scafandru. Apoi făcu la fel la amândouă picioarele până la tălpi și în sfârșit, în jurul taliei. Costumul se deschise de-a lungul acestor linii-fermoar și zoologul începu să se elibereze treptat de fiecare piesă a îmbrăcămintei lui metalice. Aceeași operație o făcea și Skvoreșnea asupra lui Pavlik.

În acest timp, ușa din peretele interior se dădu în lături și în cameră intră grăbit un tânăr marinar slab și oacheș, în bluză albă și pantaloni negri. Părul lui, ca pana corbului, era pieptănat frumos, cu o cărare albă, dreaptă, într-o parte, dar din creștet i se ridica țeapăn o șuviță de păr aspru, rebelă și sfidătoare.

– Ce-i cu Pavlik? rosti el îngrijorat, repezindu-se spre Skvoreșnea.

– Nu-i nimic, Marat Moiseevici! Ce să fie? răspunse vesel Pavlik, dând să se smulgă din brațele lui Skvoreșnea, pentru a se îndrepta spre tânărul marinar.

– S-o crezi tu că nu-i nimic!... îi reteză zoologul tot elanul. Dezbracă-l repede, Marat, și du-l la infirmerie. Vin și eu acum să-l examinez...

Un alt tânăr, îmbrăcat cu o bluză albă, mic și îndesat, cu părul negru și fața galben-tuciurie, de

mongol, intră în cameră privind îngrijorat, cu ochii lui înguști și pieziși, la scafandrii care se dezbrăcau.

– Țoi! îl întâmpină cu bucurie Pavlik, înainte de a fi apucat acesta să spună vreun cuvânt. Ți-am adus o moluscă interesantă! Ce te uiți așa? N-am nimic, sunt bine! Arsen Davidovici, spune-i de molusca cea nouă. Numai că-i cam bolnavă. Arsen Davidovici ți-o dă ție s-o examinezi.

– I-ai și dat drumul la morișcă! râse Țoi, descoperind două rânduri de dinți albi, minunați. Înseamnă că ești întreg. Bravo, eroule! Dar nu ți-ar strica de loc să treci puțin la refacere.

Toți cinci ieșiră din cameră și se treziră în lumea de metal sclipitor a mașinilor și mecanismelor neobișnuite, care funcționau automat. În liniște și în tăcere.

Capitolul IV
Naufragiul navei „Diogen”

Cu toată puterea colosală a uraganului care se năpustise din regiunile reci ale Mării Baffin și din Groenlanda, în clipa când vaporul „Diogen”, vas de prim ordin, care făcea curse regulate între Cherbourg și New-York, dădu semnalul de naufragiu, zeci de vapoare se adunară într-un răstimp de numai două-trei ore, ca să-i ajute. Uriașele valuri care atingeau o înălțime de treisprezece metri, se mai astâmpăraseră, potolite de șuvoaiele de țiței și de spărgătoarele pneumatice de valuri; numeroase vedete și hidroglisoare – cu aburi, cu motoare Diesel ori electrice – făceau naveta transportând oamenii de pe vaporul naufragiat. Cele dintâi victime fură aduse pe „Marie Antoinette” care sosise prima, și care începuse lucrările de salvare. Printre aceștia se afla și un cetățean sovietic, Ivan Fiodorovici Buniak, grav rănit de un bloc de gheață desprins de pe aisbergul de care se ciocnise vasul „Diogen”. Buniak se întorcea în patrie, venind din Canada unde, timp de șase ani, îndeplinise funcția de consul sovietic la Quebek. În clipa ciocnirii, el se afla pe puntea superioară, împreună cu fiul său în vârstă de paisprezece ani; de la înălțimea aceea de douăzeci și cinci de metri contemplau amândoi, în legănatul ritmic al vaporului gigant, stihia turbată și neputincioasă. Aisbergul apăru din bezna crepusculară cu totul pe neașteptate. Acești munți plutitori de ghiață ce coboară din nord se topesc întotdeauna înainte de a ajunge la o latitudine atât de joasă, și apariția aisbergului în calea vasului „Diogen” nu se putea explica decât prin faptul că uraganul ținuse șapte zile în șir.

Și tocmai în noaptea aceea se defectase aparatul fotografic infraroșu de la babord, care ar fi putut anunța la timp apropierea aisbergului.

Zvârlit de furia uraganului, „Diogen” se izbi cu atâta putere de muntele de ghiață, încât întreg babordul se turti, pereții se sparseră la locul de etanșare, iar puntea superioară se surpă sub greutatea unor uriașe blocuri de ghiață.

Pe Buniak, care zăcea fără cunoștință, câțiva marinari de pe echipajul vasului naufragiat îl coborâră pe vedeta de pe „Marie Antoinette” și nimeni nu observă lipsa fiului său. Aisbergul aducător al atâtor nenorociri se îndepărtă legănându-se ușor pe uriașele valuri care se înălțau turbate în jurul lui. Și era firesc să nu-i treacă nimănui prin minte că în vreuna din nenumăratele crăpături, peșteri și grote ale aisbergului ar fi putut să se afle cineva.

Când lucrările de salvare a pasagerilor și a echipajului fură terminate, se trecu la identificarea răniților, inclusiv a celor care zăceau încă fără cunoștință.

Apelul organizat după aceea prin radio stabili că lipsesc trei oameni, printre care și Pavel Buniak, în vârstă de paisprezece ani, fiul lui Ivan Buniak, supus sovietic. Se presupusese că în clipa ciocnirii au căzut tustrei în apă și s-au înecat. Câteva vedete rapide cercetară totuși timp de un sfert de oră marea în jurul vasului naufragiat, dar se întoarseră fără nici un rezultat.

În vuietul trist de adio al sirenelor de pe celelalte nave, neînsuflețitul „Diogen”, cu cazanele stinse, se afundă încet până dispăru în valuri, luînd calea adâncurilor întunecate ale oceanului. Vapoarele se împrăștiară ducându-i pe cei salvați în diferite porturi ale țărmului european.

* * *

Uraganul se ogoi în sfârșit. Valurile lungi și line se rostogoleau domol în zare. Viețuitoarele oceanului, ascunse în adâncuri de clocotul furtunii, ieșeau din nou la suprafață. Tot mai des se arătau

din valuri stoluri de pești zburători. Întinzându-și aripioarele lungi și ascuțite, ca de rândunele, se înălțau foșnind sec și dispăreau din nou în apele azurii ale oceanului.

În urma lor, ca niște proiectile de tun, zvâcneau din apă bonite minunate, macrouri scânteietoare, albastre ca smalțul, ori roșii ca purpura, dar toate cu codițele de un galben-auriu.

Toni uriași, de doi și chiar de trei metri lungime, în goana lor după vânat, își arătau din când în când la suprafață boturile rotunde, deschise și lacome, ori spinările puternice, negre-albăstrii. Urmărirea vânatului era în toi. Stolurile de pești zburători se înălțau și cădeau neîncetat. Dar și vânătorii, și vânatul ocoleau obiectele ciudate și neobișnuite pentru locurile acelea, care apăreau când ici, când colo, printre valuri: bănci de lemn, fotolii ușoare împletite, lăzi din șipci cu varză, cu portocale, bucăți de scânduri, o etajeră japoneză lăcuită, o ușă albă cu resturi de geam în ochiuri, saltele umplute cu iarbă de mare. colaci de salvare, paie – semne îngrijorătoare ale naufragiului, triști tovarăși de drum ai omului rămas pradă pustiului marin.

Iată o doradă de mai bine de un metru lungime, executând o săritură neizbutită peste o cușcă cu găini înecate și căzând cu un pleoscăit zgomotos înapoi în apă. Dar iute ca fulgerul porni din nou după prada înaripată care-i scăpase. Avântându-se din ce în ce mai tare, luneca pe suprafața apei aidoma unui hidroglisor și când zburătăciunea pornită de pe aisberg, pierzându-și puterile, coborî în zbor din nou până aproape de fața mării, dorada, cu o singură lovitură din coadă, se desprinse de val și, săltând la vreo câțiva metri în sus, îi tăie calea. Într-o clipă prada pe care o urmărise dispăru în botul ei uriaș și rotund.

Soarele își arunca ultimele raze peste crestele rotunde ale valurilor, când printre dorade, bonite și toni, apăru și o turmă de delfini cu boturi ascuțite.

Jocul crud pe viață și pe moarte reîncepu cu o nouă furie.

Tabloul acesta pasionant nu atrase însă de loc atenția celor trei oameni care scrutau spațiul din jur până departe în zare. Stăteau pe o platformă ovală, netedă și îngrădită cu balustrade ușoare, fixată pe o movilă de metal gofrat, colorat în verde – albăstrui. La capătul din față al platformei, aproape de tot de balustradă, movila cobora abrupt în apă; în spate însă movila cobora în pantă lină, ca spinarea unei balene uriașe, până la o distanță de douăzeci-treizeci de metri, unde se pierdea în albastrul limpede și străveziu al mării. Întocmai ca o șapcă dată pe ceafă, pe această pantă lină se înălța o cocoașă rotunjită spre vârf, din același metal gofrat. Retrăgându-se, valul descoperea uneori încă vreo câțiva metri de spinare, arătând astfel că movila continuă și mai departe sub apă.

Movila se legăna ușor pe valurile line, potolite, apărând ba pe crestele lor, ba dispărând între ele. Oamenii stăteau neclintiți pe platformă, de parcă nici nu simțeau legănatul.

Doi dintre ei – îmbrăcați cu tunici de un alb imaculat, cu nasturii aurii, cu trese tot aurii pe mâneci și cu „crabi [*Denumire familiară (la marinari) a stemei de Stat. (n. r.)*] pe șepci – cercetau tăcuți zarea și crestele valurilor până departe, privind prin niște aparate care semănau și cu binoclul și cu luneta.

* * *

Al treilea, un gigant spătos, încremenise lângă balustradă, în spatele comandanților, străduindu-se să păstreze disciplina și respectul față de ei. Purta o bluză albă ca zăpada și beretă. Mustățile lungi, afumate deasupra buzelor, atârnau în cârlionți aurii până mai jos de bărbie, ochii mici pe fața rasă, cu nasul cârn priveau hâtru, cu o nestăpânită șiretenie blândă. Privea scrutător suprafața oceanului, fără

să-i pese de jocul răpitorilor care-și urmăreau prada.

Soarele asfinți. Amurgul se îngroșă apoi repede, văzând cu ochii, de parcă de jos, din ocean s-ar fi ridicat în văluri suprapuse o perdea gigantică tot mai groasă, tot mai întunecat albastră.

Doradele, boniții, delfinii nu mai săreau afară din valuri, dar vânzoleala vânătorii continua pesemne sub suprafața apei. În stoluri, peștii zburători se înălțau ca și mai înainte, întinzându-și cu un pocnet ușor aripile; pluteau prin aer, coborau și, atingând ușor creasta valului, se ridicau iarăși deasupra apei. În bezna neagră, care se lăsa repede, mereu cădea câte unul-doi pe platforma acestui vas ciudat, producând un zgomot puternic – prăbușindu-se pe punte, se loveau de bordurile lui gofrate și, lăsând urme de sânge și solzi argintii, cădeau înapoi în apă.

Cel mai înalt dintre ofițeri lăsă în cele din urmă ciudatul binoclu și făcu din mână un gest de renunțare.

– Nu se vede nimic, Lord, spuse el într-o limbă curat rusească, vârând cotul lunetei în spațiul dintre țevile binoclului. Cred că băiatul a pierit. Pierdem vremea degeaba.

Cu toate că amurgul se îngroșase, fata lui bronzată, bine rasă, cu reflexe aurii, și cioculețul blond, ascuțit, se vedeau încă bine. Nasul ușor coroiat, din pricina lipsei de mustăți părea coroiat ca pliscul unei păsări de pradă. Ochii cenușii, și privirea întotdeauna ascunsă, abia strecurată printre genele subțiri, albăstrii, întărea și mai mult această asemănare.

Celălalt, mic de statură, cu capul mare și o splendidă barbă lată, neagră, barbă pe care i-ar fi invidiat-o orice rege asirian, întoarse privirea spre cel care-i vorbise.

– Totuși, tovarășe căpitan, ar trebui să ne convingem de lucrul acesta, rosti el, strângându-și de asemenea binoclul. Mai ales că „Pioner” va

putea recâștiga ușor timpul pierdut. Doar am văzut numai două trupuri căzând la fund. Unde putea rămâne al treilea?

– Nu știu, Lord, nu știu. O fi rămas pe „Diogen” și s-a dus la fund împreună cu el. Îmi pare foarte rău de băiat, dar nu mai putem rămâne aici. Să mergem, propuse căpitanul și, întorcându-se încet, parcă în silă, se îndreptă spre tambuchiul deschis la capătul din spate al platformei.

În clipa aceea, uriașul care stătuse în spatele lor tresări și, plecându-se mai mult înainte, ridică mâna prevenitor.

Căpitanul și Lord se opriră. Transformat parcă în stană de piatră, gigantul asculta cu încordare.

Plescăitul liniștit al apei, care lovea ușor bordurile vasului, accentua și mai mult liniștea aproape adormită a oceanului istovit de furtună.

– Ce s-a întâmplat, Skvoreșnea? întrerupse tăcerea căpitanul, plin de nerăbdare.

– N-ați auzit? răspunse gigantul tulburat, cu glas răsunător. Strigă un om!...

– Cum? Căpitanul întoarse capul și învălui cu privirea valurile întunecate și adormite. Ți s-a părut, Skvoreșnea!

– Nu, tovarășe comandant, sunt sigur! luă Skvoreșnea poziția de drepți. Am auzit un strigăt... Stop! se întrerupse el însuși și întinse mâna în aceeași direcție de mai înainte, privind încordat undeva în întuneric, peste capul căpitanului.

Un sunet slab, îngânat, ca bâzâitul unui țânțar, se auzi din depărtare.

– Un strigăt! șopti Lord. Aud un strigăt, tovarășe căpitan!

– Da, da! Dar nu acolo unde arată Skvoreșnea, ci dinspre tribord.

– Nu, tovarășe căpitan, nu m-am înșelat, îl contrazise respectuos Skvoreșnea. Strigătul vine dinspre proră.

– Ce-ar fi să aprindem reflectorul? propuse Lord, șovăind.

– În nici un caz! se opuse în mod categoric căpitanul și se apropie în grabă de balustradă, spre capătul din față al platformei.

Aici, bara superioară se îngroșa și se lățea ca să cuprindă un tablou de comandă oval, cu butoni, mici pârghiuțe și volane, toate având pe ele cifre și semne fosforescente de toate culorile.

Căpitanul apăsă pe un buton. Din babordul înclinat al vasului se desprinse un corp întunecat, lat și lunguieț, rotunjit în sus și în jos. Cu un șuierat și un bâzâit molcom zbură în sus ca o torpilă aeriană și dispăru în întuneric. În același timp, în mijlocul tabloului de pe balustradă se lumină cu o lumină palidă și argintie un mic ecran rotund.

– Cercetașul infraroșu! rosti fericit Lord și tăcu îndată, fixându-și privirea pe ecran.

Căpitanul privea și el atent cercul mic și argintiu, răsucind încetișor unul din volane pe un sfert de rotație la dreapta și la stânga. Pe fondul luminos al ecranului lunecară niște umbre difuze: ceva care putea fi o ladă, apoi ceva plat cu pete pătrate, un fotoliu, o bancă...

Da, fără îndoială! Tot ce văzuseră oamenii, mai devreme, pe suprafața mării, la lumina asfințitului de soare, resturile care pluteau în preajma locului naufragiului, toate apăreau acum din nou, unul după altul, în umbre vagi, dar cunoscute, pe acest ecran argintiu și mat.

– Genială invenție! se entuziasmă Lord. Nu mă pot obișnui cu acest minunat cercetaș. Uite și aisbergul!

– Da – rosti căpitanul – dar marea în jurul lui e pustie. Nu se mai vede nici un fel de epavă. De unde putea atunci să vie strigătul acela?

– Poate că n-am cercetat destul de bine epavele? își dădu părerea Lord.

– Se poate, încuviință căpitanul. Să cercetăm mai atent tot sectorul și să coborâm aparatul mai aproape de apă.

După zece minute, descriind o rețea deasă de zigzaguri înguste, aproape de tot pe suprafața apei, cercetașul infraroșu se întoarse spre vas, apoi îndepărtându-se din nou în aceeași direcție, trecu deasupra aisbergului. Dar degeaba. Nicăieri nu se vedea nici urmă de om.

– Nu mai înțeleg nimic! murmură Lord nedumerit. Să fi strigat oare băiatul și să se fi dus apoi la fund? E îngrozitor!

Deodată, în întunericul nopții, se auzi iarăși un strigăt îndepărtat și subțire. Acum strigătul răsuna altfel, cu o putere plină de deznădejde. O clipă cei trei oameni de pe punte încremeniră. După aceea, Skvoreșnea strigă:

– Îi pi ghețar! Pi ghețar, tovarășe comandant!

– Bine, Skvoreșnea, dar până la aisberg, judecând după zborul cercetașului, sunt peste trei mii de metri. De la o asemenea depărtare nu s-ar auzi strigătul, obiectă căpitanul.

– Nu știu. Nu pot să vă explic, dar el se află acolo și numai acolo. În altă parte n-are un' să fie! susținea tulburat Skvoreșnea.

– Bine, dirijez aparatul spre aisberg, spuse căpitanul.

În centrul ecranului apăru din nou aisbergul. Uriașul munte de gheață se înălța maiestuos din apă, sclipind palid cu nenumăratele lui fațete. Avea săpat în pereți grote și tot felul de crăpături, era împodobit cu piscuri, coloane, turnulețe, unele mat bizare decât celelalte. Ascultând de mișcarea volanului pe care îl mânuia căpitanul, cercetașul infraroșu înfățișa pe ecran când o parte, când alta a uriașului aisberg. Ecranul reflecta ba o grotă, ba un platou, ba o surpătură întunecoasă cu marginile vag luminate. Unele pete negre începeau să se miște deîndată ce ochiul omului se apropia de ele,

vădindu-se a fi păsărele care uneori se înălțau în aer neliniștite, și imediat reveneau la locurile lor.

– Cercetașul nostru stârnește pescărușii, spuse Lord. Poate că și băiatul o să-l observe și o să prindă curaj... Uite-l, uite-l! începu el deodată să strige, aplecându-se asupra ecranului.

Căpitanul întoarse brusc micul volan spre partea inversă și aisbergul dispăru deodată de pe ecran. Apoi apăru din nou, se apropie și rămase neclintit. Pe peretele prăpăstios, intrarea largă a unei grote se deschidea deasupra unei terase; pe această terasă se vedea o pată mică, întunecată și lungă. Cercetașul, oprit o clipă, se apropie tot mai mult și după câteva secunde pata se mări și prinse contururi: era un om întins pe gheață.

– El e, tovarăși, el e! bâiguia Lord emoționat.

– Pornim cu o zecime de viteză înainte! se auzi glasul ferm și limpede al căpitanului. Cheamă hidroglisorul și pregătiți-vă de coborâre!

– Am înțeles, chem hidroglisorul și ne pregătim de coborâre!

Skvoreșnea se apropie de cel mai apropiat stâlp gros al balustradei și apăsă pe un buton fixat pe el. Deasupra stâlpului se deschise un căpăcel și Skvoreșnea scoase din deschizătură un mic microfon de spatele căruia atârna un cablu. Cu glas încet transmise cuiva un ordin, puse microfonul la loc și închise capacul.

Între timp, căpitanul atinsese un buton de pe micul tablou din față și mută cu câteva diviziuni spre dreapta pârghia cea mai din margine, luminată în roșu.

Movila de metal tresări și porni înainte din ce în ce mai repede. Plescăind ușor, apa spintecată de prova rotundă luneca prin nenumăratele caneluri longitudinale de pe coaste și se aduna în spatele vasului.

Privind încontinuu ecranul pe care iarăși încremenise imaginea aisbergului cu silueta omului culcat pe gheață, căpitanul răsuci ușor un

volan mic, luminat în alb. Supus, vasul schimbă ruta cu câteva grade spre sud.

Din tambuchiu apărură doi oameni în bluze de uniformă și berete. Fiecare ducea în mâini câte o ladă: una mai mare, lunguiață și plată, alta mai mică, aproape cubică. Postându-se de ambele părți ale tambuchiului, fiecare cu lada la picioare, cei doi rămaseră nemișcați. Dintr-o cavitate de lângă tambuchiu se desfășură o scară elastică de metal, bine lipită de bordul vasului, și se opri în clipa când treapta de jos se afundă în apă.

Un vânt ușor porni să adie și deodată o lumină neașteptată spuzi fața oceanului. Întețindu-se când într-o parte, când în alta, această lumină se învălătucea ba răbufnind din adâncuri, ba coborând într-acolo, ca o strălucitoare nebuloasă verde-albăstruie, formată dintr-o nesfârșită mulțime de scânteioare mici și blânde. La suprafață, aceste scânteioare sclipeau în nuanțe roșii, contopindu-se în pete largi și cuprinzând un spațiu din ce în ce mai mare, îngrămădindu-se pe culmea micilor valuri stârnite de vânt, ca niște flăcărui. Deodată fața oceanului se aprinse de parcă s-ar fi revărsat pe ea un strat de pilitură de fier, incandescentă; în clipa următoare, totul se transformă într-o masă de argint topit, presărat cu steluțe, globuri, ovaluri din rubine roșii sângerii, smaralde verzi și safire albastre, scânteietoare. În văzduh stăruia o lumină stranie, verzuie, care făcea totul de nerecunoscut; și această lumină revărsată de pretutindeni pătrundea peste tot, izgonind umbrele.

– Am intrat într-un nor de pyrozome! strigă Lord entuziasmat. Pyrozoma atlantică, licuricii mărilor. Ce priveliște minunată!

Movila metalică înainta iute, rostogolind în fața ei și în lături valuri de flăcări reci. Deodată, chiar la poalele movilei, din focul acela lichid se înălță șerpuind un trup lung și mlădios, acoperit parcă în întregime cu un văl de brocard argintiu-

albastru. Trupul descrise un arc frumos și afundându-se în apă, dispăru. După primul urmă al doilea, apoi al treilea, al patrulea și peste o clipă o turmă întreagă de delfini, într-un joc fantastic de foc, începu să dea târcoale vasului, urmărindu-l pas cu pas.

Uitând de sine, Lord contempla această priveliște feerică. Deodată, însă, exclamația puternică a lui Skvoreșnea îl aduse la realitate:

– Un om pe gheață!

La două sute de metri de vas, giganticul aisberg se înălța ca un munte cuprins parcă de flăcări, orbitor de luminos, scăldat în toate culorile curcubeului, aidoma unui colosal briliant luminat dinăuntru. Pe terasa orbitor de albă a grotei se vedea limpede de tot silueta întunecată și nemișcată a unui om.

În spatele vasului, la câteva zeci de metri de platformă, începu să clocotească ceva sub apă și vasul se opri aproape îndată pe loc.

– Hidroglisorul pe apă! comandă căpitanul.

Unul dintre marinarii de lângă tambuchiu își întoarse lada pe o parte și apăsă pe încuietoarea automată. Capacul lăzii sări și marinarul scoase dinăuntru un balot care, deschizându-se ca o umbrelă, se transformă într-o barcă de cauciuc cu fundul turtit, susținută de o complexă carcasă de vergele, fâșii și plăci metalice strălucitoare. Din a doua ladă, celălalt marinar scoase între timp un mic electromotor cu o elice pliantă, pe care îl prinse de pupa hidroglisorului.

În clipa următoare, hidroglisorul cu Skvoreșnea la volan, însoțit de ceilalți doi marinari, luneca pe apă, apropiindu-se în tăcere de aisbergul presărat cu stropi albi de lumini și nestemate arzânde.

De departe se auzea glasul lui Skvoreșnea, care striga punând întrebări și încurajând pe cineva.

La înapoiere, hidroglisorul zbura de parcă avea aripi de foc și n-apucă să se apropie bine de bordul metalic al vasului, că Skvoreșnea și sări pe platformă, ținând în brațe un mic trup omenesc, cu capul și picioarele neputincios atârnate.

– Băiatul! Băiatul!! strigă el însuflețit, cu vocea plină de fericire. Îi micuț di tot!

– Trăiește? întrebă Lord, venind în grabă spre balustradă.

– O leșinat. Gemea, și deodată o tăcut...

– Repede, adu-l la mine, la infirmerie! strigă Lord, repezindu-se spre tambuchiu și dispărând în deschizătura lui.

După el coborî și Skvoreșnea, purtându-și povara. Îl urmară cei doi marinari, cu barca și motorul strânse în lăzile lor. Scărița se strânse și ea automat în lăcașul ei.

Căpitanul, rămas singur pe punte, apăsă pe un buton al tabloului de comandă: pliindu-se în câteva noduri mobile, barele orizontale ale balustradei se lăsară jos și lipindu-se de barele transversale pătrunseră în lăcașurile speciale din platforma movilei metalice. Căpitanul cercetă puntea, mai privi o dată oceanul pustiu și coborî ultimul în tambuchiu.

Imediat după aceasta, ciudata movilă metalică începu să se cufunde repede și dispăru sub apă. Valul care se năpustise asupra locului unde cu câteva clipe în urmă se înălța puntea submarinului – trecu pe deasupra, aidoma unui uriaș fier de călcat, ștergând parcă de pe suprafața oceanului orice urmă a lui.

Capitolul V
Schimbarea itinerarului

Submarinul era o navă de război. Dușmanii Uniunii Sovietice încercaseră de nenumărate ori să obțină schițele submarinului construit în taină, voiau să pună mâna pe calculele de construcție ale navei sau pe orice alte materiale referitoare la ea. Spionii forfoteau zi și noapte în jurul uzinei unde se construia submarinul. Doi colaboratori de răspundere în uzină au fost găsiți uciși; spionii credeau pe semne că vor găsi asupra lor materiale referitoare la navă. Spionii erau urmăriți, prinși și întemnițați, iar unii dintre ei împușcați pentru omucidere. Și totuși, numărul lor nu se micșora, iar îndrăzneala lor creștea pe măsură ce se apropia termenul lansării navei.

Dar cu toate aceste mașinații, submarinul executat sub conducerea constructorului Mihail Krepin – vas de un tip cu totul nou, dotat cu arme neobișnuite atât pentru apărare cât și pentru atac – a fost lansat în cel mai desăvârșit secret și încercat în apa mică a Mării Baltice. Acum pornea în prima lui cursă lungă, la Vladivostok.

După indicațiile pe care le dădeau insistent toate faptele și materialele cunoscute de guvernul sovietic, acolo urma să se dezlănțuie, peste câteva luni. furtuna de mult pregătită a războiului. Dușmanul care năzuia în mod stăruitor și neobosit să pună stăpânire pe continentul asiatic nu voia să renunțe la. vechile planuri de cotropire a Primoriei Sovietice [*Ținutul din Extremul Orient al U.R.S.S. (n.r.)*]

Regiunea aceasta înfloritoare îi ațâța pofta. Clica militaristă a „mikadoului” pregătea un atac împotriva Uniunii Sovietice, contând și pe ajutorul Occidentului. Ei cunoșteau toată primejdia și riscul noii lor aventuri. Cunoșteau forța Țării sovietice, apărată de scutul celor mai noi realizări ale științei și tehnicii, cunoșteau forța de neînfrânt a armatei și

a flotei ei. Dar setoși de noi cuceriri, orbiți de teama revoluției care se apropia în propria lor țară și de ura față de Țara socialismului, se pregăteau să se arunce în prăpastia războiului împotriva puternicului Stat sovietic.

Partidul și guvernul Uniunii Sovietice urmăreau calm, dar vigilent pregătirile statului vecin. Știau că în ziua de douăzeci și patru august, ziua de naștere a împăratului, conducătorii Japoniei aveau de gând să ia o hotărâre de care depindea viața pașnică a milioane de oameni ai muncii.

Sarcina dată submarinului „Pioner” era ca tocmai în ajunul acestei zile hotărâtoare să apară la țărmurile răsăritene, pentru a arăta că granițele Țării sovietelor sunt inaccesibile.

Această călătorie unică în istorie – prin adâncurile inaccesibile până atunci ale oceanelor – urma să-i folosească și științei sovietice care își propunea să studieze cele mai importante probleme ale fizicii, chimiei și biologiei mării. Știința sovietică trebuia să dezlege tainele acestor adâncuri, taine care iscaseră până atunci nesfârșite contradicții printre savanții tuturor țărilor. În acest scop, pe submarin se îmbarcă și un grup de lucrători științifici, conduși de renumitul zoolog sovietic Arsen Lordkipanidze. Pe parcursul urmat de submarin – în Marea Baltică, Oceanul Atlantic, apoi prin strâmtoarea Gibraltar în Marea Mediterană, și prin Canalul de Suez, adâncit în ultima vreme până la treizeci de metri, în Oceanul Indian, până în Marea Chinei și Marea Japoniei – acești oameni de știință urmau să studieze în amănunțime unele probleme ca originea și drumul curenților marini, fauna marilor adâncimi, relieful fundului respectivelor mări și oceane, procesele fizice și chimice din aceste regiuni. Ca întotdeauna, Țara sovietelor căuta și aici să-și îmbine interesele de apărare cu cele economice,

dând și științei posibilitatea să contribuie la dezvoltarea puterii omului asupra naturii.

Urmându-și itinerarul, submarinul se îndrepta spre locul de destinație, ținându-se la o adâncime de cel puțin două sute de metri și evitând să apară la suprafață. Călătoria trebuia să rămână o taină pentru toată lumea, o taină ascunsă și păstrată de adâncurile oceanului prin care își croia drum submarinul. Acestea erau instrucțiunile comandantului suprem naval, instrucțiuni pe care căpitanul Voronțov era dator să le urmeze. Primise însă îngăduința ca în cazuri extreme să se abată, dacă va găsi de cuviință, de la aceste instrucțiuni.

După ce a recepționat semnalul transmis prin radio de pe vasul naufragiat „Diogen”, submarinul a ajuns la locul catastrofei o dată cu celelalte vase care se îndreptau grăbite într-acolo, deși a avut de parcurs o distanță mult mai mare. Ținându-se la o adâncime de aproape două sute de metri, a urmărit toate convorbirile purtate prin radio între „Diogen” și salvatorii lui. Submarinul a însoțit apoi vasul ce se scufunda, până la o adâncime de un kilometru unde aerul strâns în multe din compartimentele lui, sub presiunea de o sută de atmosfere a apei a sfărâmat vasul în bucăți, care s-au dus cu o viteză fulgerătoare la fund.

Înainte de a se face apelul celor salvați, cei de pe submarin știau despre pieirea a doi oameni – un matroz și o femeie – căzuți în mare în clipa desprinderii vasului de aisbergul cu care se ciocnise. Văzuseră trupurile lor lăsându-se încet spre fund, în timp ce submarinul dădea târcoale vasului ce se scufunda. Dar trupul celui de-al treilea, al băiatului Pavel Buniak, cu toate cercetările minuțioase și sârguincioase, nu-l putură găsi. După scufundarea lui „Diogen”, cercetașul infraroșu al submarinului, dirijat prin radio, pluti încă multă vreme în toate direcțiile sub apă și coborî la adâncimi mari, dar nu descoperi trupul băiatului. Atunci Andrei Skvoreșnea, șeful

scafandrilor de pe submarin, îi declară căpitanului Voronțov, comandantul submarinului, că după ferma lui convingere, băiatul, sau cadavrul lui, se află – mai mult ca sigur – pe unul din resturile mari, care plutesc pe locul naufragiului. De aceeași părere era și profesorul Lordkipanidze, șeful grupului științific, și locotenentul-major Bogrov și radiotelegrafistul Pletniov.

Soarta unui băiat sovietic putea fi oare socotită drept un „caz extrem” care să-i îngăduie comandantului, conform instrucțiunilor primite, să acționeze după aprecierea sa?

După o scurtă ezitare – în care timp comandantul, fire combativă, cântări uriașa răspundere ce-i revenea în îndeplinirea misiunii neprețuitului vas – luă o hotărâre pe care i-o insuflaseră sentimentele sovietice: dragostea fierbinte față de oameni și nemărginita grijă pentru ei. Totuși, înainte de a apăsa pe acel buton de pe tabloul de distribuție al postului central de comandă, care ar fi făcut ca submarinul să se ridice la suprafață, căpitanul Voronțov luă toate măsurile pe care le avea la dispoziție, pentru a asigura securitatea vasului. Cercetașul infraroșu se desprinse iarăși din bordul submarinului și începu să se rotească în jurul lui, ridicându-se pe o spirală. Ajuns la suprafață, sălta câțiva metri în aer, transmițând neîncetat pe ecranul postului central al submarinului imaginea tuturor obiectelor sau ființelor pe care le întâlnea în cale: resturi ale naufragiului, pești, alge, și chiar meduze transparente. Abia după ce se convinse că nici un vas n-a mai rămas la locul naufragiului și că peste tot, pe mare și în cer, e liniște și siguranță, apăru și „Pioner” la suprafață.

Am văzut cum – după aceea – a fost găsit Pavlik și adus pe navă.

N-apucaseră pârghiile pneumatice să împingă pe deplin capacul inferior al tambuchiului în lăcaș,

când submarinul, cufundându-se cu repeziciune în adâncurile calme, sigure, porni iar la drum.

La infirmerie, Arsen Davidovici Lordkipanidze, zoologul, dar în același timp și medicul submarinului, îi dădea primele îngrijiri băiatului care, palid la față, zăcea în nesimțire pe unul din paturi. Curând începu să dea semne de viață. Dar norocul lui cel mai mare a fost că abia la o oră după ce-l aduseră de pe aisberg, șeful radiotelegrafist Pletniov a primit și i-a predat căpitanului Voronțov o telegramă cifrată din Leningrad. Tocmai această oră i-a salvat viața.

Radiograma trimisă de marele stat major al forțelor navale avea un conținut de o extremă importanță.

Organele Direcției Securității Statului au stabilit că o putere străină, interesată în slăbirea apărării granițelor sovietice din Extremul Orient aflând, nu se știe cum, itinerarul submarinului „Pioner”, a trimis agenți dotați cu arme și mijloace excepționale, cu misiunea de a distruge submarinul în timpul staționării lui în strâmtoarea Gibraltar, sau în oricare alt punct convenabil. De aceea, marele stat major îi propunea căpitanului Voronțov să nu mai urmeze ruta inițială prin strâmtoarea Gibraltar, și nici prin Oceanul Indian, ci să ajungă la Vladivostok prin Oceanul Pacific, ocolind capul Horn. Radiograma insista de asemeni asupra importanței de a se face tot drumul la mari adâncimi și în cel mai mare secret. Această schimbare a itinerarului urma să atragă după sine și schimbarea planului de lucrări științifice. Cu toate acestea, marele stat major repeta că termenul sosirii submarinului la Vladivostok, indiferent de împrejurări, rămâne neapărat același – douăzeci și trei august.

Nu mai încape îndoială că dacă Voronțov ar fi primit radiograma ceva mai devreme, s-ar fi îndepărtat fără întârziere de locul naufragiului, unde se adunaseră atât de multe vase și unde cea

mai neînsemnată întâmplare putea duce la descoperirea prezenței submarinului. Și dacă submarinul s-ar fi îndepărtat, nu e greu să ne închipuim ce soartă ar fi avut Pavlik...

Căpitanul Voronțov se oprise pe coridor și recitea cu luare-aminte radiograma descifrată, pe care i-o adusese radiotelegrafistul Pletniov, un om mic și uscățiv, cu fața smeadă, încrețită ca o pară uscată. Lui Pletniov îi lipseau două degete de la mâna stângă, urme ale unei iernări în insulele îndepărtate ale Arcticei sovietice, și a unei tragice întâlniri cu o ursoaică albă cu doi pui. Bineînțeles însă că întâlnirea a fost cu mult mai tragică pentru familia de urși decât pentru Pletniov.

Radiotelegrafistul aștepta răbdător dispozițiile comandantului. Pereții lustruiți ai coridorului și ușile înșirate pe ambele părți, date cu un lac stacojiu, străluceau în lumina mată și dulce a becurilor electrice. Un preș de cauciuc cu desene imprimate acoperea podeaua. Prin câteva tambuchiuri rotunde, tăiate în podea și îngrădite de balustrade semicirculare, țâșneau de jos coloane de lumină puternică și se auzea zgomotul domol și foșnitor al mașinilor în funcțiune.

În cele din urmă, comandantul întoarse spre Pletniov fața-i îngrijorată:

– Dă, te rog, dispoziție să fie convocat imediat la mine tot personalul de comandă. Să vie și șeful secției științifice... Și dumneata, desigur.

– Am înțeles, tovarășe comandant: să convoc personalul de comandă, să-l invit pe șeful secției științifice și să viu și eu!

Peste câteva minute, cei chemați prin semnale convenționale din cabinele lor sau din diferitele compartimente ale submarinului intrau grăbiți, unul după altul, în cabina comandantului: locotenentul-major Bogrov, adjunctul căpitanului; electricianul-șef, inginerul militar de rangul doi Corneev, șeful secției acustice, locotenentul Cijov, șeful secției științifice, profesorul Lordkipanidze,

comisarul Siomin, Skvoreșnea, șeful scafandrilor și Pletniov.

Cabina comandantului era împărțită în două de o portieră. Partea stângă servea de dormitor. În partea din dreapta, ceva mai spațioasă, se afla în mijloc o masă mare de lucru. Într-un colț, pe un piedestal, erau amplasate câteva minunate aparate de navigație care arătau în mod automat tot ce înregistrau aparatele de la postul central de comandă. Într-un alt colț se vedea dulăpiorul cu rețeaua de lumină independentă. Se mai aflau în cabină câteva dulapuri pline cu cărți, iar pe pereți atârnau hărți: trei mari, reprezentând în relief fundul oceanului Atlantic, Pacific și Indian, și altele mai mici, ce înfățișau secțiuni verticale și orizontale ale oceanelor, cu linii de aceeași temperatură (izoterme), de aceeași salinitate și densitate, hărți ale curenților orizontali și verticali, hărți ce indicau preponderența vânturilor în fiecare colț al lumii.

Se așezaseră cu toții în jurul mesei, pe scaune confortabile; căpitanul continua totuși să se uite nerăbdător spre ușă.

– Dar mecanicul-șef unde-i? se adresă el în cele din urmă lui Pletniov.

– Mi-a spus că vine îndată.

Ușa se dădu în lături și în cabină intră, aplecându-se ușor sub bolta de la intrare, un om înalt, ciolănos, adus din spate. Acesta era mecanicul-șef, Gorelov.

Îi era proaspăt ras și capul lui mare, și fața prelungă, slabă, cu obrajii scofâlciți. Asta făcea să-i iasă și mai mult în evidență pomeții ascuțiți și maxilarele colțuroase. Sub sprâncenele stufoase se ascundeau adânc doi ochi negri, scânteietori. Urechile mari i se depărtau clăpăuge, ca aripile unui liliac, de craniu! lungăreț, neted.

– Scuzați-mă, Nikolai Borisovici, rosti el cu glas înăbușit, îndreptându-se spre un scaun liber.

Am fost reținut în timp ce veneam spre dumneavoastră.

Căpitanul dădu din cap.

– Iată, tovarăși, despre ce e vorba, începu el. Am primit chiar acum un ordin de la statul major. Conform ordinului, vom schimba mult itinerarul submarinului. Nu mai trecem prin Gibraltar.

Uimiți, toți priveau la căpitan.

– Cum, nu mai trecem prin Gibraltar? întrebă zoologul, nevenindu-i să creadă.

– Cum, cum ați spus? bâigui și Gorelov, nedumerit și oarecum încurcat.

Dar în clipa următoare se și uita nepăsător la unghiile degetelor lui lungi.

– Ai vrut să spui ceva, Fiodor Mihailovici? îl întrebă căpitanul.

– Nimic important, Nikolai Borisovici... Sunt pur și simplu uimit de vestea aceasta neașteptată.

– Da, desigur, încuviință căpitanul și continuă: Chestiunea însă nu se termină aici. Ordinul cere să se păstreze asupra expediției cel mai mare secret. De aceea vă avertizez, tovarăși, nu numai că nu ne vom opri în porturi, dar vom evita orice întâlniri cu vase, nu ne vom apropia de țărmuri și nu vom ieși la suprafață. Submarinul se va menține tot timpul sub apă, în stare de luptă. În legătură cu aceasta, interzic orice acțiune care ar putea trăda prezenta submarinului. Adâncimea rutei va fi tot timpul de cel puțin trei sute de metri. În timpul nopții se interzice folosirea reflectoarelor luminoase sau deschiderea obloanelor de la hublouri.

– Atunci ce facem cu lucrările științifice? întrebă neliniștit zoologul.

– Nu vor suferi nimic, Arsen Davidovici. Dimpotrivă, dacă vrei, putem mări numărul stațiilor de mare pescaj. Veți putea studia zona ecuatorială și sudică a Atlanticului, o parte a Antarcticei, partea sudică și tropicală a Oceanului

Pacific. La strâmtoarea Gibraltar, însă, și la Golful Guineei, va trebui să renunțăm.

– Va să zică trecem prin strâmtoarea Magellan? întrebă Gorelov, tărăgănând cuvintele.

– Probabil, răspunse căpitanul. Dar am putea trece și prin Antarctica. N-ar fi prea mare ocolul.

Zoologul își mototoli barba în pumn.

– Păcat, oftă el. Lanțul de munți submarini ai Gibraltarului, doi curenți opuși în strâmtoare – cel superior dinspre Oceanul Atlantic, iar cel inferior dinspre Marea Mediterană – sunt teme foarte importante în programul nostru oceanografic. Sper, însă, că pe noua rută vom fi recompensați din belșug cu alte probleme. Mă apuc chiar acum, Nikolai Borisovici, de întocmirea planului lucrărilor expediției, în funcție de noul itinerar. Dacă nu vă supărați, dați-mi-l și mie. Și scoțând un bloc-notes și un creion din buzunar, se pregăti să scrie.

– Ți-l dau mai pe urmă, Arsen Davidovici, răspunse căpitanul după o clipă de șovăire.

– Bine, se arătă de acord savantul; deodată, însă, întrebă speriat: Dar prima noastră stație din Marea Sargaselor rămâne în program, nu-i așa?

Un râs ușor trecu prin cabină.

– Desigur! zâmbi căpitanul. Orice itinerar ar urma „Pioner”, nu va fi nevoie s-o scoatem din program. Știau toți cu câtă nerăbdare aștepta distinsul zoolog sosirea în această mare unică în felul ei, prea puțin explorată și cu o faună aproape necunoscută. Chiar din primele zile ale călătoriei, zoologul nu pierdea prilejul să viseze cu glas tare la clipa fericită când va putea, în sfârșit, să se apuce de lucru în apele străvezii ale Mării Sargaselor, unde va începe să desfășoare cercetările zoologice și biologice.

– Perfect, dădu savantul mulțumit din cap. Și când vom fi acolo, Nikolai Borisovici?

– Peste vreo zece ore. Dar nu-i vorba numai să ajungem acolo. Trebuie să găsim și locurile cele

mai potrivite pentru lucrările dumneavoastră, la diferite adâncimi: un platou, ceva, sau vreun munte submarin... și lucrul acesta nu-i chiar atât de ușor pentru Marea Sargaselor, care pe toate hărțile e înfățișată ca o groapă enormă, de peste șase mii de metri adâncime... Și cu asta, tovarăși, am terminat.

– În orice caz, mâine ne vom putea apuca de lucru, spunea zoologul, frecându-și mâinile, în timp ce se îndrepta spre ușă împreună cu ceilalți participanți la consfătuire.

* * *

Spre miezul nopții, „Pioner” intră în Marea Sargaselor și, încetinind viteza până la o zecime, porni în zig-zag, să caute cel mai bun loc de staționare.

Reflectoarele ultrasonore trimiteau încontinuu unde, care întorcându-se la postul central de comandă al submarinului, proiectau pe cupola ecranului imaginile a tot ce întâlneau în față pe o distanță până la douăzeci de kilometri; iar cei doi cercetași infraroșii, lansați de pe ambele borduri, trimiteau mai departe, pe același ecran, informațiile lor.

În Marea Sargaselor, cunoscută prin adâncimile ei, se părea într-adevăr că nu poate fi găsită o bază prielnică lucrărilor științifice ale submarinului, care trebuiau efectuate în toate straturile, și mai aproape de suprafață și la mari adâncimi. Dar deși cercetările durau de mult, căpitanul și zoologul sperau totuși să găsească vreun platou submarin. Uriașa întindere a acestei mări se afla doar exact pe „linia de frântură a globului pământesc”, de-a lungul căreia, în epoci zoologice mai apropiate de noi, s-a început procesul de formare a munților, proces care nu s-a desăvârșit nici până astăzi, de aceea erau amândoi încredințați că trebuie să se găsească și aici munți

submarini care se înalță sus de tot deasupra fundului, apropiindu-se cu crestele lor de suprafața mării.

Dimineața, la postul central al submarinului intră de cart locotenentul Kravțov. De pe scaunul mobil, de lângă tabloul de comandă, el privea mereu ecranul pe care lunecau siluete de pești mari și mici, îngrămădiri de alge lungi, ce atârnau de pe suprafața acestei mări.

Ca de obicei, locotenentul era îngrijit îmbrăcat, ba chiar elegant. Nasturii aurii de pe tunica albă străluceau, „crabul” de pe chipiu lucea de asemeni; manșetele și gulerul erau de un alb imaculat. Spălătoria mecanică a submarinului lucra minunat, dar locotenentul nu se mulțumea cu atâta și frecând gulerul și manșetele cu un oscior plat, le dădea un luciu neasemuit.

Locotenentul își muta privirea de pe ecran asupra tabloului cu aparate de control, prins în perete lângă tabloul de comandă. Geamul de protecție al unuia din aceste aparate reflectă pentru o clipă fața proaspăt rasă, cu pomeții ieșiți în afară, cu un nas moale, puțin cârn, favoriții negri care-i ajungeau până la mijlocul urechilor și ochii căprui veseli, sub sprâncenele stufoase.

Nenumăratele aparate arătau că mecanismele și mașinile submarinului funcționează normal. Se apropia amiaza și pana cursografului, însemnând drumul șerpuit al submarinului, străbătuse pe hartă aproape toată Marea Sargaselor de la nord spre sud.

În ungher, lângă o deasă împletitură de cabluri care ieșeau din tabloul de comandă, Marat cerceta cu luare-aminte, fără zgomot, unul dintre ele, cel care făcea legătura cu camera tunului ultrasonor de la pupă. Legătura funcționa slab, cu întreruperi, și Ptițin (acusticianul adjunct), care deservea acest tun, îi ceruse să repare firul fără întârziere. Marat își bătea capul de o oră întreagă să găsească pricina defecțiunii. Totul părea în

ordine, totuși răul stăruia. Electricianul-șef al submarinului, inginerul militar de rangul doi, Korneev, îl chemase de câteva ori la telefon să-l zorească și până la urmă i-a strigat:

– Rușine, tovarășe Bronștein! Dumneata, autorul celor mai mari proiecte... nu ești în stare să rezolvi un fleac ca ăsta!... Îți mai acord cincisprezece minute, Dacă în acest timp nu termini, atunci... Atunci am să-l rog pe Kramer! Da, da! Ți-am pus în vedere! Rușine!

Marat se simțea jignit până în fundul sufletului. Era într-adevăr o rușine. Dar, mai ales, îl durea amenințarea cu Kramer. Și toate acestea le auzise locotenentul! E drept că locotenentul s-a prefăcut că n-aude. Tot timpul a stat cu ochii pe ecran, și n-a spus nimic...

Cu toată atenția încordată, privind prin lupă, Marat se apucase să cerceteze și să caute pricina răului, luînd-o de la început. Și iată că... tocmai la ieșirea din tablou... Nu, asta era prea de tot! Ceva de neiertat! Furios, Marat se lovi cu palma peste frunte și își spuse – cu glas tare – că-i un prost; chiar lângă tablou, izolația cablului era puțintel de tot, aproape invizibil roasă, și cablul se atingea în punctul acela neizolat cu aparatele metalice din preajmă.

– Ce-i, Marat, ce s-a întâmplat? întrebă locotenentul.

– Am găsit! răspunse tânărul electrician, radiind de fericire.

– Aha, te felicit! Asta înseamnă că Kramer va rămâne cu buza umflată! râse locotenentul.

Peste două minute, totul era în ordine. Ptițin era încântat și-i transmise lui Marat, la telefon, mulțumirile lui. Marat luă numaidecât legătura cu Korneev și-i raportă că și-a terminat lucrul.

– Foarte bine, se auzi glasul lui Korneev. Și-acum, fugi repede la masă că altfel ți-atârnă lingura de gât.

Strângându-și toate sculele și materialele, se îndreptă spre ușă dar, când să iasă, auzi o exclamație plină de uimire a locotenentului.

Marat întoarse privirea spre ecran. Chiar în fața submarinului, trecea fulgerător spre sud umbra neagră a unei balene uriașe. Aripa lată a cozii bătea repede apa cu o putere nemaivăzută, ba coborând, ba ridicându-se sus de tot. Din spatele puternic al balenei, înfipt adânc într-însul, ieșea un harpon gros, prins de un otgon care pleca spre suprafața oceanului, întins ca o coardă. Aproape imediat în urma balenei, pe cupola ecranului apăru un mic vas cu aburi, din coșul căruia răbufneau dese rotocoale de fum. Vasul se afla într-o situație cât se poate de proastă. Plutea repede, remorcat la întâmplare de balenă. Prova vasului, trasă în jos de otgon, intrase sub apă, iar pupa se înălța în sus, oamenii alergau anevoie pe punte cu topoare în mâini, încercând zadarnic să treacă pe teugă. Uneori prova ieșea la suprafața oceanului și apa se revărsa puhoi de pe teugă.

Atunci, pentru o clipă, chiar lângă etrava vasului, apărea un tun cu harpon, din care ieșea întins otgonul intrat adânc în mare, spre balenă. Dar în clipa următoare prova se cufunda din nou în apă, și vasul purtat de balena furioasă plutea la voia întâmplării.

– Extraordinar! strigă Marat, plin de entuziasm. Ce se petrece aici?!

– Ce-i? Ce e? întrebă zoologul, care tocmai în clipa aceea trecea pe coridor, oprindu-se în fața ușii deschise a postului de comandă. E voie?

– Poftiți! Poftiți! răspunse cu vioiciune locotenentul. O priveliște interesantă!

– A!... exclamă zoologul, aruncându-și privirea asupra ecranului. Într-adevăr, un eveniment rar: o balenă trage după ea o balenieră. Ei, drăcie!

Balena făcu pe neașteptate un salt gigantic în sus, apoi, însă, cu o putere și o iuțeală de două ori

mai mari, se avântă și mai în adânc. Nefericitul vas, scăpat parcă din ghearele morții, își ridică botul în sus, dar chiar în clipa următoare se cufundă cu prova atât de adânc, încât un val uriaș, măturând totul în calea lui, inundă aproape jumătate de punte, ajungând până la puntea de comandă.

Pupa se ridică sus de tot și pe ecran apăru un cerc vibrator: era elicea, care se învârtea sub el, turbată. Un om din echipaj fu luat de val, iar ceilalți neputând să-și țină echilibrul pe puntea înclinată, se rostogoliră, apucându-se de tot ce le cădea sub mână.

– Vasul merge cu toată viteza înapoi, spuse locotenentul și balenei nici că-i pasă! Ce forță! Doar mașinile balenierei au pe puțin o mie de cai putere! Asta-i o balenieră minunată, de cea mai nouă construcție, aproximativ trei sute tone-registru...

– Sunt pierduți! strigă Marat. Sunt pierduți, tovarășe locotenent! Oare nu putem să-i ajutam?

– Vine acum tovarășul căpitan, răspunse locotenentul. L-am chemat. Eu singur n-am dreptul...

– Ce s-a întâmplat? îl întrerupse căpitanul. Aha! Văd. Un caz rar. Situația balenierei e alarmantă. Hm!... Păcat... Poate să aibă un sfârșit prost. Nici nu pot să taie otgonul.

Căpitanul tăcu, fără să-și ia ochii de pe ecran. Din coșul vasului naufragiat începură să răbufnească deodată trombe groase de fum, pe care vântul le împrăștie îndată. Apoi nu mai ieși fum de loc. Lipsit de viață, vasul se smuci înainte și porni cu o viteză și mai mare.

– Apa a inundat sala cazanelor! strigă locotenentul cu glas stăpânit. Acum nimic nu-i mai poate salva!

Căpitanul se schimbă la față. Ochii i se aprinseră.

– Pregătiți tunul de la provă! ordonă el. Chemați-l pe acusticianul-șef.

Locotenentul apăsă un buton pe tabloul telefonic, prevăzut cu un mic ecran propriu, albastru-argintiu. O fluorescență trandafirie lumina ecranul oval și pe câmpul luminat apăru deodată un compartiment boltit, în care erau așezate tot felul de lăzi, bobine și niște aparate uriașe de sticlă, înfășurate cu cabluri lungi. În mijlocul acestei îngrămădiri aparent haotice de aparate, acusticianul-șef al submarinului, Cijov, gras și rumen în obraji, ședea într-un fotoliu înalt, în fața ecranului argintiu al televizorului său, alături de care se afla un tablou cu butoni și pârghiuțe.

Căpitanul dădu ordin:

– Țintă organică! Trage în balenă, s-o imobilizăm!

– Înțeles, țintă organică! S-o imobilizăm! se auzi răspunsul acusticianului.

Întorcându-se spre zoolog, căpitanul rosti cu jumătate de glas:

– Pentru câtă spaimă au tras, măcar cu atât să se aleagă. O să fie mulțumiți de pradă. Ia te uită ce gigant!

Balena care trăgea vasul se afla la vreo șapte-opt kilometri de submarin. Dimensiunile ei erau într-adevăr uimitoare. Așa cum arăta telemetrul, avea o lungime de treizeci și doi de metri, iar aripa de la coadă măsura aproape opt metri în lățime. O adevărată mașină monstruoasă. Balena nu dădea nici un semn de oboseală. Înainta cu aceeași repeziciune, dârză și puternică, mai departe, tot mai departe.

Submarinul se umplu de un sunet melodios, puternic și triumfător, ca produs de o orgă uriașă...

Trecură câteva secunde și, pe neașteptate, de parcă ar fi dat în cale de o piedică nevăzută și de neînvins, balena se opri din plină viteză. Izbind spasmodic apa cu coada și tremurând din înotătoare, ea se zbătea încolăcindu-se, deschizând

și închizând botul uriaș, cât o peșteră. În sfârșit, cu o ultimă sforțare puternică, ea zvâcni, zvârlindu-și în sus uriașa-i coadă. În clipa aceea, ca retezată de un brici invizibil, coada se desprinse de trup și zbură într-o parte, purtată ca o pânză de valurile stârnite de animalul care se zbătea în agonie.

Balena tresări pentru ultima oară și încremenind, se întoarse cu burta încrețită în sus, apoi începu să se ridice încetișor spre suprafață.

Îndată prova balenierei, smulgându-se din șuvoaiele de apă spumegândă ce se scurgeau de pe ea, se ridică la suprafața oceanului și îmbăiată parcă, lucitoare și liniștită, luneca încetișor înainte, în virtutea inerției, cu otgonul atârnând.

Necrezându-și parcă ochilor că au fost salvați, oamenii alergau de colo-colo pe puntea vasului, gesticulând fericiți.

Submarinul coti și se îndepărtă repede, pornind înapoi spre nord-vest.

Pe la orele cincisprezece, pe ecranul submarinului apărură contururile unui uriaș munte submarin, muntele pe care „Pioner" îl căutase cu atâta dârzenie.

Capitolul VI
Printre prieteni

Grijuliu, zoologul îl pansă cu atâta zel pe Pavlik, la cap, unde mai cu seamă se lovise în încăierarea cu peștele cu spadă, încât de sub fașă nu i se mai vedeau băiatului decât nasul, gura, ochii și o singură ureche.

– Uite-așa, își mângăie Lordkipanidze barba minunată, după ce înnodă fașa pe creștetul pacientului. De altfel, dacă am face totul așa cum scrie la carte, ar trebui, piciule, să te țin aici culcat în pat o zi-două. Parcă ce, e rău aici? Dar te știu eu. Tu nu rămâi! adăugă el mâhnit.

Mâhnirea zoologului-medic era pe deplin explicabilă. Infirmeria submarinului, unde avea loc această discuție, îți făcea o plăcută impresie prin ordinea ideală, belșugul de lumină, și curățenia celor trei canapele strălucitoare, cu așternutul de un alb imaculat. După salvarea lui de pe ghețar, Pavlik a zăcut câteva zile în șir pe unul din paturile infirmeriei și abia în dimineața aceea, după o convalescență de două zile, părăsise patul, pentru a face o mică și cea dintâi plimbare sub apă. Și iată că a trebuit să se întoarcă iarăși la infirmerie. Acum, însă, nu mai avea nici o poftă să rămână aici. Încercarea sfioasă a zoologului de a-l culca întâmpină un protest hotărât și din partea lui Pavlik, și a lui Marat, care îndeplinea și funcția de asistent al medicului.

– Nu, Arsen Davidovici!... strigară amândoi într-un glas.

– Dar n-am nimic, mă simt foarte bine, adăugă Pavlik.

– Bine, bine! Du-te la masă, dar după aceea să te culci neapărat. Iar când te scoli, să vii la mine, în laboratorul de biologie.

Oricât de bine se simțea Pavlik înconjurat de atenția tuturora, trebui curând să constate că nu-i așa ușor să fii răsfățat. De când fusese salvat în

împrejurări atât de tragice, echipajul submarinului își concentrase asupra lui toată rezerva nesecată de dragoste părintească, toată dorința fierbinte de a-l proteja pe cel slab, dorință atât de caracteristică oamenilor puternici și curajoși. Acest lucru era foarte plăcut, dar îți cerea să manifestezi și tu sentimente corespunzătoare. Pe submarin însă se aflau mulți oameni maturi, douăzeci și șapte de inși, pe când el, Pavlik, era singur. Și nu putea să le mulțumească acestor douăzeci și șapte de prieteni noi, decât ascultând cu atenție și interes cele ce-i povesteau. Iar ei, entuziaști fără seamăn cu toții, îndrăgostiți de minunatul lor vas și de munca frumoasă, pe care o îndeplineau, la sufragerie, în colțul roșu, în cabina ofițerilor, iar cu Pavlik pretutindeni, convorbirile lor se reduceau numai la submarin, la calitățile lui excepționale, infinita lui superioritate față de alte submarine, care nu se bucurau la ei decât de porecla de „broaște".

Dar dintre toți, cel mai entuziast, cel mai îndrăgostit de submarin era, fără îndoială, Marat Moiseevici Bronștein, electrician de rangul doi, în vârstă de douăzeci de ani, căruia, poate din această pricină, nimeni nu-i spunea altfel decât simplu Marat. În inima tânărului Marat ardea nestins focul dragostei față de acest minunat vas sovietic. Trebuie să subliniem că el a luat parte și la construcția submarinului, lucrând la dotarea cu telefoane a aparatelor de scafandri. Ajunsese pur și simplu să viseze și în somn submarinul; deci era firesc ca orice discuție asupra lui să fie pentru el o delectare. Astfel stând lucrurile, nu-i de mirare că tocmai Marat, înaintea celorlalți și cu mai multă înflăcărare decât toți, a început să-i descrie lui Pavlik toate particularitățile de seamă și meritele acestei minunate creații a tehnicii sovietice. Și cu atât mai mult se înflăcăra povestindu-i mereu alte și alte amănunte, cu cât își dădea seama mai bine că Pavlik – oricât de curios s-ar părea asta pentru

un băiat sovietic – nu cunoștea aproape nimic nu numai despre construcția submarinului „Pioner”, dar nici despre submarine în general.

Din infirmerie ieșiră împreună într-un coridor îngust și, ocolind postul central de comandă, trecură prin fața cabinelor de dispeceri: a mecanicului-șef, a electricianului-șef, a șefului acustician, apoi pe lângă cabinele ofițerilor și ale echipajului. Pereții coridorului erau construiți dintr-un lemn scump, lăcuit. Pe tavan treceau mai multe țevi, unele subțiri, altele mai groase, vopsite în diferite culori. Covorul de cauciuc de pe podea amortiza zgomotul pașilor. Din cinci în cinci pași, coridorul era despărțit de câte un perete etanș cu o mică ușă, iar în podea, ici-colo se deschidea câte un tambuchiu rotund prin care coborau în spirală scări metalice. Prin aceste deschizături se vedea jos arama, sticla și oțelul diferitelor mașini și aparate, adormite în nemișcare sau zumzăind molcom în munca lor activă, sub supravegherea ageră a aparatelor de control.

– Ca la hotel! Lumină, curat, frumos, îi spuse Pavlik lui Marat, trecând ușurel cu degetul peste pereții lăcuiți ai coridorului.

– Dar să nu crezi că așa e pe toate submarinele, răspunse Marat, mândru ca întotdeauna de „Pionerul” lui. Aici aproape jumătate din submarin e destinat echipajului. Pe alte submarine fiecare metru cub în plus e folosit pentru combustibil, ca să poată naviga cu un kilometru mai mult, pentru torpile, ca să poată trage mai mult asupra inamicului, ori pentru acumulatoare ca să obțină ceva mai multă energie. La oameni, constructorii se gândesc numai în ultimă instanță.

– Dar „Pioner” n-are nevoie de petrol, de electricitate sau de torpile?

– ”Pioner” folosește numai un singur fel de energie; electricitatea – îi răspunse Marat – și această energie o poate obține în cantități oricât de

mari, oriunde, în orice punct al oceanului. Obișnuitele „broaște” pot să-și asigure în acumulatoarele lor energia electrică numai pentru douăzeci-treizeci de ore navigație sub apă, după care trebuie să iasă la suprafață, să-și deschidă tambuchiurile și să-și pună în funcțiune motoarele Diesel. Aceste motoare învârtesc elicele și dinamurile, produc energie electrică cu care se încarcă din nou acumulatoarele pentru navigație submarină.

La capătul coridorului se afla sufrageria, o cabină mare cu plafonul boltit. Mesele mici, cu scaune frumoase în jurul lor, se prindeau fiecare de podea printr-un singur picior gros și rotund, iar fețele de masă aveau o tăietură circulară la mijloc. În tăietură lucea lacul negru, iar în jur erau așezate tacâmurile și pâinea în mici farfurioare-suporturi. Cabina inundată de lumina plăcută a becurilor ascunse în emisfere fixate de plafon avea pereții împodobiți cu portrete ale conducătorilor partidului și guvernului și cu tablouri înfățișând peisaje maritime, ori scene din viața flotei maritime; numeroase statuete pe policioare ori postamente și acvariumuri mici cu peștișori tropicali erau cu gust aranjate prin cameră. La masa lui Pavlik și Marat se așeză și Țoi. Era ora prânzului; în sufragerie intrau mereu alți și alți oameni. Fiecare dintre ei, văzându-l pe Pavlik, îl strigau, îi vorbeau cu blândețe și-l întrebau îngrijorați cum se mai simte.

Mai să atingă cu capul emisferele mate din tavan, Skvoreșnea se apropie de ei și ocupă al patrulea loc la masă.

La apariția lui, glumele începură să curgă din toate părțile.

– Și zi așa, Andrei, îți arde de joacă. Te-ai luat Ia trântă cu rechinul?

– Nu se juca. Voia să-l aducă aici, să-l bage în acvarium...

– Ce acvarium! A promis la colhoz că o să trimită un rechin, cât de prăpădit, de prăsilă, pentru iazul lor...

– Să-l fi legat cu mustățile, Andrei Vasilievici, și să-l fi tras...

– Smintiți mai sunteți... mormăi cu blândețe Skvoreșnea, privind la tovarășii lui care se tăvăleau de râs și răsucindu-și pe deget mustața lungă. Ce-s eu di vină c-o dat strechea-n nesătulul șela di rechin, di s-o aninat di cablu? Cât despre colhozul meu, dijaba șăguiți voi, că mi-o scris tata c-or mântuit cu însămânțarea înaintea tuturora din raion. Ce-i drept, le-am făgăduit eu că, dacă muncesc bine, le aduc ca premiu ceva din expediție!... Și-amu chiar mă-ntreb ce să li duc, și uite că nu mă taie capul...

– Da' ce, Andrei Vasilievici, strică să le trimiți un rechin? rosti cu prefăcută seriozitate Romeiko, mecanicul adjunct, un bărbat mic de stat, oacheș și cu ochii vii, plini de un zâmbet ironic.

– Ce rechin! E prea mic... Un cașalot mai bine!

– O balenă!

– Sau o caracatiță gigantică!

– Mai tăceți, măi, din gură! bombăni Skvoreșnea în hohotele de râs, ce nu mai conteneau. Las' că mă sfătuiesc eu cu Arsen Davidovici...

– Ei, cum te simți, eroule? se auzi deodată, în toiul zarvei, un glas sonor, cunoscut.

În sufragerie intrase comisarul Siomin, ars de soare și cu o șuviță largă de păr alb, în față. Înainte de a trece pe submarinul „Pioner”, petrecuse un an întreg pe contratorpilorul „Chipeasci” [*„Clocotitorul”, (n. r.)*], departe, în mările Antarcticei, și bronzul de pe față nu i se luase încă. Avea nasul puțin strâmb: boxerul Siomin, campionul Leningradului, era bine cunoscut în Uniunea Sovietică, dar după câte se vedea, nu și-a

câștigat prea ușor victoriile asupra altor sportivi sovietici.

Ceea ce te frapa însă mai mult la comisar, era șuvița de păr alb. Avea fața tânără, mustăcioară mică, neagră, cu vârfurile tunse, ochii negri și vioi.

Se spunea că această șuviță albă i-a apărut după naufragiul unui submarin, pe care îndeplinea aceeași funcție de comisar. Întreg echipajul fusese trimis la suprafață cu ajutorul geamandurilor de salvare, iar el, nemaiavând nici o geamandură bună, căci o parte din ele se stricaseră în timpul naufragiului, a rămas pe submarinul naufragiat, la mare adâncime, singur cu trupul căpitanului mort. Din cauza furtunii, abia după câteva zile a putut expediția de salvare să ridice de pe fund submarinul. Dar comisarului nu-i plăcea să vorbească despre întâmplarea aceasta, așa că nimeni n-ar fi putut garanta că într-adevăr într-o astfel de împrejurare s-a trezit cu șuvița de păr cărunt.

– Ce-i cu tine? Ești hagiu și te întorci din Mecca? râdea comisarul, apropiindu-se de masa la care ședea Pavlik cu prietenii lui. Strașnic turban ți-a făcut, Arsen Davidovici! Ei, și cum zici că te simți, voinicule?

– Mulțumesc de întrebare, tovarășe comisar! răspunse vesel Pavlik, ridicându-se în picioare și lăsându-și mâinile de-a lungul corpului, ca un adevărat marinar roșu. Mă simt bine de tot.

– Atunci mulțumește-i zi și noapte lui Krepin pentru minunatul costum de scafandru, răspunse comisarul. Într-un astfel de costum, de nimic nu-ți pasă.

În sufragerie intră și locotenentul-major Bogrov, lat în spate, dar mlădios. Fața lui prelungă, rasă, cu ochii cenușii și privirea calmă, buzele puternic strânse și bărbia pătrată, vădeau un caracter ferm și o voință dârză, perseverentă. Tunica albă, de uniformă, cădea turnat pe trupul lui bine făcut. Locotenentul se îndreptă fără grabă

spre fundul sufrageriei, zâmbindu-i din treacăt prietenește și răspunzându-i la salut lui Pavlik. În urma lui se arătă și silueta înaltă a căpitanului Voronțov, comandantul submarinului. Se ridicară cu toții în picioare. Printr-un gest, comandantul dădu „repaus” și toți se așezară zgomotos pe locurile lor.

– Ei, cum te simți, Pavlik? întrebă căpitanul, oprindu-se lângă el și punându-i ușor mâna pe capul bandajat. Acum ai să rămâi la noi mai multă vreme, pentru că nu putem nici să intrăm în porturi, nici să ne întâlnim cu alte vase. Să înveți, drăguțule, cât mai repede orientarea sub apă cu ajutorul busolei și a radiogoniometrului. N-ai ce-i face, trebuie să te obișnuiești cu viața noastră.

Ochii căpitanului, de obicei pe jumătate închiși, împrumutau chipului o severitate dârză și distantă. De astă dată însă pe buze îi juca un zâmbet, iar ochii albaștri i se deschiseră larg ștergând de pe fața lui orice urmă din obișnuita-i severitate.

– Bine, așa am să fac, îi răspunse Pavlik, tulburat și totodată bucuros. O să-mi dau toată silința...

– Nu „bine”, ci „am înțeles tovarășe comandant!” îl corectă Marat, în râsul tuturor.

În clipa când căpitanul se așeză la masa lui, alături de zoolog, comisar și locotenentul major Bogrov, pe toate mesele se deschiseră în mijloc goluri rotunde din care se arătară apoi, ridicându-se de jos, farfurii așezate una peste alta, cu primul fel de mâncare în ele.

Sufrageria se umplu de vuietul surd al glasurilor vesele, de zăngănitul farfuriilor, de glume, râsete și discuții.

– Marat Moiseevici, dar de unde poate „Pioner” să-și procure energia electrică aici, în mijlocul mării? legă Pavlik firul discuției începute mai înainte, sorbind în același timp cu poftă din supa gustoasă.

– În primul rând, mie să-mi spui simplu, Marat. De unde până unde Moiseevici! Suntem doar cam de aceeași vârstă.

– Am înțeles, tovarășe Marat, râse Pavlik.

– Așa. Vezi? Iar energia electrică o scoatem chiar din ocean. De acolo unde staționăm o și scoatem, o sorbim,...

– Cum vine asta? se miră Pavlik. Electricitate din apă?

– Da, electricitate din apă. Marat savura efectul produs. Ai auzit de elementele termice?

– Puțin răspunse Pavlik șovăind. Când am învățat la fizică... despre electricitate...

– Atunci, adu-ți aminte. Element termic este un aparat compus din două sârme sau plăci, unite între ele la capete. Plăcile sunt făcute din metale sau aliaje diferite, de exemplu din cupru și constantan, din platină și un aliaj platină-radiu. În astfel de aparate, prin încălzirea sau răcirea uneia din aceste plăci, se produce curentul electric. Și cu cât diferența de temperatură dintre cele două plăci e mai mare, cu atât curentul obținut e mai puternic. Înțelegi, Pavlik? Până în ultima vreme, elementele termice – din orice metale ar fi pregătite – dădeau un curent de tensiuni minime... cam o zecime dintr-un volt la fiecare grad diferență de temperatură. De curând, însă, Institutul nostru electrotehnic a inventat aliaje capabile să producă curent de o tensiune de o mie de ori mai mare. Iar Krepin a! nostru a inventat un dispozitiv care, folosind diferențele de temperatură ale apelor oceanului, ne îngăduie să obținem din aceste noi elemente termice un curent de o putere și mai mare. Astfel submarinul poate să-și procure oricând energie electrică, în orice cantitate.

Skvoreșnea puse farfuria goală pe rondela mobilă din mijlocul mesei, rondela lunecă împreună cu farfuria undeva în jos și peste o clipă reveni, aducând cu ea farfuria cu felul al doilea. Pavlik îi urmă exemplul, așteptând cu vădită

curiozitate apariția noului fel de mâncare. Numai Marat, care-și dăduse drumul la morișcă, uitase de mâncare, ba chiar își pusese și lingura la o parte.

– Pricepi? continuă el, gesticulând plin de însuflețire. Îți dai seama ce genială idee? Krepin a făcut din aceste noi aliaje cincizeci de sârme lungi, pe care le-a sudat două câte două, și le-a turtit cât mai mult capetele libere. Apoi a unit toate elementele acestor termocupluri într-un cablu gros, cu o singură izolație comună, iar la capetele cablului a aplicat câte un receptor care seamănă cu pălăria unei ciuperci. Când încălzim un receptor în așa fel, încât să fie mai cald decât celălalt numai cu douăzeci de grade, atunci obținem un curent de o putere și o tensiune uriașă. Îți dai seama ce înseamnă asta? strigă el, ridicând degetul în sus.

– Asta înseamnă că ai să rămâi fără felul doi! se auzi din ungherul opus al sufrageriei glasul zoologului.

Toți izbucniră în râs. Marat se fâstâci, își netezi mașinal moțul rebel din creștetul capului și se apucă zorit să-și mănânce supa. Dar tot își continuă explicația, întretăiat, rostind câteva cuvinte la fiecare două-trei linguri.

– Pricepi, Pavlik?... Fiecare termocuplu, sau cablu-baterie termoelectrică, cum i se mai spune la noi, se transformă într-o adevărată uzină electrică... cu o capacitate de douăzeci și cinci de mii de kilovați! Douăzeci și cinci de mii de kilovați! repetă el tare, împroșcând toată supa din lingură. Și noi avem trei termocupluri. Trei uzine, cu o capacitate totală de șaptezeci și cinci mii kilovați! Asta ar ajunge chiar pentru un oraș mare, cu tramvaiele, uzinele, și cu iluminatul lui electric cu tot.

– Stai, stai puțin, Marat! șopti Pavlik, molipsindu-se și el de tulburarea lui Marat.. Dar cum se încălzesc aceste cabluri? Doar trebuie obținută diferența... Chiar adineauri ai vorbit

despre o diferență de temperatură între capetele cablurilor...

Marat puse din nou lingura pe marginea farfuriei și se lăsă pe speteaza scaunului:

– Cum adică, nici acum n-ai înțeles? Marea e cuptor pentru uzinele noastre electrice.

– Cuptor? Ce tot vorbești, Marat! Ce fel de cuptor?

– Doamne, dumnezeule! Tu nu știi, Pavlik, că în toate mările și oceanele, temperatura apei la adâncimea de trei-patru mii de metri e întotdeauna de aproximativ un grad sau două? Or la suprafață temperatura e întotdeauna mai ridicată. În ținuturile tropicale, temperatura straturilor superioare de apă ajunge chiar până la douăzeci și șase – douăzeci și șapte de grade. Și tocmai această diferență de temperatură o folosesc uzinele noastre electrice. Submarinul dă drumul unei geamanduri plutitoare de care e prins unul din receptoarele cablului-baterie, geamandura se ridică până aproape de suprafața oceanului și capătul cablului se încălzește acolo până la o anumită temperatură. Iar capătul celălalt, prins de un balast, este lăsat la o adâncime de trei-patru mii de metri, unde se răcește până spre zero. Atunci în cablu-baterie se dezvoltă curentul electric cu care se încarcă acumulatoarele submarinului. Ai înțeles?

Și Marat se năpusti din nou asupra supei lui răcite.

Capitolul VII
Submarinul „Pioner”

Din astfel de discuții înflăcărate cu Marat și din altele nu mai puțin vii și interesante cu alți specialiști ai submarinului, Pavlik aflase, în trăsături generale, tot ceea ce constituia particularitatea de bază a acestui neobișnuit submarin.

„Pioner” era într-adevăr stăpânul întinderilor marine; putea să coboare până la orice adâncimi, fără teamă de a fi strivit de uriașa presiune a apei; putea să traverseze oceanele în lung și în lat fără să intre în porturi și în baze maritime. Singura lui bază de aprovizionare era oceanul cu nesecatele lui rezerve de energie și hrană.

Corpul submarinului fusese construit dintr-un aliaj nou dobândit abia în ultima vreme de metalurgiștii sovietici. După cum se știe, aliajele din diferite metale capătă adesea însușiri cu totul noi și neașteptate. De exemplu aluminiul, metal foarte ușor și moale, dacă îl topim cu o infimă cantitate de cupru, mangan și magneziu, obținem aliajul duraluminiu, care capătă tăria oțelului, rămânând totuși ușor ca aluminiul. Datorită acestor însușiri, adică ușurinței și durității, duraluminiul are o largă întrebuințare în construirea avioanelor și dirijabilelor.

În rețeta complicată a noului aliaj, metalurgiștii sovietici au introdus câteva elemente rare, în combinații și cantități cu totul noi. Aliajul obținut se dovedi atât de ușor, atât de trainic, și mai cu seamă atât de ieftin, încât printr-o construcție ingenioasă și reușită, submarinul „Pioner” căpătă facultatea de a rezista la o presiune mai mare de o mie de atmosfere, în timp ce submarinele moderne, chiar cele mai bune, din cauza materialului inapt și a construcției nesatisfăcătoare puteau să se afunde în apă abia la

o adâncime de două-trei sute de metri, suportând o presiune de numai douăzeci-treizeci de atmosfere.

De o importanță tot atât de mare era și sistemul aplicat de Krepin pentru obținerea energiei electrice din ocean, cu ajutorul elementelor termice, precum și metodele de a acumula și a folosi această energie pentru mișcare și uzul intern al submarinului.

Curentul din cablurile-baterii termoelectrice era înmagazinat în acumulatoare. Dar acestea nu erau acumulatoarele voluminoase, greoaie și totuși de o capacitate mult prea mică, folosite de submarinele obișnuite, în care poate fi acumulată energie electrică numai pentru douăzeci sau treizeci de ore de navigație submarină. Cele trei baterii de acumulatoare noi – ușoare, mici și posedând o capacitate uriașă – când sunt complet încărcate, asigură navei „Pioner" lumina, căldura, forța motrică și toate celelalte necesități, pentru o navigație neîntreruptă timp de cincisprezece zile, în orice condiții. Abia la expirarea acestui termen, toată rezerva de energie electrică seacă și bateriile acumulatorilor trebuiesc din nou încărcate. Pentru acest lucru, submarinul n-are decât să oprească și să pună în funcțiune cablurile bateriei.

Aceste acumulatoare constituie o strălucită realizare a renumitului Institut pentru probleme fizice din Moscova, institut care și-a dobândit de mult și pe bună dreptate o faimă mondială, prin lucrările în domeniul temperaturilor joase, care se apropie de zero absolut (-273,2° C). Una din cele mai importante probleme pe care le-a studiat Institutul e fenomenul supraconductibilității electrice la tempetură joasă.

Fenomenul supraconductibilității constă în faptul că multe metale, aliaje și combinații chimice de metale, la o anumită temperatură specifică, aproape de zero absolut, își pierd deodată capacitatea de rezistență față de curentul electric trecut prin ele. În aceste condiții, curentul trece

prin ele fără să mai piardă procentul de energie necesar pentru învingerea rezistenței conductei. Datorită acestui fapt, într-un circuit închis, de pildă din sârmă de plumb cufundat în heliu lichid, a cărui temperatură este egală cu minus 271,9° C, curentul electric se păstrează în întregime, timp de câteva zile.

Institutul pentru probleme fizice a izbutit, după îndelungi și perseverente cercetări, să găsească un aliaj de metale, care la o temperatură de numai două sutimi de grad peste zero absolut, se transformă într-o supraconductă cu o capacitate de energie extraordinar de mare, de îndelungă durată, în stare să păstreze curentul mult timp după încetarea acțiunii forței electromotrice.

La propunerea organelor guvernamentale, Institutul a creat pentru submarinul lui Krepin niște acumulatoare minuscule și ușoare, care pot acumula în ele o uriașă rezervă de energie electrică, pe care o păstrează vreme îndelungată, cedând din ea pe măsura necesității.

Mai mult decât orice, l-a uimit pe Pavlik nemaiauzita viteză pe care o putea dezvolta „Pioner” sub apă. În timp ce submarinele de tip obișnuit, în navigația lor în submersiune nu pot atinge viteze mai mari de douăzeci de noduri [*1 nod = 1852 metri. (n. r.)*], „Pioner” face cu ușurință optzeci de noduri pe oră, adică atât cât realizează cele mai rapide vedete-torpiloare de suprafață și „vânătorii” de submarine.

Dar cum a putut Krepin să obțină o viteză atât de uimitoare, când apa opune o rezistență uriașă vasului, mai ales în navigație submarină?

E știut că cei mai buni înotători sunt peștii, balenele și cefalopodele. În decurs de sute de milioane de ani, milioane de generații într-o continuă luptă pentru existență s-au adaptat mediului marin. Au învins, au supraviețuit și au lăsat urmași numai cei mai bine înarmați, cei capabili să se miște mai repede în stihia lor dragă.

În consecință, corpurile lor au luat o formă care asigură cea mai mare viteză în mișcare, cu minimum de efort. Aceasta este forma torpilei, forma picăturii de lichid atârnată cu partea bombată în față și cu cea subțiată spre mare. Amândouă aceste forme au diametrul mai mare în prima treime, adică în față. De mult s-a dovedit că tocmai aceste forme întâmpină o rezistență mai mică în deplasările prin mediul înconjurător – apa sau aerul. Apa sau aerul ocolesc cu ușurință aceste forme și tot atât de ușor se contopește în spate, fără să formeze acolo vârtejuri absorbante.

Inginerul Krepin a renunțat la forma de corp cu provă ascuțită a submarinului, și i-a dat „Pioner” – ului său forma cașalotului, întrucât, după calculele constructorului, reieșea că în pofida dimensiunilor și greutății lui uriașe, cașalotul cheltuiește pentru deplasarea fiecărui metru pătrat din suprafața corpului mai puțină forță decât oricare alt locuitor al apelor.

Se știe de asemeni de multă vreme ce mare importanță are mucoasa care acoperă aproape toate organismele de apă, mai cu seamă pe acelea care nu stau locului, ci se deplasează în mod activ și cu repeziciune. Într-adevăr, mucoasa micșorează mult frecarea și rezistența apei în timpul deplasării corpului. Lui Krepin i-a venit ideea să mărească viteza mișcării submarinului, acoperindu-i corpul cu ceva asemănător mucoasei. Problema era însă dificilă. Chiar dacă ar fi izbutit să acopere corpul vasului cu o mucoasă artificială, tot ar fi spălat-o apa. După multe cercetări, Krepin a găsit o soluție cu totul neașteptată. În împrejurările când trebuia să se ajungă la viteze deosebit de mari, el învăluia corpul submarinului cu un strat de abur fierbinte care îndeplinește perfect rolul mucoasei. Folosindu-se de nesecatele-i rezerve de energie electrică, „Pioner” își încălzește întreg corpul exterior până la o temperatură de două mii de grade. La o astfel de temperatură, un strat subțire

din apa care vine în contact cu vasul încins se transformă instantaneu în aburi. Acest înveliș gazos, format în fiecare moment al deplasării vasului din alte și alte straturi de apă, ușurează deplasarea, stabilind un regim de fricțiune în mediu gazos a cărui densitate, ce-i drept mult mai mare decât densitatea aerului, rămâne totuși mult mai mică decât densitatea apei. Aburii formați în jurul submarinului, în clipa când acesta s-a îndepărtat, se răcesc numaidecât, sub influența temperaturii joase din jur, și se transformă din nou în apă, fără să ajungă la suprafață sub formă de bășici.

Până la urmă, inginerul Krepin a luat hotărârea să renunțe la elice. După ferma lui convingere, numai racheta îi putea da posibilitatea să folosească din plin și uriașa forță a centralei lui electrice, și soliditatea colosală a vasului, și puterea de refractare a metalului, din care era construit submarinul. Se părea că într-un mediu atât de dens ca apa n-ar putea fi vorba de un randament maxim al motoarelor cu reacție. Dar se știe de mult că anumite viețuitoare ale apelor, ca de pildă cefalopodele, înotători minunați, se folosesc foarte bine de această metodă a mișcării, absorbind apa în pâlnioarele lor din față, în timpul mișcării, și proiectând-o puternic afară prin cele din spate.

Pentru mișcarea cu reacție, însă, e nevoie de foarte mult combustibil, în stare să degajeze prin ardere o uriașă cantitate de energie motrică. De unde putea să ia „Pioner” acest combustibil și cum păstra el aceste rezerve, de bună seamă în cantități foarte mari, dacă ținem seama de durata navigației neîntrerupte, de care era capabil? Și aici, ca și în multe alte împrejurări, constructorului acestui submarin i-a venit în ajutor oceanul cu resursele lui nesecate și cu uriașele-i posibilități încă nevalorificate.

Oceanul trebuia să-i dea submarinului, într-o cantitate nelimitată, gazul detonant, a cărui teribilă putere de explozie e destul de cunoscută.

Pentru obținerea acestui gaz sunt necesare alte două gaze, oxigenul și hidrogenul, gaze care intră în compoziția apei. Aceste, gaze se pot obține prin diferite metode, dar cea mai simplă este descompunerea prin electroliză. Pentru aceasta se afundă într-un vas cu apă acidulată doi electrozi legați de sursa curentului electric. Sub acțiunea curentului electric apa se descompune, și atunci pe unul din electrozi – anodul – se adună în bășicuțe oxigenul, iar pe celălalt – catodul – se adună hidrogenul. Aceste două gaze sunt captate în vase separate. Dacă după aceea dăm drumul unor anumite cantități din fiecare atunci se obține gazul detonant.

E de ajuns să trecem prin acest gaz o scânteie electrică, ca să se producă explozia. Pentru a obține mișcarea prin reacție, aceste explozii trebuie să se producă într-o cameră specială, așezată în spatele vasului sau al rachetei. Această cameră are un orificiu de degajare, care se lărgește înapoi ca o pâlnie. Când în cameră se produce explozia, vaporii de apă formați tind să răbufnească în afară, apăsând cu o uriașă forță toți pereții camerei.

Iar pe peretele din spate al camerei, aburul dând peste orificiul de ieșire, toată puterea exploziei se îndreaptă în această direcție și propulsează racheta sau submarinul înainte.

Succedându-se la dese intervale, aceste explozii dau submarinului o viteză din ce în ce mai mare.

Vaporii rezultați din explozia gazului detonant se condensează, contopindu-se cu apa înconjurătoare, fără să lase nici o urmă. Cât privește zgomotul și bubuiturile produse de explozii, ele sunt înăbușite de amortizoare, aidoma celor folosite la avioane și autovehicule. Dar

navigând cu această viteză neobișnuită prin adâncuri neexplorate și nestudiate încă, submarinul ar putea să dea peste stânci, recife, ori bancuri de nisip, dintre care, fără îndoială, foarte multe nu sunt trecute nici pe cele mai bune hărți ori călăuze marine ale lumii. Pe un astfel de submarin nu ți-e îngăduit să navighezi la întâmplare. De aceea vasul a fost prevăzut cu ultraputernice reflectoare la provă și pe părțile laterale ale submarinului. Aceste reflectoare cu o capacitate de câteva miliarde de lumini spintecau întinderile negre ale adâncurilor pe o distanță de o jumătate de kilometru. La o asemenea depărtare, însă, mai cu seamă când te deplasezi cu o viteză atât de mare, e greu să deslușești ceva în lumina reflectoarelor. Și apoi, o lumină atât de puternică trădează prezența submarinului, care poate fi o armă temută de dușman numai dacă acționează în taină și prin surprindere.

„Pioner" avea nevoie de niște ochi puternici și ageri, care să scruteze de departe întunericul adâncurilor șî să anunțe la timp primejdiile și piedicile care-i apar în cale.

După îndelungi cercetări, Krepin și-a dotat submarinul nu numai cu ochii de care avea nevoie, dar și cu urechi. Sonda ecou e de mult folosită în toate țările, atât de navele submarine, cât și de cele de suprafață. Procedeul se bazează pe faptul că sunetul se propagă nu numai în aer, ci și în apă. Ba chiar în apă se propagă mai bine și mai repede. Dacă în aer undele sonore se răspândesc cu o viteză de trei sute treizeci de metri pe secundă, în apă viteza de propagare este egală cu o mie cinci sute de metri pe secundă. Undele sonore pornesc sferic, de la sursă, iar când întâlnesc vreo piedică în cale, atunci se răsfrâng și fac calea întoarsă.

Folosind această proprietate a undelor sonore, s-au inventat niște aparate cu ajutorul cărora se măsura înainte vreme adâncimea mărilor și a oceanelor. Într-o parte a vasului, sub apă, printr-o

explozie sau o bătaie de clopot, se producea un sunet. Undele sonore ajung până la fund, se răsfrâng și se întorc înapoi la vas. Sub apă, de celălalt bord e prins un aparat care interceptează sunetul răsfrânt și înregistrează timpul cât a trecut de la producerea sunetului până la perceperea lui. Întrucât sunetul parcurge distanța de la vas la fund și de la fund înapoi la vas în același timp, se poate ușor calcula această distanță. Apoi au apărut sonde-ecou care arată automat adâncimea în metri pe o scară de gradație specială, scutind astfel oamenii să mai facă tot felul de socoteli și calcule. Funcționând fără întrerupere, trimițând în apă sunete și primind reflexiunile lor, sonda-ecou trasează ea însăși, pe hârtie sau pe ecran, relieful fundului deasupra căruia trece vasul. În cele din urmă au apărut și sonde-ecou ultrasonore, ca de pildă radiantul lui Langevin.

Înălțimea oricărui sunet depinde de frecvența vibrațiilor pe care izvorul sunetului le propagă în mediul emițător – aerul, apa, sau corpurile solide – până la timpan, la urechea omului. Urechea omului e capabilă să intercepteze ca sunet numai vibrațiile de frecvență cuprinse între șaisprezece mii pină la douăzeci de mii pe secundă. Aceste sunete-limită corespund celui mai jos vuiet și celui mai subțire piuit de țânțar. Dincolo de douăzeci de mii de vibrații încep ultrasunetele. Pe acestea, urechea omului nu le mai poate percepe.

Izvorul vibrațiilor ultrasonore îl constituie plăcile din cristal de munte sau piezocuarțul. Dacă o astfel de placă, strânsă între doi electrozi metalici, o cufundăm într-un lichid și o supunem influenței unui emițător de radio, atunci ea începe să oscileze des și puternic și transmite această oscilație lichidului înconjurător. Cu cât frecvența vibrațiilor plăcii e mai mare, cu atât e mai puternic ultrasunetul obținut.

Ultrasunetul posedă două particularități foarte importante. În primul rând, el poate fi trimis nu

numai prin unde sferice, ci și radial, într-un mănunchi oricât de subțire. În al doilea rând, după cum se știe din experiențele lui Wood și Lomys, unele animale – cum ar fi broaștele, peștii mici, mormolocii, crustaceii marini – nimerind într-un câmp de ultrasunete pier, iar alte corpuri tari, cum e gheața de pildă, se moaie și se sfărâmă.

Inginerul Krepin a folosit aceste două particularități ale ultrasunetului în modul cel mai potrivit, pentru a-i da submarinului său vederea, auzul și o armă distrugătoare în lupta cu natura vie sau moartă.

Împreună cu prietenul său, savantul și inventatorul Vlasiev, profesor la Institutul de studii a oscilațiilor de înaltă frecvență din Moscova, el a construit un aparat care produce până la câteva sute de milioane de oscilații pe secundă. Și aceste oscilații, obținute după metoda lor, sunt atât de puternice, încât un mănunchi de unde ultrasonore produs de aparatul lor străpunge întinderile de apă până la o distanță de douăzeci de kilometri. Aparatele acestea, împreună cu aparatul de radio cu înregistrare automată, Krepin le-a adaptat la provă, la spate, pe părțile laterale și pe chila submarinului, dându-i în felul acesta pe lângă o armă puternică și cele mai fine urechi, urechi cum n-are nici o ființă vie din întreaga lume.

Dar Krepin și Vlasiev nu s-au oprit aici. Continuînd cercetările, ei au izbutit să transforme aceste urechi și în ochi pentru submarinul lor.

Razele ultrasonore emanate de aparatele vasului, dând peste piedici, nu se reflectă toate cu aceeași forță, ci în concordanță cu forma exterioară a acestor piedici. Razele ultrasonore se întorc deci neomogene. Inventatorii au construit o membrană de recepție formată din mii de membrane microscopice. Fiecare din ele vibrează în concordanță numai cu forța unei singure raze ultrasonore întoarse, cea care cade pe ea.

Cu ajutorul unei construcții complicate, care transformă energia sonoră în energie luminoasă, fiecare rază înfățișează pe ecranul postului central al submarinului imaginea unui singur punct din piedica întâmpinată, punctul în care s-a reflectat. Miile de imagini înregistrate de toate membranele microscopice se contopesc într-un singur tot și dau ca rezultat imaginea completă a obiectului întâlnit în cale. Astfel de „reflectoare” ultrasonore, instalate de jur împrejurul submarinului, trimit încontinuu pe ecranul sferic al postului central de comandă imaginea a tot ce se află în fața și în jurul submarinului, pe o rază de douăzeci de kilometri.

S-ar fi putut construi un astfel de reflector, folosind sunetele obișnuite ale frecvenței auzite. Dar sunetele obișnuite, propagându-se prin apă în toate direcțiile, pot fi auzite de orice vapor amenajat cu cel mai simplu hidrofon. Lucrul acesta, desigur, nu putea fi admis pentru nimica în lume. Reflectoarele ultrasonore ale submarinului – din uriașul diapazon de vibrații de o frecvență până la câteva sute de milioane pe secundă – pot alege o combinație ce ar constitui pentru un străin o problemă aproape de nerezolvat. Și chiar dacă cineva ar izbuti totuși să descopere această taină, tot n-ar avea aparate capabile să intercepteze ultrasunete de o frecvență atât de înaltă și de o putere atât de neobișnuită. Aceste aparate emițătoare de raze ultrasonore constituie ultima invenție a lui Krepin și Vlasiev.

Aceleași raze ultrasonore au fost folosite de inginerul Krepin și ca o armă nouă în lupta împotriva naturii vii și moarte. În aceasta a fost ajutat de renumitul zoolog și biolog, profesorul Lordkipanidze, care a lucrat multă vreme la Institutul de medicină experimentală, studiind problema aplicării oscilațiilor ultrasonore în biologie și medicină. Folosind emițătorul de raze ultrasonore existent, Krepin și Lordkipanidze au construit un tun și un mic pistol, amândouă

ultrasonore, care la anumite frecvențe sunt capabile să ucidă orice organism viu, iar la alte frecvențe pot să dezagrege majoritatea metalelor și mineralelor cunoscute.

Razele ultrasonore emanate de tun sau de pistol fac ca celulele ființei vii să vibreze atât de repede, încât se rup în bucățele, iar moleculele metalelor și ale mineralelor se desfac în atomi, se pulverizează, se distrug.

Când Krepin, Vlasiev, Lordkipanidze și ceilalți tehnicieni care îi ajutau tocmai puneau la punct primele aparate ultrasonore, industria de apărare a Uniunii Sovietice i-a propus lui Krepin să-și oprească atenția asupra unei noi invenții a lui Bleihman, savant și inventator sovietic în domeniul razelor invizibile, infraroșii sau termice.

Raze termice invizibile, de o intensitate mai mare sau mai mică, sunt emanate de orice corp încălzit – de soare, de un fier de călcat încins, de o casă de locuit, de animalele cu sânge cald, de copaci și chiar de pești. De multă vreme, fotografierea infraroșie cu ajutorul unei aparaturi speciale a fost larg aplicată în timpul nopții, pe ceață deasă, ori pe timp mohorât și ploios. Ai putea, ridicându-te noaptea cu avionul la o înălțime de cinci-șase mii de metri, să scoți fotografii la o distanță de cinci sau șase sute de kilometri, folosindu-te nu numai de căldura, uneori infimă, pe care o emană obiectele terestre, ci și de diferența dintre temperatura lor și temperatura mediului înconjurător. Binoclurile infraroșii pentru observațiuni de noapte și pe ceață sunt de mult cunoscute.

Dar până la lucrările lui Bleihman, problema interceptării razelor termice infraroșii în mediul acvatic și a transformării lor într-o imagine vizibilă părea de nerezolvat, pentru că adesea razele emanate de viețuitoarele și obiectele din acest mediu sunt mult prea slabe.

Temperatura viețuitoarelor acvatice este de obicei cu foarte puțin superioară temperaturii apei înconjurătoare. Numai animalele cu sânge cald, mamiferele marine, cum sunt de pildă balenele, cașaloții, delfinii, focile, morsele și lamantinii, care au trecut cândva de pe uscat în mediul acvatic, păstrează o înaltă temperatură a corpului, datorită învelișurilor lor exterioare – pielea groasă și stratul gros de slănină de sub piele. Toate celelalte viețuitoare ale apelor, moluștele, stelele marine, racii, crabii, broaștele țestoase și peștii pierd aproape toată căldura obținută ca rezultat al muncii musculare ori al metabolismului, cedând-o apei înconjurătoare. O mică parte din această căldură animală – care uneori poate fi măsurată în grade, dar alteori nu trece de câteva sutimi de grad – rămâne totuși în corpul lor.

Pentru cele mai bune aparate fotografice infraroșii terestre nu mai constituie o mare greutate interceptarea, chiar și de la o distanță respectabilă, a unor radiații calorice oricât de slabe. Dar asta numai în condiții terestre. Pentru fotografierea infraroșie submarină, greutatea principală o constituia faptul că razele termice sunt absorbite cu aviditate, de apă, aproape în întregime, sau sunt reflectate de ea. Aparatura lui Bleihman era însă atât de sensibilă, încât putea să intercepteze din apă raze infraroșii imperceptibile pentru cele mai precise aparate cunoscute până atunci, cu condiția ca izvorul radiației să nu fie la mai mult de cinci sute de metri distanță. Aparatura lui Bleihman, extrem de ușoară și portativă, posedă de asemeni însușirea de a acționa la trecerea din mediul acvatic în cel aerian ca cel mai bun mecanism terestru.

Krepin primi cu mare bucurie propunerea lucrătorilor din industria de apărare. Studie și aprecie pe deplin invenția lui Bleihman. Apoi, în scurt timp, construi un mic proiectil cu reacție, care cu ajutorul unei mici rezerve de oxigen și

hidrogen comprimat putea să se mişte ca şi submarinul şi cu aceeaşi viteză. În acest proiectil, asemenea unui castravete gros, lung de un metru şi jumătate, Krepin montă o serie de aparate ale lui Bleihman, repartizându-le în aşa fel, ca obiectivele lor să fie împrăştiate pe toată suprafaţa proiectilului, pentru a putea intercepta razele termice din toate părţile.

Pentru înălţarea în aer, Krepin dotă proiectilul cu aripi escamotabile care puteau să apară din el şi să se desfacă întocmai ca aripioarele peştelui zburător. Dar acestui proiectil-cercetaş, adevărata viaţă practică i-a dat-o radiotelemecanica. Cu ajutorul emiţătorului de radio, şeful de cart al submarinului putea să lanseze proiectilul din lăcaşul lui aflat în bordul submarinului şi să-l trimită în recunoaştere până la cincizeci de kilometri depărtare. Prin radio se punea în funcţiune motorul cu reacţie al proiectilului, prin radio era manevrat, prin radio se declanşa dispozitivul de escamotare a aripilor şi de ridicare a lui în aer. Iar ceea ce înregistrau aparatele fotografice ale lui Bleihman în jurul proiectilului, pe o distanţă de cinci sute de metri, era reprodus prin radio pe ecranul postului central al submarinului. Având permanent în faţa lui şi mai ales sus, lângă suprafaţa oceanului, cele două proiectile de cercetare (pe lângă alte câteva de rezervă în depozit) submarinul putea să-şi croiască drum cu şi mai multă siguranţă în adâncurile întunecate ale oceanului, fără să se teamă de vreo întâlnire neaşteptată.

Când Pavlik intră pentru întâia oară la postul central de comandă a submarinului, rămase uimit de belşugul neobişnuit de maşini şi aparate, de mecanisme din cele mai neobişnuite şi ciudate, prinse în pereţii rotunzi ori lângă ecrane, pe suporturi şi console. Ecranul din sticlă mată, ca o calotă sferică, era aplicat pe peretele rotund al cabinei, trecând şi pe tavanul încăperii. Pe ecran se

perindau mereu umbre de pești și de alte viețuitoare ale oceanului, care mișunau cu repeziciune în jurul submarinului. Nici măcar bezna de nepătruns a adâncurilor nu putea să ascundă aceste ființe de ochii atotvăzători ai navei submarine„Pioner”.

Ofițerul de cart conducea de aici funcționarea celor mai complicate mecanisme și mașini ale submarinului. Dar toate aceste mașini și mecanisme interdependente în funcționarea lor comună erau atât de automatizate, încât prin impulsul dat celui mai principal dintre mecanisme se puneau în funcțiune și toate celelalte auxiliare. Dacă, de pildă, submarinul avea nevoie să se afunde la o anumită adâncime, atunci ofițerul de cart trebuia doar să așeze indicatorul de adâncime pe cifra dorită, pentru ca mecanismul să înceapă să funcționeze automat, strângând balustradele de pe puntea de sus, apropiind apoi capacul fuzelat și închizând capacul interior al tambuchiului, în timp ce supapele și valvele watterbalastelor, îngăduind pătrunderea apei într-o anumită cantitate, făceau submarinul să coboare exact la adâncimea dorită. Becuri electrice de control, de culoare verde, se aprindeau de îndată ce începea să funcționeze vreun agregat, o mașină sau vreun mecanism, și continuau să ardă atâta timp cât treaba mergea bine. Dar la cea mai mică neregulă, becul verde se stingea și se aprindea unul roșu, semnal de avarie. Dar din clipa lansării și până atunci, nici un bec roșu n-a avut de ce să se aprindă: toate aparatele și mecanismele funcționau ireproșabil, precis și armonios.

Această desăvârșită automatizare a mecanismelor îngăduia ca echipajul să fie puțin numeros, cu toate că submarinul avea peste o mie de tone deplasare; întreg echipajul submarinului, dacă nu-i socotim pe membrii expediției științifice, număra numai douăzeci de oameni. În schimb, însă, toți erau specialiști cu o înaltă calificare,

oameni experimentați în serviciul submarin, cu un curaj verificat, îndrăzneți, inventivi și devotați până la moarte măreței lor patrii.

Capitolul VIII
Proiectul lui Marat

Țoi își ținea minte perfect de bine copilăria lipsită de bucurii, petrecută într-o cocioabă pe jumătate năruită și cu acoperișul spart, dintr-o mahala sărăcăcioasă a orașului Ghirin.

Acolo a văzut lumina zilei, acolo a cunoscut lumea. Amintirea veșnicei slugărnicii a tatălui său, cizmar cârpaci, față de cămătar și de stăpânul dughenei de alături, față de jandarmul din colț și de fiecare soldat japonez, față de orice automobil care se arăta din când în când pe ulița lor periferică, îi umplea și astăzi sufletul de rușine, amărăciune și ură. Bietul coreean era nimica toată, un fir de praf pe care putea să-l calce sub talpă orice bocanc de soldat, solid și cu botul pătrat, orice pantof fin, de lac.

La vârsta de doisprezece ani l-a luat de suflet un unchi al lui care n-avea copii. Acest unchi, membru într-un colhoz pentru cultura orezului de lângă lacul Hanka, în apropierea Vladivostokului, l-a înfiat și l-a dat la școală. Primul an de școală, Țoi l-a petrecut ca într-un vis. Se tot temea că visul acesta se va sfârși, că fericirea lui se va spulbera ca fumul și că va auzi din nou bătaia ciocanului de cizmărie al tatălui său, în cocioaba întunecată și umedă, că va auzi din nou tânguirile mamei, veșnic necăjită de scumpetea boabelor de soia, și scâncetul frățiorilor mai mici, care plângeau de foame.

La școala din colhoz, Țoi se dovedi curând unul din cei mai buni elevi. Apoi, tatăl său adoptiv îl trimise la o școală superioară din Vladivostok, ca să învețe agronomia și să se întoarcă pe urmă înapoi la colhoz. Dar a ieșit altfel. Țoi se îndrăgostise pătimaș de chimie și de mare, și iată-l acum pe submarin chimist al expediției științifice și secretar al celulei comsomoliste, așezat la o masă în colțul roșu al vasului și jucând dame cu

Matveev, un comsomolist scafandru, tânăr, cu fața rotundă și obrajii îmbujorați. Matveev stătea prost: un pion izolat îi fusese barat și nu știa dacă-l va putea salva. Cu capul plecat asupra tablei, Matveev se gândea. Țoi se gândea și el, dar cu totul la altceva. Ochii lui negri, puțin oblici, pe fața-i prelungă și cafenie, proaspăt rasă, priveau la cei adunați în compartimentul colțului roșu.

Vedea chipurile vesele ale tovarășilor, auzea glasul ferm a! lui Marat, care discuta înflăcărat ca de obicei, cu oceanograful Șelavin. Iar în jurul lor se auzea izbucnind din când în când un râs liniștit, molcom și lipsit de griji.

Auzind acest râs, pe Țoi îl cuprindea adeseori un sentiment ciudat de îngrijorare. Se simțea neliniștit și fiecare fibră a trupului său se încorda; tot i se părea că a scăpat ceva din vedere, că a neglijat ceva, că ar fi trebuit să verifice, să cerceteze, să ia noi măsuri. Ar fi vrut să le atragă atenția tuturor acestor prieteni și tovarăși, tuturor celor din jur, ar fi vrut să-i piseze la cap, să le amintească necontenit că n-au voie să fie nepăsători, indiferenți și fără griji, că nu trebuie să fie liniștiți și creduli de parcă n-ar mai exista primejdii, de parcă n-ar mai exista jandarmi și cămătari dincolo de hotare.

Și ori de câte ori gândea astfel, în asemenea clipe, dorea cu o putere de neînvins să-i aducă patriei un dar, să-i dăruiască ceva care s-o facă și mai puternică, de neînvins, și care totodată să-l liniștească și pe el, măcar cât de cât.

În ziua aceea, însă, în timp ce juca dame cu Matveev, simți deodată că obrajii i se îmbujorează de bucurie; îi venise o idee minunată. Simțea că visul lui tainic se va împlini, că-și va putea satisface o dorință pe care o socotea irealizabilă. Din ideea lui se va naște darul pe care voia să-l ofere patriei. Totul începuse să se contureze, ce-i drept încă vag, dar totuși real.

„Dacă aş izbuti să pun în practică această idee!... se gândea Ţoi, tulburat şi totodată bucuros. Marea... Oceanul... Această lume de necuprins a apelor! Cât e de măreţ! Cât de nesecate sunt comorile pe care le ascunde! Trebuie numai să ştii să i le descoperi şi să i le smulgi”.

Glasul răsunător al comisarului îi rupse firul gândurilor:

– Matveev! Ţoi! Terminaţi că începem!

– Lasă-te bătut, Matveev, că tot ai pierdut partida. Auzi, începem lecţia.

Într-atât se cufundase Ţoi în gândurile lui, încât nici nu observase că la colţul roşu se adunase tot cercul oceanografie, condus de Şelavin. La lecţia de oceanografie veniseră şi mecanicii Romeiko, şi Kozâriov, şi Şcerbin, îngrijitorul, bucătarul Belogolovâi, scafandrul Krutiţki, preparatorul Koroliov, Marat Bronştein, toţi cu caiete şi creioane. Matveev, care lua şi el parte la acest cerc, se sculă şi, aruncând grăbit o ultimă privire asupra tablei, îi cedă lui Ţoi partida, şi aşa aproape pierdută. Dispăru pentru o clipă din compartiment şi, întorcându-se numaidecât cu un caiet gros, se aşeză la masa mare, acoperita cu o pânză roşie, în jurul căreia se şi strânseseră toţi membrii cercului. Ţoi se apropie şi el de masă. Nemaigăsind nici un loc liber, se aşeză alături de Pavlik, pe acelaşi fotoliu.

Capul bandajat al băiatului mirosea uşor a iod şi a încă un medicament. I se făcu milă de el. Cuprinzându-l pe după umeri, îl trase cu căldură mai aproape şi rămaseră aşa, amândoi în fotoliul moale, ascultând cu atenţie la ceea ce spunea Şelavin.

Cu glas de tenor, răguşit de răceală, oceanograful vorbea despre curenţii marini, despre marile fluvii calde ori reci, care curgeau prin apele de necuprins ale oceanelor şi mărilor. Povestea ce influenţă au aceşti curenţi asupra climei, asupra

naturii, asupra vieții în general, mai cu seamă în Orientul nostru îndepărtat.

Curenții reci, care curg din strâmtoarea Bering până în Coreea, de-a lungul țărmurilor Kamciatkăi și Primoriei, înăspresc climatul acestor regiuni ale Uniunii Sovietice și fac ca în timpul iernii să înghețe pentru îndelungă vreme apa pe lângă țărmurile sovietice ale mărilor Bering, Ohoțk, precum și marea Japoneză, în timp ce în Europa apuseană, care se află la aceeași latitudine cu aceste ținuturi, clima e dulce și iarna aproape că nu există geruri sau zăpadă. Pe țărmurile Norvegiei și ale insulelor Britanice, ale Olandei și Franței, marea e liberă totdeauna de ghețari.

– Și de ce? întrebă Șelavin cu glasul lui răgușit, privind prin ochelari la ascultătorii strânși în jurul mesei, și trecându-și degetele prin barba-i încâlcită. Cine încălzește aceste țărmuri?

– Golfstreamul, răspunse prompt Marat.

La drept vorbind, Șelavin pusese această întrebare numai din obișnuință, nu celorlalți, ci sie însuși, ca să-și prelungească plăcerea de a vorbi despre aceste lucruri și să deștepte interesul pentru cele povestite. De aceea răspunsul lui Marat stricându-i jocul, produsese asupră-i o impresie neplăcută.

– În primul rând, nu se spune „Golfstream”. Este un cuvânt englezesc, și corect se pronunță: „Golfstrim”. În al doilea rând, dumneata repeți un basm vechi care atribuia Golfstrimului clima dulce a Europei apusene. Nici lucrul acesta nu e just. Oceanografia numește Golfstrim numai acel curent cald și puternic, care răbufnește fulgerător din golful Mexicului prin îngusta strâmtoare Florida, și care după ce se unește lângă insulele Bahama cu curentul Antilelor, însoțește țărmurile Americii de Nord până la capul Hatteras, iar după aceea, până la bancul Newfoundland, curge parcă printr-o albie de apă rece, ca un adevărat fluviu al oceanului, ușor de recunoscui după culoarea albastru închis,

cu totul diferită de albastrul verzui... ca să zicem așa, al malurilor sale. Acest fluviu are o lățime începând de la șaptezeci și șase de kilometri în locul cel mai îngust – strâmtoarea Florida – și șase sute patruzeci de kilometri la bancul Newfoundland. Adâncimea lui medie ajunge până la trei sute douăzeci de metri! Vă puteți imagina un astfel de fluviu?

– Așa fluviu mai zic și eu! se entuziasmă Matveev.

– Dar știți oare, dacă-mi permiteți să vă întreb, câtă apă caldă – caldă până la douăzeci și șapte de grade Celsius la suprafață – cară acest fluviu? strigă Șelavin.

Ochii lui spălăciți, de obicei ascunși, se deschiseră larg și se făcură albaștri, limpezi, scânteietori, iar mâna cu degetul întins, lung și subțire, se ridică sus de tot. Dar n-apucă să se desfete măcar cât de cât de interesul pe care-l arăta auditoriul, căci observând o mișcare suspectă din partea lui Marat, se grăbi să continue asaltându-i pe ascultători cu cifre:

– Nouăzeci și unu de miliarde de tone de apă pe oră! Ei, ce aveți de spus în privința asta, dacă-mi permiteți să vă întreb? Nici nu-ți poți imagina! Comparați această cantitate de apă chiar și cu Volga, cel mai mare fluviu din Europa. Acest fluviu care taie de-a curmezișul aproape întreaga Uniune, varsă în Marea Caspică în medie treizeci de milioane tone de apă pe oră, adică de trei mii de ori mai puțin decât Golfstrimul! Ați înțeles? Toate fluviile și râurile de pe întreg globul pământesc, luate la un loc, au un debit orar de douăzeci și două de ori mai mic decât Golfstrimul! Și această masă de apă încălzită de soarele ecuatorial al Atlanticului duce cu sine spre nord o cantitate imensă de căldură. Ei, aveți ceva de spus?

– Un calorifer pentru întreaga Europă, Ivan Stepanovici! exclamă Marat entuziasmat.

Șelavin zâmbi ușor, și aruncându-i o privire de astă dată plină de căldură, continuă:

– Ai perfectă dreptate, Marat. Un adevărat calorifer. Numai că acela nu mai e Golfstrimul. Dincolo de bancul Newfoundland, Golfstrimul săvârșește, cum spun americanii, o crimă: părăsește țărmurile Americii de Nord și, lărgindu-se într-un evantai din ce în ce mai mare, cotește brusc spre răsărit, spre Europa, dar curând după aceea Golfstrimul trece în curentul larg și încet al oceanului Atlantic. Înainte de a ajunge la țărmurile Europei, acest curent al Atlanticului (deci nu Golfstrimul) se rupe în două șuvoaie puternice. Unul din ele, în mijlocul oceanului se desprinde și sub numele de curentul Canarelor se îndreaptă spre sud, spre țărmurile peninsulei Pirineice și spre Africa de Nord. Acolo, curentul acesta cotește spre apus și se contopește cu ace! curent ecuatorial de nord, care sub influența continuă a vânturilor alizee, care suflă permanent spre vest, aduce mase mari de apă caldă în Marea Caraibelor, iar de acolo, în golful Mexicului, dând naștere Golfstrimului. În felul acesta se închide parcă un cerc înăuntrul căruia ne aflăm noi acum aici, în Marea Sargaselor. Dar șuvoiul principal al curentului din oceanul Atlantic se îndreaptă spre nord-est, spre țărmurile apusene și spre cele din nord-vestul Europei. Aici, după ce a pierdut pe drum o mare cantitate din căldura primită de la Golfstrim, lasă Europei și restul de căldură care i-a mai rămas. Acest șuvoi al curentului Atlantic este deci caloriferul întregei Europe despre care ai vorbit dumneata, Marat.

– Dar ce temperatură are când se apropie de Europa? întrebă Matveev, ridicându-și privirea de pe caietul în care își scria cu mult sârg notițele.

– Între opt grade, în februarie, și treisprezece-cincisprezece grade în august.

– Numai atât?! făcu dezamăgit Matveev. Într-o apă ca asta nici să te scalzi nu poți, dar'mite să

încălzească toată Europa! Ce calorifer mai poate fi și ăla care se încălzește iarna numai până la opt grade? Cum vine asta, Ivan Stepanovici?

– Nu te grăbi să pui la îndoială cele auzite, interveni Krutițki, scafandru ca și el, un om voinic și liniștit. Desigur că are și asta o explicație.

– Cum? sări Șelavin ca ars. Asta înseamnă puțin, Matveev? Dar despre căldura specifică a apei și a aerului mai știi ceva, dacă-mi permiți să te întreb? Spune! Ai uitat? Doar ești scafandru! Un scafandru trebuie să cunoască proprietățile fizice ale apei!

– Ei ce, credeți că nu știu ce este căldura specifică? se apără Matveev. Căldura specifică a apei este egală cu o unitate.

– Și ce înseamnă asta? insistă Șelavin.

– Înseamnă că pentru ridicarea temperaturii unui gram de apă cu un grad Celsius se cere o pierdere de căldură egală cu un gram-calorie.

– Just. N-am nimic împotrivă. Bine, dar căldura specifică a aerului cu ce este egală?

– A aerului? se fâstâci Matveev. Aerul? M-m-m... Să vă spun drept sunt cinci ani de când am terminat școala medie, așa că nu-i de mirare că am uitat un fleac ca ăsta. Și-apoi, pentru noi scafandrii, lucrul acesta n-are nici o importanță, căută el să iasă din încurcătură, în râsul tuturor. Noi scafandrii trebuie să știm cât mai multe despre apa în care ne cufundăm. Amănuntele despre aer să le știe navigatorii aerieni.

– Ehei, măi frate, nu e chiar așa, se amestecă în discuție îngrijitorul Șcerbin, lovind cu dosul palmei peste caietul pe care-l avea în față. Trebuie să știm și despre aer, să știm tot ce se poate ști despre întreaga lume... Nu-i așa, Ivan Stepanovici? i se adresă el lui Șelavin.

– Nu e bine, nu e bine, tovarășe Matveev! interveni și comisarul, clătinându-și capul cărunt, a dojană. Mâine poate ai să vrei să intri în școala tehnică superioară. Și-atunci ce faci dacă nu știi

toate aceste lucruri arhicunoscute?... Continuați, Ivan Stepanovici!

– Așadar, începu Șelavin, căldura specifică a aerului reprezintă 0,237 din căldura specifică a apei. Aproape de cinci ori mai mică! Iar printr-o simplă socoteală dacă ținem seama de greutatea specifică a apei de mare și a aerului uscat, ajungem la un rezultat de o colosală importanță: un singur metru cub de apă, răcindu-se cu un grad, încălzește cu un grad trei mii o sută treizeci și patru de metri cubi din aerul care vine în atingere cu această apă. Prin răcirea numai cu un singur grad a stratului de apă, gros de două sute de metri, pe toată lungimea curentului Atlantic în dreptul Norvegiei, se degajează o cantitate de căldură atât de mare, încât ajunge pentru încălzirea cu zece grade (auziți? cu zece grade!) a unui strat de aer gros de patru kilometri (luați seama! de patru kilometri!) pe tot întinsul Europei! Da, pe tot întinsul Europei. Savanții au calculat că peste fiecare centimetru liniar din țărmul european trec dinspre ocean pe continent, în decursul unui an întreg, patru mii de miliarde de calorii! Vă dați seama? Și asta pe fiecare centimetru. Cel mai bun cărbune de pe pământ posedă o capacitate calorică de opt mii de ca!orii. Ceea ce înseamnă că pe fiecare centimetru, în decursul unui an, trece o cantitate de căldură pe care numai cinci sute mii tone cărbune de cea mai bună calitate ar putea-o da. Încercați acum să vă imaginați cât cărbune trebuie ars pentru a obține căldura care trece în decurs de un an pe continent, de-a lungul întregului țărm european! Ei, vă încumetați? Acum vă dați seama de ce curentul Atlantic poate să joace rolul de calorifer al Europei?

– E limpede! răspunse repede Marat. Masele uriașe de aer rece, iarna, venind în contact cu suprafața mai caldă a apei răcesc apa, dar ele se încălzesc, devin ușoare și se ridică în sus, cedând locul altor curenți de aer rece de pe continent. Iar

aceste mase de aer încălzit se îndreaptă pe sus spre continent și iau locul aerului rece, care pleacă de acolo, ducând astfel căldura curentului Atlantic până departe. Așa se explică, în același timp, de ce clima din Europa apuseană e mult mai dulce decât pe țărmurile noastre din Extremul Orient, de-a lungul cărora nu trec curenți calzi, ci dimpotrivă, curenți reci. Reiese deci că dacă curentul Atlantic e un fel de calorifer pentru Europa, atunci curentul Mării Ohotsk e un frigorifer pentru Extremul Orient sovietic. Dar noi, Ivan Stepanovici, noi n-am putea...

– Ia stai, îl întrerupse Șelavin, râzând. Azi, din păcate, mereu trebuie să te corectez. Când spui: curentul Atlantic e un calorifer care încălzește întreaga Europă, nici asta nu este tocmai just, deoarece căldura din acest curent ajunge și dincolo de Europa – până în Asia...

– Oho! se auziră exclamații din diferite părți. Pesemne că trece pe undeva pe sub pământ?

– Ei nu, degeaba glumiți, că așa este. Dar nu ajunge acolo pe sub pământ, ci pe sub apă.

Izbucniră cu toții în râs.

– Și totuși nu e nici o glumă, tovarăși, continuă Șelavin, păstrându-și aerul serios, cu ochii însă mijind a zâmbet. În nordul Europei, după ce atinge țărmul apusean al Spitzbergului, la o adâncime de două sute până la șase sute de metri, partea cea mai puternică a curentului Atlantic se apropie de pol, după cum a dovedit-o la timpul său eroicul grup expediționar al lui Papanin. Un alt șuvoi cald al curentului Atlantic, ce-i drept mai slab, ocolește extremitatea de nord a Europei, trece și pe lângă Murmanskul nostru, al cărui port n-a înghețat niciodată, după care coboară de asemenea sub apele reci ale oceanului înghețat, trimițând ramificații puternice în apele Mării Barenț, până spre țărmurile nordice ale insulei Novaia Zemlia, și de acolo mai departe, spre largul Mării Kara. Până în cele mai

îndepărtate părți răsăritene ale Oceanului înghețat, chiar și în Marea Ciukotsk, marinarii sovietici, membri ai expedițiilor polare și savanții, au descoperit în adâncime șuvoaie călduțe, fără îndoială prelungiri ale curentului Atlantic.

– Iertați-mă, Ivan Stepanovici, îl întrerupse din nou Marat. Cum se face că noi, care putem să abatem fluvii în alte albii... Noi care... Mă întreb, de ce nu putem să luptăm și împotriva curenților reci, care ne îngheață Extremul nostru orient? Ar fi oare o problemă imposibil de rezolvat? Ce ar înflori și țărmurile noastre pe acolo! Nu? Ce părere aveți, Ivan Stepanovici?

Marat roși și își opri ochii asupra hârtiuței pe care desena cu creionul figuri complicate.

Toți zâmbiră, lăsându-și caietele, iar Matveev îi făcu lui Krutițki cu ochiul: „să vezi ce o să mai râdem!”

– De ce să fie imposibil? Nu-i imposibil de loc! răspunse blajin Șelavin. Dacă ni s-ar da o idee bună, sănătoasă, vreun proiect interesant, atunci cu siguranță că am putea să-l realizăm.

Matveev nu se mai putu stăpâni și începu să râdă:

– Nu-l mai chinuiți, Ivan Stepanovici! Desigur că de mult îl frământă pe el astfel de idei și proiecte. Abia așteaptă să le dea drumul. Întrebați-l... Hai, spune, Maratik!

În scurtul timp de navigație în comun pe submarinul „Pioner”, întreg echipajul ajunsese să cunoască slăbiciunea comsomolistului Marat, pasiunea lui nestăvilită pentru inovații, pentru proiecte noi, neașteptate, pentru idei grandioase de supunere a naturii. Nu exista un domeniu de știință sau tehnică, cât de cât cunoscut de el, în care – la prima ciocnire cu problemele lui acute nerezolvate încă – Marat să nu vină cu niște propuneri sau proiecte uluitoare. Vioi, ager la minte și dornic de cunoștințe noi, cât mai multe, el împărtășea cu atâta căldură și pasiune, celor care nu refuzau să-l

asculte, toate amănuntele proiectelor și descoperirilor lui, încât, în orele libere, echipajul submarinului îl asculta vreme îndelungată pe Marat, când acesta începea să expună colosalele urmări și minunatele rezultate pe care neapărat le va aduce omenirii realizarea proiectelor lui. Luînd cuvântul la lecțiile cercurilor științifice, Marat contribuia totdeauna la înviorarea lor, și membrii așteptau în astfel de cazuri ceva care să provoace o discuție înflăcărată și interesantă.

Așa se întâmplă și acum. Toți cei prezenți la cursul de oceanografie ascultau atenți întrebarea pe care Marat i-o pusese lui Șelavin.

– Zi, Marat, ce propunere ai? îl îndemnă și Țoi.

Acum, când și lui Țoi îi venise o idee nouă, foarte interesantă, la amintirea căreia fața lui cafenie se îmbujoră, el îl privea pe prietenul său cu un sentiment oarecum nou, plin de interes, și-l încuraja să vorbească deschis.

Marat se uită la Țoi, zâmbind:

– După părerea mea – rosti el – ca să încălzim țărmurile noastre din Orientul îndepărtat, ar trebui să abatem curentul rece, care se scurge din Marea Ohoțk prin strâmtoarea Tatarski.

– Ideea e minunată, dar nu e chiar atât de nouă, obiectă Șelavin.

– Știu că nu e nouă, se înflăcără Marat, ca totdeauna în astfel de ocazii, chiar după prima obiecție care i se făcea. Știu că pe americani îi frământă de mult gândul să întoarcă Golfstreamul... pardon Golfstrimul... înapoi acasă, spre țărmurile natale. Voi spuneți că sunt „flecar” și „fantezist”. Dar cum le-ați spune acelor americani care, de pildă, prezintă un proiect de ridicare în calea Golfstrimului – între insula Cuba și peninsula Florida – a unui zid gigantic, lung de două sute cincizeci de kilometri, înalt (socotind de la fundul mării) de peste cinci sute de metri și gros de cincizeci de metri?! Zidul acesta ar trebui să

închidă Golfstrimului vechea ieșire din golful Mexicului, prin strâmtoarea Florida. În același timp, peninsula Florida ar trebui să fie despărțită de continent printr-un canal nou, uriaș, prin care apele calde ale Golfstrimului, căutând o ieșire, vor năvăli, îndreptându-se de-a lungul țărmurilor Americii.

– Ai văzut, Marat? râse Matveev. Un proiect leit ca al tău, de o amploare mondială.

– Dacă e ca ale mele, ai să vezi numaidecât! i-o tăie Marat. Dar iată încă un proiect al acestor americani. Ei propun ridicarea unui zid la Newfoundland, pentru a opri apele reci ale curentului Labrador, care vine dinspre Groenlanda, de-a lungul țărmurilor Americii de Nord, și în același timp pentru a tăia calea Golfstrimului, împiedicându-l să se îndrepte spre Europa.

– Ar fi un dezastru pentru Europa, spuse Șelavin, ștergându-și ochelarii și clipind din ochi. Am auzit și eu despre aceste proiecte. Știți ce ar însemna asta pentru Europa? Islanda ar îngheța, ca și Groenlanda, care e învelită în prezent cu un strat de gheață, gros de doi kilometri și chiar mai mult. Vânturile calde și umede, care suflă dinspre Oceanul Atlantic n-ar mai bate, și în Europa ar bântui viscole arctice, ar sufla un vânt năprasnic dinspre nord-est. De pe înălțimile Europei centrale și nordice, ghețarii ar începe să crească cu iuțeală, să coboare în văi și pe câmpie, și-n scurt timp s-ar instaura pe continentul nostru o nouă perioadă glacială. Pe insulele Britanice, în Franța, în Spania și în Portugalia ar trosni niște geruri până la patruzeci de grade; Constantinopolul și Roma, în vuietul viscolului, s-ar afunda în troieni de zăpadă, iar partea europeană a Uniunii Sovietice ar căpăta clima Siberiei de Nord și a Iacuției. În schimb această catastrofă europeană ar provoca furtuni și ploi torențiale în Africa, și deșertul Saharei s-ar transforma într-o grădină înfloritoare. În jurul New-Yorkului s-ar coace ananașii, bananele,

portocalele și strugurii. Labradorul, stâncos și lipsit de viață, s-ar acoperi cu păduri și ogoare; ar învia Țara lui Baffin și tundrele Canadei de Nord...

Șelavin tăcu, cercetându-și lentilele ochelarilor la lumina becului electric. Auditorii tăceau și ei, deprimați parcă de această viziune. Le părea ciudat faptul că pe globul pământesc s-ar putea petrece schimbări atât de uriașe numai prin devierea Golfstrimului cu douăzeci sau treizeci de grade mai spre apus.

– Ptiu! făcu în cele din urmă Romeiko; îngrozitor vis!

– Din fericire – adăugă Șelavin, tehnica nu e deocamdată capabilă de astfel de isprăvi.

– Deocamdată, observă Marat. Dar în viitor și lucrul acesta va fi posibil.

– Are dreptate Marat, vorbi liniștit comisarul. Dar până atunci, sunt convins că pretutindeni, cel puțin în lumea civilizată, va domni orânduirea comunistă, și ea nu va îngădui o asemenea barbarie. Dacă omenirea comunistă va fi în stare să subjuge natura, atunci va avea grijă să distribuie în mod rațional și uman căldura pe toată suprafața pământului.

– Just, tovarășe comisar! exclamă Marat. Dar și acum cred că am putea... suntem chiar datori să îndreptăm unele feste relativ mici, pe care ni le joacă natura...

– Ah, da! zâmbi Țoi. Din cauza acestor grozăvii americănești, am uitat cu totul de proiectele lui Marat. Ia să auzim. Cred că n-ai să întâmpini obiecțiuni din partea nimănui.

– Nu. Garantez acest lucru... Aș pune de acord proiectul meu cu toți cei interesați, cu toate instituțiile și cu toate statele. Propun să-i interzicem curentului rece ieșirea din Marea Ohoțk, închizând strâmtoarea Tatarski printr-o barieră concepută de mine. Curentul va ti astfel silit să cotească prin extremitatea de nord a Sahalinului și, ieșind în partea centrală a Mării

Ohoțk, se va contopi cu vârtejul principal al acestei mări.

– Și ce barieră propui tu să se pună la intrarea în strâmtoarea Tatarski? întrebă Krutițki. Tot un dig lung de zeci de kilometri, dacă nu de sute, ca acela al americanilor?

– Nu! strigă Marat. După părerea mea, algele pot constitui și ele un dig tot atât de bun.

– Cum?! Algele?! Care alge? începură să curgă din toate părțile întrebări pline de nedumerire.

– Ți-ai pierdut mințile de tot, Marat, declară Matveev. Hai să te duc la Arsen Davidovici să-ți dea un calmant...

– Uimirea e mama curiozității, râse Șelavin – iar curiozitatea e mama științei. Stați puțin, tovarăși, lăsați-l pe Marat să termine ce are de spus.

– Bine. Hai, dă-i înainte, Marat! pronunță hotărât Matveev. Dar bagă de seamă; dacă mai îndrugi verzi și uscate, am să te prind undeva într-o fundătură întunecoasă a oceanului și... Ia uitați-vă – se adresă el cu glas jalnic celor din jur – jumătate din caiet l-am umplut numai cu proiectele lui și cu dezmințirea lor științifică.

– N-aveți decât să râdeți. Sunt gata să mă sacrific pentru știință! exclamă Marat plin de patos, în râsul tuturor; și ridicându-se de pe scaun, i se adresă lui Matveev: Iar tu ascultă, uimește-te și însemnează-ți în caiet, ca să rămână pentru posteritate! Apoi continuă pe un ton foarte serios; Amintiți-vă, tovarăși, ce ne-a povestit Arsen Davidovici la ultima noastră discuție despre alge. După aceea, am mai citit câte ceva despre ele. Sunt unele gigantice, care cresc în cantități neînchipuit de mari pe lângă insulele Țării de Foc și insulele Falkland, pe ambele țărmuri – răsăritean și apusean – ale Americii de Sud, în nenumăratele lor golfuri și strâmtori. Algele acestea ating adesea până la două sute cincizeci-trei sute de metri

lungime și se înmulțesc foarte repede. Au tulpina rotundă, netedă, mucilaginoasă, care ajunge până la trei centimetri grosime. Se numesc... se numesc... Marat își răsfoi caietul și găsi numaidecât. Da! Se numesc „Macrocistis perifera”. Când cresc des, aceste alge pot să reziste celor mai cumplite valuri ale oceanului, rezistă chiar în fața valurilor care sfarmă stâncile țărmului. În aceste păduri submarine, prinse ca de liane într-o rețea deasă de alge parazite mai slabe și mai subțiri, trăiește o lume întreagă de pești, de viermi, crustacee și moluște care își găsesc acolo hrană și adăpost. Așadar, ce ar fi să adunăm în cantități uriașe, nelimitate, sporii acestor alge, să încărcăm cu ei câteva cargoboturi, să-i aducem în Marea Ohoțk și să semănăm cu ei intrarea nordică în strâmtoarea Tatarski?

– Și cum ai să semeni pulberea asta? întrebă Belogolovâi.

Înainte de a intra în marină, Belogolovâi a lucrat în renumitul colhoz „Poruncile lui Ilici”, colhoz fruntaș, câștigător al concursului unional de productivitate agricolă, rentabilitate și nivel cultural. În acest colhoz, Belogolovâi, în calitatea lui de bucătar-șef, primise diplome de onoare pentru felul cum i-a hrănit pe colhoznici și drept răsplată, a fost trimis la Institutul alimentar pentru perfecționare. Cunoștea la perfecție regulile de cultivare a pământului – a însămânțării și a strângerii recoltei -și de aceea propunerea lui Marat îi atrase luarea-aminte:

– Cum ai să semeni sporii ăia microscopici în apa curgătoare a mării? Nu-i ia vântul și valurile? Și apoi, cu ce? Câte sute de bărci, șalupe și hidroglisoare ți-ar trebui pentru treaba asta? Și chiar de-ai reuși, câte goluri o să rămână!

– Nu din bărci, și nici din șalupe o să facem operația – urmă imediat răspunsul – ci din avioane! Așa cum se face acum și însămânțarea grânelor. Cum, n-ai auzit încă despre asta?

Belogolovâi se fâstâci. Uitase într-adevăr despre această metodă de însămânțări, care de altfel nici nu era nouă.

– Așadar, tovarăși, vom face însămânțarea din avion, continuă Marat. Sporii acestor alge se dezvoltă foarte repede. Dacă s-ar însămânța cu desimea necesară, gura îngustă și nu chiar atât de adâncă a strâmtorii, și s-ar repeta apoi însămânțarea de câteva ori, atunci aceste alge puternice și gigantice se vor înălța ca un zid atât de des și de nepătruns, încât curentul rece, neputându-l străbate, va trebui să se abată din drum. În felul acesta...

– Țoi! Țoi! șopti Pavlik, tulburat, întinzându-se spre urechea acestuia. Îmi pare foarte rău, dar trebuie să mă duc la pansament. Am și întârziat. Ce frumos vorbește Marat! Ai să-mi povestești pe urmă totul: Da, Țoi? Ai să-mi spui, nu-i așa? Bine. Înțelegi, altfel Arsen Davidovici se supără...

Capitolul IX
Un petic de hârtie

După ce ieși din încăperea puternic luminată, plină de zgomotul discuțiilor înflăcărate, Pavlik se trezi în coridorul pustiu, învăluit într-o lumină dulce și mată. Pereții și despărțiturile străluceau palid; trecerea dintr-un compartiment în altul se făcea pe sub arcade frumos sculptate, iar pe ușile cabinelor erau bătute tăblițe albe, emailate, cu inscripții albastre.

Parcursese două compartimente, când în față auzi țăcănitul unei broaște automate, apoi scârțâitul înăbușit și ritmic al unor pași grei, de om voinic, care se îndepărtează.

„Skvoreșnea trebuie să fie” gândi Pavlik și se grăbi să-și ajungă prietenul din urmă. Dar în aceeași clipă își dădu seama că nu-i aici cabina lui Skvoreșnea. Era deci altcineva.

Printre arcadele trecerii spre compartimentul următor, Pavlik văzu cum pata viu luminată a tambuchiului din podea se întunecă. Cineva cobora în sala de mașini. Pavlik aruncă o privire asupra tăbliței de pe ușa care-i atrăsese atenția: „Feodor Mihailovici Gorelov, mecanic-șef”. Fără să-și dea seama de ce, își încetini deodată pașii; îi pierise pofta să-l mai ajungă din urmă. Pavlik lăsă privirea în jos. Pe podea, lângă ușă văzu un mic petic de hârtie, cu totul nepotrivit în coridorul care strălucea de curățenie. Hârtia neglijent aruncată ori pierdută îl supăra la ochi, distonând cu curățenia exemplară de pe submarin. Aproape fără voie, se aplecă și ridică hârtiuța pentru a o arunca în prima deschizătură pentru gunoaie. Dar privirea îi lunecă asupra celor scrise; hârtiuța era plină cu tot felul de cifre, semne și frânturi de cuvinte obișnuite pe un vas maritim: „Marea Sarga... coordonate precise...”

„Ce-or fi alea coordonate? se gândi Pavlik. A, să-l întreb pe Țoi”. Și continuă să citească: „...

7°46'36” latitudine nord și 5... cimea șase sute cincize... Centuri roșii... zeci și șase mai... cis... Ora optsprezece... Nu uitați hidro... Kro...”

Cineva puse cu băgare de seamă mâna pe cotul lui Pavlik și se aplecă asupra peticului de hârtie.

Pavlik înălță capul. În spatele lui, Gorelov se îndoise aproape pe jumătate. Era palid ca ceara. Buzele lui subțiri, fără culoare, se întinseră schițând un zâmbet silit, mai mult un rânjet, ca de mort. În ochii lui negri, afundați în orbite, se citea spaima. Fruntea lată i se acoperise cu broboane de sudoare. Pavlik simți deodată că spaima aceasta i se transmite și lui. Fără să-și ia ochii de la Gorelov, bâigui speriat:

– Chiar acum... acum am găsit-o, Feodor Mihailovici...

Zâmbetul se șterse de pe chipul lui Gorelov. Luă peticul de hârtie din mâna lui Pavlik și, îndreptându-se din șale, se uită atent la hârtiuță.

– Unde ai găsit-o, Pavlik? îl întrebă cu glas răgușit. De altfel... Hm! Ce prostie! Iartă-mă, te rog, că te-am deranjat... Fir-ar al naibii! Credeam că am pierdut o hârtie secretă...

Își vârî degetele în buzunarul de sus al tunicii și scoase de acolo o foaie mică de hârtie împăturită cu grijă.

– Uite-o unde era! De, dacă n-avea gură să strige! Ptiu, ce m-am speriat, Pavlik! Doar știi bine cât de sever e la noi în privința secretelor militare... Când coboram în tambuchiu te-am văzut cum te-ai aplecat lângă ușa cabinei mele și ai ridicat o hârtiuță. Mi s-a oprit inima în loc de spaimă. Când colo, un fleac... Se uită din nou la peticul de hârtie, îl răsuci printre degete și începu să râdă: Nici nu-i de la mine. Pesemne că l-a pierdut cineva care a trecut pe aici. Nu ești supărat pe mine, nu-i așa, Pavlik?

Spaima nu dispăruse încă din ochii larg deschiși ai băiatului, buzele îi tremurau ușor, totuși

îi răspunse bâlbâindu-se:

– Nu... desigur... De ce să fiu supărat? Numai că m-am speriat rău... Vă uitați la mine cu niște ochi... Și Pavlik zâmbi ușor, uitându-se sfios în sus, la Gorelov.

– Ei, bravo! Va să zică ne-am împăcat. Unde ai pornit? Știi ceva? Mă duc acum la sectorul de electroliză. Ai fost vreodată pe acolo? N-ai fost? Hm! Și ce lucruri interesante se pot vedea! Hai cu mine. Am să-ți explic totul.

Vârî cu nepăsare peticul de hârtie în buzunar și întorcându-se brusc, porni de-a lungul coridorului. Fără să scoată un cuvânt, Pavlik îl urmă.

Pe scara metalică în spirală, coborâră în coridorul de jos, inundat de lumină și despărțit de asemenea în compartimente prin pereți de etanșare. Prin ușile deschise ale fiecărui compartiment, se vedea sala de mașini.

Ținându-l pe Pavlik de mână, Gorelov intră în prima ușă din dreapta. Nimeriră într-un compartiment mare, luminos, amenajat cu mașini înalte și cu tot felul de aparate. Unele dintre mașini erau ascunse în întregime în cilindri metalici, în cuburi sau globuri, și erau legate între ele cu cabluri groase, care treceau și în compartimentele vecine, prin niște țevi de diferite culori. Majoritatea mașinilor însă funcționau acoperite de niște clopote de sticlă, care îngăduiau să se vadă funcționarea complicată a bielelor și-a arborilor cotiți, rotația rapidă a elicelor, mișcarea domoală, gânditoare parcă, a pinioanelor. În exterior, pe îmbrăcămintea metalică și de sticlă a mașinilor, erau fixate foarte aproape unul de altul diferite aparate de control și de măsurat, cu cadrane, scări circulare de gradație și ace indicatoare, cu coloane de lichid de diferite culori, cu becuri verzi, roșii și galbene. Acele tremurau sau lunecau domol pe scările lor de gradație, becurile ba se stingeau, ba se aprindeau, ba ardeau uniform și continuu.

Coloanele de lichide când se ridicau, când coborau.

– Acesta este compartimentul de generatoare și de transformatoare, îi explică Gorelov. Vezi cablurile astea groase care intră aici, venind din peretele exterior? Îs legate de cablurile bateriei exterioare. Ele transmit aici curentul electric ce provine din diferența de temperatură dintre polul bateriei aflate în apele calde de la suprafața oceanului și celălalt pol, coborât pe povârnișul muntelui nostru submarin, la o adâncime de patru mii de metri, unde temperatura ajunge abia la aproape un grad peste zero. Se produce astfel un curent permanent de înaltă tensiune. O parte din acest curent îl folosim fără nici o prelucrare, de pildă pentru electroliza apei, iar cealaltă parte, stăvilită de un întrerupător puternic, devine curent pulsator, și acest curent pulsator trecând prin transformatorul de colo, este schimbat într-un curent de joasă tensiune, care trece prin conductele acelea de colo la acumulatoare, pe care le încarcă. Vezi acumulatoarele?... Acelea de lângă plafon, în compartimentul din stânga.

Pavlik mai fusese pe acolo cu Marat, așa că nu aflase nimic nou de la Gorelov. Cunoștea toate astea. Dar nu îndrăznea să-i spună. Dădea doar respectuos din cap, gândindu-se în același timp că întârzie de la pansament și că o să-l certe Arsen Davidovici, care poate a și pornit să-l caute. Ce era de făcut? Ar fi putut să-i spună lui Gorelov că-l așteaptă Arsen Davidovici, să se scuze în mod politicos, în modul cel mai politicos... să-i spună deschis, uite așa și-așa... Dar nu, nu! E cu neputință. Te pomenești că iar se supără.

Trecură pe sub arcadă în compartimentul următor, la electrocentrala auxiliară, care servea, pentru încălzirea corpului submarinului când acesta se afla în plină viteză. Un strat subțire de abur fierbinte înconjoară vasul și-i ușurează mișcarea în apă. Apoi trecură în compartimentul

compresoarelor, unde se aflau puternicile compresoare, ce goleau cu aer comprimat watter-balasturile de diferențiere ori de echilibrare, eliberându-le de povara apei pentru ieșirea la suprafață, respectiv pentru echilibrarea submarinului. Urma compartimentul cu baloane de aer comprimat, iar după aceasta, din nou, un compartiment de generatoare și de transformatoare, compartiment vădit mai îngust și mai jos.

– Feodor Mihailovici, mi se pare că am mai văzut aceste mașini și în primul compartiment... își luă Pavlik inima în dinți; voia să-i mulțumească, să-i spună că totul e foarte interesant, dar că trebuia să fie de mult la pansament și că de bună seamă Arsen Davidovici se va supăra... Dar tocmai în clipa când deschise gura să-i spună toate acestea, Gorelov se apropie de un perete din partea opusă și, lângă o arcadă complet închisă, apăsă pe un buton verde din stânga. Ușa lunecă fără zgomot, dispărând în interiorul peretelui gros. Sub arcada deschisă se arătă un nou compartiment, mai îngust și mai scund, cu un perete interior rotunjit. Se vedea limpede că Gorelov și cu Pavlik se apropiaseră de coada submarinului, că intraseră în ultimele compartimente de la pupă, cele mai înguste. Pe acolo Pavlik nu fusese niciodată și nici nu bănuia că dincolo de acest perete mai există și alte compartimente. Curiozitatea i se aprinse deodată și uită de tot că voia să plece.

Aplecându-se, Gorelov intră pe sub arcada scundă în noul compartiment și strigă:

– Intră, Pavlik! Aici, cam rar intră cineva. Vino repede că nu e voie să lăsăm ușa deschisă.

Pavlik nu se lăsă rugat prea mult. De îndată ce trecu în compartiment, Gorelov apăsă pe un buton și ușa se închise îndată. Totuși Pavlik apucase să vadă grosimea neobișnuită, a peretelui care despărțea acest compartiment de celelalte încăperi ale submarinului.

– De ce ați închis așa de repede ușa, Feodor Mihailovici? întrebă Pavlik, rotindu-și privirea în jur.

Nu observă nimic deosebit în amenajarea acestui compartiment. Pe podea, aranjate pe două rânduri, erau înșirate niște lăzi metalice lungi, ermetic închise, având toate, la ambele capete, câte o lădiță cubică, legată de cea lungă prin niște țevișoare curbate și conducte. În plus, în fiecare din aceste lăzi lungi intrau de ambele laturi conducte groase și țevi de diametre diferite. Pe lăzi și pe pereții compartimentului se mai aflau o mulțime de dispozitive, de forme și sisteme diferite.

– Ne aflăm în camera de electroliza apei, îi răspunse Gorelov, cercetând cu luare aminte indicațiile dispozitivelor de pe lăzi. În aceste băi lungi, curentul electric descompune apa în oxigen și hidrogen. Fiecare gaz se adună într-un balon aparte: în cel din stânga, hidrogenul, în cel din dreapta, oxigenul. De aici gazele trec prin conducte proprii, fiecare în gazometrul lui de la etajul de sus. Acolo sunt condensate și comprimate sub o mare presiune în niște baloane cilindrice, uriașe unde se păstrează. Din aceste baloane, cu ajutorul unor aparate speciale, automate, fiecare gaz e scos în doze strict măsurate și trecut, uite aici, dincolo de acest perete, pe o țeavă specială în camera sferică a duzelor. Ia bate cu degetul în perete... Auzi ce sunet înăbușit și sec? Asta dovedește cât de mare e grosimea peretelui. Are o grosime de patru centimetri. Și să nu crezi că-i puțin. Peretele e făcut doar dintr-un aliaj atât de dur, încât în locul lui ar fi fost necesar un perete din oțel gros, de cel puțin o jumătate de metru. Dacă gazele ar pătrunde aici și ar forma gazul detonant, atunci o scânteie întâmplătoare poate să producă o explozie colosală. De aceea e așa de gros și peretele din spate, ca în cazul unei astfel de explozii accidentale, să reziste și astfel să scape

submarinul de o nenorocire sau chiar de pieire. Dincolo de perete trec zeci de țevi, prin care hidrogenul și oxigenul aleargă fulgerător spre duzele centrale și circulare. Duzele circulare sunt situate în jurul celei centrale, la capătul din spate al submarinului, toate îndreptate cu pâlnia deschizăturilor spre înapoi. În camera de ardere a fiecărei duze, amândouă gazele se întâlnesc, se amestecă și dau naștere gazului detonant. Aici gazul e întâmpinat de o scânteie care-l face să explodeze, împingând submarinul înainte. La o mie de explozii pe minut, submarinul capătă o viteză până la cincizeci de kilometri pe oră. În afară de aceste duze de locomoție, la pupă se mai află încă treizeci și două de duze îndreptate cu deschizăturile lateral, în toate părțile: în sus, în jos, în dreapta, în stânga și printre aceste direcții. Astea sunt duzele cârme, duzele de direcție. Ofițerul de cart de la postul central de comandă poate să provoace, explozii, apăsând pe butonul uneia din aceste duze ori al unui grup de duze. Atunci pupa submarinului, primind un șoc sau mai multe dintr-o singură parte – de exemplu din stânga – se abate spre dreapta și în același timp întoarce prova submarinului spre stânga. Astfel submarinul a putut renunța la cârmele obișnuite, care frânează totdeauna viteza vaselor. Krepin a scutit submarinul nostru de această frânare... Ei, ce zici, Pavlik? E interesant, nu-i așa? întrebă Gorelov zâmbind.

– Foarte interesant, Feodor Mihailovici! Dar spuneți-mi vă rog, „Pioner” poate merge de-a-ndărătelea?

– Poate, sigur că poate. Pentru acest lucru avem un inel de duze îndreptate cu deschizăturile largi înainte, spre provă. Un buton special de pe tabloul de comandă al postului de control îndrumează gazul detonant spre aceste duze și gazul explodând acolo, lovește apa înainte și împinge submarinul înapoi. Vezi ce bine e calculat

totul? Comanda duzelor și a exploziilor poate fi făcută și de aici de pe acest tablou. Dar lucrul acesta e strict interzis, în afară de cazuri excepționale, de pildă când postul central e defect, în caz de avarii sau de naufragiu.

Gorelov tăcu dintr-o dată de parcă și-ar fi adus aminte de ceva și, zâmbind, întrebă:

– Dar spune-mi, te rog, Pavlik... Nu mi-am dat seama atunci și am aruncat hârtiuța... Nu-ți amintești cumva ce scria acolo?

Cu atenția, concentrată asupra unui aparat pe care acul urca repede și dârz în sus, Pavlik răspunse într-o doară:

– Nu, Feodor Mihailovici, nu-mi amintesc... niște frânturi de cifre... Nici n-am apucat să mă uit bine... Dar de ce urcă acul acesta atât de repede?

– Acul arată creșterea presiunii în acest balon; înseamnă că balonul e arhiplin cu gaz, dar acum un alt dispozitiv automat va scoate din el surplusul de gaz și acul va reveni la mersul lui liniștit.

Așa se și întâmplă. Lângă aparatul cu acul agitat se aprinse un bec galben, acul tresări, se opri, lunecă înapoi până la zero, după aceea, abia vizibil, începu din nou să lunece în sus.

– Ce interesant! Parcă-s vii mașinile astea. Cum își poartă ele de grijă una alteia! Mulțumesc frumos, Feodor Mihailovici! Îmi dați voie să plec? Trebuia să fiu de mult la pansament. Arsen Davidovici o să fie tare supărat.

Pavlik vorbea acum cu însuflețire, hotărât, fără sfială. Într-adevăr, de ce s-o fi jenat el până acum în fața lui Feodor Mihailovici? E doar un om atât de cumsecade! Numai că-i tăcut și posomorât. Dar uite, acum e aproape vesel și atât de binevoitor! Ce lucruri interesante mi-a arătat și cât de frumos explică!...

Pavlik urcă repede, aproape în fugă scara în spirală, dar la mijlocul ei se opri brusc, stătu o clipă în cumpănă și coborî din nou în compartimentul de generatoare.

Alerga vesel pe lângă mașinile acum cunoscute... Feodor Mihailovici explică doar atât de bine... De ce să nu-l întrebe? Desigur că o să se bucure și el. Cu atâta plăcere i-a arătat toate și i-a explicat...

Gorelov se oprise în fața arcadei complet închisă, cu mâinile lungi atârnându-i și, încruntat, privea fix într-un singur punct. Glasul răsunător al lui Pavlik și tropăitul grăbit al picioarelor lui îl întoarseră parcă pe Gorelov de undeva, de departe înapoi aici, în compartimentul viu luminat al navei submarine. Nu-și reveni numaidecât și, în prima clipă, privi nedumerit la Pavlik, care îi vorbea plin de însuflețire:

– Mi-am adus aminte, Feodor Mihailovici. Explicați-mi, vă rog, ce înseamnă „coordonate”... „coordonate precise”... Tare aș vrea să știu.

Gorelov tresări și începu să tușească, înecându-se chinuitor. Fața i se schimonosi, pesemne din pricina acestui acces neașteptat de tuse. De altfel, totul trecu repede. Își șterse fața cu batista și întrebă cu glas înăbușit:

– Coordonate?... Unde ai întâlnit cuvântul ăsta, Pavlik?

– Pe hârtiuța aceea pe care am găsit-o pe coridor... Nu știu ce înseamnă, dar mi-a rămas în minte. Voiam să-l întreb pe Țoi, dar desigur dumneavoastră o să-mi explicați mai bine...

Gorelov îl bătu ușurel pe umăr și schiță un zâmbet aproape duios:

– Îți mulțumesc mult pentru încredere. Poți să vii la mine când poftești, dragă Pavlik, după orice explicații. Îți stau totdeauna la dispoziție. Iar cu privire la coordonate... M-m-m... Coordonatele sunt un fel de valori, cu ajutorul cărora în geografie sau de pildă în marină se stabilește... Mm-da... Cum să-ți spun?...Se definește poziția exactă a unui punct geografic oarecare... sau în spațiu... Asta e... Ai înțeles, Pavlușa?

La drept vorbind, Pavlik nu prea înțelesese această explicație, dar îi era rușine să recunoască. Și, la urma urmelor, nu-i nici o nenorocire dacă nu înțelege chiar pe deplin acest cuvânt ciudat.

– Am înțeles, Feodor Mihailovici. Mulțumesc frumos! Alerg la Arsen Davidovici. Văleu, ce-o să-mi facă!

Capitolul X
În desișul de alge

Uriașa broască țestoasă, holbându-și speriată ochii negri și sticloși, ca niște mărgele mari, își mișca agitată capul pe gâtul lung și întins, se repezea în adânc, se arunca dintr-o parte într-alta, răsfirându-și larg înotătoarele plate, ca niște vâsle, apoi se avânta în sus, zburând ca o pasăre.

Bucurându-se de mișcarea și de îndemânarea mișcărilor lui, râzând fericit, Pavlik fugărea broasca, fără s-o slăbească, ba apucând-o de înotătoare, ba de coada ei scurtă, groasă la bază și ascuțită la vârf, ba o întrecea sau aproape se întindea pe carapacea ei cocoșată, alcătuită în întregime din niște plăci ovale de culoare închisă, suprapuse ca niște țigle.

În jur forfoteau pești piloți [Pești mici, care pornind în cârduri, însoțesc alți pești mari, mai cu seamă rechinii, căutând să ciupească câte ceva din prada lor. (n. r.)] cu dungi albastre, buzili pestriți și pești-papagali; guvizi hidoși se ridicau de pe fund și cădeau înapoi; încet și fără vlagă pluteau cornspinoși bălțați, cu solzi mari, cornoși și cu trei ghimpi ascuțiți pe spate; treceau repede ca fulgerul minunate dorade aurii. Văzându-și de drum, un cârd de uriași țipari de mare, vineții, trecu șerpuind mai departe. Speriat de moarte de această agitație neobișnuită, stângaciul arici-pește, smucindu-se caraghios, se avântă în sus și, scoțându-și la suprafață botul asemuitor unei trompe, înghiți aer și umflându-se ca un balon, se întoarse pe spate, zbârlindu-și nenumăratele-i ace, ca să-i sperie pe dușmani. Un nor de fizalii și splendide sifonofore, strălucind în bogate nuanțe albastre-aurii, îl înconjurară pe Pavlik și broasca lui țestoasă, dar în aceeași clipă se împrăștiară în zarva furtunoasă stârnită de ei.

Broasca țestoasă înnebuni de-a binelea, când urmăritorul neînduplecat o apucă strâns de coadă

și o trase într-un desiș întunecos de alge din apropiere. Deschizându-și ciocul încovoiat și tare, de culoare cafenie și parcă lăcuit, începu să dea din răsputeri din înotătoare, dar totul fu în zadar. Cu forța celor cincizeci de cai-putere a electromotorului său minuscul, Pavlik târa broasca după el.

Năvăliră amândoi în perdeaua de alge, băgând groaza în întreaga lume de vietăți care mișunau prin aceste jungle submarine, aproape necunoscute oamenilor.

În jurul lui Pavlik și a broaștei se stârni un roi de crevete, de raci marini și viermi, păianjeni de mare și crabi care trăiau pe tulpinile algelor, se hrăneau cu ele, se nășteau și mureau tot pe ele. Pești mici și mari o zbughiră mai adânc în desișul de alge, încât Pavlik nu izbuti măcar să-i vadă. De altfel nici nu-i ardea de așa ceva.

Pavlik nu-și putea închipui de loc ce sunt în stare să facă aceste plante plăpânde, lunecoase, în a căror componență intră nouăzeci la sută apă, atunci când cresc în mase atât de mari. La al cincilea metru de drum printre alge, broasca învălătucise pe înotătoarele ei, pe coadă și pe gât, atâtea tulpini și frunze, că nu mai putea face nici o mișcare. Dar nici Pavlik nu se afla într-o situație mai bună. Deși mâinile și picioarele-i erau relativ libere, elicea în schimb i se încurcase în alge, și Pavlik se trezi tot atât de neputincios ca și broasca. Aruncă broasca și încercă să ajungă cu mâinile la elice, ca s-o curețe. Dar în mănușile de metal ale costumului de scafandru lucrul acesta era cu neputință.

„Am pățit-o!” se gândi el îngrijorat. „Singur n-am s-o pot scoate la capăt... Va trebui să chem ajutor”.

Și rosti cu glas tare:

– Arsen Davidovici!

– Ce-i, Pavlik? Unde ești? se auzi răspunzându-i o voce cunoscută.

– Uite, Arsen Davidovici, am dat peste un necaz... Am nimerit într-un desiș de alge și mi s-a încurcat elicea. Acum nu știu...

– Nu te poți mișca din loc?

– Nu pot... Nici eu, nici broasca țestoasă...

– Care broască?

– Una mare... Am prins-o și ți-o aduceam dumitale.

– Și zi așa! izbucni în râs zoologul. Mi-o aduceai mie. Și ea venea ca mielușelul după tine?

– Nu... O trăgeam de coadă.

Râsul izbucni și mai puternic, căci glasului de bariton al zoologului i se alătură basul rostogolitor al lui Skvoreșnea și râsul potolit al lui Țoi.

– Și unde te-ai împotmolit? întrebă zoologul, după ce se săturase de râs.

– În afară... spre ocean... imediat după cotitură. De la dumneata, direcția nord-est.

– Am înțeles, spuse Skvoreșnea. Ce adâncime?

– Șaptezeci și opt de metri, răspunse Pavlik, uitându-se la aparatul de măsurat adâncimi.

– Bine piciule, se auzi glasul zoologului. Stai cuminte că viu numaidecât. Când am să-ți spun, să începi semnalizarea.

– Bine, Arsen Davidovici.

Lui Pavlik îi venea să râdă, dar se simțea și destul de prost. „Oamenii sunt ocupați, iar el îi scoate de la treburi numai din prostia lui, își spunea el. De ce trebuia să trec neapărat prin desișul de alge, când puteam foarte bine să-l ocolesc? Am vrut să ajung mai repede, și când colo!... Trebuia să mă gândesc! Dacă m-aș fi gândit măcar o clipă, mi-aș fi dat seama că aici poți să te încurci rău de tot.”

Pavlik se uită la alge cu o nouă atenție și curiozitate.

Ele se înălțau în jurul lui, drepte, liniștite, împletite, ca niște puternice zăbrele de închisoare. Tulpinile lor rotunde, de diferite culori și nuanțe,

cafenii, portocalii, aurii și măslinii, purtau niște frunze lungi, ba dantelate, ba cu tăieturi mari, îndoite în lungime, ca palma unei mâini. Alte tulpine, fără frunze, se ramificau într-o mulțime de mici crenguțe subțiri. Dar toate erau presărate cu bășicuțe de aer, mari și mici, prinse ca vișinile de o cracă subțire. Tulpinile și frunzele păreau acoperite cu pete albicioase de mușchi. Dar Pavlik știa că nu-s mușchi, ci coloniile unor ciudate vietăți – hepatice vii – care semănau când cu un fin desen dantelat, când cu o măiastră sculptură în fildeș.

Pavlik nu se mai sătura privind această frumusețe sobră. Și-și aduse aminte de o veche casetă chinezească din fildeș, cu desene dantelate, pe care cineva i-o dăruise tatălui său la Șanhai, de ziua lui. Și deodată, Pavlik scoase un strigăt de surpriză: „Da, acum, tocmai azi, la douăzeci și șase mai, e ziua de naștere a tatălui său! Cu câtă nerăbdare aștepta Pavlik ziua aceasta! O aștepta cu mult înainte de sosirea ei: Îi aducea atâta bucurie. Iar acum să o uite de tot!...”

Douăzeci și șase mai... Gândul la tatăl său, rănit și singur, îl întristă. Dar o nouă idee îi străfulgeră prin minte. Douăzeci și șase mai... Pavlik întâlnise de curând undeva această cifră, cu totul în altă împrejurare însă... Dar unde? Când? Douăzeci și șase mai... Douăzeci și șase mai... Deodată, alături de el, pe frunza netedă a unei alge, o pată albă-cenușie începu să se miște, își arătă picioarele lungi și mustăcioara. În clipa următoare, un crab minuscul, dar un crab adevărat, de culoare măslinie și cu o pată albă pe spate, începu să alerge repede pe frunză, dibuind cu foarfecele printre tulpinile polipilor hidroizi-cladocorini – ce creșteau ca o minusculă pădurice pe această frunză. Un vierme mic, ieșind până la jumătate din scoica răsucită apăru tocmai bine în calea crabului. N-apucă să se tragă înapoi în vizuina lui, când crabul îl cuprinse cu foarfecele, îl trase în întregime afară din scoică și-l înghiți pe dată.

Liniștea se așternuse iarăși, și viața tulburată de Pavlik, cu broasca lui țestoasă, intră din nou în drepturile ei.

Atras de această priveliște minunată, băiatul uită de toate. Ici, colo, petele albe începură să se miște, arătându-se de astă dată a fi ba spinarea unui crevete de un verde închis sau a unui crab măsliniu, ba coronița de tentacule alb-cenușii a unei mici și frumoase actinii auriu-portocalie.

– Mari șmecheri mai sunt! se miră Pavlik cu glas tare. Cum se prefac de bine!

– Cine-i șmecher? se auzi pe neașteptate glasul zoologului. Cine se preface?

Cufundat în observațiile lui, Pavlik uitase unde se află și ce-i în jurul lui. Dar își reveni numaidecât și răspunse:

– Atât de multe viețăți trăiesc aici pe alge, și toate seamănă grozav cu coloniile dantelate ale hepaticelor vii. La început nici nu le-am recunoscut.

– Aha!... asta se numește mimetism, piciule. Viețățile capătă culoarea sau înfățișarea obiectelor înconjurătoare și așa se apără de dușmani, sau se fac nevăzuți când își pândesc prada.

Din toate crăpăturile pe care le prezentau tulpinile și frunzele algelor se arătau, sau dimpotrivă dispăreau în ele, niște ființe ciudate, pe care Pavlik nu Ie observase până acum. Erau mici, între cincisprezece și douăzeci de centimetri lungime și se țineau în apă vertical, de parcă ar fi stat în picioare. Capetele și gâturile lor semănau în totul cu cele de cal, dar aveau boturile prelungi ca o țeavă. Pe o ridicătură, ca un negel, chiar în mijlocul botului, se înălțau două antene lungi, îndoite ca niște colți, iar gâtul mândru și încovoiat era acoperit de o coamă zbârlită și rară. Mai jos, gâtul se afunda într-un mic pântece rotund. Pe spate, la terminația gâtului, se afla o înotătoare, aidoma unui evantai larg deschis, fără mâner. Imediat, sub pântecul scurt, începea o coadă lungă

și mlădioasă, răsucită înainte ca o spirală. Culoarea palidă, cafeniu-cenușie a acestor ființe ciudate reflecta uneori ba o nuanță albastru șters, ba una verzuie.

„Exact ca un cal de șah cu coadă” se gândi Pavlik.

Erau într-adevăr hipocampi, simpaticii cai de mare, caraghioși și în același timp plini de grație. Treceau în grupuri printre alge, încet, cu aer grav, cu pântecele înainte și cu capetele de cai ridicate mândru în sus și holbându-și ochii mirați. Alteori, însă, culcați cu capul înainte și manevrând din coadă, spintecau cu iuțeală apa, ca niște mici vaporașe cu elice. Unele își înfășurau vârful cozii în jurul tulpinelor de alge și se legănau pe ele, odihnindu-se pesemne, dar pândindu-și desigur prada. Ochii lor se roteau în părți diferite, independenți unul de altul, ca la cameleon. Înotând repede față în față, doi căluți de mare se prinseră unul de altul, iar cozile lor se împletiră între ele. Pentru a se desprinde apoi, începură să tragă din răsputeri în toate părțile, smucindu-se și rotind desperați ochii, incurcându-se cu coama în tulpinile din jurul lor.

Cu răsuflarea tăiată și cu gura deschisă într-un zâmbet larg, băiatul nu-și lua ochii de la acești căluți caraghioși, fugiți parcă de pe tabla de șah. Pe neașteptate, în fața lui Pavlik se opri un căluț cu burta atârnându-i în jos. Se uită țintă la băiat, cu ochii holbați și cu coama zbârlită. Deodată, pe pântece i se ivi o crăpătură. Din ea se arătă un botișor ascuțit și imediat din acest buzunar deschis ieși un căluț mic de tot, aidoma celui mare, și atât de caraghios, încât Pavlik nu se mai putu stăpâni și începu să râdă în hohote. În urma primului căluț, alte câteva zeci de asemenea creaturi în miniatură ieșiră unul după altul din buzunarul mamei și începură a se roti, pline de grație, în jurul casei lor plutitoare. La un moment dat, însă, repezindu-se fulgerător, dispărură într-o clipă în buzunarul

salvator, iar hipocampul-mamă se făcu și el nevăzut din ochii lui Pavlik, care rămase uluit.

Pavlik nu observase de la început ce anume a speriat această prosperă familie. Abia după aceea zări printre frunzele ce se mișcau ușor, doi ochi întunecați și furioși, care priveau pe sub niște sprâncene încruntate și stufoase. Apoi se arătară două buze cărnoase, cu colțurile lăsate în jos și cu o rămurică subțire de alge strânsă intre ele și, în sfârșit, un cap mare, ca de bizon, cu coarne mici, ascunse într-o coamă și-o barbă zdrențuită. Se părea că peștele acesta e format în întregime din petice și zdrențe mișcătoare, care îi înlocuiau înotătoarele și coada, prinse toate alandala pe cap, sub cap, pe fălci și după bronhii. O mulțime de pete albe, mari și mici, presărate pe corpul și pe toate anexele acestui pește neobișnuit, îl făceau cu totul invizibil în desișul algelor pătate și mișcătoare.

„Tot mimetism e și ăsta, gândi Pavlik. Se adaptează mediului!...”

Peștele stătu nemișcat câteva clipe, fără să-și ia ochii fioroși de la Pavlik, apoi liniștit se întoarse spre o tulpină groasă de lângă el și începu să dea cu botul într-un mușuroi mic cât pumnul, prins deasupra pețiolului unei frunze late. Numai după ce se uită mai atent, Pavlik observă că acest mușuroi era un adevărat cuib „în construcție” și că peștele cel ciudat lipea de el o rămurică pe care o adusese. Rămurica o scoase din gura acoperită de o mucoasă lipicioasă și o prinse curând la locul ei, în peretele cuibului.

– Pavlik! răsună din nou și pe neașteptate glasul tăios al zoologului. Începe relevmentul! Direcția sudsud-est, adâncimea de la optzeci și cinci până la optzeci de metri, frecvența – douăzeci de mii de kilocicli, energia – optzeci de wați.

Pavlik își veni repede în fire și răspunse răspicat, marinărește:

– Am înțeles, Arsen Davidovici! Direcția sud-sud-est, adâncimea de la optzeci și cinci până la optzeci de metri, frecvența douăzeci de mii de kilocicli, energia optzeci de wați!

Scoase repede de la centură pistolul plat ultrasonor, stabili după busola de pe mâna stângă direcția, iar cu batimetrul, adâncimea. Apoi îndreptând țeava pistolului înainte și apăsând pe un buton, începu să descrie cu el arcuri, lăsându-l mai jos, tot mai jos, aproape pe neobservate.

* * *

Pavlik crescuse departe de patrie, departe de viața ei fericită, de lupta ei captivă împotriva cumplitelor forțe ale naturii, împotriva rămășițelor anilor de robie din trecut; el nu cunoscuse îndeaproape victoriile și realizările ei. Șase ani atât de importanți pentru formarea omului, băiatul îi petrecuse în America capitalistă, în atmosfera de ură și dușmănie între oameni, între muncitori și capitaliști, între bogați și săraci. Pavlik trăise în singurătate; mama lui murise în primul an după instaurarea lor în Quebecul liniștit și patriarhal, iar frați și surori n-avea; trăise și fără prieteni, fără tovarăși.

Și iată-l acum, după ce trecuse printr-o primejdie de moarte, pe un submarin sovietic, într-un cerc strâns de oameni curajoși, într-o familie închegată de tovarăși obișnuiți cu primejdiile, care știu să lupte împotriva acestor primejdii și să le biruie. Prin voioșia lor, prin solidaritatea sinceră, care-i unea, prin prietenia lor veselă și prin disciplina ușoară, disciplină de fier totuși, tovarășii lui îi câștigaseră inima. Patria măreață și puternică, deși îl primise deocamdată în spațiul strâmt al unui submarin, i se înfățișase lui Pavlik sub forma ei reală, vie și-i însuflețise sentimente noi, stârnind în el năzuința pasionată de a fi demn de ea, dorința

fierbinte de a urma exemplul celor mai buni fii ai ei, printre care, din fericire, nimerise.

În cele câteva zile de când se afla pe vas, Pavlik învățase foarte multe lucruri. Acum știa să folosească la perfecție costumul de scafandru, cel mai mic pe care Skvoreșnea îl găsise printre cele de rezervă; știa să mânuiască pistolul ultrasonor și pentru semnalizare, și ca armă; mai deprinsese orientarea în adâncuri cu ajutorul busolei și al batimetrului, știa acum să țină legătura cu ceilalți prin aparatul de radio, să se înalțe și să se lase la fund reglând sacul aerian de pe spate, să dea drumul elicei și să o oprească, să se deplaseze și să-și schimbe direcția, folosind cârmele de la picioare, dar și mâinile ori mișcările trupului. Iată, de pildă, cu câtă dibăcie urmărise broasca țestoasă. Iar acum, semnaliza cu ajutorul pistolului ultrasonor, sigur că prietenii lui îl vor găsi.

Când raza ultrasonoră va întâlni membrana detectorului de pe pieptul vreunuia dintre prietenii porniți să-l caute, raza se va transforma într-un sunet auzibil și, după limpezimea și claritatea acelui sunet, se vor putea îndrepta exact spre sursa razei ultrasonore, spre el.

După trei minute, tăind cu stiletul algele de pe elicea lui Pavlik, zoologul îi spunea:

– N-am ce să fac cu broasca asta țestoasă, Pavlik. Mai bine, ai căuta cefalolamelibranchiate. Nici nu am curajul să-i dau numele meu acestei clase, reprezentată deocamdată numai printr-un singur exemplar, și acela prăpădit. Fir-ar a naibii de treabă!

Zoologul oftă.

– Nu vă necăjiți, Arsen Davidovici, încercă Pavlik să-l mângâie. Vă spun eu că o găsim. Dacă nu aici, în altă parte, dar o găsim... Vă garantez eu...

– Bine, Pavlik, să te văd. Altădată însă... Ia stai, ce-i asta? se întrerupse deodată zoologul.

Pavlik se uită și el în partea unde privea savantul. Printre tulpinile algelor, Pavlik zări o siluetă mare de om, într-un costum de scafandru albăstrui, care se ridica la suprafață cu ajutorul elicei. Omul ținea strâns, colac pe brațe, un tub elastic de culoare roșie aprinsă. Trecând la o distanță de vreo douăzeci de metri de zoolog și Pavlik și speriind un stol de peștișori argintii, care se lăsă în jos ca o ploaie deasă, omul dispăru repede, pe deasupra zidului de plante.

– Curios! Cine ar putea să fie? întrebă zoologul dus pe gânduri și continuînd să se uite în sus, fără să facă vreo mișcare. După câte știu, din submarin trebuia să iasă astăzi, în afară de mine și de tine, numai Șelavin, Skvoreșnea, Țoi și Marat. Costumul de scafandru era probabil numărul zero, și oameni atât de voinici noi nu prea avem, în afară de Skvoreșnea și Gorelov... Iar Skvoreșnea n-are ce să caute aici... Hm! Să fi fost oare Gorelov?

– Arsen Davidovici, îl întrerupse Pavlik. Dar de ce s-a ridicat în sus? Doar după ordinul căpitanului, nimeni n-are dreptul să se urce la mai puțin de cincizeci și cinci de metri de la suprafață...

Zoologul ridică din umeri înăuntrul costumului de scafandru.

– Nu înțeleg nimica. Și-apoi, înainte de a dispare din ochii noștri, el a schimbat direcția și s-a întins orizontal. Ia stai să-l întreb la radio, doar se apropie ora prânzului.

Capitolul XI
O caravelă spaniolă

Zumzetul specific al buzerului care suna apelul la radiotelefon îl distrase pe zoolog de la intenția lui. Revenind pe unda indicată de apelul primit, savantul și Pavlik auziră glasul agitat al lui Marat:

– Arsen Davidovici, Arsen Davidovici! Tovarășe Lord, răspundeți! Răspundeți odată, sau nu?

– Da, te ascult! Te ascult, Marat! abia apucă zoologul să rostească în acest torent de cuvinte. Ce s-a întâmplat?

– Veniți repede, tovarășe Lord! Extraordinar! Ce descoperire! Ce descoperire rară! Veniți, sau nu?

– Spune, despre ce e vorba? întrebă savantul. Ce s-a întâmplat? Și unde ești? De unde vorbești?

– Repede, repede! O să vedeți, îl zorea Marat. Mai repede, direcția vest-nord-vest de la locul lucrărilor dumneavoastră, adâncimea – o sută patru metri. O să întâlniți o grămadă de stânci, printre care una uriașă, asemănătoare cu o catedrală. Dincolo de ea o să vedeți felinarul meu. Îl țin aprins. Dar veniți mai repede, altfel înnebunesc aici...

– Bine, bine, venim! Acuma! strigă zoologul, molipsit și el de emoția lui Marat. Acum suntem acolo... eu și Pavlik.

– Și Pavlik? exclamă Marat. Foarte bine! Ai să vezi, Pavlik, ceva grozav de interesant!

Aproape culcați, zoologul și Pavlik zburau prin amurgul verde-albăstrui, despicând apa cu căștile și umerii și uitându-se din când în când la busola și la cadranul batimetrului.

– Ce-o fi găsit căposul ăla acolo? Tu ce crezi, băiete? întrebă zoologul. De ce nu vrei să-mi spui, Marat? Ce-ai găsit? Spune!

– N-am timp, tovarăşe Lord, răspunse gâfâit Marat, lucrând desigur la ceva. Deocamdată fac nişte săpături. O să vedeţi... Am vorbit cu Ţoi şi cu Skvoreşnea. Vin şi ei.

Jos se vedea fundul acoperit cu bolovani, năpădit de crini şi pene de mare, de gorgonii şi alge calcaroase sau nulipore, ce se ridicau până aproape de cei doi înotători. Ca să nu se lovească de stânci, micşorară viteza la cinci zecimi, apoi la două zecimi. Din amurgul verzui şi dens se desprinse o stâncă mai mare, întunecoasă; un fel de turn înconjurat de câteva alte turnuleţe, subţiri şi ascuţite.

– Aici trebuie să fie, spuse zoologul.

Strecurându-se printre stânci şi bolovani de piatră, şi evitând algele, ei ocoliră încet stânca uriaşă dincolo de care se deschidea o mică poiană submarină.

Lângă o îngrămădire de stânci întunecate, care se înălţau la capătul opus al poienii se mişca, trecând dintr-o parte în cealaltă, o pată de lumină vie, uşor difuză.

– Uite-l! arătă zoologul şi îşi aprinse felinarul de pe cască.

Pavlik făcu la fel. Cu steaua luminoasă pe frunte, obosit, sprijinindu-se în coada cazmalei, Marat îi aştepta lângă o grămadă de nisip şi bucăţele mici de piatră calcaroasă, abia scoase. Prin casca transparentă i se vedea faţa asudată, ochii obosiţi, dar plini de bucurie şi entuziasm şi, bineînţeles, moţul de păr care-i sta ridicat pe creştet. Îmbrăcat în costum, Marat nu-şi putea netezi părul şi, ca totdeauna în astfel de ocazii, moţul răzvrătit arăta deosebit de solemn, aproape provocator.

– Ei, ce-ai găsit? întrebă zoologul, nerăbdător.

Pene de mare, aidoma unui evantai viu de struţ, se agitau tulburate de mişcările lui Marat. Pe tulpinile lor lunecau din când în când scântei verzi şi albastre, ba stingându-se, ba aprinzându-se din

nou. Gorgoniile aurii, înalte și subțiri ca niște sforicele, își trimiteau în toate părțile spiralate ramificații subțiri și foarte gingașe. Nenumărați arici de mare, stele de mare, goloturii, ofiuri și moluște zăceau nemișcate sau se târau pe fund, se cățărau pe stânci, ori pe coastele abrupte și întunecate ale ciudatei movilițe lângă care se apucase Marat să sape.

Cu toate că această ridicătură era pe de-a-ntregul acoperită cu alge calcaroase nulipore, singurele alge în stare să se dezvolte chiar și la aceste adâncimi aproape lipsite de lumină, o singură privire aruncată de zoolog îi fu de ajuns ca să-și dea seama ce este.

– O corabie! O caravelă spaniolă! strigă el cu entuziastă bucurie.

Se aruncă spre rămășițele vasului de mult pierit și începu să rupă în grabă tot ce apucase să se așeze pe el în decursul veacurilor petrecute sub apa cristalină a Mării Sargaselor.

– Curățați, curățați mai repede osatura! Căutați o spărtură pe unde să putem pătrunde înăuntru! strigă el tulburat. Asta-i o descoperire de importanță mondială! Marat! O să ajungi celebru în toată lumea! Cum ai dat peste comoara asta? Cum ai recunoscut-o sub înfățișarea asta?

– Ei vedeți? V-am spus eu? răspunse Marat triumfător, lovind înverșunat cu muchia cazmalei, ca să curețe bordurile vasului. Eram sigur că o să apreciați descoperirea mea. Cum am recunoscut corabia? Păi ca și dumneavoastră: după pupă și provă. Vedeți cum sunt ridicate? Iar bordurile dintre ele sunt lăsate în jos și îndoite.

Molipsit și el de emoția celorlalți, Pavlik rupea algele cu mâinile, apuca penele marine, fără să-i fie teamă de arsurile de care n-ar fi scăpat dacă le-ar fi atins cu mâinile goale.

– Ce-i zorul aista pi voi? se auzi vocea groasă a lui Skvoreșnea. Ați căpiat toți?

Coborâse împreună cu Țoi la fund, lângă ceilalți, și așteptând un timp oarecare răspunsul, privea la prietenii lui.

– Ce stai, lunganule? îl luă Marat la rost, fără să se oprească din lucru. Curăță! Nu vezi ce-i aici? O corabie...

– E-he! strigă Țoi, aici miroase a arheologie! Repede! La lucru, Andrei Vasilievici! Și se apucă să-i ajute zoologului care rupea tulpini groase, de alge.

– O corabie?... Arheologie?... întrebă încă nedumerit Skvoreșnea. Da, samănă a corabie. Dar ce-aveți di gând să faciți cu ea? Pentru ce o curățați di mâzga asta?

– Cum, nu ți-e rușine, tovarășe Skvoreșnea? își arătă indignarea zoologul și, proptindu-și piciorul în bordul vasului, trase cu furie un smoc îndărătnic de crini de mare. Auzi la el! E doar o corabie străveche, spaniolă, din epoca lui Columb și Cortez. Asta-i o comoară arheologică de neprețuit. S-ar putea să găsim în cabine și în cală materiale istorice de cea mai mare importanță.

– Păi de! făcu uriașul grăbindu-se. Corabie, corabie, dar dacă nu-mi spuneți ce fel de corabie!...

Își aprinse felinarul, scoase stiletul și se apucă și el zorit de treabă.

– Marat, urcă-te tu pe punte, îl trimise zoologul, poate-i mai ușor de intrat pe-acolo.

Lăsând să intre puțin aer în sacul din spate, Marat se desprinse de fund și dintr-un salt fu pe dunetă. Acolo însă era cu neputință de lucrat. Picioarele i se înfundau în grămezile de resturi acoperite de corali și nulipore, printre care mișunau tot felul de polipi, echinoderme, moluște. Încercă totuși să desfacă grămezile de resturi, căutând intrarea în cabina căpitanului, care la corăbiile de pe vremea aceea se aflau totdeauna pe puntea dinapoi, lângă cârmă. Jos, la pupă, lucra Skvoreșnea, în mijloc, zoologul, iar la provă, Pavlik. Pupa se sprijinea pe una din stâncile care

îngrădeau poiana și se înălța mult mai sus decât prova afundată pe jumătate în pământ. Între etravă și cea mai apropiată stâncă rămăsese un spațiu de vreo cinci metri, iar mai încolo șirul de stânci se îndepărta și, slab luminat de felinare, dispărea în amurgul des al adâncurilor.

Pavlik aruncă o privire prin spațiul din fața provei. I se păru că ceva lung, de un cenușiu șters, se mișcă pe lângă stânci. Se uită mai atent, dar nu observă nimic suspect.

„Ar trebui să mă uit pe celălalt bord” – se gândi el – „poate dau de vreo spărtură”...

În partea cealaltă a vasului se afla o mică poieniță cu stânci răzlețe și cu grămezi de bolovani. Și aici poiana se închidea la fel cu un lanț de coline stâncoase în semicerc, printre care se deslușeau petele întunecate ale unor grote și peșteri mici, acoperite la gură cu alge și cu o variată faună de fund.

Pavlik se strecură cu băgare de seamă de-a lungul bordului, ocolind ori sărind peste bolovanii lunecoși. Din când în când lovea cu stiletul în bordurile de lemn ale vasului, pietrificate sub influența timpului și a apei de mare.

Astfel ajunse până aproape de pupă. Deodată, mâna care ținea stiletul nu întâmpină nici o rezistență. Inima i se opri în loc de bucurie. „Spărtura!” se gândi el. „Să le spun?... Nu, mai întâi să o cercetez singur!...”

Cu câteva lovituri de stilet, tăie ghirlandele de alge și-și vârî capul în deschizătura făcută. Felinarul din frunte lumină o cală năpădită de alge și pene de mare. În stânga, Pavlik desprinse conturul unor obiecte pătrate și rotunde, acoperite în întregime cu mici alge și scoici. Bănuia că obiectele acestea trebuie să fie lăzi și butoaie. Încurcându-se cu picioarele în desișul de alge și stârnind penele de mare, ale căror luminițe verzi și galbene licăreau într-una, Pavlik încercă să intre în interiorul vasului. Spărtura era mult mai mare

decât și-ar fi putut el închipui, așa că pătrunse foarte ușor înăuntru. Se urcă pe lada cea mai apropiată, dar alunecând pe covorul verde-cafeniu de polipi și alge calcaroase, mărunte ca mușchiul, intră cu piciorul într-un spațiu strâmt dintre obiectele aruncate grămadă.

Scoase cu greu piciorul din cursă și dădu să se ridice; atunci observă că în spațiul liber din dreapta intrării se mișcă șerpuind niște corpuri lungi și groase ca de șerpi. „Trebue să fie otgoanele vasului” – se gândi Pavlik. Sări jos și, ocolind grămada de lăzi și butoaie, se strecură cu grijă spre interiorul calei. Dădu curând peste scara care urca spre punte. Când să pună piciorul pe prima treaptă, auzi glasul lui Skvoreșnea:

– Aha! Iaca și borta! Numai că-i cam mică. Aici!.. S-a frânt oleacă etamboul!...

– Ia să văd, ia să văd! răspunse zoologul și totodată adăugă: Dar unde-i Pavlik?

N-apucă să-și termine fraza, și răsună puternic vocea alarmată a lui Marat: Un cuib de caracatițe! Vin spre noi! Feriți!

– Ba stați pe loc! Primim lupta, dar descoperirea noastră n-o părăsim, spuse liniștit zoologul. Puneți-vă mănușile! Marat, coboară jos lângă noi! E mai bine să fim împreună. Pavlik! Pavlik, vino repede încoace! Unde ești?

Pavlik, care încremenise auzind strigătul de alarmă al lui Marat, își reveni și strigă:

– Aici! Aici sunt! Viu fuga!

Se năpusti spre ieșire, dar se împiedică de ceva, căzu și își prinse din nou piciorul. Căutând să și-l scoată mormăi:

– Acum viu... Numaidecât... Așteptați-mă...

În clipa aceea auzi glasul răsunător ai lui Skvoreșnea:

– Ei, drace! Mi-am prăpădit mănușile! Și uite ce de-a dihănii d-astea se târăsc pe-aici! Sunt pe puțin zece... Ei, tu, ucigă-te-ar trăsnetul! Nu te-

astâmperi, hai? Crezi că-ți merge? Nu, frate, pi mine nu mă prinzi cu una cu două!

Ca să-și scoată piciorul, Pavlik se întoarse pe spate și sprijinindu-se apoi în mâini, dădu să se scoale. Deodată simți că la spate mâinile-i sunt parcă strâns legate și încolăcite de ceva. Pavlik se smuci, scoase mâna dreapta și apucă mânerul stiletului, dar ceva lung și mlădios îi prinse iarăși mâna și, cu o putere neînchipuită, i-o lipi de piept. În câteva secunde, pe pieptul lui Pavlik, pe abdomen, pe spate și picioare, încolăcindu-se și întinzându-se, se târau alți șerpi groși și mlădioși; într-o clipă, băiatul se trezi atât de strâns încolăcit, încât nu era în stare să miște nici o mână și nici picioarele. Pavlik ridică ochii și, îngrozit, strigă:

– Caracatița!...

Deasupra lui, dintr-o cunună de otgoane groase, de piele, îndreptate în toate părțile, atârna un uriaș cioc îndoit, negru și ascuțit la vârf. Ceva mai sus, dincolo de cununa brațelor, într-o masă rotunjită, de un cafeniu lucios, sticleau doi ochi verzi și mari cât farfurioarele de ceai. Ochii caracatiței priveau nemișcați și cu nepăsare la fața lui Pavlik, și sub această privire, băiatul simțea că îi îngheață sângele în vine, cum i se crispează trupul și i se oprește mintea în loc. Voia să strige, să cheme ajutor, dar din gâtul lui nu ieșeau decât niște sunete răgușite, nearticulate. Apoi simți că o forță de neînvins îl trage după ea spre ieșire.

În tot acest scurt răstimp, Pavlik auzea gâfâitul zgomotos, strigăte și înjurăturile lui Skvoreșnea:

– În ochi, Marat! Lovește-l în ochi! În trup degeaba dai! Ca-n piftie!... Așa... uite-așa!... A-a-a-h! A-a-a-h! Nu, nu ti-mpotrivi! Las-o să ti apropie di ochi...

– Mi-a prins mâna! Nu mai pot s-o mișc! se auzea glasul înăbușit al lui Marat. Vai, ce de mai sunt... De unde naiba ies?! Vin mereu alții! Țoi! Țoi, ajutor!

– Nu te teme, răspunse Țoi liniștit. Aha!... Nu le place curentul electric. Se strâng ca cojile de mesteacăn pe foc.

– Lipiți-vă de perete, de bord! strigă zoologul. Nu vă împrăștiați! Pavlik, Pavlik! Unde ești?

– Arsen Davidovici, se auzi din nou vocea calmă a lui Țoi. Fără mănuși, Skvoreșnea tot nu face nimic. Mai bine să-l caute pe Pavlik...

Deodată totul amuți. Felinarul de pe cască se stinse. În bezna deasă care-l învălui, Pavlik vedea numai cei doi ochi verzui, plini de viclenie, care ardeau, ardeau ca focul, iar în jur scânteierile penelor de mare. Pavlik simțea că e tras încetișor spre pata de lumină slabă, verzuie – ieșirea din cală.

Cuprins de o spaimă sălbatică, el se zbătu în costumul de scafandru și începu să strige cu glas desperat și tare:

– Ajutor! Arsen Davidovici! Marat!

Nici un răspuns. Îi străfulgerau prin minte frânturi de idei și printre ele, un gând stăruitor: „Radioul s-a stricat... De ce? Și felinarul... Amândouă odată. De ce?

Deodată o umbră de speranță îi licări în conștiință. „Poate că monstrul n-o să-i poată face nimic. Costumul de scafandru e rezistent. Nici peștele cu spadă nu l-a putut străpunge. Nici cașalotul nu e în stare...

Și într-adevăr, abia acum își dădu seama că nu simte nici o apăsare, nici o durere, deși strânsoarea care îi imobiliza brațele și picioarele dovedea puterea giganticului cefalopod. Prinse puțin curaj. Ochii i se obișnuiră cu întunericul și, uitându-se în jur, băiatul văzu că se află sub trupul uriaș al caracatiței care îl ținea încolăcit cu trei dintre brațe, în timp ce cu celelalte, sprijinindu-se de fund, se târa spre ieșire. Corpul neted și brațele uriașului cefalopod desfăcură ușor perdeaua algelor și lunecă afară din cală, purtându-și prada.

Afară era mai multă lumină. Aruncând o privire în sus, Pavlik observă deasupra vasului o lumină difuză, uşoară şi argintie.

„Sunt tot acolo”... gândi el. „Se luptă...”

Frica îl cuprinse din nou. „Dar dacă mor cu toţii? Marat spunea că sunt mulţi monştri. Atunci cine o să le mai vină în ajutor? Iar caracatiţa ce-o să facă oare cu el, dacă n-o să poată strivi pereţii costumului de scafandru? Dar dacă-l sparge totuşi? Pavlik se uită cu teamă la ciocul uriaş şi ascuţit al caracatiţei. Arsen Davidovici îi povestise de curând că cefalopodele sunt în stare să roadă şi să fărâme cele mai tari scoici... Prostii... Doar e un metal atât de dur!...

La vreo zece metri de vas caracatiţa se opri. Pesemne că nu mai avea răbdare. Foamea o grăbea. Uriaşele-i braţe-tentacule agitându-se, încolăcindu-se, strângându-se în ghemotoace şi apoi întinzându-se iarăşi, îl apropiau pe Pavlik de cioc. Cu siguranţă că-şi va încorda toate puterile pentru a străpunge carapacea acestei prăzi ciudate, înainte de a o înfuleca. Dar toate sforţările ei nu duseră la nimic. Asta începuse pesemne să o enerveze. Culoarea ochilor se schimba din verde în galben, pe corp începură să-i lunece unduiri multicolore: după unda liliachie alerga – contopindu-se pe nesimţite şi luînd locui celeilalte culori – o undă cenuşie, urmată de alta ruginie, pe urmă cafenie, apoi se aprindeau deodată şi zburau pe suprafaţa corpului fulgere albe şi negre şi iarăşi lunecau, dând una peste alta, nuanţe de dungi multicolore. Cu toată situaţia lui înspăimântătoare, Pavlik rămase câteva clipe ca vrăjit.

Deodată simţi că, fără voia lui, picioarele i se îndoaie de la genunchi şi se strâng tot mai mult de trup. Începuse să-l doară, şi durerea era din ce în ce mai ascuţită, mai insuportabilă. În acelaşi timp, braţele caracatiţei îl întoarseră pe Pavlik cu capul în jos, uşor ca pe o nucă, şi începură să-i aplece capul spre pântece. Elasticitatea costumului de

scafandru, de care era atât de mândru Krepin, se arăta acum un punct vulnerabil. Pe băiat îl pândea moartea. Caracatița îl strângea ghem pe Pavlik, aducându-i picioarele la spate și capul spre abdomen.

Pavlik nu se mai putu stăpâni și începu să strige de durere. În aceeași clipă, speriindu-se parcă de acest țipăt, monstrul slăbi strânsoarea și, deodată, își înălță uriașele-i brațe de aproape zece metri, lungi și groase ca niște șerpi boa.

Pavlik căzu pe nisip și, încă năucit de durerea pe care o încercase, în prima clipă nu-și putu da seama de nimic. Dar chiar în clipa următoare văzu cum, aproape de tot, trecu umbra uriașă a unui pește neînchipuit de mare. Peștele uriaș se opri chiar deasupra lui, iar coada, cât o poartă de mare, se mișcă de-a latul, de sus în jos și fără să-l atingă măcar pe Pavlik, îl aruncă numai din unduirea apei, înapoi spre spărtura din bordul vasului. Pavlik se rostogoli ușor și lovindu-se de peretele corăbiei, se ridică și se lipi cu spatele de el.

„Un cașalot!” se gândi el, de îndată ce-l văzu mai bine pe neașteptatul salvator.

În fața lui se afla un minunat reprezentant al celei mai războinice subgrupe a ordinului cetaceelor, lung de cel puțin douăzeci și cinci de metri. Capul lui uriaș, turtit, despicat adânc de linia gurii, ocupa o treime din lungimea trupului și avea pe puțin doi metri grosime. Sub el, aproape în unghi drept, atârna o falcă lungă și îngustă, în care erau înfipți șiruri de dinți uriași, conici. Ochii mici, ca de taur, scânteiau fioroși de o parte și de alta, în mijlocul capului, urmărind mișcările prăzii ispititoare.

Dar brațele groase ale caracatiței încolăciră într-o clipă tot capul cașalotului. Tentaculele ba se îndepărtau (și atunci bucăți de piele smulse cu ajutorul ventuzelor zburau în toate părțile), ba cuprindeau din nou corpul dușmanului, strângându-l cu putere. Unul din brațe, ca un șarpe

lung de zece metri, nimeri în botul deschis al cașalotului și – retezat ca de o secure, răsucindu-se și desfăcându-se convulsiv – căzu încet spre fund.

Cașalotul era pesemne un luptător vechi, cu experiență. Pielea lui neagră, lucioasă ca mătasea, ciupită pe alocuri ca de vărsat, avea găuri rotunde, unele numai cât o monedă, altele mai mari până la mărimea unei farfurioare. Erau urmele lăsate de ventuzele uriașelor cefalopode. Câteva cicatrice mari – urme de cange – îi brăzdau spatele lat și coastele abrupte. Iar lângă cap se mai vedea o frântură dintr-o cange înfiptă în piele. O altă bucată mai mică și mai subțire îi era înfiptă în coastă, mai aproape de coadă.

De data asta însă întâlnise un dușman mai primejdios și mai experimentat. Deși își pierduse unul din brațe, caracatița slăbi numai pentru o clipă strânsoarea și, aruncând un șuvoi puternic de apă din pâlnia ei, se strecură sub burta cașalotului. Aici era oarecum în siguranță, întrucât îngrozitoarea falcă a cetaceului nu o ajungea. Celelalte șapte brațe se încolăciră în jurul corpului dușmanului și-l strânseră cu aceeași putere ca și mai înainte. Unul după altul, ca niște arcuri de oțel, brațele caracatiței se înălțau smulgând de fiecare dată rotocoale și fâșii din pielea cașalotului, după care se încolăceau din nou. Ochii caracatiței, nemișcați și plini de furie, ardeau cu o flacără galbenă, iar inelele din jurul lor se umflaseră. Răsufla adânc și puternic, apoi apa care intra sub mantia ei, dilatându-i îngrozitor corpul, țâșnea din pâlnie ca dintr-o pompă puternică, iscând în jur vârtejuri în care se roteau micile vietăți ale fundului, scoici goale, bucăți de alge, pietriș, nisip și mâl.

Nemaivăzându-l pe dușman și hăpăind fără rost din falca de jos, cașalotul prinse a se roti pe loc, izbind eu coada bordul corăbiei și smulgând de pe ea uriașe pânze de alge. Vârtejul de apă îl răsturnă pe Pavlik și-l duse cât colo, dar băiatul se

trase iarăși lângă bord și se lipi de el, temându-se să facă vreo mișcare. În clipa următoare, dându-și seama pe semne unde s-a ascuns caracatița, cașalotul se lăsă la fund, strivind sub greutatea lui corpul dușmanului. Dar lățită sub burta cașalotului, caracatița continua să-l strângă și să-i sfâșie pielea. Atunci cașalotul dându-se încet înapoi, începu să târască cefalopodul pe fund, frecându-l de bolovanii ascuțiți. Curând caracatița simți primejdia acestei manevre ucigătoare. Tăieturi și răni adânci îi brăzdau corpul moale și mucilaginos, din pielea jupuită zburau bucăți, și încetul cu încetul lunecă fără voie de pe abdomenul cașalotului spre capul cu fălci îngrozitoare.

În mișcarea lui domoală și ucigătoare, cașalotul se apropia de corabie, îndreptându-se chiar spre locul unde, înlemnit și speriat de moarte, Pavlik urmărea din ochi această încleștare a giganților marini. Muntele viu se apropia lateral de el, amenințând să-l strivească de bordul corăbiei. Ar fi vrut să fugă spre provă, dar îi era frică să miște măcar un deget, ca nu cumva să atragă atenția luptătorilor turbati de mânie. Se uită în jur, cu gândul să se strecoare înăuntrul vasului, dar spărtura era prea departe. Tot târându-și prada, cașalotul cu gura lui groaznică ajunse foarte aproape de Pavlik. Zvâcnind din teribilele-i brațe, caracatița târâtă de cașalot mai că-l atinse.

Nemaiputându-se stăpâni, băiatul sări în picioare și într-un acces de desperare, vru să se cațere pe corabie, prinzându-se de tulpinile algelor, de crinii de mare și de hidropolipii prinși de bord. Se sprijinea cu picioarele de scoicile lipite de pereții vasului, iar cu mâinile ori se prindea de alge, ori se apuca de crăpături. Înspăimântat de moarte și lunecând mereu, el se târa în sus, cucerind cu mare greutate fiecare centimetru. Dar înainte de a se urca pe punte, muntele viu îl ajunse din urmă și-l izbi cu o putere nemaipomenită. Picioarele îi lunecară de pe punctul lor de sprijin

nesigur, smocul șubred de alge îi scăpă din mâini și, răsturnându-se, Pavlik se prăbuși cu fața și cu pieptul pe spatele lunecos al cașalotului. În cădere, apucă să observe că mai multe brațe ale caracatiței nimeriseră între fălcile uriașe: giganticul cefalopod atârna neputincios ca un sac, sub capul cașalotului. Pavlik vru să-și dea drumul jos, pe coasta cașalotului, dar prinzându-se de ceva, rămase atârnat acolo. În aceeași clipă, cașalotul tresări, se dădu furios la o parte de vas și zvârlind corpul ciopârțit, dar încă viu al caracatiței, începu să se învârtească furios în largul poienii, împreună cu Pavlik, care atârna pe coasta lui.

Neputându-și da seama ce s-a întâmplat, Pavlik se ținea instinctiv cu mâinile de spinarea lunecoasă a cașalotului, purtând într-un colțișor al conștiinței gândul vag că dacă va cădea, va nimeri desigur sub loviturile îngrozitoare ale cozii care, aproape de tot, bătea apa cu o putere înspăimântătoare.

În clipa următoare cașalotul se înălță aproape vertical, apoi se năpusti în jos, trecu cu o iuțeală monstruoasă pe deasupra vasului și dispăru în adâncurile întunecate ale oceanului. La lumina agitată a felinarelor, Pavlik mai apucă să vadă cele patru siluete omenești prinse într-un ghem strâns de tentacule care șerpuiau în jurul lor ca niște balauri. Apoi totul dispăru. O ceață deasă îl învălui pe Pavlik, apăsându-l pe piept și pe cap cu o putere de neînvins, zvârlindu-i picioarele înapoi, căutând parcă să-l smulgă din loc și să-l arunce în gigantica și îngrozitoarea vâltoare din spate. Pavlik își lipi cu greu capul de spinarea cașalotului și, istovit, sleit de puteri, închise ochii...

Capitolul XII
Urmărire

Marat deschise ochii tulburi și privi nepăsător în jurul lui. Apoi deodată se ridică în capul oaselor și începu să strige cu deznădejde:

– Pavlik! L-a dus pe Pavlik! Salvați-l, tovarășe căpitan! Mai repede! Mai repede!

Numai în cămașă și indispensabili, Marat sări din pat și se năpusti spre ușă, vrând să fugă, să facă ceva. Nici căpitanul, nici zoologul, nici comisarul, care se aflau ceva mai departe în infirmerie, nu putură să-l oprească. Dar în clipa aceea, în ușă apăru Gorelov, și Marat se trezi în brațele lui lungi și puternice.

– Ce tot vorbești, Marat? Cine l-a dus? De unde știi? întrebau tulburați căpitanul și zoologul, ducându-l pe Marat înapoi în patul din care fugise.

– L-am văzut cu ochii mei, mormăia bolnavul, sleit de puteri, lăsându-se culcat și învelit de zoolog. Un cașalot... uriaș... a trecut pe deasupra noastră... iar Pavlik se afla pe spinarea lui...

Închise ochii din nou. Chipul lui, de obicei smead, se învinețise. Părea că iarăși își va pierde cunoștința.

Zoologul, în halat alb, se aplecă asupra lui și-i luă pulsul.

– Ce-o fi însemnând asta? întrebă căpitanul.

– Ce să fie, aiurează, își dădea părerea Gorelov.

– Da, da, din păcate asta e, consimți zoologul, frecționându-l pe Marat pe piept. Mă tem că a suferit o comoție cerebrală. Străbătută de șocul electric al mănușii, caracatița, în agonie, s-a zbătut convulsiv și probabil l-a aruncat pe Marat în peretele vasului. Eu n-am văzut nici un cașalot, și nici Skvoreșnea.

În infirmerie intră oceanograful Șelavin.

– Despre ce cașalot vorbiți? întrebă el, uitându-se la zoolog prin ochelarii așezați strâmb pe nas. Să vă spun drept, nici eu n-am văzut în viața mea un exemplar atât de mare. Niciodată!

Toți se uitară nedumeriți la Șelavin și schimbară priviri între ei.

– Dumneata despre care cașalot vorbești, Ivan Stepanovici? întrebă zoologul.

– Smintitul ăla de cașalot, care mi-a încurcat toate baloanele... Mi-a smuls din loc baliza cu batimetre... Ce mai!... Toată munca mea de azi mi-a dat-o peste cap, afurisitul. Studiam curenții. Zbura atât de repede, de parcă ar fi avut înfiptă în el o cange...

– Când l-ai văzut? îl întrerupse căpitanul.

– Acum vreo două ceasuri.

– Unde te aflai în timpul acela?

– La stația hidrofizică numărul trei, adâncime treisute de metri, la optsprezece kilometri sud-est de bază.

– Și încotro se îndrepta?

– Precis: de la nord spre sud.

– Exact direcția de la poiana caracatițelor spre stația numărul trei! constată mirat zoologul. Să fie oare o simplă coincidență?

În timpul acesta, Marat răsuflă adânc și deschise ochii. Îi privi liniștit la rând pe toti cei din jurul lui și, cu voce slabă, întreruptă, rosti de parcă ar fi continuat o discuție:

– L-am văzut... L-am văzut cu ochii mei... Pavlik atârna... de coasta cașalotului. A trecut pe deasupra noastră... la zece-cincisprezece metri, nu mai mult. Pe spinare... lângă cap... avea înfiptă o bucată dintr-o cange...

– Așa e! strigă Șelavin, desfăcând larg brațele. Așa e! Avea înfiptă... într-adevăr, avea înfiptă o bucată dintr-o cange! Înseamnă că tot pe nemernicul ăla l-am văzut amândoi. Să-mi strice mie stația!...

– Dacă era același, cum de nu l-ai văzut și dumneata pe Pavlik atârnând de coasta cașalotului? întrebă emoționat zoologul.

– Poate că Ivan Stepanovici l-a văzut din partea cealaltă, spuse căpitanul, gândindu-se în același timp la altceva.

– Ce facem? Bietul băiat! șopti zoologul, frământându-și barba în pumn. Bietul băiat!...

– Chiar de-ar fi așa, trebuie să fi murit de mult, observă Gorelov. Așa că, ce mai putem face?

Măsura cu pași mari compartimentul infirmeriei, trecând pe lângă paturi, patru pași înainte, patru înapoi.

Comisarul își întoarse brusc capul cărunt spre Gorelov și pe chipul lui tânăr, cu ochi vioi, se reflectă o mirare profundă.

Căpitanul se uită și el nedumerit la Gorelov și i se adresă zoologului:

– Lord, ești sigur că băiatul n-a rămas cumva pe vas sau acolo, prin preajmă?

– Absolut! răspunse zoologul. După ce am omorât cele mai multe dintre caracatițe și le-am alungat pe celelalte, Skvoreșnea și cu mine am cercetat cu grijă tot vasul. Am intrat prin spărtura pe care a descoperit-o Pavlik, dar n-am găsit nimic, nici înăuntru, nici afară... numai o caracatiță de o mărime neobișnuită, sfâșiată... Și, străfulgerat parcă de o idee neașteptată, strigă:

– Încep să înțeleg! Cum de nu mi-am dat seama de la început?! Caracatițele, adică în general cefalopodele, sunt doar hrana preferată a cașaloților. Și numai un cașalot putea să schilodească și să sluțească în așa hal o caracatiță uriașă ca aceea. Acum înțeleg totul, tovarășe căpitan. În timp ce noi ne războiam cu caracatițele, una dintre ele a fugit în partea cealaltă a vasului și s-a prins în luptă cu cașalotul. Iar bietul nostru Pavlik, cine știe cum, a nimerit acolo, în toiul luptei, s-a prins de cașalot și-atuncea monstrul a

fugit. Așa se explică de ce nu s-a folosit de victoria lui. Și-a lăsat prada, nici n-a gustat măcar din ea...

– Deci e limpede că Ivan Stepanovici a văzut același cașalot pe care l-a zărit Marat, rosti căpitanul, dus pe gânduri.

Gorelov se opri în loc, și toți în tăcere priviră la căpitan, simțind că în clipa aceea se hotăra soarta lui Pavlik.

– Îl putem ajunge din urmă, zise căpitanul, înălțându-și capul. Cașalotul n-are să ne scape.

Gorelov se uită la ceas și văzând că-i trecut de patru, se adresă grăbit căpitanului:

– Mă scuzați, Nikolai Borisovici, am venit să vă raportez că trebuie să cobor din submarin, ca să verific funcționarea a două duze din stânga. Nu prea merg... Le-am cercetat astăzi și în interior, și în exterior. Sunt cam ambalate și trebuie să le curățim. Permiteți-mi să mă apuc imediat de treabă.

– Ce face? Nu funcționează două duze? se întoarse repede căpitanul spre Gorelov. Dar când s-a întâmplat asta? Doar am venit cu ele aici în bună stare.

Gorelov se fâstâci și lăsându-se greoi de pe un picior pe celălalt spuse încet:

– Am observat mai înainte că funcționarea lor e defectă...

– Atunci de ce, tovarășe inginer militar, nu mi-ați raportat această defecțiune? îl întrebă căpitanul pe un ton rece. Ați încălcat cea mai elementară regulă de ordine interioară pe un vas militar, și încă în condiții de război. Sunt nevoit să vă pun în vedere lucrul acesta! Și cum, tovarășe inginer militar, duzele acestea nu funcționează de loc? Ori numai și-au pierdut din capacitatea de funcționare?

Fața lui Gorelov se acoperi cu pete roșii.

– Duzele n-au ieșit din funcțiune, tovarășe comandant; pierderea capacității e neînsemnată: vreo cinci, șase la sută.

– Foarte bine! Căpitanul se întoarse spre cei doi savanți:

– Dumneavoastră puteți să vă lăsați aparatele fără supraveghere un timp oarecare?

– Putem! răspunseră amândoi, într-un singur glas.

– Submarinul pleacă în urmărirea cașalotului. Pregătiți-vă!

– Ura! Să trăiți, tovarășe comandant! strigă Marat cu voce slabă. Să trăiți!

Căpitanul îi zâmbi și se întoarse spre Gorelov:

– Feodor Mihailovici – ordonă el cu glas mai domol – pregătește imediat motoarele. O pierdere chiar de zece la sută din capacitate, în cazul de față, n-are nici o importanță.

Chipul lui Gorelov păli așa cum se întâmplă uneori la oamenii cu pielea oacheșă: fața i se făcu galbenă-cenușie, ca ceara. Sub pielea obrajilor, însă, două noduri lunecau în sus și-n jos, iar ochii lui priveau ferm și hotărât.

– Tovarășe comandant, rosti el cu glasul ușor răgușit de emoție, intervenind în calitatea-i de șef-mecanic – socot de datoria mea să vă raportez că submarinul trebuie să rămână pe loc. Plecarea fără curățirea duzelor e prea riscantă. Mai ales că... pentru ce plecăm? Pentru un băiețandru... care, sigur, a și pierit de mult...

Simțul disciplinei, cu care se mândresc atât de mult marinarii sovietici, birui prima mișcare făcută fără voie: Marat, încordat ca un arc bine întins, rămase în pat, sfredelindu-l cu privirea pe inginerul mecanic. Zoologul mormăi ceva nedeslușit, dar plin de furie. Comisarul privea și el țintă la Gorelov, fără să scoată o vorbă. Șelavin clipea buimăcit, mutându-și ochii miopi de la Gorelov la căpitan și înapoi, zguduit de libertatea de a-i vorbi astfel „zeului mărilor” așa cum îl socotea el totdeauna pe căpitanul, vasului.

Pe chipul căpitanului nu tresări nici un muşchi, dar ochii-i priveau ferm, neclintiţi, şi ca totdeauna în astfel de ocazii rare, lucrul acesta producea o impresie neobişnuită.

– Nu suntem la o consfătuire, unde poţi să critici dispoziţiile mele, rosti căpitanul fără să ridice glasul. Te rog să îndeplineşti numaidecât ordinul meu. Pentru buna funcţionare a duzelor, în limitele capacităţii micşorate cu zece la sută, dumneata porţi toată răspunderea. Iar pentru discuţia neadmisă în condiţiile unei misiuni de luptă, vei primi o sancţiune disciplinară. Poţi să pleci la postul dumitale, tovarăşe inginer militar.

Căpitanul îl privea ţintă. După o şovăire de o clipă, aproape neobservată, Gorelov se înclină şi, tăcut, cu capul în jos, târându-şi picioarele mari, ieşi din infirmerie.

* * *

La postul central de comandă, zoologul care stătea lângă ofiţerul de cart, locotenentul-major Bogrov, simţi în sfârşit mult aşteptata zguduitură uşoară a primei explozii în duza de la pupă. Asta s-a întâmplat la orele şaisprezece şi cincisprezece minute. Submarinul tresări uşor şi porni la drum. Locotenentul major mută pârghiuţa la următoarea diviziune de pe tabloul de comandă. Urmară alte explozii, una după alta, tot mai dese, şi zoologul nu mai simţi izbiturile izolate, ci un fel de trepidaţii uşoare, care se contopeau.

Din cabina de alături, prin uşa deschisă, se auzea glasul lui Pletniov, şeful radiotelegrafist:

– Pavlik!... Pavlik!... Răspunde dacă mă auzi... Vorbeşte „Pioner". Vorbeşte „Pioner"...

În dreapta, pe o măsuţă mică din apropiere, cursograful însemnă automat pe hartă drumul parcurs de submarin. Un cursograf asemănător se afla pe masa de lângă tabloul de comandă.

În mijlocul încăperii postului central de comandă, la o masă rotundă, căpitanul sta aplecat asupra hărții albastre a reliefului fundului Mării Sargaselor. Fără să ridice capul, căpitanul dădu indicațiile necesare:

– Alexandr Leonidovici! Direcția generală sud, cursă în zig-zag; la fiecare cinci minute schimbare de la sud-vest spre sud-est și invers. Trimite cercetașii de pe ambele borduri până la distanța maximă. Corpul submarinului să fie încălzit și să meargă învăluit de aburi la adâncime de cinci sute de metri, viteza opt zecimi. Trebuie să ținem cont de duze...

– Am înțeles, tovarășe comandant! răspunse locotenentul-major Bogrov și repetă cu exactitate instrucțiunile primite.

– Lord, ce viteză poate avea un cașalot? întrebă căpitanul, după ce ascultă răspunsul locotenentului.

– Depinde, tovarășe căpitan, de cauzele care-l fac să fugă, dar și de sexul, vârstă, mărimea și puterea fiecăruia, răspunse zoologul. Sub influența unei simple sperieturi, un cașalot-mascul matur, de o putere mijlocie, parcurge de la opt până la zece și chiar douăzeci de mile pe oră, iar cu harponul în spinare, sub influența durerii, fricii, sau furiei, el trage o barcă cu o viteză de treizeci de mile pe oră. Judecând după cele povestite de Marat și de Ivan Stepanovici despre mărimea cașalotului nostru, atunci de bună seamă că parcurge acum pe puțin treizeci de mile pe oră.

– Va să zică, încheie căpitanul îndreptându-se din șale, cașalotul e înaintea noastră la șaizeci până la șaptezeci și cinci de mile. Dacă nu și-a schimbat cumva brusc direcția, trebuie să-l găsim și să-l ajungem din urmă cel mai târziu peste două ore sau două ore și jumătate.

Glasul lui Pletniov din cabină, repeta monoton apelul la radio:

– Vorbește „Pioner”... Vorbește „Pioner”. Răspunde Pavlik!... Răspunde dacă mă auzi!... Pavlik!... Pavlik... Vorbește „Pioner”.

Pe ecranul sferic și boltit jucau umbre mari de pești mari și mici. Ele treceau dinspre prova submarinului spre pupă și se topeau acolo aidoma unor mici nourași informi. Zoologul nu simțea mișcarea în zig-zag a submarinului, în plină viteză, nu se mai simțeau nici zguduiturile corpului submarinului, și nici măcar acel tremur ușor.

Între timp, așa cum arătau aparatele de pe tabloul de comandă, submarinul înconjurat de un înveliș subțire, de aburi fierbinți și împins de aproape opt sute de explozii pe minut prinse o viteză de șapte zeci și cinci de mile pe oră.

La fiecare cinci minute, cotind lin, „Pioner” își schimba direcția. Cursograful însemna îndată pe hartă aceste cotituri. Deodată pe ecran – în față, spre tribord – apăru o masă compactă și întunecată, care înainta cu repeziciune, tăind calea submarinului. În aceeași clipă, sub ecran se aprinse un bec roșu și se auzi un clopoțel automat de alarmă. Dar nici căpitanul, nici locotenentul nu făcură nimic ca să evite ciocnirea, ci urmăreau doar cu atenție, apropierea obstacolului. Exact după cinci secunde, submarinul își aplecă singur prova și schimbând adâncimea, trecu pe sub un cârd uriaș, compact de pești mari.

– Și aici e automatizat? întrebă zoologul, mirat.

Pentru prima oară vedea o comportare atât de independentă a submarinului.

– Sigur că da! răspunse căpitanul. Dacă în decurs de cinci secunde, membrana de la provă a reflectorului ultrasonor interceptează încontinuu semnale refractate de una și aceeași piedică apărută în calea noastră atunci un mecanism automat transmite o comandă duzelor circulare care joacă rolul de aparat de cârmă, și submarinul își schimbă în mod automat direcția, luînd-o pe un

drum liber. Iar când membranele nu mai înregistrează obstacolul, atunci mecanismul automat trece submarinul pe vechea direcție.

– Minunat! exclamă zoologul încântat. Dar în cazul ăsta, la ce mai e nevoie de clopoțelul de alarmă și de becul roșu?

– Pentru cazul când comandantul submarinului ar avea vreo altă intenție decât să ocolească piedica. De aceea automatul așteaptă cinci secunde.

Căpitanul se cufundă din nou în calculele sale. Se lăsă o tăcere de lungă durată.

În scurtele pauze se auzea din cabina radiotelegrafului glasul monoton, parcă obosit, al Iui Pletniov:

– Pavlik! Răspunde, Pavlik! Vorbește „Pioner”... Vorbește „Pioner”... Pavlik!... Pavlik!...

– Cât am parcurs până acum în linie dreaptă, Alexandr Leonidovici? îl întrebă zoologul în șoaptă pe locotenentul-major. Suntem plecați de aproape treizeci și cinci de minute.

Locotenentul se uită pe harta de sub pana cursografului și la indicatorul de distanță parcursă:

– Treizeci și una de mile. Lord. În nici un caz nu putem ajunge cașalotul înainte de șaizeci de mile.

Zoologul se încruntă de durere și, fără să-și ia ochii de la ecran, întrebă:

– Vă îndoiți cumva că-l vom ajunge din urmă?

Locotenentul ridică din umeri.

Se auzi zbârnâitul subțire ai telefonului.

Căpitanul apăsă un buton și pe ecranul televizorului apăru un tunel rotund, ca un con trunchiat și slab luminat. O mulțime de țevi orizontale treceau de la baza conului spre vârful lui trunchiat. În semiobscuritatea acestui tunel, printre țevi, se zărea silueta unui om care lucra ceva, stând aplecat într-o poziție extrem de incomodă.

Din reproductor țâșni glasul înăbușit, dar mulțumit al lui Gorelov:

– Permiteți-mi să raportez, tovarășe comandant Am încercat din mers să curăț duzele, fără să le demontez, și am izbutit, așa că puteți ridica viteza submarinului până la maximum.

Chipul căpitanului exprimă mirare, dar și bucurie:

– Mulțumesc, Feodor Mihailovici. Dar degeaba ți-ai riscat viața, ducându-te în această cameră. La urma urmei nu erau chiar atât de importante aceste zece procente de pierdere a capacității. Acum ieși mai repede de acolo și prezintă-te la mine.

– Am înțeles, tovarășe comandant.

Închizând reproductorul și ecranul, căpitanul se întoarse spre Bogrov și-i spuse zâmbind:

– Dăi drumul la zece zecimi, Alexandr Leonidovici! Și adăugă: Halal mecanic! Pesemne că în mod organic el nu se poate împăca nici cu cea mai mică defecțiune în funcționarea mecanismelor de care răspunde. De dragul lor, e gata să devină și brutal... Și încă ce brutalitate! După părerea mea, asta e o mutilare a sentimentului de onoare profesională!

– În orice caz, pentru un om sovietic atitudinea lui e anormală, își dădu și zoologul părerea, iar după un răstimp de tăcere adăugă: Dar, oricum ar fi, nu pot să sufăr omul care e crud față de copii.

Îmbrăcat într-o salopetă albastră, murdar de funingine pe față și cu mâinile aproape negre, Gorelov intră la postul de comandă.

Privea la căpitan puțin stingherit, dar vesel și oarecum sincer.

Căpitanul îl întâmpină cu un zâmbet prietenesc.

– De ce ai făcut asta, Feodor Mihailovici! îl mustră el blând, strângându-i mâna. Acolo e doar o temperatură îngrozitoare. Poți să te coci! Și în

clipa de față, câștigul de viteză nu e chiar atât de important.

– Scuzați-mă, Nikolai Borisovici! Nu puteam admite să știu submarinul în situația asta. Și-apoi, am inimă bună, nu mi-e frică de căldură.

Căpitanul tăcu o clipă; pe urmă rosti încet:

– Ai vrut desigur să spui că ai inima sănătoasă... În sfârșit, fie! Acum du-te la dumneata. Dar – adăugă el – să știi că mâine o să apară totuși numele dumitale pe ordinul de zi...

Gorelov se înclină și, fără să mai scoată un cuvânt, ieși. Căpitanul se cufundă iarăși în cercetarea hărții de relief a fundului și a curenților.

Sus, pe cupola ecranului, apăru o umbră lungă și mare cu contururi regulate și line, ascuțită în față și ușor rotunjită la spate. Nourașul unduitor din spatele acestei siluete îngăduia să se precizeze cu exactitate ce anume e această umbră.

– Deasupra noastră e un vapor, raportă locotenentul-major. Merge spre Trinidad sau Karakas.

– Și direcția vaselor de suprafață tot reflectorul ultrasonor ți-a indicat-o? întrebă neîncrezător zoologul.

– Nu – zâmbi locotenentul-major – dar prin această parte pustie a Oceanului Atlantic, în această direcție trece numai o singură cale, mai mult sau mai puțin umblată – de la Londra spre țărmurile de nord ale Americii de Sud: Trinidad – Georgetown – Karakas.

Multă vreme domni o liniște deplină. Dacă n-ar fi fost mișcarea umbrelor de pe ecran, s-ar fi putut crede că submarinul a încremenit pe loc. Până și apelurile monotone ale lui Pletniov, apeluri care începură să fie plictisitoare, se contopiseră parcă în liniștea de la postul central și n-o mai tulburau.

„Ce-o fi cu Pavlik? se întrebă zoologul. Unde-i acum? Mai trăiește, oare, sărmanul băiat? Cum de a ajuns el în spinarea cașalotului? Dacă-i

adevărat că era acolo... Dar dacă lui Marat i s-a părut? Cine știe unde o fi zăcând acum bietul copil, lipsit de puteri și neajutorat! Poate chiar că-i rănit și așteaptă să-l salvăm!”

– Răspunde, Pavlik! Răspunde, Pavlik... Vorbește „Pioner”...

Zoologul nu avea astâmpăr. Trebuia să facă ceva, să se grăbească, să alerge, să caute... Această inactivitate, această liniște de mormânt, neclintirea vasului îl apăsau chinuitor.

– Pavlik, alo, Pavlik! Vorbește „Pioner”... Vorbește „Pioner”... Răspunde dacă mă auzi!

– Cincizeci de minute, Alexandr Leonidovici, spuse zoologul, uitându-se la ceas. Cât am făcut în linie dreaptă?

– Cincizeci și una de mile, Lord.

– Și nu se vede nimic... Nu se vede nimic! oftă zoologul și începu să umble din nou prin cabină.

După o clipă, se opri brusc:

– Ce-aveți de gând să faceți, tovarășe căpitan, dacă nici după cincisprezece, douăzeci ori chiar treizeci de mile nu dăm de cașalot?

Căpitanul înălță capul și se uită tăcut la zoolog. Apoi răspunse:

– Am să scotocesc oceanul prin împrejurimi, și fiara tot am s-o găsesc. Trebuie neapărat să mă conving dacă băiatul se află pe spinarea ei sau nu... Numai să nu fi alunecat cumva de pe cașalot...

Tăcu un răstimp, apoi adăugă:

– Un singur lucru nu înțeleg: de ce nu pune armele în funcțiune? Doar are cu el pistolul ultrasonor, are mănușile electrice... Și a învățat de minune să le folosească. Ce s-a întâmplat? O fi rănit oare?...

Zoologul asculta cu capul în piept. Fiecare cuvânt al căpitanului rupea parcă o bucățică din inima lui. Ah, Pavlik, Pavlik... Ce băiat, ce băiat bun!

– Răspunde, Pavlik! Răspunde! Vorbește „Pioner”... Vorbește „Pi...”

Din cabina de radio se auzi pe neașteptate un zgomot de scaun răsturnat, vocea monotonă a lui Pletniov se întrerupse la jumătatea cuvântului, o clipă începu să mormăie ceva nedeslușit, gemu parcă, și deodată radiotelegrafistul începu să strige desperat: Vorbește, Pavlik! Te aud!... Veniți încoa'! Veniți! Vorbește Pavlik!... Unde ești, Pavlik? Unde ești? Vorbește, te aud!

Toți, afară de ofițerul de cart, se năpustiră din încăperea postului central spre cabina de radio.

Capitolul XIII
Pe spinarea cașalotului

Pavlik deschise ochii, dar nu văzu nimic. Bezna era de nepătruns.

Forța care-l ținea pe Pavlik strâns lipit de spatele cașalotului mai slăbise puțin, și băiatul, cu o sforțare, putu să ridice capul. O perdea neagră și grea, în zvâcniri dese, îl lovea și-l plesnea fără zgomot peste cască. Bălăbănindu-se, capul i se lovea uneori dureros de pereții căștii.

Un șuvoi de apă îl apăsa moale, dar cu putere pe piept și pe cap, îi arunca înapoi picioarele care-i atârnau liber, căutând să-l smulgă din loc și să-l arunce în beznă. Dedesubtul lui Pavlik se legăna ritmic o uriașă matahală lunecoasă, de care se prinsese într-un fel de neînțeles, de parcă ar fi fost lipit.

Deodată pricepu totul. Se afla pe cașalot... Străbătea abisurile oceanului pe un uriaș turbat care, cu o singură lovitură a cozii puternice, putea să-l facă praf chiar fără să sfărâme costumul de scafandru...

Îl cuprinse groaza și simțea că iarăși își pierde cunoștința. Desperat, se lovi cu capul și cu pieptul de corpul fiarei. Presiunea șuvoiului de apă care năvălea zvâcnind ritmic din față pe lângă coasta cașalotului parcă mai slăbise. Băiatul gemu, dar acest prim sunet în casca lui răsunătoare îl trezi.

Își mușcă buza. Un gând îi străfulgera prin minte. Poate că aparatul de radio funcționează și o să-l audă cineva! Da, da, chiar așa... poate că funcționează! S-o fi reparat de la sine! Și, în aceeași clipă, din pieptul lui izbucni un țipăt plin de speranță, dar și de deznădejde:

– Victor Abramovici! „Pioner”! Ascultă, „Pioner”! Eu sunt! Pavlik! Salvați-mă! Ajutooor!

Cu buzele tremurânde, Pavlik asculta cu încordare, străduindu-se să prindă cel mai slab răspuns.

Aceeași tăcere goală și năprasnică îl înconjura din toate părțile.

Atunci își lipi din nou capul de corpul cașalotului, închise ochii și începu să plângă amarnic.

Starea asta ținu cel mult un minut sau două. Se opri brusc din plâns. O idee neașteptată sclipi atât de puternic, încât lumină parcă bezna adâncurilor înconjurătoare.

Cașalotul se îndepărtează de submarin tot mai mult și mai mult. Asta înseamnă moartea... da, moartea... Și cu cât se îndepărtează mai mult, cu atât mai sigură-i moartea. Trebue să mă desprind de cașalot. Dar încotro să mă îndrept pe urmă? Unde-i submarinul? Unde să-l caut? În jur numai adâncuri nesfârșite. Nesfârșite! Fără margini! Dar în sus?.. E aproape de tot! Am să mă ridic în sus! Acolo-i salvarea! Trec vase, vapoare. O să mă vadă și o să mă ia pe bord... De unde ești, băiatule? Ce minunat costum de scafandru ai pe tine!”

Pavlik gemu iarăși, cuprins de un nou acces de desperare.

„Nu se poate!... Nu se poate!... De unde ești, băiatule?” „Din U.R.S.S., de pe „Pioner”, un submarin sovietic...” „Aha, din U.R.S.S! De pe un submarin sovietic?! Ia, ia povestește”... Nu se poate!

Mai bine mor! Dar poate că Pletniov nu era în cabină... Poate că a ieșit și acum s-a întors...

– Viktor Abramovici!... „Pioner”! Ascultă, „Pioner”! Ajutor! Eu sunt! Pavlik! Pavlik! Ajutor!

Într-atât i se făcu milă de sine, încât buzele începură să-i tremure gata de plâns, iar ochii i se umplură de lacrimi fierbinți, arzătoare. Scânci, dar imediat își reveni și asculta cu încordare.

Nici un răspuns.

Aparatul de radio s-a stricat de tot. Ce-i de făcut? Ce-i de făcut? Să rămână pe cașalot? Unde o să-l ducă? Să-l oprească? Dar cum? Cu ce? Mănușile... Pistolul... Nu folosesc la nimic.

Felinarul s-a stins, aparatul de radio nu funcționează, înseamnă că n-are electricitate.

Pe lângă el, aproape de tot, trecu o umbră uriașă, cu două șiruri de colți îndoiți, strălucitori, de culoare galbenă. Pentru o clipă zări monstruoasa gură a rechinului sub botul lung, ieșit înainte, și pântecele aspru de culoare deschisă. După o clipă, unul la fel, sau poate același rechin, apăru din spatele cașalotului, îl ajunse repede din urmă și avântându-se în sus, îndoit ca un arc, descrise în jurul lui un cerc, trecu aproape de tot de Pavlik, o luă înainte, apoi se întoarse îndărăt. După primul rechin, din bezna adâncurilor apărură unul după altul alți rechini, mereu alte și alte guri deschise și alți ochi tâmpi cu o strălucire tulbure, ca de porc. Roteau în jurul cașalotului și-a lui Pavlik într-o horă tăcută, strângând cercul din ce în ce mai mult, apropiindu-se cu tot mai multă îndrăzneală.

Se luminase atât de tare, încât Pavlik putea să vadă limpede în spatele lui uriașa coadă lată de șase metri care manevra pe lat de sus în jos, cu totul altfel decât la peștii propriu-ziși, care au coada lățită vertical și o mișcă în dreapta și-n stânga. Abia acum, văzând cum își mișcă coada, Pavlik înțelese de ce înainta cașalotul în salturi atât de bruște și violente.

În față, Pavlik abia putu să deslușească în partea dinapoi a capului, între spinare și burtă, un înotător destul de mic, numai de vreo doi metri lungime și un metru înălțime, care atârna caraghios într-o parte ca o ureche de porc. Pavlik știa că acolo, lângă înotătoarele acestea, se aflau cei doi ochi mici ca de bou ai cașalotului, dincolo de care începea capul monstruos și gura îngrozitoare.

Cașalotul se neliniști parcă. Mișcările lui erau acum mai bruște, mai violente, coada puternică începu să bată apa cu o nouă energie și un torent din față îl lovi pe Pavlik cu o forță atât de mare, încât abia-abia putu să se aplece spre spatele

cașalotului și să-și ascundă capul după o umflătură de grăsime.

Dar nici rechinii nu se dădeau bătuți. Băgaseră oare de seamă că gigantul obosise, ori contau pe superioritatea lor numerică? Sau poate aceste animale de pradă ale marilor adâncimi sunt mai puternice și mai curajoase decât rudele lor de la suprafață, care n-au îndrăznit niciodată să atace un cașalot? În orice caz, urmărirea continua cu tot mai mare dârzenie.

Cașalotul își schimbă poziția. Ridică ușor partea din față a corpului, cu capul pe o linie înclinată și se îndreptă în sus, împins înainte de mișcările coadei ca de o elice uriașă. Simțea oare nevoie să mai respire aer curat, ori căuta să iasă din adâncurile primejdioase, ca să evite atacul rechinilor?

Rechinii pricepură pesemne intenția cașalotului. Din prima clipă când, îndoindu-se, el pornise spre suprafață, unul dintre rechini, ieșind de sub cașalot, schimbă ușor direcția, se întoarse pe spate și dintr-un salt se agăță de înotătorul de sub ochiul cașalotului. Dar în aceeași clipă, cu o singură mișcare aproape neobservată, gigantul se întoarse și rechinul, atârnat de înotător, zbură în virtutea inerției, de-a dreptul în gura deschisă.

În clipa următoare, fălcile îngrozitoare se închiseră, frângând uriașul rechin în două, ca pe un creion iar amândouă jumătățile porniră domol spre fund. Un alt rechin nimeri întâmplător sub o lovitură a cozii și, cu șira spinării frântă, îndoit ca o păpușă stricată, luă și el calea primitoare a fundului.

Numai aceste două victime fură de ajuns ca să abată întregul cârd de rechini. Hrăpărețele animale de pradă se năpustiră îndată asupra corpurilor fraților lor pieriți, care se mai zbăteau încă, spasmodic.

Între timp, cașalotul înainta vertiginos în sus, spre suprafață. Se lumina din ce în ce mai mult.

Deodată apele spintecate se dădură în lături și, din două lovituri puternice ale cozii, cașalotul se ridică vertical ca o lumânare, ieșind aproape cu două treimi din lungimea lui deasupra apei.

Pentru o clipă, Pavlik se arătă deasupra valurilor stârnite de cașalot și dispăru imediat sub apă. Dar și această clipă îi fu de ajuns ca să vadă în jur, la suprafață câteva fântâni arteziene, caracteristice cetaceelor, două șalupe cu oameni și un mic vapor învăluit de aburi, care se îndrepta exact înspre partea unde se afla băiatul.

Cașalotul zăcea pe suprafața apei, nemișcat, dând drumul nu în sus, ci în față și în lături, unor coloane de apă pulverizată și de aburi care se răsfrângeau la capete ca niște pene lungi de struț, albe ca zăpada. Era desigur foarte obosit și acum se odihnea și-și aduna puterile. Ridicând ușor capul deasupra apei, Pavlik se uită îndărăt. Inima-i zvâcnea puternic.

Cu presiunea scăzută, vasul se apropia precaut. Pavlik observă pe provă un tun de aruncat harpoane.

Aici, la lumina zilei, Pavlik își putu în sfârșit da seama cum a ajuns în această groaznică situație.. Când se uită mai bine, scoase un strigăt de uimire.

Iată deci cum se prinsese și de ce se ținea atât de bine pe cașalot! Capătul rămas afară din frântura de cange înfiptă în coasta cașalotului îi nimerise întâmplător la centură, în inelul de care atârna teaca stiletului pierdut în lupta cu caracatița. Cangea se înfipsese atât de bine în inel, încât nici împotrivirea apei la mișcările furioase ale cașalotului n-a putut să-l smulgă. Iar capacul tabloului său de comandă, mai observă Pavlik abia acum, atârna în jos, descoperind toți butonii și pârghiuțele cu care se mânuiau mecanismele și dispozitivele costumului de scafandru. Pesemne că atunci, în cala corăbiei, de emoție și nerăbdare, apăsase fără să vrea pe butonul capacului. Capacul

s-a dat peste cap, descoperind tabloul de comandă. Pavlik îl închise și uită curând de el, alarmat de situația atât de groaznică în care se afla chiar aici, la suprafața oceanului. Vaporul se apropia pe nesimțite de cașalot și, la provă, lângă tunul da aruncat harpoane, băiatul văzu oameni agitați, pregătindu-se desigur să tragă.

Pavlik încremeni, cu răsuflarea tăiată.

Acuși o să ucidă cașalotul, iar el, Pavlik, va fi scos de pe spinarea lui... „De unde ești, băiete?” Dar nu-i el de vină. Cașalotul l-a scos la suprafață. „Ce minunat costum de scafandru! Ia să-l vedem și noi”. „Asta e trădare, Pavlik. Mârșăvie!” Așa o să spună căpitanul și toți ceilalți... Toți o să spună așa... Dar ce să facă?! Ce? Cașalotul a obosit, se odihnește... doarme. Habar n-are de primejdia care-l paște. Să se desprindă de cașalot? Să rămână singur? Dar ce să facă în adâncurile lipsite de lumină, fără arme, cu mecanismele stricate? Va pieri! Mai bine să rămână pe cașalot. El l-a salvat până acum de două ori. Numai de nu i-ar lua costumul de scafandru... Dar oricum, tot trădare este...

– A-a-a-h!

Fără să se gândească, de desperare, Pavlik scoase un strigăt și lovi din toate puterile cu pumnul bucata de cange în care era prins.

Cașalotul tresări, zvâcni într-o parte și ridicând sus coada, lovi cu ea în lat apa cu o putere atât de mare, de bubui ca o salvă asurzitoare trasă de câteva tunuri deodată. În clipa următoare, înnebunit de durere, uriașul mamifer marin se cufundă fulgerător în adânc, arătând pentru o clipă deasupra apei, vertical, coada și partea dinapoi a corpului, unde era agățat Pavlik.

Crispat și căzut aproape în leșin, Pavlik zăcea pe coasta cașalotului, ascunzându-și capul după umflătura de grăsime.

Pierduse ultima și poate singura posibilitate de salvare! Dar de astă dată n-o pierduse. Chiar el,

Pavlik renunțase la ea, el a fugit de această salvare, încotro zboară acum cașalotul, înnebunit de furie și durere? Și cât o să se mai poată ține pe spatele lui? Pentru cât timp are aer în balonul costumului de scafandru? Dar hrană? Gândul la hrană îi aduse aminte că e flămând. Înainte de a coborî din submarin mâncase bine pe săturate, dar de atunci au trecut cam vreo opt ceasuri. Termosul lui era plin cu cacao fierbinte. Trebuia să facă în așa fel, ca să-i ajungă pentru cât mai multă vreme. Va înghiți numai de vreo trei-patru ori, nu mai mult. Trebuia să facă economie.

Cașalotul zbura ca fulgerul la o adâncime nu prea mare. Nu se liniștise încă și înainta cu sărituri bruște, ritmice, îndoind mult sub el uriașa-i coadă și aruncând-o cu putere în sus. Lumină era de ajuns, așa cum se întâmplă în timpul zilei în Marea Sargaselor până la o adâncime de o sută, o sută douăzeci de metri. Era un amurg luminos de un verde aprins.

Pavlik deschise capacul tabloului de comandă și apăsă pe butonul termosului. Simți numaidecât pe buze atingerea capătului rotund și neted al țevișoarei și înghiți cu nespusă plăcere de câteva ori.

Deodată băiatul încremeni cu gura deschisă. Ce prostie de neiertat! Făcuse apel la stația de radio a submarinului, în timp ce aparatul lui era reglat pe undele zoologului, a lui Skvoreșnea și Marat! Doar vorbise cu ei, acolo, lângă caravela spaniolă naufragiată! Cum de a putut să uite? Să cheme submarinul fără să-și regleze aparatul pe unda respectivă!

Cu mâinile tremurânde, Pavlik bâjbâi pe tabloul de comandă, o dată... apoi încă o dată... Pârghiuța aparatului de radio nu era la locul ei. Peste măsură de tulburat, Pavlik se aplecă și încercă să vadă ce mai rămăsese pe tabloul de comandă. Dar lumina, care părea destul de vie, se dovedi înșelătoare: nu se putea desluși nimica pe

tablou, deși, aplecându-se, ajungea la jumătate metru de el.

„Unde să fi dispărut, totuși, pârghia? Să se fi stricat? Când? Cum? Caracatița!... Da, da, sigur... atunci s-o fi stricat și a căzut jos!...

Pavlik își trecu încetișor degetul metalic peste locul gol dintre pârghiuța elicei și butonul felinarului de luminat. Deodată, inima i se opri din loc. Pivotul de care se ținea butonul era îndoit și butonul era lipit de tablou între pozițiile „închis” și „deschis”. Poate că tocmai din cauza asta nu arde felinarul! Cu băgare de seamă, Pavlik începu să dezdoaie și să îndrepte butonul. Apoi, cu și mai multă atenție, îl trecu pe șănțulețul scobit la „deschis”.

O puternică rază de lumină țâșni din felinarul de pe cască. Strigătul de bucurie răbufnit din pieptul lui Pavlik se contopi parcă în acest șuvoi de lumină.

Speriindu-se de lumină, cașalotul se aruncă în lături, dar băiatul nici nu simți această smucitură. Râdea în hohote, plin de fericire.

Lumină! Are lumină! Câtă bucurie! Ce bine te simți și cât de ușor ți-e sufletul! Are deci energie pentru elice! Pentru radio! Ura! Ura!

Izbucni iarăși într-un râs vesel și fericit, dar deodată se opri din râs și fața-i se întunecă îngrijorată.

„Nu, probabil că aparatul de radio n-o să funcționeze, nu poate funcționa fără pârghiuța de comandă și de reglaj! Ar trebui să încerc elicea. Dar chiar dacă funcționează, unde să mă duc? Să văd totuși, ce-i cu ea!”

Încercă să mute pârghiuța de comandă a elicei de-a lungul arcului și constată că nu țăcăne trecând peste cuiburile pozițiilor intermediare. Scoase dela centură felinarul de rezervă, care atârna de un șnur, și după ce apăsă pe un buton, îndreptă lumina felinarului asupra tabloului de comandă.

Uitându-se cu atenție, observă că pârghiuța aparatului de radio era într-adevăr smulsă de la locul ei, dar nu se pierduse. Căzând, se prinsese sub pârghiuța elicei, care din această cauză luneca liber, fără să facă conjuncțiuni.

„Ah blestemata de caracatiță! Ia te uită ce mi-a făcut!”

După câteva minute, cu multă migală și răbdare, Pavlik despărți cele două pârghiuțe și le fixă la locul lor.

Ar fi voit, mai întii, să verifice funcționarea aparatului de radio, dar nu putu. În această clipă hotărâtoare, țintuit de spaimă și de nădejde, nu îndrăznea să facă această ultimă încercare. În cele din urmă, cu inima strânsă, atinse ușurel pârghia aparatului de radio și-l reglă pe unda submarinului.

– ... Vorbește „Pioner”! Pavlik! Răspunde. Pavlik!

Totul începu să i se învârtească în fața ochilor; vru să spună ceva, să strige, dar lacrimi îi țâșniră din ochi și i se puse un nod în gât, iar din gura lui se desprindeau numai niște sunete răgușite și nedeslușite.

– Răspunde, Pavlik! Răspunde! Vorbește „Pioner”.

– Eu sunt! Eu sunt, Pavlik! Sunt aici! Sunt aici!... Ajutor!... Ajutor!...

Pe fața lui luminată de o bucurie mistuitoare curgeau șiroaie de lacrimi, iar strigătele se contopeau cu risul lui fericit!

– Sunt aici, Victor Abramovici! Sunt pe cașalot! Mă duce, naiba știe unde! Unde sunteți? Unde sunteți?! Ajutați-mă!

Submarinul țâșni din adâncurile întunecoase, târând după el o coadă scurtă de ceață care se topea repede. Plutea lin, fără zgomot, cum zboară probabil planetele prin spațiul fără de sfârșit al universului.

Căzut în panică, încordându-și toată forța lui monstruoasă, cașalotul se năpusti prin salturi

aproape spasmodice înapoi în adânc. În cască se auzi glasul căpitanului:

– Ascultă, Pavlik! Urmărirea aceasta poate să dureze cine știe cât... Ca să te scoatem de acolo, trebuie să ucidem cașalotul... Tu ai putea să faci acest lucru?

Lui Pavlik i se strânse inima. Tăcu un răstimp, negăsindu-și cuvintele, apoi răspunse:

– Pot, tovarășe comandant! Dar mi-e milă de el.

– N-ai ce-i face, Pavlik, auzi glasul căpitanului. Doar n-o să tragem în el cu tunul ultrasonor.

Răsună în receptor și glasul tulburat al lui Marat:

– Dați-mi voie, tovarășe comandant! Dați-mi voie să vă raportez...

– Spune, Marat, spune!

– Chiar că ți-e milă. Cașalotul l-a salvat de două ori pe Pavlik, și de caracatiță, și din boturile rechinilor. Lăsați-l să trăiască, tovarășe comandant. Spuneți-i lui Pavlik să dea drumul la elice cu toată viteza înainte, de-a lungul cașalotului. Pavlik o să se desprindă ușor și o să se îndepărteze de coadă...

Se auzi din nou glasul căpitanului:

– Ai auzit, Pavlik, propunerea lui Marat?

– Am auzit, tovarășe comandant. Foarte bine. Așa am să fac...

Deschise tabloul de comandă și, apăsând pe butoanele respective, scoase afară elicea și cârmele. Apoi pipăi pârghia elicei și o mută brusc pe poziția extremă din stânga – „zece zecimi”, viteza maximă.

Din cauza șocului neașteptat de puternic, totul începu să se învârtească și să se întunece în fața ochilor lui Pavlik. Apoi văzu uriașa umbră a cașalotului zburând ca fulgerul spre adânc, iar în spate zări submarinul apropiindu-se încet ca un munte cu nenumărate strii longitudinale.

Dinspre tribordul submarinului se deschise o palieră și ușile metalice se dădură în lături. Apropiindu-se cu mică viteză și mlădiindu-se ca un pește, Pavlik lunecă în deschizătura viu luminată în galben de becurile electrice.

Capitolul XIV
Bombardarea adâncurilor

Ofițerul de cart, locotenentul Kravțov, ședea în fața tabloului de comandă de la postul central și privea gânditor la ecran și la cupola lui. În amurgul azuriu al ecranului lunecau siluete întunecate de pești, cefalopode și moluște de cele mai diferite forme și mărimi.

Submarinul plutea cu șase zecimi din viteza maximă – cincizeci și cinci de mile pe oră – viteza lui medie, la care exploziile nu supuneau duzele la un efort prea mare, și nici nu era nevoie să se încălzească corpul submarinului pentru a-l înconjura cu un înveliș de aburi. Din când în când, ochii locotenentului lunecau peste constelațiile de becuri mici, verzi, care ardeau liniștite pe tabloul de comandă și pe peretele rotund al postului central, anunțând funcționarea normală, netulburată de nimic, a tuturor mecanismelor și agregatelor navei submarine.

Deodată locotenentul tresări, întinse mâna spre tabloul telefonic, și fața lui liniștită se învioră. Apăsă pe butonul cu numărul doisprezece și imediat, alături de tablou, se lumină un ecran mai mic, de o culoare mat-argintie. Pe ecran apăru imaginea infirmeriei cu paturile-canapele înșirate pe lângă perete. În două dintre paturi se zăreau contururile a doi bolnavi, iar zoologul, în halat alb, cerceta la lumina mată a becului o eprubetă. Zoologul întoarse capul și-și aruncă privirea întrebătoare asupra ecranului:

– Scuză-mă, Lord, rosti încet, aproape în șoaptă locotenentul. Nu mai aveam răbdare... Ce mai face Pavlik?

Zoologul clătină din cap:

– Doarme, răspunse el tot în șoaptă, apropiindu-se de ecran și acoperindu-l aproape în întregime cu barba lui. Doarme, dar îi e somnul

neliniștit. Pesemne că i s-au zdruncinat nervii: țipă, sare din somn, mormăie ceva și adoarme din nou.

– Nu-i nimica, o să-i treacă... vru să spună locotenentul, dar nu sfârși.

De afară se auzi o bufnitură puternică, însoțită de o bubuitură prelungită, care răsună în megafonul hidrofonului. Înainte de a apuca locotenentul și zoologul să se desmeticească, uriașa navă submarină se ridică cu prova în sus, se lăsă apoi imediat în jos și, fără să-și micșoreze viteza, în bubuitul continuu al unor explozii des repetate, începu să sară de colo, colo, zvârlită parcă de o forță neînțeleasă în sus, în jos, în toate părțile.

Smuls din fața ecranului, zoologul fu aruncat pe un pat din apropiere. Într-un gest reflex, locotenentul se apucă de piciorul mesei înșurubate în podea și astfel rămase pe loc. Ochii îi lunecară pe ceasul mare și rotund, atârnat de perete: era fix ora optsprezece. În mod automat, nepricepând încă ce se întâmplase, apăsă cu degetul mâinii libere pe butonul de alarmă: „Atentiune! Toată lumea la posturi!”

Într-o clipită, toate coridoarele submarinului se umplură de tropăit de picioare; apoi se lăsă liniștea, tulburată numai de loviturile dese, înăbușite ale exploziilor de afară.

Până să-și ia degetul de pe butonul semnalizării de alarmă, locotenentul își aruncă în treacăt privirea asupra ecranului sferic și încremeni de uimire. În perspectiva adâncă a ecranului, pe fâșia spre care cercetașii infraroșii ai submarinului își trimiteau informațiile din depărtare, venea cu o viteză extraordinară, în întâmpinarea „Pioner”-ului, învârtejindu-se și împrăștiindu-se, un nor uriaș, negru. În fața norului, urmărite parcă de flăcările unui incendiu, nenumărate viețuitoare ale mării zburau îngrozite. Peștii din preajma submarinului se întorceau și ei fulgerător și,

cuprinși de panica generală, fugeau din calea norului amenințător.

– Scuză-mă, Lord... Semnalele... bâigui locotenentul grăbit și închise telefonul și televizorul, lăsându-l pe zoolog într-o stare de completă nedumerire și buimăceală.

După aceea, locotenentul răsuci pe tabloul de comandă două timone mici, așezate una lângă alta: pe una din ele se putea citi inscripția: „Cercetaș tribord”, iar pe cealaltă: „Cercetaș babord”.

Norul acoperi îndată o fâșie îngustă sus, pe ecran, precum și partea de jos a cupolei lui.

– Ei, drace! Ce înseamnă asta? O fi oare o erupție submarină? murmură locotenentul, oprind cu desăvârșire funcționarea duzelor.

Căpitanul intră grăbit în sala centrală și se clătină din pricina opririi bruște a vasului.

– Ce s-a întâmplat, tovarășe locotenent? întrebă el încă din ușă.

– Priviți, tovarășe comandant: în fața noastră se află ceva nedeslușit și, în orice caz, amenințător. De aceea am oprit submarinul, așteptând ordinul dumneavoastră.

Căpitanul văzu și el pe ecran norul ce se apropia cu repeziciune.

De afară continuau să se audă bubuituri înăbușite, însoțite de vuietul din pâlnia hidrofonului. Vasul oprit se clătina într-una.

– Bine ai făcut, încuviință căpitanul acțiunea locotenentului. Ce distanță avem până la sursa sunetelor? Direcția lor? își continuă el scurtele întrebări, ținându-se de masă și cercetând cu atenție ceața fumegândă de pe ecran și enormele cârduri de pești și alte viețuitoare ale fundurilor, care fugeau înspăimântate de primejdie.

– Treizeci și opt de mile! Direcția, drept la prova! răspunse repede locotenentul, uitându-se la dispozitivele hidrofonului.

– Cheamă-l repede pe Arsen Davidovici, sunt aici multe lucruri care-l interesează, spuse

căpitanul și, aplecându-se asupra hărții, trecu peste ea câteva linii, se uită la aparate și făcu un scurt calcul. Ce-o mai fi și asta?! Se îndreptă brusc din șale. Fața îi era aspră, împietrită. Sunetele vin chiar de la stația noastră de mare adâncime!

În clipa aceea, zoologul și locotenentul-major Bogrov intrară grăbiți la postul central de comandă.

Auzind ultimele cuvinte ale căpitanului, ei apreciară numaidecât situația.

– Am avut mare noroc că am plecat, spuse locotenentul-major. După cum se pare e o erupție submarină a unui vulcan, altfel nu se explică norul de mâl sau, poate, de cenușă ori de tuf sfărâmat, ridicat de pe fund...

– Da, da... confirmă locotenentul Kravțov. Asta mi-a trecut și mie prin minte.

Căpitanul clătină din cap a îndoială, și căzu pe gânduri. Zoologul tăcea și continua să se uite la ecran.

Înnebunite, primele cârduri de vietăți ale mării se și apropiau de submarin, întâmpinate de la douăzeci de kilometri de reflectoarele ultrasonore care transmiteau imaginile lor pe fâșia inferioară a ecranului.

În fața tuturora, mai aproape de suprafață, zburau ca săgețile delfinii cu boturile ascuțite. Acum nu le mai ardea de joacă. Numai rareori se mai înălțau în sus, făceau câte o săritură deasupra apei, pentru a-și împrospăta rezerva de aer în plămâni, apoi porneau din nou, ca fulgerul înainte. În urma lor, ținându-se strâns de ei, treceau în zbor rapid mase întregi de înotători minunați ca scrumbiile aurii, boniți, pești-cu-spadă, baracude, rechini și câțiva calmari [*O specie de caracatițe mari. (n. r.)*] uriași întinzându-și cele zece tentacule ca niște țevi de eșapament, zburau cu spatele înainte, absorbind prin pâlnioarele lor și zvârlind afară șuvoaie puternice de apă. O turmă de cașaloți, vre-o treizeci la număr, împrăștiau cu

capetele lor vietățile mici din jur pe care apoi în spate, le nimiceau cu cozile lor puternice. În urma acestor fiare de pradă, stăpâni ai adâncurilor, la oarecare distanță goneau în cârduri sau răzlețe, înotând din răsputeri, alte și alte vietăți, speriate, pornite într-o întrecere desperată, pe viață și pe moarte. Ultimele lor rânduri erau învăluite treptat de frontul amenințător al norului, care le ajungea din urmă.

Cercetașii, care pătrunseseră departe, în adâncul acestui nor, trimiteau de acolo pe ecran vagi contururi de animale moarte, care pluteau cu burta în sus ori se învârtejau purtate de șuvoaiele, torenții și valurile invizibile iscate aici pe neașteptate.

În cele din urmă, căpitanul ridică capul. Luase pesemne o hotărâre.

– Trebuie cu orice preț să aflăm ce se petrece acolo, se adresă el tuturor celor care se aflau la postul central. Sursa sunetelor nu se deplasează. Să ne apropiem deci de ea cel puțin cu încă zece kilometri, distanță de la care ne vom putea folosi cu mai multă eficacitate de serviciul cercetașilor noștri, fără să primejduim prea mult nava. Iurii Pavlovici, pornește înainte cu viteza trei zecimi, îi ordonă el locotenentului Kravțov.

Într-un tangaj neîncetat, submarinul se urni din loc și intră în masa viețuitoarelor care alergau cuprinse de panică. O ceață deasă acoperi ecranul circular și cupola sa. În această ceață se mai distingeau însă contururile nenumăraților arici de mare, stele de mare, goloturii, ofiuri, crini de mare, crabi, raci, meduze și sifonofore, rămase în urma altor înotătoare mai bune. Printre ele se vedeau nenumărate trupuri mutilate de gorgonii de mare adâncime și pene de mare, precum și mănunchiuri de alge rupte, purtate cu o putere extraordinară de apele puse în mișcare.

În bubuitul neîncetat al loviturilor, „Pioner” se strecura domol prin haosul acesta de moarte și

distrugere. Cu fiecare kilometru, ceața se îngroșa tot mai greu, nepătrunsă chiar de razele infraroșii ale aparatelor celor doi cercetași. Când cercetașii ajunseră la o distanță de numai doi kilometri de vechea bază a submarinului, bubuiturile încetară deodată. Toți tăcură. Fiecare la postul lui, asculta cu încordare și aștepta, dar liniștea continua să rămână netulburată. Cu fiecare clipă, fețele oamenilor se luminau tot mai mult, inimile lor băteau tot mai liniștit.

Locotenentul Kravțov întrerupse tăcerea:

– Am numărat o sută patruzeci și două de bubuituri, îi raportă el căpitanului. Și au început exact Ia orele optsprezece.

– Foarte bine, răspunse căpitanul. Nu uita să treci asta în jurnalul de bord!

În acest timp, cercetașii se apropiau tot mai mult de vechea bază a submarinului.

– Coborâți cercetașul de la tribord mai aproape de fund, ordonă căpitanul. Faceți în așa fel, ca să putem cerceta cât mai bine fundul.

Locotenentul Kravțov fixă timona din dreapta pe noua poziție.

Fâșia superioară din dreapta ecranului începu să se întunece din ce în ce, și umbrele vagi, care lunecau pe ea, abia de se mai deslușeau. Până la urmă, bezna se îndesise atât de mult, încât totul se contopea într-o uniformitate oarbă. Între timp, tangajul pe invizibilele valuri submarine încetă treptat, și submarinul înaintă liniștit, aproape pe nesimțite.

Locotenentul nu-și mai lua mâinile de pe timonă, dirijând cu prudență cercetașul ba într-o parte, ba în cealaltă. Priveau cu toții la ecran, căutând să prindă măcar o umbră cât de slabă, sau vreun semn de mișcare. Dar pe fundul uniform negru al ecranului nu se zărea nimic din ceea ce ar putea să observe un om cu ochiul liber. Era clar că cercetașii infraroșii nu sunt de nici un folos aici, în apele tulburate de mâl, stârnit de pe fund.

– Ridicați cercetașul la suprafață! dădu ordin căpitanul. Pe direcția reflectoarelor ultrasonore!

– Am înțeles, să ridicăm cercetașul la suprafață! repetă locotenentul Kravțov, răsucind și ridicând în sus timona din stânga.

– Viteza șase zecimi înainte!

– Înțeles, șase zecimi înainte! rosti răspicat locotenentul, apăsând la rând pe câteva clape de pe claviatura inferioară a tabloului de comandă și mutând pârghiuța roșie cu încă trei diviziuni deasupra arcului.

„Pioner” zvâcni înainte, cu o viteză de două ori mai mare. După cincisprezece minute, razele ultrasonore ale reflectoarelor pătrunseră în zona vechii baze a submarinului. Fâșia inferioară a ecranului își recăpăta culoarea ei albăstruie, obișnuită, ce-i drept, însă ceva mai închisă. Din ordinul căpitanului, viteza submarinului fu micșorată din nou până la trei zecimi, și reflectoarele porniră să cerceteze cu grijă fundul oceanului. Pe ecran apăru un peisaj cu totul necunoscut. Acolo unde înainte fundul oceanului era acoperit cu tufe de crini de mare, de gorgonii, pene de mare, fosforescente, corali de mare adâncime, printre care se târau crabi și raci galbeni, roșii ca sângele, sau palizi, goloturii vineții, stele de mare, albastre și roșii, ofiuri fragile, raci-eremiți împodobiți cu rozete întregi de actinii multicolore, acolo unde înainte clocotea fără zgomot, în beznă, o viață tăcută, specifică, se întindea acum un strat de nămol uniform și mort, asupra căruia se înălțau uneori mușuroaie mici sau mănunchiuri de pene marine, ciuntite și stinse, pe jumătate acoperite de mâl.

Încruntându-și sprâncenele dese și stufoase, și frământându-și barba în pumn, zoologul privea tăcut pustiul acesta lipsit de bucurii și de viață.

– Dacă a fost o erupție vulcanică – rosti el în cele din urmă – atunci unde-i lava? Unde-i piatra ponce? Unde-i cenușa? De ce termometrele din

exterior nu arată ridicarea temperaturii apei? Și, în sfârșit, unde-i craterul?

– Iată craterul! Și nu numai unul, ci mai multe! exclamă locotenentul-major, arătând niște vagi pete negre, care se conturau în depărtare pe ecran.

– Uitați-vă! Uitați-vă! Sunt multe! strigă și locotenentul Kravțov.

Și într-adevăr, pe măsură ce vasul înainta, pe ecran apăreau tot mai multe pete rotunde.

Apropiindu-se de planul din față, petele luau contururi mai clare, deși norii de nămol care nu apucaseră încă să se depună, stinghereau funcționarea reflectoarelor ultrasonore. Totuși, se vedea destul de limpede că marginile acestor pete prezentau o circumferință aproape regulată, și că spre centru, ele arătau mai negre ca niște gropi sau puțuri.

Curând, toată partea din față a ecranului se acoperi cu astfel de pete care se perindau pe ecran – când dese, când contopindu-se – formând niște gropi uriașe, cu marginile neregulate și întrerupte, împrăștiate ca boabele de mazăre pe pânza albastră a ecranului.

– Exact aici ne aflam noi – observă zoologul, și amintindu-și parcă ceva, se întoarse spre căpitan – și Gorelov care insista atât de mult ca submarinul să rămână pe loc!... Mare noroc că nu l-ați ascultat!

Nimeni nu-i răspunse.

Cu pumnii strânși, aplecat înainte, căpitanul se așezase lângă masă și nu-și lua ochii de la ecran. Nările i se dilataseră, și era palid la față; se vedea că-l încearcă o emoție ascunsă. În cele din urmă ciocăni tare cu îndoiturile degetelor în masă și se întoarse spre zoolog și spre cei doi locotenenți, care stăteau în picioare la spatele lui:

– Spuneți că e vulcan? Erupție? întrebă el cu glas iritat, vibrând de indignare. Ei bine, nu e nici un vulcan. Aici a avut loc un bombardament!

Pricepeți? Au aruncat bombe asupra submarinului nostru, asupra „Pioner”-ului nostru.

Și, ca în toiul unei lupte, îi porunci scurt locotenentului Kravțov:

– Ridică amândoi cercetașii la suprafață! Cinci salturi pe minut! Înălțimea salturilor, zece metri! Atenție la orizont!

În timp ce locotenentul manevra febril timonele cercetașilor și apăsa clapele tabloului de comandă, căpitanul se întoarse spre ecranul telefonic și apăsă pe un buton.

Pe ecranul luminat al televizorului apăru despărțitura tunului de la provă. Șeful acustician, Cijov, stătea într-un fotoliu, palid, dar liniștit, privind atent la ecranul televizorului pe care apăruse imaginea căpitanului.

– Pregătiți-vă de luptă! auzi Cijov glasul autoritar al căpitanului. Ținta – metal, organică, sticlă... avioane sau nave. Din mediul acvatic, în cel aerian. Distanța și unghiul – după ecran. Așteptați ordinele mele!

În clipa aceea, cupola ecranului se lumină deodată, și pe ea, deasupra oceanului liniștit, apăru cerul limpede și albastru, cu câțiva norișori izolați la zenit și cu pata galbenă, strălucitoare a soarelui coborând spre asfințit. Spre zarea îndepărtată, circulară, și ceva mai sus de ea, se vedeau la apus trei cruciulițe mici, iar sub ele, aproape de linia orizontului, se întindea o panglică unduioasă de fum.

– Inamicul e în fața noastră, se auzi de la ecranul televizorului glasul liniștit al lui Cijov: trei avioane, iar sub ele, probabil, baza lor. Sub unghiul dat, tunul ultrasonor nu-și atinge ținta. Trebuie să ne apropiem.

Căpitanul vedea și el limpede același lucru. Totuși nu dădu nici un ordin pentru urmărirea inamicului. După o clipă de șovăire, în răstimpul căruia suprafața oceanului dispăru și apăru iarăși pe ecran, el își trecu mâna prin păr și rosti:

– La loc comanda!

Amândoi locotenenții se uitară nedumeriți la căpitan.

– Tovarășe comandant! Se vedea bine că locotenentul-major Bogrov se străduiește să-și stăpânească cât mai mult glasul... Tovarășe comandant, dar ne-au bombardat... Au vrut să ne nimicească... Ne-au atacat fără nici un motiv! Și vreți să lăsați nepedepsit atacul acesta mișelesc? În jumătate de oră praful se alege din acești bandiți!

Căpitanul zâmbi cu căldură:

– Vă înțeleg foarte bine, tovarăși. Împărtășesc pe deplin indignarea voastră. Dar lucrul cel mai important pentru noi e să nu ne demascăm, nici pe noi, nici armele noastre, până-n clipa hotărâtoare, care va sosi când vom ajunge la Vladivostok. Dacă inamicul crede că ne-a nimicit, cu atât mai bine. Poate că se va liniști și va înceta urmărirea. Sarcina noastră, datoria noastră față de patrie, este să ajungem în termenul fixat la Vladivostok. Submarinul trebuie să străbată acest drum în cea mai mare taină și în deplină siguranță. Taina se vede că n-am izbutit s-o păstrăm pe deplin... Dar de unde au putut afla coordonatele noastre precise? Asta n-o mai înțeleg!

– Eu știu... se auzi pe neașteptate un glas stins. Uimiți, întoarseră toți capetele spre ușă și-l văzură pe Pavlik într-o cămașă albă și lungă aproape până la călcâie. Sprijinindu-se de tocul ușii, cu ochii pe jumătate închiși, Pavlik se uita parcă somnoros undeva în gol, dincolo de căpitan, dincolo de peretele postului central de comandă, dincolo de imensitatea oceanului: privea într-o lume tulbure, îndepărtată, necunoscută și neînțeleasă, din care prindea numai crâmpeie.

– Acum îmi dau seama...bâigui el încet, ca în somn parcă. Mi-a explicat totul. Coordonatele sunt... sunt... definesc poziția punctului... punctului în spațiu... Mi-a explicat...

Vorbea cu vocea obosită, stinsă, lăsându-se tot mai jos, și când era gata să cadă, zgomotul ușii care se deschise în spatele lui îi înăbuși ultimele cuvinte. Șeful mecanic Gorelov se repezi la Pavlik, strigând cu glas tare:

– Pavlik, dragul meu! Cum ai nimerit aici? Îl prinse în brațele lui puternice și ținând strâns la piept băiatul căzut într-un leșin adânc, trecu prin fața secției unde lucra, și prin fața camerei șefului electrician, apoi prin cabinetul de biologie, intră în compartimentul infirmeriei.

Revenindu-și cel dintâi în fire în urma acestei scene neașteptate, zoologul alergă după ei.

La postul central domni câteva clipe tăcere.

– Ce m-am speriat când l-am văzut apărând așa deodată! spuse însfârșit locotenentul-major Bogrov.

– Da... rosti tărăgănat căpitanul, continuînd să privească spre ușă. Dar cine o fi avut nevoie să-i explice ce sunt coordonatele și de ce?

Se întoarse spre locotenentul Kravțov și, pe un ton preocupat, continuă să dea dispoziții:

– Ne depărtăm la cincizeci de kilometri de locul vechii baze. Să se deplaseze mereu nava în zig-zag, în diferite direcții. Starea de alarmă se ridică. Amândoi cercetașii rămân la suprafață. Să nu facă salturi mai dese decât cinci pe minut; înălțimea lor, maximum trei metri. Dacă apare ceva suspect, urmăriți atent cu ajutorul cercetașilor, și chemați-mă. Luați seama, tovarăși: acum, trebuia să fim tot timpul cu ochii în patru! Suntem căutați. Un dușman viclean, puternic și crud ne urmărește. Să nu uităm nici o clipă că acest dușman ne poate pândi și s-ar putea să ne mai pregătească undeva vreo cursă. Îndeosebi acum. Să fim deci prudenți și gata să înfruntăm orice. Anunțați acest lucru întregului echipaj al submarinului, tuturor membrilor expediției științifice. Peste două ore, dacă va fi liniște, am să trimit colaboratorii științifici și o parte din echipaj

să adune avutul expediției... cât a mai rămas după bombardament. Iar după aceea, ne vom continua drumul.

Sfârșitul părții întâi

Partea a doua – Tainele oceanului

Capitolul I
Excursia

Dacă privim harta în relief a fundului Oceanului Atlantic, cu chenarul alburiu al centurei de mică adâncime ce se întinde de-a lungul țărmurilor celor trei continente, cu latele dungi albastre ale marilor profunzimi întunecate și cu petele celor mai adânci depresiuni oceanice, ne izbește în ochi panglica albăstruie a unor adâncimi medii, care urmând prin mijlocul oceanului aproape cu exactitate linia șerpuitoare a țărmurilor celor două Americi, se desfășoară de sus în jos, de la limita nordică a oceanului, pe lângă insula Islanda până în sud, unde apele lui se contopesc cu apele Antarcticei.

La ecuator, această panglică albăstruie este străpunsă de pata lunguiață a uneia din cele mai adânci depresiuni ale Atlanticului. Renumita groapă de Romanche, aflată în vârful acestei depresiuni de forma unui obuz, întrerupe parcă fâșia albăstruie și o silește să cotească brusc de pe ecuator spre sud. Această panglica albăstruie reprezintă cunoscutul lanț de munți submarini, numit pragul Atlanticului. El se înalță până la două-trei mii de metri deasupra fundului neted, puțin înclinat al oceanului, care atinge de ambele părți ale lanțului de munți o adâncime de cinci-șase mii de metri.

În aceste gropi albastre se întâlnesc uneori pete de un albastru închis de adâncimi și mai mari, de șase, șapte și chiar de peste opt mii de metri.

Ce reprezintă, de fapt, acest lanț de munți submarini? În ce constă asemănarea sau deosebirea acestor munți de lanțurile de munți de pe continente? Ce rol au în distribuirea temperaturii după adâncime și a salinității? Influențează ei oare direcția curenților de la suprafață? Dar a celor de

la fund? Condițiile de viață în adâncuri sunt oare la fel în ambele părți, la răsărit și la apus de acești munți?

La toate aceste întrebări voiau să răspundă savanții sovietici; în acest sens, se desfășurau lucrările expediției științifice de pe „Pioner”. Oceanografia dispunea până acum de date foarte sumare și nesigure. Oceanul își ascundea cu dârzenie și cu râvnă tainele vieții și ale construcției lui. Străfundurile erau inaccesibile ochiului omenesc. Pentru a afla adâncimea oceanului într-un anumit loc, cercetătorul trebuia să desfășoare cu băgare de seamă, de pe puntea vasului, kilometri întregi de cablu de oțel cu un plumb greu la capăt, cu o țeavă lungă de sondaj care să ia mostră din fund, cu un batimetru ce se închide automat, pentru a obține o probă din apa de pe fund, și cu un termometru basculant pentru a defini temperatura apei la fund.

Această operație dura ceasuri întregi, necesita mașini speciale și complexe, cerea ca vasul să facă opriri îndelungate, implica riscul de a rupe sârma, ori de a pierde plumbul din pricina răbufnirii neașteptate a vreunei furtuni sau din pricina unei greșeli de manevrare. Dar câte sondaje din acestea au putut să efectueze expedițiile oceanografice din toate țările, începând de la Cook și până în zilele noastre? Cât de precise și complete au fost aceste sondaje, dacă metodele temeinice, mașinile și instrumentele s-au inventat abia în ultimii șaptezeci-șaptezeci și cinci de ani? Zece mii de sondaje sunt mult prea puține pentru suprafața întregului Ocean Atlantic, care acoperă optzeci și două de milioane de kilometri pătrați: câte un sondaj la opt mii de kilometri pătrați! Și când te gândești că în toate oceanele și în toate mările s-au efectuat în total vreo mie cinci sute de sondaje! În asemenea condiții, poți prea bine să-ți faci o părere greșită despre relieful fundului de ocean, după cum un uriaș orb, al cărui pas este egal cu câteva sute

de kilometri, ar putea cu ușurință să treacă peste un lanț de munți, ca Uralii de pildă, și ar continua să creadă că se plimbă pe un șes neted ca masa, întins cât Europa și Asia la un loc.

Abia de curând, o dată cu apariția sondei-ecou, situația s-a îmbunătățit în mod simțitor, dar numai în unele fâșii ale oceanului, pe unde trec vasele care fac curse regulate. Încolo, imensele pustiuri ale oceanelor, sunt încă în așteptarea unor expediții și exploratori speciali, care, din păcate, s-ar putea să nu vină așa curând.

De patru zile și cinci nopți, mergând cu trei zecimi din viteza sa maximă, submarinul sovietic studia atent, pas cu pas, lanțul de munți al Oceanului Atlantic, pe o mare porțiune, de la Marea Sargaselor până la Ecuator. Ba ridicându-se deasupra munților, ba cercetând din mers povârnișurile lor la apus sau răsărit, ba descriind mari cercuri aproape de tot de fundul oceanului, la uriașa adâncime de cinci-șase mii de metri, submarinul dezvăluia cu ajutorul reflectoarelor sale ultrasonore și a cercetașilor infraroșii, multe lucruri despre care savanții oceanografi aveau doar o vagă idee, sau o imagine cu totul denaturată.

La fiecare șase ore, cu regularitate, submarinul se apropia de poalele sau de povârnișurile munților și se oprea. Bordul de metal al vasului se deschidea, și pe fund se lăsau profesorul Lordkipanidze și oceanograful Șelavin, însoțiți de ajutorii lor, voluntari din echipajul submarinului. Ei efectuau lucrări științifice diferite: Șelavin lua probe de apă și de sol, măsura temperatura, studia forța și sensul curenților; zoologul urmărea viața animalelor de pe fund și de adâncimi, le prindea și le colecționa. Uneori se adunau cu toții și porneau în plimbări pe fund sau pe povârnișurile munților, ridicând în drumul lor nori de mâl calcaros, format din cele mai ușoare scoici și mai ales din schelete minuscule ale unor animale microscopice din familia foraminiferelor;

acest mâl se depunea aici treptat, cam un centimetru la o mie de ani.

Pe fundul oceanului se întâlneau destul de des gropi înguste, lungi și adânci, deși în general părerea despre suprafața netedă a fundului la mari adâncimi se dovedea perfect justă. În milioane de ani de existență a oceanului, lanțul de munți din adâncuri s-a acoperit cu un strat gros de sedimente care au nivelat suprafața lui accidentată, crestele ascuțite, prăpăstiile și văile, dându-le un aspect de colină cu povârnișurile line, neobservate de ochiul omenesc. De aceea toți au rămas uimiți când pentru prima oară, reflectoarele ultrasonore au adus pe ecran un peisaj golaș, care amintea o regiune muntoasă, brăzdată de văi strâmte. Tulburat peste măsură, Șelavin îl rugă pe căpitan să oprească submarinul în apropierea lanțului de munți și să stabilească acolo o bază.

Din camera de evacuare apărură șapte siluete de oameni: zoologul, Șelavin, Marat, Pavlik, Matveev, Skvoreșnea și Gorelov. Fiecare dintre cei doi savanți avea acum colaboratori printre membrii echipajului; Matveev și Skvoreșnea, atrași de la început de problemele oceanografice, deveniseră elevi sârguincioși și ajutori ai lui Șelavin; Marat, Pavlik și – spre surprinderea tuturora – Gorelov au arătat un deosebit interes pentru problemele de biologie și zoologie a mării.

Trebuie menționat că distinsul zoolog era oarecum tulburat de atenția pe care Gorelov începuse s-o manifesteze tot mai vădit față de știința lui preferată. După plecarea submarinului din Marea Sargaselor, chiar la prima stație de mare adâncime, când zoologul, Marat și Pavlik coborau tocmai din submarin pentru a merge într-o excursie pe fund, se întâlniră cu Gorelov care se întorcea pe vas după cercetarea din exterior a duzelor. Ridicând mâna în chip de salut, Gorelov se sui pe palieră, gata să intre în cameră, dar deodată, fixându-și radiotelefonul pe unda zoologului și

chemându-l, îl rugă, pe un ton cum nu se poate mai amabil, să-i dea voie să-i însoțească, explicându-i că dispune de mult timp liber și că i-ar face mare plăcere să participe și el la o excursie științifică atât de interesantă.

Zoologul, om cu inima deschisă, nutrea o prea întemeiată antipatie față de Gorelov, și în atitudinea lui față de acest om căuta doar să nu iasă din limitele bunei-cuviințe; dar ca să-l refuze n-avea nici un motiv. Călcându-și pe inimă, zoologul îi încuviință să ia parte la excursie.

Participând la excursie și încântat de originalitatea peisajului întunecat, de peștii care mișunau pretutindeni în jurul lor, ca niște luminițe multicolore, Gorelov căuta cu râvnă mostre tot mai noi de animale de fund. Scotea probe de pământ pentru oceanograf, glumea cu Marat și cu Pavlik și spre sfârșitul excursiei, îl bucură foarte mult pe zoolog, prinzând cu dibăcie un exemplar dintr-o specie cu totul nouă de meduze care, la primul semn de primejdie, se îngroapă în nămol. Zoologul încercase de două ori să prindă o astfel de moluscă, dar nu izbutise. Extaziat de această descoperire, zoologul îi aduse lui Gorelov mulțumiri călduroase.

Din ziua aceea, Gorelov începu cu multă bucurie și cu un interes vădit să ia parte la toate excursiile submarine ale zoologului. Ba mai mult, începu chiar să studieze cărți cu probleme de zoologie și biologie marină, își petrecea fiecare oră liberă în laboratorul de biologie, urmărea cu interes lucrările zoologului, ajutându-i ori de câte ori se ivea prilejul; iar la rândul lui, zoologul, văzând relațiile prietenești ce se stabiliseră între Gorelov și Pavlik, se întreba uneori dacă nu s-a grăbit cumva și dacă nu și-a făcut o părere pripită despre cruzimea lui Gorelov față de copii.

„Ca să vezi!” se gândea zoologul. „Militarii sunt oameni hotărâți, drepți. Ei judecă altfel. Îi interesează în primul rând munca lor, bunăstarea

submarinului, iar cât privește omul și chiar un copil, rămân la ei uneori pe planul al doilea... Așa e profesia asta" oftă el în concluzie.

Până la urmă, Gorelov ajunse să fie nu numai un tolerat, ci chiar un membru dorit al excursiilor care se făceau sub conducerea zoologului. Iar în ziua aceea, când submarinul s-a oprit sau – cum spun hidrologii – și-a fixat stația la o mare adâncime, lângă lanțul de munți brăzdat de văi înguste și de prăpăstii, participarea lui Gorelov la excursie se dovedi chiar salvatoare.

Într-o dispoziție minunată, se pregăteau cu toții să coboare din submarin. Șelavin apucase să le spună ce mare importanță științifică avea excursia din ziua aceea.

– Vom putea dovedi acum – spunea el fericit și tulburat, îmbrăcându-și costumul de scafandru în camera de ieșire – că și pe fundul oceanului acționează forțe distrugătoare! Da, da! Vă puteți oare închipui ce-nseamnă asta? Fundul mării este împărăția sedimentării, nu a distrugerii, spunea bătrânul Zupan. Și a susținut în mod hotărât acest lucru. Pe fundul mării – spunea el – domnește o veșnică liniște și nemișcare. Aici nu există – spunea el – mișcarea apei, care pe uscat roade și transportă lanțuri de munți întregi. De curenții de pe fund nu se poate ține seama – spunea el – din cauza neînsemnatei viteze de deplasare. Și, acolo, în fundul oceanelor, nu există nici acțiunea corosivă a atmosferei, ca factor de eroziune. Aici nu cade decât o ploaie liniștită, neîntreruptă, în decurs de milioane de ani, o ploaie de mici rămășițe ale organismelor vegetale și animale, care trăiesc în straturile de sus ale mărilor și oceanelor. Și numai acest proces de sedimentare e caracteristic pentru fundul mării, susținea Zupan.

– Ei, în fond are dreptate, observă zoologul, încheind ermetic cu un ac electric partea de sus a bocancului greu. Vom coborî la fund și ne vom convinge de lucrul acesta...

N-apucă să-și termine replica și zoologul regretă: observă pe chipul lui Șelavin o expresie plină de indignare:

– Da, da, da! Vom coborî și ne vom convinge! Dar, dacă-mi permiteți să vă întreb, de ce anume ne vom convinge peste o jumătate de oră? Ei bine, ne vom convinge că fundul mării nu este numai împărăția sedimentelor, ne vom convinge că acolo au loc și procese de distrugere! Am văzut asta pe ecran, și o vom vedea și la fața locului. Da, da!

– Dar dacă într-adevăr pe fundul oceanului nu există vânturi, torente și râuri, atunci cui i se datorează aceste procese? întrebă Gorelov, controlând încărcătura de hidrogen a raniței din spate, înainte de a intra în costumul de scafandru.

– Vânturi nu există, dar curenți există, i-o tăie Șelavin, încheindu-și cu acul electric pantalonii pe care-i îmbrăcase. E vorba numai de puterea și ca să zic așa, de gradul de continuitate cu care acționează.

Permite-mi să-ți amintesc, tovarășe Gorelov, că oceanografia cunoaște destule cazuri care confirmă influența curenților de mari adâncimi asupra reliefului fundului mării...

Cu o serioziate comică, Gorelov se înclină, considerând faptul că „i se amintise” acest lucru, drept un semn de respect față de erudiția lui oceanografică, la drept vorbind destul de îndoielnică. Zoologul zâmbi. Marat pufni în râs și întoarse capul într-o parte, dar Șelavin, adresându-se lui Gorelov, continuă cu aceeași înflăcărare:

– ... În 1883, Buchanan, în strâmtorile dintre insulele Canare, la o adâncime de aproape două mii de metri a descoperit un fund complet lipsit de nămol, în timp ce în jurul acestor locuri, la adâncimi de 2500 metri, nămolul se găsea pretutindeni. Și a găsit acolo prăpăstii submarine și stânci abrupte întocmai ca și pe uscat. În 1886, observații asemănătoare a făcut și viitorul amiral Makarov, în urma unor cercetări efectuate pe vasul

„Viteaz” în strâmtorile La Perouse. În oceanul Indian, între insulele Seychelles și bancul de nisip Sayada-Mala, la adâncimi până la o mie șapte sute de metri, fundul este de asemenea complet curat, fără mâl, deși în alte locuri din apropiere, fundul oceanului e acoperit. Ce ne demonstrează toate acestea, și multe alte observații, dacă nu vă e cu supărare?... Ele demonstrează că în anumite locuri, chiar la adâncimi mari, funcționează curenți cu mare putere erozivă și aceștia nu sunt curenți de suprafață, datorați vântului... sunt curenți permanenți, veșnici, de flux și reflux, acționând când într-un sens, când în celălalt.

– Iartă-mă, tovarășe Șelavin, se amestecă în discuție Skvoreșnea. Cât oxigen ai în fiecare costum? se adresă el lui Matveev, care răspundea de întreg echipamentul scafandrilor de pe submarin.

– Ca totdeauna, Andrei Vasilievici: șase doze pentru șase ore.

– Comprimat, va să zică?

– Comprimat...

– Schimbă! Încarcă fiecare costum cu șase doze de oxigen lichid. Repidi!

Deși mirat, Matveev ieși repede din cameră. Asupra lui Skvoreșnea începu să curgă o ploaie de întrebări:

– De ce, Andrei Vasilievici? Pentru ce o rezervă atât de mare? Face oare să pierdem vremea din cauza asta?

– Pentru lămuriri, vă rog să vă adresați lui Ivan Stepanovici, tună el cu glasul lui de bas, și zâmbi pe sub mustața-i lungă...

Îmbrăcat doar cu pantalonii de metal, Șelavin rămase buimăcit, clipind din genele lui blonde:

– Nu înțeleg... Nu înțeleg nimic! De ce mie?

– Păi n-ai zis dumneata ce piscuri de munți, ce prăpăstii, stânci și văioage ne așteaptă? Trebuie să fim pregătiți pentru orice eventualitate. În

Elvețiile astea submarine nu-i greu să ti pierzi. Nu-i așa?

Cu zâmbetul lui palid de totdeauna pe buze, Șelavin dădu din cap:

– Sunt absolut de acord cu inițiativa dumitale, Andrei Vasilievici.

* * *

Peste cincisprezece minute ieșiră cu toți pe paliera care atârna la vreo zece metri deasupra fundului. Raza reflectorului de mare putere abia străbătea vălurile groase de mâl, stârnit pe fund de exploziile duzelor, la oprirea submarinului.

Elicele intrară în funcțiune, și toți porniră să plutească domol deasupra fundului oceanului, cu o zecime din viteza maximă. Zona opacă în bezna albăstruie rămase curând în urmă. Felinarele de pe căști trimiteau un mănunchi conic de raze, care luminau înainte pe o distanță de câțiva zeci de metri.

Din când în când, zoologul se lăsa fulgerător la fund, smulgea câte ceva din nămol și, cu exclamații triumfătoare, vâra în uriașul lui rucsac prada șerpuitoare sau tremurătoare ca gelatina.

În dreapta și în stânga pluteau ca niște steluțe felinarele de pe frunte ale lui Gorelov, Marat și Pavlik. Luminile lui Șelavin, Skvoreșnea și Matveev, care o luaseră înainte, se zăreau vag, ca niște pete nebuloase, galbene.

Uneori se auzeau exclamațiile și întrebările ajutoarelor zoologului. Deodată, Marat începu să strige:

– O axidie, Arsen Davidovici! O axidie uriașă, albă! Pentru prima oară văd una ca asta! S-o iau, sau nu e nevoie?

– Cum arată?

– E nespus de frumoasă! Seamănă cu o amforă. Și are tulpina lungă.

– Ce vorbești, Marat? începu să se agite savantul. Dacă e cumva „Hypobythia calicoda”, atunci te sărut chiar aici pe loc, pentru descoperirea asta!

Aleргă spre Marat, însoțit de râsul tuturora.

– Dau o jumătate de împărăție numai să văd sărutul acesta, râdea Gorelov. Ce sărutare mai poate să fie și asta, prin două căști!

– În orice caz, Marat mă crede și pe cuvânt, răspunse zoologul în glumă. Pentru o axidie buretoasă de mare adâncime, care până acum se găsea numai în părțile de miazănoapte ale Oceanului Pacific, aș fi în stare – vorba lui Gorelov – să dau chiar jumătate din împărăția șahului Persiei... Da, ea e! strigă zoologul când coborî lângă Marat, aproape de fund. Ea e, drăguța! Îți mulțumesc, Marat în numele științei sovietice. Dă-o, dă-o încoace! Fii atent! Bagă de seamă... piciorușul e foarte fragil!...

– Stai! se auzi în clipa aceea glasul deznădăjduit de bas, al lui Gorelov. Îl țin de coadă! Veniți repede aici, Arsen Davidovici! Mi se pare că e ceva nou! S-a îngropat în mâl. Mai repede!...

Zoologul zbură fulgerător în partea opusă, unde vocea triumfătoare a lui Gorelov îi promitea o nouă bucurie.

Într-o astfel de însuflețire, trecură pe nesimțite două ore și, cu totul pe neașteptate, răsună glasul lui Skvoreșnea:

– Da' di ce zăboviți atâta, tovarăși? Noi am ajuns de-amu pi creastă. Eh, ce de minunății sunt aici! Veniți repede! Vă relevez eu direcția...

Peste o jumătate de oră se aflau cu toții pe un platou rotund, străjuit din toate părțile de coloane dintr-un fel de rocă tare, muntoasă.

– Uitați-vă, tovarăși! Vedeți? arătă Șelavin în jur. Pe platou nu se vede nici fir de nămol! E neted și curat ca masa. Aici, la o înălțime de o mie cinci sute șaizeci de metri deasupra fundului oceanului acționează desigur un curent care mătură nămolul.

Și fără îndoială că e un curent cu flux și reflux, căci curenții de suprafață la o astfel de adâncime nici nu se mai simt, iar cei de fund sunt prea slabi pentru o astfel de acțiune. Dar ce anume determină acești curenți care spală nu numai piscurile, culmile și stâncile, ci și străbate toate prăpăstiile, văile și văgăunile. Asta rămâne de văzut. E foarte important, tovarăși, să cercetăm cu luare-aminte sectorul acesta. Propun să pornim în direcții diferite spre nord, sud și apus. La răsărit n-avem ce cerceta, doar venim de acolo, și în afară de fundul neted al mării n-avem ce vedea.

Zis și făcut. Însoțit de Gorelov și Pavlik, Șelavin urma să intre în trecători, spre apus, chiar în inima lanțului de munți; spre miazănoapte porniră zoologul și Matveev, iar spre miazăzi, Skvoreșnea și Marat.

Zoologul și Matveev dispărură imediat din vedere, cotind în prima trecătoare din dreapta. Skvoreșnea și cu Marat se ridicară cu câțiva zeci de metri mai sus și, trecând peste un perete abrupt, dispărură și ei curând.

Șelavin ocoli încet platoul, percutând mereu coloanele și pereții de piatră cu muchia toporiștei.

– Interesant – mormăi el – interesant. Hm... hm...

– Ce-i? Ce e? întrebă Gorelov.

– Știi, dumneata, ce-i asta, dacă-mi permiți să întreb arătă Șelavin, la lumina felinarului, o bucată de rocă pe care o desprinsese din stâncă. Granit, tăticule! Absolut! Pesemne că lanțul de munți s-a format aici din vremuri străvechi, ca rezultat al erupției magmei... Da, da... foarte interesant!

Strecură bucata de granit în rucsacul care-i atârna în spate și-și continuă drumul de-a lungul peretelui negru și neted, care licărea slab de parcă ar fi fost lustruit.

Se deschise o trecătoare largă, drept spre apus.

– Minunat! exclamă Șelavin. E tocmai ceea ce ne trebuie. Să mergem cât putem prin crăpătura asta. Uitați-vă bine unde călcați; să nu cădeți...

El intră cel dintâi în defileul a cărui lățime ajungea aici aproximativ la treizeci de metri. De ambele părți se ridicau pereții negri de granit, curați și presărați cu cristale de cvarț cu licăriri mate. Deasupra drumeților treceau uneori luminițele multicolore ale animalelor de mari adâncimi – pești, raci și moluște. Pe fundul de piatră al văii golite de mâl, pe pereții accidentați și cu ieșituri, întâlneau ascidii de mari adâncimi; lunecau domol stele de mare și ofiuri cu raze dese, ramificate ca niște dantele. Dar nu se vedeau nici goloturii, nici arici de mare și nici alte moluște amatoare de nămol.

Uneori pereții se apropiau boltindu-se deasupra capetelor exploratorilor și coteau când într-o parte, când într-alta. Atunci te cuprindea spaima și simțeai dorința să ieși cât mai repede din aceste defileuri întunecate și sumbre. Fundul văii, în general destul de întortocheat, urca și cobora în pantă, acoperit pe alocuri cu bolovani uriași. Trebuia uneori, sprijinindu-te de ieșituri, să te cațări peste ei și, trecând peste stânci, nimereai în șanțuri adânci sau în vâlcele largi, în care Pavlik cobora cu inima strânsă de frică. Luminițele multicolore și vii licăreau tot mai rar, strâmtoarea devenea tot mai sumbră și mai pustie.

Cei trei mergeau în tăcere; rareori scoteau câte o vorbă. Uneori în cască răsunau frânturi de fraze, pe care le schimbau zoologul cu Matveev și Skvoreșnea cu Marat. Numai din când în când se auzea și câte un cuvânt rostit de Șelavin, care mergea grăbit în frunte: „Atenție, povârniș!... Cotitură... Prag”. La fiecare două-trei sute de metri, Șelavin se oprea, dădea drumul aparatului pentru măsurarea vitezei curentului, apoi porneau mai departe. Mergeau unul după altul – Șelavin în frunte, Pavlik în urma lui, iar Gorelov încheia

șirul. Trecând peste un prag nu prea înalt, Pavlik sări pe un bolovan mare de stâncă din drumul lor, iar de acolo coborî cu pași mari la vale, după Șelavin. Bolovanul se clătina. Imediat se auzi din spate strigătul înăbușit al lui Gorelov.

– Ei, drace!

Pavlik întoarse capul. Din fundul văii se înălțau nori ușori de mâl stârnit cine știe unde.

– Ce-ați spus, Feodor Mihailovici? întrebă băiatul.

Drept răspuns, auzi un gâfâit și un mormăit nedeslușit.

– Ce s-a întâmplat, Feodor Mihailovici? întrebă Pavlik îngrijorat și porni să urce înapoi spre pragul de piatră.

– Pavlik! se auzi în cele din urmă glasul înăbușit al lui Gorelov. Vino și ajută-mă!

Pavlik se sperie. Cățărându-se pe suprafața accidentată a povârnișului, ajunse în vârf. Piatra cea mare peste care abia sărise nu mai era acolo. Jos, înapoi, se zărea vag profilul mătăhălos al bolovanului, iar sub el licărea albăstrui costumul metalic de scafandru.

– Ce-ai pățit? N-ai nevoie de mine? se auzi glasul lui Șelavin.

– Nimic deosebit, răspunse cu răsuflarea tăiată Gorelov. M-a prins un bolovan care s-a rostogolit. Las' că mă ajută Pavlik. Pavlik, vino mai iute!

Băiatul coborî în grabă și împinse din răsputeri bolovanul prăvălit peste Gorelov. Cu forțele unite, izbutiră în sfârșit să-l urnească din loc și Gorelov, oftând și gemând, se ridică de pe fund.

– Serios bolovan... rosti Gorelov potrivindu-și echipamentul. Dacă s-ar fi întâmplat asta pe uscat, piftie m-ar fi făcut! Ba chiar și aici, sub apă, s-ar fi terminat prost dacă n-aș fi avut costumul de scafandru. Ei, îți mulțumesc, Pavlik! Acum hai fuga să-l ajungem din urmă pe Ivan Stepanovici.

Șelavin ajunsese pesemne foarte departe, deoarece luminița lui nu se arătă multă vreme. Gorelov se lovise destul de rău la picior de învelișul metalic, așa că mergea încet, șchiopătând.

Din când în când, în pereții văii se deschideau defileuri laterale, ba largi, ba înguste, ca niște văgăuni. Pe neașteptate, dintr-unul din ele sări afară un uriaș crab roșu pe niște picioare lungi și puternice, cu foarfecele tot atât de puternic, ridicat amenințător în sus. Corpul uriaș al crabului, acoperit de carapace, se legăna pe picioarele frânte și articulate întocmai ca un leagăn suspendat. Ochii negri, ieșiți mult în afară, priveau fix, înfuriați parcă de apariția musafirilor nepoftiți. Speriat, Pavlik încremeni locului și într-o clipă foarfecele lat și gros îl prinse strâns ca într-un clește de oțel de picior, mai jos de genunchi. Se auzi un scrâșnet puternic de metal și apoi o pârâitură. Părea că metalul costumului de scafandru trosnește. Crabul se propti cu toate opt picioarele și trase puternic de piciorul lui Pavlik. Băiatul scoase un țipăt, își pierdu echilibrul și căzu.

Gorelov, care apucase să facă câțiva pași înainte, se întoarse și, scoțând repede toporișca, se năpusti asupra crabului. Fără să-i dea drumul băiatului, crabul se ridică și mai sus pe picioarele lui întinse și scoase amenințător al doilea foarfece în întâmpinarea lui Gorelov. Toporișca se lăsă cu putere și dintr-o singură lovitură tăie cleștele. Abia după aceea, crabul lăsă piciorul lui Pavlik și, cu o iuțeală de neînchipuit, dispăru în același defileu de unde apăruse. Toată scena n-a durat mai mult de un minut, și dacă băiatul n-ar fi văzut cleștele tăiat, care zăcea pe fundul stâncos, ar fi putut crede că totul n-a fost decât un coșmar.

– Ce monstru! mormăi el cu buzele palide. M-a trântit... m-a trântit jos...

– Fleacuri, Pavlik, căuta Gorelov să-l liniștească. Cred că ai căzut mai repede de emoție

decât din smucitura crabului. Ei, cum te simți? Ar trebui să ne grăbim.

– Uite! Uite acolo, Feodor Mihailovici! strigă Pavlik speriat, lipindu-se de Gorelov și arătând spre defileul în care dispăruse crabul.

Printre sfărâmăturile de stâncă îngrămădite la intrarea în văgăuna îngustă, Gorelov zări câteva perechi de ochi scânteietori și o mulțime de foarfeci care se mișcau deasupra lor.

– Să plecăm mai repede, Pavlik, îl zori Gorelov. Sunt pesemne multe jivine dintr-astea pe aici. Mai bine să ne vedem de drum.

– Ce tot faceți voi acolo? interveni în discuția lor glasul înflăcărat al lui Șelavin. De ce crabi e vorba? Ce n-ați mai văzut crabi? Veniți repede încoace! Am făcut o descoperire grozavă! Zăcăminte de aur de-o bogăție rară. Bucăți de aur nativ extraordinar de mari. Am să-l înștiințez pe căpitan și o să-l rog să-mi trimită oameni de pe submarin. Întrerup o clipă convorbirea cu voi și iau legătura cu postul central de comandă. Iar voi veniți fuga la mine...

– Dar... stați, stați puțin! începu să strige Gorelov. Ivan Stepanovici! Sunteți departe de noi?

Nici un răspuns. Pesemne că Șelavin apucase să treacă pe undele submarinului.

– Ce naiba! se înfurie Gorelov. Dacă a cotit undeva într-un defileu lateral? Unde să-l cauți acum!

– Așteaptă o clipă, se auzi glasul zoologului. După ce vorbește cu submarinul, reia legătura cu voi.

– Da, bine, răspunse Gorelov. Hai, Pavlik, să mergem încet înainte.

Porniră mai departe. Deși Gorelov mergea șchiopătând, Pavlik abia mai putea să se țină după el: începuse să obosească.

Deodată undeva în față și puțin la dreapta se auzi un bubuit scurt, înfundat; apoi se rostogoli ca un tunet ecoul și se făcu iarăși liniște.

Gorelov și Pavlik se opriră în loc, nedumeriți.

– Ce-o mai fi și asta? rosti Gorelov în șoaptă.

Îngrijorați, porniră mai departe. Mergeau tăcuți, încetinind fără voia lor pașii și privind cu teamă la pereții negri de stâncă, la îngrămădirea de stânci aparent solide, la faliile care spintecau uneori acești pereți. Fundul de piatră părea curat, fără mâl, dar apa din jur era, într-un fel inexplicabil, tot mai tulbure. Nori aurii de nămol înaintau în valuri prin văgăună, în întâmpinarea lui Gorelov și Pavlik, învăluind într-o perdea tot mai deasă totul din jur. Înaintau tot mai anevoie; nu se mai vedea nimic la o distanță de 2-3 metri...

Gorelov se opri, iar Pavlik se lipi de el, îngrozit.

– De ce tace Ivan Stepanovici? întrebă Gorelov în șoaptă. Să nu fi terminat încă discuția cu submarinul? Eu îl chem. Ce dracu' o lungește atâta!

Apăsă pe un buton de pe tabloul de comandă și ascultă cu luare-aminte. Nimeni nu-i răspunse. Gorelov îl chemă apoi pe zoolog și-i povesti ce se întâmplase.

– Hm! Ciudat! răspunse gânditor zoologul. Am să iau legătura cu submarinul, poate mai stă de vorbă cu Ivan Stepanovici.

La chemarea zoologului, răspunse șeful de cart, locotenentul-major Bogrov. Bogrov le spuse că a vorbit cu Șelavin cu vreo zece minute în urmă și că se pregătește tocmai să-i trimită cinci oameni din echipaj, pe care i-a cerut.

Aflând că Șelavin nu răspunde la apeluri și că tocmai acum zece minute s-a auzit o bubuitură, locotenentul-major ordonă să se înceteze îndată lucrările științifice; toți membrii expediției să se adune laolaltă și să pornească în căutarea oceanografului. Totodată, locotenentul-major adăugă că va grăbi coborârea din submarin a celor cinci oameni ceruți, și-l rugă pe zoolog să iasă

cineva înaintea lor și să releve pentru a le arăta drumul.

Curând, sus deasupra văii, printre norii de nămol, apărură două pete tulburi, de culoare portocalie. Cele două pete coborau cu repeziciune în jos, prindeau contururi, și într-o clipă pe fundul văii, alături de Gorelov și Pavlik, apărură zoologul cu Matveev.

Oricât de îngrijorat era savantul, îi rugă totuși pe Gorelov și pe Pavlik să-i descrie de câteva ori înfățișarea, mărimea, culoarea și forma crabului, regretând că n-a putut să vadă monstrul cu ochii lui.

– Și spui că-ți venea până la genunchi? Înseamnă că avea vreo patruzeci de centimetri înălțime... mare! Grozav de mare! E drept că prin preajma Japoniei se găsește un crab picnogon înalt de un metru. Dar acela nu-i atât de puternic și îndrăzneț. Nu, nu! Ăsta-i un caz cu totul excepțional!... Vai, ce rău îmi pare că n-am putut să-l văd! Și-apoi nu uitați că sunt animale foarte deștepte. Ați văzut cum în jurul acestui crab îndrăzneț au și apărut alții. Înseamnă că acționează organizat, că se ajută între ei. Dar sunteți absolut siguri de lucrul acesta? Nu v-ați înșelat cumva? Poate vi s-a părut?...

– Nu, nu, Arsen Davidovici. Doar i-am văzut amândoi, întări Pavlik repede.

– Hm, ce interesant! Îmi pare rău!

Sus se arătară încă două pete portocalii, și pe fund coborâră Skvoreșnea și Marat. Curând sosi și detașamentul trimis de submarin, în frunte cu comisarul Siomin, Detașamentul era echipat cu târnăcoape, cazmale, cu cartușe de terenită și cu un puternic reflector rotativ, care putea fi folosit ca un puternic far, împreună cu o ladă de acumulatori pentru el. Comisarul luă asupră-și conducerea detașamentului unit.

Din informațiile date de Gorelov, se putea trage concluzia că în timpul cât Pavlik l-a ajutat pe

Gorelov să iasă de sub bolovan, și apoi cât le-a trebuit ca să se lupte cu crabul, Șelavin nu putea să se îndepărteze prea mult de tovarășii lui. Fără îndoială că se afla undeva în apropiere, chiar în valea principală spre apus, ori în vreuna din văgăunile laterale.

Comisarul organiză repede cercetările, trimițând oamenii să cerceteze văgăunile laterale mai apropiate, din dreapta și din stânga, fiecare în câte o văgăună, iar el, comisarul, porni drept înainte spre apus, prin valea principală. La reflector și pentru relevare în locul de adunare îl lăsă pe Pavlik.

Toți se împrăștiară îndată în direcțiile indicate.

Capitolul II
Un atac neașteptat

Pe piciorul metalic, cu baza lată, reflectorul se învârtea uniform în jurul axei lui și snopul de lumină albăstruie se deplasa domol, ba lunecând pe pereții negri, ba pătrunzând departe, în spațiu, de-a lungul văii. Mâlul răscolit se așezase de mult, apa era liniștită și străvezie ca cel mai pur cristal.

Totul în jur părea pustiu și cufundat în liniște. Numai rareori licărea umbra unui pește de mare adâncime, cu șiruri de luminițe multicolore, sau trecea în zbor vreun cârd de răcușori fosforescenți; pe urmă, din nou se înstăpânea liniștea de neclintit a adâncurilor întunecate.

Urcat pe o stâncă izolată, care se înălța aproape în mijlocul văii, dominând rarii bolovani de pe fund, Pavlik mânuia reflectorul.

Nu se prea simțea în apele lui. Fiecare umbră apărută în preajmă-i îl făcea să tresară și să-și încordeze auzul.

Trecuseră vreo zece minute de când au pornit toți în căutarea oceanografului.

Pavlik se simțea tot mai obosit din pricina încordării și a enervantei așteptări a ceva amenințător și înfricoșător. Din când în când răsunau sub cască glasurile tovarășilor lui; locotenentul-major Bogrov și zoologul îl întrebau dacă e liniște în jurul stâncii și dacă nu s-a întors careva dintre tovarăși. Dar și aceste glasuri răsunau din ce în ce mai rar; poate că drumul, greutățile, grija pentru Șelavin îi făceau pe acei care întrebau să se gândească mai mult la căutarea acestuia decât la băiatul care se afla în afara oricărei primejdii, pe o stâncă înaltă și izolată.

Când oboseala era pe cale să-l învingă, Pavlik apuca piciorul reflectorului și apăsa pe un buton.

Atunci începea să se audă bâzâitul uniform și melodios al micului motor care învârtea automat

reflectorul. Acest bâzâit îl mai liniștea și-i dădea curaj.

Din depărtare apăru umbra unui pește mic, înconjurat de o slabă aureolă fosforescentă. Acest locuitor al marilor adâncimi – ce se apropia încet de stânca pe care se afla Pavlik – nu-i inspira băiatului nici o teamă, așa că el urmărea plin de curiozitate cum înaintează peștele, fără să facă vreo sforțare. Conul de lumină al reflectorului trecu pe sub el și-i înghiți pentru o clipă aureola fosforescentă care-l înconjura. Apoi peștele apăru din nou și se putu observa corpul lui rotund, musculos, aproape de un metru lungime, cu înotătoarele mari, ca niște seceri, și coadă lată, puternică. Iată-l că intră într-o ceață deasă și scânteietoare de mici animale fosforescente, răcușori ori moluște. Cu o dibăcie neașteptată, peștele se năpusti în grosul acestei mulțimi de mici viețuitoare și începu să le înghită câte zece deodată cu gura larg deschisă.

În clipa următoare, răsărind parcă din beznă, apăru încă un pește de culoare neagră, catifelată, cu corpul subțire, cu coada puternică și lată, cu capul turtit și gura plină de dinți mici îndoiți înapoi. Acest pește, de trei ori mai mic decât primul, ar fi putut părea o pradă ușoară a celui dințiі și totuși, fără să se teamă, se apropie și începu să se rotească în jurul celui mare, șerpuind și descriind cercuri vertiginoase, apărându-i ba dedesubt, ba în lături, dar de cele mai multe ori ieșindu-i în față și privindu-l parcă cu stăruință și fermitate în ochi pe uriașul său adversar. Neluindu-l în seamă, peștele cel mare continua să-și înghită prada care era pesemne mai ușoară și mai gustoasă.

Cu interes tot mai mare, Pavlik urmărea toată această scenă ciudată, fără să înțeleagă care era intenția peștelui cel mic și sprinten.

Deodată, într-un moment, când peștele cel mare își închise gura plină ca să-și înghită prada,

sfârleaza cea mică se repezi din față și, cu o mișcare fulgerătoare își înfipse colții strâmbi, prinzând în gură botul dușmanului său.

Pavlik sări în picioare și chiar scoase un țipăt de uimire. Cu o mișcare bruscă își încleștă mâna pe piciorul reflectorului și ținând fascicolul de lumină îndreptat numai într-acolo, urmări fără să-și ia ochii, și cu gura căscată, cele ce urmară.

Surprins, peştele mare încremeni o clipă locului, apoi își scutură cu putere capul, ca un câine care vrea să alunge o viespe de pe nas. Dar micul agresor nu se clinti nici cu o iotă. Ba dimpotrivă, băiatului i se păru că din scuturătură hrăpărețul – ajutându-se cu coada – apucase și mai vârtos capul adversarului său. Atunci, peștele mare, nemaiputându-se folosi de unica lui armă, dinții, cu botul prins ca într-un lacăt, începu să se învârtească și, peste măsură de înfuriat, lovea cu coada în toate părțile, încolăcindu-se și apoi desfăcându-se ca un arc. Se lăsă fulgerător în jos, apoi se avântă în sus, și scutura turbat din cap, străduindu-se să-și deschidă botul, dar micul și negrul pește catifelat atârna fără să se desprindă de capul dușmanului, de parcă s-ar fi contopit cu el. Mai mult: văzând cu ochii, urca mai sus, tot mai sus pe cap, deschizându-și tot mai larg botul elastic și puternic. Curând și ochii peștelui mare dispărură în botul îngrozitor, apoi prin gâtlejul umflat ca un maț umplut trecu tot capul lat și rotund. Ca o mănușă de cauciuc, întinzându-se și acoperindu-l, micul prădalnic îmbrăca trupul cilindric al prăzii sale, și fiecare mișcare plină de furie nu făcea decât să grăbească trecerea lui înainte. Cu cât prada intra mai adânc în pântecul umflat al peștelui negru, cu atât se întindea mai tare burticica lui care, crescând în volum se lăsa tot mai în jos.

Lupta năprasnică se apropia de sfârșit. Lipsit de afluența apei proaspete la branhii, prada se înăbușea în burta dușmanului și murea. Din botul

larg deschis al prădalnicului atârna partea dinapoi a prăzii cu coada care abia se mai mișca. Burta micului tâlhar se umflase ca un sac uriaș cu pereții subțiri și străvezii, în care se înghesuia prada de câteva ori mai mare. În lumina reflectorului, Pavlik vedea prin acest înveliș contururile vagi ale uriașului pește căzut pradă, încolăcit, cu capul mare și cu ochii sticloși, morți. După o clipă, în botul învingătorului dispăru în cele din urmă și coada.

Micul hrăpăreț, lung de numai vreo treizeci de centimetri, cu burta străvezie excesiv de mare, se avântă domol în sus și dispăru în bezna de nepătruns.

Trecu multă vreme până ce Pavlik își veni în fire după cele văzute. Se gândea la această lume în care cruda lege a vieții se împletește nemijlocit și atât de strâns cu moartea.

Glasul zoologului îl trezi:

– Ei, băiete, ce se mai aude? Nimic nou?

– Nimica, Arsen Davidovici... Dar la dumneavoastră?

– La fel, Pavlik. Mi s-a părut suspectă o grămadă mare de pietre și am stat s-o desfac. Acum pornesc mai departe.

Se făcu din nou liniște. Pavlik privi în jur. În depărtare licăriră câteva luminițe galbene și verzi, care dispărură repede din vedere. Conul de lumină albăstruie al reflectorului luneca sus, deasupra fundului, răsfrângându-se pe pereții întunecați ai văii. Dar în liniștea obișnuită a fundului, Pavlik mai degrabă simți decât văzu, că printre bolovanii și sfărâmăturile de stâncă se mișcă parcă ceva. Întoarse lumina reflectorului în această parte și, aplecând-o, privi cu încordare. În aceeași clipă, înăbușindu-și un strigăt, se dădu înapoi îngrozit și buimac.

La douăzeci, douăzeci și cinci de metri de stâncă, și mai departe, cât vedea cu ochii, tot fundul văgăunii era acoperit cu un parchet

sângeriu, format dintr-o mulțime de plăci cornoase, hexagonale, acoperite de un lăstăriș mișcător de foarfece uriașe, amenințătoare.

Hoarde întregi de crabi gigantici umpleau tot spațiul dintre stânci și bolovani, se urcaseră pe ele, atârnau cu ghearele înfipte în fiecare ieșitură și adâncitură. Ochii lor holbați, ieșiți mult în afară, străluceau în lumina refectorului ca niște boabe mari de agat. Orbiți parcă de puternica lumină albăstruie a reflectorului, crabii se opriseră nemișcați pe picioarele lor strâmbe.

Această priveliște ținu doar câteva secunde, dar lui Pavlik, care încremenise pe loc, i se păru o veșnicie. Raza conică de lumină lunecă deasupra fundului și se întoarse spre peretele văgăunii. Bezna parcă se îngroșă și mai mult. Pavlik nu era în stare să se miște, încătușat de groază și buimăceală. Ce vor crabii aceștia? Încotro merg? Nu se vor urca oare și aici, pe stânca asta? Pavlik își imagina înălțimea stâncii pe care se afla, povârnișurile ei netede, aproape drepte și, liniștindu-se puțin, continuă să scruteze întunericul. Descriind un cerc, fascicolul de lumină al reflectorului se întoarse și mătură iarăși fundul cu razele lui albăstrui.

În acest scurt răstimp, crabii ajunseseră aproape de stâncă și încremeniră din nou orbiți de lumina puternică. Primele lor rânduri – intrate în spațiul întunecat unde nu ajungea lumina reflectorului – continuau să înainteze, și Pavlik desluși cum încearcă să se cațere pe povârnișurile ei abrupte. Inima i se opri în loc. Crabii vor deci să ajungă la el! Îl caută pe el, pe Pavlik! Lumina reflectorului îi orbește... Trebuie să opresc reflectorul! Pavlik apăsă pe butonul de pe piciorul reflectorului și fascicolul de lumină încremeni pe loc, smulgând de pe fund, din neagra beznă, un cerc uriaș de carapace roșii, cu o întreagă pădure mișcătoare de foarfece. Dar în lumina difuză din jur, Pavlik observă o vagă mișcare neîntreruptă.

Crabii porniseră să încercuiască stânca! Mulțimea lor întunecată se rostogolea repede pe fund, ocolind stânca din ambele părți. Pavlik se întoarse brusc și, împiedicându-se cu piciorul de cablul întins de la lada cu acumulatoare spre reflector, era gata să cadă.

Abia ținându-și echilibrul, Pavlik privi în jos și încremeni: crabii porniseră la atac! Se cățărau unul peste altul, formând o piramidă cu baza lată și, treaptă după treaptă, se înălțau cu repeziciune în sus. Pavlik încremenise și gânduri fără șir începură să-i frământe creierul: „Să cer ajutor... Dar tovarășii sunt acum departe... Până vin, e prea târziu... Crabii vor ajunge sus! Ce să fac! Ce să fac?! Dar tovarășul Șelavin poate că-i rănit. Totuna-i... La dânsul se pot duce mai târziu...” Era gata să strige, să-l cheme pe comisar.

Dar un gând neașteptat îi aduse ușurare. Inima începu să-i bată de bucurie:

„Elicea!... Sacul din spate!... Mă înalț deasupra stâncii, și gata! Foarte simplu!... Nici un crab nu mă va ajunge!”

Pavlik își îndreptă repede mâna spre tabloul de comandă. Când să apese însă pe butonul salvator, degetele îi încremeniră.

„Dar reflectorul?... Să las reflectorul? Să părăsesc postul? Crabii pot să rupă cablurile. Detașamentul va fi lipsit de lumina farului! Nu, nu! Pentru nimic în lume! Ce-i de făcut?”

Pavlik aruncă o privire în jos.

Piramida creștea cu repeziciune, ajungea tot mai aproape de vârful stâncii.

Ca un torent viu, crabii se cățărau cu pădurea lor de foarfece uriașe și îngrozitoare, ridicate în sus. Încă două trepte și vor fi sus, îl vor trânti jos și...

Deodată Pavlik se dojeni singur: „Prostule! Cum ai putut să uiți?... Cum ai putut să-ți pierzi firea în halul ăsta?”

Smulse de la centură pistolul ultrasonor, îl îndreptă spre piramida crabilor și apăsă pe primul buton, deasupra – „țintă organică”. Rândurile de sus ale crabilor înțepeniră, picioarele lor strâmbe și lungi se chirciră, iar foarfecele ridicate căzură fără vlagă în jos. În clipa următoare, toată piramida se nărui ca un castel din cărți de joc. Crabii morți se rostogoleau jos. Fără să-și dea seama, Pavlik începu să râdă încet, mânuind cu satisfacție pistolul de la dreapta la stânga și înapoi, tot mai departe și mai departe de stâncă. Nimiciți de undele sonore ale pistolului, șirurile de crabi cădeau la fund de parcă le-ar fi retezat cineva picioarele. Uitând de toate, răzbunându-se pentru spaima prin care trecuse, Pavlik secera necruțător cu coasa lui invizibilă hoardele de asediatori.

Deodată Pavlik auzi un scrâșnet puternic de metal. Din pricina unei smucituri puternice, el se clătină și era cât pe ce să cadă. Întoarse capul. Un crab uriaș, înalt de mai bine de o jumătate metru, îi încleștase genunchii cu foarfecele și, sprijinindu-se cu picioarele de stâncă, îl trăgea cu o putere de neînchipuit spre cealaltă margine a platoului. De acolo se îndreptau spre el o mulțime de foarfece, nenumărate picioare subțiri ca sârma de oțel și cu gheare în vârf se ridicau în sus. Înainte de a-și fi putut da seama ce se întâmplă, pe platou năvăliră mai mulți crabi care se și năpustiră asupra lui. Din nou se auzi un scrâșnet îngrozitor, care-ți pătrundea până-n măduva oaselor; o smucitură puternică de celălalt picior și Pavlik, strângând spasmodic pistolul în mână, căzu în genunchi. Dându-i drumul de picior, primul crab îi încleștă repede cu foarfecele brațul lângă cot. Țeava pistolului se nimeri îndreptată exact în pieptul cu carapace al crabului. Doar o clipă ochii băiatului priviră țintă în ochii animalului și pe dată foarfecele crabului se desfăcu, picioarele-i se îndoiră și el căzu pe platoul stâncii, mișcându-și în agonie mustățile lui lungi. Pavlik îndreptă pistolul

împotriva celorlalți dușmani care veneau mereu și-l atacau. Nici nu apucau să se apropie, că și cădeau în genunchi, striviți parcă de o forță nevăzută, și nu se mai sculau. Mânuind febril pistolul, Pavlik nici nu observă când a scăpat din strânsoarea îngrozitoare a celuilalt crab care-i încleștase genunchiul. Sări în picioare și alergă spre cealaltă margine a platoului. Acolo zări o altă piramidă pe care se ridicau cu stăruință în sus, noi și noi valuri de asediatori. Ucigătoarele unde sonore distruseră în câteva clipe și această piramidă. Continuînd să mânuiască în zig-zag țeava pistolului asupra mulțimii de crabi ce mișunau pe fund, cu cealaltă mână Pavlik apăsă pe butonul reflectorului aplecat în jos, să se rotească, dându-i numărul maxim de turații. Conul de lumină porni repede să măture circular fundul, până aproape de poalele stâncii, iar în urma lui, ținându-se strâns de el, raza sonoră împrăștia moartea. În cele din urmă, în mijlocul hoardelor de atacatori se iviră primele semne de învălmășeală. Ba ici, ba colo, la apropierea razei, crabii o luau la fugă în toate părțile, dând buzna unii peste alții și trecând peste spinările rândurilor din spate, căutau să scape în beznă de raza aducătoare de moarte.

Reflectorul mai descrise câteva cercuri tot mai largi și, în cele din urmă, Pavlik zări fundul văii acoperit numai de trupurile crabilor morți, iar departe văzu în lumina difuză din jurul fascicolului albăstrui ultimele șiruri de crabi, care se retrăgeau cu repeziciune...

Pavlik lăsă jos pistolul. Mâinile și picioarele îi tremurau, apoi tot corpul începu să i se zgâlțâie și-l trecură sudorile. Băiatul abia se mai ținea pe picioare.

Complet istovit, gata să-și piardă cunoștința, se lăsă pe lada cu acumulatoare și închise ochii.

– De ce nu relevezi Pavlik? auzi deodată un glas îndepărtat și înăbușit, care trecea parcă prin vată. Ce faci? ai adormit?

Pavlik se trezi.

– Am înțeles, relevez, răspunse Pavlik tărăgănat, ridicându-se anevoie în picioare.

Creierul îi era parcă învăluit în ceață, pricepea greu și acționa ca în vis.

Curând, în raza reflectorului care luneca pe fund apăru silueta voinică a lui Skvoreșnea. Se apropia obosit de stâncă și deodată rămase locului, ca înlemnit.

– Ce-i asta, Pavlik? strigă el uimit, arătând cu mâna spre trupurile care acopereau fundul.

– Crabii... răspunse Pavlik sleit de puteri și se lăsă din nou pe ladă. M-au atacat... N-ați găsit nimic, Andrei Vasilievici?

– Nu! Dar ia spune, ce s-o-ntâmplat aci?

Pavlik însă n-avea când să-i povestească. Toți îi cereau relevmente: și Matveev, și Marat, și zoologul, toți oamenii detașamentului. În sfârșit din beznă se desprinse și comisarul, care venea ultimul. Toți mergeau încet, obosiți și mâhniți de insuccesul căutărilor. Nimeni nu-l găsise pe Șelavin, nimeni nu dăduse nici măcar de vreo urmă a lui... Apropiindu-se însă și auzind exclamările și întrebările pline de înflăcărare ale lui Skvoreșnea, fiecare se grăbi să ajungă la punctul de adunare, nedumerit și îngrijorat. Apoi venindu-și în fire, Pavlik le povesti grăbit și fără șir cum a rezistat la asediu. Exclamările lor de uimire nu mai luau sfârșit.

Îngrijorarea zoologului pentru soarta lui Șelavin ajunsese la culme. Nu se putea împăca de loc cu gândul că o nenorocire ireparabilă a putut să se abată asupra prietenului său savant. La aceasta se mai adăuga și supărarea că nici de astă dată n-a izbutit să vadă cu ochii lui în acțiune, acești crabi extraordinari, necunoscuți până atunci științei. Nici măcar trupurile lor nu le putu cerceta ca lumea, întrucât la prima atingere ele se desfăceau, transformându-se într-o masă informă, ce se risipea în apă. Undele ultrasonore nimiciseră orice

legătură dintre moleculele organismelor lor, provocând o totală dezagregare a materiei.

Și acest Chiasmodon niger!... „Piratul negru!”... Un peștișor mic, o nimica toată, învinge și înghite o pradă de trei ori mai mare decât el, printr-o metodă necunocută încă științei! Această tainică și neobișnuită metodă de vânătoare, în loc să o observe el, savantul, trebuia să afle din gura unui băiat, aproape copil, care poate că nici nu e în stare să i-o descrie în întregime! O zi nenorocoasă! Îngrozitoare... Da, da, îngrozitoare zi!

Zoologul privi în jur, învăluindu-i cu privirea încețoșată pe tovarășii lui care, adunați la poalele stâncii, discutau cu înflăcărare evenimentele zilei acelea, când deodată începu să strige, plin de îngrijorare:

– Unde-i Gorelov, tovarăși? Gorelov nu s-a întors încă!...

Toți se uitară buimăciți mai întâi la zoolog, apoi în jurul lor.

Într-adevăr, Gorelov nu se afla printre ei.

Capitolul III
Îngropați în nămol

Durerea dela picior îi trecuse fără urme. Spintecând apa cu umărul, Gorelov pășea prin defileul de piatră ce urca simțitor în sus, strecurându-se printre bolovanii care acopereau fundul. Pereții accidentați ai văgăunii, cu o mulțime de ieșituri, aici se apropiau, aici se îndepărtau.

După un sfert de oră de mers continuu, la o cotitură, se trezi pe neașteptate în fața unui perete neted, cioplit parcă de un topor gigantic. Nu mai putea merge mai departe, așa că trebuia să se întoarcă. Apropiindu-se de ieșire, Gorelov se opri și chibzui: Până se întorc ceilalți tovarăși din cercetări va mai trece multă vreme. N-ar fi mai bine oare să folosească acest timp pentru cercetări în alte văgăuni? Da, n-ar fi rău... din toate punctele de vedere... Și pe lângă asta, ce ar fi să-l găsească pe Șelavin, tocmai el, Gorelov? Își imagină limpede ce triumf va fi pentru el. De altfel nu-i mai puțin adevărat că-i era milă de acest om sincer, înflăcărat și naiv ca un copil. Ăsta-i desigur un fleac, totuși îi părea rău...

Coti hotărât spre dreapta, trecu prin fața defileurilor patru și cinci pe care le cercetau Matveev și Belogolovâi și se afundă în cel următor, în al șaselea.

Curând, Gorelov observă să apa din jurul lui e tot mai tulbure, iar lumina felinarului, tot mai neputincioasă, căpătă o nuanță galbenă, apoi portocalie. Pe fund, la început numai în șanțuri și în locurile joase, apoi și pe locurile netede, găsi nămol, un nămol tare, bătătorit. Cu fiecare pas, grosimea stratului de nămol creștea mereu și norii de mâl ce se ridicau de sub picioarele lui se îngroșau tot mai mult.

„Dar curentul!... îl străfulgeră un gând prin minte. Oare curentul nu ajunge și aici?”

Pereții se apropiau unul de celălalt, proeminențe ale lor ieșeau tot mai mult în afară, iar uneori se uneau deasupra capului lui Gorelov. De altfel se vedea că înălțimea acestor pereți și îngustimea defileului se datorau stratificării nămolului, care de la un loc acoperea tot mai des defileul ca niște căciuli uriașe. Uneori, când trecea pe sub arcadele de nămol, ce se bolteau deasupra, bulgări mari cădeau, topindu-se înainte de a ajunge jos.

Lui Gorelov nu-i păsa de toate astea. În el creștea credința că aici, și numai aici, trebuie să-l caute pe Șelavin. Doar văzuse cu ochii lui cum s-a tulburat apa în valea principală, după ce s-a auzit bubuitura. Se strecura printre ieșiturile pereților, se târa peste bolovanii de piatră. Tâmplele îi zvâcneau, sudoarea iî acoperea fața, răsufla tot mai anevoie și începu să gâfâie. Acoperișul era acum neîntrerupt. Înainta ca printr-un tunel.

Din ceața portocalie se desprinse deodată în față o movilă înaltă de nămol. Cu mare greutate, Gorelov începu se urce. Nămolul nu era ca acela pe care-l întâlnise până acum. Picioarele i se afundau adânc, tălpile nu găseau sprijin. Cu sforțări neînchipuite, Gorelov se târî până sus, pe culmea movilei, și se ridică în picioare, intrat până peste genunchi în mâl. Gâfâind, își roti privirea în jur și, înălțând ochii, văzu deasupra capului său o boltă. Aspectul bolții îl uimi pe Gorelov. Nu era de granit, negru și strălucind slab în lumina felinarului, ci de o culoare cenușie ca a cimentului umed, de o formă absolut neregulată. Părea că vremea nu apucase încă să netezească contururile aspre și colțuroase ale bolții care se căsca întocmai ca o rană proaspăt deschisă. Gorelov se răsuci în spațiul strâmt al văgăunii, lovindu-se tare, zgomotos, cu cotul metalic de o ieșitură a peretelui. În aceeași clipă, zări cu groază în boltă o crăpătură îngustă, șerpuitoare, care apăruse pe neașteptate. N-apucă să facă vreo mișcare, și un

enorm bloc cenușiu se desprinse cu zgomot ușor de pe boltă și căzu jos. Gorelov simți o lovitură puternică care-l trânti, și o durere ascuțită în tâmplă.

„Surpătură...” îi trecu prin minte un gând aproape nepăsător și totul dispăru în ceața neagră care-i învălui conștiința...

Se trezi zăcând pe o coastă. În poziția în care fusese strivit de blocul de nămol desprins din boltă. Gorelov făcu o sforțare pentru a se ridica, dar căzu înapoi istovit.

„Mi se pare că sunt rănit... Dar rana nu cred să fie serioasă... Nu mă doare... m-am lovit de muchia telefonului... Ce-i de făcut? Oare e gros stratul de nămol de deasupra mea?... Trebuie să cer ajutor... Singur nu pot ieși de aici”.

Slăbiciunea îi cuprinse și mai mult trupul, capul îi căzu într-o băltoacă lipicioasă de sânge încă cald. Gorelov închise ochii și câteva clipe rămase sleit de puteri, fără gânduri.

„Bu-bu-bu... bu-bu-bu... bu-bu-bu...” se auzi de undeva un bombănit nedeslușit.

„Trebuie să cer ajutor...” se întoarse Gorelov la gândul dinainte, dar nu avea putere să pronunțe nici un cuvânt. Nu putea decât să asculte aceste sunete neînțelese care păreau că sunt ecoul zvâcnetului din tâmple. Bombănitul se opri brusc, dar capul tot îi mai vâjâia.

Încercă să vorbească.

– Alo!... răsună sub cască glasul lui slab și înăbușit. Alo! Vorbește... Gorelov...

Tăcu și ascultă atent. Nici un răspuns.

„Nu mă aude nimeni... Vorbesc prea încet... Trebuie să vorbesc mai tare...” gândi Gorelov, căutând să se liniștească. După o clipă, adunându-și forțele strigă – sau cel puțin așa i se păru lui – din răsputeri:

– Tovarăși!... Veniți încoace... Ajutor! Sunt îngropat... Surpătură!...

Istovit de această sforțare tăcu din nou și ascultă cu încordare. Inima îi bătea să-i spargă pieptul.

O tăcere fără margini, netulburată, domnea în jur.

Gorelov zăcea nemișcat, cu ochii închiși, și treptat gândurile începură să-i revină:

„Nu mă aud... De ce?... S-a stricat oare aparatul de radio?... Ce-i de făcut?... Ce să fac acum?..." Gândul acesta îi revenea tot mai stăruitor în minte.

„Bu-bu-bu..." se auzi din nou murmurul înăbușit de undeva de jos. Speriat, Gorelov ridică capul, depărtându-l de pereții căștii. Sunetele nedeslușite încetară. Gorelov era încredințat că n-a fost o halucinație, că nu e nici zgomotul căștii de radio și nici zvâcnetul sângelui în tâmple, cum i se păruse mai înainte. Nu, sunetele veneau de undeva din afară, de jos, cineva sau ceva. parcă trăia, făcea ceva, se mișca acolo, sub el. Ascultă multă vreme, cu răsuflarea tăiată. Dar liniștea domnea netulburată de nimic.

Obosit, Gorelov își lăsă capul jos. Ce-l mai așteaptă acum? Ce nouă primejdie se ascunde aici, în fundul acestor adâncimi necunoscute și perfide? În fața noii amenințări, Gorelov uitase că e singur și că tovarășii lui nici nu bănuiesc unde se află. Își aduse în treacăt aminte de crabul care îl prinsese pe Pavlik de picior... Și în nămol trăiesc, se hrănesc și se înmulțesc o mulțime de animale de fund. Tot felul de goloturii, de arici de mare... Dar toate astea-s fleacuri. Nu poate oare să apară și aici ceva îngrozitor, cu totul neașteptat pentru tânăra și oarba oceanografie? Ce a știut ea, de pildă, despre acești crabi gigantici?...

„Bu-bu... bu-bu... bu-bu... bu..."

Gorelov nu mai putu să-și dezlipească urechea de cască. Dar nu mai încăpea nici o îndoială: sunetele înăbușite veneau hotărât de jos, cu întreruperi scurte, ba apropiindu-se parcă, ba

depărtându-se. De îndată ce Gorelov înălța capul, ele dispăreau, când însă atingea urechea sau tâmpla de cască, se auzeau din nou.

Gorelov nu mai avea acum decât un singur gând, un gând care pusese stăpânire pe el: cum să evite întâlnirea cu această nouă și necunoscută primejdie care-l amenința?

Dar de ce trebuie neapărat să fie primejdie? Poate că e numai vreo vietate inofensivă, care sfredelește în granitul fundului. Și el se teme de ea fără nici un motiv! Doar spunea odată Lord că există un fel de moluște care-și scobesc culcușul sau chiar întregi vizuine în cele mai tari stânci de lângă țărmuri. Poate că zgomotul acesta nu-i decât ecoul frecării sacadate a valvulelor unei scoici, sau poate a altor dispozitive cu care sfredelește rocile dure.

Gorelov se liniști și mai mult când își dădu seama că sunetele acelea supecte nu se aud nici mai tare, nici mai clar... Ceea ce înseamnă că sursa lor nu se apropie de el și nici nu are această tendință. Da, da... Mai mult ca sigur că e munca pașnică a vreunui animal care-și vede de treaba lui. Ar fi bine însă dacă s-ar putea convinge de acest lucru... Dar cum?

În timp ce tot chibzuia astfel, Gorelov se odihni destul de bine. Cu forțe noi, încercă să se ridice, dar pesemne că era acoperit de un strat gros de nămol, pe care nu era în stare să-l miște. În lături, însă, masa umedă și moale putea fi ușor pătrunsă.

Gorelov încercă să iasă, strecurându-se printr-o parte unde nămolul i se părea mai moale. Simțindu-se în puteri – cât te poți simți în puteri într-o asemenea situație – Gorelov nu se mai gândea la sunetele care răzbăteau din când în când până la el. Nici nu-l mai deranjau. Începu să dea puternic din mâini, trăgând bulgării de nămol cu palmele lui largi de metal și vârându-i mereu sub el. Rezultatele muncii din primele clipe îl

încurajară mult de tot. În fața lui se formă un gol nu prea mare, slab luminat de felinarul mânjit de nămol. Cu forțele înnoite de speranță, începu să se miște într-acolo. După o jumătate de oră de muncă încordată, Gorelov se târî în felul acesta aproape jumătate da metru. Se învrednici chiar să deschidă capacul tabloului de comandă de pe centură și, apăsând pe butonul „hrană”, sorbi câteva înghițituri de cacao fierbinte. Cât de mult îi era acum recunoscător lui Skvoreșnea pentru prevederea și grija lui! Aerul era minunat, iar oxigenul lichid, de bună seamă că-i va ajunge încă pentru multă vreme.

Făcu o mică pauză, pentru a se odihni apoi se apucă de lucru cu o nouă energie. Dar n-apucă să înainteze nici câțiva centimetri când, pe neașteptate, degetele lui metalice scârțâiră, dând peste ceva tare ca piatra. În prima clipă înlemni, dar, crezind că e vreun bolovan acoperit de nămol, se apucă să-și croiască drum în sus de-a lungul lui. Muncea cu râvnă, făcând doar scurte pauze pentru a se odihni, dar bolovanul de piatră nu se mai termina, continuînd să urce în sus, neted, fără proeminențe. Atunci își dădu seama că în fața lui se află peretele de granit al văgăunii. Toată munca lui fusese zadarnică.

Îl cuprinse desperarea. Lăsă capul cu casca pe nămol și, sleit de puteri, începu să se cutremure din tot trupul, zguduit parcă de un plâns în hohote înăbușite.

Deodată își veni în fire. Cât oxigen i-a mai rămas oare? Oare cât a zăcut fără cunoștință după surpătură? Zece minute sau zece ore? Oricum, orele de viață îi erau numărate! N-are dreptul să stea cu mâinile în sân. Trebuie să lupte până la capăt!

„Bu-bu-bu... bu-bu-bu...” se auzi de jos mormăitul cunoscut.

Cu o energie plină de deznădejde, Gorelov se apucă din nou de lucru. Dar acum, în mod

inconștient, începu să scormonească în jos. De ce? Nici el nu-și dădea seama.

Intră aproape până-n brâu în vizuina pe care și-o făcuse. Acoperit de noroi, felinarul abia mai lumina micul spațiu din fața lui. Mâinile îl dureau, sudoarea îi curgea pe față, orbindu-l. Să mai facă vreo câteva mișcări și o să se odihnească. Deodată degetele-i lunecară pe ceva neted și sub el se auzi un scrâșnet subțire.

Degetele începură să curețe nămolul de pe piedică... Inima, gata să-i sară din piept, începu să bată cu o putere nebună. Ce-i asta? Ce înseamnă asta? O lopată? Cu neputință! Înainte de a-și putea da seama ce se întâmplă, pe neașteptate, aproape de tot, auzi de jos mormăitul cunoscut, și în clipa următoare, din acest murmur înăbușit desluși destul de limpede cuvântul:

– Drace!...

Aruncat parcă de o izbitură puternică, Gorelov sări înapoi în golul pe care și-l săpase și începu să strige din răsputeri:

– Șelavin!... Șelavin!... Dumneata ești?

– În persoană. Dar cine-i acolo?

– Eu, eu sunt! Eu, Gorelov. Dumnezeule! Vă căutăm... Eu sunt îngropat...

– Dar eu nu sunt? Ei și?

Trecând prin metalul costumelor de scafandru, cuvintele lui Șelavin, deși surde, se auzeau totuși destul de deslușit și dovedeau un calm de invidiat, ba chiar prezența unei anumite doze de umor. Pe cât se pare, curajosul savant era departe de deznădejde și nu-și pierduse prezența de spirit nici într-o situație atât de gravă. Gorelov își aminti de obiceiul oceanografului de a vorbi singur cu glas tare, atunci când era prins într-o lucrare interesantă; de asemeni, exclama cu glas tare când nu-i reușea vreun lucru ori când era prea încântat de ceva. Și iată că acest obicei nu-l părăsise nici acum, când se trezise îngropat în nămol. Tot bombănind, el își căuta liniștit salvarea.

Fără nici o îndoială că sunetul care-l speriase atât de tare pe Gorelov era monologul lui. Gorelov izbucni în râs...

– Cum te simți, Ivan Stepanovici? N-ai pățit nimica?

– N-am nici pe naiba! Dar iată-mă și cârtiță. Îmi croiesc drum spre ieșire... Ce să fac?... Dar dumneata?

– Sunt ușor rănit... Nimic grav. Am scormonit și eu, dar am dat peste un perete de granit și acum nu mai știu încotro s-o apuc.

– În ce parte te îndrepți?

– Cum, în ce parte? Firește... drept înainte.

– Ce-nseamnă aia: înainte? Dar ce, dumneata n-ai busolă, dacă îmi permiți să te întreb?... Ori te pomenești că nu știi să te folosești de ea? se auzeau întrebările oceanografului, rostite pe cunoscutul ton enervat, care acum însă părea pur și simplu fermecător.

Chiar așa! Cum a putut să uite de un lucru atât de simplu, dar atât de necesar în situația în care se află? Fără să spună o vorbă, scoase mâna din noroiul de nămol și ducând-o la ochi se uită la busolă.

– Peretele e spre nord, Ivan Stepanovici.

– Foarte bine! Atunci ia-o spre apus, de-a lungul peretelui. Acolo-i ieșirea. Bolta s-a prăbușit asupra mea când eram în mijlocul văgăunii, aproape de ieșire. Cred că e o movilă întreagă deasupra noastră. Ia-o spre apus, la un metru de perete, altfel dai de o ieșitură și o să trebuiască să o ocolești. Chiar sub ieșitura asta am găsit aur... Un minunat teren aurifer.

Ascuțitul spirit de observație al savantului, obișnuit să observe totul atunci când studiază vreun teren, se dovedi în momentul de față salvator.

Prizonierii nămolului porniră cu forțe noi să-și facă drum. Suflând din greu și gâfâind, Șelavin vorbea într-una, ba văicărindu-se că a pierdut

terenul aurifer, ba povestind cu entuziasm despre o neobișnuită formă octoedrică a bucăților de aur nativ, care, de bună seamă, erau de origine hidrotermică...

– Este un caz foarte rar, spunea Șelavin. Îți dai seama ce interes va stârni în lumea științei? Ei, drăcie! Nămolul e atât de moale, încât dacă n-am avea costumele am putea să ne înecăm în el!...Absolut!... Pesemne că ne apropiem de straturile exterioare ale movilei, de ieșire... De altfel bine că am apucat să pun în geantă câteva bucăți minunate din aurul acesta nativ. Sunt mari și frumoase, cristale pure de formă octoedrică... O raritate! N-a mai întâlnit nimeni cristale de aur de această formă...

– Ivan Stepanovici – îl întrerupse Gorelov – de ce nu mi-ați răspuns la chemări? Nu cumva vi s-a stricat aparatul de radio?

– Surpătura s-a produs chiar în clipa când am terminat convorbirea cu submarinul și mă pregăteam să reiau legătura cu voi. Tabloul meu de comandă era deschis și s-a umplut cu nămol... mi s-au murdărit și conjunctoarele. Aparatul dumitale merge?

– Nu, nu merge și nu pricep de ce. Pesemne că m-am lovit cu tâmpla de receptor și l-am stricat.

– Tot ce se poate... Dar cu rana cum stai?

– Nu mai curge sânge. S-a oprit de mult. Simt numai o durere în tâmple. Dar nu-i nimica grav...

– Ce-ai spus? N-am auzit ce-ai spus la urmă. Pesemne că ți-ai dezlipit capul de cască și sunetele nu ajung Ia urechile mele.

– Da... Așa e.

– Păi vezi?... Cred că în curând o să ies de aici. Nămolul s-a subțiat de tot. Dar dumneata cum stai?

– În jurul meu, nămolul e la fel ca înainte. Tot atât de gros. Nu pot să manevrez repede. Nu-mi mai simt mâinile... Și mă înăbuș...

– Nu-i nimica! Mai rabdă puțin, dragul meu! Să scap eu de aici, și-ți ies în întâmpinare. Mai odihnește-te puțin. N-ai de ce să te grăbești. Bea puțină cacao, să mai prinzi puteri.

O, nu! De odihnă îi arde lui!? Gorelov se grăbea muncind din răsputeri. Cu cât salvarea era mai aproape, cu atât ardea de nerăbdare să ajungă la ea. Scurma nămolul, epuizând până la ultimul strop de energie. Din când în când o ceață îi învăluia cunoștința; nu mai auzea glasul lui Șelavin, dar continua aproape automat să dea din mâinile-i sleite de puteri și, centimetru cu centimetru, se târa înainte spre salvare, spre viață.

– În sfârșit! Uf! În sfârșit! Ies din nămol! auzi el glasul liniștit și triumfător al oceanografului.

Părea că salvarea e pentru el un lucru dinainte știut, și că toată această tragică întâmplare o socotește ca un fel de experiență științifică, de rezultatul căreia nu s-a îndoit nici o clipă. Totul merge așa cum trebuia să meargă, experiența a reușit. Spiritul de observație, cumpătul și sângele rece fuseseră intens puse la contribuție, și acum, satisfăcut, putea să se îndrepte din șale și să răsufle ușurat: „Uf!”

Gorelov îl vedea acum pe savant într-o lumină cu totul nouă. Încerca pentru el un sentiment de admirație și recunoștință. Reieșea că rolurile s-au schimbat: el pornise să-l salveze pe savant și când colo Șelavin îl va salva pe el.

– Ivan Stepanovici... dragul meu... izbucni în șoaptă Gorelov.

Nici un răspuns. Fără să-și dezlipească ceafa de cască, Gorelov asculta încordat. A plecat oare? De bucurie să-l fi părăsit? Îl cuprinse o spaimă nebună, dar în clipa următoare auzi glasul repezit al lui Șelavin, tonul nesuferit, dar apropiat și drag:

– Ei, cum merge, tovarășe Gorelov? Trebuie să bag vârful căștii în movilă, ca să pot vorbi cu dumneata... Încep să mă strecor în întâmpinarea dumitale. Înaintez la un metru de perete și un

metru mai sus de ieșirea mea. Stai liniștit. Odihnește-te. Eh, ce rău îmi pare că nu am o lopată! Dar și așa merge repede.

Trecu totuși aproape o oră până dădu pe sub nămol de casca lui Gorelov. Șelavin era nevoit să-și croiască singur drum până la el: în ultima jumătate de oră, Gorelov nu mai răspunse la întrebările oceanografului. Înainte de a fi ajuns Șelavin în preajma lui, Gorelov își pierduse cunoștința. Sleit și el de puteri, apăsat de o greutate de neînchipuit, Șelavin izbuti să-l scoată de sub movila de nămol și-l întinse la poalele ei. Deschizând tabloul de comandă de la centura lui Gorelov, apăsă pe un buton pentru a-i trimite în cască un puternic șuvoi de oxigen. Dar nici acest șoc, de obicei miraculos, nu dădu rezultate. Gorelov nu-și revenea în fire. Atunci, renunțând la odihnă, după ce sorbi câteva înghițituri de cacao, pentru a mai prinde puteri, oceanograful luă trupul lui Gorelov în spate și porni pe valea principală. Dar o oboseală neînchipuită puse curând stăpânire pe el: era aproape sleit de puteri. Abia mișcându-și picioarele și învingând cu greu rezistența apei, înainta pe fundul plin cu bolovani de piatră, trecând peste ei și strecurându-se, cu corpul neînsuflețit al lui Gorelov în spate, prin strâmtoarea întortocheată a văii. Nu mai era în stare să se mai gândească la nimic și nici măcar să se mai bucure că a scăpat din primejdie nu mai putea, când iată că în depărtare licări lumina salvatoare a reflectorului. Curând, câteva siluete omenești se repeziră în întâmpinarea lui, gesticulând desperate. Adevărata satisfacție, aproape fericirea, Șelavin o simți abia atunci când, ușurat de povara trupului lui Gorelov, închise ochii și pierzându-și pe jumătate cunoștința, putu să se lase în brațele întinse ale tovarășilor lui...

Capitolul IV
Două taine descoperite

După bombardamentul din Marea Sargaselor, submarinul se deplasă douăsprezece zile și douăsprezece nopți la rând, cu mici staționări necesare cercetărilor. În acest timp, cei doi savanți, cu ajutoarele lor, studiară munții submarini precum și uriașa întindere a fundului oceanului între lanțul de munți și povârnișul continentului african. Descoperiră numeroase dealuri, multe vâlcele adânci și chiar câțiva munți care se înălțau mult deasupra fundului. Multiplele însemnări ale lui Șelavin prezentau un tablou complet asupra regimului termic al straturilor de apă de mare adâncime și al celor din apropierea fundului, asupra densității apei, a salinității și compoziției ei chimice. Mostrele de rocă muntoasă și de mâl, găsite de Șelavin limpezeau acum multe capitole neclare din istoria geologică a Oceanului Atlantic.

În cabinetul biologic al zoologului creșteau cu o iuțeală amenințătoare colecțiile de reprezentanți noi, necunoscuți până acum, ai faunei de mare adâncime și de fund. Inima venerabilului savant se strângea însă de durere de fiecare dată când se uita la borcanul pus la loc vizibil pe masa lui de lucru și la uriașa, dar nearătoasa scoică pe care o ținea mereu alături de el. În borcan, deschis amenințător, se afla un foarfece roșu ca sângele, acoperit cu umflături și peri rari: cleștele uriașului crab tăiat cu toporișca de Gorelov. Scoica era un exemplar unic, încă necunoscut, dintr-o nouă clasă a lamelibranhiatelor, clasă care va purta numele zoologului sovietic Lordkipanidze. Din păcate, cele mai minuțioase cercetări ale zoologului, ale lui Țoi, Marat, Skvoreșnea, Gorelov și Pavlik, făcute la fiecare stație de mare adâncime, n-au dus la nici un rezultat. Dar nu numai zoologul și credincioșii lui tovarăși de muncă doreau cu înfrigurare să găsească măcar încă un exemplar din

neobișnuita moluscă; această manie cuprinsese aproape întreg echipajul. Ba interesul pentru molusca misterioasă se aprinse și mai mult când zoologul anunță că studiind structura corpului și compoziția chimică a sângelui moluștei, Țoi a găsit în sângele ei o mare cantitate de aur solubil, care făcea de altfel ca greutatea moluștei să fie cu totul neobișnuită.

Țoi continua neobosit, cu pasiune, să examineze resturile moluștei, păstrate de el cu multă grijă. Părea că totul fusese studiat. Și structura, și compoziția chimică, și tubul digestiv cu resturile de hrană, și sistemul muscular, sanguin și nervos, și aparatul de reproducere, totul fusese studiat de către Țoi, sub supravegherea zoologului. În ceea ce privește prezența aurului în sânge, savantul ajunsese la concluzia că, probabil în regiunile unde aceste moluște trăiesc pe fund, se găsesc întinse zăcăminte de aur, la fel cu acela peste care a dat de curând oceanograful Șelavin. „Cred – spunea zoologul – că aurul acesta dizolvat cine știe din ce pricină în apa mării, a trecut încetul cu încetul în sângele vietății”.

Țoi continua totuși să studieze cu sârg resturile misterioase ale moluștei, fără să spună nimănui ce anume urmărește, căutând să lucreze la ele singur, când nimeni nu era în laborator. Alteori, însă, zile întregi nu se atingea de această lucrare și umbla preocupat prin laborator ori, lăsând totul baltă, se îmbrăca în costumul de scafandru și pleca să hoinărească pe fundul oceanului, singur sau împreună cu Marat și Pavlik.

În ziua aceea când, ridicându-se desperat, răsturnă cu ciudă scaunul cu trei picioare și începu să umble de colo colo, zbârlindu-și părul, apariția lui Marat îl bucură foarte mult.

– Ce-i cu tine, Țoi? Ce faci singur aici? îl întrebă Marat, aruncându-și privirea asupra mesei de laborator, pe care se vedea lucrarea lăsată

neterminată. Dacă n-ai chef de lucru, hai cu noi pe fund. Am treabă acolo cu Skvoreșnea.

– Hm! „N-am chef de lucru!”... repetă Țoi enervat și, nemaiputându-se stăpâni, strigă cu desperare: Ăsta-i chin nu lucru!...

– Da, am observat eu că uneori ești foarte prost dispus, îi spuse Marat, căutând să-l liniștească.

– Te obsedează uneori o idee și nu-ți dă pace nici zi, nici noapte... începu Țoi cu glas reținut, lăsându-se pe un scaun și strângându-și tâmplele în mâini. Ba ți se pare că ai prins firul cel bun, ba îți scapă, din mâini de crezi că-și bate joc de tine... Dacă ai ști cât e de greu! Credeam că sunt în pragul unei mari descoperiri, și când colo!...

– Descoperire? sări în sus Marat, ca un cal de luptă care își ciulește urechile la primele sunete ale goarnei. O, Țoi! Dacă nu-i un secret...

Ochii-i prinseră a străluci, glasul îi era mieros, plin de rugăminte, iar moțul neastâmpărat de pe creștetul capului se zbârli și mai avan, în chip de întrebare materializată.

Țoi zâmbi cu amărăciune.

– Din păcate e mai repede o presupunere decât o descoperire... Vis al unui om plin de pasiune, dar lipsit de experiență.

– Nu-ți pierde curajul, Țoi dragă, rosti înfrigurat Marat, și, ridicând scaunul răsturnat de Țoi, se așeză alături de el și-i puse mâna pe genunchi. Numai oamenii pasionați fac adevărate și mari descoperiri. Despre ce-i vorba? Spune-mi! Spune-mi și mie!...

Țoi tăcu din nou un răstimp apoi, după o oarecare șovăială, începu:

– Când Arsen Davidovici ne-a explicat despre eventuala prezență a aurului dizolvat în sângele acestei afurisite moluște Lordkipanidze, eu în sinea mea mă îndoiam. Eventualitățile sunt rare în natură... Nu te poți bizui pe ele. Totul trebuie să aibă o explicație logică, firească. S-ar putea oare

ca aceste zăcăminte de aur să fie atât de dese pe fundul oceanului? Dar am văzut apoi... am citit că apele oceanelor sunt într-adevăr o gigantică mină de aur... Toate cele o mie trei sute de milioane kilometri cubi de apă din oceane sunt saturate de aur. Știai asta? Da, în apa mării se găsesc foarte multe elemente întâlnite în scoarța pământului. Bineînțeles, în cantitate mai mică, multe chiar în câtimi microscopice, dar se găsesc. Aici avem totul, începând cu hidrogenul, oxigenul, cea mai obișnuită sare de bucătărie, până la fier, argint, aur și chiar radium, fie în stare pură, fie sub formă de diferite combinații chimice cu alte elemente. În compoziția apei mărilor, rolul principal îl au desigur oxigenul și hidrogenul care, de altfel, formează apa pură. Nouăzeci și șase și jumătate la sută din greutatea apei de mare o constituie oxigenul și hidrogenul, dar mai găsești în ea și clor – doi la sută, natrium – 1,14 la sută, magneziu, sulf, calciu, brom, rubidiu – câteva sutimi sau miimi dintr-un procent, iar aurul, să zicem, cele mai infime părticele dintr-un procent. Dar dacă înmulțim aceste cantități infime de aur cu miliardele de tone de apă ale oceanelor lumii, ajungem la concluzia că în ea se află sute de milioane tone de aur.

– Eh, dacă am învăța să extragem aurul acesta! spuse Marat dus pe gânduri. Asta ar fi o adevărată valută forte! Un nesecat fond de aur pentru Uniunea Sovietică! Eu cred că o fi și încercat cineva să-l extragă; nu-i așa, Țoi?

– Sigur că da! Și încă de câte ori! Dar fără rezultate. Toate încercările au eșuat. Adică de extras au extras ei aur, dar, vorba ceea, mai mare daraua decât ocaua. Ca să obțină câteva miligrame de aur făceau cheltuieli, ca să zic așa, de un gram întreg de aur. Așa încât nu era convenabil. Ei, și la asta m-am gândit eu: dacă omul nu poate să extragă aurul din apa mării în cantități suficiente,

chiar cu ajutorul celor mai complicate metode, de ce n-ar face molusca acest lucru!...

– Aha! Va să zică asta e... făcu Marat, tărăgănându-și vocea. Dar... dar după cum ai spus chiar tu, în apa oceanului aurul se află într-un grad de concentrație slabă, pe când în sângele moluștei e într-o stare foarte concentrată. Nu-i totuna...

– Sigur că nu. Dar toate animalele și plantele din ocean nu se folosesc oare de elementele aflate în cantități infime în apa oceanului pentru formarea unor părți întregi din organismul lor? De pildă, calciul. În apa mării, calciul se află într-o cantitate abia de cinci la zece mii, iar în mărgeanul madrepor și norit, oxidul de calciu sau calcarul constituie cincizeci și trei la sută din greutatea brută, iar în unele moluște chiar peste șaizeci la sută. Sau siliciul... În apa mării se găsește în cantitate de una sau două la milion, iar în bureții silicioși, siliciul atinge până la nouăzeci la sută din greutatea lor brută! Există organisme de apă, în care concentrația unui oarecare element e de o mie de ori mai mare decât concentrația aceluiași element în apa înconjurătoare.

– Aha! Aha! Așa e! strigă Marat tulburat, răsucindu-se mereu pe scaun. Încep să înțeleg!... Spune, Țoișorule, spune...

– Și cum se petrec toate acestea? continuă Țoi, molipsit parcă de tulburarea lui Marat. Sărurile diferitelor elemente pătrund ușor prin învelișul subțire al organismelor de apă și se combină acolo cu substanțele organice. În felul acesta, ele trec în formă coloidală și, ca urmare, își pierd capacitatea de a mai ieși înapoi în apa înconjurătoare. Organismul reține aceste elemente, folosindu-le pentru hrană, pentru formarea scheletului scoicii și, uneori, pentru alte nevoi pe care noi nici nu le bănuim. Iată de ce m-am și gândit...

– Ura! Am înțeles! Zău, am înțeles! începu să strige Marat, sărind în sus de entuziasm. Minunat!

Genial! Afurisitele astea de moluște sug aurul din apa mării!... Și o să le facem să-l sugă pentru noi! Le vom preface în adevărate fabrici de aur! Țoi! Țoi, trebuie să-ți continui munca! Este o idee genială! N-ai dreptul s-o lași! Țara are nevoie de aur! Porți o mare răspundere...

– Îmi dau și eu seama, Marat, zise Țoi pe un ton de parcă și-ar fi cerut scuze. Ar fi o adevărată cetate de aur a socialismului! Dar ce să fac? De cincisprezece zile mă chinuiesc și nu iese nimic... Aproape că nu a mai rămas nimic din moluscă asta afurisită. Toată am ciopârțit-o. Dacă aș mai avea măcar un singur exemplar!

– Ți-l găsesc eu! strigă Marat, ridicând mâna sus. Îți jur că ți-l găsesc! Chiar dacă ar fi să-mi pierd o mână sau un picior! Că de cap, ce să mai spun, aproape că mi l-am pierdut... Dar pentru o astfel de descoperire merită să-ți pierzi și viața!

– Iar a început să țâșnească idei și descoperiri din tine, Marat? se auzi din ușă glasul zoologului. Intră repede în laborator și începu să îmbrace halatul lui albastru, de lucru. Ei, ia spune, ce descoperiri uluitoare ai mai făcut? Zi, că-mi place să te ascult...

Roșind și mutând din loc în loc eprubetele și retortele de pe masa lui, Țoi îi aruncă lui Marat priviri rugătoare. Acesta începu să râdă emoționat și, în același timp, bucuros:

– Nu, nu acum, Arsen Davidovici! Ideea se află încă în stadiul de prelucrare... Dar când problema va fi rezolvată, dumneavoastră cel dintâi o să aflați!

Zoologul desfăcu larg mâinile și schiță un gest de uimire.

– Ce-mi aud urechile, Marat! Și zi, te-ai apucat serios de treabă. Faci progrese uriașe în munca științifică. Foarte bine, prietene, foarte bine! Mă înarmez cu răbdare, am să tac și aștept...

– N-o să regretați, Arsen Davidovici! continuă pe același ton Marat și, întorcându-se

spre Țoi, îi propuse: Dacă n-ai nimic urgent de făcut, hai cu mine. Vreau să mai discutăm câte ceva... Și se adresă apoi zoologului: Ne dați voie, Arsen Davidovici?

Primind învoirea, tinerii prieteni dispărură pe ușă.

Nu se apucă zoologul bine de lucru, când Gorelov intră în laborator.

– Aha, scumpul meu pacient! îl salută bucuros savantul. Poftim, poftim, sunt totdeauna bucuros să te văd. Cum te simți?... Mai bine? Stai, stai aici, te rog!

Gorelov purta un halat lung, vărgat, și era bandajat la cap. Fața lui palidă-cafenie purta încă urmele bolii. Se așeză pe scaun.

– Mulțumesc, Arsen Davidovici! Numai datorită grijii dumneavoastră m-am pus pe picioare. Dar vă spun drept, mi s-a urât de moarte să mai stau în pat. Când îmi dați drumul?

– Mai ai, mai ai, dragul meu! Nu te grăbi. După ce ai să te vindeci complet, după ce ai să te întremezi, o să-ți mai facem câteva ședințe de electroterapie, câteva masaje, câteva băi de nămol cald, și gata. Am observat la dumneata o mică dispoziție spre reumatism și obezitate... Numai de n-ar fi ereditară, adăugă savantul cu amărăciune în glas, punând mâna pe genunchiul pacientului.

Se vedea cât de colo că nici prin gând nu-i trecea să scape din mâini un caz atât de rar în sărăcăcioasa lui practică medicală.

Gorelov plesni din palmele lui uriașe, ca într-o rugăciune, și începu pur și simplu să urle:

– Pentru numele lui dumnezeu, Arsen Davidovici! Fie-ți milă!... De unde obezitate? Ce reumatism? Fie-ți milă de memoria răposatei mele mame, că era slabă ca un țâr și a murit de congestie pulmonară.

– Ei vezi?... Vezi?... mormăi încurcat zoologul, aplecându-se asupra microscopului. A murit... Cu lucrurile astea nu te joci!

– Pe cuvântul meu, Arsen Davidovici, nu mai pot suporta! V-ați dus de atâtea ori pe fund fără mine, și eu putrezesc aici și turbez de invidie. Câte lucruri frumoase n-ați întâlnit! Nu, vă jur că nu mai pot să rabd! Să știți că dacă mă mai țineți, abia o să mă îmbolnăvesc serios. V-aș fi și dumneavoastră de folos. Doar știți cât de mult mă interesează...

– Hai, nu mai fi desperat, prietene, îl întrerupse savantul, mișcat. Să vezi ce frumos o să mai lucrăm noi împreună. Uite, peste trei zile vom face o stație de mai lungă durată pentru vreo cinci zile. E prevăzut în noul nostru plan de lucrări. Îți promit că acolo n-am să fac un pas pe fund fără dumneata!

Gorelov se îndreptă din șale și, ca și cum ar fi primit o lovitură neașteptată, se îngălbeni parcă și mai tare la față. Ochii lui negri, intrați adânc în orbite, se ascunseră sub pleoapele cafenii. Tăcu o clipă, apoi întrebă cu glas surd:

– Dar... mai avem mult până la stația aceea?...E departe de aici?

– Nu, dragul meu! răspunse zâmbind zoologul de parcă ar fi avut de-a face cu un copil care nu mai are răbdare să aștepte jucăria făgăduită. Mai avem două sute douăzeci de kilometri... mai la sud... E acolo o regiune absolut neexplorată. Ne așteaptă o mulțime de lucruri noi, interesante... Numai te rog, își aduse aminte savantul, să nu sufli nimănui nici o vorbă despre asta... Căpitanul nu vrea să cunoască nimeni planul acesta... Înțelegi?... După întâmplarea aceea din Marea Sargaselor... Dar pe dumneata te cunosc, ești un om discret.

Gorelov nu-i răspunse. Ședea tăcut, încovoiat și cu capul în piept. Apoi se ridică greoi.

– Bine... bâigui el și târșâindu-și papucii mari, se îndreptă încet spre ușă.

Savantul se uită în urma lui, la spatele lui ciolănos și încovoiat, cu omoplații proeminenți sub

halat și, șovăind, cu oarecare îngrijorare în glas, rosti:

– La urma urmelor, Feodor Mihailovici, nici eu nu cred să fie așa de grav... Poate renunțăm la băile de nămol...

Dar Gorelov pesemne nu-l mai auzi. Fără să se uite îndărăt și fără să răspundă, cu capul plecat, ieși din laborator și închise ușa în urma lui. După cunoscuta aventură în defileurile lanțului de munți submarini, comportarea zoologului față de Gorelov se schimbase radical. De altfel întreg echipajul submarinului, începând cu căpitanul și până la îngrijitorul vasului, nu știau ce să admire mai mult: lupta plină de curaj a lui Pavlik împotriva hoardelor de crabi, sau abnegația manifestată în mod neașteptat de ursuzul Gorelov, pornit în căutarea oceanografului dispărut. Toți îl înconjurau cu atenție și cu grijă pe mecanicul-șef care, cu riscul vieții, sărise în ajutorul tovarășului său. Gorelov primea jenat parcă, și cu emoție, toate aceste semne de respect și de atenție și făcea glume stângace pe socoteala tratamentului exagerat de minuțios, pe care i-l aplica zoologul. Nu încerca și nici nu putea să-și ascundă bucuria care adesea îi lumina și-i schimba fața de obicei severă și ursuză, când simțea atmosfera plină de căldură și de interes prietenesc, cu care era înconjurat. Se întâmpla totuși adeseori ca tovarășii care-l vizitau să-l găsească abătut. Se vedea în acele momente că dorește din toată inima să rămână singur. Când punea stăpânire pe el această dispoziție de izolare și tristețe, ședea încovoiat pe pat, cu coatele pe genunchi, și, strângându-și capul între mâini, răspundea cu glas enervat și tăios la toate întrebările pline de îngrijorare și compătimire ce i se puneau. Iar bietul zoolog se pierdea în presupuneri, gândindu-se la cele mai complicate cauze patologice, care ar putea să-i dea această stare proastă singurului său pacient. Până la urmă, aceste schimbări neașteptate în starea pacientului,

doctorul ajunse să le atribuie îngrijirii necorespunzătoare pe care i-o dădea. De altfel, pe măsură ce starea sănătății lui Gorelov mergea spre bine, accesele de ipohondrie și enervare se manifestau, spre marea bucurie a savantului, tot mai rar. Iar în ultimele zile, de când bolnavul începuse să părăsească patul și să iasă din infirmerie, aceste accese dispăruseră aproape complet.

Iată de ce zoologul l-a însoțit pe Gorelov cu o privire plină de grijă atunci când acesta a părăsit atât de neașteptat laboratorul, și de ce, multă vreme după aceea, n-a putut să se concentreze asupra lucrului de care se apucase...

Capitolul V
Lord în primejdie

Tinerii dădură buzna afară din camera de evacuare a submarinului ca niște școlari care zburdă în recreație după o oră plicticoasă. Râzând, Marat îi dădu brânci lui Țoi de pe palieră. Acesta n-apucase să-și pună în funcție elicea și, înjurând furios, începu să dea stângaci din mâini și din picioare, lunecând vertiginos spre fund.

– Ești în mâinile mele, căutătorule de aur! strigă triumfător Marat și, sub impulsul elicei, se aruncă după Țoi; îl apucă de picioare și o zbughi cu el în sus.

– Dă-mi drumul, drace! urlă Țoi, atârnând cu capul în jos și împotrivindu-se din răsputeri. Se înăbușea de râs și abia mai putea, din când în când, să-i arunce lui Marat câte o înjurătură din cele mai turbate și plină de amenințări: Nemernicule! Ticălosule! Am să scot mațele din tine! Dă-mi drumul, n-auzi? Huliganule! Lasă că te prind eu la laboratorul meu! Ajutor!!!

Chiuind și hohotind, Marat înainta cu toată viteza motorului său de cincizeci de cai-putere, ținându-și strâns victima de picioare, iar Țoi se zbătea sub el, făcând sforțări neînchipuite pentru a scăpa. Ținându-se după prietenii lui, Pavlik râdea vesel, văzând însă situația desperată în care se afla Țoi, nu se mai putu stăpâni. Dădu elicei viteza maximă și, înălțându-se ca o pasăre deasupra lui Marat, se repezi cu un țipăt sălbatic în spatele huliganului submarin, își încolăci picioarele în jurul gâtului și, aplecându-se cu capul în jos începu să tragă de mâinile lui Marat, ca să-i dea drumul de picioare victimei sale.

– Țin-te bine, Țoi! țipa el. Țin-te bine! Îl legăm fedeleș și, la miliție cu el!...

Ghemul celor trei trupuri metalice ba se împletea, ba se despletea. Trei fâșii de lumină albăstruie jucau într-un dans neînchipuit. Atrase de

această lumină, vietuitoarele adâncurilor, strălucind multicolor, veneau de pretutindeni spre locul încăierării și se împrăștiau imediat, ca un foc de artificii. Tot mai atârnând cu capul în jos, Țoi își aduse aminte de elicea care-i sta inactivă. Într-o clipă îi dădu drumul și un șuvoi puternic de apă îl lovi atât de tare pe Marat în piept, încât acesta, uluit, fu zvârlit departe, cu Pavlik în spate, rotindu-se și rostogolindu-se în vârtejul care se formase. Începu o nouă urmărire:

– Ține-l! Pune mâna pe el!... urla Țoi, gonind ca fulgerul în urma steluței albastre a lui Marat.

– Prinde-l! țipă entuziasmat și Pavlik, care lunecase din spatele lui.

Era cu mult mai ușor decât Marat și elicea îl ducea cu mare viteză. De aceea Pavlik îl ajunse mai repede pe „delicvent” și i se aruncă din nou în spinare.

– Dă-mi drumul, Pavlik!... se ruga Marat, gâfâind și înăbușindu-se de râs. Mă omoară ăla! Pe cuvântul meu...

Țoi îi ajunse din urmă și, împreună cu Pavlik, îl prinseră strâns pe Marat apucându-l din ambele părți de umeri. Începură să-l zgâlțâie, iar Marat țipa jalnic, se ruga și făgăduia plin de căință că n-o să mai facă. Din pricina zgâlțâitului, capul i se bălăbănea și trebuia să-și încordeze din răsputeri gâtul, ca să nu se lovească de cască.

În cele din urmă, făcându-i-se milă, Pavlik îl lăsă în pace. Obosiți, dar veseli, toți trei porniră înotând domol, izbucnind din când în când în hohote de râs, amintindu-și cât de caraghios atârna Țoi cu capul în jos, cum zburaseră cât colo Pavlik și Marat, când Țoi dăduse drumul elicei, sau cum se bălăbănea capul lui Marat în cască. Marat înota în față, uitându-se uneori la busolă.

– Și unde, mă rog, te grăbești așa? întrebă în cele din urmă Țoi.

– La Șelavin... Îi duc un termometru de mare adâncime. A controlat aparatele și a găsit

termometrul strivit de presiunea apei. Pesemne că învelișul avea vreun defect.

– Da, da, cu presiunea de aproape cinci sute de atmosfere nu e de glumă. N-ați văzut ce a pățit bietul Matveev? Cred că o să-și aducă aminte toată viața!

– Tu ai fost acolo? Cum s-a întâmplat?

– Și eu am fost! se grăbi să spună Pavlik. Zău, Marat! Am văzut cu ochii mei. Ce mai, îngrozitor! Ivan Stepanovici avea nevoie de o probă de apă. Matveev s-a apropiat de robinet și a răsucit... Acuma nu știu, ori era stricat... Ori cine știe din ce pricină?...

– Țeava era prost înșurubată, explică Țoi.

– Da... Țeava era prost înșurubată, și când Matveev a deschis robinetul, deodată s-a auzit un șuierat îngrozitor... Un șuierat să te bage în sperieți pe toată viața. Robinetul s-a rupt și s-a dus ca un glonte... Nimeni nu l-a văzut în aer. Și când a bubuit odată în perete!...

– Nu l-a spart? întrebă Marat.

– Nu, nu l-a spart. Dar din țeavă țâșnea un șuvoi de apă subțire, drept, dar tare ca o vergea de oțel, și învăluit în întregime în aburi... Tot compartimentul s-a umplut cu aburi.

– Dilatarea apei din cauza micșorării bruște a presiunii, interveni din nou Țoi.

– Da, probabil din cauza micșorării bruște a presiunii... repetă mașinal Pavlik... Matveev s-a repezit atunci să închidă robinetul de rezervă și, fără să bage de seamă, a atins vergeaua de apă... Am văzut cu ochii mei, pe cuvântul meu, Marat, am văzut cu ochii mei cum i-au zburat două degete de la mână. Știi cum? De parcă i le-ar fi tăiat cineva cu cuțitul! Întâi Matveev n-a simțit nimica, numai s-a clătinat. Apoi i-a țâșnit sângele și s-a făcut ca ceara la față. Skvoreșnea l-a dus dincolo, iar Ivan Stepanovici a sărit singur și a închis robinetul. Brrr! Groaznic, Marat!

În fața lor se arătă o pată roșie, tulbure, becul roșu al instalației, apoi dădură peste un cablu subțire, întins vertical ca o geamandură plutitoare Pe cablu atârna un termometru de mare adâncime, iar mai sus aparatul Eckmann-Maerz, o giruetă de măsurat viteza curentului: elicea aparatului se învârtea încet în lăcașul ei de aramă, iar paleta pătrată a cârmei arăta direcția curentului care învârtea elicea de la sud spre nord. Capetele cablului se pierdeau în întuneric, dar în sus și în jos se distingeau petele roșii și tulburi ale altor becuri, arătând continuarea cablului în amândouă direcțiile.

Cei trei prieteni se apropiară de Șelavin, care lucra. lângă cablu.

Pe neașteptate se auzi bâzâitul buzzerului: submarinul îi chema pe toți patru.

– Atențiune, atențiune! Șelavin! Țoi! Bronștein! Buneac! Vorbește „Pioner”. Aici locotenentul Kravțov, șeful de cart. Vă rog să vă întoarceți imediat pe submarin. Intrați pe lungimea de undă a șefului sectorului științific. Profesorul Lordkipanidze ne semnalizează că se află în pericol. Luați legătura cu dânsul și, la întoarcere spre submarin, răspândiți-vă în lanț, în limita vizibilității luminilor. Poate îl întâlniți pe drum. Întoarceți-vă cu zece zecimi. Submarinul se pregătește de pornire.

– Aparatele le luăm? întrebă tulburat Șelavin.

– Luați-le, răspunse locotenentul și adăugă în glumă: A intrat la apă și bărbosul nostru! Are parte, ca să zic așa, de o îmbrățișare duioasă...

Glasul tăios al căpitanului îl întrerupse:

– Lasă glumele, tovarășe locotenent! Ești de cart și încă în împrejurări destul de triste.

– Am înțeles, tovarășe căpitan, răspunse locotenentul, rușinat.

– Ieșim de pe unda submarinului, anunță Șelavin la postul central, apoi se adresă tovarășilor săi: Răspândiți-vă în lanț, spre stânga! Lângă mine

Pavlik, al doilea Marat, și ultimul Țoi. Intrați pe unda lui Arsen Davidovici. Înainte, cu zece zecimi! Direcția est sud-est. Alinierea după mine.

Porniră toți patru înainte, răsfirați pe întinderea neagră.

După câteva minute, în căștile lor se auzi glasul liniștit și clar al zoologului:

– A mai slăbit strânsoarea. Încerc cu băgare de seamă să duc mâna stângă cu busola spre ochi.

– Cum, nu cunoști încă direcția? întrebă glasul căpitanului.

– Nu, Nikolai Borisovici.

– Dar viteza o simți? continuă să-l interogheze căpitanul.

– Cred că vreo cincizeci de kilometri pe oră...

– Caută să stabilești cât mai repede direcția, Lord. Când se vor aduna toți pe submarin, pornim după dumneata.

– Bine, căpitane...

Discuția se curmă. După o clipă, abia stăpânindu-și tulburarea, Șelavin îl chemă pe zoolog:

– Arsen Davidovici, dragul meu! Ce ți s-a întâmplat?

– A, dumneata ești, Ivan Stepanovici? Uite, ce să fie, un ghinion. Și încă ce ghinion! Din cauza mea se întrerup toate lucrările... Am pus în mișcare întreg submarinul. Și totul, pentru că n-am fost atent. Am coborât din submarin și m-am îndreptat spre nord-nord-vest... știți, desișul acela de gorgonii?

– Da, da. Știu că te pregăteai să te duci acolo.

– Și uite așa!... Înotam, dus pe gânduri fără să mă uit în jur. Deodată, mă înțelegi, se revarsă ceva asupra mea ca o cascadă. Într-o clipă m-am trezit cu tot trupul învălătucit de un otgon de vreo treizeci de centimetri grosime. Îți închipui?... Mâinile îmi sunt lipite de trup, picioarele legate, nu pot să le mișc din loc... Și în general, mă înțelegi, nu pot să fac nici o mișcare...

– Uf, ce năpastă! Și cine te-a încleștat așa?

– Habar n-am, Ivan Stepanovici... Ceva extraordinar, despre care noi, zoologii, nici nu cutezăm să ne gândim... Nici nu știu ce anume m-a învălătucit în halul ăsta: corpul animalului?... Ori o fi numai gâtul lui lung și flexibil? Nu știu... Dacă-i corpul, înseamnă că-i giganticul șarpe legendar de care am râs de atâtea ori... Iar dacă-i numai gâtul, sau mai știu eu ce altceva, atunci drept să-ți spun, dragă Ivan Stepanovici, nici nu vreau să mă gândesc. Mi-e teamă, pur și simplu, să fac vreo ipoteză.

– Îngrozitor... Îngrozitor... Și cum te simți, dragul meu? N-ai pățit nimica?

– Nimic, Ivan Stepanovici! Totul e în ordine.

Costumul nu m-a trădat și sper că n-are să mă trădeze. Într-o îmbrățișare ca asta cred că și un elefant s-ar înăbuși! Iar eu nici n-o simt. Costumul rezistă. Dar uite că mă duce puterea asta nevăzută, și nu știu unde...

– N-avea grijă, Arsen Davidovici, căpitanul va face tot posibilul... Numai să nu pățești ceva.

– Nu cred. Ce să pățesc?... Iar pentru problemele noastre științifice, această întâmplare e un adevărat noroc nesperat. Gândește-te numai ce descoperire! E o fiară necunoscută...Studiez cu interes părticica din corpul ei care se află chiar sub ochii mei. E acoperită cu plăci enorme de os, cu niște umflături piramidale la mijloc. Sunt dispuse ca țiglele, una peste alta... Formează astfel un înveliș compact de solzi... Solzii sunt acoperiți cu un strat de gelatină fosforescentă. Îmi sugerează niște idei că, pur și simplu, nu mă pot hotărî să vi le spun. Nici chiar dumitale, prietene...

– Spune, dragul meu, spune! Nu te jena! Timp de trei săptămâni, de când suntem aici, am văzut atâtea, încât nimica nu m-ar mai mira.

– Ivan Stepanovici! Presimțeam... Ba mai mult, eram sigur că o să găsesc!... Nu pot să-ți exprim, dragul meu, cât sunt de fericit că am avut

cinstea să studiez atât de aproape, nemijlocit, acest monstru al adâncurilor!...

Nici Țoi, nici Marat, și nici chiar Pavlik nu-și îngăduiră să tulbure măcar cu un cuvânt atât de interesanta discuție dintre cei doi savanți, stăpâniți de același devotament, de aceeași pasiune pentru știință, cuprinși de setea nepotolită de a cunoaște. Țoi tăcea, simțind cum i se pune în gât un nod uscat, înțepător, și se gindea dacă el, în condiții atât de îngrozitoare, aproape fatale, ar putea să aibă o asemenea atitudine eroică și plină de abnegație. Ar putea oare și el, Țoi, uitând de sine, uitând de primejdie, să se dăruiască științei cu atâta curaj, să se sacrifice îndeplinindu-și sarcina care i-a fost încredințată, contribuind cu riscul vieții la atingerea țelului pe care și l-a propus?

O exclamație plină de bucurie a zoologului îi întrerupse firul gândurilor.

– Am dus busola la ochi! strigă el, Căpitane! Tovarășe căpitan! M-auzi?

– Sunt la aparat, Lord.

– Direcția est-nord-est. Mai mult est. Viteza animalului a crescut mult. Strânsoarea a mai slăbit și felinarul meu luminează spațiul din față...

– Vezi ceva, Lord? întrebă căpitanul însuflețit. Lucrul acesta e foarte important.

– Nu, căpitane. Nu văd decât luminițele animalelor fosforescente. Cu mult înainte de a ne apropia, ele cotesc brusc într-o parte, lăsându-ne parcă drumul liber... Ivan Stepanovici! Ivan Stepanovici!

– Ascult... Te ascult, Arsen Davidovici.

– Știi, mi-a venit chiar acum o idee... Am impresia că locuitorii adâncurilor posedă un simț suplimentar care le dă de știre apropierea ființelor și obiectelor mișcătoare...

– Asta o fi? Interesant... Dar dacă acesta nu este chiar simțul vederii sau al auzului, bineînțeles mult mai dezvoltate, atunci ce fenomene obiective,

în afară de lumină și sunet, pot sta la baza acestui simț nou în mediul acvatic?

– Presiunea! Cred că acest simț se bazează pe capacitatea de a sezisa presiunea, că e un simț al presiunii propriu într-o măsură oarecare tuturor viețuitoarelor, dar rafinat și de o mie de ori mai dezvoltat la viețuitoarele apelor.

– Va să zică asta e! Dumneata presupui deci că obiectul mișcător, mai ales acela care se mișcă repede și cu putere, presează asupra straturilor de apă aflate în față și această presiune, propagată de la particulă la particulă, de la un strat la altul, este interceptată chiar de departe de simțul acesta rafinat al organismelor de apă. Nu-i așa?

– Exact. Ai înțeles perfect de bine. Dumneata... Căpitane! Căpitane! strigă deodată zoologul.

– Ascult! Ascult, Lord!

– La stânga... aproape de tot, am trecut fulgerător pe lângă un pisc înalt și subțire ca un minaret. Văd înălțimi și stânci. Zburăm de-a lungul lanțului de munți... Asta e sigur. Felinarul meu îi luminează bine. Iată și o stâncă uriașă, aproape cubică... parcă ar fi un castel din Evul Mediu, cu turnulețe, bastioane, metereze și ziduri crenelate...

– Foarte bine, Lord! Dă-mi cât mai multe indicii. Ne vor folosi la cercetări.

– Bine, căpitane. Numai că, uite, nu prea sunt sigur de direcție. Până am izbutit să mă uit la busolă, animalul putea să-și schimbe de câteva ori drumul.

– Acum asta nu mai are importanță. O să ne îndreptăm direct spre est, spre lanțul de munți, și de acolo o luăm de-a lungul munților spre nord. Vom căuta piscul și castelul semnalat de dumneata. Mai dă-ne indicii.

– Am înțeles...

– Aha! S-a întors și Șelavin. Semnalele de pe tablou arată că se deschide bordul camerei de

evacuare. Peste câteva minute pornim.

După ce Șelavin și însoțitorii lui intrară, submarinul mai merse încă vreo jumătate de oră până când pe ecranul postului central apărură, în sfârșit, masivele întunecate ale munților submarini, care se înălțau treptat, acoperind întreg ecranul. Reflectoarele ultrasonore dibuiră încă de departe, pe fondul acestor munți, vagi contururi de culmi izolate, de dealuri, vâlcele și văgăuni. Pentru a le desluși mai limpede, submarinul se apropie cât mai mult de lanțul de munți, iar după aceea, cotind spre nord, porni domol înainte. Din când în când zoologul anunța indicii noi, tot mai noi: ba intrarea într-o văgăună în chip de arcadă uriașă de stânci, ba două dealuri cu o șa între ele, ba două stânci suprapuse. Locotenentul Kravțov însemna toate aceste detalii într-o ordine severă, calculând cu aproximație distanța între ele. Cu o încăpățânare de neînțeles, fiara îl ducea pe zoolog departe, tot mai departe spre nord, cu o viteză uriașă, care creștea parcă din ce în ce. Iar în acest timp submarinul era nevoit să înainteze cu o viteză de numai două zecimi, pentru a putea identifica punctele de reper indicate de zoolog, de îndată ce vor apărea pe ecran.

Trecuseră patru ore din clipa când savantul fusese răpit de monstru. Submarinul rămânea în urmă, din ce în ce, și era evident că distanța dintre submarin și animal a crescut. Locotenentul-major Bogrov veni să-l schimbe pe locotenentul de cart Kravțov, dar căpitanul nu se clinti de la postul central de comandă.

După încă o oră, zoologul anunța că inelele cu care animalul îl încleștase i-au acoperit din nou casca și că nu mai vede nimic. Comunicările asupra semnelor de identificare încetară. Rămânea cunoscută numai direcția generală spre nord. Dar zoologul se plângea că mâna cu busola, îndoită de la cot și lipită de piept, i-a amorțit și aproape n-o

mai simte. În felul acesta mai trecură încă vreo două ore.

Submarinul își continuă înaintarea domoală de-a lungul lanțului de munți.

Căpitanul Voronțov, care petrecuse toate aceste șapte ore la postul central de comandă, fără să fi fost schimbat, umbla prin încăpere cu pas măsurat, ținându-și mâinile la spate și uitându-se din când în când la ecranul de pe care nici șeful de cart nu-și lua ochii.

Vocea tulburată a zoologului îl făcu pe căpitan să se oprească în loc:

– Animalul și-a schimbat brusc direcția, anunță savantul. De la nord a luat-o aproape în unghi drept spre est...

– Înseamnă că se afundă în lanțul de munți, observă căpitanul. Probabil printr-un defileu... notează lucrul acesta ca pe un semn de identificare, se adresă el locotenentului-major. Calculează și distanța aproximativă până la acest defileu, de la semnul precedent.

– Am înțeles, să notez semnul și să calculez distanța! repeta cu glas stăpânit locotenentul-major, dar, sărind deodată în sus și arătând spre ecran, strigă tare: Pisc!... În față e un pisc!...

Pe fundul întunecat al lanțului de munți apăreau tot mai limpede contururile unei stânci înalte și drepte, compusă din câteva puternice coloane suprapuse unele peste celelalte, cu ieșinduri care se înălțau în sus și altele care se terminau cu cupole rotunde și vârfuri, dintre care unul mai înalt și subțire.

– Într-adevăr, exact ca un minaret, rosti căpitanul.

– Acum trebuie să apară castelul, observă locotenentul-major, notându-și ultimul semn de identificare anunțat de zoolog – intrarea în defileu – și calculând distanța până la el. Dacă dăm de castel, putem fi siguri că suntem pe drumul cel bun.

Castelul apăru într-adevăr după zece minute, confirmând pe deplin exactitatea descrierii.

Căpitanul dădu ordin să se schimbe viteza submarinului la cinci zecimi. O însuflețire plină de bucurie trecu prin toate compartimentele vasului. Skvoreșnea, împreună cu zece oameni din echipaj, primiră ordin să se echipeze și să se pregătească de coborâre din submarin.

– Ei, acum nu ni scapă măgăoaia din mâni, chiar de-ar fi cât un cașalot di mare și cu dinți aidoma ăluia di l-a călărit Pavlik, îi spuse Skvoreșnea lui Matveev, care – cu mâna stângă bandajată – îl ajuta în camera de evacuare să pregătească costumele de scafandrii și echipamentul de luptă.

– Fiara cotește mereu, anunță între timp zoologul. Probabil că defileul e întortocheat... Viteza mișcării s-a micșorat mult...

– Foarte bine, Lord! răspunse căpitanul. Cred că se apropie de vizuina ei. O să dăm noi de ea. Pregătește-te, dragă Lord, să treci prin încercări grele. Fără îndoială că va încerca să spargă nuca...

– Să încerce... Sunt curios să-i văd vizuina... și cum trăiește. O vizuină e un fenomen destul de rar la animale marine. Numai caracatița și încă vreo două-trei specii își fac vizuini permanente. Foarte interesant!... Și-a micșorat mult viteza... Aproape că stăm pe loc... Slăbește strânsoarea, pot iar să văd... Sus, felinarul luminează o boltă. N-o fi oare vreo peșteră?... Trec gonind niște umbre uriașe, luminoase... Ciudate umbre!... Corpuri alungite și groase, gâturi lungi și flexibile. Iar m-a cuprins peste cască. Pesemne că-l neliniștește lumina puternică... Aleargă cu mine de colo, colo... S-a oprit. Ce naiba! Inelele din jurul căștii s-au desfăcut... M-a apucat de cap! Sunt cu casca într-un bot lung și monstruos... de câteva ori mai lung decât al crocodilului... Mă asurzește scrâșnetul colților... Colții sunt conici, puțin îndoiți înapoi și

așezați în șiruri regulate. Fălcile sunt ca de reptilă uriașă!... Ah-aa-ah!!...

La postul central, ultimul geamăt se auzi slab, cu o rezonanță bolnăvicioasă, plină de suferință. Apoi se făcu tăcere.

Palizi la față, căpitanul și locotenentul se priviră fără să scoată un cuvânt.

– Ce s-o fi întâmplat? șopti în cele din urmă locotenentul-major.

Creionul metalic îi căzu dintre degete și se lovi de podea. Căpitanul întoarse capul.

– Urmărește semnele de identificare, porunci el cu glas puțin răgușit.

Își scoase batista mare și-și șterse fruntea.

– Am înțeles, să urmăresc semnele de identificare, mormăi locotenentul-major. Își ridică în mod mașinal creionul și-și fixă asupra ecranului privirea absentă...

– Lord!... strigă căpitanul. Lord... răspunde!... Ce-i cu dumneata?...

O tăcere scurtă. Apoi se auzi glasul slab, întretăiat, al zoologului:

– Ni... nimic... nimic, căpitane... M-a repezit... cu casca... de o stâncă... M-am lovit... Capul... Ceața.. Trage cu ghearele de scaf... Ochi telescopici...

Glasul se frânse și amuți.

al zoologului:

– Lord!...Lord!... strigă căpitanul. Lord!... Răspunde... Nici un răspuns.

Capitolul VI
Lupta din peșteră

Înaintau unul după altul, străduindu-se să nu tulbure liniștea adâncurilor. Mâlul dens și bătucit înăbușea zgomotul tălpilor groase de metal.

În frunte pășea locotenentul-major Bogrov, cu pistolul ultrasonor în mână.

În urma lui, Skvoreșnea se înălța deasupra tuturor, aidoma unui turn ferecat în metal și cu o stea luminoasă, ca de far, în vârf. Apoi veneau Țoi, Marat și toți ceilalți, echipați la fel, tot atât de atenți și pregătiți de luptă, ca și locotenentul-major. Skvoreșnea ducea în spate un puternic reflector portativ.

Defileul era foarte lung, așa că lumina felinarelor ajungea rar până la pereți. Nenumăratele cotituri serveau drept mărturie că expediția se află pe drumul cel bun. Dar după fiecare cotitură puteau să dea peste peștera monștrilor, și lucrul acesta îi ținea pe toți într-o stare de permanentă încordare: pășeau tot mai prudent, mâinile strângeau mai tare pistoalele, inimile băteau mai repede...

Mergeau de mai bine de o oră, cotiturile se succedau, părea că drumul acesta chinuitor nu se mai sfârșește...

Deodată locotenentul-major se opri și fără să scoată un cuvânt, arătă cu degetul în sus. Lăsându-și capetele pe spate și îndreptându-și într-acolo lumina felinarelor, zăriră toți deasupra lor o boltă care se pierdea în întuneric.

Încet, aproape în șoaptă, locotenentul rosti:

– Atenție! Ne apropiem de peșteră. La ordinul meu să stingeți repede felinarele. Înainte!...

Trecerea era acum dreaptă, fără cotituri, îngustându-se din ce în ce, dar bolta, ca și mai înainte, rămânea la o mare înălțime, abia vizibilă.

După câteva clipe, locotenentul se opri din nou: văgăuna se bifurca. După o scurtă șovăire, îl

chemă pe Țoi. Urmă un ordin în șoaptă:

– Mergi dumneata în recunoaștere și vezi care e drumul! Ești singurul dintre noi care poate descifra și urmele de ordin biologic.

Țoi se îndreptă repede spre trecătoarea din stânga și pătrunse în ea aproape o sută de metri, scrutând cu atenție împrejurimile. Pereții văgăunii se apropiau în mod simțitor, erau strâmbi, cu ieșituri și adâncituri, și acoperiți cu numeroase ascidii de mari adâncimi – cu piciorușe lungi – cu gorgonii aurii și crini de mare. Pretutindeni, pe jos, sub picioarele lui Țoi și pe pereți se vedeau mulțimi de scoici, de moluște. Aceste scoici răsucite și bombate i se păreau lui Țoi întrucâtva cunoscute. Inima începu să-i bată puternic. Puse repede mâna pe una din ele, o ridică în lumină și abia se stăpâni să nu strige. Ea era! Cefalolamelibranchiata Lordkipanidze! Misterioasa moluscă pe care în zadar o căutau de atâta vreme.

Țoi rămăsese nemișcat, temându-se parcă și să răsufle. Nu-i venea să-și mai ia ochii de la minunata scoică. Sunt mii pe-aci!... Poate chiar milioane! Aici e patria lor tainică, ori poate una dintre multe altele. Dar unde sunt zăcămintele de aur? Nu se vede nici un semn de terenuri aurifere. Atunci cum a ajuns aurul în sângele moluștelor? Să fie niscaiva zăcăminte aici prin preajmă?

Uitând de prudență și de tovarășii care-l așteptau, uitând de primejdia care-l păștea pe Lord, Țoi se năpusti mai departe prin tunel, îndreptându-și lumina felinarului în toate părțile și cercetând fundul și pereții. Nici un semn de aur sau de teren aurifer nu întâlni în cale. Doar nenumărate moluște, și ici-colo, printre ele, ascidii și crini de mare. O idee triumfătoare, plină de bucurie, îi străfulgeră prin minte: „Am avut dreptate! Aici nu e vorba de zăcăminte de aur!”

Deodată Țoi se opri. Pereții se apropiau brusc unul de altul, iar bolta se înclina vizibil înainte.

„Acesta nu poate fi drumul pe care vin monştrii: e prea îngust” – gândi el, şi imediat gândul la tovarăşii care-l aşteptau, la dascălul lui, zoologul, care se afla în primejdie, îl făcu să se întoarcă repede înapoi. Din fugă, smulse însă câteva moluşte, luă de jos un pumn de mâl şi scoase din rucsacul de care nu se despărţea niciodată, o sticlă pe care o umplu cu o probă de apă.

Ieşi din defileu ca gonit de cineva.

Tovarăşii îl aşteptau tăcuţi, încordaţi.

– Ei, ce e, tovarăşe Ţoi? Ai dat cumva peste monştri? întrebă locotenentul-major, îngrijorat.

– Nu, tovarăşe locotenent-major, bâigui Ţoi, tulburat. M-am grăbit să mă întorc, ca să nu mă aşteptaţi...

– Ce tot vorbeşti! N-ai lipsit decât zece minute. Mai devreme nici nu te aşteptam. Ei, care-i rezultatul?

– Trecerea din stânga se îngustează! În nici un caz nu poate fi pe acolo intrarea în peşteră, răspunse Ţoi, înviorat de parcă i s-ar fi luat o povară de pe umeri.

– Foarte bine! Treci la locul dumitale... Înainte, tovarăşi! Să fiţi atenţi!

Detaşamentul porni încet. Nerăbdarea şi grija pentru zoolog creşteau pe măsură ce se apropiau de peşteră.

– Folosiţi sacul aerian din spate şi grăbiţi pasul! ordonă locotenentul-major.

Porniră mai repede. Pereţii întunecoşi ai văgăunei se mai apropiară întrucâtva, încât se puteau vedea pe tot parcursul, în continuare. Pereţii şi fundul erau netezi, lipsiţi de vegetaţie, aproape drepţi şi cu rare ieşituri, şlefuite parcă. Doar pe fund întâlneau rareori crini scunzi de mare şi gorgonii. Din mâl răsăreau, pe jumătate acoperite, bucăţi de scoici, resturi din cunoscutele cefalolamelibranchiate.

„Pesemne că monştrii le-au distrus aici”, gândi Ţoi. „În îngusta trecere din stânga, moluştele

și-au găsit un adăpost inaccesibil monștrilor și astfel s-au putut menține”...

Pe unele ieșituri ale pereților, Țoi observă niște pete vâscoase, de formă neregulată, care luceau slab. Îi atrase atenția locotenentului-major:

– Sunt bucăți dintr-o mucoasă fosforescentă, probabil aceea cu care e acoperit corpul monstrului, explică Țoi, în șoaptă. Trecând pe aici și atingând aceste ieșinduri, și-au lăsat urme. Mucoasa e proaspătă... Înseamnă că peștera e în apropiere...

– Bine, Țoi... Atenție, tovarăși! Îndată ce intrăm în peșteră, vă împrăștiați în lanț pe ambele părți ale reflectorului de-a lungul pereților și dați drumul la sunet asupra țintelor mai apropiate. Dumneata, Skvoreșnea, după ce instalezi reflectorul, dă-l lui Marat. În timpul luptei să nu uitați de elice și de sacii aerieni. Îi întrebuințați după împrejurări. Și nu vă răzlețiți. Țineți-vă strâns de detașament! Cu pas grăbit, înainte!

Plutind cu sacii ușor umpluți cu aer, strângând în mâini pistoalele, treceau în șir, cu pași repezi, fără zgomot, prin tunel. Dincolo de un uriaș ieșind de stâncă, pereții se dădură brusc în lături și dispărură din câmpul vizual.

Locotenentul-major care mergea în frunte, stinse într-o clipă felinarul.

– Stingeți felinarele și desfășurați-vă în trăgători, lipiți unul de altul. Reflectorul în bătaie!

Prin bezna neagră, în depărtare se arătară câteva uriașe corpuri albastre, slab fosforescente. Erau vreo douăzeci, unii uriași, alții mai mici. Cei mai mulți zăceau nemișcați pe fund, pe ridicăturile lui și pe stânci, întinși de parcă ar fi fost trunchiurile unor copaci uriași, cu umflătura la mijloc de grosimea unui butoi mare. Alții se deplasau încolo și încoace, la înălțimi diferite, mișcându-și ritmic înotătoarele fosforescente. În mijloc, mai aproape de ieșire, zăcea întinsă o uriașă siluetă fosforescentă. Gâtul lung cât un

catarg și mlădios ca o liană, de o grosime monstruoasă, înălța sus de tot capul uriaș și teșit, care se legăna agitat dintr-o parte într-alta.

– Atențiune! răsună în șoaptă un ordin. Țineți-vă aproape, să vă simțiți cotul. Asupra țintelor luminoase! Mai întâi asupra celor mișcătoare. Eu acționez asupra țintei dela mijloc. Gata? Atențiune... sunet!

În peșteră se iscă pe neașteptate învălmășeală. Umbrele luminoase ale monștrilor începură să se zbată și să alerge ca în spasme. Cu o iuțeală fulgerătoare zvâcneau în toate părțile, ba încolăcindu-și gâturile lungi și flexibile, ba desfăcându-le fulgerător. Cozile lor lungi și plate, ca de crocodil, loveau cu putere coastele trupurilor în formă de butoaie. Monștrii cădeau la fund, se înălțau spre boltă, se aruncau în lături, iar pușcașii abia puteau să urmărească țintele.

Pistoalele sonore se arătau prea slabe pentru organismele acestea puternice, uriașe. Era aproape imposibil să găsești îndată și să nimerești centrele lor vitale cele mai importante.

Gigantul în care ținti locotenentul-major tresări, apoi printr-o puternică mișcare de coadă se înălță, șerpuind ca o săgeată fosforescentă spre bolta peșterii. Sub el – învălătucit în spirală de partea groasă de jos a gâtului monstrului – străluci o clipă ceva metalic, luminat de fosforescența animalului.

– Arsen Davidovici! Arsen Davidovici!... se auzi strigătul lui Țoi, plin de desperare.

Un puternic val era gata să-l trântească pe Marat, care se afla alături de Țoi. Fără să vrea, ca să-și țină echilibrul, Marat întinse mâna.

Locul de lângă el era gol!

– Tovarășe locotenent-major! – strigă speriat Marat – Țoi a dat drumul la elice și a dispărut.

Între timp panica îi cuprinse și pe monștrii care stătuseră până atunci liniștiți pe fund. Unul

după altul se desprindeau de pe fund și se înălțau, mărind astfel învălmășeala generală.

Animalele căutau dușmanul care le ataca, dar nu-l găseau. Ce o să se întâmple cu Țoi dacă nimerește cumva în această îmbulzeală de animale furioase?!

Deodată unul dintre giganți se încolăci, se desfăcu zvâcnit, apoi întinzând gâtul și lovind spasmodic din coadă, căzu la fund ca un bolovan și rămase nemișcat. Pesemne că cineva l-a nimerit la creier sau în vreun alt centru nervos și l-a ucis. După scurt timp, căzu un al doilea. Unii cu înotătoarele și coada paralizate, încetinindu-și mișcările, se zbăteau aproape pe loc.

În mișcarea aceasta dezordonată, haotică a monștrilor, pușcașii pierdură din vedere animalul gigantic care-l răpise pe zoolog. Iar Țoi zbura acum printre ei, expus primejdiei permanente de a fi strivit, aruncat de pereți, ori de a primi o lovitură de o putere nemaipomenită.

Locotenentul-major nu se mai putu stăpâni:

– Țoi, unde ești?

– Urmăresc monstrul care-l duce pe Arsen Davidovici, auzi el glasul înăbușit al lui Țoi. Mă împiedic mereu de ceilalți, dar nu l-am pierdut din vedere. Trebuie să merg mereu în volte. I-am paralizat o înotătoare, dar tot mai înoată cu o viteză nebună. Mă țin cât mai departe de turmă... Cât mai departe de lumina lor... ca să nu mă observe...

În clipa aceea, un monstru se desprinse pe neașteptate din învălmășeala turbată din fundul peșterii și se năpusti fulgerător spre ieșire, căutând pesemne salvarea în întinsul oceanului. Pe fondul corpului lui albăstriu, fosforescent, se contura o umbră întunecată de om și aproape în aceeași clipă se auzi exclamația lui Țoi:

– Ei drace! M-au atins! M-au aruncat în lături!

Monstrul coti brusc și, deschizându-și larg botul uriaș de aproape doi metri, porni fulgerător în urma umbrei care-i tăiase calea.

– Toți, asupra monstrului din față!... Sunet!... răsună un ordin grăbit.

Tirul concentrat al întregului detașament prinse monstrul exact în clipa când era să-și înhațe prada ivită pe neașteptate. Țoi se strecură cu dibăcie pe lângă el și dispăru în întuneric, în timp ce monstrul, după ce se zbătu convulsiv, căzu la fund, fără viață, acolo, în apropierea detașamentului.

Dar le arătase și celorlalți drumul. Toată turma se năpusti spre ieșire. Părea că nimic nu va putea rezista în fața acestei navale nimicitoare de corpuri uriașe ca niște munți.

– Aprindeți reflectorul! răsună tare un ordin.

Un snop gros de raze orbitoare, de lumină spintecă bezna și lovi în masa zburătoare și compactă de trupuri gigantice, în gâturile lor agitate, în cozile puternice; lovi în constelația de ochi telescopici uriași, scânteietori. Și ceea ce se părea că nu ar putea să facă nici un obstacol, chiar de granit, îl făcu lumina! Primind parcă o lovitură de o putere supranaturală, monștrii cu boturile larg deschise își întinseră gâturile cât erau de lungi, dându-și cu toți dintrodată capetele pe spate și răsturnându-se în sus cu înotătoarele pline de gheare, desfăcute, își arătară cozile și plutiră domol îndărăt. Monștrii dădeau din capete buimăciți, orbiți, dintr-o dată neputincioși. Unii se lăsau domol spre fund cu gâturile atârnate. Deasupra hoardei de monștri, în torentul de lumină, plutea silueta de metal a lui Țoi, gonind în căutarea animalului care-l răpise pe zoolog.

Detașamentul însoți turma în retragere cu un torent de raze ultrasonore. Ba unul, ba altul dintre giganți începea deodată să se zbată ca turbat și, după o clipă, cădea fulgerător spre fund.

– L-am găsit! L-am găsit!... răsună glasul triumfător al lui Țoi. Na, canalie! Na! Na!...

În mijlocul turmei care plutea lin se iscă o agitație extraordinară. Coada unui monstru se înălță șerpuind în sus, izbind zdrobitor în toate părțile. Deodată din mulțimea întunecată de monștri se desprinse un trup de metal, cu scânteieri albăstrii și legănându-se ușor începu să lunece spre fund. Descriind un arc în jurul turmei, silueta metalică a lui Țoi trecu glonț de sus în jos, prinse aproape de fund trupul în cădere și zvâcnind în aceeași clipă împreună cu el în sus, coti și zbură ca fulgerul spre detașament.

– Ține, Skvoreșnea!... spuse Țoi, înăbușindu-se, abia mai ținându-l pe Lord cu o mână, în timp ce cu mâna cealaltă dădea mișcare inversă elicei, ca să se poată opri. Ține... repetă el clătinându-se și, căzând în genunchi, îi întinse lui Skvoreșnea corpul nemișcat al zoologului.

Detașamentul de luptători se retrăgea repede din peșteră, unul câte unul, în față mergea Skvoreșnea, purtându-l pe zoolog în brațe. Locotenentul-major Bogrov îi lăsă pe toți să treacă înaintea lui. Marat prinse în raza reflectorului, ca într-o cușcă de lumină, câțiva monștri (rămășițele uriașei turme, adunate la capătul opus al peșterii) care-și fereau capetele de torentul de lumină ucigătoare și necruțătoare.

– Stinge-l! – îi ordonă locotenentul-major lui Marat, și-i ajută să strângă repede reflectorul și să-l ia în spinare. – Pornește după detașament!

Locotenentul-major cuprinse cu privirea pentru ultima oară întinderea neagră a peșterii, arena unei lupte cum n-a mai fost nicicând alta pe bătrâna noastră planetă. Apoi dădu drumul elicei și curând se alătură roiului de luminițe vii, albastre, care se îndrepta cu iuțeală spre largul oceanului.

Capitolul VII
Minciuna

Cu mâna-i slabă, zoologul își mângâia mecanic barba. Apoi, învăluind cu privirea compartimentul infirmeriei care strălucea de curățenie, spuse cu un zâmbet trist:

– Da, dragul meu Marat, uite că a trebuit să mă folosesc și eu de tot ce am pregătit aici. Pot să-ți mărturisesc că în general nu e rău... ba chiar pot spune că nu e rău de loc.

Ridicând capul, Marat se uită absent la savant, apoi rămase cu privirea fixată undeva în gol.

Venise să-l vadă pe zoolog, care nu se întremase încă în urma șocului suferit, dar vizita decurse destul de monoton și plicticos.

După întâmplarea tragică cu zoologul, Marat nu mai era de recunoscut. Veselul Marat, tovarășul prietenos și plin de viață, de până atunci, se închisese acum în sine, evita întâlnirile cu ceilalți; în orele libere se izola în cabina lui și Kramer, vecinul de cameră, nu mai știa cum să-i intre în voie. În același timp, însă, toți vedeau și simțeau că Marat e obsedat de gânduri chinuitoare, că mintea lui e preocupată de o nouă problemă care-l frământa și-l apăsa mai aprig ca oricând. Nimeni până atunci – și doar nu era la prima lui invenție – nu-l văzuse atât de obsedat.

Continuîndu-și firul gândurilor, Marat se întoarse ușor către zoolog:

– Nu, nu, Arsen Davidovici. Degeaba îmi spuneți. După părerea mea, nu e bine. E ceva care trebuie refăcut...

Venerabilul zoolog se simți pesemne jignit.

– Ce nu e bine? întrebă el atent, gata să respingă atacul.

– Casca, casca-i mizerabilă!

– Casca?!

– Da, casca asta care v-a desfigurat în așa hal!

Ridicându-se în coate, zoologul făcu ochii mari și se uită fix la Marat.

– Casca?! Și eu care credeam că vorbești despre infirmeria mea!

Se lăsă pe pernă și izbucni într-un râs de copil.

– Și mă rog, ce părere zici că ai despre cască? întrebă zoologul, râzând într-una. Ehei, băiete, văd că ai început să te ții de fleacuri... Te știam mai... Ce importanță are casca față de problema irigării Saharei, ori a schimbării cursului Golfstreamului?

– În primul rând dați-mi voie să vă corectez, Arsen Davidovici. Nu se spune Golfstream, ci Golfstrim. Este un cuvânt englezesc și...

– Ei, gata, gata, termină... scuză-mă și tu... E un obicei, știi, din copilărie... Ei, și în al doilea rând?

– În al doilea rând, în privința căștii... Știți, Arsen Davidovici... ezită o clipă Marat. Simt, nu știu de ce, că pot să vorbesc deschis... Știți, mi-e pur și simplu rușine. Nu-mi găsesc locul. Nu-mi pot ierta că nu m-am gândit înainte la lucrul acesta... încă de când lucram cu Krepin la telefonizarea căștii. Ba altceva e și mai rău: la un moment dat mi-am pus și problema inconvenientelor ei. Dar nu m-am oprit asupra lor, n-am chibzuit totul până la sfârșit. Abia acum îmi dau seama ce greșeală de neiertat a fost neglijarea acestui amănunt... ce ușurință de neiertat!...

Marat sări tulburat în picioare și, furios pe sine, strigă:

– Da, da! Bine ați spus dumneavoastră. Sahara!... Golfstrim!... Probleme mondiale!... Iar eu aici, sub nasul meu, am scăpat din vedere o problemă simplă, mică și totuși atât de importantă: perfecționarea căștii. Din cauza asta sunteți aici în halul ăsta... și putea să fie și mai rău! Arsen Davidovici, dragul meu! Nu mi-aș fi iertat niciodată dacă vă pierdeam! Când mă gândesc, îmi vine să-mi smulg părul din cap!

Zoologul îl asculta atent, fără să-și ia ochii de la el.

– Hai, nu te mai enerva atâta! Fii calm! Doar nu puteai să prevezi că o să dau peste un asemenea monstru. Dar ce să-ți spun, te felicit! Îmi place că ai început să-ți dai seama de toată importanța chiar și a problemelor, cum le spui tu, mai mici... Probleme mici nu există, dragul meu! Fiecare problemă mică constituie o parte dintr-o problemă mare. Și dacă nu o rezolvi pe cea mică, n-ai rezolvat nici problema mare! Asta-i!... Ei, și ce zici că ți-a dat acum prin minte?

Marat se așeză pe scaun și-și lăsă capul în piept, întors ușor spre zoolog și gândindu-se pesemne în același timp la ale lui, începu:

– Da, Arsen Davidovici... În ziua aceea nenorocită, când ați suferit atât de mult...

– A, nu, te rog... bombăni zoologul, nemulțumit. N-a fost de loc nenorocită. Ce descoperiri minunate! O colonie întreagă de cefalolamelibranchiate Lordkipanidze! Da, cred că cu numele acesta va intra acum în știință! adăugă savantul, cu oarecare satisfacție. Și-apoi, chiar acest monstru preistoric! Asta-i o descoperire mondială! Hm! Auzi! Iar el spune că a fost o zi nenorocită!... Aș dori să am cât mai multe nenorociri dintr-astea... Dar, mă rog, zi mai departe.

– Așadar... chiar în ziua aceea, mai devreme, am coborât din submarin împreună cu Țoi și cu Pavlik. Ne ardea și nouă de joacă. M-au prins amândoi, unul de o parte, altul de cealaltă parte, și au început să mă scuture. Mi se bălăbănea capul ca o nucă într-o sticlă. Oricât m-am străduit, oricât mi-am încordat gâtul, m-am lovit totuși zdravăn de câteva ori de pereții căștii. M-am gândit atunci că n-ar fi rău să-i aducem unele îmbunătățiri.

– Cam ce?

– După părerea mea, ar trebui căptușită casca în spate, la ceafă, cu ceva moale. În definitiv tot nu

ne folosim de transparența din spate a căștii. Iar la tâmple și la frunte, ar trebui să adaptăm niște spirale flexibile ca arcurile de divan, pe care le-am putea îmbrăca într-o izolație moale.

– Perfect, Marat! spuse zoologul pe un ton serios. Minunată idee! Studiază bine problema asta aici, în expediție, iar când ne întoarcem acasă, discutăm neapărat cu Krepin. Am să te sprijin.

Liniștit parcă de această discuție, Marat își luă rămas bun și ieși, lăsându-l mai întâi pe Țoi, care tocmai intra, să treacă înainte.

Țoi era îmbrăcat Într-un halat de un alb imaculat, încheiat cu grijă până la ultima butonieră și avea înfățișarea unui adevărat medic, un medic însă cam tânăr și sfios. Se apropie repede de patul zoologului.

– Ce mai faceți, Arsen Davidovici? Cum vă mai simțiți? Dați-mi voie să vă iau pulsul... Minunat. E bun. Șaptezeci și opt pe minut. Mergeți cu pași repezi spre însănătoșire...

Potrivi cu grijă și aproape cu duioșie pernele sub capul savantului și-l înveli bine cu pătura.

– Dar ce am ca să mă însănătoșesc? zâmbi cu blândețe zoologul. Fleacuri! Cred că mâine sau poimâine am să mă apuc de treabă. Ne așteaptă o lucrare minunată!...

Țoi începu să dea din mâini în semn de neîncuviințare, iar pe față i se întipări o îngrijorare exagerată (vădit lucru că și în această privință își imita profesorul).

– Nu, nu, nu se poate! Nu se poate, Arsen Davidovici! Nici să nu vă gândiți! Cinci zile nu părăsiți patul. Nici o zi mai puțin! Și-apoi trebuie neapărat să mai faceți un tratament complet de raze cu cuarț și câteva ședințe de electroterapie. Nu, nu... Categoric, nu se poate!...

Zoologul se înfurie:

– Ce-i cu tine, Țoi? Ți-ai pierdut -mințile?! Ce tot îndrugi acolo? Ce cuarț și electroterapie?... Ai înnebunit? Eu trebuie să mă întorc cât mai

repede în peșteră să fotografiez monștrii de acolo, și el!... Doar nu-i pot lua cu mine pe submarin. Un cap de monstru, însă, tot iau... m-am și înțeles cu căpitanul. Știi că tocmai de aceea n-am plecat încă? Și tu îi dai zor cu razele tale! Hm! Eu și „tratament cu raze” îl îngână zoologul indignat. Ia te uită la el! Ți-ai cam luat nasul la purtare!...

– Degeaba, Arsen Davidovici... Puteți să mă și înjurați, îi replică Țoi scurt, dar vădit ofensat. Rămâneți în pat cinci zile, altfel îi raportez tovarășului căpitan că nu mă ascultați...

– ”Nu mă ascultați!” Uite unde-mi era medicul!

Vocea de bariton a zoologului răsună pe întreg coridorul superior, răzbătea în cabinele echipajului și în birourile de lucru, ajungând până și în cele mai îndepărtate colțuri ale sălii mașinilor. De altfel, în sala mașinilor domnea o liniște desăvârșită; submarinul stătea doar pe loc.

Oamenii care nu erau de serviciu ieșeau fuga din cabine, trăgeau cu urechea și făceau glume:

– Ce ziceți de asta? S-a înfuriat Lord!

– Înseamnă că s-a făcut bine!

– Îl muștruluiește pe bietul Țoi de-i zboară fulgii!

– Cu un pacient ca ăsta îți iei lumea în cap!

Căpitanul ieși din cabina postului central de comandă și se îndreptă spre infirmerie. Trebui să-și ia asupră-și ingratul rol de arbitru între pacient și medic. Îi ascultă și luă o hotărâre care fu primită cu satisfacție de amândouă părțile... zoologul făgădui că va sta trei zile fără să crâcnească, după care, dacă „nu se vor ivi complicații” i se va îngădui să lucreze în laborator, iar în a cincea zi va putea coborî și va face cele de cuviință la peșteră. Tratamentul cu raze de cuarț o să-l facă fără să se întrerupă de la treburi. Cu privire la electroterapie, nu se luă deocamdată nici o hotărâre, lucrul acesta îl va decide viitorul.

Văzându-l însă pe zoolog amărât – chinuit de gândul că din cauza bolii lui, cercetările întreprinse pe fund în acest sector s-au sistat cu desăvârșire – căpitanul merse și mai departe. Ținând seama de faptul că Țoi era supraîncărcat cu munca de laborator asupra moluștelor și a altor materiale adunate între timp, căpitanul îi făgădui zoologului că o să-i dea pe cineva din echipaj, la alegere, care să continue munca zoologului pe teren, culegând, după indicațiile și sub conducerea acestuia, materialele de care mai are nevoie.

– Am să vă fiu foarte recunoscător dacă o să-mi permiteți să iau asupra mea această muncă, se auzi deodată un glas înăbușit.

Gorelov, care intrase de mult în compartiment și din pragul ușii ascultase judecata căpitanului și hotărârea luată, se uita cu ochii imploratori la zoolog.

– Știți de câte ori am mai îndeplinit această muncă, sub supravegherea dumneavoastră, Arsen Davidovici, rosti el zâmbind și apropiindu-se de patul savantului. Munca asta mă pasionează atât de mult, încât cred, Arsen Davidovici, că veți fi și de data asta mulțumit de mine... Mecanismele merg toate bine, Nikolai Borisovici, se adresă el căpitanului. Mai cu seamă că zilele astea, probabil, vom sta pe loc. Munca de mecanic-șef nu va suferi de loc. Și chiar dacă e nevoie de ceva, sunt aici.

– Cu plăcere, Feodor Mihailovici! încuviință căpitanul, zâmbindu-i prietenește. Dacă Arsen Davidovici e de acord, din partea mea n-o să întâmpinați nici o obiecțiune. Numai să ai în vedere că starea și funcționarea motoarelor continuă să rămână pe răspunderea dumitale.

– Foarte bine, foarte bine! strigă bucuros zoologul, sunt chiar foarte mulțumit. Feodor Mihailovici știe ce mă interesează mai mult, unde și cum trebuie să caute. Am mai lucrat noi de multe ori împreună. Totul merge de minune! Vă

mulțumesc, tovarășe căpitan! Îți mulțumesc, Feodor Mihailovici!

Dacă venerabilul savant n-ar fi fost în clipa aceea atât de mulțumit sufletește, de bună seamă că ar fi observat paloarea neobișnuită a feței lui Gorelov, zâmbetul lui forțat până la durere, ar fi observat desigur că Gorelov își trece prea des mâna peste frunte, ștergându-și parcă sudoarea fină, care îi îmbrobonea fruntea din pricina slăbiciunii. Dar știut este că entuziaștii, care nu se cruță niciodată pe ei, se poartă la fel și cu ceilalți. În orice caz era absolut limpede că în aceste momente, savantul uitase cu desăvârșire și de raze, și de masaje, și de băile de nămol pe care le prescrisese nu de mult cu atâta insistență fostului său pacient. Rămaseră astfel cu toții foarte mulțumiți. Discuția care începuse atât de furtunos se terminase cu bine.

După plecarea căpitanului, savantul se adresă prietenește medicului și ajutorului său:

– Țoi, dragul meu, dă-i te rog lui Feodor Mihailovici lista speciilor de care avem nevoie. Să le căutăm mai stăruitor la mari adâncimi. Și, bineînțeles, șterge-le pe acelea pe care le-am găsit. Dă-i și albumele, schițele și atlasele, să se familiarizeze cu ele. Pregătește-i un rucsac cu instrumente și dispozitive, pe care să-l țină permanent zilele astea la el.

* * *

După două ore de discuție, în care timp, Țoi îi dădu toate explicațiile, Gorelov ieși din laborator și se îndreptă repede spre cabina lui, greu încărcat cu tot felul de materiale și echipament. Descuie grăbit ușa, pe care o încuie apoi cu grijă în urma lui și, ușurat, aruncă tot ce adusese, pe masa rotundă din mijlocul cabinei. Cabina era lunguiață, nu prea mare. Lângă peretele din dreapta se afla un dulap și un divan, în stânga o chiuvetă și o măsuță

de toaletă, cu o oglindă mare. Deasupra divanului atârna un portret în acuarelă, minunat executat, înfățișând o femeie tânără și frumoasă, cu ochii negri și mari, care priveau autoritar. La mijloc era pomenita masă rotundă; lângă peretele din fund, în fața ușii (sub hubloul cu storul exterior lăsat) pe un mic birou, lângă un serviciu de scris și fotografia aceleiași tinere femei se afla o mașină de scris, mare, de tip vechi.

După ce se eliberă de povară, Gorelov se lăsă greoi pe un scaun și, strângându-și tâmplele în palme, rămase așa vreme îndelungată, legănându-se din când în când, de parcă ar fi avut o chinuitoare durere de dinți. În cele din urmă se ridică în picioare, stătu o clipă cu capul plecat, sprijinindu-se cu pumnul în masă, apoi își reveni în fire și se apucă hotărât să răsfoiască și să așeze cărțile, albumele și atlasele pe care abia le adusese. Consultând lista, studie trei ore în șir, căutând să-și întipărească în minte contururile și caracteristicile reprezentanților faunei și florei submarine, scoțând notițe, copii de pe desene, făcând liste și clasificări.

Apoi se ridică în picioare, se îndreptă mult din șale și luă rucsacul pe care i-l dăduse Țoi. Cercetă cu atenție toate buzunarele interioare și exterioare cu instrumente și dispozitive. Goli un buzunar din interior, mutând tot conținutul în altul, apoi se îndreptă spre masa de scris; dar la jumătatea drumului se opri, privi în jur și întorcându-se porni spre ușă. Încercă dacă e bine încuiată, ascultă cu atenție și, liniștit în sfârșit de tăcerea care domnea pe coridor, se întoarse la micul birou pe care se afla mașina de scris. Își pierdu multă vreme până ce demontă mașina și ajunse până la centrul tăbliei de sub pârghiuțele subțiri, pe care sunt prinse literele. Acolo se afla o cutie joasă de metal, vopsită în aceeași culoare albastră ca și mașina. Gorelov deșurubă cutia de pe tăblie, o puse la o parte, montă mașina la loc și

încercă să vadă cum funcționează. Totul era în ordine, mașina funcționa bine, ca întotdeauna, iar lipsa piesei – destul de mare – nu se observa de loc. Gorelov luă cutia și, cântărind-o în mână mormăi dus pe gânduri:

– Presiunea e colosală. Va rezista oare? Cu totul altceva era la suprafață, în Marea Sargaselor...

Tresări auzindu-și propriul glas, se uită speriat împrejur, apoi se întoarse la rucsac, puse lădița în buzunarul gol din interior, o acoperi cu câteva instrumente mici și încheie buzunarul cu grijă. După ce închise rucsacul, Gorelov îl vârî sub canapea și se duse în sufragerie să ia gustarea de dimineață.

După o jumătate de oră se întoarse în cabină, își schimbă hainele, îmbrăcând o salopetă de lucru, apoi trase până la refuz unul din sertarele biroului și aplecă peretele din fundul sertarului. În spatele peretelui se deschise un sertar secret, îngust, Scoțând de acolo câteva piese de forme ciudate și un ghem de sârmă subțire, le repartiză prin toate buzunarele sacului de excursie.

Cu curelele rucsacului date peste umăr, Gorelov intră la postul central de comandă și, după ce locotenentul de cart Kravțev îi semnă biletul de voie, sa îndreptă spre infirmerie.

– Blagoslovește, doamne, pe robul tău! intonă cu glas gros de diacon, și se apropie de patul zoologului. Am venit, Arsen Davidovici, să-mi dați ultimele îndrumări pentru drum. Orice s-ar spune, este prima misiune în care elevul dumneavoastră merge singur.

Zoologul se întoarse spre el și râse bucuros:

– Te blagoslovesc! Te blagoslovesc! Îți doresc succes, Feodor Mihailovici! Ți-a dat Țoi tot ce trebuie? Și-i strânse mâna lui Gorelov.

Gorelov tresări; abia în clipa aceea îl observă pe căpitan care ședea mai la o parte:

– Iertați-mă, Nikolai Borisovici, nu v-am observat!

Căpitanul îi zâmbi prietenește.

– Nu-i nimica, nu-i nimica, Feodor Mihailovici. Mă asociez urărilor lui Arsen Davidovici.

– Du-te, du-te, Feodor Mihailovici, spuse zoologul tulburat. Eh, cum te invidiez! Dar nu-i nimic. Curând o să lucrăm împreună la o stație de mai lungă durată și de mai mare adâncime.

Căpitanul tresări, ridică ochii, se uită fix la zoolog și la Gorelov, apoi își coborî din nou privirea și începu să-și treacă degetele prin barbișonul auriu.

După ce-și luă pentru a doua oară rămas bun, și după ce primi de la zoolog câtava instrucțiuni suplimentare, Gorelov ieși din încăpere, fără să închidă bine ușa în urma lui. Se opri nemișcat lângă ușă, dus parcă pe gânduri.

La ureche îi ajunseră, înăbușite, dar destul de clare, cuvintele căpitanului:

– Sper, Arsen Davidovici, că n-ați spus nimănui unde vom face viitoarele escale de lungă durată?

Scurta tăcere mărturisea parcă faptul că întrebarea l-a surprins pe zoolog. Inima lui Gorelov se opri în loc.

– Vai, se poate, tovarășe căpitan? se auzi în cele din urmă mormăitul grăbit al zoologului. Cum să spun? Doar știu foarte bine... M-ați avertizat...

Gorelov răsuflă ușurat și zâmbi, dar zâmbetul lui aducea mai mult a rânjet. Căpitanul tăcu un răstimp, apoi i se auzi glasul liniștit:

– Foarte bine! Și nici pe viitor să nu uiți lucrul acesta.

Gorelov se depărtă de ușă și, cu același zâmbet crud, cu aceeași pași siguri, se îndreptă grăbit spre camera de evacuare.

– A mai coborât cineva de pe submarin? îl întrebă Gorelov pe Matveev, care, deși avea o mână bandajată, îl ajută cu îndemânare să-și îmbrace costumul de scafandru.

– Da, să trăiți, tovarășe inginer militar! A coborât Șelavin, însotit de Marat și Pavlik.

– De mult?

– De vreo jumătate de ceas, nu mai mult.

– Încotro au luat-o?

– Nu știu precis, tovarășe inginer... Undeva spre sud.

– Aha! Bine. Mulțumesc.

După ce ieși, Gorelov dădu drumul elicei cu cinci zecimi de viteză și porni spre nord. Îndepărtându-se la vreo douăzeci de kilometri de submarin, începu să cerceteze cu râvnă fundul și diferitele înălțimi de deasupra lui: apuca tot ce i se părea necunoscut, umplându-și sacul cu pești, arici de mare, holoturii, hidropolipi, raci de mare adâncime, moluște de fund. Peste o oră, socotind pesemne că a muncit destul, închise rucsacul și intră în legătură prin radio cu submarinul. Îi comunică locotenentului locul unde se află și-l anunță că mai are cam un ceas sau două de lucru, după care se va pune din nou în legătură cu submarinul și se va întoarce acasă.

Îndepărtându-se apoi și mai mult de submarin, Gorelov își îmbrăcă mănușile electrice, controlă dacă pistolul ultrasonor funcționează bine și porni cu viteză maximă spre răsărit, înălțându-se tot mai mult. În fața lui se întindea de la sud spre nord măreţul lanț de munți. Acolo pe undeva, dominând crestele abrupte și netede, se afla piscul descoperit în ajun de Șelavin. Gorelov îl căută vreme îndelungată, dar fără succes. În cele din urmă îl găsi și, umplându-și sacul aerian cu oxigen, se înălță spre el. După batimetru, piscul se afla la o mie și o sută de metri sub nivelul oceanului.

Gorelov observă pe pisc o stâncă izolată cu o adâncitură aidoma unei peșteri mici. Dând drumul mecanismului din interiorul sacului aerian, el goni oxigenul înapoi în cartuș și se așeză pe un bolovan. Când norul de nămol ridicat de el se împrăștie, iar

apa din jur își recăpătă limpezimea și transparența obișnuită, Gorelov își scoase mănușile electrice, trase din sac cutia metalică pe care o scosese din mașina de scris și o puse alături, pe bolovan. După aceea fixă pe ea niște piese lungi și subțiri, și cutia căpătă înfățișarea unui arici de mare cu acele de o formă neobișnuită, îndreptate în toate părțile. Întinse printre ace sârmă subțire, iar unul dintre capetele sârmei îl înfășură în jurul butonului de pe mâna stângă, de care se prinde de obicei mănușa electrică. După aceea apăsă pe un buton mic, de pe capacul cutiei, și o parte din peretele din față se deschise, așternându-se orizontal. Pe el se afla instalată o claviatură minusculă, ca a unei mașini de scris. Sus, pe partea rămasă a peretelui, se lumină o ferestruică lungă și îngustă, dincolo de care era întinsă o panglică de hârtie.

Chinuindu-se mult ca să nimerească cu uriașele-i degete de metal clapele micuțe ale mașinii, Gorelov începu să bată.

În nemărginitele întinderi de apă ale oceanului, și de acolo mai departe în aer răsunară semnale neînțelese:

„Ezit... Ezit... Ascultă Ezit... Vorbește INA 2... Vorbește INA 2... Ezit... Ezit...

Capitolul VIII
Suferințele profesorului Lordkipanidze

Expediția lucra de patru zile și patru nopți la noua bază de mare adâncime.

Se părea că cele douăzeci și patru de ore, cât are o zi și o noapte, nu-i mai ajung lui Șelavin. În afară de lucrările obișnuite de cercetare a proprietăților fizice și chimice ale apelor oceanului din apropierea fundului, în afară de temperatura, salinitatea și densitatea lor, în afară de analiza compoziției lor chimice și gazoase, el se ocupa și de o altă problemă pe care în Marea Sargaselor nu izbutise s-o termine din pricina „revoltătorului bombardament – cum se exprima el – al raionului în care lucra”. Noua problemă consta în studiul straturilor de apă din fund, adâncimea la care ajung, natura, proprietățile și compoziția lor. Această muncă necesita uriașe eforturi, pierdere de timp cu instalarea unor mașini complexe de sondaj, pompe de adâncime care să funcționeze sub învelișuri transparente și în același timp rezistente la presiunea uriașelor mase de apă aflate deasupra.

Dar în strânsă legătură cu această problemă mai era încă una, de care Șelavin se apucase abia aici. Ea consta în studiul curenților electrici, care pătrund în straturile din fundul oceanului, descoperiți pentru întâia oară în Arctica de geologii sovietici.

Șelavin se împărțea pur și simplu, prezența lui fiind necesară peste tot. Nici chiar ajutorul neprecupețit pe care i-l dădeau Skvoreșnea, Marat și chiar Matveev (care se mai întremase) nu-i erau de ajuns. Căpitanul îi dăduse între timp încă doi oameni din echipaj și totuși oceanograful muncea tot atât de mult, uitând de odihnă și de hrană.

Abia apuca să-și termine gustarea de dimineață că și începea să-i zorească pe tovarășii lui, se enerva la cea mai mică întârziere și nu se

liniștea decât atunci când cobora din submarin și se vedea lângă mașinile și instalațiile lui dragi. La masa de prânz trebuiau să-l cheme de pe submarin cu insistență, de câteva ori la rând, și niciodată cei care-l chemau, nu erau dispensați de bodogăneala lui enervantă despre „zădărnicirea lucrărilor” ori despre „atitudinea revoltătoare față de cele mai importante probleme științifice”.

Zoologul avea și el schițat un plan uriaș de lucrări pentru această stație de mare adâncime. Pe lângă obișnuitele căutări și cercetarea materialelor noi și necunoscute, zoologul voia să studieze cu atenție întregul proces al vieții și activității organismelor de mari adâncimi și a celor care trăiesc pe fund. Își propusese să facă observații îndelungate asupra conduitei lor în genere, să le studieze metodele de vânătoare, sursele și modul de hrănire, funcționarea organelor fosforescente. Toate acestea îi atrăgeau de mult atenția savantului; cu mult înainte, zoologul visa la aceste lucrări și se pregătea pentru ele.

Totuși acum când părăsise patul (înainte de termenul stabilit de tânărul locțiitor de medic) zoologul se arăta cuprins de o apatie îngrijorătoare. Țoi se întreba dacă n-a făcut rău că l-a lăsat să părăsească patul. Poate că încă nu e vindecat.

Când trebuia să coboare din submarin, o făcea parcă în silă și ajuns pe fund se oprea ore întregi lângă cea dintâi vietate care-i ieșea în cale, vreun rac-pustnic sau vreo goloturie.

Ce s-o fi întâmplat? Părea doar că totul mergea minunat.

Savantul avea tot dreptul să se bucure de succesele dobândite. Cercetările făcute la peștera monștrilor dăduseră rezultate uimitoare. Monștrii erau, după toate probabilitățile, rămășițele unei specii care odinioară, cu milioane de ani în urmă, domina întreaga viață a vechilor oceane. Relicve ale perioadei cretacice! Odată cu schimbarea mediului înconjurător, se schimba totul: și clima, și

plantele, și animalele, înlăturate de noile viețuitoare, mai mlădioase și mai desăvârșite, mai dezvoltate și mai bine adaptate la noile condiții ale vieții, uriașele reptile, stăpâne ale unor timpuri de mult trecute, le cedau treptat pozițiile. Știința contemporană afirma că au dispărut cu totul de pe suprafața planetei, lăsând ca amintire doar monstruoasele lor schelete care pot fi văzute numai în muzeele paleontologice, în toată grandoarea lor, zguduind imaginația oamenilor! Și când colo, se dovedește că o mică ramură a acestor monștri, îndepărtându-se de suprafața oceanului, a coborât în jos, tot mai jos, spre adâncurile lipsite de primejdii, și s-a adaptat încetul cu încetul la noile condiții de viață, ajungând să poată rezista uriașelor presiuni, să poată respira aerul din apă, să vadă prin întuneric și să-și lumineze drumul cu propria-i lumină, lumina fosforescentă a mucoasei care îi acoperă. Ce descoperire extraordinară, captivantă! Ea singură ar putea să eternizeze în istoria științei universale numele omului care a făcut-o. Dar cefalolamelibranchiata lui! Oare molusca asta care va purta pe veci numele profesorului sovietic Lordkipanidze n-are să producă o revoluție în specia moluștelor? Dar aurul din moluscă? Dacă ținem seama numai de aceste descoperiri, și tot ar fi fost de ajuns să sădească pentru multă vreme în sufletul unui om bucuria entuziastă de a fi adus o neasemuită contribuție pe tărâmul științei, de a fi slujit astfel măreața patrie, puternica țară care, i-a dat unui savant al ei posibilitatea de a pătrunde în cele mai inaccesibile adâncuri ale oceanului și de a întreprinde acolo un studiu adevărat și efectiv!

Atunci ce s-a întâmplat? De ce toate acestea și-au pierdut dintr-o dată tot farmecul, strălucirea, caracterul lor atrăgător?

Zoologul făcu un gest violent de protest. Nu, nu! Iarăși ideea asta tâmpită... La urma urmelor e o prostie! Ce legătură are asta cu...

Ridică înciudat din umeri, în costumul de scafandru.

Oricum însă nu trebuia s-o facă. M-a luat gura pe dinainte. Dobitoc bătrân ce sunt! Da, da, dobitoc! De trei ori dobitoc!

În clipa aceea se ura pe sine însuși.

Cu o lovitură de picior, zvârli cât colo goloturia care înfuleca liniștită din nămol și pe care o ținea sub observație.

„Ei bine – încerca el să se liniștească – fie și asta. Am spus, am spus. Acesta e adevărul. N-ai ce-i face. Dar la urma urmei ce crimă am făcut, dacă i-am spus? Trebuie să mă gândesc cu sânge rece. Are vreo importanță? Doar n-am spus-o primului întâlnit... Ce e el, un simplu membru al echipajului? E mecanicul-șef! Mecanicul-șef al unui vas de luptă; Doar nu e un fleac să fii mecanic-șef și mai ales pe un vas ca acesta! Un om cu răspundere! De bună seamă că e verificat și răsverificat. Un om rezervat, puțin cam ursuz chiar, nu prea sociabil și departe de a fi limbut. În privința lui pot fi liniștit...”

Și-l imagină pe Gorelov: înalt, ciolănos puțin adus din spate, cu capul ras și lunguieț, cu urechile depărtate ca aripile unui liliac, cu mâinile ca de gorilă, lungi aproape până la genunchi. Deodată se deșteptă în el vechea antipatie, înăbușită până acum, față de omul acesta. Totuși sentimentul dreptății și corectitudinea de totdeauna față de sine și față de alții – calități de netăgăduit ale savantului – învinseră această antipatie..

Ce amestec are aici Gorelov? Cel mai ușor lucru e să-ți arunci vina pe umerii altuia. Doar vina e a lui că a divulgat secretul, indiferent cui. De Gorelov nu trebuie să se teamă. Doar nu-i el omul care să divulge ori să bată toba!

Dar în cazul ăsta de ce e atât de nemulțumit de sine? De ce îl apasă chinuitor sentimentul unei vinovății josnice?

Minciuna! Asta e!

Da. A mințit! A mințit pentru întâia oară în viață. Minciuna a fost întotdeauna străină de ființa lui. Îi era scârbă în mod organic de ea, totdeauna a socotit-o ceva deosebit de înjositor, murdar, laș. Și totuși acum a mințit! Și pe cine! Tocmai pe căpitan, pe comandantul vasului!

...Nikolai Borisovici, drăguțul de el! Poartă pe umeri o răspundere atât de mare. Pentru neprețuitul submarin, pentru securitatea oamenilor pe care i-a încredințat țara, el răspunde. Și cine l-a mințit? Tocmai el, omul în care a avut cea mai mare încredere!... Nu importă că minciuna asta n-o să aibă urmări. Important e faptul că a mințit. Cum să-l mai privească în ochi? Și acum ce să facă? Să-i spună oare? Să-și recunoască cinstit greșeala? Fleacuri! Cine are nevoie de asta? Cui aduce vreun folos? Minciuna tot minciună rămâne.

Orele treceau. Zornăitul buzzerului, ca un bâzâit plicticos de bondar nu a putut multă vreme să-l smulgă pe zoolog din gândurile-i apăsătoare. Cu mare greutate își veni în fire și-și dădu seama că-l cheamă submarinul:

– Alo! Alo! Arsen Davidovici! se auzi vocea ofițerului de cart, locotenentul Kravțov. Ce faceți acolo? Toți sunt la masă. Până și Ivan Stepanovici a venit... Numai dumneavoastră lipsiți! Cum de ați întârziat atâta? Acum luați-o la picior, Arsen Davidovici! Cu zece zecimi!

În timpul prânzului, șezând la locul lui obișnuit, zoologul se simțea ca pe rugul inchiziției, și mai mult tăcea, fără să-și ia ochii din farfurie. De altfel căpitanul nu-l prea deranja cu discuții și întrebări. Îi arunca doar din când în când câte o privire fugară din ochii lui albaștri, lucitori, în care se citea limpede regret și neliniște.

În schimb, după-masă... ai fi putut crede că Țoi era ferm hotărit să-l scoată pe zoolog din sărite! Când întră în laborator, îl întrebă insistent despre sănătate, apoi începu să-i povestească, plin de entuziasm despre primele rezultate ale

cercetărilor asupra moluștelor. Pe măsură ce înainta cu cercetările se convingea tot mai mult că molusca e o producătoare de aur. Nu încăpea îndoială că această ființă extrage aurul dizolvat din apa mării, și-l concentrează cu o intensitate neobișnuită în sânge. Lui Țoi i se părea chiar că a dat de urmele organului cu ajutorul căruia se produce acest proces în țesuturile moluștei. Era vorba de o serie da glande situate pe marginile mantiei, și care secretă un suc de o componență necunoscută încă.

Țoi susținea că această descoperire (dacă se va confirma pe de-a-ntregul) va putea căpăta o uriașă însemnătate practică. În acest caz ar putea prezenta într-adevăr un mare interes și proiectul lui Marat cu privire la aclimatizarea și cultivarea acestor moluște în rezervoarele de apă, închise, ale mărilor sovietice, așa cum fac acum japonezii cu scoicile purtătoare de perle.

Aceste cefalolamelibranchiate vor fi atunci niște adevărate fabrici de aur. Ce părere are despre asta profesorul?

Zoologul se silea să-l ascute cu atenție pe Țoi, își exprimă chiar satisfacția și dădu indicații cu privire la munca viitoare, dar cu toate acestea simți o bucurie sinceră atunci când Gorelov intră în laborator și-i propuse să iasă împreună din submarin, ca să culeagă materiale. În ziua aceea, Gorelov a fost ocupat până la prânz cu munca lui de bază, în camera duzelor, și acum fiind liber, voia să-i arate savantului niște tufișuri de crini, o specie necunoscută, de mare adâncime. Are la dispoziție numai trei ore și-l roagă pe profesor să se grăbească, dacă vrea să meargă cu el.

De astfel se vedea bine că Gorelov e grăbit. În timpul discuției se uita mereu la ceas, amintea insistent că aceste tufișuri sunt cam departe și că are să treacă destul de mult timp până o să poată ajunge la ele. Zoologul acceptă și-i spuse lui Gorelov să-și pregătească biletul de voie.

– Nu, vă rog, Arsen Davidovici, îi răspunse Gorelov oarecum jenat, trecându-și palma peste creștetul ras. Vă rog, faceți dumneavoastră biletul și dați-l la semnat. Eu mai am puțină treabă la mine în cabină. Termin însă repede și vă aștept în camera de evacuare. E bine? Vă rog numai să nu zăboviți prea mult.

Se uită din nou la ceas și porni să iasă din laborator.

– Grăbiți-vă, Arsen Davidovici! Timpul trece! mai strigă el din mers și trânti ușa în urma lui.

Străbătu coridorul cu pasul lui obișnuit, mare, fără să se pripească, dar de îndată ce se văzu la el în cabină, după ce încuie ușa, îl apucă pe neașteptate o activitate febrilă. Trase câteva sertare ale biroului, scoase din ele niște bani, documente și scrisori și strecură la repezeală toate acestea prin buzunare. Apoi închise sertarele, se îndreptă din spate și aruncă o privire asupra cabinei, ca și cum ar fi făcut-o pentru cea din urmă oară. Ochii lui zăboviră o clipă pe portretul tinerei femei din tabloul care atârna deasupra patului. Gorelov tresări și dădu să facă un pas spre portret dar se întoarse, apucă de pe birou fotografia aceleiași femei și o strecură cu grijă în buzunarul de la piept al vestonului. Fără să-și mai întoarcă privirea, ieși din cabină, o încuie, și porni repede în jos spre camera de evacuare.

Zoologul nu venise încă. Gorelov se uită la ceas și ridică nervos din umeri.

– Ce fel de oxigen ai pus? îl întrebă el pe Matveev.

– Comprimat, tovarășe inginer.

– Reîncarcă-l! ordonă Gorelov. Pune oxigen lichid!

– Am înțeles, tovarășe inginer. După surparea aceea de teren, trebuie să fim foarte atenți în toate, adăugă Matveev, executând ordinul.

– Așa e, îi întări Gorelov presupunerea. Dar acumulatoarele? Garnitura e întreagă?

– Întreagă.
– Să văd! Ce-i în termose?
– Cacao fierbinte.
– Arată-mi! Umple-le până sus!
Gorelov era aproape complet echipat și nu-i mai rămânea decât să-și pună și să-și fixeze casca, când apăru și zoologul cu înfățișarea lui preocupată și aproape indiferentă, devenită obișnuită în ultima vreme. Îi arătă lui Matveev biletul de voie comun, pentru el și Gorelov.
Gorelov însă nu mai avea de loc răbdare:
– Ce înseamnă asta, Arsen Davidovici! Se poate? De ce ați întârziat atâta? Când mai cercetăm și când ne mai întoarcem? Abia o să apucăm să ne uităm. Haideți mai repede! Eu în nici un caz nu pot să mai întârzii pe submarin...
De îndată ce se văzu la marginea platformei basculante, Gorelov porunci cu o voce violentă și autoritară:
– Zece zecimi! Repede! Urmați-mă!

* * *

După saltul lor în spațiu, platforma se ridică, submarinul se urni din loc și, luându-și viteză, se îndreptă spre sud. Când după un minut Gorelov își întoarse capul, submarinul nu se mai vedea. Asta însă nu-l miră de loc.
Încă înainte de această stație de mare adâncime, căpitanul prevenise echipajul, și mai cu seamă pe lucrătorii științifici, că submarinul nu va sta permanent într-un loc, ci se va afla în continuă mișcare. La întoarcerea pe submarin, toți cei aflați peste bord erau obligați să intre mai întâi în legătură cu postul central de comandă pentru a stabili prin radiofar drumul lor de întoarcere. Toți își dădeau seama de importanța acestei măsuri de precauție, după memorabilele evenimente din Marea Sargaselor. Oamenii știau de asemenea că în decursul acestei croaziere în jurul locului

lucrărilor se află într-o neobosită mișcare și cercetașii infraroșii: unul la suprafața oceanului, iar celălalt la diferite adâncimi în fața submarinului.

Culcați înainte, într-o poziție aproape orizontală, Gorelov și zoologul înaintau tăcuți în direcția opusă submarinului prin bezna de nepătruns a adâncurilor, ajungând din urmă și depășind luminițele multicolore și nebuloasele luminiscente ale locuitorilor oceanului. Gorelov mergea în față, zoologul la câțiva metri în urma lui. Goniră așa aproape un ceas, fără să schimbe nici o vorbă, ținând mereu direcția spre nord. Gorelov se uita din când în când la ceas, și întorcând neliniștit capul, scruta depărtările, dându-și parcă silința să străbată cu privirea perdeaua vineție care atârna în fața lui, la capătul fascicolului albastru de lumină al lanternei. Cufundat în gândurile lui apăsătoare, zoologul îl urma pe Gorelov, fără să se uite pe unde merg, fără să știe de când merg și fără să-i pese de ce se petrece în jur. Numai o singură dată își ridică privirea, se uită de jur împrejur și vru să-l întrebe ceva pe însoțitorul său, dar numaidecât renunță la această intenție și, plecându-și capul, se lăsă din nou în voia unei totale indiferențe, ori în voia gândurilor lui apăsătoare.

Capitolul IX
Atacul torpilelor magnetice

Deodată Gorelov tresări. În depărtare, drept în fața lui, în coridorul de lumină al lanternei, se ivi răsărind parcă din beznă, un corp lung și neted, aproape cilindric, care gonea cu repeziciune în întâmpinarea lui. În clipa următoare își făcu apariția partea dindărât a acestui corp, cu un fel de elice strălucitoare, ce se rotea vijelios, cu cârme verticale și orizontale și cu două stabilizatoare orizontale, în dreapta și în stânga. Din mijlocul corpului se răspândeau în toate cele patru părți niște fire bine întinse, ce străluceau și ele metalic.

Lanterna zoologului lumină în clipa aceea spațiul învecinat: pretutindeni – deasupra și dedesubt, în dreapta și în stânga – se întindea o plasă metalică uriașă cu ochiurile de trei metri, având la noduri corpuri cilindrice, de forma unui pește, la fel cu acela pe care-l văzuse întâi Gorelov... Plasa venea cu iuțeală în întâmpinarea oamenilor, ca un zid ale cărui margini se mistuiau în beznă.

– Jos! strigă desperat Gorelov. Repede la fund!

Întorcând brusc cârmele din plină viteză, se repeziră cu capul în jos și, până să-și dea seama, se afundară aproape până la brâu într-un strat gros de mâl poros. Gorelov se întoarse numaidecât și scoase capul din mâl. Alături de el se zbătea zoologul, vrând să se ridice. La o înălțime de cinci-șase metri, cu un zgomot care se transformă curând într-un urlet, se apropia cu repeziciune plasa întinsă, în care atârna un șir de corpuri cilindrice, puternic luminate de lanterna lui Gorelov și a zoologului. Când plasa ajunse aproape deasupra oamenilor care se întinseseră pe fund, cele mai apropiate dintre corpurile înșirate la baza plasei începură să se agite deodată în legăturile lor. Capetele lor semisferice se aplecau

tot mai mult în jos, pe măsură ce se apropiau, atrase parcă de ceva într-acolo, și din fiecare, câte două perechi de ochi mari și rotunzi, de culoarea oțelului brunat se ațintiră asupra oamenilor, cercetându-i parcă cu atenție. Unul sau doi, din acești monștri, se năpustiră dintr-odată cu capetele în jos, ridicându-și aproape vertical cozile care se roteau, dar numaidecât, trași de ceilalți, reveniră la orizontală și se îndepărtară împreună cu toată plasa.

– Ce-i asta? Ce înseamnă asta? șopti speriat zoologul și, numaidecât, strigă cu putere: Astea-s torpile! Feodor Mihailovici, torpile!...

– Mai încet! șuieră amenințător Gorelov. Ce țipi ca un nebun? S-ar putea să aibă detonatoare acustice și praf ne fac.

Cu ochii larg deschiși de groază, zoologul urmărea plasa care se mistuia în beznă. În cele din urmă vorbi iarăși, coborând vocea până la șoaptă:

– Dar se îndreaptă spre sud, Feodor Mihailovici! Să nu dea peste submarin!

Gorelov izbucni într-un râs sacadat, ca un lătrat de câine.

– Ce vorbești, Arsen Davidovici! Dar reflectoarele ultraacustice ce păzesc? Vor semnala submarinului plasa cu douăzeci de kilometri înainte de întâlnirea cu ea. Și-apoi cercetașii infraroșii ce fac? Dorm? N-ai nici o grijă, Arsen Davidovici! Să ne grăbim mai bine spre tufișurile noastre...

Era ceva care nu-i plăcu zoologului în râsul lui Gorelov, în vorbele lui repezite și nervoase. Se aprinse din nou în el vechea antipatie, neîncrederea aceea înăbușită și nelămurită. Zoologul vru să-i răspundă, să-și descarce neliniștea, dar rămase tăcut. Stătea pe fund, privind în depărtare prin beznă în direcția unde lăsaseră în urmă submarinul, spre care gonea acum zidul acela cumplit, aducându-i poate pieirea...

În cele din urmă, zoologul se desmetici:

– Bine, spuse el cu un efort, întorcându-se spre Gorelov. Să mergem spre tufișuri...

Fără să-i răspundă, Gorelov dădu drumul elicii, urcă vreo câțiva zeci de metri mai sus și porni cu mare viteză spre nord. La o mică distanță, zoologul îl urma. Acum nu-și mai lua ochii de la silueta lui Gorelov, care gonea înaintea lui. Un minut mai târziu, zoologul duse cu băgare de seamă mâna la tabloul de comandă, deschise capacul și, după o clipă de șovăială, dibui unul din butoane, apăsă pe el, îl scoase din poziție și împinse pârghiuță respectivă la locul inițial: telefonul lui Gorelov era decuplat. Apoi zoologul apăsă pe un alt buton și împinse pârghiuța în alt loc. Numaidecât auzi o voce calmă, care-i era cunoscută:

– Aici locotenentul-major Bogrov. Dumneata ești, Lord?

– Da, eu sunt. De la nord la sud, spuse zoologul cu jumătate de glas, urmărindu-l din ochi pe Gorelov, înaintează cu viteză uriașă o plasă verticală, încărcată cu torpile. Noi am evitat-o, aruncându-ne la fund. Mi-i teamă să nu vă izbească...

– Ce? întrebă alarmat locotenentul-major. Torpile ai spus? La ce depărtare le-ați întâlnit?

– Nu știu... răspunse încurcat zoologul. N-am fost atent... Dar cred că la vreo șaizeci-șaptezeci de kilometri de locul unde ne-ați lansat.

– Aha! Bine. O să intensificăm observarea. Îți mulțumesc. Nu veniți spre submarin până nu primiți dispoziții. Mergeți cât mai departe și fiți atenți!

Decuplând telefonul zoologului, locotenentul-major îl sună numaidecât pe căpitan. Apoi luă legătura cu Șelavin și cu Skvoreșnea, care se aflau la lucru peste bord, și le ordonă de asemenea să nu se întoarcă până nu vor fi chemați și să se îndepărteze imediat cu o viteză de zece zecimi cât

mai departe spre vest, menținându-se foarte aproape de fund.

Cu câteva minute mai înainte, „Pioner” schimbase direcția și mergea acum pe același drum înapoi, de la sud spre nord.

Fără să-și ia ochii de la ecran, locotenentul-major mări viteza navei la patru zecimi și-i abătu direcția cu câțiva carți spre est.

Intră căpitanul. Locotenentul-major îi raportă cele ce-i comunicase zoologul și măsurile pe care le luase.

După uluiala de o clipă, pe fața căpitanului se așternu un zâmbet aspru. Fără să-și ridice genele, ca totdeauna lăsate în jos, căpitanul spuse:

– Bine, Aleksandr Leonidovici! Aprob toate măsurile și dispozițiile dumitale. Preiau comanda. Rămâi la tabloul de comandă și urmărește emisfera de la pupă a ecranului. Pe cea de la provă mi-o rezerv mie.

– Am înțeles, tovarășe comandant!

– Dă semnalul de alarmă.

– Dau semnalul de alarmă!

În toate încăperile navei răsună tremurul alarmat al soneriei, pe coridor se auziră tropăituri înfundate și hârșâieli de picioare, după care se făcu imediat o tăcere mormântală.

Fără să-și ia ochii dela ecran, cu picioarele larg desfăcute și cu mâinile la spate, căpitanul stătea tăcut și nemișcat în mijlocul încăperii puternic luminate a postului de comandă.

– Vânătoarea continuă, deci! rosti el încet, după o clipă de tăcere, ca și cum ar fi vorbit cu un interlocutor nevăzut. Perfect! Dar acum, prieteni, o să plătiți scump urmărirea asta.

Locotenentul-major ședea ca o statuie în fața tabloului de comandă, cu degetele pe claviatura inferioară.

– Cercetașul dela bordul stâng! Înainte! se auzi comanda căpitanului. Lansează-l în semicercul de la provă la distanța maximă,

cincizeci de kilometri. Să circule dela vest la est și înapoi.

Degetele locotenentului-major făcură o cursă scurtă pe clapele și butonii tabloului de comandă și încremeniră în așteptarea unei noi comenzi.

În cabină se lăsă o tăcere plină de încordare.

Câteva minute mai târziu, în emisfera din față a ecranului începu să apară cu repeziciune, umplându-l treptat, o plasă difuză, cu niște puncte mari și întunecate la nodurile ochiurilor. Cu fiecare secundă, firele se conturau tot mai limpede pe ecran, punctele întunecate creșteau, luînd forma unor capete rotunde, în dosul cărora se iviră apoi cercurile tremurătoare ale elicelor care se învârteau vijelios. În mijlocul ecranului, plasa cu torpile se vedea clar, fiind aproape de tot de cercetaș. Dar pe ambele aripi ale emisferei, de îndată ce cercetașul se abătea în dreapta sau în stânga, imaginea plasei se întuneca, devenea vagă.

– E clar, zise calm căpitanul. Dar e interesant. Plasa se deplasează ca un zid drept, cuprinzând un spațiu uriaș. Și are o viteză de cincizeci-șaizeci de kilometri pe oră. Căpitanul izbucni deodată în râs. Sunt în stare de dragul nostru, să scormonească tot oceanul!... Splendid!... Și, adresându-se locotenentului-major, ordonă: Retrage cercetașul cu viteza plasei, păstrând față de ea o distanță de o sută de metri.

– Am înțeles: retrag cercetașul spre submarin, menținându-l la o distanță de o sută de metri de plasă.

– Așa! Aceeași direcție!

– Am înțeles!

Plasa cu teribila ei încărcătură – clară și bine conturată la mijloc, dar tot mai difuză, și în cele din urmă mistuindu-se în întuneric în lături, pe cupola și la poalele ecranului – se menținea acum într-o poziție neschimbată față de submarin. Cercetașul trimitea pe ecran imaginea plasei de la una și aceeași distanță și de aceea se părea că și

plasa, și submarinul stau pe loc sau se deplasează cu aceeași viteză și în aceeași direcție.

– Ce distanță e până la plasă? întrebă după câteva clipe căpitanul.

– Patruzeci de kilometri.

– Înaintăm cu șaizeci pe oră, iar plasa vine spre noi aproape cu aceeași viteză, murmură căpitanul, pentru sine. Peste câteva minute situația de pe ecran se va schimba. Fiți gata pentru manevră.

Locotenentul-major își îndreptă trupul. Îl fulgeră un gând: „De ce înaintăm spre plasă, când putem ușor s-o evităm?” Dar gândul acesta dispăru când imaginea plasei de pe emisfera de la provă făcu deodată parcă un salt și se repezi spre submarin.

Intrară în acțiune reflectoarele ultrasonore.

– Retrageți cercetașul în cuib! se auzi o comandă bruscă. Tunul de la provă, în bătaie!

„Aha! Asta e! își zise locotenentul-major. Distrugem torpilele... Fără zgomot...”

Imaginea plasei creștea cu o repeziciune de necrezut. Părea ciudat numai faptul că începuse să se contureze cu o mai mare repeziciune și pe aripile ecranului. Dacă plasa înainta ca un zid drept, vertical, părțile ei laterale, îndepărtate de submarin, ar fi trebuit să rămână mai nebuloase și mai difuze, decât partea ei centrală, mai apropiată, care înainta drept în fața submarinului... Însă imaginea plasei de pe aripile ecranului părea că înaintează cu o viteză îndoită, și claritatea liniilor ei era acum aproape la fel ca și pe partea din față a ecranului. Doar n-o fi condusă astfel ca să învăluie submarinul!... Ce putea să însemne asta? Căpitanul se străduia să dezlege enigma.

Deodată se auzi în spatele căpitanului exclamația alarmată a locotenentului-major:

– Plasa apare pe ambele aripi ale ecranului de Ia pupă!

– Ah, diavolii! strigă neobișnuit de excitat căpitanul, lovind cu piciorul în podea și întorcându-se spre partea ecranului de la pupă. Torpile magnetice! Ne încercuiesc!

Aruncă o privire asupra cupolei ecranului. Marginea de sus a plasei se apleca în jos, brăzdând ecranul, deocamdată încă slab, cu firele ochiurilor difuze.

– Lăsați tunul! Întoarcere în loc! O sută optzeci de grade!

Submarinul se întoarse brusc în loc, cu prova la sud și cu pupa la nord, spre plasă.

– Țineți direcția asta! Viteza șase zecimi!

– Am înțeles! Ținem direcția asta! Viteza șase zecimi!

În față, pe emisfera de la provă a ecranului, spațiul liber, pustiu și întunecat, se micșora din ce în ce, cuprins cu repeziciune, ca de un clește, de marginile laterale ale plasei.

Ambele aripi ale ecranului erau aproape în întregime cuprinse de țesătura plasei, cu petele întunecate ale „nodurilor” acesteia. Pe cupolă, plasa se contura tot mai jos și tot mai clar. Deschizătura din față se îngusta văzând cu ochii. Sfera ucigătoare din jurul submarinului se închidea...

„Să ne strecurăm! Dar avem timp?!... Vom mai avea oare timp?” se întrebă tulburat locotenentul major. Degetele lui stăteau nemișcate pe claviatură.

– Viteza opt zecimi! răsună ca o explozie o comandă în urechile locotenentului-major.

Submarinul zvâcni înainte.

Pe emisfera de la pupă a ecranului, liniile plasei se estompară vizibil, dar coridorul din față continua să se închidă. Uriașul corp metalic al submarinului atrăgea înspre sine, cu o forță irezistibilă, sutele și miile de capete magnetice ale unor monștri ucigători de oțel, dublând viteza goanei turbate a acestora...

– Zece zecimi!...

Căpitanul nu se mai uita înapoi. Privea cu toată ființa sa înainte, cu ochii aprinși, ațintiți asupra ecranului, spre îngusta deschizătură lăsată de plasă.

Submarinul zbura, spintecând ca un fulger adâncurile întunecate ale oceanului.

Cât de departe se întind oare înainte aripile acestei plase blestemate? Câte aripi va mai arunca oare oceanul din adâncurile lui în întâmpinarea submarinului?

Era un adevărat joc al morții.

Căpitanul își strânse pumnii. Obrajii i se îmbujoraseră și, judecind după strălucirea ochilor, plini de triumf și încredere, s-ar fi putut crede că pentru jocul acesta va plăti altcineva.

– Unsprezece zecimi! strigă căpitanul cu o voce răsunătoare. Din coridorul dintre marginile plasei nu se mai vedea decât o crăpătură îngustă, care însă nu se mai schimba.

– Douăsprezece! Douăsprezece zecimi și tot ce se poate!!!

Era ceva supranatural. Toate rezervele fură aruncate în această luptă cu moartea. Înconjurat de cămașa de aburi, submarinul zbura ca un meteor încins în spațiile cosmice interplanetare.

Pe aripile laterale ale ecranului plasa se vedea ca o țesătură nebuloasa, deasă. Nu se putea ține după submarin! Rămânea neputincioasă, în urma lui.

Curând, vălul cenușiu al acestei țesături începu să se retragă spre aripile ecranului. Crăpătura se lărgea, pereții coridorului începură să se desfacă. Încă o clipă, și teribilul păienjeniș, șters parcă cu buretele, dispăru de pe ecranul de la provă.

În față se întindea drum liber și curat prin adâncurile necuprinse ale oceanului.

Deodată o bubuitură de o forță neobișnuită se prăvăli din spate asupra submarinului. Ca o uriașă

balenă rănită, submarinul săltă în sus, apoi se prăbuși în jos și iar săltă cu câteva sute de metri. Apoi, zvârlit parcă de o catapultă monstruoasă, făcu un salt înainte și se năpusti în spațiu cu o iuțeală îndoită. Bubuiturile se succedau, contopindu-se într-un neînchipuit haos acustic. Snopi albi de fulgere spintecau în toate direcțiile partea de la pupă a ecranului. Se părea că a plesnit oceanul, că însuși învelișul planetei a făcut explozie și mii de vulcani și-au împreunat urletul într-un vacarm supranatural, insuportabil pentru urechea omului.

Abia menținându-se locului după izbitură, locotenentul-major își întoarse fața albă ca varul spre căpitan.

Acesta stătea nemișcat în mijlocul sălii și se uita la dânsul cu un zâmbet crud și triumfător:

– Torpilele s-au năpustit din inerție unele asupra altora. S-au ciocnit și acum explodează. Manevra a izbutit! jumătate tonă de ulei – peste bord! Aprindeți douăzeci metri cubi de hidrogen și aruncați peste bord!

Peste câteva secunde, un uriaș balon de flăcări apăru pe cupola ecranului. Apoi peste întinderea calmă a oceanului se înălță, ca de pe urma exploziei unui vulcan submarin, sus de tot, un munte uriaș de apă și flăcări. Muntele se prăvăli după aceea, și pe întinderea apelor liniștite, de departe, înalte valuri concentrice se năpustiră în goană.

– Va să zică am pierit, spuse cu un zâmbet ironic căpitanul. Acum n-o să se mai îndoiască nimeni de asta... Și, întorcându-se spre locotenentul-major, ordonă: Viteză opt zecimi! Banda stângă! Țineți direcția asta!

Submarinul descrise un arc uriaș spre est.

– Direcția nord! Ridicați la suprafață cercetașul de la tribord!

Bubuiturile exploziilor încetară. Vârtejuri de mâl ridicate de pe fund începură să învăluiască

încet ecranul sferic. În toate părțile pluteau hoituri de animale marine.

– Ridicați nava la cinci sute de metri adâncime!

Deasupra ecranului tulbure, pe cupola lui curată strălucea pata luminoasă a soarelui aflat la zenit. Câteva nebuloase de nori încremeniseră în jurul lui. Cerul înnorat aci se prăbușea, atrăgând parcă inelul orizontului, aci se ridica din nou vijelios, lărgindu-se la nesfârșit. Asta din cauza că se sălta și se lăsa înapoi pe apă cercetașul infraroșu.

Nici o navă nu se vedea pe ecran.

– Ridicați mai sus cercetașul! ordonă căpitanul.

Spre nord, departe-departe la orizont, apărură pentru o clipă siluetele minuscule a două vase, cu vălătuci mici de fum, deasupra lor.

– Așa! exclamă cu satisfacție căpitanul, de parcă s-ar fi convins că totul merge așa cum se aștepta el. Trei carți spre vest! Țineți direcția asta! Acum să ne socotim...

În scurtă vreme nu mai avură nevoie de cercetașul infraroșu. Vasele intraseră în zona de vizibilitate a reflectoarelor ultrasonore.

Unul din aceste vase era splendidul „Idzumo”, un minunat crucișător de 15 000 tone, ultima realizare în domeniul construcțiilor navale militare, cu trei puternice turele de luptă, douăsprezece tunuri grele de 340 mm, cu o bătaie de 32 de kilometri, cu șase aparate de lansat torpile, patru avioane la bord și cu o viteză de deplasare de 50 de noduri.

Căpitanul îl recunoscu.

Ceva mai departe de crucișător, lateral, se înălță un uriaș vapor transoceanic cu patru coșuri.

– Retrageți cercetașul! Viteza trei zecimi! comandă căpitanul.

Apăsă pe un buton de lângă un mic ecran oval, aflat sub tabloul de comandă. Pe ecran apăru

camera tunului ultrasonor de la provă. Acusticianul-şef, grăsunul Cijov, şedea în fotoliu. În faţa lui, pe un ecran luminos, se conturau siluetele distincte ale vaporului transoceanic şi crucişătorului, din coşurile cărora ieşeau nori groşi de fum. O mulţime de vedete, şalupe şi baleniere mişunau în jurul lor. Sus, pe cer, se rotea ca o pasăre de pradă un mare avion alb, cu nişte cercuri roşii, bine vizibile, sub aripi.

– Pregătiţi-vă de luptă! comandă căpitanul. Asupra crucişătorului! Ţintă metalică! Numai metalul! Nu vă atingeţi de oameni!

– Am înţeles! Gata de luptă! numai asupra metalului! repetă Cijov, manevrând cu iuţeală nişte manivele, ridicând şi deplasând ceva.

– Loviţi carena sub linia de plutire! Capacitate, cinci zecimi! Atenţiune!

La o adâncime de cincisute de metri, submarinul se apropia pe nesimţite de vasul cuirasat în zale de oţel, care îşi zbârlea ameninţător în toate părţile ţevile lungi şi puternice ale tunurilor.

Pe ecran se vedeau bine siluetele mici ale oamenilor care forfoteau pe punte şi ale ofiţerilor care de pe puntea de comandă scrutau suprafaţa oceanului în direcţia de unde se apropia acum, încet, „Pioner”.

Pe crucişător, două macarale ridicau din apă şi făceau sul o plasă metalică, lată, aproape cât toată lungimea vasului, cu nişte uriaşe ochiuri goale... Şi pe celălalt vapor, alte două macarale făceau aceeaşi treabă. Era clar că vasul de război şi transatlanticul, care era baza tehnică a crucişătorului, scoteau la suprafaţă rămăşiţele plasei nefolosite..

– Stop! ordonă căpitanul şi submarinul se opri imediat pe loc. Atenţiune! îi comandă el lui Cijov. Ochiţi! Sunet!

Compartimentul tunului ultrasonor de la provă, apoi postul central de comandă şi în cele

din urmă întreaga navă submarină, se umplură de un zumzăit melodios, reținut, ca al unui dinam puternic, în acțiune.

În primul moment, înfățișarea exterioară a crucișătorului nu suferi nici o schimbare. Tunul ultrasonor lucra cu o capacitate de numai cinci zecimi.

Deodată ofițerii de pe puntea de comandă a crucișătorului se puseră în mișcare. Smulși parcă de vânt, se repeziră cu iuțeală în jos. Prova și pupa crucișătorului începură să se ridice treptat, iar în partea de la mijloc să se boltească în jos. Liniile drepte, aproape elegante, ale bordurilor, începură să capete tot mai vizibil forma unui arc. Oamenii de pe punți începură să alerge cuprinși de panică.

Toată silueta vasului, de la chilă până la antena de radio, se vedea lămurit pe ecranul submarinului. Sub ochii căpitanului și ai locotenentului-major, mijlocul carenei începu să se îndoaie și să se desfacă, topindu-se întocmai ca o bucată de lut. La numai un minut de la începutul atacului ultrasonor, mijlocul vasului dinspre submarin se turti înăuntru, apoi, ca o bășică uriașă, plesni și un colosal șuvoi de apă se năpusti în cale, în sala mașinilor, în camerele de muniții.

Crucișătorul se lăsă numaidecât pe o parte, luînd în câteva secunde o cantitate colosală de apă. Nu-i ajutară nici pereții îngroșați ai bordurilor de sub linia de plutire, meniți să reziste la mine, nici numeroasele despărțituri etanșe. Șuvoiul puternic de apă punea stăpânire pe acest splendid crucișător, fala flotei imperiale est-asiatice.

– Opriți sunetul! comandă căpitanul, și întorcându-și fața albă ca varul spre locotenentul-major, adăugă: Să le dăm oamenilor timp să coboare în bărcile de salvare.

Crucișătorul se afundă încet, frângându-se la mijloc și ridicându-și tot mai sus prova și pupa. Una după alta erau lăsate în apă vedete, bărci cu motor, baleniere, șalupe, care se umpleau la

repezeală cu oameni. Din toate părțile soseau nenumăratele vase mici, care mișunau până atunci în larg; transoceanicul își trimitea în grabă bărcile de salvare.

– Permiteți-mi să raportez, se auzi în spatele ofițerilor vocea lui Pletniov.

Radiotelegrafistul se oprise în prag, cu un teanc de radiograme în mână.

– Ce ai acolo? îl întrebă scurt căpitanul.

– Crucișătorul „Idzumo” lansează necontenit semnale „S.O.S.” Anunță că se scufundă. Zice că dintr-o cauză necunoscută babordul și tribordul se descompun, lăsând apa să pătrundă în vas.

– Bine. Continuă recepția comunicărilor.

Căpitanul se întoarse din nou spre ecran. Toate punțile se goliseră de oameni. Numai silueta izolată, scundă, a comandantului crucișătorului continua să stea nemișcată pe puntea superioară. Iată-l că duce mâna la cozoroc, în semn de adio. Mulțimea de vase mărunte, îngrămădite lângă nava care se scufunda încet, se răspândi deodată într-un evantai larg, tot mai departe.

– E clar, rosti căpitanul. Au coborât toți de pe vas. Acum să plătească tâlharul ăsta pentru toți! Sunet! îi comandă el cu glas puternic acusticianuiui-șef. Cu toată capacitatea!

Încăperile navei submarine se umplură de o simfonie măreață, de o torță zguduitoare.

* * *

Jumătate de oră mai târziu, „Pioner” gonea spre sud, coborând tot mai la fund. Locotenentul-major Bogrov îi convocă la punctul de adunare pe toți membrii echipajului rămași afară în timpul luptei cu dușmanul perfid.

Capitolul X
Două convorbiri

După ce respinse atacul, expediția mai rămase șapte zile pe locul luptei și încheie cu succes cercetările începute. Deosebit de mulțumit de rezultatele obținute era Șelavin.

Existența unei forțe electrogene în straturile de la fund fusese confirmată în urma unor studii amănunțite, întreprinse în aceste zile. Această descoperire aprinse mai aprig ca oricând fantezia inventivă a lui Marat. Tânărul tehnician telefonist își și întocmise un proiect de organizare a unor uriașe acumulatoare electrice care să capteze și să acumuleze energia electrică ce se naște necontenit în straturile de la fund ale oceanului. Apoi transportată pe uscat, această energie electrică va putea fi folosită în scopuri industriale, la transporturi și pentru uz casnic. Marat știuse să-i transmită și lui Șelavin tot entuziasmul lui, făcând din el un adept și apărător înflăcărat al proiectului său. În gazeta de perete apăru un articol al lui Șelavin, în care acesta îi făcea praf pe scepticii care se îndoiau de valoarea practică a proiectului.

Discuția lua vertiginos proporții, și Marat se simțea în culmea fericirii.

Submarinul trecea acum prin zona de contact a doi curenți paraleli – unul cald, care străbate oceanul de la vest, dinspre insulele Falkland, spre est, către țărmurile Africii de Sud, și largul curent rece al capului Horn, care merge în aceeași direcție, venind în contact strâns cu curentul cald și formând împreună partea atlantică a marei centuri permanente a curentului estic care încercuiește la aceste latitudini întreg globul pământesc.

Ca în toate locurile unde curenții reci vin în contact cu curenți calzi, și aceste regiuni se deosebesc, atât la suprafața oceanului, cât și în adâncuri, prin numeroase particularități fizice și

biologice. În atmosferă, aici se iscă foarte des furtuni, mereu e ceață, se adună nori și plouă, iar în apele oceanului, fauna este excepțional de bogată și reprezentată de cele mai variate specii, de la plancton (organisme microscopice, care plutesc pasiv la suprafață și constituie hrana, de bază a întregii faune de suprafață) până la cele mai mari specii de animale marine.

Cât de departe își exercită influența în adâncurile oceanului aceste condiții climaterice? Ce specii de organisme acvatice noi, necunoscute încă științei, se pot găsi aici? Cum ajung aici curenții reci, care iau naștere lângă ghețarii continentului Antarctic, sub influența topirii ghețurilor și în urma radiațiilor termice intense din regiunile sudice ale Oceanului Atlantic? Cum este aici în realitate relieful fundului și cum influențează el mișcarea apelor de adâncime și răspândirea temperaturii în aceste ape?

Toate aceste probleme și multe altele stăteau în fața expediției științifice a submarinului. Se ducea o muncă clocotitoare nu numai la popasurile dese, dar de scurtă durată, ci și în timpul deplasării navei, în cabinetele-laboratoare și chiar în fața ferestrelor hublouri. Înaintând încet, cu o viteză de trei zecimi, și aprinzând reflectoarele puternice la adâncimi mari, unde nu există nici un pericol, cei de pe submarin puteau studia o mulțime de organisme marine. Sidler, ajutorul lui Șelavin, pictorul și în același timp operatorul cinematografic al expediției, putea în sfârșit să-și ducă din plin munca lui.

În aceste zile, Pavlik nu se mai îndepărta de Sidler, uimit de tot ce apărea în coridorul de lumină a! reflectorului, dar mai cu seamă încântat de iuțeala și măiestria cu care toate acestea erau înregistrate numaidecât pe pelicula cinematografică ori reproduse cu creionul sau cu vopselele.

În general, în ultimele zile Pavlik era într-o minunată dispoziție sufletească: de curând, căpitanul îi făcuse cunoscut că, potrivit relatărilor marelui stat major, tatăl lui Pavlik se vindecase pe deplin de pe urma rănilor căpătate în timpul naufragiului lui „Diogen” și în scurtă vreme va ieși din spital. Deși tatăl lui nu cunoștea amănuntele salvării lui Pavlik, toate radiogramele acestuia îi fuseseră transmise, așa că și el era pe deplin liniștit, știindu-l pe fiul său în viață.

Starea de fericire și de necontenită încântare față de tot ce îl înconjura îl duseră în cele din urmă pe Pavlik la un rezultat neașteptat. Încuindu-se o zi întreagă în cabina lui Pletniov, în care își găsise adăpost din clipa apariției lui pe submarin, băiatul compuse pe nerăsuflate, fără să se scoale de la masă, un poem lung de tot, în care cânta pe un ton triumfal toată măreția oceanului, frumusețile și bogăția acestuia, viața lui plină de mistere, precum și curajul, vitejia cu care oamenii Țării sovietelor au știut să-l cucerească și să-i afle tainele...

Intrând în cabină și văzând cu ce se îndeletnicește băiatul, radiotelegrafistul se grăbi, umblând în vârful picioarelor și cu răsuflarea tăiată, să se ducă la Marat și să-i spună în mare taină – iar pe urmă și lui Skvoreșnea, intendentul Orehov și bucătarul Belogolovâi – că „băiatul compune niște versuri”, că „e cu totul transportat” și că e „în mare inspirație”...

Spre sfârșitul zilei tot echipajul submarinului știa de poem și aștepta cu nerăbdare apariția lui.

Târziu noaptea, când Pletniov, întors din cart, se dezbrăca încetișor și se pregătea să se culce, Pavlik puse în sfârșit punct, zvârli condeiul, se lăsă pe speteaza scaunului și își întinse trupul cu desfătare, închizând ochii. Se vedea că marea lucrare a fost dusă la bun sfârșit și că sufletul secătuit și istovit al creatorului ei dorește numai liniște și destindere...

Dar câteva minute mai târziu, după ce mai întâi îl puse pe radiotelegrafist să jure „că nu spune absolut la nimeni”, Pavlik îi și citi poemul, stând în picioare, în mijlocul cabinei, înflăcărându-se tot mai mult și agitându-și mâna ridicată în sus. Fața lui Pletniov, brăzdată de zbârcituri adânci, ca un ogor arat cu tractorul, era într-o necontenită mișcare. Radiotelegrafistul nu-și mai putea veni în fire de încântat ce era și îl întrerupea mereu pe poet cu exclamații pline de admirație:

– Cum? cum?...

... Și neînfrânta forță-a ta
A-nfrânt-o omul sovietic!...

– Splendid! Să știi că-i splendid, Pavlik! Trebuie neapărat să o publici în gazeta noastră de perete! Da-da!... Neapărat!

– Serios, Viktor Abramovici? întrebă Pavlik, stânjenit oarecum, dar cu ochii strălucind de fericire. Zici s-o...

– Neapărat, Pavlik! Neapărat! Du-te chiar acum la Orehov și roagă-l să ți-o bată la mașină. Pe urmă o dăm la redacția gazetei de perete.

Pavlik rămase o vreme nehotărât, apoi spuse:

_ – Știi... Viktor Abramovici... dar dacă nu mi-o primesc? Și Orehov... s-apucă să le spună la toți...

– Cum să nu ți-o primească? Sigur că ți-o primesc. Îți spun eu că o poezie ca asta!... Neapărat ți-o publică! Am să vorbesc chiar eu la redacție! Da, da!

Pavlik însă clătina din cap; te pui cu poeții? Atunci Pletniov făcu o concesie:

– Stai! Știi ce? Pe submarin mai e o mașină de scris – are și Gorelov una. Du-te la el și roagă-l. N-o să te refuze.

Pavlik se lumină la față:

– Bună idee! Nu mă refuză Feodor Mihailovici pe mine. O bat chiar eu, că știu să scriu la mașină, Și de Feodor Mihailovici sunt sigur că n-o să spună nimănui nimic.

Hotărârea fusese luată.

Pavlik petrecu o noapte foarte agitată și se dădu jos din pat cu mult înainte de a suna deșteptarea.

După gustarea de dimineață, așteptând din politețe un sfert de ceas – cincisprezece minute lungi și chinuitoare! – Pavlik, cu inima cât un purice, bătu în ușa cabinei lui Gorelov. Nu-i răspunse nimeni. Atunci bătu a doua oară.

Gorelov apăru în prag întunecat, alarmat parcă; dar văzându-l pe Pavlik, zâmbi:

– Intră, Pavlik, intră. Ia loc! Ei, ce ai să-mi spui?

Încuie ușa și, după ce îi arătă lui Pavlik un scaun, lângă birou, se așeză și el.

– Feodor Mihailovici, începu Pavlik, roșu ca racul la față și simțind că i se împleticește limba. Vreau să vă rog ceva... am scris... o poezie... pentru gazeta de perete. Dar trebuie bătută la mașină. Vă rog să-mi dați voie s-o bat la mașina dumneavoastră. O bat singur, știu să scriu. Îmi dați voie, Feodor Mihailovici?

Zâmbetul dispăru de pe fața lui Gorelov. Sări de pe scaun și străbătu de două ori cabina cu pași iuți, dar în clipa următoare se întoarse zâmbind spre Pavlik:

– Când vrei să scrii, Pavlik? Acuma? Bine! Cum o să refuz un... poet. Voiam și eu să m-apuc de lucru, dar pentru o treabă ca asta...

– Vă mulțumesc, Feodor Mihailovici! Fața lui Pavlik radia de bucurie. Vă mulțumesc foarte mult! Dar vă rog să nu spuneți la nimeni.

– N-ai nici o grijă.

Un minut mai târziu, cabina se umplu de țăcănitul moale al mașinii de scris.

– E un „Underwood” foarte vechi, dar ce bine merge! rosti admirativ Pavlik la intervale. Credeam că aveți o mașină mică, portativă, și când colo văd că e o coșcogea mașină!

– Da... răspunse Gorelov, fără să-și ia ochii de pe cartea în lectura căreia se pare că se cufundase. O am de mult, și m-am obișnuit cu ea.

Mașina porni să țăcăne din nou. Dar Pavlik era un băiat politicos. I se păru că tăcerea din cabină îl plictisește pe Gorelov și de aceea se gândi să întrețină conversația.

– Și eu m-am obișnuit în America cu „Underwood”-urile. Scriam cu ele, chiar le demontam și le curățam. Numai că acolo sunt mici, compacte. Modele vechi n-am întâlnit aproape de loc. Astea probabil că au multe piese de prisos, nu?

– Îhâm, mormăi Gorelov, fără să-și ia ochii de pe carte.

– Aici, de pildă, văd o cutiuță sub manete, urmă amabil Pavlik. Oare ce rost o fi având? Ce-i în ea, Feodor Mihailovici?

Gorelov aruncă brusc cartea pe masă, rămase o clipă tăcut, apoi șuieră printre dinți:

– Sunt... sunt piese de schimb. Ai face bine să nu te mai întrerupi din lucru, Pavlik. Sunt grăbit, am și eu de scris ceva la mașină.

Pavlik se rușină.

– Bine, bine, Feodor Mihailovici, bâigui el pripit. Scuzați-mă, mai am puțin, termin repede...

Răpăitul domol al mașinii se revărsa acum monoton, întrerupt numai de loviturile scurte ale intervalelor și de bâzâitul schimbătorului de rânduri. Gorelov nu-și găsea locul, mereu sărea de pe scaun și, după ce făcea câțiva pași prin cabină, se așeza din nou. Aci lua cartea în mână, aci o arunca iarăși. Mușchii obrajilor îi jucau necontenit.

* * *

În aceași dimineață, când Pavlik cu inima cât un purice bătea în ușa cabinei lui Gorelov, în celălalt capăt al coridorului, profesorul Lordkipanidze intră în cabina căpitanului.

Stinghereala care de la o vreme punea stăpânire pe el ori de câte ori se întâlnea sau stătea de vorbă cu căpitanul, nu-l părăsi nici de data asta.

– Intră, intră, Lord! îl întâmpină bucuros căpitanul cu vestonul de un alb imaculat descheiat, ca în intimitate. Ia loc, te rog... Nu, nu, uite aici. Aici stai mai comod.

Împinse lângă scaun unicul fotoliu, care își avea locul într-un ungher al cabinei, iar el se așeză pe un scaun ușor de răchită.

– Voiam să stau de vorbă cu dumneata, Lord, despre proximele dumitale lucrări și despre felul cum le vom executa.

– Poftiți, Nikolai Borisovici, vă ascult.

– Potrivit planului pe care l-am adoptat, următoarea stație de mare adâncime, unde vom sta mai multă vreme, urmează să o facem lângă Țara Focului. Aș vrea să precizăm acum unde socoți că e mai bine să desfășurăm lucrările, spațiul pe care intenționezi să-l cuprinzi în aceste lucrări, și de câți oameni vei avea nevoie acolo.

– Iertați-mă, Nikolai Borisovici... Cred că n-ați uitat de popasul de scurtă durată, pe care l-am proiectat lângă bancul Birdwood, la jumătatea drumului dintre insulele Falkland și Țara Focului? Aș vrea foarte mult să cercetez această regiune și să compar datele respective cu rezultatele explorării făcută de „Valdivia” pe bancul Agulhas, la sud de capul Acului.

– Bineînțeles, Lord! Acest popas de o zi și o noapte nu cere însă atâtea pregătiri și atâtea precauții ca escala de lângă Țara Focului. Acolo, îndeosebi, trebuie să luăm cele mai serioase măsuri, ca să ferim expediția de orice surprize. Oricât de puternici am fi, oricât de feriți am fi de atentate, nu știm totuși ce mai poate să născocească dușmanul. Ultimul atac cu torpile a fost destul de grăitor în această privință. Așadar, dragă Lord, prima chestiune: unde anume și ce

spațiu intenționezi să studiezi în regiunea Țării de Foc?

– Aș vrea să cercetez zona sudică a litoralului acestui arhipelag, spuse zoologul, ridicându-se și apropiindu-se de hartă. În primul rând, aceasta e o zonă puțin studiată; în al doilea rând, trec foarte rar vase pe acolo, și deci locul e mult mai lipsit de primejdii decât strâmtoarea Magellan...

– Considerentul acesta este deosebit de important, întări căpitanul. În felul acesta și sarcina mea este mult ușurată. Și ce sector intenționezi să cuprinzi aici?

– Eu zic să începem cu golful Nassau, răspunse zoologul purtându-și creionul pe hartă. Apoi, urmărind litoralul nordic al insulelor Welleston și cel sudic al peninsulei Hardy, să urcăm până la golful Cook de pe litoralul vestic al insulei Hasty și, în sfârșit, dacă timpul ne va îngădui, să cercetăm aici labirintul insulelor Londonderry. Cred că cele două săptămâni pe care le-am rezervat pentru acest popas ne vor fi de ajuns.

– Bine! încuviință căpitanul. Dumneata știi mai bine. Acum dă-mi voie să analizăm zona trasată de dumneata din punct de vedere al navigației. Toată această zonă este plină de stânci submarine, recifuri și bancuri de nisip, este supusă acțiunii unor vânturi și furtuni neașteptate, capricioase și a unor curenți puternici. Este o zonă extrem de dificilă pentru navigația de suprafață, dar și mai dificilă pentru cea submarină. E drept că toate astea nu ne înspăimântă: nu suntem orbi, ca submarinele obișnuite, și motoarele noastre sunt destul de puternice. Dar navigația aici va cere totuși multă încordare și atenție. Îți trebuie mulți oameni, Lord?

– Efectivul sectorului științific, și... cât vă mai lasă inima, Nikolai Borisovici, răspunse zoologul și, zâmbind vag, numai cu buzele, se îndreptă spre fotoliul său.

– Mulți n-am să-ți dau, Lord dragă, dar dintre cei pe care ai și apucat să seduci, poți să iei câțiva... pe Skvoreșnea, de pildă. Ți-l mai dau pe Marat, pe Matveev, și firește pe Pavlik. Pe cine îl mai vrei?... Pe Gorelov mă îndoiesc că am să ți-l pot da. Îmi pare foarte rău dar... avem înaintea noastră o călătorie grea și el trebuie să fie la postul lui.

– Nu face nimic, Nikolai Borisovici, se însufleți deodată zoologul. Nu insist absolut de loc... Ne descurcăm noi perfect de bine și fără dânsul. Zău așa!

– Hm... Ce spirit de sacrificiu! Nu te mai recunosc, Lord! râse căpitanul. Ei lasă, vedem noi. Când n-o să fie prea ocupat, ți-l dau și pe el. Măcar ca recompensă pentru munca lui excelentă. Și acum, uite cum propun eu să desfășurăm lucrările. Submarinul va debarca în golful Nassau întreg efectivul sectorului științific al expediției, cu tot echipamentul necesar. În această regiune o să lucrați după un grafic dinainte elaborat pentru toată durata staționării, două, trei sau câte zile veți avea nevoie. După ce vă debarcăm, submarinul iese în larg și navighează încontinuu, fără să se apropie de țărm. În fiecare zi, înainte de plecare luați micul dejun pe submarin, iar pentru prânz veniți pe bord, găsind submarinul după relevmente; după ce vă odihniți, plecați din nou la lucru, iar la cină vă întoarceți din nou și rămâneți aici peste noapte. Când terminați toate lucrările din golful Nassau, submarinul vă transportă la locul următor, indicat pe plan, vă debarcă acolo, și lucrările se desfășoară în aceeași ordine. Recunosc că trambalările astea sunt destul de obositoare pentru dumneavoastră, dar trebuie să procedăm astfel pentru securitatea submarinului. Ești de acord?

– N-am nimic de obiectat, Nikolai Borisovici. Propunerea dumneavoastră este întru totul rezonabilă. Ceva mai bun nici că s-ar putea găsi!

încuviință cu căldură zoologul. Tăcu o clipă, apoi lăsându-și ochii în jos, adăugă încet: Știi, Nikolai Borisovici... Îmi sare pur și simplu inima din loc de fiecare dată când mă gândesc la stațiile de lungă durată, care ne așteaptă. Nu știu nici eu de ce. Mă înspăimânt și... mi-e frică, pur și simplu, mi-e frică de ceva...

Privi timid în sus, spre fața aspră, serioasă a căpitanului. Acesta își ridică deodată genele și în ochii plini de tristețe și nedumirire ai zoologului pătrunseră parcă două raze albastre și fierbinți.

– Te înțeleg, dragă Lord, spuse căpitanul. Te înțeleg pe deplin. Am căpătat prea multă experiență amară în două dintre aceste stații, ca să nu te înțeleg... Nu-i întâlnirea cu dușmanul atât de înspăimântătoare cât e imposibilitatea de a explica aceste întâlniri. Cum află el, cu o precizie de-a dreptul uluitoare, poziția submarinului nostru? Și nu numai locul exact, deși, îți închipui, un punct cu totul neînsemnat pe toată această întindere nemărginită, dar și momentul când se află submarinul acolo! Mai mult decât atât: dușmanul află toate acestea cu mult înainte, încât are timp să se pregătească și să ajungă la fața locului. Nu pot să pricep în ruptul capului...

– Se vede treaba că întregul itinerar a devenit într-un chip oarecare cunoscut dușmanului, observă zoologul.

– Întreg, sau poate parțial, răspunse gânditor căpitanul.

– Parțial? întrebă cu îndoială zoologul. Credeți că dușmanul putea să ne afle itinerarul etapă cu etapă?

– De ce nu? răspunse căpitanul, ridicând din umeri.

– Atunci... atunci... bâigui zoologul, uitându-se perplex la căpitan. Cum adică?... Dar e cu putință? Se poate una ca asta!?

I se opri răsuflarea și din obraji începu să-i dispară cu încetul roșeața.

– Orice se poate... rosti cu indiferență căpitanul, fără să-și privească interlocutorul.

Zoologul își trase răsuflarea și rămase pentru o clipă tăcut. Apoi prinzând parcă puteri și curaj, se hotărî să-și descarce sufletul:

– Nu... nu știu, Nikolai Borisovici, dacă are importanță sau nu, dar socot de datoria mea să vă aduc la cunoștință că... Odată...i-am vorbit lui Gorelov despre locul ultimei noastre stații de lungă durată...

– E cu putință? înălță surprins căpitanul privirea spre savant. Și cum s-a întâmplat?

– Era încă în convalescență... după întâmplarea cu Șelavin. Știți, surparea aceea... A venit într-un rând la mine să mă roage să-i dau drumul din infirmerie... Voia să părăsească mai repede submarinul și să ia parte la lucrările noastre științifice. L-am refuzat, dar era atât de mâhnit! Și ca să-l consolez, i-am promis că o să-l iau cu mine la prima stație de lungă durată. La întrebarea firească dacă mai e mult până acolo, i-am spus unde se află locul stației. Putea oare asta să aibă vreo importanță, Nikolai Borisovici? întrebă neliniștit savantul.

Căpitanul rămase multă vreme tăcut, bătând toba cu degetele în masă. În cele din urmă răsuflă adânc și își ridică privirea spre zoolog. Uitându-se fugitiv în ochii căpitanului, savantul simți în ei o aspră condamnare și o înstrăinare rece.

– Indiferent de consecințe, Arsen Davidovici, dumneata ai procedat de o manieră absolut inadmisibilă. Mai cu seamă în condițiile unei misiuni de luptă. Ți-am încredințat un secret militar, iar dumneata l-ai divulgat. A fost o mare, ca să nu spun altfel, imprudență din partea dumitale. Nu mă îndoiesc că această faptă a fost consecința ușurinței cu care unii civili tratează secretele militare, pe care le dețin, dar asta nu-ți ușurează vina. Admit că în cazul de față, divulgarea secretului nu a avut urmări

primejdioase, și că nu este legată de evenimentele din ultimele zile. Dar ușurința aceasta a dumitale, dacă dușmanul ar fi profitat de ea, ar fi putut avea cele mai îngrozitoare consecințe. Putea duce la pieirea expediției, la distrugerea vasului nostru, în care guvernul își pune atâtea speranțe, în domeniul apărării patriei,..

Cuvintele căpitanului, rostite cu o tot mai accentuată asprime, erau pline de o forță neobișnuită. Căpitanul se ridică și tulburat, străbătu de câteva ori cabina.

– Înțeleg... totul... rosti zoologul încet, cu vocea întretăiată, privindu-și cu insistență vârfurile ghetelor, Nu caut să mă justific. Și sunt gata să suport...

– Să nu mai vorbim deocamdată despre asta, îl întrerupse căpitanul. Desigur, am să comunic marelui stat major cele întâmplate, dar în prezent, nu asta are importanță. Mai avem un drum lung de străbătut și s-ar putea să ne mai aștepte multe primejdii; s-ar putea ca dușmanul să ne mai întindă multe curse. Dar noi avem datoria să executăm programul lucrărilor noastre și să ajungem la Vladivostok cu submarinul în perfectă stare, exact la data fixată. Te rog insistent, tovarășe Lord, să nu mai uiți, în viitor, că te afli pe un vas de război și că ai datoria să-ți cântărești fiecare cuvânt pe care îl rostești, să-ți controlezi fiecare mișcare și mai cu seamă să păstrezi secretul itinerarului nostru.

Căpitanul se așeză pe scaun și, după o clipă de tăcere, continuă:

– Și-acum, despre Gorelov. Nu-l cred pe Gorelov capabil de trădare. Dar această părere personală a mea nu-mi dă dreptul să înlătur bănuiala că dușmanul află prin cineva datele pe care, precum vedem, le deține. Ce-i drept, trebuie să ținem seama de unele considerente strict obiective. Cum ar putea oare, în general, un om din echipajul submarinului să comunice cu cineva, oricine ar fi, aflat la suprafață? Drumul nostru nu

este rectiliniu, noi nu mergem cu o viteză constantă, și facem adesea popasuri neașteptate. Nici dumneata, și nici chiar eu, n-am putea spune dimineața unde, în ce punct al oceanului, se va afla submarinul la prânz. Și cum s-ar putea oare întâlni careva din oamenii noștri cu complicele din exterior, de vreme ce nu poate fi stabilit dinainte locul unei întâlniri?...

Zoologul urmărea cu nesaț desfășurarea raționamentelor căpitanului, dând bucuros din cap pe măsură ce acestea se dezvoltau.

– S-ar putea presupune, urmă căpitanul, că eventualul trădător face legătura prin radio. Dar aparatele de radio de pe submarinul nostru ar reacționa imediat la o vecinătate atât de apropiată și ar descoperi eventuala prezență a unui aparat străin pe submarin.

– Dar aparatele de radio ale costumelor noastre de scafandru? întrebă zoologul.

– Știi doar și dumneata că ele funcționează numai pe douăzeci și opt de lungimi de undă diferite, dar strict determinate – cu submarinul și cu fiecare dintre membrii echipajului nostru. Dacă s-ar vorbi pe una din aceste unde cu cineva din exterior, le-ar auzi scafandrul respectiv, sau în mod automat submarinul, dacă în costumul de scafandru nu s-ar afla nimeni. Și în afară de asta, raza de funcționare a acestor aparate de radio nu trece de două sute de kilometri...

– Da... rosti gânditor zoologul. Atunci înseamnă că legătura cu dușmanul nu se face din submarin. Ce rămâne atunci de presupus? Cine mai cunoaște itinerarul nostru?

După o pauză, căpitanul spuse în silă și cu vădită îndoială:

– Marele stat major, desigur.

Zoologul făcu ochii mari:

– Cum? Să se fi putut oare strecura acolo un spion?

Căpitanul bătu nervos cu degetele în masă, iar după aceea răspunse cu glas înfundat:

– Să urmărim mai bine ce se întâmplă la noi, aici, sub nasul nostru. În orice caz, eu țin la curent marele stat major cu tot ceea ce se întâmplă. După o clipă de tăcere, căpitanul se ridică încet, de parcă ar fi purtat pe umeri o povară uriașă. Va să zică suntem înțeleși în ceea ce privește ordinea lucrărilor. Nu uita, Arsen Davidovici, avertismentele mele. Și urmărește cu atenție tot ceea ce se întâmplă în jurul dumitale. Nouă tuturora, atât bolșevicilor membri de partid, cât și celor fără de partid, ne revine o răspundere uriașă.

Zoologul se ridică și, înclinându-se în tăcere se îndreptă spre ieșire.

Căpitanul rămase cu mâna rezemată de birou petrecându-l pe savant cu o privire scrutătoare.

Rămase așa, nemișcat, câteva minute, uitându-se undeva în depărtare. Apoi, ducându-și mâinile la spate pe sub vestonul descheiat, așa cum obișnuia să facă în intimitate, începu să se plimbe încet, cu capul lăsat în jos.

Tremurul ușor, abia simțit, al submarinului trecea și prin corpul căpitanului, iar creierul lui obișnuit stabilea mașinal: viteza două zecimi. Din când în când vasul se clătina, înclinându-se, și creierul constata inconștient: prin față a trecut ceva mare. În cele din urmă, oprindu-se și trecându-și mâna peste cap, căpitanul trase adânc aer în piept și se lăsă în fotoliul din fața biroului. Dintr-un sertar secret al biroului scoase un mic fișier, îl puse în fața lui, frunzări fișele înalte din hârtie tare și groasă și scoase una din ele. Pe fișă, în partea de sus, era imprimat cu litere mari și negre:

ECHIPAJUL SUBMARINULUI „PIONER”

Dedesubt scria:

GORELOV, FEODOR MIHAILOVICI

Mai departe, de sus în jos, urmau rândurile scurte, tipărite, ale unui formular, iar în dreptul lor niște răspunsuri scrise de mână cu cerneală.

Căpitanul se cufundă în lectură, nelăsând să-i scape nici un rând, nici un răspuns.

1. *Numele și pronumele*: Gorelov Feodor Mihailovici.

2. *Funcția*: mecanic-șef.

3. *Vârsta*: 32 ani.

4. *Apartenența politică*: candidat al P.C. (b) al U.R.S.S. din anul 19...

Căpitanul se opri, se gândi puțin, luă un creion bine ascuțit și scrise pe marginea fișei în dreptul acestui rând: „5 ani”.

Apoi continuă lectura:

5. Naționalitatea: rusă

6. *Profesia*: inginer militar de rangul 2.

7. *Studiile*: a absolvit Institutul de construcții de avioane, clasa construcții motoare, apoi Academia de ingineri militari, secția motoare-rachetă.

8. *Unde a mai lucrat*: inginer la Uzina Nr. 189, șef al biroului de proiectări; în același timp, docent la Institutul de zboruri stratosferice.

9. Dacă a fost judecat sau anchetat, dacă a suferit vreo pedeapsă: nu.

10. *Dacă a primit decorații sau recompense, care anume și pentru ce*: ordinul „Insigna de Onoare” pentru executarea excelentă a sarcinilor în prima sa misiune în străinătate.

Căpitanul puse alături, cu un creion roșu, un semn de exclamare.

11. *Ce limbi străine cunoaște*: bine – engleza, franceza, germana; puțin – japoneza.

12. *Dacă a fost în străinătate, unde, când și cu ce prilej*: În Japonia, trimis în delegație de direcție, prima oară în anul 19... a doua oară în anul 19... a treia oară în anul 19...

Căpitanul se opri din nou și rămase îndelung pe gânduri cu creionul în mână. Apoi notă pe margine: „1) acum 5 ani, 2) acum 2 ani, 3) acum un an.”

13. *Dacă are rude în străinătate: unde, pe cine*, *gradul de rudenie*: da. În Japonia. Un unchi de gradul al treilea și fiica lui: Nikolai Petrovici Abrosimov, Anna Nikolaevna Abrosimova.

Căpitanul puse alături cu creionul roșu două semne de exclamare.

14. Dacă are lucrări științifice, și care anume: da.Vezi lista anexată.

15. Semnătura.

Dedesubt se vedea o semnătură cu un scris larg, lăbărțat: „F. Gorelov".

Ajungând la capăt, căpitanul se lăsă pe speteaza fotoliului și căzu pe gânduri, cu ochii întredeschiși. Apoi trase spre sine un bloc-notes mare, care avea imprimat sus antetul: „Comandantul submarinului „Pioner". Începu să scrie cu un scris ferm și citeț:

„RADIOGRAMA. Strict secret Moscova. Direcțiunii politice a Forțelor Maritime Militare ale U.R.S.S. Rog cercetați și comunicați urgent amănunte în legătură cu șederea în Japonia a mecanicului-șef al submarinului „Pioner", Gorelov, în timpul misiunilor sale de serviciu. De asemenea, conduita lui acolo, relațiile cu rudele aflate în Japonia – Nikolai Petrovici Abrosimov și fiica acestuia Anna Nikolaevna – și eventual cu alte rude de acolo. Comandantul submarinului„Pioner", căpitan de rangul I, Voronțov".

După ce scrise această radiogramă, căpitanul scoase din același sertar un cod cifrat și în cinci minute radiograma se transformă în câteva șiruri uniforme de cifre.

Chemat la telefon, radiotelegrafistul-șef Pletniov intră în cabină și se opri lângă ușă, pe care o închise bine în urma lui.

Fișierul și cifrul dispăruseră în sertarul biroului, ținut în permanență sub cheie.

– Strict secret, Victor Abramovici, spuse căpitanul, întinzându-i hârtia împăturită în patru.

Imediat!

– Am înțeles! Strict secret! Imediat! sună răspunsul.

Căpitanul, cufundat în gânduri, rămase singur în fața biroului său.

Capitolul XI
Lângă Țara de Foc

Apa străbătută de puternica lumină galbenă se scurgea cu iuțeală dinspre tavan, înghițită parcă de pereții și podeaua camerei. Șelavin, Skvoreșnea și Matveev, încărcați cu aparate hidrofizice, le lăsau cu băgare de seamă jos, într-un ungher, pe podea. Zoologul, Gorelov, Țoi, Marat și Pavlik își scoteau de pe umeri rucsacurile și echipamentul. Comisarul, care se hotărâse să facă azi o excursie, ca să se mai destindă, se afla și el acolo.

Glasurile tinerilor răsunau vesele și pline de însuflețire.

– Interesant bancul de nisip. Extrem de interesant! exclamă Țoi. Nu-i așa, Arsen Davidovici? Câte specii, genuri și chiar familii noi! O adevărată faună antarctică!

– Da, Țoi, foarte interesant! întări satisfăcut zoologul. Când vom izbuti oare să punem în ordine materialul pe care ni l-a dăruit cu atâta dărnicie bancul Birdwood?

– Ca un scăpat din balamuc umbla Țoi, râse Marat. Curat nebun! Se repezea în toate părțile și apuca tot ce-i cădea în mână...

– Dar tu? se năpusti Pavlik ca un cocoșel asupra lui Marat, scoțându-și rucsacul pe care-l puse lângă perete, alături de ai celorlalți. Cine mi-a smuls din mână ariciul de mare? Ca un bandit te-ai repezit și mi l-ai luat. Pe cuvântul meu, Arsen Davidovici, că e prada mea! Am să vi-l arăt mai târziu... e un arici rotund, violet, cu vârfurile acelor roșii.

– Nu-i adevărat! se înfierbântă Marat, agitându-și sacul înaintea băiatului: Tu nici n-ai pus mâna pe el!

– Păi sigur că n-am pus mâna pe el! Îmi vâram palma dedesubt, ca să nu-l vatăm, și tu l-ai înșfăcat ca pe o găină în ogradă!

Rucsacul din mâinile lui Marat începu să se miște cu furie și se deschise un pic. În deschizătură apăru pentru o clipă ceva roș-albastru, și în aceeași clipă mâna lui Pavlik scoase fulgerător un splendid arici de mare, cu vârfurile acelor trandafirii.

Cu un strigă de triumf, Pavlik se repezi – în râsetele tuturor – la Gorelov, care îl și aștepta cu brațele larg deschise, ca să-l apere de Marat. Dar Marat se dovedi mai dibaci în apă și înainte de a fi apucat Pavlik să facă cei doi pași care-l despărțeau de îmbrățișarea salvatoare a lui Gorelov, ariciul ajunse din nou în mâinile lui.

Pavlik se opri locului, nedumerit, cu mâinile goale. Totul se petrecuse atât de repede și neașteptat, încât semăna cu o scamatorie. Toată lumea râdea, iar Pavlik bombănea într-una:

– Auzi, banditul! Vedeți ce bandit?

Apoi deodată, fără să se uite, apucă unul din sacii înșiruiți în spatele lui lângă perete, și-l zvârli cu sete în casca lui Marat. Sacul se deschise, și în jurul lui Marat, buimăcit, se revărsă un șuvoi viu de pești multicolori, stele marine, corali, raci, ofiuri, alge, crini de mare, arici de mare și holoturii, formând lângă dânsul ceva ca o perdea scânteietoare în continuă mișcare. Hohotele de râs ale tuturora nu mai conteneau. Pavlik țopăia chiuind în fața lui Marat, ca un sălbatic în fața victimei legate de stâlpul torturii.

Vocea indignată a zoologului îi trezi pe toți:

– Ce faceți, zăpăciților? tună savantul. Îmi nenorociți toată recolta! Al cui e sacul ăsta?

În tăcerea care se așternu, răsună vocea înfundată, clocotind de mânie, a lui Gorelov:

– Al meu! Asta-i curată neobrăzare! Nu ți-e rușine, Pavlik?

Din colțul îndepărtat în care se afla, comisarul se uita uluit la fața schimonosită și la ochii fioroși ai lui Gorelov.

Fâstâcit, Pavlik bolborosi neînțeles:

– Iertați-mă, iertați-mă, Feodor Mihailovici... Credeam că e sacul meu, nu știam...

– Ai să-ți ceri scuze mai târziu! urmă să tune zoologul. Acum să adunăm mai repede! Hai, toți, toți la treabă!

Apa coborâse între timp până la genunchi. Într-însa mișunau, ca într-un uriaș acvariu, tot felul de vietăți marine – pești dibaci, echinoderme târâtoare, crini care se legănau în toate părțile... Se apucară cu toții să le prindă, dar afară din apă, oamenii – în costumele lor grele – se mișcau încet, pierzându-și ușurința și elasticitatea.

– Ușurel, ușurel, tovarăși! îi imploră zoologul, târându-se în patru labe pe podea. Să nu le striviți!

Un minut mai târziu, această muncă se transformă într-un sport amuzant, care-i captivă pe toți. Camera se umplu de glume, de râsete și exclamații. Numai Pavlik și Gorelov lucrau în tăcere, concentrați. Pavlik nu putea uita privirea furioasă a lui Gorelov. Iar mecanicul-șef, după ce aruncase la repezeală o privire în interiorul sacului gol, îl zvârlise înciudat la o parte și se apucase cu febrilitate nu atât să prindă animalele, cât să le arunce în toate părțile, căutând ceva. Se apropie cu repeziciune de ungherul unde Pavlik, ridicat în picioare, desfăcea cu băgare de seamă un ghemotoc de splendizi crini de mare, gorgonii, holoturii și stele de mare sclipitoare. Deodată degetele lui Pavlik dădură în mijlocul ghemotocului de ceva tare și colțuros. Înlăturând cu băgare de seamă împletitura de pseudopozi, de raze și de ventuze, Pavlik scoase anevoie un corp colțuros, metalic, neobișnuit de greu, și scăpă o exclamație de uimire: în fața lui se afla cunoscuta cutiuță cu piese de schimb a „Underwood”-ului lui Gorelov!

Ținând cu încordare cutiuța în ambele mâini, Pavlik se uita nedumerit la ea. În clipa aceea, Gorelov se ridică în picioare aplecându-se

deasupra lui. Cum stătea încovoiat, cu brațele aproape până la pământ, semăna în costumul de scafandru – cu un monstru de basm gata să se năpustească asupra prăzii.

Un fior de groază străbătu toată ființa lui Pavlik atunci când, întorcând capul, văzu în fața lui silueta aceasta înspăimântătoare și ochii plini de mânie, amenințători și încruntați, duși adânc în fundul orbitelor... Pavlik abia găsi puteri să bolborosească:

– Asta, Feodor Mihailovici, asta ce caută asta? Piesele pot rugini, se pot defecta...

Fără să-și îndrepte trupul, lunecând ochii în toate părțile, Gorelov smulse din mâinile lui Pavlik cutiuța grea și-i spuse cu o voce sugrumată, întreruptă:

– Nu, nu! Nu sunt piese aici. Am pus niște scule de laborator... pentru recoltare...

Strecură repede cutiuța în buzunarul interior al rucsacului și începu să strângă și el, fără să se uite la Pavlik, ultimele viețuitoare care se mai zbăteau pe fund.

Comisarul urmărise toată scena...

Totul se sfârșise cu bine, nimic nu se pierduse și nimic nu se stricase. Satisfăcuți și obosiți participanții la excursie deșertară prada în băile și lăzile din laborator și se răspândiră la cabinele lor.

Gorelov străbătu împreună cu toți ceilalți coridorul, deschise ușa cabinei lui și se făcu nevăzut. Ușa se închise brusc, cu o izbitură scurtă, și Gorelov încremeni pentru o clipă lângă ea, cu fața schimonosită deodată de furie. Respira greu; urechile lui mari, clăpăuge, ardeau de parcă ar fi fost jupuite; pumnii uriași aci se strângeau, aci se desfăceau. Apropiindu-se de mașina de scris, care rămăsese demontată, scoase cutiuța din buzunarul rucsacului, o ținu puțin în mâna care-i tremura și, după ce o șterse, o puse la locul ei. Neobișnuit de iritat, ca o fiară în cușcă, începu să umble prin cabină, măsurând-o de la un capăt la celălalt, cu

pași de uriaș. Buzele lui cenușii bolboroseau din când în când răgușit:

– Trebuie!... Neapărat trebuie să termin cu băiatul ăsta... Nu se mai poate!...

Izbi furios cu pumnul în masa rotundă, apoi se prăbuși pe scaun și încremeni cu capul plecat în jos, complet nemișcat.

Sporindu-și mereu viteza, „Pioner” se îndepărta de bancul Birdwood, cu direcția spre Țara Focului.

* * *

Era destul de greu de mers. La fiecare pas întâlneau stânci uriașe, pereți care se înălțau până la suprafața apei sau chiar deasupra, coline de nisip care se ridicau abrupt, mult peste nivelul fundului. Iar când ocoleau aceste obstacole, oamenii înfruntau șuvoaiele puternice ale curentului rece. Deși aici, în zona de litoral a Țării Focului, marea nu e adâncă – treizeci, patru zeci de metri, rar mai mult – lumina de sus abia răzbea până la fund. O pâclă deasă, verzuie-albastră îi silea pe oameni să țină tot timpul lanternele aprinse și, cu toate astea, vizibilitatea era foarte redusă.

La suprafața oceanului bântuia o furtună cumplită, care se făcea destul de mult simțită chiar și aici, la fund. Oamenii erau mereu nevoiți să se oprească, pentru a se putea menține pe picioare. Ca să poată înainta, trebuiau să lupte cu valurile submarine.

Pavlik obosi în cele din urmă și puse elicea în funcțiune, dar pentru a nu se îndepărta de însoțitorii lui, se menținea la cea mai mică turație.

Zoologul și Skvoreșnea mergeau cu perseverență pe jos. Zoologul era de părere că pe un sol atât de bun, tare și nisipos, poți găsi multe viețăți de fund, pe care nu le-ai putea vedea dacă

mergi repede. Skvoreșnea nu se opuse. Era un mărșăluitor submarin încercat și rezistent.

Fundul se înălța treptat, și în cele din urmă apărură în față masele întunecate ale unor crânguri dese de alge.

– Hai, piciule, că mai avem puțin și am trecut greul, îi spuse zoologul lui Pavlik. Numai să străbatem zidul acestor „Macrocystis periphera” și dincolo, la adăpostul lor, n-o să mai simți furtuna și nici chiar curentul...

– Știți, Arsen Davidovici – răspunse Pavlik – se pare că avea dreptate Marat când propunea să se cultive aceste alge în Marea Ohotsk, ca să abată curentul rece de la țărmurile noastre!

– Nu cred să-i poată ține piept curentului nici chiar uriașii aceștia, se îndoi zoologul. Dar rolul unor excelente diguri pentru apărarea porturilor de furtuni îl pot îndeplini prea bine. Aici, de exemplu, prin acțiunea permanentă a valurilor, oceanul macină stâncile. Acolo, însă, unde acești macrociști uriași se întind ca un dig până la suprafață, recepționând primele izbituri ale acestor valuri le slăbesc forța, și în dosul lor vasele își găsesc adesea salvarea chiar și pe furtunile cele mai cumplite... Asta a observat-o și Darwin în timpul primei lui călătorii cu corabia „Beagle”.

– Hai, țâncule, descalică, spuse Skvoreșnea. Am ajuns!

Porniră să străbată desișul. Zoologul se exprimase greșit spunând că e un zid. Algele se ridicau de la fund sub un unghi ascuțit și se întindeau până hăt departe în pantă abruptă, pierzându-se în pâcla adâncurilor. Pavlik știa că acum îi așteaptă partea cea mai grea a drumului. Opri elicea și coborî pe fund, alături de tovarășii lui.

Intrară în desiș înșiruiți: Skvoreșnea în frunte, urmat de zoolog, iar Pavlik la urmă. Picioarele li se afundau în masa compactă de alge care se așternea sub ei, dar după douăzeci, treizeci de pași

pătrunseră în această masă cu cap cu tot. Skvoreşnea îşi croia drum ca un berbece prin împletitura de tulpini groase şi frunze late, cărnoase.

Prin apariţia lor, oamenii tulburau desişul acesta tăcut. De peste tot se ridicau nori de peştişori şi mici sepii care se cuibăreau printre rădăcinile algelor. Mulţimi întregi de crabi, arici de mare, stele de mare, frumoase holoturii, planarii şi nereide de cele mai felurite genuri se împrăştiau cu repeziciune la fund, sau piereau strivite de tălpile grele ale oamenilor.

De pe tulpini şi de pe frunze se scuturau pe căştile lor mii de crustacee. Frunzele într-atâta erau încărcate de diferite specii de corali, încât păreau cu totul albe. Pe frunze întâlneau adesea construcţii uimitor de fine şi elegante, locuite de polipi hidroizi şi de splendide ascidii. O mulţime de moluşte din ordinul patelelor, fără cochilii ori cu două valvule acopereau de asemenea frunzele.

Desişul era plin de viaţă. El adăpostea, hrănea şi apăra un număr uriaş de mici vieţuitoare.

– Vezi? îi spuse zoologul, croindu-şi anevoie drum prin desiş. Vezi ce viaţă bogată şi variată ascund în ele aceste păduri de alge? Nici o pădure de pe sol, chiar tropicală, nu li se poate asemui în această privinţă. Şi Darwin a spus că dacă s-ar tăia în vreo ţară oarecare toate pădurile, ar pieri mai puţine specii de animale decât dacă s-ar distruge aceste păduri submarine de macrocişti.

Deodată Skvoreşnea, care mergea în fată, se opri. Două tulpini, groase de aproape doi centimetri fiecare, se împletiseră întâmplător în jurul pieptului şi braţelor lui, ţinându-l în loc. Skvoreşnea se opinti, dar tulpinile nu cedară: erau suţinute nu numai de rădăcini... ci şi de alte tulpini învecinate, cu care se împletiseră la fund. Skvoreşnea se simţea atins în amorul lui propriu.

– Ei, viţa naibii! mormăi el înciudat. Ia ti uită la ea, afurisita! Cu mini se pune?

Se dădu un pas înapoi și se năpusti cu putere. Și o frânghie groasă cât brațul cu greu ar fi rezistat puternicei presiuni a uriașului. Tulpinile de macrocist însă păreau că-și bat joc de strădania lui Skvoreșnea și nu-și slăbiră nici un pic îmbrățișarea. Uluit la început de acest insucces, Skvoreșnea se înfurie până la urmă de-a binelea.

– Ce-nsamnă asta? Ce-s di fier? strigă el.

– Mai știi! râse zoologul, făcându-i cu ochiul lui Pavlik. Or fi căzut niște răngi de fier de pe vreun vas care a trecut pe-aici și au crescut din ele cabluri de oțel...

– Ei? Ai văzut, Pavlik, ce-nseamnă „Macrocistis periphera"?... Ne-a dat o lecție..

– Ci faci? Ne-a dat o lecție?! rosti Skvoreșnea cu stăpânită mânie. Ei bine, o să videți amu ci lecție îi dau ieu blăstămatului aista di macrocist!

Făcu doi pași îndărăt, ca să-și ia avânt, stătu așa ca la un minut și în cele din urmă, trăgând aer în piept se repezi înainte cu forța unui obuz. Se întâmplă însă ceva de neînchipuit. Picioarele uriașe, groase ca niște stâlpi, ale lui Skvoreșnea, zburară pe undeva pe sus, iar casca lui dispăru jos, în desiș. Pe Pavlik ceva îl izbi în piept cu o forță zdrobitoare și-l zvârli cât colo. În cădere, lovi cu picioarele casca zoologului și acesta se trezi lungit pe fund, fără să priceapă nimic, într-o clipă cei trei oameni se făcuseră nevăzuți, de parcă nici n-ar fi fost pe acolo. În mijlocul desișului, într-un mic spațiu bătătorit, se clătinau două vlăstare de alge, după care desișul se închise, înghițindu-i și pe acești martori ai luptei neobișnuite ce se dăduse în junglele submarine ale oceanului taciturn...

Cel dintâi își veni în fire zoologul. Bombănind și văietându-se, se ridică în picioare și strigă:

– Ce s-a întâmplat? Unde sunteți, băieți?

Dădu la o parte desișul și văzu înaintea lui fața buimacă a lui Pavlik.

– Aici sunt, Arsen Davidovici... Dar unde-i Skvoreșnea?

Pavlik întoarse capul, făcu un pas înainte și desfăcu vălul de alge.

În mijlocul desișului, Skvoreșnea se ridicase în capul oaselor și în tăcere, posac, smulgea de pe el lațurile rupte ale macrociștilor buclucași. Se uită la băiat și cu umorul lui firesc îi spuse:

– O lecție tot am căpătat noi astăzi, dar nu aceea care credeam. Să știi că dacă ti năpustești ca un taur și nu ti ții bine pe picioare, apăi vii în nas ca o oaie nătângă.

Zoologul izbucni într-un râs cu hohote, care-l molipsi numaidecât pe Pavlik, iar puțin după aceea chiar și pe Skvoreșnea.

– Ce salt mortal mi-ai făcut, dragă Skvoreșnea, ce să spun, mai ceva ca la circ! zise zoologul abia stăpânindu-și râsul. Să-ți fi văzut picioarele... Ha-haha!... Picioarușele dumitale fără pereche!... Apăi le-ar fi invidiat orice baletistă... Vai, nu mai pot!... Ha-ha-hai...

Se apucă de șoldurile lui metalice și continuă să râdă cu hohote, fără să se poată liniști. În general, din ziua când vorbise deschis cu căpitanul, purificat, și împrospătat parcă de această discuție, zoologul era grozav de bine dispus și în toate cele nouă zile de când cercetau fundul oceanului pe lângă Țara de Foc, începând din golful Nassau, a lucrat cu aceeași pasiune ca și mai înainte.

Douăzeci de minute mai târziu – în aceeași ordine, cu Skvoreșnea în față – ieșiră tustrei din desișul de macrociști uriași și pătrunseră în zona calmă a litoralului. Și aici fundul era accidentat, plin de stânci submarine; numeroase îngrămădiri de stânci, de granit, bazalt și ardezie se ridicau până la suprafața oceanului, formând o pleiadă de insulițe, toate năpădite de aceleași alge, dar de dimensiuni mult mai mici decât acelea întâlnite mai înainte, în largul oceanului. Se părea că aceste

alge se dezvoltă mult. mai bine în locurile tulburi, unde oceanul dezlănțuit își frământă cu furie talazurile.

Cum ieși din desiș, zoologul se opri și spuse:

– Stați un moment, să văd ce-i cu Gorelov... Doar trebuia să ne ajungă din urmă. Numai o clipă, să iau legătura cu el.

La apelul zoologului, Gorelov răspunse că străbate tocmai desișul de macrociști în direcția locului de întâlnire – stâncă denumită de ei „Cap de leu”, de lângă ultima insuliță din șiragul care încercuiește marea insulă Hasty.

Gorelov îi rugă să-l aștepte, ca să meargă împreună mai departe, că n-a mai fost niciodată pe aici,și apoi în cele zece zile de când sunt lângă Țara de Foc el iese abia a doua oară și n-ar vrea să rămână singur.

Pe litoralul vestic al Țării de Foc sunt atât de multe insule și stânci izolate, care se ridică până la suprafața oceanului, încât mulți navigatori numesc aceste locuri „Calea Laptelui”. Sub apă, însă, dacă se adaugă mulțimea de bolovani prăvăliți la fund și nenumăratele stânci submarine, e un haos complet, un adevărat labirint.

Tot oprindu-se să strângă mostre din flora, și fauna regiunii, ajunseră abia peste vreo două ore la „Capul de leu”.

Gorelov îi aștepta. Ședea pe un bolovan mic, scotocind în rucsacul său, pe care-l închise de îndată ce desluși siluetele tovarășilor care se apropiau.

– Prieteni, hai să ne răspândim, ca să explorăm un spațiu cât mai mare, propuse zoologul. Eu merg spre insulele Londonderry, Feodor Mihailovici – puțin mai la sud, spre golful Cook, iar Skvoreșnea cu Pavlik – și mai spre sud, în labirintul de insulițe din jurul insulei Hasty. Cu un marinar ca Andrei Vasilievici, Pavlik n-are să se rătăcească în acest labirint. Apoi ne adunăm aici,

lângă stânca asta. Și să nu decuplăm legătura telefonică.

– Eu cred, Arsen Davidovici – vorbi Gorelov cu însuflețire – că reducem inutil regiunea pe care o cercetăm, trimițându-i împreună pe Skvoreșnea și Pavlik. Pavlik ar putea merge și singur. E doar un scafandru încercat... Încă de când cu cașalotul s-a arătat un adevărat erou. Iar dacă întâmpină dificultăți, ne poate oricând semnala unde se află și-l găsim la iuțeală... Nu-i așa, Pavlik? Doar nu mai ești un sugaci...

Zâmbi și se uită cu o privire plină de duioșie la băiat. Dar Pavlik se simți deodată cuprins de o teamă neînțeleasă, care făcu să i se strângă inima, își întoarse privirea într-o parte și rămase tăcut.

– Eu îs de părere, interveni Skvoreșnea, să facem așa cum o zis Arsen Davidovici, Eu am venit cu dumneavoastră numai fiindcă Ivan Stepanovici, șeful meu, o sistat lucrările hidrofizice și m-o lăsat fără lucru. Ieu la dihănii d-astea nu mă pricep di loc. S-ar putea să vă culeg ceva de n-o sa fiți bucuroși. Dar sub conducerea unui zoolog încercat ca băietul aista, o să fac și eu treabă bună.

Gorelov nu se mai opuse propunerii zoologului. Se despărțiră, iar un minut mai târziu se pierdură din vedere unii pe alții, în pâcla verzuie a apelor.

Capitolul XII
Ultima sforțare a lui Skvoreșnea

Rămași singuri, Skvoreșnea și Pavlik puseră în funcțiune elicele, se ridicară la câțiva metri deasupra fundului și porniră spre est-sud-est. Pluteau cu o viteză de trei zecimi, ferindu-se de numeroasele obstacole ale căror contururi vagi se iveau mereu din toate părțile.

Când întâlneau desișuri de alge, la străbăteau punând grătarele de siguranță peste elici. După o oră, apăru în fața lor un zid de granit compact, care sa pierdea și în sus, și la dreapta, și la stânga, în pâcla întunecoasă a apei. Zidul era brăzdat de zbârciturile adânci ale unor fiorduri și golfuri, de o mulțime de peșteri și grote mari și mici, de ieșinduri, de îngrămădiri de stânci prăbușite și de bolovani. Totul era acoperit de alge, care se întindeau spre suprafața oceanului sau învăluiau stâncile și bolovanii uriași, pietroaiele mari și mici de pe fund.

Pavlik și Skvoreșnea se opriră pe fund. În jurul lor mișunau tot felul de pești. O focă apăru pentru o clipă și se repezi în lături, speriată. O vidră cu un pește mare în dinții ei ascuțiți, se avântă spre suprafață. Pe covorul de alge de pe fund se târau o mulțime de echinoderme, crabi și crustacee.

– Aruncă ancora! Am ajuns, tovarășe șef, spuse Skvoreșnea.

Captivați de vânătoarea lor interesantă, hoinăriră multă vreme pe fund, în haosul „Căii Laptelui”, se urcară pe colinele de nisip, se cățărară pe grămezile de stânci, se uitară în bezna lugubră și misterioasă a peșterilor și grotelor submarine.

În cele din urmă, Pavlik simți că a obosit și că-i e foame.

– Hai să luăm o gustare și să ne mai odihnim puțin, Andrei Vasilievici, propuse el. Azi nu mai

mergem pe submarin la masă; Arsen Davidovici l-a prevenit pe căpitan.

– Știu, întări Skvoreșnea. Bine! O înghițitură de caoao fierbinte nu strică.

Pavlik își ridică întâmplător ochii. Sus de tot, la capătul șuvoiului de lumină albăstruie, pe care-l arunca lanterna de pe cască, lunecă fulgerător o umbră lungă, cu un luciu metalic, mat, cu nuanțe albastre.

– Ce-o fi fost asta? se întrebă Pavlik cu glas tare. Probabil o focă. Numai că era cam subțire... Păcat că n-am văzut-o mai bine.

– Ai să vezi altă dată, observă cu indiferență Skvoreșnea. Dacă-i vorba di mâncare, să mâncăm! Și mie-mi chiorăie mațile di foame. Unde am pute să ne-așezăm aici? întrebă el, rotindu-și ochii în jur.

– Să intrăm în peștera asta, Andrei Vasilievici, arătă Pavlik spre o intrare întunecoasă din apropierea lor. O cercetăm și ne trântim puțin acolo, să ne odihnim și să mâncăm.

– După dumneavoastră, stimabile!

Deasupra intrării în peșteră se prelungea ca o streașină o mică boltă, peste care se îngrămădeau câteva stânci uriașe, năpădite de alge. Skvoreșnea și Pavlik pășiră în peșteră și, ținând la îndemână pistoalele ultrasonore, cercetară dintr-o privire fundul și pereții peșterii. Era o grotă mică, a cărei adâncime abia dacă atingea în unele locuri doi metri. Lumina celor două lanterne se reflecta de pe pereți, alungând întunericul din toate ungherele. Grota era pustie. Pe fundul și pe pereții ei se târau stele de mare, arici și holoturii. Pe fund se vedeau câteva pietroaie mici.

– N-avem ce vide aici! spuse Skvoreșnea, atârnându-și pistolul la centură. Dar îi tocma bună să ni hodinim oleacă și să tragem câteva înghițituri di cacao. Șezi, ti rog!

Își lepădară sacii din spate și se așezară unul lângă altul, de-a dreptul pe fundul nisipos,

rezemându-se cu spatele de peretele din fund al grotei. Era comod ca într-o lojă la teatru. Apăsară pe butoanele termosurilor și traseră cu plăcere câteva înghițituri.

– Pta, ce bun îi! plescăi Skvoreșnea din buze, satisfăcut.

Pavlik vru să răspundă ceva, dar nu apucă. Un bubuit surd zgudui deodată pereții grotei. În fața intrării se arătă într-un nor de nisip ceva uriaș și întunecat, care se izbi de fund la cel mult o jumătate de metru de picioarele întinse ale lui Skvoreșnea.

Dintr-un salt, Skvoreșnea fu în picioare și se repezi spre ieșire.

În primul moment rămase locului, cu totul buimăcit, neștiind ce să facă. Un zid înalt de granit astupase cu totul grota. Apoi strigă: „Ne-o prins aici!” și se năpusti cu umărul asupra uriașei stânci prăvălite. Se auzi surd scrâșnetul metalului lovit de piatră, dar stânca nici nu se clinti. Skvoreșnea își roti privirile, căutând o scăpare. În jurul lui se înălțau vertical pereții muți, liniștiți, indiferenți. Pavlik, alb ca varul la față, încremenise acolo jos. Buzele lui bâiguiau ceva neînțeles, dar lui Skvoreșnea nu-i ardea de el.

Căută să se liniștească și începu să cerceteze cu atenție obstacolul care apăruse în mod atât de neașteptat.

– Îi stâncă ceea care spânzură pi streașină deasupra intrării, cugetă el cu glas tare. Dar cum s-o prăvălit? Așa, nitam-nisam? Doar se ținea bine. M-am uitat eu...

Pavlik încercă să se ridice și vru să spună ceva, dar parcă amuțise și i se tăiaseră genunchii...

Skvoreșnea continua să pipăie stânca și, după o clipă de tăcere, își reluă bolboroselile:

– Nici o crăpătură n-a rămas... Ia ti uită, parcă-i făcută pi măsură.

Tăcu din nou, își fixă umărul într-o scobitură a stâncii și, proptindu-și bine picioarele, începu să

împingă din ce în ce mai tare. Fața i se făcu roșie ca racul de încordare, vinele de pe frunte i se umflară, picioarele, ca niște stâlpi, se înfundară tot mai adânc în nisip. Se părea că ar fi în stare să urnească și un munte din loc. Dar stânca nici nu se clintea. Deodată fața lui Skvoreșnea se învineți. Răsuflând din greu, lunecă încet pe fund, la picioarele stâncii.

Pavlik se repezi cu un țipăt la el:

– Andrei Vasilievici! Andrei Vasilievici, ce ai?!... Nu! Nu așa, Andrei Vasilievici! Ia o înghițitură de cacao. Tubul e în fața dumitale. Așa nu facem nimic... trebuie să procedăm altfel...

Skvoreșnea întredeschise ochii. Se uită câteva clipe absent la Pavlik, ca și cum nu l-ar fi recunoscut. Apoi se ridică într-un cot și se rezemă cu spatele de stâncă. După ce își reveni, ridică capul:

– Ce-ai spus, Pavlik? Cum altfel?

– Să cerem ajutor, Andrei Vasilievici. Singuri nu facem nimic... S-o arunce în aer... Îl chem pe Arsen Davidovici...

Skvoreșnea dădu deznădăjduit din mână:

– Cheamă-l.

Pavlik strigă:

– Arsen Davidovici! Arsen Davidovici!

– Ce-i, ce e? Ce ești așa de tulburat?

– Arsen Davidovici, s-a prăbușit o stâncă și ne-a prins înăuntru... Eram într-o peșteră mică... Andrei Vasilievici nu poate să o dea singur la o parte. Ajutați-ne, Arsen Davidovici! Cereți ajutor de pe submarin.

– Ei, cum naiba?!

Acestei exclamații neliniștite a zoologului i se alătură vocea surdă, alarmată a lui Gorelov:

– Unde s-a întâmplat asta, Pavlik? Trebuie mai întâi să vă găsim!

– Am luat-o mai întâi spre est-sud-est, mai aproape de est, apoi am ținut-o mereu spre sud.

Dar aici e un labirint teribil. Nici nu știu câți kilometri am mers.

– Arsen Davidovici – vorbi repede Gorelov – eu mă aflu mai aproape de ei. Dumneata cheamă submarinul și roagă-l pe ofițerul de cart să ne trimită ajutor, iar până atunci eu mă îndrept spre sud și caut să-i găsesc. Bine?

– Bine, Feodor Mihailovici, se învoi zoologul. Du-te.

– Pavlik, continuă Gorelov, transmite-mi necontenit relevmente ultrasonore.

– Dar aici suntem înconjurați din toate părțile de un zid compact de granit!

– Ei, cum, nu-i nici măcar o crăpătură?

– Andrei Vasilievici zice că nu.

– Aha! Așa stau lucrurile, exclamă Gorelov, și urechea atentă a lui Pavlik surprinse în vocea lui o umbră ușoară de satisfacție. Indică-mi măcar vreun punct de reper, vreun semn din apropierea voastră.

Pavlik rămase pe gânduri.

– Am observat aci, aproape, interveni Skvoreșnea, cam la un sfert di ceas di mers, mai la nord, o stâncă înaltă și subțire ca un obelisc.

– Mulțumesc. Tot e ceva. Am plecat.

În grota, mică și strâmtă se așternu o tăcere apăsătoare. Timpul se scurgea încet. Neliniștea punea tot mai mult stăpânire pe Skvoreșnea. Pavlik era deprimat. Din când în când se auzea glasul lui Gorelov și al zoologului. Savantul îi încunoștiința că un grup echipat, cu cartușe de terenită, o substanță explozivă de o forță colosală, a și părăsit submarinul, iar el a pornit în întâmpinarea grupului. Gorelov spunea că plutește în zig-zag spre sud, cu viteză redusă, ca să cerceteze mai bine locul și să nu scape cumva din vedere stânca pe care o căutau. Marat și Țoi, care se aflau în grupul de salvare, intraseră în legătură prin radiotelefon cu Pavlik și cu Skvoreșnea și își dădeau silința să-i încurajeze și să-i mai distreze pe cei doi prizonieri condamnați la inactivitate.

Orele treceau una după alta. Din când în când, Skvoreșnea își punea cu glas tare o întrebare care îl chinuia, se vede treaba, cu o putere și o insistență de neînvins:

– Dar di ce naiba s-o prăvălit? Că dacă era cutremur cădeau și alelalte stânci. Nu pricep... în ruptul capului.

Și de fiecare dată când Skvoreșnea aducea vorba despre asta, Pavlik parcă ar fi vrut să spună ceva, dar nu se putea hotărî să vorbească. În cele din urmă rosti într-o doară:

– Andrei Vasilievici, dumneata ai văzut cum s-a prăbușit stâncă?

– Nu. Mă uitam la zid. Da' di ce-ntrebi?

– Eu am văzut...

– Ei și?

– Când s-a prăbușit stânca, n-a căzut drept, ci s-a răsturnat de la stânga la dreapta, s-a balansat puțin și abia pe urmă, revenind, a astupat intrarea de tot. Iar în ultimul moment, exact în ultimul moment, când mai era un spațiu îngust între zid și stâncă, am văzut... sau poate că mi s-a părut...

– Da' vorbești odată, Pavlik, ce-o lungești atâta?

– Mi s-a părut că am văzut iarăși... de data asta trecea de sus în jos, aproape de tot de stâncă... foca aceea albăstruie...

– O focă?! Și ce-are a faci? Crezi cumva că o focă pute să dee stânca jos și s-o potrivească atât de izbutit?

– Păi tocmai că o focă n-ar fi putut! Și mă-ntreb... să fi fost oare focă?...

– Păi ce altceva? Dreptu-i că ieu n-am văzut-o atunci când o trecut pi deasupra noastră.

– Era o focă ciudată! Subțire și lungă. Și nu avea umerii rotunzi, în continuarea gâtului, ci drepți, pătrați... Înota și nu dădea nici din înotătoare, nici din coadă. Ba coada parcă o avea ciuntită. Știi, Andrei Vasilievici... Pavlik aruncă, fără să-și dea seama de ce, o privire îndărăt și își

continuă vorba în șoaptă: Știi... era ceva omenesc în silueta ei...

– Nu mai vorbi prăpăstii, Pavlik! Ce să cate om aici? Și încă unul care să înoate așa di răpidi?

– Ți s-a părut de frică, Pavlik! se auzi deodată vocea înfundată, puțin ironică, a lui Gorelov.

Pavlik tresări, și își lăsă ochii în jos:

– Eu știu?... Mi s-o fi părut.

Skvoreșnea ridică din umerii lui metalici și se cufundă în gânduri. În cele din urmă spuse:

– Dacă nu găsim un mijloc să relevăm, apăi aici rămânem până la nesfârșit. Mai bine-zis, până s-or sfârși rezervile noastre di oxigen. Trebuie să facem ceva, măcar să clintim stâncă din loc, să deschidem o crăpătură cât de mică... Ori să mai cătăm...poate tot aflăm ceva, că adineauri m-am fâstâcit ca o babă...

Se apucară să cerceteze cu atenție marginile intrării. Dar în zadar! Stânca astupase intrarea ca o ușă grea de granit. Nicăieri n-ar fi putut pătrunde o rază de lumină.

– Apăi!... rosti prelung Skvoreșnea, nu ne mai rămâne decât să încercăm și ultrasunetul. Poate izbutim așa să sfărâmăm marginile stâncii, unde-i mai subțire.

Cu țeava lipită de un colț de stâncă, pistolul ultraacustic al lui Skvoreșnea își începu munca lui tăcută. Din granit se desprindeau încet mici bulgări care, apoi, între degetele lui Pavlik, se prefăceau cu ușurință în mâl. Dar forța razei ultrasonore a pistolului era insuficientă pentru a sfărâma repede o stâncă atât de masivă. Asta numai tunul ultraacustic al submarinului ar fi fost în stare s-o facă. Puterea pistolului scădea cu repeziciune, și atunci când amândouă acumulatoarele se descărcară de tot, în stâncă abia se săpase un canal mic și subțire, lung de vreo zece și lat de trei centimetri.

Pavlik își desprinse pistolul și i-l întinse lui Skvoreșnea, dar acesta clătină din cap:

– Digeaba, Pavlik... O să mai săpăm zece centimetri, dar tot n-am făcut nimica. Stânca-i mult mai groasă. Iar de pistol poate o să mai avem nevoie.

– Atunci știi ce, Andrei Vasilievici? propuse Pavlik. De ce n-am încerca să săpăm sub stâncă? facem o galerie, și trecem... Fundul cred că-i moale, nisipos și o să ne facem repede drum... Ca cârtițele! Ei, ce zici?

Ochii lui Pavlik sclipeau de bucurie. Băiatul era grozav de mulțumit de ideea salvatoare, care-i trecuse prin minte.

– Da! Bună idee! se însufleți Skvoreșnea. Dar răpidi!... Să săpăm cât mai răpidi! Ni-i pe sponci timpul...

– De ce? se miră Pavlik. Cine ne zorește?

– Nu ni zorește nimeni, dar dacă nu ni zorim noi, rămânem fără oxigen, și-atunci nu mai avem ci face cu tunelul, chiar di-i gata, răspunse Skvoreșnea, scoțând toporașul de la centură și dând prima lovitură în fundul nisipos. Cu fiecare moleculă de oxigen pi care o consumăm, mâncăm ca să zic așa, din viața noastră... Scoate nisipul... Ah, drace!

Toporașul se izbi de ceva tare și de sub tăișul lui săriră scântei.

– Granit! gemu Skvoreșnea și, izbind de câteva ori în diferite locuri la poalele stâncii, repeta într-una, cu glasul tot mai slab: Granit... Granit... Apoi deodată o întoarse în glumă: Ei, Pavlik, minunată-i ideea ta, dar nu-i bună di nimic. Vezi și tu că n-avem ce face... Phuu! Să m-așez oleacă să mă hodinesc... Mă simt sfârșit de puteri și mă cam înăbuș. Pesemne ca mi s-a sfârsit oxigenul.

– Ce spui, Andrei Vasilievici! replică Pavlik pălind. Eu nu mă înăbuș de loc...

– Tu ești mic... Dar eu sunt coșcogea namilă! Eu consum mai mult oxigen decât tine. Trebuie să reduc debitul, să fac economie.

Skvoreşnea îşi deschise tabloul de comandă şi deplasând butonul „oxigen” pe altă poziţie, începu să respire greu, adânc şi cu întreruperi, străduindu-se să tragă cât mai mult aer.

– Cum vă simţiţi, prieteni? se auzi deodată vocea zoologului. Tot grupul s-a desfăşurat în lanţ şi fiecare din noi cercetează fundul pe sectoare. Căutăm stâncă aceea de forma unui obelisc.

– Ma tem, Arsen Davidovici... răspunse Skvoreşnea înăbuşindu-se, că nu mai apuc... Mi se sfârşeşte oxigenul... Nu mai pot să respir...

– Ţine-te bine!... Ţine-te bine, Skvoreşnea! strigă speriat savantul. O să grăbim cercetările! Mai e puţin! Economiseşte oxigenul! Nu vorbi!

– Am înţeles... nu vorbesc! bolborosi uriaşul şi se culcă pe spate, rezemându-se cu umerii de peretele din fund al grotei. Încercă să-şi întindă corpul lui uriaş dar nu putu: picioarele lui întâlniră stânca şi rămaseră îndoite, cu genunchii în sus.

Trecură cincisprezece, douăzeci de minute... trecu o jumătate de oră. Pavlik se uita îngrozit la Skvoreşnea. Faţa lui se schimonosea de suferinţă, congestionându-se tot mai mult; gura larg deschisă sorbea zadarnic aerul, dar tocmai ce-i cerea organismul – oxigenul atât de preţios – nu mai găsea de ajuns în acest aer.

– Ei, băiete, băiete... Mor... Să respiri încet... Fă economie de oxigen...

Începu să bolborosească ceva neînţeles. Pavlik simţea cum îl cuprinde groaza şi desperarea. Îi venea să se năpustească asupra acestor ziduri nemiloase de granit, să le izbească cu pumnii, să le sfâşie cu degetele, doar va putea să-şi salveze prietenul. Îl îngrozeau suferinţele muribundului, dar în acelaşi timp nu putea, nu era în stare să-şi ia ochii de la el.

– Andrei Vasilievici... dragul meu... bâigui el abia înţeles, cu buzele tremurânde. N-aş putea să-ţi dau măcar puţin din oxigenul meu? Spune! Spune-mi cum să fac asta?

Uriașul clătină din cap și, respirând adânc, cu întreruperi, bolborosi ceva neînțeles, apoi izbucni furios:

– Blăstămata!... Hm!... Ți-arăt eu!

Începu să-și târască încet în sus, pe stâncă, tălpile lui cât niște coveți: cam la vreo jumătate de metru de la fund întâlni o scobitură și se propti în ea. Acum picioarele i se îndoiseră și mai mult. Mâna uriașului se apropie încet de tabloul de comandă; degetele metalice dibuiră butonul „Oxigen” și îl întoarse până la refuz în poziția de alimentare maximă cu gaz.

„Pentru ce?” se gândi cu groază Pavlik. „Așa abia își grăbește sfârșitul...”

Culcat pe spate, cu picioarele sprijinite în scobitura stâncii și cu umerii rezemați de peretele din fund al grotei, Skvoreșnea încremeni în această poziție neobișnuită. Numai respirația lui adâncă arăta că mai trăiește, că în corpul lui uriaș flacăra vieții pâlpâie cu o nouă putere. Apoi deodată respirația i se opri și lui Pavlik i se păru că totul s-a sfârșit...

Un strigăt teribil, plin de mânie și provocare, zgudui însă pereții grotei și-l asurzi pe Pavlik, care încremenise de groază.

Tot corpul uriaș al lui Skvoreșnea prinse a se încorda într-un impuls de viață întreită. Picioarele lui uriașe, îndoite, împingeau într-un efort supraomenesc, pieptul i se bombă, umerii largi metalici se înfundaseră parcă în perete.

– Ți-arăt eu! șuieră uriașul printre dinți. Blestemat-o!... A-a-a!...

Picioarele, ca niște stâlpi, tremurau tot mai încordate. Ca dintr-un izvor nevăzut și nesecat, se revărsau în corpul uriașului noi și noi forțe. Și pe măsură ce-i creșteau puterile, tot mai tare și mai tare răcnea.

Lui Pavlik, lipit de perete, nu-i venea să-și creadă ochilor: i se păru că stânca s-a clătinat... că

se mișcă! Sub casca lui se învălmășeau vocile speriate ale prietenilor:

– Pavlik! Ce e?! Ce s-a întâmplat?!... De ce țipă așa Skvoreșnea? Pavlik! Pavlik!... Răspunde odată!

Pavlik nu auzea nimic și nu răspunse nimănui; nu-și putea veni în fire.

Stânca se mișcase într-adevăr. Se clătina sub apăsarea supraomenească a picioarelor lui Skvoreșnea. Încă! Încă un pic!...

Atunci Pavlik se repezi la stâncă, și strigătul lui pătrunzător se împleti cu răcnetele lui Skvoreșnea:

– Ura-a-a!... Încă!... Încă un pic!... Băiatul împingea cu toate micile lui puteri în stâncă, lângă picioarele uriașe ale lui Skvoreșnea. Se părea că tocmai acest dram de efort nu-i ajungea lui Skvoreșnea, ca să dobândească izbânda deplină. Stânca tresări, se clătină și se prăbuși în afară pe fundul înclinat. Ieșirea era liberă.

Picioarele lui Skvoreșnea căzură neputincioase, vocea lui de tunet amuți ochii i se închiseră și uriașul încătușat în metal se întinse fără viață pe fundul nisipos al grotei.

Prin norul de nisip ridicat de pe fund, Pavlik țâșni afară, tremurând de nerăbdare și se cățără pe stânca prăbușită. Vocea lui sonoră se răspândi în spațiu:

– Aici! Aici! Skvoreșnea a răsturnat stânca! Veniți mai repede în ajutor! Moare! Mai repede! Relevez poziția cu ultrasunetul! Recepționați! Recepționați! După măsurătorul de adâncime – șaptezeci și doi metri de la suprafață!

Mișcă țeava pistolului în jurul lui, și în toate părțile porniră în goană crainicii neauziți, vestitori ai victoriei, dar și ai nenorocirii.

Pavlik n-ar fi putut spune cât timp a trecut în această așteptare febrilă și încordată – un minut sau o oră – când se auzi deodată din bezna apelor strigătul plin de bucurie al lui Marat:

– Am captat! Am captat! Ține raza, Pavlik! Ține așa! Plutesc exact spre nord-est! La mine! La mine, tovarăși!

Și de pretutindeni – dinspre nord, dinspre vest, dinspre sud – se auziră exclamații de bucurie și strigăte de triumf:

– Te ajung din urmă, Marat! răsună vocea lui Țoi.

– Acum suntem la tine, piciule!... strigă zoologul.

– Țin-te bine, Pavlik! Curaj, băiete! spunea comisarul Siomin. Aici, aici, Matveev!

Ca un roi de stele desprinse din haos, luminile lanternelor goneau din toate părțile spre Pavlik. Pavlik lăsă jos mâna amorțită, în care ținea pistolul. Era de ajuns acum să se întoarcă în loc, și lanterna de pe casca lui, ca un far, atrase din toate părțile înspre sine luminile prietenilor grăbiți. Stelele mișcătoare creșteau, se înmulțeau, și deodată începură să dănțuiască vertiginos în jurul lui Pavlik, orbindu-l și umplând de lumină toată bezna înconjurătoare.

Roiul de stele se năpusti ca un vârtej. Într-o clipă, zeci de mâini apucară corpul nemișcat al lui Skvoreșnea, îl luară și pe Pavlik, iar un minut mai târziu grupul gonea fulgerător în largul oceanului spre submarinul „Pioner”, care încremenise în așteptare, la o adâncime de două sute de metri.

Capitolul XIII
Calcule modeste

Locotenentul-major Bogrov apăsă pe un buton de pe tabloul central de comandă și răsuci o manetă cu acul la câteva diviziuni spre dreapta.

„Pioner” își săltă prova și se avântă oblic înainte, urcând cu repeziciune tot mai sus. La adâncimea de trei sute de metri se îndreptă și-și continuă drumul spre sud.

– E bine așa, Ivan Stepanovici? îl întrebă locotenentul-major pe Șelavin.

– Perfect! Se vede absolut totul, răspunse oceanograful satisfăcut, cu o voce răgușită de tenor, fără să-și ia ochii miopi, pe jumătate închiși, de la cupola ecranului.

Pe cupolă treceau încet niște uriașe mase întunecate. Unele din ele umpleau spații mari la suprafața oceanului; altele, mai mici, se cufundau adânc sub apă. Uneori se părea că-s gata-gata să atingă cu fundul lor spinarea cocoșată a submarinului, dar „Pioner” trecea calm și sigur pe sub ele, numai arareori aplecându-și prova și apoi reluându-și poziția normală la adâncimea stabilită de trei sute de metri.

Dându-și capul pe spate, oceanograful întrebă:

– La ce latitudine ne aflăm, Aleksandr Leonidovici?

– Cincizeci și opt de grade, patruzeci de minute latitudine sudică și optzeci de grade longitudine vestică după meridianul de la Greenwich, răspunse locotenentul-major.

– Ce de aisberguri!

– Aici e iarnă, Ivan Stepanovici.

– Da, desigur... Dar pentru un început de iarnă sunt totuși mult prea multe. Nu suntem decât abia în zece iulie.

Urmă un răstimp de tăcere, tulburată câteva minute mai târziu de apariția zoologului și a lui

Pavlik.

– Intră, intră, Arsen Davidovici!

– Aha! Gheţuri! Interesant! exclamă zoologul, aruncând o privire pe ecran.

– Aici sunt cu totul altfel... observă Pavlik. Când s-a ciocnit „Diogen” de aisberg, am apucat să-l cercetez bine. Era mult mai înalt decât „Diogen” şi sclipea tot. Părea gravat, încrustat cu podoabe...

– Aşa sunt toţi gheţarii plutitori, Pavlik, îl lămuri Şelavin. Numai că atunci ai văzut partea de sus, de la suprafaţa apei, pe când acum avem în faţa noastră părţile de sub apă ale aisbergurilor. Partea de deasupra e supusă acţiunii razelor solare a vânturilor calde, ploilor... Partea de sub apă însă rezistă mai mult; asupra ei acţionează numai curenţii calzi, dacă aisbergul nimereşte în ei. Partea din apă este mult mai mare decât cea de la suprafaţă: de cinci-şase ori, iar câteodată şi de şapte ori mai mare... Uite, acum „Pioner” s-a aplecat şi s-a a fundat, ca să treacă pe sub un aisberg. Gândeşte-te că „Pioner” pluteşte la o adâncime de trei sute de metri. Asta înseamnă că partea din apă a acestui aisberg are mai mult de trei sute de metri. Partea de deasupra apei, în consecinţă, se înalţă la cel puţin cincizeci de metri peste suprafaţa oceanului. Aisbergul are deci în total cam patru sute de metri! Serioasă înălţime! Dar ştii dumneata, tinere, dacă mi-e permis, că există şi aisberguri de şase-şapte sute de metri?

– Aoleu! se sperie Pavlik. Şapte sute de metri? Îngheaţă oare marea până la o asemenea adâncime?

– O-of! exclamă oceanograful, uimit de atâta ignoranţă. Îşi luă privirea de la ecran, strângând cu ciudă din umeri, apoi îşi ridică din nou ochii spre cupolă:

– Cum poţi să spui o asemenea stupiditate, dacă îmi permiţi să te întreb? Marea să îngheţe, la o adân – – cime de şapte sute de metri? În iernile

cele mai aspre marea se acoperă cu un strat de gheață care atinge până-n vară o grosime de cel mult trei-patru metri. Atât. Și apoi, gheața mării când se topește, produce o apă sărată, pe câtă vreme aisbergurile sunt formate din gheață dulce. E clar deci că ele nu se formează din apa de mare, ci din apă dulce. Iar o astfel de apă se găsește numai la suprafața pământului. Asta înseamnă deci că aisbergurile se formează pe pământ. Ai înțeles?

– Atunci cum... ce caută aici?... întrebă nedumerit Pavlik. Cum de au ajuns pe mare?

– Ai auzit vreodată de ghețari, dacă îmi permiți să întreb? exclamă violent oceanograful, pe care-l supărau, se vede treaba, întrebările mult prea naive, de-a dreptul „agramate”, ale lui Pavlik. Ce învățați voi acolo în liceele și colegiile voastre?

– Ghețari? Știu... puțin... răspunse cu sfială Pavlik. Ghețarii sunt niște torente de gheață care lunecă din munții înalți unde e foarte frig... Coboară, în jos, unde e mai cald... acolo se topesc și formează pâraie și râuri.

– Torente de gheață... hm... torente de gheață... mormăi oceanograful. Bine, fie și torente! Dar în regiunile polare, gheața acoperă nu numai vârfurile munților înalți, ci uneori chiar tot pământul în întregime. De aceea i se și spune „gheața continentală”. Groenlanda – cea mai mare insulă din lume, care are o suprafață de două milioane o sută mii de kilometri pătrați – cu excepția unei fâșii înguste de litoral este acoperită în întregime cu gheață continentală. An de an, veac după veac, sub propria ei greutate, zăpada îngrămădită pe suprafața ei s-a transformat treptat în gheață. Această gheață s-a îngroșat tot mai mult și mai mult, și-acum Groenlanda este acoperită cu un strat de gheață de doi kilometri, ba pe alocuri și mai gros! Cam același lucru se observă și pe continentul Antarctic. Din aceste ghețuri continentale se desprind limbi de gheață care coboară spre mare, alunecă la început pe fundul

acesteia și, în cele din urmă, îngroșându-se, ajung până la suprafață. Vântul și valurile le zdruncină, mai acționează și propria lor greutate, și uite-așa, vine un moment când limba de gheață se frânge la rădăcină și muntele de gheață pornește în larg. Dacă ne apropiem de țărmul continentului, poate o să avem prilejul să vedem acest fenomen... Aleksandr Leonidovici, până unde coborâm spre sud?

– Cum va hotărî tovarășul căpitan, dădu locotenentul un răspuns vag.

În clipa aceea, ușa se trase în lături și intrând în cabină, căpitanul salută în tăcere, cu un semn din cap, pe toți cei de față. Trecu apoi repede în cabina de radio și închise ușa în urma lui.

– N-a venit încă radiograma de la Direcția politică? îi puse el lui Pletniov obișnuita întrebare din ultimele zile.

– A venit, tovarășe comandant. Adineauri am recepționat-o, răspunse Pletniov, întinzându-i căpitanului o foaie de hârtie plină toată de șiruri de cifre.

– În sfârșit... rosti căpitanul cu glas scăzut, după care împături foaia de hârtie, o vârî în buzunarul de la piept și ieși din cabină înapoi în încăperea postului central de comandă. Aici se apropie de zoolog și-l întrebă: Va să zică mâine la ora opt faceți prima stație în aceste ape?

– Da, tovarășe căpitan.

– Câți oameni?

– Eu, Ivan Stepanovici, Sidler, Țoi și Pavlik... Cu totul cinci oameni.

– Bine... Apoi căpitanul se adresă locotenentului-major: Aleksandr Leonidovici, mâine dimineață ești dumneata de cart?

– Da, tovarășe comandant!

– Lași să iasă grupul de cinci persoane enumerate de Arsen Davidovici și pe urmă navighezi în jurul grupului pe o rază de vreo cincizeci de kilometri... Altcineva nu iese nimeni.

– Am înțeles, tovarăşe comandant!

Căpitanul se întoarse şi ieşi pe coridor. Dintr-o cabină – a cărei uşă se deschise pentru o clipă – răbufniră sunetele înăbuşite, dar într-un ritm îndrăcit, ale unui dans lezghin.

– Gata! auzi apoi glasul lui Pavlik. Hai să începem! strigă băiatul bătând din palme. Hai repede la colțul roşu! La colțul roşu! După aceea îi şopti misterios cuiva, dar destul de tare, încât îl auzi prin uşa care se deschisese din nou: Astă seară îl întâmpinăm pe Skvoreşnea. Iese din infirmerie!

Intrând în cabina lui, căpitanul încuie uşa, se aşeză la birou şi scoase din sertarul secret codul de cifru.Trecu multă vreme până când rândurile de cifre ale radiogramei se transformară în litere şi cuvinte. Când ajunse la capăt, se lăsă înciudat pe speteaza fotoliului, rămase puțin pe gânduri şi, aplecându-se din nou deasupra biroului, citi încă o dată radiograma în întregime, fără să se mai întrerupă:

„Răspunsul a întârziat în vederea verificării materialelor vechi şi a obținerii de materiale noi de la Tokio şi Nagasaki.

În timpul primei misiuni la Nagasaki, acum cinci ani, Gorelov şi-a executat în mod strălucit sarcinile, pentru care la înapoiere a fost decorat cu ordinul „Insigna de Onoare”. În cei doi ani petrecuți în misiune a lucrat mult, a frecventat din când în când teatrele, cinematografele, muzeele şi templele budhiste, a vizitat diferite locuri interesante din țară. Adesea îşi petrecea orele libere în societatea membrilor coloniei sovietice din Nagasaki şi Tokio.

Cu prilejul misiunii următoare, la Tokio, acum doi ani s-a întâlnit cu Abrosimov şi cu fiica acestuia şi a devenit curând un obişnuit al casei. Cu fiica acestuia, Anna Abrosimova, frecventa des teatrele şi restaurantele, cafeurile de prim rang şi dancingurile aristocratice. Ducea o viață destul de largă. Avea un salariu respectabil, dar este

îndoielnic că numai salariul putea să-i ajungă pentru a duce o asemenea viață. În această perioadă se întâlnea rar cu membrii coloniei sovietice. Unchiul său, Nikolai Petrovici Abrosimov, a fost general țarist. A fost trimis de guvernul Kerenski în Japonia pentru achiziționarea și recepționarea de echipament militar. Revoluția din 1917 l-a prins acolo și nu s-a mai întors în Rusia Sovietică. Fiica lui e născută în Japonia, iar soția lui a murit acum zece ani. Abrosimov trăiește pe picior mare, sursele lui de venituri fiind necunoscute. Se zice că joacă la bursă. Are mari relații printre militarii japonezi. Și cea de a doua misiune a fost Îndeplinită bine de Gorelov.

În timpul celei de a treia misiuni, la Tokio, a dus cam același mod de viață, frecventând des familia Abrosimov. Se spune că s-ar fi logodit cu fiica lui Abrosimov, deși lucrul acesta nu a fost anunțat oficial. În ceea ce privește existența vreunor relații de afaceri sau secrete între Gorelov și Abrosimov, nu deținem informații care să prezinte suspiciune".

Căpitanul se juca gânditor cu creionul. Apoi zvârli creionul pe radiogramă și se ridică.

– Poftim de trage concluzii, mormăi el, și se apucă să umble prin cabină, ca de obicei cu mâinile la spate.

Umbla tot mai repede, din ce în ce mai repede, se oprea și iarăși își relua umbletul.

General... Mda... Generalul acesta era suspect... Și apoi frumoasa lui fiică... Totul se potrivea. Drace, dar cum intră în legătură cu ei? Stația de radio nu există! Ba încă una de mare distanță... Și totuși... totuși, cineva comunică într-un fel oarecare itinerarul! Atenție, căpitane! Fii prudent, căpitane! O percheziție? Dar de ce tocmai la el, la Gorelov? Din douăzeci și șase de oameni, de ce tocmai la el? Să zicem chiar și numai pentru faptul că-i singurul care prezintă un loc suspect... adică nu, nu suspect, dar oricum dubios în

biografie... E decorat... Se va simți jignit... (Căpitanul încercă un sentiment de confuzie și jenă). De fapt, nu există nici un motiv, nici un pretext... Ei și? Mai bine să-l jignească puțin, decât să-l bănuiască în continuare. Doar nici cu mâinile în sân nu se poate să stea... Îl pândește o colosală catastrofă... Pot pieri douăzeci și șase de oameni și submarinul... Ar fi o catastrofă pentru întreaga țară! Pentru patrie! O catastrofă pentru patrie!

Și căpitanul se îndreptă spre birou, cu pumnii strânși. În ochi i se citea hotărâre.

* * *

Colțul roșu era plin de lume. Într-un ungher îndepărtat, o mică orchestră cânta necontenit. Veselia era în toi.

Mecanicul secund Kozâriov și fizicianul Sidler, cei mai buni dansatori din echipaj, jucau cu îndemânare o căzăcească, făcând niște figuri neobișnuite, aplaudate „la scenă deschisă”. Dar în mijlocul acestei veselii, privirile se îndreptau mereu, cu nerăbdare, spre ușă. Spre surprinderea tuturora, însă, ușa se deschise tocmai când Sidler, lăsându-se pe vine, începuse să se învârtească pe un picior ca un titirez, cu o asemenea viteză, încât nu se mai ținea el după orchestră, ci abia mai pridiedea orchestra să se țină după el. Zgomotul ușii totuși, îi făcu pe toți să-și vină în fire; orchestra amuți subit și se făcu numaidecât liniște.

În ușă apăru mecanicul secund Romeiko, scund, negricios și foarte vioi. Acesta se opri în prag și rosti cu o voce solemnă de crainic:

– Am onoarea să prezint onorabilului public un celebru atlet; biruitorul munților, îmblânzitorul rechinilor și altor monștri marini, o forță de tracțiune, de prim rang, care rupe lanțuri făcute chiar din „Macrocystis periphera”, mijlocașul troicei de scafandri, splendoarea și mândria

echipajului nostru... Vi-l prezint pe puternicul și invincibilul Andrei Vas...

– Ia nu ti maimuțări atâta. Ho, moară stricată! se auzi din coridor un glas blând, binecunoscut tuturora. Și aplecându-se, se strecură pe ușă silueta uriașă a lui Skvoreșnea. Bună ziua, flăcăi...

Skvoreșnea purta un veston alb, cu nasturi de argint și niște pantaloni negri, largi jos. Era puțin cam palid la față, mustățile lungi și blonde îi erau însă ca întotdeauna puse la punct, iar ochii-i mici străluceau vesel, chiar provocator.

N-apucă bine Skvoreșnea să treacă pragul, că orchestra și atacă un marș. Izbucniră aplauze, se auziră saluturi vesele și cinci oameni ieșiră în întâmpinarea lui Skvoreșnea, cu o chitară, o mandolină și balalaici în mâini. Cei cinci se aliniară în fața lui și, făcându-i plecăciuni adânci, după obiceiul rusesc de pe vremuri, începură – în tăcerea care se așternu – să cânte cu un vers vechi de baladă:

Oare valul mării ridicatu-s-a?
Marea-albastră oare zbuciumatu-s-a?
Ba s-a înălțat voinic între voinici
Preaviteazul nostru Andrei Vasielievici.
E scafandrul-șef al submarinului;
E scafandrul-șef al „Pioner”-ului
Peștii toți din calea-i fug și se ascund
Când la drum pornit-a pe al mării fund!
Cu mânuța-i dreaptă vânt dacă îți face,
Zbori de nici rechinii n-au timp să te-nșface,
Iară piciorușul în stâncă de-l proptește
Ca o nucă stânca se rostogolește...

Skvoreșnea ascultă cât ascultă balada asta caraghioasă, dar când văzu că se întrec cu laudele, îi opri:

– Mai tăceți, măi zăluzilor, că mi s-au strepezit dinții... Zău, ce-i asta? Viteaz! Mânuță-

picioruș! Și cu stânca aia n-a fost chiar așa. Ce stâncă, un bolovan, acolo...

– Auziți? Bolovan... Și tu, sigur, nici n-ai fost acolo, obiectă Marat, prefăcându-se că-i ia parte. Astea-s bârfeli pe socoteala bietului Andrei!

– Nu știu, n-am văzut... Modestie! Nu-i așa, Andrei Vasilievici? îl înțepa și zoologul, în râsetele tuturor.

– Nu-i vorba di modestie, tovarăși! se apără Skvoreșnea. Dar dumneavoastră nu țineți sama di unii factori fără di care nici mânuțele și piciorușele aiste n-ar fi făcut nimic.

Din toate părțile se auziră exclamații:

– Ia zi! Care-s ăia?

– Vrei să ne faci niscaiva destăinuiri senzaționale?

– Hai dă-i drumul!...

– Da-da! Interesant! S-ar putea să ne prindă bine și nouă.

Skvoreșnea își desfăcu larg picioarele și se apucă să-și îndoaie degetele uriașe:

– Mai întâi, tovarăși, dumneavoastră uitați cu totul di legea lui Arhimede: orice corp scufundat într-un lichid pierde din greutate o parte egală cu volumul de lichid dislocat. Ce volum avea bolovanul acela di granit? Era înalt cam di patru metri, lung di doi și lat cam tot di doi, înseamnă că avea un volum de... doi ori doi, patru ori patru... șaisprezece metri cubi. El a dislocat deci șaisprezece metri cubi sau tot atâtea tone de apă. Granitul are greutatea specifică de doi și șaizeci și cinci la sută. Asta înseamnă că bolovanul avea o greutate de șaisprezece ori doi și șaizeci și cinci... Hai, matematicienilor, dați-mi o mână de ajutor!...

– Rotunjit, patruzeci și două de tone, răsună de undeva dintr-un ungher, tărăgănat, vocea puternică a lui Gorelov.

Skvoreșnea îi aruncă o privire plină de respect peste capetele celor din jurul lui:

– Așa iuti ați socotit în gând? Așa da, zic și eu!

– De! râse Gorelov. Asta mi-i meseria...

– Așa! Și dacă din patruzeci și două di tone scădem cele șaisprezece tone, însamnă că bolovanul acela atârna în apă numai douăzeci și șasă di tone.

– Ați auzit? Numai douăzeci și șase de tone. Nimica toată! rosti Matveev cu o admirație plină de ironie.

– Mai departe, urmă Skvoreșnea, îndoindu-și al doilea deget și trecând cu vederea ironia lui Matveev. La intrarea în grotă fundul era mult înclinat în afară și de aceea centrul de greutate al bolovanului se afla și mai în afară. Asta mi-o jumătățit sforțarea, adică i-a scăzut pietroiului greutatea până la treisprezece tone. Mai puneți la socoteală – aici Skvoreșnea îndoi încă un deget – și poziția bună pe care o aveam și în cari picioarili meli, ca niște pârghii, pe cinste, mi-a mai economisit vreo trei tone...

– Încă puțin, izbucni în râs locotenentul Kravțov, și nu mai rămâne nimic din stâncă! Zi mai bine că n-a fost nimic și nu s-a întâmplat nimic!

– Nu, nu! replică Skvoreșnea în râsetele tuturor, îndoindu-și alt deget. Mă opresc aici. La zece tone. Dar nici greutății aiștea nu i-aș fi vinit di hac, dacă nu m-ar fi îmboldit un al patrulea factor – frica. Da, da! V-o spun pi șleau – frica morții! N-are di ce să-mi fie rușini... Ea o fost aceea care mi-o dublat puterili. Dar vă dau cuvântul meu di onoare, tovarăși, că deși la urmă stânca a început să se clintească din loc, n-aș fi răsturnat-o dacă n-ar fi intervenit și al cincilea factor. Cel de al cincilea factor, hotărâtor! Simțeam că sunt la capătul puterilor, și în ultimul moment, în momentul critic, ceva a tras balanța di partea me! Ia să videm, ghiciți ce factor a fost aista?

– Ți-ai adus aminte că nu ți-ai cerut iertare de la mine! strigă râzând, Marat.

– Ba nu! replică categoric acusticianul secund Ptițân. Îmi e dator douăzeci de ruble și n-a vrut să părăsească această lume cu reputația de excroc. Ia, scoate banii, Andrei Vasilievici!

– Stați! Știu eu! strigă Șelavin. Ți s-a înfățișat Domnul Sabaot în toată puterea și slava lui!

Acoperind râsetele tuturora, Skvoreșnea izbucni într-un hohot de râs, ca un bubuit de tunet:

– Puteam să-l aștept mult și bine pe Domnul Sabaot! Are destule necazuri pe pământ, ca să se mai bage și sub apă! Ei bine, văd că nu ghiciți. N-aveți destulă imaginație. Factorul hotărâtor, spuse el, ridicând solemn glasul... Factorul hotărâtor... Dar unde e? Aha! Hai, vino încoace! Ce te ascunzi? Vino-ncoace, țâncule!...

Skvoreșnea îl apucă de umeri pe Pavlik, care se fâstâcise de tot, și-l trase în mijlocul grupului:

– Iată cine a întors cumpăna luptei di partea me! Pavlik și nimeni altul!

De pe toate buzele se auziră exclamații de îndoială, mirare, dar și de admirație.

– Da, da, da! continuă să tune Skvoreșnea. Când am simțit că mi se taie puterile, deodată îl văd pe Pavlik, ca printr-o ceață, cum se repede în stâncă și se opintește. Pare-mi-se că a strigat și „ura”! Șiatunci s-o aprins și în mine o nouă scânteie. Și uite-așa, amândoi am dat stânca de-a berbeleacul. După aia, nu mai știu nimic...

– Ura! Bravo, Pavlik! Bravo, piciule! Sus cu el! Ura!

În colțul roșu se întâmplă ceva de neînchipuit. Oamenii strigau, aplaudau și-l aruncau până-n tavan pe Pavlik, care țipa de frică și de plăcere. Orchestra atacă din răsputeri un marș.

– Bun băiat, spuse comisarul Siomin cu un surâs cald, întorcându-se spre Țoi, care ședea alături de el.

Țoi dădu tăcut din cap, drept răspuns, urmărindu-l îngrijorat pe Pavlik, care, zvârlit în sus, deodată roșise, pălind apoi de parcă i s-ar fi făcut rău.

Dar nu era asta. Bucuria dispăruse de pe fața băiatului și pentru o clipă o frică adevărată, neprefăcută, flutură pe fața lui lividă. Un simțământ nelămurit de neliniște strânse inima lui Țoi. Prinzând privirea lui Pavlik, se uită repede la dreapta, în ungher.

Acolo, Gorelov ședea de vorbă cu acusticianul-șef, Cijov. Țoi strânse inconștient mâna comisarului. Cu sprâncenele puțin încruntate, comisarul se uita țintă la Gorelov. Mecanicul-șef își întoarse pentru o clipă ochii și aruncă peste capetele celor din jur o privire întunecată, plină de ură și răutate, asupra lui Pavlik, care tocmai fusese săltat sus de tot, până sub tavan. Țoi și comisarul surprinseră amândoi această privire.

Țipătul de bucurie al lui Pavlik se stinse. Alb la față, el căuta să se desprindă din îmbrățișările afectuoase.

– Ce, ai amețit? Nu ții la balans? îl întrebă Skvoreșnea, râzând și răsucindu-și mustața lungă.

– Cum era să se obișnuiască cu balansul când „Pioner” nu l-a pus de loc la încercare, spuse Marat, mângăindu-l pe Pavlik pe cap.

– În leagănul ăsta de sugaci s-ar muia și-un adevărat lup de mare, îl susținu Matveev pe Marat.

Țoi își croi drum prin mulțimea din jurul lui Pavlik și, cuprinzându-l de umeri, îl conduse spre un fotoliu larg și moale dintr-un ungher îndepărtat al compartimentului.

Se așezară în fotoliu, strâns lipiți unul de altul. Comisarul veni și se așeză pe un scaun, lângă ei.

Între timp începuse dansul. Cu o ușurință și o grație neașteptată pentru statura lui, Skvoreșnea dansa un vals cu Matveev, care făcea pe doamna.

De altfel, Skvoreșnea era solicitat și de alte „doamne”; toți se înghesuiau să danseze cu el.

Țoi se aplecă înspre băiat și-l întrebă cu blândețe:

– Ce-i cu tine, dragul meu? De ce te-ai speriat așa, deodată?

Pavlik se lipi și mai strâns de Țoi și închise ochii.

– Nu știu... răspunse el încet de tot. Nu-i nimic.

Apoi tresări și își deschise larg ochii, care-i scânteiau de mânie și indignare. Obrajii i se îmbujorară, pumnii i se strânseră:

– E rău... rău, e un om rău! rosti el cu voce întretăiată. Nici până acum nu poate să-mi ierte. Ce crimă am făcut? Doar mi-am cerut scuze... N-am vrut...

Începuseră să-i tremure buzele. Închise din nou ochii și amuți.

– Cine? întrebă Țoi, molipsit de mânia și indignarea băiatului.

Pavlik nu răspunse.

– Feodor Mihailovici? întrebă Țoi din nou, încet și cu insistență.

Pavlik încuviință din cap.

– Ce anume nu ți-a iertat? Și ești sigur că-i supărat pe tine? De ce?

– O prostie... pricepi? Un fleac! se agită din nou Pavlik, ațintindu-și asupra lui Țoi ochii, numai flăcări. Din cauza rucsacului. Ții minte? Atunci când m-am certat în camera de evacuare cu Marat... pentru un arici de mare... și l-am lovit cu sacul peste cască. Sacul era al lui Feodor Mihailovici. Dar n-am vrut! N-am făcut-o dinadins!...

– Feodor Mihailovici te-a certat?

– Nu... Dar s-a uitat la mine cu atâta răutate, că m-a băgat în sperieți. Mi-a smuls cutiuța din mână... O cutiuță de la mașina lui de scris... și s-a

uitat la mine de credeam că mă taie în bucăți: ca adineauri...

Comisarul tresări:

– Ce cutiuță? întrebă el.

– De la mașina lui de scris; cutia cu piese de schimb răspunse cu indiferență Pavlik și, liniștindu-se parcă, după ce-și descărcase necazul, se apucă să urmărească cu un interes tot mai mare caraghioasa pereche Skvoreșnea-Marat, care valsa.

Marat se ținea de șotii, se strâmba, încurca și greșea dinadins pașii, își călca partenerul pe picioare. În cele din urmă Skvoreșnea se supără, îl săltă în sus ca pe un pisoi și continuă să valseze de unul singur, ținându-și „doamna" în aer. Marat dădea caraghios din picioare, încercând în van să se smulgă din îmbrățișarea de fier a partenerului său și în cele din urmă strigă: „Săriți, oameni buni"...

Pavlik nu se mai putu stăpâni și izbucnind în râs, sări din fotoliu și se repezi la Skvoreșnea.

– Dă-l încolo pe strâmbul ăsta, Andrei Vasilievici! strigă el râzând zglobiu. Hai, dansează cu mine! Am să dansez bine! Pe cuvântul meu de pioner!

– Hai, flăcăule! îl întâmpină bucuros uriașul. Ei, ți-a trecut?

Skvoreșnea îl lăsă jos pe Marat și dându-i o palmă pe spate, îl trimise glonț, în râsetele tuturor, către ușă. De altfel Marat era și el bucuros că a scăpat în sfârșit de strânsoarea de urs a prietenului său.

După vals, orchestra atacă o polcă și Pavlik se apucă să țopăie ca un ied zburdalnic lângă partenerul mătăhălos.

Țoi rămase singur în fotoliu, cufundat în gânduri, fără să bage în seamă zgomotul muzicii și veselia generală. Comisarul tăcea și el.

După dans, „la cererea insistentă a publicului" – cum anunță Romeiko, prezentatorul programului –- Pavlik citi cu patos poemul

„Biruitorii adâncurilor”. Aplauze furtunoase îl răsplătiră și fu pus să repete unele pasaje. În cele din urmă, comisarul anunță programul de activitate și distracțiile de la colțul roșu pentru următoarele cinci zile.

La miezul nopții, în sunetele vioaie ale unui marș, plecară toți spre cabinele lor, obosiți, dar veseli și satisfăcuți. La colțul roșu rămaseră numai doi oameni – comisarul și Țoi. După un răstimp de tăcere, comisarul întrebă încet:

– Ce crezi, Țoi? Ce-ar putea să însemne toate astea?

Țoi își trecu preocupat mâna peste părul negru, lucios și se lăsă pe speteaza fotoliului:

– Nu înțeleg nimic! E clar că Feodor Mihailovici îi poartă pică lui Pavlik pentru ceva. Dar pentru ce? E doar un băiat bun și inofensiv! Nu cred că din cauza sacului...

– Din cauza sacului, nu... îngână comisarul, privind gânditor undeva în gol. Deși mai e la mijloc și o cutiuță... Ciudată poveste! Dar mie-mi face impresia că povestea asta a început mult mai înainte.

Țoi îi aruncă o privire mirată:

– Mai înainte? De ce?

În încăpere intră îngrijitorul Șcerbina, cu un aspirator de praf în mână, Șcerbina se apropie de comisar și-l salută ducându-și mâna la beretă:

– Tovarășe comisar, permiteți să încep curățenia?

– Poftim, tovarășe Șcerbina.

Comisarul se ridică și-i spuse lui Țoi:

– Hai la mine, să stăm acolo de vorbă.

Sfârșitul părții a doua

Partea a treia – Chemarea patriei

Capitolul I
Captivi printre gheţuri

La 13 iulie „Pioner” porni înapoi spre nord, îndreptându-se spre Oceanul Pacific. Nu mai rămânea să se facă în mările Antarcticei decât o lucrare în condiţiile grele ale iernii polare, la suprafaţă, printre gheţurile marine.

„Pioner” plutea la cea mai mică adâncime, pe sub câmpul compact de gheaţă.

În dimineaţa zilei de 14 iulie apărură pe cupola ecranului ultraacustic primele crăpături ale cuirasei de gheaţă care acoperea suprafaţa oceanului. În scurtă vreme aceste crăpături începură să apară în număr tot mai mare. Se apropia limita gheţei imobile. „Pioner” înainta cu o viteză de două zecimi. Tot mai des întâlneau aisberguri, munţi de gheaţă care trebuiau ocoliţi cu băgare de seamă. La suprafaţa oceanului, după toate semnele, bântuia un viscol cumplit; unele sloiuri de gheaţă, aici se ridicau, aci se lăsau în jos şi până şi aisbergurile masive nu stăteau liniştite locului.

În încăperea postului central de comandă se aflau: căpitanul, locotenentul-major Bogrov, care era şef de cart, zoologul şi Şelavin. Savanţii trebuiau să aleagă un loc potrivit pentru lucrările lor, loc care să îngăduie în acelaşi timp folosirea cercetaşului infraroşu pentru serviciul de pază.

Curând după-amiază apăru pe ecran un mare ochi de apă, pe care pluteau, legănându-se şi izbindu-se unele de altele, sloiuri de gheaţă de diferite dimensiuni. Se vede treaba că influenţa exercitată de viscol era aici destul de considerabilă şi ca atare ar fi fost dificil de lucrat.

În cele din urmă, în jurul orei 15, navigatorii observară un ochi de apă lung şi destul de larg, între doua aisberguri uriaşe. Cercetaşul infraroşu,

care fusese lansat, se ridică în aer la o înălțime de 60 de metri, pentru ca observatorii din submarin să-și poată face o imagine clară asupra dimensiunilor acestor munți de gheață și asupra împrejurimilor.

De jur-împrejur, până hăt departe, pe tot spațiul explorat de cercetaș nu se vedea nici un vas, nici o pată suspectă.

Oceanul era plin de banchize și aisberguri. Viscolul purta vârtejuri de zăpadă. Banchizele și aisbergurile se izbeau unele de altele, se îngrămădeau laolaltă sau, izbindu-se, se sfărâmau în bucăți. Numai cei doi munți uriași stăteau calmi și măreți, ca niște insule în mijlocul stihiei dezlănțuite.

Amândouă aisbergurile aveau cel puțin 350 de metri în lungime și aproape 200 de metri lățime fiecare. La suprafață erau netede ca o masă. Ochiul de apă, deschis ca un canal între cele două aisberguri, era liniștit, întrucât pereții înalți și neclintiți de gheață îl fereau de furia viscolului. Pereții aisbergurilor erau curați, transparenți până în profunzime, și aveau o nuanță verzuie. Se părea că acești pereți de gheață abia s-au desprins unul de altul și că nici zăpada, nici cețurile, nici vântul șfichiuitor, purtând pulbere de apă, n-au apucat încă să macine și să încețoșeze puritatea lor de smarald.

– Cred, Lord, că loc mai bun decât ochiul acesta de apă n-o să găsim, spuse căpitanul. Dacă dumneata și Ivan Stepanovici sunteți de acord, pregătiți-vă de ieșire. Între timp, eu ridic submarinul la adâncimea de o sută de metri. Ajunge?

– Ajunge, tovarășe căpitan, se învoi zoologul.

– Dar grăbiți-vă. Nu zăboviți prea mult cu lucrul. Aș vrea să mă văd cât mai curând plecat de-aici.

Cincisprezece minute mai târziu, zoologul și Șelavin – însoțiți de suita lor obișnuită,

Skvoreşnea, Ţoi, Marat şi Pavlik – părăseau submarinul. Şelavin şi Skvoreşnea se îndreptară spre unul din pereţii de gheaţă, ca să-şi instaleze în apropierea lui giruetele, să ia probe de apă şi să măsoare temperatura ei. Zoologul şi ceilalţi îşi găsiră de lucru la mijlocul canalului, ba ridicându-se până aproape de suprafaţă, ba dându-se la fund, adunând exemplare de planctoni, puţini în acest anotimp, precum şi de alţi reprezentanţi ai regnului animal şi vegetal.

– Ehei! se auzi deodată exclamaţia plină de mirare a lui Şelavin. Văd aici o cavitate uriaşă în peretele de gheaţă... adâncă de vreo treizeci de metri şi nici nu văd cât se întinde în lungime. Andrei Vasilievici, ia vezi dumneata cât e de lungă. Arsen Davidovici! Bănuiesc că şi peretele, opus are o cavitate asemănătoare. Trimite pe cineva să verifice. Probabil că aici a fost un singur aisberg uriaş, care s-a despicat în locul acestei fisuri. Foarte interesant!

– Bine, Ivan Stepanovici. Merge Ţoi să verifice, răspunse zoologul.

Peste câteva minute, Skvoreşnea raportă că respectiva cavitate se întinde de la sud spre nord pe o distanţă de circa două sute de metri, că e înaltă de vreo sută – o sută şaizeci de metri, şi adâncă de treizeci-patruzeci de metri. Relatările lui Ţoi erau aproape, identice cu acelea ale lui Skvoreşnea: lungimea şi înălţimea coincideau întocmai, numai adâncimea era aproape de două ori mai mică, între douăzeci şi treizeci de metri.

– Atunci e clar, spuse Şelavin. Aisbergul, care avea la mijloc un defileu adânc şi larg, închis din amândouă părţile, dintr-o pricină oarecare s-a despicat de-a lungul acestui defileu. Judecând după prospeţimea pereţilor, asta s-a petrecut de curând, poate chiar acum câteva ore. Amândouă jumătăţile se îndepărtează încet una, de alta, şi-i posibil ca după aproximativ douăzeci şi patru de ore aici să nu mai fie un canal, ci mare deschisă,

plină de banchize. Să ne grăbim, Arsen Davidovici! încheie cu hotărâre oceanograful.

– Avem tot timpul, dar nu strică să ne grăbim, răspunse zoologul și se îndepărtă cu grupul lui, oprindu-se la o adâncime cam de vreo treizeci de metri de la suprafață.

Șelavin și Skvoreșnea se deplasară și ei spre mijlocul canalului, unde făcură numeroase măsurători de temperatură la diferite adâncimi apropiate de suprafață. Apoi se apucară să ia probe de apă, pentru studierea compoziției lor chimice. Toate aceste lucrări, foarte migăloase, necesitară vreo cinci ore.

Șelavin și Skvoreșnea nu mai aveau de înregistrat decât indicațiile aparatelor de măsurare a vitezei curentului, în imediata apropiere a aisbergului, după care urmau să scoată giruetele și să se întoarcă la submarin. Șelavin se înțelese cu zoologul să se întâlnească toți peste vreo cincisprezece minute, pe platforma de ieșire.

Dar când se apropiară de aparate, Șelavin fu izbit de viteza neobișnuită și cu totul neașteptată a curentului pe care o indicau aparatele.

– Ei drăcie! strigă uimit oceanograful. Acum cinci ore, aisbergul se deplasa cu o viteză neînsemnată, iar acum înaintează cu viteza unui vapor, și pe deasupra în sens invers!

– S-o fi schimbat vântul, își dădu părerea Skvoreșnea, apucându-se să scoată aparatul. Înseamnă că suflă acum cu tăria zecea drept în spatele aisbergului.

– Așa e. Dar mă rog, știi ce primejdie ne amenință? Dacă continuă să se deplaseze astfel, aisbergul va face joncțiunea cu cealaltă jumătate a lui! Să prevenim ofițerul de cart... Asta e o catastrofă!

Șelavin chemă iute submarinul. Dar înainte de a apuca să rostească un cuvânt, auzi vocea neliniștită a locotenentului-major:

– Veniți imediat pe submarin! Toți, toți! Canalul se închide! Aisbergurile se apropie unul de altul! Mai repede! Deschid camera de evacuare!...

– Am înțeles! Lasă naibii aparatele, Skvoreșnea! Repede pe submarin!

Pluteau cu viteză maximă spre vas. Zoologul, Țoi, Marat și Pavlik, porniseră și ei.

Dar n-apucară să se apropie de „Pioner”, că se auzi un bubuit de tunet. Și oamenii, și submarinul fură aruncați în același timp în sus de o puternică și nevăzută țâșnitură de apă, ca o miraculoasă fântână arteziană. Vasul se lăsă repede la loc și își recăpătă numaidecât echilibrul, dar oamenii fură dați peste cap și împrăștiați în toate părțile. Pe Skvoreșnea țâșnitura de apă îl izbi cu putere de fundul de gheață al cavității. Pavlik țâșni ca un dop, doi metri deasupra apei. Înspăimântat, el apucă totuși să bage de seamă că apa tulburată, în clocot parcă, formase acum un mic ochi împrejmuit din toate părțile de pereți abrupți de gheață, înalți de câteva zeci de metri. Abia peste cinci minute se adunară cu toții pe platforma rabatabilă a submarinului, extrem de alarmați, dar teferi și nevătămați. Numai Skvoreșnea ofta și gemea, frecându-și fără rost coastele și șoldurile metalice.

Se auzi vocea căpitanului:

– Arsen Davidovici, sunteți toți teferi?

– Totul e în ordine, Nikolai Borisovici.

– Tovarășe Skvoreșnea, cercetează imediat fundul ochiului de apă, în special pe linia de contact a ambelor aisberguri. Ține tot timpul legătura cu submarinul și raportează cele observate.

– Am înțeles, tovarășe comandant!

Skvoreșnea se deplasa încet sub apă de-a lungul proaspetei „cusături” de gheață. Izbitura care se produsese la împreunarea aisbergurilor fusese, se vede treaba, de o forță uriașă. Linia de contact era sfârtecată de gropi adânci și de ieșituri

de gheață presată, țâșnite în sus. Capătul nordic și cel sudic al ochiului de apă se împreunaseră în mod inegal, în general însă cele două jumătăți ale aisbergului se contopiseră în întregime, absolut compact, nelăsând între ele nici măcar cea mai neînsemnată deschizătură. Ascultând aceste relații, căpitanul rostea din când în când, îngândurat:

– Așa... hm... rău... foarte rău...

Când se întoarse pe submarin și se prezentă la postul central de comandă, Skvoreșnea îi găsi acolo, în afară de căpitan și pe locotenentul-major, pe Șelavin și pe zoolog. Pe fețele tuturora se citea o extremă îngrijorare.

– Situația nu e tocmai plăcută, spuse căpitanul, plimbându-se încet prin încăpere. S-ar putea ca aisbergul să rămână acum multă vreme în această poziție. Gerul va suda cele două jumătăți, iar vântul, dacă nu-și va mai schimba direcția, va acționa asupra lor ca o presă de o forță colosală, care va consolida și mai mult sudura făcută de ger.

– Dar vântul ar putea să se schimbe și să spargă din nou aisbergul, interveni zoologul. Locul slab al acestuia, ochiul de apă din interior, a rămas totuși.

– Prea puțin putem spera să se schimbe vântul, replică Șelavin. Nu uitați că ne aflăm în zona vânturilor vestice continui, care ocolesc la aceste latitudini tot globul pământesc peste întinderile libere ale Oceanului. Tocmai datorită acestor vânturi, se crează aci zona curentului derivant, care se scurge neîntrerupt spre est. Ruptura produsă de viscol a fost cu totul întâmplătoare.

– Da... clătină căpitanul din cap, dus pe gânduri. Suntem închiși aici ca într-o capcană, condamnați la o totală pasivitate, în vreme ce și vântul, și curentul ne deplasează spre est, în regiunea sudică a Oceanului Atlantic.

– Eu cred totuși – își dădu părerea și locotenentul-major – că viscolul care continuă să

bântuie și acum, poate să-l despice din nou.

– Firește că nu e exclusă nici această posibilitate, răspunse căpitanul. Dar când se va întâmplă asta? Cât va trebui să așteptăm? Cursa submarinului se apropie de sfârșit, iar planul lucrărilor științifice din Oceanul Pacific este destul de vast. Noi nu putem și nu trebuie să pierdem timpul în mod neproductiv. Fiecare zi este prețioasă.

– Cu atât mai mult – adăugă Șelavin – cu cât această așteptare pasivă a unui ajutor din partea furtunii se poate sfârși cu totul altfel decât vrem noi: furtuna poate împinge aisbergul spre un câmp de gheață imobil, de care s-ar putea lipi pentru multă vreme... Și-ar mai fi posibil să dăm peste vreun banc de nisip, și să stăm așa iarăși multă vreme. Nu, tovarășul căpitan are dreptate: nu putem să așteptăm!

– Atunci ce-i de făcut? întrebă locotenentul-major.

După o scurtă tăcere, căpitanul vorbi:

– Până una alta, Aleksandr Leonidovici, ridică cercetașul infraroșu deasupra aisbergului și vezi, te rog, care e situația. Trebuie să ne facem o imagine clară asupra condițiilor înconjurătoare. Peste două ore am să convoc o consfătuire a întregului efectiv de comandă și atunci vom lua o hotărâre definitivă.

La consfătuire, locotenentul-major raportă că aisbergul are următoarele dimensiuni: 475 metri lungime de la vest spre est și 358 metri lățime de la sud spre nord, în locul unde se află submarinul. Stratul de gheață care separă ochiul interior de largul oceanului are o lățime de 92 metri spre nord și de 76 metri spre sud. Apa din ochi are o temperatură la limita înghețării 1,8 grade sub zero. Este de presupus că ochiul se va acoperi în scurtă vreme cu gheață. În aer e o temperatură de 32 grade sub zero. Judecând după înălțimea și lungimea valurilor din larg, viscolul are o tărie de

zece grade și vine dinspre vest. Aisbergul e compact. Cele două părți ale lui s-au și sudat una de alta.

Participanții la discuții intervenîră cu multă însuflețire. În cele din urmă luară următoarea hotărâre: să aștepte trei zile o eventuală spărtură pe care viscolul ar face-o în aisberg, ținând în acest timp submarinul „sub presiune”, ca să încălzească apa din ochi și să înlăture astfel primejdia contopirii prin înghețare a celor două părți ale aisbergului; în afară de aceasta, la propunerea acusticianului-șef Cijov, se hotărî să se pună în acțiune cu toată forța ambele tunuri ultrasonore, cel de la pupă și cel de la provă, acționând asupra liniei de contact, pentru a muia gheața în aceste locuri și a slăbi rezistența ei față de furtună.

Urmară ore lungi și apăsătoare de așteptare, de inactivitate și neliniște. Năprasnicul viscol nu numai că nu slăbea, dar și creștea în intensitate, fără să dea semne de încetare. Pe suprafața oceanului se prăvăleau valuri uriașe, care atingeau uneori o înălțime de 12 metri și izbeau ca niște uriași berbeci în aisberg. Loviturile lor puternice, bubuiturile și urletele lor se auzeau lămurit chiar și sub ochiul de apă.

Tunurile ultraacustice lucrau cu toată forța, muind tot mai adânc gheața pe linia de împreunare a celor două părți ale aisbergului.

Duduitul necontenit al motoarelor, ca și zumzetul tunurilor ultrasonore, amintind situația critică în care se aflau, nu lăsa oamenii de pe submarin nici să doarmă, nici să se gândească.

* * *

Ţoi petrecu prost prima noapte a captivității glaciale, iar de dimineață intră în laborator cu dureri de cap. Se apucă de lucru, dar n-avea spor de loc.

Ceva neînțeles, o neliniște nelămurită îl apăsa cu stăruință de vreo două zile. Această stare de neliniște începuse din seara sărbătoririi lui Skvoreșnea. Mereu îi apărea în față privirea plină de răutate a ochilor întunecați, adânc înfundați în orbite, și spaima de pe fața lividă a copilului.

„Ce prostie! se gândea el, înșurubând regulatorul microscopului. Ce fire răzbunătoare! Pentru un sac... Vorba lui Skvoreșnea: „Mare, dar prost”. Un sac! S-a atins de rucsacul lui!... Ce lipsă de respect!... Ce ofensă!...”

Țoi scutură din cap. Îi era rușine să gândească astfel despre un om serios, un om în toată firea!

„Dar numai rucsacul să fie oare pricina? Dar cutiuța?... A smuls-o din mâinile lui Pavlik. A smuls-o cu ură și cu răutate...”

Țoi își aținti în spațiu ochii ficși, larg deschiși.

„Ce fel de cutiuță de la mașina de scris o mai fi asta pe care o ia cu el în timpul excursiilor la mare adâncime? Ce face cu ea acolo? De altfel o cutiuță obișnuită de tablă nici n-ar putea rezista la teribila presiune a apei... Și totuși, a rezistat... Va să zică nu-i o simplă cutiuță pentru piese de schimb... Ori poate că era turtită... Pavlik n-a spus nimic de asta. O să-l întreb. Lucrul acesta este foarte, foarte important...”

Dar Țoi n-ar fi putut spune de ce era important. Îl găsi pe Pavlik în cabina lui Pletniov. Băiatul ședea la o măsuță mică, lângă peretele despărțitor, și nota ceva într-un caiet gros. Când îl văzu pe Țoi, se zăpăci și închise caietul.

– Noroc, Pavlik! Ce faci aici? îl întrebă Țoi, neștiind cum să înceapă vorba.

Încurcat, Pavlik începu să se sucească pe scaun:

– Fac și eu niște însemnări... Ai venit la Viktor Abramovici, Țoi? E de cart.

– E de cart?... Hm... Da, da... Țoi se așeză pe un scaun lângă masă. Mă doare capul din cauza

zgomotului ăsta. Nu mai pot lucra... Umblu de colo colo prin submarin și îmi pierd vremea degeaba... Tu ce scriai acolo? Ori ții cumva un jurnal? Asta e o idee bună, foarte bună! Îți notezi și necazurile? râse cu bună voință Țoi. Ai scris și despre cutiuța lui Feodor Mihailovici?

Fața lui Pavlik se îmbujora tot mai mult.

– Da, rosti el încet de tot. Notez și eu tot ce mi se pare interesant... Ca să nu uit. Vreau să le citesc băieților când am să mă întorc și am să merg la școală. Dar te rog, Țoi, să nu spui la nimeni... Te rog. Da?

– Fii serios. Cum îți închipui că o să m-apuc să trăncănesc? Dar tovarășul căpitan știe că ții un jurnal?

– Tovarășul căpitan? Pavlik se uită mirat la Țoi. Nu. Nu știe. Nici măcar lui Viktor Abramovici nu i-am spus. Scriu totdeauna când e el de cart. Tu ai aflat cel dintâi despre asta. Și mi-ai promis... mi-ai promis că nu spui la nimeni... Nu-i așa? N-ai să spui la nimeni...

– Eu n-am să spun, fii pe pace. Dar tovarășului căpitan trebuie să-i spui chiar tu că ții un jurnal. Iar înainte de a ajunge la Vladivostok, va trebui să i-l arăți. Cum, nu cunoști încă regula asta? Ea este obligatorie pentru toți participanții la o cursă de navigație.

– Serios? întrebă fâstâcit Pavlik. Nu știam.Dar pentru ce trebuie neapărat să-l arăt căpitanului?

– Cum, Pavlik! Chiar nu pricepi? Pe submarinul nostru sunt multe lucruri secrete; și felul cum e construit, și felul cum e înarmat. Închipuiește-ți că tu descrii în jurnalul tău vreunul dintre mecanismele secrete. S-ar putea să pierzi caietul, sau să ți-l fure cineva, și să ajungă într-un chip oarecare în mâinile dușmanului... Tu știi doar că dușmanul ne urmărește totdeauna și pretutindeni, și că vrea să știe tot ce se petrece în țara noastră, se interesează de forțele noastre

armate, de armata de uscat și de flota noastră, de uzinele și fabricile care produc armament și echipament de luptă pentru ele. Capitaliștii și fasciștii așteaptă primul prilej ca să ne atace țara, să ne distrugă armata și flota, paza noastră, să ne ia pământurile, fabricile și uzinele, să ni-i pună în spinare pe capitaliști și moșieri, pentru ca întreg poporul sovietic să muncească pentru ei; ei ar vrea să întoarcă iarăși în minunata noastră țară mizeria, șomajul, foametea, frigul, umilința, robia... Să ții minte asta, Pavlik. Să nu uiți niciodată că suntem înconjurați de dușmani...

Pavlik nu-și mai văzuse niciodată prietenul atât de tulburat. Țoi umbla repede prin cabina neîncăpătoare, agitându-și neliniștit mâinile. Ochii îi ardeau; părul, totdeauna lins pieptănat, i se ridicase vâlvoi. Pavlik ședea tăcut, ascultându-l cu atenție.

– ... Acești dușmani – urmă Țoi – trimit la noi spioni ca să afle secretele, armamentelor noastre. Ei caută și corup diferiți ticăloși, pe care-i plătesc cu arginții trădării, obligându-i în schimb ca atunci când li se ivește prilejui, mai cu seamă în timpul războiului, să ne arunce în aer uzinele și fabricile, podurile și centralele electrice, să ne distrugă căile ferate, să fure planurile noastre de apărare și planurile fortărețelor noastre, schițele celor mai bune avioane, tunuri, cuirasate și submarine...

– N-am să scriu nimic despre „Pioner”! strigă Pavlik, sărind în picioare. Nimic! Nimic! Zău, Țoi! Îți dau cuvântul meu de onoare! Și am să-i arăt chiar eu caietul tovarășului căpitan. Să vadă și el.

– Da, Pavlik, spuse Țoi, lăsându-se obosit pe un scaun. Trebuie să fii foarte atent. Vigilența e prima datorie a noastră. Și nu numai în acțiunile tale să fii cu băgare de seamă, ci să și observi cu foarte mare atenție tot ce se petrece în jurul tău, ceea ce fac alți oameni în preajma ta. Fii atent, Pavlik, și să dai de veste dacă observi că un om are o comportare ciudată, că face ceva de neînțeles sau

nepermis – să zicem că fotografiază ceva în apropierea unei fortărețe de a noastră, că dă târcoale suspect sau hoinărește îndelung, fără rost parcă, pe lângă un pod de cale ferată păzit de sentinele, sau scoate pe furiș anumite hârtii sau alte lucruri ciudate și neobișnuite dintr-o instituție militară... din submarinul nostru de pildă... Observă discret, cu băgare de seamă! Dacă nu poți înțelege singur, sfătuiește-te cu cineva din cei mari, cu un om de nădejde, cu mai multă experiență. Dacă lucrurile sunt vădit nefirești, poate chiar vădit primejdioase, du-te imediat la șeful tău și spune-i...

Țoi tăcu. Pavlik rămase și el tăcut o vreme, apoi spuse încet și cu nesiguranță în glas:

– Țoi, poate că ar fi mai bine nici să nu țin un jurnal... aici, pe submarin...

– Ba nu; de ce? ridică din umeri Țoi. Asta îți va fi de folos, dar să nu notezi nimic care ar putea face jurnalul tău primejdios sau dăunător țării noastre. De altfel, tovarășul căpitan are să-l vadă și o să șteargă ceea ce nu merge... Dacă însă ai să scrii, adăugă Țoi zâmbind, să zicem... despre aventurile noastre de la fund, sau despre necazurile tale cu Gorelov din cauza cutiuței aceleia, nu te oprește nimeni s-o faci... De altfel – urmă el zâmbind – cum arăta cutiuța asta?

– Cutiuța? repetă Pavlik întrebarea, desprinzându-se din niște gânduri ale lui. Cum arăta?... Ei, o cutie obișnuită, dreptunghiulară, cam de zece centimetri, dar foarte grea... Abia o țineam în mină.

– Grea? De ce era așa grea?

Pavlik se uită mirat la Țoi:

– Nu știu... Eu am văzut-o odată la mașină, și Feodor Mihailovici zicea că ține în ea piesele de schimb... Pavlik rămase o clipă pe gânduri. Dar atunci când mi-a smuls-o din mână zicea că a pus în ea niște scule pentru recoltare. Așa mi-a spus Feodor Mihailovici.

Pe fața lui Pavlik se reflecta tot mai vădit o vagă neliniște.

– Ce fel de scule pentru recoltare putea ține în cutie? continuă să întrebe Țoi. Doar participi și tu la aceste excursii și știi ce luăm de obicei cu noi. Eu, de pildă, nu pot pricepe despre ce fel de scule ți-a vorbit Feodor Mihailovici... Ce luăm noi în asemenea cazuri? O plasă cu arc; asta e mare, n-o poți ascunde și nici n-are rost s-o bagi în cutie, fiindcă trebuie s-o ai tot timpul la îndemână. Un cuțit, o daltă, o pensetă... Și încă ce? Un clește, un scalpel... Obiectele acestea ne sunt necesare numai mie sau lui Arsen Davidovici... Atunci ce putea să aibă în cutiuță?

Neliniștea lui Pavlik se prefăcu într-o vădită tulburare.

– Nu știu, Țoi, bolborosi el, lăsându-și ochii în jos. Nu înțeleg nici eu... Așa... Așa mi-a spus Feodor Mihailovici.

– Feodor Mihailovici? repetă tărăgănat Țoi. Așa... Și de ce s-a supărat deodată așa de tare pe tine? Până acum se purta doar frumos cu tine. Ați fost chiar prieteni. Nu-i așa?

– Da! se însufleți puțin Pavlik. Îmi dădea explicații despre mașini și adesea glumea cu mine. Numai o singură dată, înainte de întâmplarea asta, s-a supărat rău pe mine. Dar a fost pur și simplu o confuzie. Și asta de mult, încă în Marea Sargaselor...

– S-a supărat?! exclamă Țoi. De ce?

– Nu, a fost o confuzie. S-a înșelat.

– Bine, bine, fie și așa, rosti nerăbdător Țoi, abia stăpânindu-și emoția, dar în ce a constat această confuzie? Despre ce-a fost vorba? Ce s-a întâmplat atunci între voi? Dar spune odată, spune!

– Nu știu, Țoi, răspunse Pavlik, năucit de torentul acesta de întrebări pripite și pline de neliniște. Nu înțeleg de ce ești atât de tulburat... Am găsit lângă ușa cabinei lui o hârtiuță. Era o bucată dintr-un bilețel rupt. M-am uitat ca să citesc

ce scria acolo, dar el s-a apropiat, mi-a smuls hârtia și s-a uitat cu atâta răutate la mine, că m-am speriat...

– Și? Ce scria în bilețel?

– Nu-mi aduc aminte... Niște crâmpeie, cuvinte izolate... Era doar numai o bucățică...

– Totuși, insistă Țoi. Măcar un cuvânt. Adu-ți aminte... hai, te rog, ia încearcă!

Pavlik părea istovit de încordare. Se vedea că-și stoarce memoria.

– Era acolo... Scria... își aduse aminte Pavlik încet și anevoios. Erau niște grade... latitudine și longitudine... Și încă ceva... Cum îi zice?... E un cuvânt... Pavlik se frecă pe frunte și închise pentru o clipă ochii. Începe cu „T”... adică nu, cu„C”... e un cuvânt greu... Mi l-a explicat pe urmă Feodor Mihailovici. Ne-am împăcat după aia; a văzut că hârtiuța nu era a lui, și-a cerut scuze și m-a dus să-mi arate mașinile și să-mi dea explicații despre ele, iar eu l-am întrebat ce înseamnă cuvântul acela...

– Ei, zi odată. Și ce ți-a explicat el?

– Da, da, mi-am adus aminte! exclamă cu bucurie Pavlik. Sunt niște cifre... când se determină poziția vreunui punct în geografie sau în marină...

– Coordonate? strigă Țoi, gata-gata să sară de pe scaun. Coordonate?!

– Da, da! Coordonate! Și numaidecât, ca și cum acest cuvânt i-ar fi deschis ecluzele închise ale memoriei, Pavlik urmă cu repeziciune: Mai scria acolo: douăzeci și șase mai, orele optsprezece, apoi Marea Sargaselor și, mi se pare, încă ceva despre un hidroavion... Asta e... Nu mai era nimic altceva.

Țoi încremeni pe scaun cu ochii ațintiți într-un punct. Buzele i se învinețiră. Pomeții ascuțiți într-un chip ciudat îi ieșeau acum și mai mult ca de obicei în afară. Pavlik se uita speriat la el. Nu-l văzuse niciodată pe Țoi într-o asemenea stare, și acum tăcea, neștiind ce să spună.

– Nimic altceva, bolborosi Țoi parcă în sinea lui, abia mișcându-și buzele. Nimic altceva... Nici n-avea ce să fie mai mult... Da, douăzeci și șase mai...

– Știi, Țoi, de ce țin bine minte data asta? întrebă încet Pavlik, căutând să-l smulgă cu vorba pe prietenul lui din noianul de gânduri grele, care-l copleșiseră. Asta e ziua de naștere a lui tata. Și tocmai atunci m-am încurcat în alge cu broasca aia țestoasă... Apoi a venit caravela aceea spaniolă, caracatița și cașalotul...

Când tăcu, Țoi se întoarse încet înspre el cu fața împietrită.

– Altceva nu mai ții minte, Pavlik? întrebă încet Țoi. Nu știi ce s-a mai întâmplat în ziua aceea, la douăzeci și șase mai?

Pavlik își ridică privirea întrebătoare spre Țoi.

– Bombardamentul l-ai uitat? întrebă Țoi tot atât de încet, cu o voce străină. Ai uitat că exact la douăzeci și șase mai a fost bombardat locul de staționare al „Pioner"-ului nostru?

Pavlik simți năvala sângelui în obraji, și i se făcu deodată cald. După aceea, încetul cu încetul, fața i se făcu palidă. Pavlik tăcea, fără să-și ia ochii larg deschiși de la Țoi.

– Eu... eu eram bolnav atunci, bâigui el în cele din urmă. După întâmplarea cu cașalotul... Mi-a povestit mai târziu Marat...

– Ei bine, Pavlik, îți mulțumim ție și cașalotului tău. Vă mulțumim că ne-ați scos din locul acela păcătos, din aceste co-or-do-na-te, silabisi apăsat Țoi, cu un zâmbet rigid, lipsit de viață. Cât despre Marat, mi-a spus și el câte ceva.

Se ridică și se uită cu o asprime neobișnuită la Pavlik, care se ridică și el, fără să vrea.

– Ține minte, Pavlik! spuse Țoi cu o voce dură. Ține bine minte... trebuie să păstrezi tăcere despre cele ce-am vorbit. Să nu spui nimănui nici o vorbă! Îmi promiți?

Pavlik încuviință în tăcere din cap.

– Îmi promiţi? repetă Ţoi întrebarea.

– Da, răspunse încet de tot Pavlik Pe cuvântul meu de onoare.

Ţoi dădu să se îndrepte spre uşă, dar deodată – aducându-şi parcă aminte de ceva – se întoarse spre Pavlik:

– Şi mai ţine minte, Pavlik: fii vigilent! Observă totul, cu atenţie, discret... Dacă observi ceva ce nu e în regulă, fă-te că n-ai observat nimic şi comunică-mi imediat mie. Îmi promiţi?

– Bine, Ţoi, îi răspunse în şoaptă Pavlik.

Capitolul II
În căutarea unei ieșiri

În dimineața zilei de 17 iulie, a treia zi după împreunarea aisbergurilor, viscolul se potoli deodată, vântul încetă să mai bată. Nu se mai putea conta pe ajutorul furtunii. Tunurile ultrasonore apucaseră să taie în aisberg o fâșie îngustă de sus până jos, adâncă de numai nouă metri, la fiecare capăt al ochiului de apă.

Mai rămâneau încă zeci și zeci de metri de gheață dură, care se întărea tot mai mult.

Cercetașul infraroșu, ridicat deasupra aisbergului, raportă că marea, liniștită acum, era acoperită până la orizont de un câmp compact de gheață. Încă de dimineață, căpitanul poruncise să fie oprite tunurile ultrasonore, al căror aport era vădit inutil în aceste condiții, și nu făcea decât să descarce fără rost acumulatoarele electrice.

Pe submarin nu mai răsuna zgomotul tirului ultrasonor, dar asta făcuse să crească și mai mult sentimentul de neliniște care stăruia acum în toate încăperile navei.

Situația părea deznădăjduită. Cât va dura această captivitate? În emisfera australă, iarna era abia la început; la aceste latitudini ea mai dura încă treipatru luni. Dar peste o lună și șase zile, submarinul trebuia să fie la Vladivostok... Perspectiva de a ierna aici aducea prejudicii incalculabile țării și submarinului însuși.

Oamenii însă își dădeau silința să nu-și manifeste neliniștea care începuse să-i cuprindă după ce pierduseră speranța în ajutorul viscolului.

Pictorul Sidler îl opri pe Marat, care tocmai ieșise din cart de la secția de acumulatoare și se ducea în sala de mese să-și ia micul dejun; toți ceilalți din schimb se și aflau acolo.

– Ce zici, Marat? întrebă Sidler cu o voce care nu prea izbutea să fie indiferentă, ferindu-și

ochii în lături. Cum mai scăpăm noi din închisoarea asta?

Lui Marat îi era foame, şi-apoi nu era de loc dispus să stea la taifas pe coridor.

– Ţi-nchipui cumva că ne-am sfârşit cursa în acest port polar? întrebă el cu ironie, căutând să treacă pe lângă Sidler, ca să ajungă mai repede în sala de mese, de unde se auzea un zgomot înăbuşit de voci, de farfurii, cuţite şi furculiţe.

Dar Sidler îl apucase de un nasture şi îl ţinea cu putere:

– Stai, stai un pic, Marat! Nu glumi. Se pare că apa din ochiul acesta o să îngheţe repede şi până la fund. Straşnic port are să fie, nimic de zi!

– Dar ce, noi o să-i dăm voie apei să îngheţe?

– E un ger cumplit afară! Treizeci şi cinci de grade! Şi de jur-împrejur e numai gheaţă.

Marat l-ar mai fi chinuit cu plăcere încă puţin pe Sidler cu glumele şi întrebările lui cu două înţelesuri, dar foamea îi dădea ghes. Ce rost avea să mai zăbovească aici, la doi paşi de sala de mese?

– Ascultă, Sidler! Spune sincer: ai căzut din lună? Tu nu ştii că ţinem corpul submarinului în stare încinsă? Doar nu facem asta ca să coacem cartofi!

– Îmi dau seama că în felul acesta încălzim apa din ochi, ca să nu îngheţe. Dar e o risipă! Încălzirea submarinului consumă o cantitate uriaşă de energie electrică. Cât o să ne ajungă rezerva noastră?

– Da, recunoscu Marat, prefăcându-se tare mâhnit. Ce-i drept, e drept. De zece zile, de când am plecat din Ţara de Foc, n-am mai coborât în adâncuri cablurile-baterii şi n-am mai încărcat acumulatoarele. Am să-ţi spun chiar un secret, adăugă Marat, coborând vocea: nu mai avem energie electrică în acumulatoare decât pentru cel mult două zile, dacă ţinem submarinul încontinuu sub presiune.

Matveev, care trecea pe alături, se opri și ascultă cu interes.

– Da, da, tovarășe dragă, întări încă o dată, cu amărăciune, Marat. Numai pe două zile!

Expresia de indiferență dispăru cât ai clipi de pe fața lui Sidler. Acesta se uită buimac la Marat și exclamă:

– Dar e îngrozitor! Și pe urmă? Tot ochiul de apă va îngheța până la fund și va bloca submarinul. Fără energie electrică suntem definitiv pierduți!

– Da, Sidler! Fără energie electrică nu putem face absolut nimic. Va trebui să încărcăm acumulatoarele. Chiar adineauri am primit ordin să mă ocup de asta, după ce mănânc și dorm vreo două ore... Așa că dă-mi voie, te rog, să-mi văd de treabă.

Sidler se uita cu ochii plini de nedumerire la Marat, și la Matveev, care râdea pe sub mustăți:

– Glumești, Marat?

– Vorbesc absolut serios.

– Dar cum? Unde ai să lansezi cablul-baterie?

– Nu-l lansez, ci-l ridic în sus. Din fiecare pereche de cabluri-baterii, unul rămâne în apa caldă de lângă submarin, iar pe celălalt îl scoatem afară, pe gheață. Doar tu spuneai, caraghiosule, că în aer e un ger de treizeci și cinci de grade; iar temperatura apei din ochi e de aproape trei grade peste zero. Unde mai poți găsi pentru cablurile-baterii cu termoelemente pe care le avem noi o asemenea diferență de temperatură de aproape treizeci și opt de. grade? Aici o să ne încărcăm acumulatoarele mai repede chiar decât la tropice!

Și lăsându-l buimac pe Sidler – care încremenise de mirare și de bucurie – Marat dădu buzna în sala de mese.

– Tii, parcă mi-a luat o piatră de pe inimă! rosti Sidler, venindu-și anevoie în fire. Ei, dacă avem energie electrică, situația noastră nu e chiar așa de desperată! Putem lupta!

– Tocmai asta-i problema, Sidler, spuse gânditor Matveev. Să luptăm. Dar cum? Cum să ieșim deaici? Zilele trec, și Vladivostokul e încă departe.

În schimbul doi luau micul dejun vreo șaptesprezece oameni, cea mai mare parte a echipajului. De astă dată însă nu se simțea în sala de mese animația obișnuită de altădată. Oamenii mâncau, absenți parcă, și vorbeau puțin, cu glasurile scăzute. Până și guralivul Marat, stând ca totdeauna la aceeași măsuță cu Skvoreșnea și Pavlik, înfuleca tăcut și grăbit, fără să fie tulburat de data asta nici de întrebările lui Pavlik, nici de glumele blânde ale lui Skvoreșnea. Abia la sfârșitul mesei, Skvoreșnea își făcu auzit glasul:

– Ehei, Marat, tună el, ștergându-și cu migală mustățile cu un șervețel. Aici nu-ți face două parale digul de alge. Mai bini ți-ai bati capul cum să ieșim din covata asta. Și-atunci om zice c-ai făcut o treabă...

– Ieșim noi, îngăimă cu gura plină Marat, fără să-și ridice ochii din farfurie.

– ”Ieșim noi”! îl îngână nemulțumit Skvoreșnea, Știu și eu că ieșim. Dar cum, și când? Îți pui nădejdea în capetele altora? În șefi? Mulțam d-așa ispravă!...

– Dar ce crezi, Andrei Vasilievici, că așa se face treaba? Bătând din palme? răspunse Marat. Trebuie. chibzuit. N-ai grijă că am eu ceva în cap. Aici nu e vorba de răsturnat niște stânci, râse el pe neașteptate, ba încă însoțit de chicotitul scurt al lui Pavlik! Ai picioarele ca niște macarale electrice și crezi că...

– Cine n-are cap, nici cu picioarele nu face treabă, Marat Moiseevici! rosti Skvoreșnea, nu fără o nuanță de mulțumire de sine. Dar tu să nu-mi umbli cu cioara vopsită. Zi-ne și nouă ce clocești în minte, că ajutorul colectiv e și el bun de ceva. Dacă ideea face parale, mai cu seamă într-un moment ca aista...

– Ei hai, primi cu plăcere Marat. De fapt și el voia să-și împărtășească cuiva ideile. Hai că-ți spun, și-ai să fii și tu coautor! Ce-ai zice dacă aș propune să aruncăm în aer zidul de gheață care ne desparte de largul mării? Ai?

– Să zvârlim în aer zidul? repetă mirat Skvoreșnea. Un zid înalt de șaizeci de metri și gros de șaptezeci și șase? Păi pentru asta nu ni-ar ajunge toati rezervili noastre di terenită!

Glasul lui puternic, dezlănțuit, atrase atenția tuturor celor din sală spre măsuța lor.

– Ei, se pare că Marat s-a pus în sfârșit pe treabă, zâmbi zoologul.

– E și situația propice pentru imaginația lui, observă locotenentul-major.

– Da, pe cuvântul meu, ideea nu e rea, interveni de la măsuța învecinată Gorelov. Ce pare greu în condiții obișnuite se poate realiza uneori în condiții neobișnuite. Nu-i așa?

– Asta așa e, rosti cu un aer de îndoială locotenentul-major, dar ai auzit ce-a spus Skvoreșnea? N-ajung toți explozivii pentru o masă atât de mare de gheață veche și tare.

– Explozivi n-avem, tovarășe locotenent-major, se auzi de la celălalt capăt al sălii vocea lui Marat, dar ne poate veni în ajutor Feodor Mihailovici!

– Eu?! întrebă nedumerit Gorelov, printre exclamațiile pline de mirare. Cu ce aș putea eu oare înlocui terenita?

– Cu gaz detonant, Feodor Mihailovici! exclamă Marat. Cu gazul detonant care lucrează în duzele dumneavoastră! Cred că aveți de ajuns, nu?

– Ia ti uită drăcie! tună încântat Skvoreșnea. Da, da ideea e destul de practică! Ce ziceți, tovarășe locotenent-major? N-ar fi oare cazul să-i raportăm tovarășului căpitan?

În sală se stârni o animație neobișnuită. La toate măsuțele se încinseră discuții. Toți comentau cu glas tare propunerea lui Marat. Cei mai mulți

susțineau cu înverșunare această propunere. Unii sceptici, puțini la număr, clătinau a îndoială din cap, arătând că ar trebui să se arunce în aer aproape 80 000 metri cubi de gheață; cu creioanele în mână, se apucaseră să calculeze volumul barajului de gheață. Partizanii lui Marat, și dintre ei mai cu seamă Șelavin, aminteau că de mult încă pe căile maritime ale Sudului, atunci când vasele polare erau prinse de sloiuri de gheață, se folosea pe larg și cu succes amonalul. Scepticii replicau că una e să spargi un sloi de gheață gros chiar de zece metri, ca să deschizi drum apei, și alta e să arunci în aer zeci de mii de metri cubi de gheață.

Locotenentul-major asculta părerile tuturora, bătând ușor cu furculița în farfurie. Răspunse apoi întrebării lui Skvoreșnea:

– Am putea raporta căpitanului, dar mă îndoiesc să iasă ceva din propunerea lui Marat.

Spuse aceasta cu atâta convingere, încât toți cei de față amuțiră deodată.

Marat se făcu alb la față, presimțind parcă ceva zdrobitor pentru ideea lui.

– De ce credeți asta, tovarășe locotenent-major? întrebă el.

– Îmi face impresia, Marat, că dumneata n-ai ținut seama de lucrul cel mai important. Important este nu numai cum și cu ce arunci gheața în aer, ci mai ales în cât timp se poate îndepărta gheața sfărâmată. Optzeci de mii de metri cubi! Cu ce îndepărtezi gheața? Cu brațele? Cu targa? De fapt am putea, firește, s-o cărăm și cu brațele, dar când vom sfârși treaba asta? Și în mijlocul tăcerii apăsătoare adăugă încet: Am sfârși-o probabil atunci când ne-ar fi indiferent dacă am face asta cu o lună mai devreme sau cu o lună mai târziu.

Marat tăcea, cu capul plecat; în cele din urmă, adunându-și toate rămășițele de încredere și de curaj, propuse încet:

– S-ar putea pune transportoare...

– Cu ce motoare?

– Cu motoarele de la glisor.

Locotenentul-major ridică din umeri:

– Din păcate, Marat, toate astea sunt fraze comune. Dumneata operezi cu niște valori vagi. Ce productivitate ar putea să aibă un transportor? Gândește-te la capacitatea relativ mică a acestor motoare. Ideea dumitale trebuie firește verificată până la capăt, cu creionul în mână... deși prevăd că concluzia va fi negativă... Vino totuși pe la mine azi, când ai să fii liber, să facem calculele împreună.

– Ehei, Maratușka, tună trist Skvoreșnea, în mijlocul tăcerii generale. Socoteala de-acasă nu se potrivește cu cea din târg. Totuși, încheie el, ridicându-se de la masă, nu ti necăji, băiete. Dă-i drumul la mașina din căpățână cu viteza di zece zecimi... Dacă nu iese una, iese alta... Asta-i, prietene!

Se despărțiră în liniște, aruncându-și unii altora fraze scurte, lipsite de importanță. Apoi toată ziua pe vas domni tăcere. Cei care nu făceau de cart ședeau în cabine, cufundați în gânduri triste; la colțul roșu, două perechi de parteneri jucau șah, dar mai mult căscau, prost dispuși, decât mutau piesele. În cart, lângă mașinile și aparatele adormite, oamenii ședeau sau umblau de colo-colo prin compartiment, fără nici o treabă, apăsați de tristețe și neliniște; unii curățau cu pasiune mașinile, le ungeau și le reglau.

Relativ bine se simțea numai grupul de electricieni, ocupați cu întinderea cablurilor-baterii de la submarin afară, pe gheață. Fixau receptoarele, urmăreau aparatele de control și de măsurat, pregăteau bateriile de acumulatoare pentru încărcarea lor cu energie electrică. Toți ceilalți îi invidiau, iar unii dintre cei care nu erau de cart căutau în fel și chip să-i ajute, le făceau mici servicii și nu se dădeau în lături de la nici un fel de însărcinări, numai și numai ca să se simtă și ei în atmosfera aceasta vie și activă.

De invidiat erau desigur și Gorelov cu ajutoarele lui, Romeico și Kozâriov. Atașând la pupa submarinului o mică platformă, aceștia curățau numeroasele duze de zgura exploziilor și de mâlul fin care pătrunsese în difuzoare și în camerele de combustiune. Înainte de a termina pe deplin curățirea duzelor, Gorelov îi trimise pe Romeico și pe Kozâriov în submarin, în camera conductelor de gaze, ca să curețe țevile prin care treceau gazele din baloane în duze. Rămas singur, Gorelov scoase din sacul cu scule un burghiu electric și se apucă să sfredelească ceva în camera de combustiune a duzei centrale. Aceasta era cea mai mare duză; circumferința exterioară a pâlniei avea un diametru de o jumătate de metru, iar orificiul de comunicare dintre camera de combustiune și difuzor – aproape cincisprezece centimetri. Din cauza metalului extraordinar de dur al duzei, lucrul mergea încet și anevoios, ceea ce îl supăra, se vede treaba, foarte mult pe Gorelov. De altfel el punea în funcțiune burghiul numai atunci când nu se afla nimeni din echipaj în preajma pupei. De îndată ce se ivea în pâcla apei silueta vreunui om în costum de scafandru, Gorelov scotea repede burghiul din duză și se apuca din nou de curățitul acesteia, pentru ca apoi, uitându-se în dreapta și în stânga, să pună din nou burghiul în funcțiune. În cele din urmă, pare-se mulțumit de treaba făcută, Gorelov ascunse burghiul în sac și, scoțând de-acolo ceva mic și greu, îl introduse în camera sferică de combustiune prin trecerea îngustă din difuzor în cameră. După ce moșmondi îndelung cu mâna afundată până la umăr în cameră, peste piulițe și buloane, răsuflă ușurat, demontă platforma de la pupă, își atârnă de umeri rucsacul cu scule și se întoarse în submarin.

Tocmai în timpul acela, spre sfârșitul zilei, Marat ieși abătut din cabina locotenentului-major și toată lumea află că, potrivit calculelor precise, făcute împreună, pentru punerea în practică a

proiectului lui ar fi nevoie de cel puțin două luni. În toate încăperile navei, dispoziția oamenilor se înrăutăți și mai mult. Căpitanul, care în aceste zile aproape că nu ieșise de loc din cabină, îl chemă la dânsul pe comisarul Siomin. Stătură îndelung de vorbă, și Siomin ieși de acolo cu fața îngândurată și plină de hotărâre. Câteva minute mai târziu, comisarul îl chemă la el pe organizatorul sindical Orehov și pe responsabilul cu munca culturală, acusticianul secund Ptițân, iar după o oră, participară toți trei la o consfătuire lărgită a conducătorilor tuturor cercurilor care funcționau pe lingă colțul roșu. Curând după aceea apăru la colțul roșu un anunț uriaș, multicolor, executat de Sidler, care spunea că „din cauza întârzierii temporare a submarinului „Pioner" în portul antarctic închis *Aisberg*, se proiectează pentru zilele următoare un program lărgit de activitate a cercurilor, precum și numeroase distracții de masă cu caracter cultural – serate, concerte, etc. „În afară de aceasta era anunțat un larg „concurs de idei" pe tema: „Cum ar putea fi deschis portul *Aisberg* măcar pentru zece minute?"

Autorul celei mai practice și celei mai rapid realizabile propuneri va fi premiat cu un excelent cronometru. Juriul concursului va fi compus din locotenentul-major Bogrov, electricianul-șef Korneev și profesorul oceanograf Șelavin. Termenul de prezentare a proiectelor expiră la 20 iulie a.c.

În fața afișului se strânse repede un grup de oameni. Se auzeau glume vesele și râsete puternice.

– Marat! strigă deodată Kozâriov, mecanicul secund, văzându-l prin ușa deschisă pe Marat care tocmai în clipa aceea ieșea din chepengul secției mașinilor. Marat! Vino repede încoace! E un premiu pentru tine!

– Ce premiu? se auzi de pe coridor vocea nedumerită a celui chemat. Pentru ce? Ce tot

trăncănești acolo?

– Nu, serios, Marat! interveni râzând Matveev. Un cronometru adevărat, cu repetiție. Norocosule!

– Chiar că a dat norocul peste el... adăugă cineva.

– Uite aici... Te privește direct pe tine! spuse Kozâriov, trăgându-l de mână pe Marat prin mulțimea care le făcea loc, în râsetele și exclamațiile vesele ale celor de față.

Marat citi repede rândurile privitoare la concurs, rămase câteva clipe nemișcat în fața afișului, apoi tăcut, cu un zâmbet ironic, se întoarse către tovarășii care râdeau.

– Cu permisiunea dumneavoastră, dragi tovarăși, rosti el, primesc chemarea. Zâmbetul de pe fața lui Marat dispăru. Apoi, ridicând puțin vocea, adăugă: îmi iau angajamentul ca în răstimp de două zile să prezint juriului concursului un nou proiect, mai practic, de transformare a portului antarctic „Aisberg” într-un port deschis...

– Ura! Bravo, Marat! strigă Kozâriov. Sus cu el, băieți! Să-i dăm curaj!

– Astâmpără-te, Kozâriov! îl opri Matveev. Lasă-l să termine.

– Îmi iau acest angajament – urmă Marat – dar cu o condiție...

– Aha! O condiție? nu se putu din nou stăpâni Kozâriov. Devine interesant, mai cu seamă dacă această condiție este irealizabilă.

– De ce irealizabilă? E o condiție absolut realizabilă. Cer ca pe linie de întrecere socialistă, să-și ia un angajament identic și... Kozâriov!

– Just! Just! se auzi din toate părțile.

– Ești nebun, Marat! se codi Kozâriov. Cum o să mă pun eu cu tine, măi escrocule?

– Haide, nu face, te rog, pe modestul! Uite la el, săracul! Cine a propus să se facă un dispozitiv pentru curățirea automată a țevilor de gaze? Și cine a luat premiul pentru treaba asta, nu tu? Iar în

prezent, nu sunt oare studiate în comisia noastră alte două propuneri de raționalizare ale tale? Ce ai de zis, ai?

– Acceptă, caraghiosule! Ce mai stai? interveni voinicul Krutițki. Întrecerea o să fie un stimulent pentru fiecare dintre voi, și atunci știu că o să vă puneți creierii la bătaie.

– Are dreptate Marat, strigă Ptițân. Fața lui lungă și îngustă, cu nasul ascuțit, se acoperi deodată de pete roșii. Dacă refuză Kozâriov, primesc eu chemarea!

– Dar cine te împiedică să te alături și tu la angajamentele noastre? spuse vesel Marat.

– De ce taci, Kozâriov? întrebă cineva nerăbdător.

– Eu știu ce să spun? îngăimă el. A ta-i curată provocare! Ei hai, n-am să ascund că m-am gândit și eu la câte ceva. Dar nu știu dacă e bine... Și acum, poftim de ieși pe scenă... așa pe nepregătite... Mă cam tem... Nu înțelegeți, oare, draci impelițați? se oțărî el pe neașteptate și, tot atât de neașteptat, spintecă aerul cu mâna. Bine! Primesc chemarea! Să te ții acum, Maratka! îl amenință el. Asta nu-i dig de alge...

– Bravo, Kozâriov!... Nu te lăsa, Serioja!... Să știi că noi, roșcovanii, suntem toți cu tine, se auziră strigăte din toate părțile.

Marat îi întinse lui Kozâriov mâna lui mică și uscățivă, care se afundă numaidecât în palma largă și fierbinte a „adversarului”. Fără să lase mâna lui Marat, Kozâriov se întoarse spre Ptițân:

– Pun și eu o condiție! Îl chem și eu la întrecere pe ăsta... Să nu se mai bage ca musca-n lapte, vorba lui Skvoreșnea.

* * *

Ce-i de făcut? Cum ar putea oare submarinul să iasă din mijlocul acestui monstruos aisberg, în care a nimerit într-un mod atât de nefericit? Cum

ar putea fi oare înlăturată primejdia unei captivități rușinoase și fără termen în această covată de gheață?

Acum simți căpitanul, cu o putere neobișnuită, toată răspunderea uriașă, pe care o purta el față de țară, răspunderea pentru viața celor douăzeci și șapte de oameni – fii minunați ai patriei lui – care i-au fost încredințați, răspunderea pentru nava aceasta splendidă – întruchiparea materială a unor geniale idei științifice și tehnice, care și-au depășit atât de mult veacul!

Prin fața lui se perindau gânduri fără nici o legătură, planuri deznădăjduite, fantastice, uneori de-a dreptul stupide, care însă erau numaidecât abandonate.

Soneria telefonului îl chemă:

– Alo! Tovarășul Skvoreșnea?

– Dați -mi voie să raportez, tovarășe comandant La ultimul control al ochiului de apă, făcut de mine și de tovarășul Șelavin, am constatat o ridicare a nivelului apei cu trei centimetri și jumătate față de nivelul de ieri dimineață. Deasupra ochiului de apă stăruie o ceață deasă.

Căpitanul se însufleți deodată:

– Ceața e explicabilă: apa caldă se evaporă repede pe ger. Dar creșterea nivelului? Cum explică acest fenomen Ivan Stepanovici?

– Zice că probabil se topesc intens pereții de gheață, imediat sub nivelul apei, în contact cu straturile calde de la suprafață. În aceste straturi, temperatura apei e acum de aproape cinci grade peste zero. În același timp, însă, mai jos, pi pereți și pi fund, gheața crește.

– Aha, da! Desigur, desigur... Căpitanul rămase nemișcat lângă aparat. Genele lăsate în jos i se ridicară și ochii lui mari, albaștri și scânteietori, priveau fix în spațiu. Aproape inconștient, uitând de Skvoreșnea, căpitanul repeta monoton: Da... Desigur... desigur... gheața se topește... apa e caldă... așa... așa... Fața i se

împurpură. E în regulă, tovarăşe Skvoreşnea! E în regulă... Mai e ceva?

– Nimic, tovarăşe comandant!

Aparatul, închis cu o mână nerăbdătoare, fu cât pe ce să cadă de pe masă. Căpitanul sări de la birou şi începu să umble tulburat încolo şi-ncoace prin cabină. Iată, în sfârşit, soluţia! Soluţia adevărată, reală. Cum de nu i-a venit de la început în minte? Tunul şi incandescenţa!... Tunul şi incandescenţa!!...Ura! Asta-i soluţia! Peste câteva zile, submarinul va fi liber! Ura!

Îi venea să ţopăie ca un adolescent, să strige în gura mare vestea fericită. Dar căpitanul îşi înăbuşi brusc accesul de bucurie, de parcă ar fi făcut o mişcare cu o pârghie nevăzută.

Încheindu-şi vestonul la toţi nasturii, se apropie cu paşi calmi şi măsuraţi de birou şi, luînd în mână un creion, se cufundă în calcule.

Capitolul III
Tunul și incandescența

I

– ... Și așa, tovarăși, în urma calculelor despre care v-am vorbit adineauri, se poate ajunge la următoarele concluzii: acțiunea simultană a tunului ultrasonor și a corpului submarinului încins până la o temperatură de două mii de grade ne garantează formarea în peretele de gheață a unui tunel cu un diametru de cel puțin zece metri și jumătate. Tunul ultrasonor va înmuia gheața și o va transforma într-o masă amorfă, ușor supusă acțiunii căldurii. Sub presiunea duzelor, corpul încins al submarinului, apăsând cu prova asupra acestei mase de gheață înmuiată o va topi și își va croi în felul acesta drum mai departe, formând un tunel. Viteza de deplasare a submarinului prin zidul de gheață va trebui să fie de cel puțin trei metri pe oră. Dacă duzele și tunul funcționează încontinuu, în douăzeci și cinci, maximum în treizeci de ore, „Pioner” va putea ieși în larg sub câmpul de gheață care înconjoară aisbergul nostru. Acesta e planul nostru de eliberare a submarinului, elaborat cu grijă și verificat din punct de vedere teoretic. Dacă cineva din cei prezenți are de pus întrebări sau de făcut obiecțiuni, rog să-și spună părerea.

Căpitanul se așeză în fotoliu. Fața lui exprima oboseală, dar în ochii roșii de nesomn strălucea o siguranță plină de bucurie.

Niciunul dintre cei de față – comandanții secțiilor, convocați de căpitan la o consfătuire pentru analizarea proiectului său – nu se mișcă, nu rosti nici un cuvânt.

În cabină se așternu o tăcere îndelungată.

În cele din urmă, zoologul, care ședea într-un ungher, venindu-și parcă în fire, răsuflă adânc, îi cuprinse cu privirea pe toți cei de față și grăi încântat:

– E un plan genial! Genial, fiindcă e simplu și limpede chiar pentru mine, care nu sunt specialist în materie!...

– Nu cred că s-ar putea găsi o soluție mai bună, îl susținu și acusticianul-șef Cijov. Fața lui rotundă și îmbujorată radia de bucurie; Cijov ba își ridica ochelarii pe frunte, ba și-i lăsa pe nasul mic și cârn: Calculele cu privire la tun sunt absolut juste. Garantez eu că tunul va îndreptăți întru totul speranțele lui Nikolai Borisovici. Cât mă privește pe mine, sprijin întru totul acest plan.

– Dar nici nu mai avem ce discuta! exclamă electricianul-șef Korneev. Profesorul are perfectă dreptate: planul este atât de simplu și clar, încât socot că nici nu mai e cazul să i se analizeze și să i se controleze calculele care privesc domeniul meu. Este vorba de lucrul obișnuit al mecanismelor și aparatelor termice ale submarinului. Trebuia numai să aibă cineva ideea folosirii lor în aceste condiții neașteptate...

– Și pentru duze, lucrul acesta nu prezintă nimic neobișnuit, interveni Gorelov. De fapt, noi am scăpat din vedere că pentru „Pioner” gheața e ca și apa. Și dacă nu ar fi necesitatea de a urgenta degajarea lui, am putea... să mă ierte tovarășul Cijov... să ne lipsim de tunul său ultrasonor. Duzele și incandescența corpului sunt pe deplin suficiente pentru a-i îngădui submarinului să pătrundă prin zidul de gheață ca un ac înroșit într-o bucată de unt. Păcat numai că, spre marele nostru regret, nimeni dintre noi nu s-a gândit mai repede la un lucru atât de simplu. Și eu nu pot decât să mă felicit, pe mine și pe noi toți, pentru faptul că lucrăm pe acest submarin, pe această minunată creație a tehnicii sovietice sub comanda unui căpitan perspicace și inventiv cum este Nikolai Borisovici al nostru. Planul este excelent, și ar trebui să trecem cât mai curând la punerea lui în practică, pentru a nu pierde timpul prețios.

Căpitanul, care stătuse până atunci nemișcat, cu ochii pe jumătate închiși, cum îi era obiceiul, își ridică pentru o clipă genele și-i aruncă lui Gorelov o privire repede și scurtă. În clipa următoare, însă, îl asculta cu același calm și cu trăsăturile feței neclintite pe locotenentul-major Bogrov.

– Nikolai Borisovici, începu locotenentul-major, lucrurile sunt atât de clare, și părerea colectivului de comandă a submarinului este în așa măsură conturată, încât v-am ruga să ne dați chiar acum dispoziții concrete cu privire la începerea și ordinea de desfășurare a lucrărilor, în vederea realizării planului.

Dar căpitanul se mai adresă o dată celor de față:

– Vă rog foarte mult, dacă are cineva cea mai mică îndoială sau măcar o întrebare cât de simplă de pus, să spună.

În mijlocul tăcerii care se lăsase, răsună înăbușit un cor de voci bărbătești, pline și joase. În cabină se revărsă parcă de departe, în valuri biruitoare nestăvilite, sunetele mărețe ale unui imn.

– Ce-i asta? întrebă căpitanul, uitându-se la comisar.

– Repetiția pentru serata de azi, răspunse acesta încet.

– A! zâmbi căpitanul. Probabil că va trebui să amânăm serata.

– Cred că concertul pe care-l organizați acum va aduce echipajului o bucurie infinit mai mare, răspunse comisarul.

Căpitanul îi făcu un semn din cap și se adresă adunării:

– Tovarăși, permiteți-mi să consider că părerea dumneavoastră despre plan este pozitivă. Obiecțiuni se pare că nu sunt.

– Planul este excelent! Nu se poate obiecta nimic! se auziră voci.

– Perfect! spuse căpitanul. Atunci propun spre executare următoarele: tovarășul Șelavin să

convoace imediat toți oamenii care nu sunt de cart, pentru a le comunica planul adoptat. E ora prânzului. După-masă, la orele treisprezece, locotenentul-major Bogrov va pune submarinul și toate mecanismele în poziție de luptă. La orele paisprezece, la semnalul de alarmă, tot echipajul să fie la posturi. Corpul submarinului să fie ținut în cămașa de aburi. La orele paisprezece și zece minute, submarinul va face sub comanda mea manevra de întoarcere spre sud. După aceea veți primi dispoziții. Declar ședința închisă.

* * *

Ochiul de apă din interiorul aisbergului se dovedi a fi prea strâmt pentru cei șaptezeci de metri ai,,Pioner”-ului. Manevra de întoarcere a submarinului, începută la 18 iulie, exact la ora stabilită de căpitan, cerea multă atenție și răbdare. Chiar în mijlocul încăperii postului central de comandă, fără să-și ia ochii de pe ecran, căpitanul urmărea cu încordare mișcările lente și complicate pe care le executa submarinul. Din oboseala atât de firească după o muncă neîntreruptă de treizeci și șase de ore, pe fața căpitanului nu mai rămăsese nici o urmă.

– O sutime la dreapta! O sutime înapoi! Stop înapoi! Înainte cu o sutime! se succedau una după alta comenzile, rostite încet.

Degetele locotenentului Kravțov executau pe mulțimea de clape, butoane, pârghii și manete de pe tabloul de comandă simfonia extrem de grea a întoarcerii submarinului aproape în loc.

– Stop! Drace! exclamă deodată căpitanul, îngrijorat, dar totodată vesel. Nu prea e loc de întors aici! Și doar suntem în partea cea mai largă o ochiului de apă... E o problemă!

– Duzele aproape că s-au lipit de ieșindul acela de gheață, observă locotenentul, dezdoindu-

și în clipele de răgaz degetele aproape înțepenite de atâta muncă încordată.

– Da, și la provă la fel; membrana receptorului ultraacustic aproape că atinge malul de gheață... Dracu' știe ce-i de făcut!

– N-ar fi oare cazul să-l trimitem pe Skvoreșnea să arunce în aer ieșindul de gheață?

– E multă bătaie de cap cu exploziile astea. Și încă atât de aproape de submarin. Mai bine am muia gheața cu tunul ultrasonor. Sau nu! O idee! Hai să facem o mică repetiție cu incandescența. Ia, Iuri Pavlovici, încinge corpul submarinului până la o temperatură de o mie de grade!

– Am înțeles – o mie de grade! Cinci sute... șase sute... număra cu glas tare locotenentul, urmărind acul pirometrului. Opt sute grade... nouă sute... O mie!

– Drept așa! Înainte cu o sutime! La dreapta cu o sutime! Drept așa! Foarte bine! Taie! Taie! Drept așa! Drept așa! Foarte bine! Merge ca cuțitul în unt!

Locotenentul nu se putu stăpâni să nu se uite măcar cu coada ochiului la fâșia de la provă a ecranului. Apucă să vadă numai niște șuvoaie semitransparente de aburi care țâșneau cu putere în sus de sub prova navei, și o masă întunecată de gheață care rămânea încet spre stânga, atârnând deasupra provei ca un cozoroc. Prova încinsă a submarinului tăia cu ușurință și cu siguranță în malul de gheață al ochiului de apă un jgheab larg, croindu-și drum spre dreapta. Încă un minut și submarinul se întoarse cu prova spre sud.

– Stop! Ei, Iuri Pavlovici, ce zici, merge? întrebă vesel căpitanul. E izbutită repetiția?

– Splendid, Nikolai Borisovici! exclamă locotenentul. O să trecem ca prin unt. Negreșit că trecem!

– Îmi face impresia că de azi încolo a dispărut din lexiconul nostru cuvântul „gheață”. Trebuie să-l înlocuim cu „unt” zâmbi căpitanul. Când o să fim

de cealaltă parte a aisbergului, am să fac această rectificare în toate dicționarele mele. Ei, Iuri Pavlovici, la treabă! Înainte cu o sutime!

Submarinul aluneca încet sub apă, la o adâncime de patruzeci de metri, apropiindu-se de zidul de gheață de la sud.

Trei minute mai târziu, nava se zgudui ușor și se opri brusc.

Aplecat ușor înainte, într-o atitudine de încordare neobișnuită, căpitanul era numai ochi și urechi: nu-și lua privirea de pe ecran, ascultând în același timp zgomotele ce veneau din față. Masa întunecată de gheață se deplasa încet, abia vizibil, pe partea din față a ecranului, pe lângă membranele receptoarelor ultraacustice de la prova navei. Corpul submarinului era zguduit de un tremur mărunt, aproape imperceptibil, sub presiunea duzelor în plină acțiune și în fața rezistenței opuse de gheață.

– Ridicați temperatura până la două mii de grade! comandă căpitanul.

La o mie cinci sute de grade, tremurul încetă. La două mii de grade, masa întunecată de pe ecran începu să se miște mai repede și atinse viteza – dacă poate fi numită astfel – de un centimetru pe minut. Rezistența gheței nu se simțea de loc.

– Înainte cu cinci sutimi!

Submarinul se deplasa vizibil înainte. Din exterior începu să se audă un duduit gros și prelung.

– Ce-i asta? întrebă repede locotenentul, întorcându-și privirea spre căpitan, care continua să stea nemișcat în mijlocul încăperii.

– Aburii n-apucă să se condenseze și năvălesc prin spațiul strâmt dintre corpul submarinului și gheață... – răspunse căpitanul și dădu o nouă comandă: Mărește viteza cu încă o zecime!

Duduitul din exterior se intensifică și deveni mai subțire, ca urletul lupilor flămânzi într-o noapte de iarnă.

Căpitanul urmărea cu atenție ecranul.

Submarinul pătrundea încet, dar cu îndârjire în gheață. Intrase cam vreo cinci metri în zidul de gheață.

– Mărește viteza cu încă cincisprezece sutimi! răsună din nou o comandă.

Viteza de deplasare a submarinului crescu puțin, iar afară urletul lupilor se prefăcu într-un șuierat pătrunzător. Se simți din nou cum tremură corpul submarinului. Gheața n-apuca să se topească pe măsura vitezei. O parte din presiunea duzelor era de prisos și se consuma zguduind nava. Trebuia să se dea și acestei părți posibilitatea de a lucra cu folos.

– Pregătiți tunul de la provă! se auzi în mijlocul șuieratului comanda energică a căpitanului. Cu toată forța, sunet!

Duduitul armonios al uriașei orge umplu nava, parcă încăierându-se cu șuieratul pătrunzător ce se auzea de afară. Tunul ultrasonor intră în acțiune, muind gheața pe câtiva metri în față și accelerând în felul acesta topirea ei. Fascicolul de raze cuprindea un spațiu mai mare decât circumferința submarinului în locul cel mai larg. Diametrul tunelului creștea, se mărea spațiul circular dintre corpul navei și zidurile de gheață ale tunelului. Aburii își găsiră drum liber și șuieratul încetă.

Tunul funcționa excelent. Masa amorfă de gheață se topea transformându-se numaidecât în aburi, înainte chiar de a veni în contact cu prova incandescentă a submarinului. Acum, aburii, și nu gheața constituiau un obstacol pentru mărirea continuă a vitezei navei. Aburii se împotriveau cu o forță uriașă, ca o pernă elastică presată până la refuz și se năpusteau fulgerător înapoi prin jurul corpului, arzând cu suflul lor bolțile de gheață ale tunelului, topindu-le și mărind și mai mult dimensiunile tunelului. Prova incandescentă a navei, suspendată într-un spațiu plin de gaz elastic,

nu se mai sprijinea pe apă. În jurul „Pioner”-ului începu o nouă și înverșunată încleștare – între aburi și apă. Presați de înaintarea perseverentă a submarinului, aburii izbeau cu o teribilă încordare apa din tunel, căutând o ieșire în afară. Dar sub presiunea uriașă a maselor de apă din ochi, apa din tunel, clocotind cu furie – numai spumă și clăbuci – se împotrivea cu îndârjire presiunii aburilor fierbinți. Între timp, corpul submarinului pătrunsese în zidul de gheață pe o adâncime de aproape opt metri.

– Măriți viteza cu încă două zecimi! se auzi prin duduitul tunului comanda căpitanului.

Fusese atinsă forța maximă, care trebuia să realizeze cea mai mare viteză de deplasare posibilă -trei metri pe oră. O intensificare a funcționării duzelor ar fi fost fără rost. Rezistența elastică a aburilor ar fi crescut până într-atâta, încât submarinul nu ar mai fi putut-o învinge.

Supunându-se comenzii, berbecele rotund și incandescent zvâcni înainte cu o îndârjire teribilă. Apa trebui să se mai dea puțin înapoi, sub noua presiune a aburilor. Submarinul înainta încet, pătrunzând tot mai departe și mai departe în corpul de gheață al aisbergului.

În toate compartimentele secției de mașini a navei se auzi semnalul de încetare a stării de alarmă: Totul mergea normal; la mașini și aparate trebuia să rămână numai cartul obișnuit.

Prin toate chepengurile începură să urce la catul de sus, unde se aflau cabinele de locuit, oamenii obosiți și extrem de surescitați. Dar nimeni nu se gândea acum la odihnă, la somn.

Pe coridor era interzis să se facă zgomot și să se vorbească tare; de aceea toți se grăbeau să intre în încăperea colțului roșu, schimbând din mers exclamații scurte și fraze repezite.

Colțul roșu se umplu numaidecât de forfotă și de zgomotul glasurilor care încercau să acopere duduitul uniform al tunului ultrasonor. Până și

Skvoreșnea, calm din fire, nu-și găsea astâmpăr locului. Umbla de colo colo, călcând picioarele pe care le întâlnea în cale. Dar nimănui nu îi trecea prin minte să se supere.

– Aoleu! Ce zici, Andrei Vasilievici? Halal submarin! îl întrebă Kramer, strâmbându-se de durere și țopăind într-un picior.

– Ho-ho-ho! Cari submarin? Păi ce, aista-i submarin? Amu nu mai e submarin, ci curat spărgător di gheață! Pricepi? Spărgător di gheață! Spărgător di gheață! Ha-ha-ha!

Încântat peste măsură, Skvoreșnea îl scutura pe sărmanul Kramer cum scutură ursul un copăcel tânăr și subțirel.

Hohotele de râs răsunară în tot colțul roșu:

– Spărgător de gheață!

– Spărgător de gheață!

– Bravo, Skvoreșnea!

– Aici ai zis-o bine!

– Submarin-spărgător de gheață! strigă și Pavlik, râzând zglobiu.

Marat se trase în colț și se lăsă într-un fotoliu, obosit și tulburat. Kozâriov, cu fața aprinsă, se apropie de el.

– Ei, Marat? Îți merge bine cronometrai?

– Ca și al tău... răspunse Marat, dând din mână a nepăsare.

Kozâriov zâmbi binevoitor și se lăsa pe vine, lângă fotoliul lui:

– Acum cred că secretele nu mai au nici un rost, zise el. N-ai vrea să-mi spui ce aveai de gând să propui? Chestia asta... mă intrigă foarte mult.

– Păi de ce să nu-ți spun?... Voiam să propun să tăiem gheața cu niște cabluri încălzite până la incandescență cu curent electric. S-ar fi format niște blocuri cât toată lățimea zidului de gheață, retezate în felii. Apoi, cu ajutorul exploziilor, mă gândeam să silim aceste blocuri să alunece în apă. Dar ție ce idee ți-a venit?

– Eu... închipuie-ți, răspunse Kozâriov, dându-se mai aproape de Marat, eu m-am gândit să spargem zidul cu sunetul concentric al tunului... Cum face el acum. Pe cuvânt de onoare. Dar la incandescență, ce să-ți spun, nu m-am gândit... Kozâriov își zbârli claia de păr roșcat de pe cap. – Dar n-am avut timp că altfel, cine știe, poate m-aș fi gândit...

În prag își făcu apariția locotenentul-major Bogrov.

– Tovarăși – strigă el – căpitanul a ordonat să vă retrageți în cabine. La odihnă! La somn! Nu mai e alarmă, dar starea de alarmă se mai menține. Treceți toți la odihnă! Urgent, tovarăși...

– A intrat mult în gheață, tovarășe locotenent-major? întrebă vesel și cu glas tare Matveev.

– Aproape douăzeci de metri...

Abia apucă să rostească locotenentul-major aceste cuvinte, când două puternice izbituri, aproape simultane, însoțite de un zgomot asurzitor, zguduiră toată nava de la provă până la pupă. Podeaua compartimentului se aplecă brusc într-o parte, și în bezna care se lăsă pe neașteptate, toți fură trântiți jos și se rostogoliră claie peste grămadă spre peretele despărțitor din față. Lumina electrică se stinse, duduitul tunului ultrasonor încetă. Dar în clipa următoare, imediat după cele două izbituri, submarinul se trase cu putere înapoi, ceva scârțâi înfiorător de-a lungul corpului submarinului, apoi se făcu liniște, și podeaua compartimentului se îndreptă deodată. Grămada de oameni se îndepărtă de peretele despărțitor, și în liniștea care se așternuse, se auzeau numai bombănituri și blesteme înăbușite, răsuflarea greoaie a oamenilor, precum și gemetele lui Pavlik, strivit de grămada de corpuri prăvălite peste el...

Capitolul IV
Prin stâncă și prin gheață

Prima și cea mai puternică izbitură îl surprinsese pe căpitan în clipa când, așezat la masa din încăperea postului central de comandă, cerceta cu luare-aminte harta reliefului acelei părți a oceanului Înghețat Antarctic unde era de presupus că se află acum aisbergul pe care submarinul încerca să-l străpungă. Căpitanul se izbi cu atâta putere de marginea mesei, încât crezu că întunericul de o clipă e urmarea durerii insuportabile din piept. Dar, în același timp, auzi alături de el zgomotul produs de căderea a ceva greu, un zăngănit tremurător de geamuri sparte și gemetele surde ale unui om. „Ciocnire”... „Surpare”... îl fulgeră gândul. Pe tabloul de comandă se aprinseră becuri roșii: „Avarie! Avarie!” Căpitanul sări în picioare, se clătină pe podeaua înclinată și abia trăgându-și sufletul din pricina durerii din piept, se repezi spre un colț al încăperii, comandând cu putere:

– Înapoi! Viteza zece zecimi!

Abia când ajunse în ungherul unde se afla dulăpiorul cu acumulatoarele rețelei independente de iluminare, căpitanul auzi răspunsul bâiguit, rostit aproape în șoaptă:

– Am înțeles... Înapoi!...

Smucitura puternică fu cât pe ce să-l trântească jos.

– Stop! Mers înapoi, două zecimi!

– Am în... se frânse șoapta cu care fusese rostit răspunsul.

Căpitanul răsuci butonul de contact. O dată cu scârțâitul scurt de afară se aprinseră becurile, ceața din ochi i se risipi și totul se lumină.

În fața tabloului de comandă, căzut în genunchi și cu fața plină de sânge, locotenentul Kravțov se ținea convulsiv, cu mâinile ridicate, de bordura tabloului. Ochii îi erau pe jumătate închiși.

Căpitanul se repezi și încercă să-l ridice, dar locotenentul nu-și desprindea mâinile încleștate de bordură.

– Schimbul... abia șopti el, lăsându-și capul pe peretele de sub tabloul de comandă.

Ușa se deschise cu zgomot, și în încăpere dădu buzna locotenentul-major Bogrov.

– Ai venit la timp, Aleksandr Leonidovici, spuse căpitanul. Schimbă-l pe locotenent în cart; e rănit.

Îl ridicară amândoi pe locotenent și-l așezară într-un fotoliu. Apoi, frecându-și pe neobservate pieptul și strâmbându-se de durere, căpitanul se apropie de masă și cuplă microfonul la rețeaua de radio a navei. În toate compartimentele submarinului se auziră cuvintele clare ale comenzii.

* * *

Pupa submarinului se afla încă în apa ochiului, departe de intrarea în tunel. Din pricina izbiturii care făcuse prova să se prăbușească pe fundul tunelului, pupa se săltase brusc în sus, pornită să descrie un arc mare. Dar la douăzeci de metri de la provă corpul submarinului se izbi cu o neînchipuită putere de bolta tunelului de gheață. În ultimele compartimente, acelea de la pupă, și în camera baloanelor, zguduitura provocată de izbitură a fost însoțită de zgomotul asurzitor al sculelor și-al pieselor de schimb smulse de la locul lor, din pereți, și zvârlite cu putere în toate părțile.

Gorelov și Romeiko, care se aflau în acel moment în camera baloanelor, simțiră mai slab prima izbitură; în clipa următoare însă se rostogoliră pe podeaua brusc înclinată, lovindu-se de baloanele din jur, care erau bine înșurubate în postamentele lor, iar a doua izbitură îi aruncă în sus și în lături, pe o platformă pe care nu se aflau baloane; de acolo se prăvăliră în întuneric de-a

lungul peretelui despărțitor, sub ploaia de oțel a sculelor și pieselor de schimb care cădeau. Romeiko scoase un strigăt de durere; îl izbise ceva. Gorelov simți în același timp două puternice lovituri, în piept și în cap; i se tăie răsuflarea și în fața ochilor încețoșați începură să se rotească într-un vârtej nebun becurile roșii care se aprinseseră pe tabloul de comandă. „Avarie... duzele...” îi fulgeră prin minte. Sărind în picioare și izbindu-se iarăși cu umărul și capul de perete, se prăbuși din nou, dar un gând vag, de bucurie, îi făcu să uite de durere: „Înapoi... Deci, postul de comandă funcționează.” Cu un deznădăjduit efort de voință se ridică în sfârșit în picioare, pe podeaua care se îndreptase. „Lumină!... Să facă lumină!...” Undeva în apropiere se afla dulăpiorul cu acumulatoarele rețelei independente. Gorelov făcu doi pași în penumbra roșiatică, întinse mâinile și dibui numaidecât dulăpiorul. Becurile se aprinseră. De pe podea, rotofeiul Romeiko se ridică alb la față, cu brațul stâng atârnându-i neputincios. Văzând fața buimacă a lui Romeiko, Gorelov simți deodată un aflux de energie și neașteptat curaj.

– Masca și mănușile! strigă el tare.

Dezmeticit parcă de comanda violentă a lui Gorelov, Romeiko tresări, își îndreptă trupul și aruncă o privire tăcută de jur-împrejur. Smulgând masca de gaze și mănușile de azbest, prinse de perete cu niște șireturi lungi, i le întinse lui Gorelov. Gorelov ridică masca cu gândul să și-o pună pe față, când deodată camera se umplu de o voce autoritară, prea bine cunoscută:

– Ascultă comanda la mine! Toată lumea la locuri! Faceți contactul la curentul din rețeaua independentă! Electricienii să dea curent la tunul de la provă! Mecanicii să repare duzele motrice numărul doisprezece și șaptesprezece! Fiți calmi! Submarinul nu-i avariat! Rețeaua de semnalizare și rețeaua de comandă funcționează!

Încremenind locului, Gorelov și Romeiko ascultau cu nesaț vocea aceasta, aceste cuvinte care turnau în inimile tulburate ale oamenilor încredere și calm.

– Stăm bine, Romeiko! strigă vesel Gorelov, ștergându-și cu mâneca sângele de pe față. Vino-ți în fire și urmează-mă! Dacă te simți prost, trimite-l pe Kozâriov. Spune-i să-mi dea țevile numărul doisprezece și șaptesprezece. Totul e în ordine!

Gorelov își puse masca, luă sculele, materialele necesare, și apăsa pe un buton de pe peretele din spate. O ușă se deschise, lunecând în lături. Gorelov se aplecă și păși în deschizătura întunecată. În urma lui, ușa se închise automat. Gorelov dibui în bezna de nepătruns, lângă ușă, găsi dulăpiorul de iluminare independentă și aprinse lumina. Camera aceasta lungă, boltită, care se îngusta spre pupă, era plină de o mulțime de țevi subțiri și fierbinți, prin care gazele se scurgeau din baloane în duze. Strecurându-se ca un șarpe, pe căldura aceasta insuportabilă, Gorelov ajunse la țeava numărul doisprezece. Își trase repede mănușile, pipăi țeava, găsi fisura pricinuită de zguduitura submarinului și, cu o înverșunare plină de voioșie, se apucă de lucru. Se strecură înapoi, introduse în dulăpiorul cu acumulatoare furcile instrumentelor electrice, cu ajutorul acestora deșurubă un capăt al țevii, apoi celălalt capăt și apucând țeava demontată, o zvârli pe podea spre ușa de la intrare. Chiar în momentul acela, ușa se deschise și Kozâriov, mic și îndesat, apăru cu masca pe față. Kozâriov îi întinse în tăcere lui Gorelov o țeava nouă, pe care acesta se apucă numaidecât s-o monteze în locul celei defecte.

Zece minute mai târziu, în fața microfonului fixat pe peretele despărțitor din camera babanelor, ștergându-și de pe față sudoarea, funinginea și sângele, Gorelov raporta:

– Tovarășe comandant, duzele numărul doisprezece și șaptesprezece au fost reparate și

sunt gata de lucru!

– Cum? Gata?! se auzi vocea mirată a căpitanului. Ce reparații au fost necesare?

– Am înlocuit două țevi defecte cu altele noi și am reparat supapele distribuitorului automat.

– Splendid, tovarășe inginer! Îți mulțumesc pentru lucrul rapid și precis în condiții de avarie...

* * *

Marat zbura pe coridor, răsucind din fugă, în fiecare compartiment al coridorului, butonul dulăpioarelor cu acumulatoare ale rețelei independente și lăsând după sine dâra luminoasă a becurilor care se aprindeau. În urma lui Marat, dinspre colțul roșu, oameni cu fețele palide și tulburate se revărsau în goană.

Gurile căscate ale chepengurilor îi înghițiră însă repede pe toți; pe coridor rămaseră numai zoologul și Țoi, în halate albe, care se îndreptau grăbiți spre compartimentul infirmeriei.

Dintr-un difuzor se auzi vocea locotenentului-major Bogrov:

– Tovarășii Lordkipanidze și Șelavin, la tovarășul căpitan!

Zoologul și Șelavin îl găsiră pe căpitan în încăperea postului central de comandă, care era luminat ceva mai slab ca de obicei. Se aflau acolo și ceilalți doi ofițeri: locotenentul-major Bogrov ședea în fața tabloului de comandă; locotenentul Kravțov, pe jumătate culcat într-un colț al fotoliului, zăcea cu ochii închiși, alb la față și legat la cap cu o batistă. Avea o pată de sânge la tâmpla dreaptă, iar pe obraz, pe sub favoriți, i se scurgea o șuviță de sânge.

– Lord! i se adresă numaidecât căpitanul. Dă-i ajutor locotenentului. În timpul izbiturii a fost zvârlit de pe scaun și s-a lovit la cap... Ivan Stepanovici! S-au produs schimbări în structura interioară a aisbergului. De sub bolta tunelului s-a

desprins un bloc greu și a căzut peste partea din față a submarinului. Am izbutit să smulgem submarinul de sub el, prin mers înapoi, dar blocul se află acum chiar în fața noastră; și-i fără îndoială mai compact decât gheața. Uită-te pe ecran. Vezi?... Gheața e transparentă... fondul cenușiu care se reflectă aproape pe tot ecranul... Iar în față e o umbră întunecată. Aceea.

Cred că-i o stâncă luată de pe continent, înainte de a porni aisbergul în larg. Dumneata ce crezi?

Oceanograful își îndreptă ochelarii, rămase câteva clipe pe gânduri, trecându-și degetele lungi și slabe prin firele încâlcite ale bărbii și – în vreme ce zoologul îl ducea pe locotenent la infirmerie susținându-l de subsuori – întrebă:

– Nikolai Borisovici, cât de adânc pătrund în gheață razele tunului ultrasonor?

– Razele exercită o influență sensibilă asupra structurii gheței până la o distanță de șase metri, dar pătrund desigur și mai adânc, bineînțeles cu o putere mai slabă.

– Aha!... Da, Nikolai Borisovici, dumneata ai dreptate. Nu încape îndoială că-i o stâncă... Oceanograful își îndreptă încă o dată ochelarii, tuși cu un aer de profesor care se pregătește să țină o prelegere în fața studenților și urmă: Lunecând de pe munți spre mare, ghețarii poartă adesea cu ei bucăți de stânci care se prăbușesc singure peste ghețari, roase de factorii atmosferici – oscilațiile, temperatura, vântul, ploile, soarele – dacă nu sunt desprinse chiar de ghețari, în defileurile și viroagele prin care trec. În drumul lung al ghețarului până la țărmul mării, aceste bucăți de stâncă se acoperă în fiecare an cu noi și noi straturi de zăpadă, care se solidifică și se transformă în cele din urmă în gheață. Ca urmare, bucățile de stâncă ajung în mijlocul ghețarului. Când din ghețarul care coboară în mare se despică și pornesc în larg acești munți de gheață, înăuntrul lor se află

adesea... dacă mă pot exprima așa... asemenea stafide, de multe ori de foarte mari dimensiuni. Se vede treaba că și aisbergul nostru poartă o stâncă de aceeași origine. Razele ultrasonore și căldura degajată de corpul incandescent al submarinului, pătrunzând adânc în gheața din jurul stâncii, au topit-o, și astfel, nemaifiind susținută de nimic, stânca s-a prăbușit peste submarin. În felul acesta...

– Înțeleg... întrerupse căpitanul conferința pe care o ascultase până aici cu o răbdare plină de stoicism. Judecând după forța izbiturii, stânca trebuie să fie destul de mare și destul de grea. Și, ce-i mai prost e că ne-a barat drumul...

Căpitanul rămase pe gânduri. Se lăsă încet pe scaunul din fața mesei și începu să ciocănească repede cu degetele în masă. Șelavin își luă ochelarii de pe nas, scoase batista și se apucă să șteargă cu râvnă lentilele ochelarilor, clipind din ochii lui miopi. Tăceau amândoi.

În cele din urmă locotenentul-major spuse încet:

– N-ar fi oare cazul să ne întoarcem în ochiul de apă și să ne croim drum în alt loc?

Căpitanul clătină din cap:

– Trebuie să încercăm mai întâi aici toate posibilitățile. Nu pot să las pierdute cele douăsprezece ore de când săpăm acest tunel.

– Să topim stânca, Nikolai Borisovici, propuse Șelavin. Cele mai dure roci se topesc la o temperatură de cel mult o mie trei sute, o mie cinci sute de grade. Diabazul, de pildă, se topește în cuptorul Martin electric la o temperatură de o mie cinci sute de grade. Noi avem însă la dispoziție două mii de grade, iar cu rezervele – chiar două mii două sute...

– Da, dar asta se întâmplă într-un cuptor... Aici însă încălzim stânca numai într-o parte, în vreme ce în jurul ei se află gheața care o răcește.

Ar fi nevoie de și mai mult timp decât pentru proiectul tovarășului Bogrov...

Din difuzor se auzi o voce:

– Tovarășe comandant! Aici electricianul-șef Korneev. Dați-mi voie să raportez că rețeaua de lumină a fost refăcută. Am dat curent tunului de la provă.

– Foarte bine, răspunse căpitanul. Dați curent și în rețeaua de iluminare. Întorcându-se apoi spre locotenentul-major, ordonă: Aleksandr Leonidovici, dă dispoziții să fie scoase peste tot din priză acumulatoarele independente. Iar tunul de la provă să aștepte dispozițiile mele. Am de gând – urmă el, ridicându-se de pe scaun – să acționez asupra stâncii cu tunul ultrasonor, ca s-o sfărâm. Dacă razele ultrasonore concentrate pot muia într-o oră gheața pe o adâncime de zece metri, iar mineralele de două-trei ori mai încet, înseamnă că în două-trei ore vor da gata și stânca asta... Nu cred să fie mai groasă de cinci metri.

Șelavin dădu din cap aprobativ.

– Aleksandr Leonidovici! se adresă căpitanul locotenentului-major, care își îndeplinise între timp misiunea și se întorsese la locul său de la tabloul de comandă. Mers înapoi! Viteza, o zecime! Scoateți submarinul din tunel! Apoi, punând microfonul în contact cu rețeaua de radio de pe toată nava, ordonă: Șeful scafandrilor – la postul central!

Submarinul tocmai se mișcă din loc, în clipa când Skvoreșnea întră repede în cabină, se apropie de căpitan și încremeni, cât era de lung, în poziția de drepți.

– Tovarășe Skvoreșnea, scoatem submarinul din tunel, deoarece o stâncă prăbușită ne-a barat drumul. Ne trebuie o probă din ea, ca s-o examinăm. Să te uiți și cât e de mare stânca. Pregătește-te. Când ieșim în ochiul de apă, te anunț. Ia pe cineva cu dumneata.

– Am înțeles, tovarășe comandant!

Câteva minute mai târziu, trei siluete în costume de scafandru – una mare, una mijlocie și una mică – se desprinseră de pe platforma basculantă și plutiră cu elicele în turație mică spre uriașul orificiu de o rotunjime geometrică, deschis în zidul verzui de gheață ce scânteia în razele lanternelor. Skvoreșrea, Matveev și Pavlik, cu răngi de fier și cu ciocane la brâu, pluteau încet pe sub bolțile giganticului tunel, cu pereții netezi, șlefuiți parcă. Curând, lumina, lanternelor desprinse din întuneric masa neagră a stâncii. Cei trei scafandri se lăsară jos, pe fund, în fața ei, dar le era cu neputință să se mențină pe suprafața tubulară, înclinată, a tunelului. Trebuiră să se înșiruie, unul după altul, pe firul longitudinal al tunelului.

– Ei, băieți – spuse Skvoreșnea – până desfac eu câteva probe, voi cercetați stânca de jur împrejur – pe de lături și de sus. N-ar strica să luați și ceva probe; poate că n-are peste tot aceeași compoziție.

Izbi puternic cu ciocanul lui zoologic într-o ieșitură a stâncii.

Matveev și Pavlik, dând din nou drumul elicelor, porniră să plutească încet pe lângă stâncă, lovind din când în când în ea cu ciocanele și ridicându-se tot mai sus, spre bolta tunelului. Deasupra stâncii se căscau niște adâncituri uriașe: pereții rotunzi ai tunelului erau zdrobiți și desfigurați.

Lăsând ciocanul legat de centură, Pavlik apucă la iuțeală ranga și făcându-și vânt, izbi cu toată puterea în gheața ce astupa spațiul dintre stâncă și boltă. Dar în aceeași clipă scoase un strigăt nedumerit și buimac:

– Ah!...

Nimerind în gol, ranga îi scăpă din mână și lovind stânca, dispăru sub bolta de gheață, împresurându-l pe Pavlik cu un nor des de cristale de diamant.

– Ce ti tot văicărești acolo? se auzi vocea lui Skvoreșnea, care se opri din spartul stâncii.

– Aicea-i gol! Mi s-a dus ranga înăuntru! Veniți încoace! Repede! strigă Pavlik.

Înălțându-se repede lângă Pavlik, Skvoreșnea își vârî brațul în spărtura făcută și, ciocănind cu ranga, încercă să afle grosimea stâncii. După socotelile lui, nu era mai groasă de doi-trei metri.

O jumătate de oră mai târziu, Skvoreșnea aduse probele la postul de comandă și-i raportă căpitanului, în prezența locotenentului-major, a oceanografului și a zoologului, observațiile făcute asupra stâncii.

Examenul probelor stabili că această stâncă, de o grosime neînsemnată, e compusă din șisturi cristaline, ușor de dislocat sub acțiunea razelor ultrasonore.

Curând, plutind încet de tot, submarinul se apropie din nou de stâncă și, proptindu-se cu prova în ea, își mări viteza.

Căpitanul dădu comandă tunului de la provă:

– Asupra șisturilor cristaline! Două sute douăzeci de mii de kilocicli! Sunet!... Măriți viteza treptat!

Stânca se strânse puțin, ca o bucată de lut elastic și compact. La pupă, duzele explodau tot mai des și mai cu putere. Presiunea exercitată de submarin creștea. Când duzele dezvoltară o presiune corespunzătoare vitezei de patru zecimi, spidometrul micrometrie înregistră o deplasare de câțiva centimetri înainte. Submarinul începuse să pătrundă în stâncă. Masa compactă, devenită clisoasă prin acțiunea tunului ultraacustic, se scurgea în jurul provei rotunjite a submarinului.

Atunci tunului ultrasonor și presiunii mărite din ce în ce i se alătură temperatura. Incandescența corpului submarinului se ridică până la două mii de grade. La această căldură vulcanică, masa clisoasă a stâncii începu să se lichefieze tot mai repede și mai repede, scurgându-se ca o lavă pe

învelişul navei. Presiunea duzelor creştea mereu şi, când ajunse la şapte zecimi, submarinul incandescent înconjurat de o mulţime de scântei şi stropi de foc, sparse peretele stâncos şi zvâcni deodată într-un salt înainte, năpustindu-se în golul de dincolo. Încă o clipă şi submarinul s-ar fi izbit cu o viteză uriaşă în zidul de gheaţă care închidea tunelul, dar mersul înapoi cu zece zecimi, comandat la timp, îl opri în imediata apropiere a zidului.

Toţi cei de pe navă răsuflară uşuraţi.

Tunul ultrasonor continua să lucreze din plin, fără întrerupere. Incandescenţa se menţinea la temperatura de două mii de grade. Cu aceeaşi presiune a duzelor, submarinul – înconjurat de nori de aburi, în apa care clocotea – continua să-şi croiască drum prin zidul de gheaţă către larg. Orele se scurgeau una după alta, carturile la maşini şi aparate se schimbau cu regularitate; duduitul puternic şi monoton al tunului înfundase ca o bucată de vată urechile oamenilor... Iată că a şi fost străbătută o jumătate din grosimea gheţei!.., Iată că au mai rămas numai treizeci... numai douăzeci de metri de străbătut. Încordarea de pe vas creştea mereu. Mai e mult oare? Oare totul se va desfăşura bine şi deacum înainte? Nu se va mai abate oare vreo nouă nenorocire asupra lor acum, „la spartul târgului”?

Când corpul submarinului pătrunse tot în tunel, şi când prova atinse o adâncime de şaizeci şi cinci de metri – şi deci, potrivit calculelor, îl mai separau de libertate numai unsprezece metri – un bubuit înfundat zgudui tot aisbergul uriaş, de la temelie şi până la platoul de la suprafaţă. Prin tunel se rostogoli ecoul unei explozii îngrozitoare şi, în aceeaşi clipă, luat parcă de un vârtej, submarinul făcu un salt uriaş şi se năpusti înainte...

Abia ţinându-se pe picioare, în urma acestui şoc neaşteptat, căpitanul îşi aruncă ochii pe ecran şi scoase un strigăt de uimire şi bucurie.

Vălul întunecos, care în tot timpul trecerii acoperise ecranul – fusese smuls; pe cupolă și pe benzile inferioare ale ecranului apăru obișnuita întindere luminată; pe ecran treceau cu iuțeală umbre șerpuitoare de pești și se legănau meduze cu tentaculele atârnând ca niște franjuri.

Încremenit pentru o clipa de uluială, căpitanul strigă deodată tare, cu un glas neobișnuit de sonor:

– Suntem în larg! Am ieșit din aisberg!

Partea submarină a muntelui de gheață, scăldată de straturile inferioare relativ calde ale apei, prezenta o serie de adâncituri, peșteri și grote, De una din aceste peșteri se apropiase submarinul, croindu-și drum prin zidul de gheață. Când îl mai separau numai trei metri de fundul peșterii, presiunea colosală a aburilor din fața vasului a sfărâmat această barieră, înmuiată întrucâtva de tunul ultrasonor, și submarinul a fost proiectat ca un obuz din țeava de tun a tunelului.

Șelavin voia neapărat să se convingă la fața locului că așa s-au petrecut lucrurile, și la cererea lui insistentă submarinul se întoarse la muntele de gheață. Oceanograful ieși și cercetă temelia submarină a aisbergului, dar nu izbuti să facă această cercetare cu minuțiozitatea cu care ar fi vrut s-o facă, pentru că era necontenit chemat de pe submarin.

Cu părere de rău, trebui să renunțe la vastul program de lucru pe care savantul îl și întocmise și se pregătea să-l supună căpitanului spre aprobare.

Toți ardeau de nerăbdare, toți voiau să părăsească cât mai repede cu putință locul acesta nefericit, să se îndepărteze cât mai mult de această sinistră închisoare de gheață, în care erau amenințați să rămână captivi luni îndelungate și chinuitoare.

De îndată ce platforma basculantă se ridică în urma lui Șelavin și se închiseră bine ușile exterioare ale camerei de evacuare – la douăzeci și unu iulie, ora două dimineața – submarinul luă

direcția nord și ca o pasăre care și-a redobândit libertatea, porni cu mare viteză spre nemărginitele întinderi ale Oceanului Pacific.

Capitolul V
Tropicul Capricornului

Întunecat la faţă şi îngândurat, zoologul tocmai ieşea de la căpitan, cu care avusese o discuţie îndelungată despre apropiatul popas de scurtă durată al submarinului. Escala urma să se facă în acel loc al oceanului unde – la patruzeci de grade latitudine sudică – curentul rece Humboldt, care scaldă ţărmurile apusene ale Americii de Sud, vine în contact cu apele calde ale curentului ecuatorial de sud.

Întâlnindu-l chiar lângă uşa cabinei căpitanului, zoologul îl întrebă pe Gorelov:

– Ce-ai zice, Feodor Mihailovici, de o mică excursie de vreo şase-şapte ore pe fundul oceanului?... N-ai mai luat cam de mult aer, dacă pot să mă exprim aşa... Ei, ce zici?

Pe Gorelov, se vedea bine, îl surprinse propunerea neaşteptată a zoologului. În timpul celor trei escale precedente, făcute în Oceanul Pacific la întoarcerea din Antarctica, au lucrat numai zoologul, Şelavin şi însoţitorii lor obişnuiţi – Ţoi, Pavlik, Skvoreşnea şi Matveev. Gorelov a încercat odată să-şi ofere serviciile, dar zoologul l-a refuzat în mod politicos, invocând dispoziţiile primite de la comandant. Căpitanul – îi spusese zoologul – n-a vrut să-i pună la dispoziţie pentru lucrările ştiinţifice din afara submarinului mai mult de doi oameni din echipaj, şi i-a recomandat totodată să-i folosească în primul rând pe Skvoreşnea şi Matveev, în calitatea lor de specialişti scafandri. După această tentativă neizbutită Gorelov îşi luase gândul că va mai participa la excursiile submarine. Nu era deci de mirare că acuma, când i se făcea această invitaţie, Gorelov se pierdu pentru o clipă cu firea. După aceea însă se bucură sincer.

– Îţi mulţumesc foarte mult, Arsen Davidovici, răspunse el zâmbind. Merg cu cea mai

mare plăcere... Am mucezit de-a binelea între pereții aceștia rotunzi.

– Foarte bine! spuse zoologul. Peste două ore submarinul se va opri. Să fii gata. Ne întâlnim în camera de evacuare la ora șaisprezece precis.

Zoologul se îndreptă grăbit pe coridor, spre laboratorul său.

Rămas în loc, Gorelov îl petrecu din ochi, strecurând printre gene o privire rea, tulbure, și în sfârșit se îndreptă spre cabina lui.

La ora șaisprezece, submarinul se opri, rămânând suspendat la adâncimea de trei mii de metri, aproape de fundul oceanului. În camera de evacuare se adunaseră toți participanții la excursie. Înainte de a-și pune costumele de scafandru, zoologul le ceru celor din grupul său, adică lui Gorelov, lui Țoi și Pavlik, să stea tot timpul în apropierea lui și să nu se îndepărteze, deoarece vor lucra în mod colectiv.

Câteva minute mai târziu, cei șapte scafandri erau gata de ieșire. Numai Gorelov și zoologul mai aveau să-și pună căștile. Exact în clipa în care Krutițki, scafandrul de serviciu care îi ajuta pe excursioniști să-și pună costumele, se pregătea tocmai să-i pună casca pe cap zoologului, în cameră intrară repede Siomin și Orehov.

– Ei, ești gata? se adresă comisarul lui Krutițki. Avem nevoie de dumneata. Căpitanul a ordonat să verificăm magazia cu echipament de scufundare.

– Acuma, tovarășe comisar, răspunse Krutițki. Mai am de pus două căști, și gata.

– Bine, bine, termină liniștit, nu te grăbi.

Orehov se apropie de Gorelov, examinând cu curiozitate făptura lui înaltă, încătușată în metal.

– Ce de lucruri ai la brâu, se miră el, cercetând cu atenție toporașul, pumnalul, lanterna manuală de rezervă; apoi atinse plasa cu arc pentru prins vietăți mici, deschise tabloul de comandă, se uită în toate compartimentele lui, sub capac,

descheie mănușile electrice, le întinse și se uită înăuntrul lor.

– Închipuie-ți, adăugă după aceea, că eu n-am ieșit niciodată din submarin! Nu mi-am găsit niciodată timp. Gospodăria, fel de fel de măruntișuri, eliberări de materiale, bonuri, chitanțe... Păcat, zău așa! O să terminăm cursa, și eu tot n-am să mă bălăcesc în apșoara oceanului!

Vorbind, blândul Orehov îi dădu lui Gorelov târcoale, cercetându-i cu atentă bunăvoință din toate părțile costumul de scafandru.

Cu ochii bănuitori, Gorelov îi urmări mâinile care pipăiau totul, îi cântări expresia binevoitoare a feței apoi, într-un târziu, îi spuse:

– Dacă ai vrea cu orice chip, ți-ai găsi timp. Și sunt multe lucruri interesante de văzut.

Krutițki termină echiparea zoologului și ridicând casca deasupra capului lui Gorelov, i se adresă îngrijitorului:

– Permiteți?

– Poftim, poftim... răspunse pripit Orehov și zâmbi. Dar unde-i sacul de excursie al tovarășului inginer?... Aha, uite-l! Interesant.

Orehov deschise sacul de excursie, scotoci cu o curiozitate plină de veselie prin el, scoase din buzunare tot felul de accesorii pentru excursie, le cercetă pe rând și le puse la loc:

– La astea nu mă mai pricep de loc... Astea țin de partea științifică... Gata, Krutițki? Hai mai repede. Te așteptăm la magazie.

Făcând un gest de salut cu mâinile, comisarul și Orehov ieșiră din cameră. Krutițki mai examină pentru ultima oară cu atenție siluetele îmbrăcate în metal, dădu satisfăcut din cap și ieși și el. Un minut mai târziu se auzi un susur înăbușit: apa începu să umple camera.

N-apucară, excursioniștii să se îndepărteze câțiva kilometri de submarin, că Gorelov îi comunică necăjit zoologului că i s-a stins lanterna de pe cască.

– Dă-mi voie, Arsen Davidovici, să mă întorc pe submarin și să repar lanterna. Fără ea, nu risc să vă însoțesc. Te rog foarte mult, Arsen Davidovici, să te ocupi deocamdată de lucrări pe-aici, prin preajma submarinului. În jumătate de oră sunt înapoi.. Mă reped, repar lanterna și mă întorc. Se poate?

După o oarecare șovăială, zoologul îi îngădui să plece. Chemă submarinul și comunică, cele întâmplate. Krutițki primi de la postul central dispoziții să prepare camera de evacuare pentru primirea lui Gorelov.

Cincisprezece minute mai târziu, Gorelov părăsea din nou submarinul. Defecțiunea lanternei, din cele mai simple, fusese ușor înlăturată; axa butonului de aprindere se îndoise, probabil din cauza unei mișcări neatente a lui Gorelov, și se întrerupsese contactul. Cu lanterna arzând din nou cu putere, Gorelov ieși din cameră pe platforma basculantă. Dar abia păși în bezna adâncurilor că lumina se stinse din nou. De data asta însă Gorelov nu se mai plânse nimănui. Prin întunericul de nepătruns porni să ocolească submarinul, abia atingându-i cu mâna învelișul, și apropiindu-se de pupă, dibui orificiul duzei centrale. Cu băgare de seamă, dându-și silința să nu atingă cu metalul mânecii metalul duzei, Gorelov vârî brațul în orificiul de evacuare al duzei. Brațul se afundă până la umăr în camera de combustiune, fierbinte încă, și făcu acolo vreme îndelungată o operație obositoare. În cele din urmă, când Gorelov scoase cu aceeași băgare de seamă brațul din cameră, ținea în mână o cutiuță de formă prizmatică.

După puțină migăleală, Gorelov scoase de pe cutie ceva ca o anvelopă metalică, pe care o aruncă în lături, și rămase în mână cu cutiuța pe care o cunoaștem, cutiuța cu diferite butoane, proeminențe, de care erau legate niște spițe lungi, îndoite, și un ghem de sârmă subțire. Gorelov vârî cutiuța într-un buzunar al rucsacului, închise

buzunarul și porni îndărăt spre platforma basculantă a camerei de evacuare. Aici lanterna se aprinse puternic pe casca lui. Chemându-l necontenit pe zoolog, Gorelov se avântă în bezna adâncurilor, printre luminițele multicolore –- care se aprindeau când ici, când colo – ale viețuitoarelor submarine...

* * *

Cei patru oameni înaintau cu toată iuțeala spre est. Excursia se desfășura fără obișnuita însuflețire și veselie, fără acele râsete și glume, care mai înainte, îi însoțeau totdeauna în excursiile științifice din adâncurile oceanului. Până și zglobiul Pavlik lucra în tăcere pe fund, mărginindu-se să dea replici scurte și să pună întrebări numai când era neapărată nevoie. De data asta, Gorelov se simțea înconjurat de o anumită atmosferă de rezervă, poate chiar de o oarecare răceală. Urmări cu atenție comportarea celorlalți, dar nimic nu-l împiedica să se bucure de excursie, mai cu seamă când făcea o descoperire izbutită. Pe măsură ce timpul trecea, se lăsa tot mai mult captivat de vânătoare și gonea vesel, mai cu seamă după pești, îndepărtându-se adesea când înainte, când înapoi, când în sus, la o distanță atât de mare, încât însoțitorii lui îl pierdeau din vedere și zoologul se vedea nevoit să-i aducă aminte că nu trebuie să se abată din front.

– Dacă ai vedea, Arsen Davidovici, ce splendid exemplar de Stomias am găsit! N-are apendicele de sub maxilarul inferior.

– Serios?! Interesant, firește! răspundea stăpânit zoologul. Te rog totuși să nu te îndepărtezi. Prea te agiți.

Dar Gorelov se lăsa până într-atâta captivat de urmărirea peștilor, încât dispărea mereu în bezna submarină, uneori pe timp îndelungat. Și asta, se vede treaba îl neliniștea până într-atâta pe zoolog,

încât acesta se apropie în cele din urmă de Țoi și, fără să cupleze telefonul, ci apropiindu-și casca de casca lui, îi spuse:

– Țoi, dacă-l vezi că se îndepărtează prea mult, ia-te după el...

Vocea zoologului răsună înfundat sub casca lui Țoi. Acesta îi răspunse scurt:

– Bine, Arsen Davidovici.

Se apropiau de un lanț de munți submarini: tot mai des începură să întâlnească coline, depresiuni, dâmburi, dâmburi cu pante line, și câteodată cu povârnișuri abrupte de-o parte sau alta.

În scurtă vreme, una din coline se nimeri să fie între Țoi și Gorelov.

– Drace! exclamă deodată Gorelov. Ce frumusețe! Ce pește! Iluminat ca de sărbătoare, nu altceva!

În fața lui Gorelov nu se afla nici un pește, dar, ascunzându-se după colină, acesta stinse lanterna, opri elicea și se lăsă pe panta colinei, continuînd să vorbească:

– L-am scăpat!... Ba nu... Nu, nu-mi scapi tu, frumosule... Iar a dispărut!... A stins luminile, pezevenghiul! Păcat! Nu-l mai găsesc... Dacă l-ai vedea, Arsen Davidovici! Un pește cu totul necunoscut. Absolut rotund, cu patru rânduri de luminițe albastre și roșii.

– Ei, ce să-i faci, Feodor Mihailovici, îi răspunse zoologul. Întoarce-te...

– Aha! Uite-l! Iar a apărut! îl întrerupse bucuros Gorelov, fără să se miște din loc. Acum nu-l mai scap! Mă apropii de el cu lanterna stinsă. Pun eu mâna pe tine!...

Văzu în sfârșit o luminiță albăstruie, tot mai intensă care se apropia repede de el. În scurtă vreme desluși dedesubtul lui silueta unui om care străbătea în zig-zaguri, cu viteza maximă, spațiul din preajma colinei.

După ce lumina trecu mai departe, Gorelov își umplu sacul cu aer și se ridică vertiginos cu două sute de metri deasupra culmii colinei. Aprinzând apoi lanterna și lansându-și elicea, se avântă spre est, rostind din când în când cu voce sufocată:

– Las' că vedem noi!... Nu, nu-mi mai scapi... Vrei să mă duci, hai? Umbli să te fofilezi!... Vezi că nu-ți ajută la nimic... Degeaba... Aha! Diavol vopsit! Iar a dispărut, afurisitul!...

– Lasă-te păgubaș, Feodor Mihailovici... îl sfătui zoologul, cu o nuanță de neliniște în glas. Și fii mai calm... Ce te-ai aprins așa?...

Dar Gorelov îl întrerupse:

– Imediat, Arsen Davidovici... Imediat... Acum pun sigur mâna pe el...

În fața lui apăru un perete înalt și prăpăstios. Gorelov pluti pe lângă el, ridicându-se tot mai sus și mai sus de la fund. La o înălțime de aproape două mii de metri se deschise un defileu cu laturile lin înclinate, presărate cu stânci și bolovani acoperiți, cu un strat gros de mâl. Gorelov se apropie de cea mai mare dintre stâncile acestea și se făcu nevăzut, în dosul ei.

– Unde ești, Feodor Mihailovici? auzi el în clipa aceea vocea plină de neliniște a zoologului. Te așteptăm lângă colina care te-a despărțit de Ței.

– Viu acum, Arsen Davidovici. Acuma... răspunse Gorelov.

Scoase la iuțeală cutiuța din rucsac, o puse pe un bolovan cu suprafața netedă, montă spițele curbe, și le fixă ca pe țepii unui arici, întinse între ele sârma subțire și-i puse un capăt în contact cu butonul mănușii electrice. În timp ce făcea toate acestea, Gorelov vorbea cu întreruperi:

– Plutesc drept spre nord... Mi se pare că m-am abătut de la colină spre sud... Acuși sunt lângă dumneavoastră, Arsen Davidovici. Mii de scuze pentruîntârziere. M-a furat pasiunea de vânător. Nu știu de ce, dar nu văd colina... Trebuia să fi apărut

până acum... Curios! O să trebuiască să-mi transmiteți relevmente, Arsen Davidovici...

– Ți-am spus, Feodor Mihailovici, să fii calm! răspunse înciudat zoologul. La ce adâncime te afli?

– Trei mii două sute zece metri de la suprafața oceanului... răspunse cu un aer vinovat Gorelov, și în clipa următoare decuplă toate telefoanele.

Apăsă pe unul din butonii cutiuței. O parte a peretelui din față se desfăcu, scoțând la iveală o serie de clape mici, ca de mașină de scris. În partea de sus a cutiuței se aprinse o ferestruică îngustă, în dosul căreia începu să lunece încet banda de hârtie. De sub degetele metalice ale lui Gorelov porniră în spațiu aceste semnale:

„EZIT... EZIT... Aici INA2... Răspunde, EZIT... EZIT... EZIT... Aici INA2...”

Raportul dură vreo zece minute. Gorelov încetă să lucreze cu degetele și își aținti ochii pe banda de hârtie care se desfășura în fața ferestruicii aparatului. Pe bandă se înșirui un rând de puncte și linioare. Gorelov se schimbă la față. Chipul lui exprima ba spaimă, ba indignare. Deodată sări în sus și strigă furios, cu o voce sugrumată:

– Asta nu mai e informație! Nu mă puteți obliga! Asta... asta-i prea de tot!...

Aducându-și aminte că nu-l aude nimeni, se lăsă jos în fața aparatului și, apăsând nervos cu degetele care nu-l mai ascultau pe claviatură, începu să transmită răspunsul. Se înșirui iarăși un rând de puncte și linioare. Dădu un răspuns, mișcând degetele cu sfială și nesiguranță. Apoi în dosul ferestruicii apăru un șir scurt ca o comandă și atât.

Răsuflând din greu, Gorelov închise ochii. Fruntea î se acoperise de broboane de sudoare. În lumina difuză a lanternei, fața lui căpătase o paloare mortală. Vinele de la tâmple îi zvâcneau cu putere.

Câteva clipe mai târziu se aplecă asupra aparatului, formă încet câteva litere și rămase

încremenit lângă aparat, cu ochii închiși.

În cele din urmă se ridică, îndreptându-și anevoie un picior amorțit, porni elicea cu viteza de zece zecimi, cuplă telefonul și, cu lanterna de pe cască aprinsă, se avântă spre vest și în jos, către fund.

– Feodor Mihailovici! Feodor Mihailovici! se auzi din nou – pentru a câta oară? – vocea zoologului. Răspunde! Unde ești? Ce-i cu dumneata?

– Mm! Ce? rosti Gorelov încet, cu voce slabă, venindu-și parcă în fire. Arsen Davidovici, dumneata ești?...

– Da-da!... răspunse bucuros zoologul. Unde ești? De ce n-ai răspuns atâta timp?

– Mi... mi s-a făcut rău, răspunse cu aceeași voce slabă Gorelov... Nu știu... Sunt culcat pe o stâncă... Veneam după relevmentele dumitale... și deodată... Cred că mi-am pierdut cunoștința... Acum mă simt mai bine... Transmite relevmente, te rog. Vin spre dumneavoastră...

Din plină viteză, în imediata apropiere a fundului, Gorelov zvârli cutiuța în jos, cu toată puterea. Un nouraș de mâl se ridică arătând locul unde cutiuța pătrunsese adânc și pentru totdeauna în fundul oceanului.

– Ți s-a făcut rău? întrebă din nou zoologul și adăugă gânditor: Hm... Da, îmi pare rău... îmi pare foarte rău... Apropie-te de noi. Am să te trimit cu cineva înapoi la submarin. Trebuie să te odihnești. Transmit relevmente. Adâncimea e aceeași? Bine. Aceeași direcție...

Cinci minute mai târziu, Gorelov se afla pe colină, alături de zoolog, ascultându-i mustrarea și căutând fără prea multă convingere să se dezvinovățească.

– Acum trebuie să mai transmit relevmente lui Pavlik și lui Țoi! spuse cu vădită ciudă zoologul. I-am trimis în căutarea dumitale. Cât

timp am pierdut degeaba! De trei ceasuri suntem plecați de pe submarin și n-am cules mai nimic!

Curând după aceea apăru din bezna apelor lumina lui Pavlik, iar după alte câteva minute se ivi și Țoi. Amândoi se lăsară în tăcere pe colină lângă zoolog, fără să-și arate cum ar fi fost firesc cu nici un sunet, nici cu vreun gest, bucuria că văd tovarășul dispărut și regăsit.

Când Gorelov și Țoi, pe care zoologul îl trimise să-l însoțească până la submarin, se făcură nevăzuți, Pavlik își lipi casca de aceea a zoologului și-i zise emoționat și pripit:

– Am plutit cu lanterna stinsă în zig-zaguri, tot mai sus, spre est. La adâncimea de o mie cinci sute de metri am văzut o luminiță. Gonea repede în jos, spre vest. M-am apropiat și l-am recunoscut. Apoi l-am urmărit și mi s-a părut că a aruncat ceva pe fund, deși n-aș putea spune cu siguranță... Eram departe...

După ce-l conduse pe Gorelov la submarin, Țoi se întoarse la zoolog și lucrară toți trei până la sfârșitul excursiei. După vreo patru ore se întoarseră cu toții pe submarin. Zoologul se duse la Gorelov să-l vadă, așa cum îi cereau îndatoririle lui de medic, iar Țoi și Pavlik se îndreptară repede spre cabina comisarului, unde îl găsiră și pe Orehov.

– Ei? întrebă Țoi nerăbdător, încă din prag.

– Ce să fie? răspunse posac și în silă Orehov. Nimic!... Nici când a plecat n-avea nimic... N-ai încurcat-o cumva, puștiule? se adresă el lui Pavlik.

Pavlik se uita fâstâcit când la Orehov, când la Țoi.

– Dar în definitiv cum stau lucrurile? întrebă Țoi. Chiar n-ați găsit nimic? Nimic?!

– Nimic. O simplă cutiuță de tinichea cu piese de schimb pentru mașina de scris. Atâta tot, tovarășe Sherlock Holmes! După o clipă de tăcere, Orehov adăugă înciudat: Căpitanul se simte cât se poate de prost; se teme să nu se fi pripit S-ar putea

să bage de seamă că-l bănuim și să-l speriem prematur. Zice că Pavlik e un copil încă, poate s-o fi înșelat. Noi însă am susținut că trebuie să ne convingem numaidecât, și am intrat în cabina lui... Acum îmi pare și mie rău...

– Cum era să mă înșel? ripostă Pavlik cu vocea tremurând de ofensa care i se adusele. De tinichea! Doar am ținut cutiuța în mână... Era grea, foarte grea...

– O fi avut apă într-însa?

– Nu! Nu se poate! izbucni cu mânie Țoi. Pavlik ă spus adevărul. Adevărul! O cutiuță de tinichea ar fi fost strivită de presiunea apei... O să vă convingeți și dumneavoastră pe urmă. Numai să nu fie prea târziu!

– Nu te necăji, Țoi, interveni calm comisarul, care ședea pe pat. Sunt în totul de acord cu dumneata. Să nu-l slăbim din ochi. De data asta ne-a dus. Dar nu-i nimic! Mult n-o să-i mai meargă. Vedem noi cine râde la urmă!

* * *

A doua zi, la 25 iulie, orele 11, „Pioner” porni spre nord vest. Drumul ducea acum spre țărmurile patriei, străbătând uriașele întinderi ale marelui ocean. Submarinul mergea aci încetinind, aci accelerând viteza, aci ridicându-se în straturile superioare, luminoase, ale oceanului (oprindu-se uneori, ca să-i dea posibilitatea lui Sidler să schițeze bogata faună subtropicală a mării), aci coborând în adâncul oceanului, mai cu seamă pentru a-i îngădui lui Șelavin să-și procure materialele hidrofizice de care avea nevoie.

Cu cât submarinul se apropia mai mult de Tropicul Capricornului și pătrundea în regiunea marelui brâu de corali care încinge la tropice oceanele globului pământesc, cu atât se arăta mai variată și mai pitorească fauna apelor de suprafață. Aici, în aceste nemărginite întinderi pustii ale

oceanului, simțindu-se mai în siguranță „Pioner” se ridica adeseori și, străjuit de cercetașii infraroșii, plutea vreme îndelungată la numai câțiva metri de la suprafața apei.

Din dosul storurilor interioare date la o parte, zoologul, Țoi, Sidler și Pavlik admirau de multă vreme, prin geamul laboratorului, nenumăratele viețuitoare ce mișunau prin apele luminoase, pătrunse de razele soarelui. Observatorii întâmpinau cu exclamații pline de admirație micile cârduri de scrumbii zglobii și cu botul rotund, cu spatele înmuiat parcă în purpură strălucitoare și cu cozile galben-aurii; velierii lungi de vreo cinci metri, cu aripioara dorsală uriașă, întinsă ca o pânză pe numeroase catarge și cu botul lung și ascuțit ca un plisc de cocor; boniții care-l încântau pe Sidler cu bogăția de nuanțe verzi și roșii pe spate și pe coaste, pe un fond albăstrui ca oțelul; ostracideele încătușate într-o cuirasă imobilă, anchilozată; chaetognatele asemeni unor dirijabile, cu boturile ca niște trompe scurte și cu felurite dungi și pete pestrițe, multicolore; scorpenii de un roșu sângeriu, cu dungi negre și cu ace lungi, care îi făceau să pară mai degrabă un soi de arici de mare decât pești; buzili vărgați, cu buzele groase și cărnoase, împodobiți cu splendide dungi albastre, pe fondul roșiatic al corpului, precum și cei dințați, strălucind ca un curcubeu luminos; peștii-papagali de o culoare violet-roșie...

Printre aceste culori vii și forme uluitoare, adesea neașteptate, pluteau liniștit, ca niște parașute cu sforile libere fizalii, pulsau meduze cu șuvițe de tentacule galbene și altele mai mici, de culoarea carminului, cârduri de velele de o minunată culoare ultramarină.

– Probabil că trecem pe lângă un banc de corali, spuse zoologul, abia pridídind să identifice vietățile care încinseseră hora aceasta multicoloră. Numai în apropierea desișurilor de corali se pot

întâlni acești pești, împodobiți de natură cu atâta dărnicie, ba chiar cu risipă.

Deodată tot acest haos de culori și forme dispăru suflat parcă de vânt. În fața geamului se arătă un cârd de delfini negri, care încercuiră submarinul și-l însoțiră multă vreme, zbenguindu-se și afundându-se.

O clipă mai târziu, în lumina verzuie a amurgului, își făcu apariția, în preajma submarinului, un pește nu prea mare, foarte sprinten, de culoare albăstrui-argintie, încins cu cinci dungi de un albastru închis. Abia apăru acest pește, că delfinii se smuciră în lături și dispărură numaidecât.

– Peștișorul ăsta să-i fi speriat oare pe delfini? se miră Pavlik.

– Nu, îi răspunse zoologul. Dar e un pește-pilot. Prezența lui indică apropierea unui rechin.

Peștele-pilot pluti cu dibăcie pe lângă submarin, cercetându-l parcă din toate părțile, dispăru apoi cu repeziciune, pentru câteva clipe, și curând se întoarse din nou. În urma lui se desprinse maiestuos din întuneric un rechin uriaș, de vreo cinci metri. Rechinul se apropie încet de geam, arătându-și ochii mici, inexpresivi, și gura mare, arcuită, cu o mulțime de dinți.

– E mai plăcut să te uiți la el de-aici decât de pe spinarea unui cașalot... Br-r! glumi Pavlik amar și se cutremură aducându-și aminte prin câte trecuse atunci.

Rechinul se întoarse pe o coastă și își arătă pântecul albicios.

Peștele-pilot, care se rotise tot timpul în jurul botului rechinului, începu deodată să dea semne de neliniște. Zvâcnea agitat încoace și încolo, dispărea în față și se întorcea din nou la netulburatul său stăpân, mai-mai să-l izbească cu coada peste pântec. Și iată că, în cele din urmă, molipsit parcă de neliniștea pilotului, rechinul se smuci deodată, se întoarse și se făcu nevăzut,

izbind cu coada lui uriașă atât de puternic în geam, încât oamenii aflați înăuntru, luați prin surprindere, se feriră speriați.

După ce acest pește hrăpăreț, care vâra groaza în toți lăsă liber locul din fața geamului, spațiul din apropierea submarinului rămase pustiu și niciuna din viețuitoarele mării nu-și mai făcu apariția.

– Curios! Poate oare un rechin să sperie vietățile pe o distanță atât de mare? Nu mai văd nici un peștișor... se miră Sidler.

– E într-adevăr ciudat. Dar uite că și apa s-a întunecat... e parcă mai cenușie... îi răspunse zoologul, apropiindu-și fața de metalul transparent al ferestrei și uitându-se țintă în apă.

– Hm... În apă plutește o masă de particule foarte mici... Cum or fi ajuns aici?

Deodată Țoi ridică prevenitor un deget:

– Sst! Arsen Davidovici! Auziți?!

Toți încremeniră, trăgând cu urechea în liniștea care se lăsase.

Prin zgomotul obișnuit – abia simțit în laborator – al mașinilor, se auzeau de undeva de departe niște bubuituri înfundate și nedeslușite, însoțite de un uruit uniform.

„Pioner” mergea cu viteza de patru zecimi, și cu cât înainta mai mult, cu atât se întunecau mai mult adâncurile, cu atât se auzeau mai deslușit izbiturile și bubuiturile acelea îndepărtate.

– Ce o fi asta? întrebă Sidler alarmat, în șoaptă.

Nimeni nu-i răspunse. Toți ascultau cu atenție sunetele misterioase, pornite din adâncurile oceanului. În întunericul tot mai adânc al apelor treceau prin fața geamului umbre vagi de pești nemișcați, cu aripioarele lăsate în jos, fără viață, broaște țestoase cu capetele atârnând neputincioase de gâturile lungi.

– Sunt morți! exclamă zoologul, apropiindu-se din nou de geam și cercetând apele tot mai întunecate, în care se vedeau zburând în sus

umbrele unor bulgări negri. Piatră spongioasă și cenușă! exclamă el. A erupt un vulcan submarin!

Între timp, submarinul își încetinise viteza, înaintând cu băgare de seamă.

– La postul central de comandă au observat-o probabil de mult, spuse Țoi. Ar fi păcat dacă ar ordona căpitanul să ne îndepărtăm... N-am putea urmări un fenomen atât de rar!

– Nu cred, replică zâmbind zoologul. Probabil că Ivan Stepanovici se și află la postul central și n-o să lase el să-i scape o asemenea ocazie.

Deși bubuiturile submarine se auzeau tot mai tare, submarinul nu-și schimbă cursul și nici nu opri. Curând pe lângă bubuiturile amenințătoare de până atunci răsunară și alte sunete: se auziră niște lovituri mărunte, tot mai intense, în învelișul vasului, ca o grindină care cade pe un acoperiș de tablă. Dinspre fund țâșneau în sus o mulțime deasă de bulgări, unii mărunți, alții mai mari, învăluiți în nourași de aburi.

– Asta ce-o mai fi? întrebă Pavlik.

– Bucăți de piatră spongioasă fierbinte, aruncate de vulcan, îl lămuri zoologul. Sunt mai ușoare ca apa și caută să iasă la suprafața oceanului. Când se produc asemenea erupții, marea se acoperă uneori pe mulți kilometri de jur-împrejur cu un strat gros de piatră spongioasă și cenușă vulcanică.

Vasele de suprafață evită de obicei locurile unde se pot produce erupții submarine, ținându-se departe de orice pericol.

Iată de ce, continuînd să înainteze încet, „Pioner” începu să se ridice la suprafață, nemaitemându-se – se vede treaba – că va fi văzut de ochi străini și curioși. De altfel în scurtă vreme submarinul își opri ascensiunea, deoarece aproape de suprafața oceanului întâlni un strat de piatră spongioasă și de cenușă care oprea cu desăvârșire lumina zilei să pătrundă chiar în straturile de sus ale apei. Câteva minute mai târziu, „Pioner” porni

din nou să se afunde, înaintând în beznă. Izbiturile puternice, însoțite de bubuituri prelungi, păreau că se aud acum aproape de tot de submarin. Grindina de piatră spongioasă izbea tot mai des și mai cu putere în învelișul vasului.

Submarinul continua să se afunde.

– Fiți pe pace, spuse zoologul, frecându-și satisfăcut mâinile, fără să-și ia ochii de la geam. V-am spus eu că nu lasă el, Ivan Stepanovici, să-i scape o ocazie ca asta. Submarinul se apropie de vulcan. Foarte interesant! Extrem de interesant!

– Dar nu-i periculos? întrebă Sidler.

– Are căpitanul grijă de asta. Fii liniștit.

În laborator era întuneric beznă, dar zoologul îl opri pe Sidler, care voia să aprindă lumina:

– Stai, n-aprinde încă, îi spuse el tare, dându-și silința să acopere zgomotul bubuiturilor. Curând ai să vezi un spectacol feeric în bezna asta submarină! Numai dacă n-o schimba căpitanul direcția.

Submarinul continua cu perseverență și cu băgare de seamă să coboare diagonal în adânc. Apucase să coboare la cel puțin două mii de metri sub nivelul mării, când deodată coti brusc spre dreapta.

Departe, în adâncuri, lateral față de vas, se aprinse o uriașă lumină stacojie. Din mijlocul acestei lumini țâșneau în sus, când izolate, când ca jeturile unui havuz de foc, niște uriașe dâre incandescente care, înconjurate pentru o clipă de nourași trandafirii de aburi, explodau ca niște artificii, desfăcându-se în mărunte scântei roșii, ce cădeau ca un roi de meteoriți sângerii.

Submarinul se rotea încet în jurul vulcanului care erupea, apropiindu-se cu băgare de seamă de el, pe linia unei uriașe spirale care se micșora mereu. O lumină stacojie începu să pătrundă prin geam în laborator, aruncând pe fețele oamenilor nemișcați culori și umbre fantastice. Lumina, din ce în ce mai puternică, se transformă din stacojiu

în roșu, apoi căpătă o nuanță galben-portocalie. Apoi, în mijlocul ei – prin norii deși de aburi – se contură o pată de un galben deschis, cu o rețea de scurte tentacule risipite de jur-împrejur, galbene și cu capetele stacojii.

– Lava erupe și se răcește pe versanții vulcanului! îi strigă printre bubuituri zoologul lui Pavlik. Se naște o insulă. Sub ochii noștri se ridică o nouă insulă vulcanică! Pricepi? Zoologul era de-a dreptul extaziat.

După ce se mai roti vreo jumătate de oră în jurul vulcanului care erupea neobosit, „Pioner” porni din nou spre nord-vest și în scurtă vreme lăsă în urmă adâncurile mării, care năşteau un nou teritoriu, în crunta încleștare dintre foc și apă.

Curând submarinul ajunse în straturile superioare, și Sidler putu din nou să-și continue lucrul întrerupt. Multă vreme după aceea, atât Sidler cât și toți cei care se aflau în laborator discutară cu aprindere, împărtășindu-și impresiile, precum și gândurile excitate de titanicul tablou, de minunata priveliște căreia îi fuseseră martori în ultimele ore.

Dar de bună seamă că nu numai ei, ci toți cei de pe submarin erau extrem de tulburați de această întâmplare. Gorelov, în orice caz, umbla încoace și încolo, într-o stare de surescitare greu de stăpânit, pe coridorul părții superioare, locuibile, a submarinului, prin fața ușii puțin întredeschise a postului central de comandă, care se golise între timp: plecaseră în cabinele lor și căpitanul, și locotenentul-major Bogrov, care conduseseră în condiții grele și primejdioase submarinul în jurul vulcanului; plecase și Șelavin, care urmărise de-acolo erupția vulcanului. Rămăsese de cart numai locotenentul Kravțov. Locotenentul tocmai ridicase la suprafața oceanului unul din cercetașii infraroșii și se pregătea „să prindă soarele” cu ajutorul lui, ca să determine coordonatele exacte ale vulcanului submarin și ale viitoarei insule.

De îndată ce locotenentul termină calculele, Gorelov intră în cabină, zâmbitor și vioi.

– Ce zici, Iuri Pavlovici? se adresă el vesel locotenentului. Minunată priveliște! Pur și simplu nu-mi puteam lua ochii de la ea!

– Da, Feodor Mihailovici, splendidă priveliște! răspunse locotenentul. Artificierul Pluton rămâne totuși neîntrecut. Un moment numai, să trec în registru coordonatele...

– Bine zis „artificierul Pluton"! rise Gorelov. Apropo, ce coordonate are vulcanul?

– Treizeci de grade, douăzeci și două de minute și optsprezece secunde latitudine sudică și o sută treizeci de grade, douăsprezece minute, treizeci și cinci secunde longitudine vestică, răspunse locotenentul, închizând cu putere registrul.

– Serios? se miră bucuros, Gorelov. Asta înseamnă că suntem aproape de tropic! Ce crezi, când ajungem acolo?

– Dacă nu facem nici o escală și ținem viteza obișnuită de opt zecimi spre nord-vest, trecem cu siguranță tropicul peste opt ore: mâine, douăzeci și nouă iulie, la orele patru. Absolut precis!... Dar ia spune, Feodor Mihailovici, exclamă locotenentul, uitându-se din când în când la ecran și urmărind becurile de semnalizare de pe tabloul de comandă. Ai observat fântâna aceea arteziană din pietre incandescente, care s-a înălțat la început într-o coloană groasă și s-a despărțit pe urmă în patru șuvoaie? A fost un tablou feeric! Ca un palmier uriaș cu patru crengi roșiatice la vârf, aplecate în jos. Nici un artificier n-ar putea realiza un asemenea foc bengal!

Gorelov împărtăși vreme de câteva minute exclamațiile admirative ale locotenentului, apoi se arătă deodată grăbit și invocând o treabă urgentă, ieși iute din cabină.

Pe coridor era liniște și pustiu. Gorelov se apropie de chepengul din capătul coridorului, dădu

să pășească pe scara în spirală, dar se opri și rămase pe gânduri. Fața lui exprima o stare de extremă surescitare. Șovăi câteva clipe, cu ochii ațintiți în podea, apoi tresări, se întoarse brusc, reveni pe coridor și se îndreptă repede spre cabina lui.

– Așa nu se poate... Trebuie să mă odihnesc, trebuie să capăt noi puteri, bolborosi el.

După ce se dezbrăcă, stinse lumina și se întinse în pat, dar nu putu multă vreme să adoarmă. Mereu gemea prin întuneric. Se tot zvârcoli, până ce în cele din urmă îl prinse somnul. Dormi greu, neliniștit, dar peste patru ore se trezi totuși destul de înviorat. După ce se spălă și se îmbrăcă, se simți cu adevărat bine. Peste două ore îi venea rândul să facă de cart; Romeiko era bolnav, și Gorelov îl lăsase cu plăcere liber pe timp de două zile, luînd asupră-și și atribuțiile lui. Gorelov ieși din cabină și intră în sala de mese. Bău o ceașcă de cacao, luă o gustare zdravănă și se uită la ceas. Era ora zero și cincisprezece minute: începutul zilei de douăzeci și nouă iulie; mai avea cincisprezece minute până la schimbarea cartului în secția de mașini. Gorelov ieși din sala de mese și se îndreptă spre postul central de comandă. Când se apropie, întoarse capul: pe coridor nu era nimeni. Trăgând ușor ușa în lături, Gorelov o întredeschise, își vârî capul în crăpătura îngustă și zâmbi mulțumit: așa cum se așteptase, de cart era tot locotenentul Kravțov.

– Bună seara, Iuri Pavlovici! Ai și intrat de cart?

– Da. Adineauri l-am schimbat pe locotenentul major.

– Cum mergem?

– Perfect. Direct spre nord-vest.

– Salut din toată inima această direcție. Nu pot să exprim cât de dor îmi e de casă!

– Parcă numai dumitale?...

– Când vom fi dincolo de ecuator, o să pot spune că am ajuns acasă. Mai e mult până la tropic?

Locotenentul se uită la ceas:

– Exact peste trei ore o să fim acolo.

Gorelov își aruncă și el privirea pe ceas:

– Ei, la revedere! Mă duc să-l schimb pe Kozâriov, că Romeiko e bolnav.

– La revedere, Feodor Mihailovici!

După ce îl lăsă pe Kozâriov să plece, Gorelov dădu o raită prin toate compartimentele și camerele aflate în grija lui. În camera baloanelor de hidrogen zăbovi mai mult. Unul din baloane funcționa; pompa lui, pe o țeavă cotită, mâna gazul spre duze. Gorelov pregăti pentru funcționare și balonul vecin, neavând – se vede treaba – prea mare încredere în comutatorul automat. Făcu același lucru și în camera învecinată a baloanelor de oxigen. Scoțând din buzunar o cutiuță și luînd de pe perete un sac închis ermetic și câteva scule, Gorelov își puse masca de gaze și mănușile de azbest și intră în camera conductelor de gaze. Aici, strecurându-se prin mulțimea de țevi fierbinți spre peretele din stânga, Gorelov se ocupă de sistemul de semnalizare. Acoperi semnalizatorul de presiune a gazelor cu cutiuța pe care o adusese și, scoțând din sac o fâșie de cauciuc moale, o fixă pe marginile cutiei, înainte de a o închide. Cuprinzând strâns garnitura moale, capacul închise ermetic cutia în care se afla semnalizatorul. Aerul camerei, rămas în cutie, își va păstra neschimbată compoziția și presiunea normală. Orice schimbări s-ar produce de acum încolo în cameră, semnalizatorul închis în cutie va transmite pe tabloul de comandă al postului central numai semnale liniștitoare.

După ce termină această operație migăloasă, Gorelov scoase din buzunar o altă cutiuță metalică, plată de care era fixat un ghem de fire subțiri. Pe o latură a cutiuței se vedea, în dosul unui geam, un

cadran de ceas cu două ace. Din cutiuță se auzea tic-tacul uniform al unui ceasornic. Gorelov apăsă pe un buton de pe muchia îngustă a cutiuței și desfăcu grijuliu capacul. Sub capac se afla un aparat simplu ca la vechile brichete cu benzină: un fitil îmbibat cu benzină, iar lângă el o rotiță zgrunțuroasă care se rotea deasupra unei pietricele de cremene. Gorelov întoarse ceasornicul și puse acele la ora patru și cincisprezece minute. După aceea așeză bricheta la loc în cutia în care se afla semnalizatorul, și cu ajutorul unor fire o puse în contact cu dulăpiorul de acumulatoare al rețelei independente de iluminare. Când termină și asta, Gorelov ieși din cameră.

Răsuflând din greu și ștergându-și sudoarea de pe frunte, se așeză pe un scaun într-un ungher, lângă baloane, și se uită la ceas.Acele arătau orele trei și treizeci de minute. Mai stătu puțin, apoi se ridică și începu să umble repede prin spațiul îngust dintre baloane; se așeză din nou, dar n-avea astâmpăr, și un minut mai târziu sări iarăși în picioare și își reluă mersul prin cameră, uitându-se tot mereu la ceas. La patru fără zece, Gorelov se repezi la butonul care deschidea ușa spre camera conductelor de gaze, dessșurubă capacul de porțelan al butonului, rupse plăcile de contact de sub buton și înșurubă la loc capul de porțelan. Apoi se repezi la un balon de oxigen dinainte pregătit, dessșurubat de conducta de gaze. Oxigenul țâșni în cameră. Făcu același lucru și cu un balon de hidrogen din camera învecinată, apoi se așeză pe scaun, își ridică mâna cu ceasul la ochi și urmări cu încordare mișcarea acelor pe cadran. Exact la ora patru, sări de pe scaun și închise robinetele baloanelor care alimentau duzele cu gaze. Duzele încetară să funcționeze. Submarinul înainta acum numai în virtutea inerției.

Alb la față și tulburat, Gorelov ieși, închise ușa în urma lui și grăbit, porni prin compartimentele și camerele secției de mașini,

urcă scara în spirală și se îndreptă spre postul de comandă.

– Iuri Pavlovici! se adresă el, răsuflând din greu, locotenentului Kravțov, care neliniștit se pregătea să cheme pe cineva la telefon. Iuri Pavlovici, duzele s-au oprit! E ceva cu ele. Și-a vârât coada aici artificierul dumitale, lua-l-ar dracu' să-l ia! Probabil că s-au îmbâcsit camerele de ardere cu piatră spongioasă și cenușă. Dă-mi repede un permis de ieșire din submarin. Trebuie să le curăț imediat.

– A, asta e! exclamă locotenentul. Nu puteam pricepe ce s-a întâmplat. Mă pregăteam tocmai să-l trezesc pe căpitan...

– Dă-mi mai repede permisul! Fiecare minut e prețios! Se strâng gaze acolo și n-au pe unde să iasă! S-ar putea produce o explozie! Mai repede, Iuri Pavlovici! Mai repede! Îl chemi pe urmă pe căpitan...

Tulburarea lui Gorelov îl cuprinsese și pe locotenent. Acesta scrise repede un permis și i-l dădu lui Gorelov.

Un minut mai târziu, Gorelov se și afla lângă camera de evacuare.

– Iute, tovarășe Krutițki! se adresă el scafandrului de cart, arătându-i permisul. E o avarie la duze!

– Am înțeles, tovarășe inginer! spuse Krutițki, repezindu-se la costumele de scafandru.

– Oxigenul, alimentația,, acumulatoarele, sunt puse la punct? întrebă repede, Gorelov, îmbrăcându-se.

– Acum sunt totdeauna puse la punct, tovarășe inginer! răspunse Krutițki. Avem noi grijă de asta...

Oricât de repede se umplea cu apa din exterior camera de evacuare, Gorelov nu mai putea să stea locului de nerăbdare. În cele din urmă se deschise ușa, largă ca o poartă, se lăsă platforma basculantă, și Gorelov se repezi cu viteza de zece

zecimi în bezna apelor. Dar când ajunse la vreo două sute de metri de submarin opri elicea și se întoarse cu fața spre submarin. După câteva clipe răsună o explozie asurzitoare, un snop lung și luminos de flăcări izbucni în beznă, și în lumina exploziei, înconjurată de un nor de aburi, umbra uriașă a submarinului se arătă pentru o clipă în fața ochilor lui Gorelov și dispăru, afundându-se cu prova în jos, în adâncurile întunecate ale oceanului.

Capitolul VI
Pe bordul crucișătorului

Soarele tropical trecuse de mult de la zenit, dar dogorea cu aceeași putere. Cerul era senin, și deasupra oceanului bătea un vânt slab, stârnind puțin apele.

De douăsprezece ore gonea Gorelov cu o viteză nebună printre valuri, cercetând în van, cu deznădejde în ochi, orizontul pustiu.

Se înăbușea în costumul de scafandru. Casca transparentă într-atât se încinsese, încât de câte ori o atingea cu fruntea sau cu obrazul, simțea că se frige. Din când în când, istovit de zăpușeală, ca să nu-și piardă cunoștința se afunda în adâncurile răcoroase, unde se înviora și își mai venea puțin în fire, apoi – pornind elicea cu zece zecimi – se ridica drept în sus din viteză, țâșnea deasupra oceanului, ca să-l cerceteze într-o clipită de jur-împrejur, după care continua să rătăcească din nou la nesfârșit printre valurile care-l biciuiau. În cele douăsprezece ceasuri de când a izbucnit explozia și de când a dispărut submarinul în viitoarea apelor, el – rămas singur – a străbătut în lung și în lat întinderile oceanului, parcurgând multe sute de kilometri. Treceau ore chinuitoare în deplasarea febrilă când spre nord, când spre sud, când spre est. Îl chinuia foamea și setea, dar gândul la cacaoa fierbinte îi făcea o scârbă cumplită, iar în celălalt termos abia îi mai rămăsese puțină apă. O să-i mai ajungă oare pentru multă vreme? Și-a irosit cu prea multă ușurință rezerva. Zăpușeala din costumul de scafandru îl istovește... își simte capul... ca într-o ceață fierbinte; gândurile i se încâlcesc... Trebuie să se afunde mai des... Dar dacă tocmai în acele minute apare la orizont ceea ce caută?!... Nu, asta ar fi îngrozitor!... Trebuie să caute... să caute necontenit... să se afle la vedere... la suprafață...

Și Gorelov își continua goana vijelioasă, sub soarele care dogorea nepăsător. Dar oricât era de

cumplită arșița zilei, Gorelov se cutremura și simțea că i se oprește inima de spaimă când urmărea drumul soarelui spre apus: câtă vreme mai revărsa înjur lumina lui orbitoare, mai putea spera; noaptea însă ar aduce cu sine pieirea. Gorelov nu trăgea nădejde să mai rămână în viață peste noapte: se va epuiza energia din acumulatoare și – mai cu seamă – nu-i va ajunge oxigenul. Nici chiar oxigenul lichid. Și atunci, va veni moartea, rapidă și inevitabilă. Poate, numai dacă s-ar opri vântul și s-ar liniști oceanul... Dar și în acest caz va rămâne fără energie electrică, va fi condamnat să stea nemișcat. Nu va putea căuta...

Capul îi ardea, buzele i se lipeau de sete... Gorelov trase o înghițitură mică de apă, se afundă câteva zeci de metri și de îndată ce simți prospeția și răcoarea adâncurilor, se avântă din nou către suprafață. Țâșnind deasupra apelor numai pentru o clipă,cercetă cu ochii lacomi orizontul pustiu, ca și mai înainte, și coti brusc de la vest spre nord, de-a curmezișul valurilor. Acum valurile îi acopereau necontenit casca; era nevoit să plutească aproape fără să vadă nimic în jurul lui, și asta îl silea să se afunde și să sară din apă des, pentru a cerceta împrejurimile. E adevărat că nu i se mai încingea casca și-i era mai ușor să suporte arșița, dar îl chinuia faptul că plutind așa orbește, nu vede nimic...

Soarele cobora mereu, cu încăpățânare, spre asfințit.

Până la apusul lui mai erau numai patru ore. Patru ore scurte și apoi – întunericul! La tropice nu e amurg; ziua se preface aproape numaidecât în noapte. Ce se va întâmpla cu el? Va rezista oare acestei nopți? Sau îl așteaptă moartea? Și atunci, de ce toate astea? Ce rost a avut acest lanț de crime, de trădări? Pentru ce a sacrificat el douăzeci și șase de oameni?... Anna! Anna!... Îi apăru aievea parcă în fața chipul ei frumos și plin de aroganță. De ce n-a dus-o atunci imediat la el în patrie?

Blestemat bătrân! Afurisitul de Maeda! L-a încărcat cu aur... și el i-a semnat chitanță după chitanță... Anna era însetată de distracții, de toalete, de o viață bogată și largă... De o viață de trândăvie!... Nu, ea n-ar fi mers cu el în patrie... Acolo trebuie să muncești. Anna! Anna! O iubea. Nu se putea despărți de ea... Știe ea, oare, unde-i el acum?...Că moare pentru ea?... Pentru ce, pentru ce toate astea?...

Gorelov se uita cu ochii ficși înainte, prin valurile care îi biciuiau casca și prin spuma lor în clocot, vedea ridicându-se din bezna adâncurilor, ca niște fantome, siluetele și chipurile unor oameni plini de viață, veseli, care munceau cu pasiune și care, acum câteva ore, mai trăiau încă împreună cu el în cabinele confortabile ale „Pioner"-ului. Iată-l pe excelentul căpitan Voronțov, mângâindu-și gânditor cu degetele bărbița; iată-l pe inteligentul Marat, cu moțul mereu rebel; iată-l pe blândul uriaș Skvoreșnea, pe credulul Lord, pe naivul Șelavin, mereu agitat... bunul Șelavin, care l-a salvat de la moarte!... Și cum l-a răsplătit el pentru asta! Iar râsul lui Pavlik, cum îi mai răsună în urechi!... Pavlik, care îi ieșea mereu în cale. Iată-l pe locotenentul Kravțov, cu fălcile proeminente și cu favoriți până în dreptul urechilor. Un prost! Nu cunoaște regulile serviciului! Un palavragiu! Cap sec! L-a lăsat să iasă din submarin... S-a lăsat păcălit ca un copil... Că doar căpitanul, fără îndoială, i-a dat ordin să nu-l lase pe Gorelov să părăsească submarinul fără permisiunea lui. A mirosit el de mult că nu se mai bucură de aceeași încredere, că lațul unor vagi suspiciuni se strânge tot mai mult în jurul lui. Dacă prostănacul ăsta nu l-ar fi lăsat să iasă, poate că totul ar fi fost altfel... Ba nu... Ceasornicul era pus! Butonul de la intrarea în cameră era defectat. Mașina morții intrase în funcțiune și nimic n-o mai putea opri!... Și iată că soarele se afundă în mare și atunci se va cufunda și el în beznă, în moarte!..

Gorelov sorbea aerul cu gura uscată și năclăită. Se înăbușea. În cap i se învălmășeau chipuri nedeslușite, umbre vagi, frânturi de gânduri, cuvinte de jeluire, de reproș, de părere de rău. Trase două mici înghițituri din apa prețioasă, dar acestea nu-i potoliră setea și nu-i luminară conștiința. I se făcea rău. Apăsând pe un buton de pe tabloul de comandă și evacuînd oxigenul din sacul de aer din spate, Gorelov se lăsă la fund. Se simți mai bine. Aerul pătrunse împrospătător în plămâni. Gândurile i se luminară. Dar trebuia să se întoarcă repede sus, nu putea să lase să-i scape nici o clipă de lumină din ziua care se stingea. Gorelov apăsă pe un alt buton, ca să umple din nou sacul de oxigen. Îl cuprinse spaima: nu mai simți urcușul repede și ușor. Se ridică încet, anevoie, de parcă ar fi avut o povară în plus. Atunci, fără să priceapă încă nimic, porni elicea, se saltă până la piept din apă, aruncă o privire de jur-mprejur și își continuă drumul spre nord.

Ce i se întâmplase oare? De ce a urcat atât de încet? Să se fi defectat ceva la mecanismul de umplere al sacului? Gorelov duse mâna la spate și încercă să pipăie sacul. Degetele nu simțiră obișnuita umflătură elastică. Sacul era moale, aproape turtit de deșert ce era. Și în același timp, Gorelov simți iarăși că se înăbușe... Nu-i ajungea aerul!... Nu, aer avea, dar acesta era parcă lipsit de oxigenul dătător de viață. Oxigen?... Krutițki! Ticălosul!! Să fi încărcat el oare costumul de scafandru cu oxigen comprimat în loc de oxigen lichid?! O, trădătorul!... Trădătorul? Cine a rostit acest cuvânt?... S-a sfârșit!... N-o să-i ajungă oxigenul nici măcar până la apusul soarelui... Nu, nu! N-are decât să bată vântul!... N-au decât să-l biciuiască valurile!... El trebuie să încerce, deși îl amenință moartea...

Înăbușindu-se, trăgând spasmodic aer în piept, cu gura larg deschisă, cu fața stacojie și cu ochii bulbucați, Gorelov începu să se zvârcolească

în apă, căutând să se întoarcă din plină viteză pe spate, cu pieptul în sus. Se temea să oprească elicea, deoarece nu era sigur că s-ar putea menține la suprafață fără ajutorul ei. În conștiința lui încețoșată sclipea ca o stea salvatoare numai gândul la cel din urmă mijloc...

Desfăcându-și picioarele și balansându-le ca să se mențină pe spate, scoase anevoie, cu degetele care nu-i mai dădeau ascultare, dintr-un lăcaș de pe tabloul de comandă, un ac de aramă, prins de tablou cu un fir lung și subțire. Ridică acul încet deasupra pieptului, în dreptul cusăturii din mijloc a costumului de scafandru. Cu mâna tot mai slabă, căuta febril această cusătură și nu o putea nimeri. În fața ochilor, negura se îngroșa tot mai mult. Pieptul i se umfla ca niște foale de fierărie. Fața i se învineți. Mâna care ținea strâns acul încremeni pe costumul de scafandru...

Într-un ungher îndepărtat al conștiinței care se stingea se iscă un bâzâit încet, abia auzit. Bâzâitul se apropia, creștea, apoi se transformă într-un duduit puternic, care umplu casca și urechile lui Gorelov și deodată amuți.

Gorelov își pierdu cunoștința...

* * *

Omul vorbea o engleză perfectă, rostind frazele cu o politețe aleasă:

– Locotenentul Hasegawa a depus multe eforturi în această acțiune, și noi îi suntem foarte recunoscători pentru atât de izbutitul rezultat al recunoașterii. Dintre toate hidroavioanele noastre, care au cercetat zi de zi întinderile uriașe afle oceanului, tocmai mașina lui a fost aceea care a izbutit...

Unul din cei care stăteau în picioare, în jurul patului, se înclină cu un aer stăpânit și respectuos.

– ... Dar și ceilalți și-au făcut datoria, continuă cel dintâi. Acesta ședea pe scaun, cu un

zâmbet abia perceptibil, dar binevoitor, pe fața lui largă, galbencafenie, cu pomeții obrajilor ieșiți mult în afară. În ochii lui oblici, din dosul ochelarilor mari, de baga, sclipi un licăr de mulțumire de sine și de subalternii săi. A trebuit să te scoatem din armura dumitale inaccesibilă de cavaler medieval, fermecată parcă, și să-ți redăm viața. Da-da! Chiar așa, să-ți redăm viața, deoarece după toate indiciile ți-o pierduseși de mult. Primul lucru l-a făcut electrotehnicianul nostru, maiorul Yasuguro Aidzavva căruia, e drept, chiar dumneata i-ai dat sugestia cum să facă acest lucru. Țineai în pumnul strâns un ac de aramă exact în dreptul cusăturii de la piept a costumului de scafandru. Apoi te-a luat în primire magul și vrăjitorul nostru, doctorul Sudzuki, care cu niște transfuzii fermecate, după două ore de muncă, ți-a repus inima în funcțiune. Mă bucură foarte mult noua noastră întâlnire, mister Crocke, și faptul că îți pot oferi ospitalitate pe vasul meu. O întâlnire cu un vechi prieten este totdeauna parfumată de aroma vișinului în floare, cum se spune în țara mea. Prima dumitale comunicare am transmis-o încă de ieri prin radio la statul major. Acum odihnește-te și prinde puteri. Mâine, dacă îmi dai voie, am să te vizitez din nou, și atunci o să vorbim despre detaliile uluitoarei dumitale fapte.

Dă-mi voie să-ți urez odihnă bună și sănătate, mister Crocke.

Căpitanul Maeda se ridică și îi întinse mâna sa mică, cu palma galben-cafenie.

De la ultima și neuitata convorbire cu Gorelov, la Leningrad, și de la arestarea lui, căpitanul pierduse mult din cutezanța și curajul care îl caracterizau. Atașatul naval al unei puteri care pe atunci se considera stăpâna mărilor Orientului și ale Asiei, după ce se lăsase cu atâta „ușurință” prins în flagrant delict de către autoritățile sovietice, a fost eliberat de aceste autorități numai din considerente de ordin

diplomatic și – compromis prin arestarea lui – a fost rechemat neîntârziat în patrie.

Comanda celui de al doilea crucișător, trimis – după scufundarea celui dintâi – să țină legătura cu Gorelov și să supravegheze submarinul sovietic, deși putea fi socotită o misiune de mare importanță, constituia totuși o umilire vădită pentru căpitanul Maeda.

Gorelov strânse slab mâna căpitanului și rosti încet:

– Vă sunt extrem de recunoscător, domnule căpitan... N-am să uit niciodată... numele salvatorilor mei – și al locotenentului aviator Hasegawa... și al maiorului Aidzawa... și al doctorului Sudzuki... Încă odată vă mulțumesc...

Căpitanul Maeda și toți cei care-l însoțeau ieșiră din infirmeria vasului. Gorelov se lăsă pe perna de un alb imaculat și închise ochii.

De când locotenentul-aviator Hasegawa îl găsise plutind fără cunoștință și-l adusese pe crucișător, Gorelov a fost într-adevăr înconjurat de o atenție deosebită. Căpitanul Maeda nu exagera: numai cu mari eforturi și cu o deosebită îndârjire l-au putut salva pe Gorelov. Dar căpitanul Maeda nu-i spusese chiar totul: instrucțiunile statului major, fără nici un echivoc, legau toată cariera lui viitoare de găsirea și aducerea lui Gorelov. De fapt însăși viața căpitanului Maeda era în felul acesta legată de viața lui Gorelov; spectrul unui harakiri îl urmărise pas cu pas pe căpitan în decursul tuturor celor douăzeci de ore cât a durat lupta deznădăjduită și necontenită pentru scoaterea lui Gorelov din costumul de scafandru și readucerea lui la viață. Căpitanul Maeda avea toate motivele să-i considere pe maiorul Aidzawa și pe doctorul Sudzuki ca pe proprii lui salvatori.

Gorelov era îngrijit cu o atenție puțin obișnuită. – Doctorul Sudzuki aplica cele mai moderne metode pentru restabilirea grabnică a forțelor organismului. În cea de-a treia zi,

pacientul lui purtă fără prea multe eforturi o lungă discuție cu căpitanul Maeda, care venise să-l viziteze pentru a doua oară.

De data asta, căpitanul veni însoțit numai de un marinar care aducea un dictofon. După ce instală dictofonul lângă patul lui Gorelov, acesta se îndepărtă. După primele fraze alese, prin care își exprima bucuria prilejuită de întremarea grabnică a lui Gorelov, după primele întrebări despre felul cum se simte după exprimarea altor compasiuni în legătură cu încercările prin care a trecut, căpitanul trecu la, miezul chestiunii:

– Marele stat major ți-ar fi foarte recunoscător, mister Crocke, dacă ne-ai comunica unele date despre construcția submarinului pe care te-ai aflat, despre armamentul lui, despre sursele de forță motrică, despre motoare și, în general, despre tot ceea ce îl deosebește de submarinele moderne de tip obișnuit..

Gorelov se așteptase, se vede treaba, la aceste întrebări. Răspunse repede:

– Iartă-mă, domnule căpitan, dar toate aceste date le voi transmite direct marelui stat major, de îndată ce vom sosi în port. Apropo, unde ne aflăm acum?

Neplăcut surprins de acest răspuns, căpitanul tăcu o vreme, cu fața rigidă și cu ochii pe jumătate închiși, după care rosti încet:

– Pot să te încredințez, prea stimate mister Crocke, că în cazul de față acționez nu din simplă curiozitate, ci din însărcinarea marelui stat major.

– Regret foarte mult, domnule căpitan, și-mi cer încă o dată scuze, dar unele considerente foarte importante mă silesc să mă abțin de a vă răspunde la întrebări. Pot da relații numai în mod nemijlocit, numai direct marelui stat major. Și cu cât voi ajunge mai curând în port, cu atât va fi mai bine. De aceea mă și interesez de poziția navei.

Căpitanul rămase iarăși o vreme tăcut.

– Bine, mister Crocke, răspunse el în cele din urmă. Dumneata procedezi cum găsești de cuviință. În nici un caz nu-mi voi permite să insist, dacă aceasta este hotărârea dumitale definitivă. Găsesc numai necesar să vă aduc la cunoștință că această hotărâre, dacă n-o modificați, va provoca marelui nostru stat major unele dificultăți. Ți-aș fi foarte recunoscător dacă ai ține seama de aceasta în meditațiile dumitale viitoare... De altfel, adăugă grăbit căpitanul, observând o ușoară mișcare de ciudă pe fața lui Gorelov, repet că eu nu insist de loc și las totul la aprecierea dumitale binevoitoare... Cât privește nava noastră, însă, în momentul de față ea se mai află în același loc unde am avut plăcerea să vă luăm pe bord.

– Cum!? În același loc? întrebă mirat și neliniștit Gorelov, ridicându-se într-un cot. De ce?

– Potrivit instrucțiunilor marelui stat major, suntem obligați să ne convingem că submarinul a fost distrus. Trebuie să avem cele mai convingătoare dovezi și am așteptat numai însănătoșirea și ajutorul dumitale pentru a le obține.

– Dovezi?! repetă cu totul uluit Gorelov. Ce fel de dovezi? După explozie au apărut desigur pete de ulei la suprafața oceanului, dar dumneavoastră nu vă aflați chiar acolo și acum petele au dispărut, firește. S-or fi ridicat la suprafață și mici bucăți de lemn, dar de atunci puteau prea bine să le ducă valurile și vântul. Ce dovezi am mai putea avea oare acum?

– De două ori – răspunse răspicat căpitanul Maeda – am fost ferm încredințați că am distrus submarinul, pentru ca apoi să constatăm că nu suntem decât victimele unei nefericite erori. Ultima oară am plătit prea scump această eroare, pierzând cel mai bun crucișător al nostru și pe cel mai bun căpitan al flotei majestății sale. Pierderea lui „Idzumo” și a curajosului său căpitan îndoliază până acum inimile întregii națiuni, deși nimeni nu

cunoaște adevărata cauză a pieirii lor. Înțelegi deci că n-am vrea să se mai repete aceste greșeli!

– Gândește-te, însă, domnule căpitan! exclamă extrem de surescitat Gorelov. Despre ce fel de dovezi poate fi vorba? Ce v-ar putea oare convinge că submarinul a fost distrus? Nu pot să-mi închipui ce dovezi v-ar putea satisface, acum, când au trecut trei zile din momentul exploziei și nu mai pot fi găsite nici un fel de urme!

Alb la față, cu broboane mari de sudoare pe frunte, Gorelov se lăsă istovit pe pernă.

– Nu te necăji, dragă mister Crocke, spuse vădit neliniștit căpitanul. Nouă ne este mult prea scumpă sănătatea dumitale, pentru a o expune la primejdii, cu atât mai mult, cu cât nu există motive serioase pentru aceasta. Dar prin contribuția dumitale curajoasă nu e chiar așa de greu să obținem dovezile necesare. Submarinul s-a scufundat... dacă explozia l-a distrus... pe-aici pe aproape, deci într-o regiune a oceanului cu ape relativ mici. Cea mai mare adâncime a oceanului atinge prin aceste locuri trei mii două sute de metri. Deci nu e nimic mai ușor decât de găsit submarinul, dacă dumneata nu vei refuza să faci cercetările de cuviință, echipat în costumul dumitale de scafandru, de care te folosești cu atâta măiestrie și siguranță. Locul exploziei îl cunoști destul de precis. Dacă submarinul s-a scufundat, se află fa fund undeva în apropiere de locul acela. Noi te vom dota cu un puternic detector electromagnetic de ultimul model, și în scurtă vreme ai să poți găsi submarinul. După ce-l vei descoperi vei vedea în ce stare se află și ne vei indica locul, pentru ca noi, cu mijloacele de care dispunem, să ne convingem la rândul nostru. De asemeni, dacă se va putea, vom ridica submarinul la suprafață.

– Dar, domnule căpitan – încercă Gorelov să obiecteze – pot oare să știu cu precizie în ce loc anume s-a produs explozia? Am determinat acest

loc cu aproximație, ca fiind în apropierea Tropicului. O eroare de un grad ar lărgi suprafața de cercetare a fundului cu mii de kilometri pătrați. Cât timp ar fi necesar pentru aceste cercetări?...

– Oricât ar fi necesar! urmă răspunsul ferm al căpitanului. Nu plecăm de aici până nu găsim submarinul, sau până nu ajungem la concluzia că nu se află aici.

Gorelov închise ochii și nu răspunse nimic. Se simțea năucit; nu știa ce să răspundă. Dar înțelegea limpede că lucrurile sunt departe de a se fi sfârșit o dată cu explozia submarinului, că el se află în puterea unei forțe crude și neîndurătoare, că a devenit o unealtă oarbă, executant ai unor planuri străine.

O clipă mai târziu, însă, tresări. În ochi i se aprinse o slabă licărire de nădejde. Gorelov făcu o nouă încercare de a rezista.

– Dacă aveți la dispoziție detectoare atât de puternice, bâigui el, abia stăpânindu-și tulburarea, de ce nu le folosiți de pe vas? Sau chiar de pe câteva vase, pentru a grăbi cercetările?

Căpitanul clătină din cap:

– După amara experiență pe care a făcut-o „Idzumo”, evităm să ne apropiem prea mult de acest submarin sau de locul unde s-ar putea afla el. Nu vrem să riscăm.

Istovit cu totul, Gorelov zăcea cu ochii închiși și cu fața lividă, ca de mort. Doctorul Sudzuki, chemat în grabă de căpitan, depuse mari eforturi și abia după mult timp putu să-l readucă pe pacient în simțiri.

Încătușat în costumul de scafandru, dar fără cască, înălțându-se ca un turn printre ceilalți, Gorelov se îndrepta în fiecare zi, dis-de-dimineață, cu pași grei și înceți, spre scara vasului. De fiecare dată era însoțit de locotenentul Osima, prim locțiitor al căpitanului, de maiorul Aidzawa și de alte câteva persoane din efectivul de comandă, care îi arătau tot felul de semne de respect. Garda

de la scară îi dădea onorul. Dar Gorelov trecea pe puntea vasului cu o înfățișare sumbră, cu sentimentul unui sclav trimis la o muncă grea, peste puterile lui, sub biciul supraveghetorului. De pe scara navei, Gorelov cobora împreună cu maiorul Aidzawa într-o șalupă cu motor, care în trei ore îi ducea în careul din ocean stabilit pentru lucrările din ziua respectivă. Acolo, Gorelov își punea casca și, luînd lădița în care se afla detectorul de metal, cobora scărița șalupei și se ducea la fund. Acolo rătăcea cu viteză maximă de zece zecimi, la cincisprezece metri deasupra fundului, cu lanterna de pe cască aprinsă, trăgând cu urechea la detector și așteptând zadarnic semnalele acestuia. Trebuia să cerceteze un sector uriaș de câteva mii de kilometri pătrați, împărțiți de Gorelov și de căpitan în sectoare mai mici, de câteva sute de kilometri pătrați, pe care urma să le cerceteze câte unul pe zi. Gustarea de dimineață o lua sub apă, sorbind câteva înghițituri de cacao sau de supă din termosul de alimentare; pentru prânz se întorcea pe șalupă, iar cina o lua pe vas, extrem de obosit. Apoi, după ce era supus unui minuțios examen medical, se ducea imediat să se culce în cabina care îi fusese rezervată și, doborât de oboseală, adormea de obicei tun. Peste noapte, maiorul Aidzawa veghea să se încarce din nou cu energie electrică acumulatoarele costumului de scafandru, să se pompeze oxigen în cartușe, să se umple bidoanele de alimente și să se controleze mecanismele.

Zilele treceau una după alta, plictisitoare, în căutare necontenită, dar Gorelov nu găsea nici o urmă a submarinului. Începuse să piardă noțiunea timpului.

În a optsprezecea zi de la explozie, la cincisprezece august, când se înapoie pe vas și urcă pe punte, Gorelov rămase surprins găsindu-l lângă scară pe căpitanul Maeda, care-i ieșise în întâmpinare. Căpitanul îl așteptă nerăbdător până

ieși din costumul de scafandru și, fără să-l lase să se odihnească îl pofti în cabina lui.

După ce Gorelov se așeză într-un fotoliu, căpitanul îi spuse:

– Încă de ieri dimineață postul nostru de radio a început să intercepteze niște emisiuni de radio cifrate. Am stabilit că emisiunea pornește dintr-o stație fixă, instalată undeva la o distanță de cel mult cinci-șase sute de kilometri de aici, în direcția sud-est. Hidroavioanele noastre au cercetat în cursul zilei un spațiu uriaș în această direcție, dar n-au găsit la suprafața oceanului nici un vas care ar fi putut trimite radiogramele recepționate de noi. De altfel această regiune a oceanului, după cum știi și dumneata, este atât de îndepărtată de drumurile obișnuite, atât de pustie, încât era de așteptat să nu întâlnim alte vase. Toate aceste împrejurări, dacă mai ținem seama și de ineficacitatea totală a cercetărilor dumitale, mă fac să presupun că submarinul nu s-a scufundat în urma exploziei, ci, suferind numai o avarie mai mult sau mai puțin serioasă și neputându-se deplasa, și-a refăcut postul de radio, iar acum a intrat probabil în legătură cu vreo bază de-a lor, ce – rând ajutor. De aceea am hotărât să sistăm provizoriu lucrările aici și să ne apropiem de sursa acestor emisiuni de radio. Acolo dumneata îți vei relua cercetările cu participarea unui divizion de submarine ale noastre, pe care le-am cerut celei mai apropiate baze. Peste două zile, divizionul va sosi la locul indicat de mine, unde ne vom întâlni. Sunt ferm convins că dacă versiunea mea cu privire la avaria suferită de „Pioner” e justă, în urma acestei avarii a scăzut considerabil și capacitatea lui de luptă. De aceea, asumându-mi răspunderea riscului care mai persistă, fără îndoială, dar pe care am să-l înfrunt, sunt gata să dau lupta cu „Pioner”, în aceste condiții mai prielnice pentru noi. Dacă „Pioner” se va restabili, dacă – primind ajutor – își va recăpăta în întregime

capacitatea de luptă, nu vom mai întâlni niciodată condiții atât de favorabile, pentru a-l nimici. Trebuie să folosim fără întârziere această situație, și să-i dăm acestui submarin blestemat lovitura de grație, acum cât o putem face cu șanse de reușită... Dumneata ce părere ai, mister Crocke?

Fața de obicei nepăsătoare a căpitanului Maeda reflecta urmele unei surescitări extreme.

Cu capul plecat și cu fața albă ca varul, Gorelov tăcea. Își duse de câteva ori mâna peste fruntea umedă și, în cele din urmă, cu voce surdă, răspunse:

– Eu nu cred, domnule căpitan... Nu cred ca submarinul să fi putut rămâne teafăr după o explozie ca asta... Dar ai dreptate... Prudența cere să se lămurească originea acestor emisiuni de radio. Da, ai dreptate, domnule căpitan. Dacă „Pioner" ajunge la destinație, el va fi stăpânul mărilor din Extremul Orient. Numai el! Și nimeni altul!

... O jumătate de oră mai târziu, uriașul crucișător... puternică fortăreață de oțel cu nenumăratele ei țevi de tun, îndreptate amenințător înainte... se urni din loc, și, ridicând valuri înalte, albastre-verzui, cu dantele de spumă, porni spre sud-est peste întinderile nemărginite ale oceanului pustiu.

Capitolul VII
După explozie

Curenții oceanici sunt departe de a se remarca prin acea permanență a însușirilor fundamentale, care li se atribuie de obicei. Lățimea, adâncimea și zona lor de răspândire se schimbă destul de des, în funcție de unele cauze sau altele, ca și temperatura apelor, salinitatea, direcția și viteza lor. Toate aceste schimbări sunt pricinuite de succesiunea anotimpurilor, de direcția și forța vânturilor, de presiunea atmosferei, de cantitatea de ghețuri plutitoare ori de aisberguri, de numărul precipitațiilor și de o serie de alte cauze, de altfel nu totdeauna suficient studiate și nici măcar cunoscute totdeauna.

Dacă această nestatornicie a curenților din cauze permanente sau periodice a fost de mult observată și este în mare măsură studiată, fenomenele întâmplătoare, care contribuie totuși și ele la aceste variațiuni dau destul de multă bătaie de cap oamenilor de știință, rămânând adesea pentru ei enigmatice și neînțelese.

Cunoștințele noastre despre curenți și, în general, despre viața fizică a oceanelor sunt neînsemnate mai ales în ceea ce privește Oceanul Pacific, care, fiind atât de întins și slab frecventat de nave, se prezintă și azi pentru noi ca un deșert aproape cu totul neexplorat.

În acea regiune a Oceanului Pacific din apropierea Tropicului Capricornului, unde submarinul sovietic „Pioner” a primit lovitura trădătoare, mișcarea spre sud-est a slabelor șuvoaie laterale ale curentului ecuatorial sudic este abia perceptibilă. În perioada descrisă de noi, însă, un observator oarecare din afară – capabil să străbată cu privirea straturile uriașe ale apei – ar fi putut vedea la o adâncime de aproape o sută cincizeci de metri, o siluetă uriașă târâtă destul de repede de curent într-o direcție opusă, spre sud-vest. Se vede

treaba că în aceste locuri exista un curent submarin... permanent sau ivit întâmplător în urma unor cauze necunoscute... care avea un drum absolut de sine stătător, contrar șuvoaielor slabe de la suprafață ale curentului ecuatorial de sud.

În primul moment observatorului nostru înzestrat cu o asemenea vedere i s-ar fi părut că are în față rămășițele neînsuflețite ale unui cașalot uriaș, de dimensiuni fantastice, cu coada mutilată, retezată aproape în întregime. Dar la o examinare mai minuțioasă, acest observator ar fi recunoscut că a greșit: era greu de presupus că pot să existe cașaloți fără gură și cu piele de metal. Mai mult decât atâta: dacă presupusul observator ar fi avut și o ureche tot atât. de fină, pe cât de pătrunzătoare îi era vederea, ar fi auzit desigur venind dinăuntrul acestui corp metalic, de forma unui cașalot, un zgomot difuz, produs de ciocănitul metalului pe metal, de voci omenești, tropăit de picioare și duduit de mașini...

Într-un cuvânt, aparentul cașalot mort era un submarin neobișnuit, avariat, înăuntrul căruia însă pulsa o activitate încordată.

Explozia din camera conductelor de gaze s-a produs la ora patru și cincisprezece minute dimineața, cu două ore înainte de schimbarea carturilor. La această oră, pe submarin se socotea că e noapte, și toți oamenii de pe navă, în afară de aceia care erau de cart, dormeau duși în cabinele lor.

Explozia a zguduit cu o forță de neînchipuit tot submarinul până la cea din urmă coastă a navei, săltându-l cu pupa în sus, mai-mai să-l dea peste cap. Un bubuit asurzitor umplu toate încăperile navei. Toate obiectele nefixate bine, smulse de la locul lor, căzură jos cu zgomot, într-un haos de neînchipuit, izbind cu putere pereții și rostogolindu-se cu furie dintr-o parte în alta, în bezna care se înstăpânise deodată. Gemetele răniților, strigătele de spaimă și exclamațiile,

scrâșnetul armăturilor, șuieratul și urletul gazelor care țâșneau de undeva – toate acestea se amestecau într-un zgomot insuportabil. Oamenii zvârliți din paturile lor se loveau. de pereți; apoi, năuciți și orbiți, se dădeau de-a dura, erau aruncați dintr-un loc în altul, fără să se poată ridica în picioare.

În minutul următor exploziei, însă, submarinul se îndreptă brusc, reveni la orizontală și, cu prova săltată în sus, porni să se legene de pe un bord pe altul și de la provă la pupă, într-un fel de tangaj, mai încet și mai încet de parcă și-ar fi venit în fire după o spaimă neașteptată, până ce în sfârșit încremeni locului. Excelenta lui stabilitate biruise chiar și o situație atât de neobișnuită, construcția și materialul lui rezistaseră și la această excepțională încercare.

Primul salt al submarinului, cu prova în jos, l-a aruncat pe căpitanul Voronțov din pat, prin pologul care se desfăcuse, la picioarele înșurubate de podea ale mesei din mijlocul cabinetului. Dar durerea ascuțită din umărul stâng, unde se lovise rău, nu l-a împiedicat să se apuce aproape inconștient de piciorul mesei și să se țină strâns de el. Asta l-a scutit de alte izbituri și lovituri pe care i le-ar fi pricinuit legănatul febril al submarinului. Ținându-se de masă cu mâna nevătămată, căpitanul se ridică în picioare și, înaintând prin bezna de nepătruns pe dușumeaua care-i fugea de sub picioare, călcând pe cioburi de sticlă, în mijlocul zgomotului făcut de obiectele care se rostogoleau pe jos și i se izbeau de picioare, ajunse până la dulăpiorul cu acumulatoare. Dulăpiorul nu mai era la locul lui. Atunci, căpitanul se îndreptă spre ușă și încercă s-o deschidă. Ușa însă se înțepenise în încheieturi, așa că nu putea s-o deschidă. Numai încordându-și toate puterile izbuti s-o dea puțin în lături și, strecurându-se prin crăpătură, ieși pe coridor. Balansul slăbise. Puntea era acum aproape stabilă, dar rămăsese înclinată

spre pupă. Bâjbâind prin beznă, cu mâinile întinse înainte, căpitanul se îndreptă spre postul central de comandă, strigând din răsputeri:

– Tovarăși!... Fiți calmi!... Submarinul și-a recăpătat echilibrul!... Toți cei care pot – la locuri!... Puneți în contact rețelele independente!...

În fundul coridorului, pâlpâi o lanternă și la lumina ei palidă văzu câteva siluete care coborau în chepengurile secției de mașini.

Ușa postului central era deschisă.

Ajungând în ungherul unde trebuia să se afle dulăpiorul cu acumulatoare, căpitanul răsuflă ușurat: dulăpiorul era la locul lui. În clipa următoare se aprinse lumina, și căpitanul aruncă o privire de jur-împrejur. Postul central purta toate semnele devastării. Aproape toate becurile de semnalizare erau sparte. Un scaun de lemn, fără rezămătoare, atârna de tabloul de comandă, prins de maneta de ventilație a cisternelor de balast, care se îndoise. O cheie mare de piulițe se înfipsese într-un aparat de control, după ce spărsese geamul de protecție. Claviatura tabloului de comandă și câteva aparate de măsurat fuseseră sparte de sculele care săriseră din vitrinele lor și zăceau acum împrăștiate pe jos. Girobusola principală era stricată. Ceva mai la o parte, lângă masă, locotenentul Kravțov zăcea neînsuflețit, cu fața în jos, pe jumătate acoperit de harta care căzuse de pe masă. De sub capul lui se scurgea pe podeaua înclinată o șuviță subțire de sânge.

Căpitanul cuprinse dintr-o privire tot acest tablou îngrozitor și observând aparatul radiotelefonic de pe masă, se repezi la el. Aparatul părea să fi rămas teafăr și în stare de funcționare. Or fi funcționând oare punctele de recepție?

Vocea căpitanului răsună aproape în toate compartimentele navei:

– Ascultă comanda la mine! Vorbește căpitanul, de la postul central! Toți cei care observă pătrunderi de apă, să-mi raporteze imediat

prin rețeaua de radio! În caz de defectare a rețelei, veniți și-mi comunicați acest lucru! Lucrătorii științifici să dea ajutor victimelor! Să mi se comunice în zece minute numele victimelor! Profesorul Lordkipanidze – iar în caz de imposibilitate, Țoi – să se prezinte imediat la postul central!

Cincisprezece minute mai târziu, căpitanul știa totul despre submarin și despre echipaj.

Fuseseră grav răniți locotenentul Kravțov, scafandrul Krutițki, pictorul Sidler și îngrijitorul Șcerbina, care se și aflau la infirmerie, în stare de inconștiență. Răniți mai ușor, locotenentul-major Bogrov, profesorul Șelavin și mecanicul-secund Romeiko, primiseră ajutor rămânând pe picioare. Mecanicul-șef Gorelov dispăruse fără urmă. Nimeni nu putea pricepe unde și cum a dispărut. Toți erau însă prea îngrijorați și tulburați de soarta navei, ca să se gândească prea mult la această stranie dispariție.

La o oră după explozie se ținu o scurtă consfătuire a întregului echipaj. Căpitanul făcu o prezentare a situației: explozia gazelor, acumulate nu se știe cum în camera conductelor, a provocat stricăciuni considerabile submarinului, dar niciunul din mecanismele de bază nu a fost scos definitiv din uz: toate defecțiunile pot fi reparate cu forțele echipajului. Principalul este că submarinul și-a menținut capacitatea de plutire, ce-i drept însă, cu un mare unghi de tangaj la cârmă și – așa cum indică batimetrul, rămas din fericire intact – se află la o adâncime de o sută cincizeci de metri, de unde deocamdată nu poate nici să se scufunde, nici să se ridice. Submarinul nu se poate mișca, nu poate fi comandat, și-a pierdut capacitatea de luptă și, dacă se poate spune așa, a asurzit și orbit. Acum submarinul e purtat, după cât se pare, de un curent oarecare, într-o direcție necunoscută. Aparatele de control și de măsurat, de transmisiuni, de semnalizare automată și de

comandă, pot fi toate reparate, ca și mașinile defecte, sau pot fi înlocuite cu aparate de rezervă. Singurul pericol serios vine din partea duzelor motrice și de direcție; starea în care se află duzele nu e cunoscută și nici nu poate fi curând aflată. Camera conductelor de gaze, învecinată cu duzele, este inundată, iar apa a început să se infiltreze și în compartimentul de electroliză. Deocamdată nu se poate încă stabili cu precizie cum a pătruns apa în cameră: printr-o spărtură în corpul submarinului, sau prin duze. Nu se știe, de asemenea, dacă în general colierele duzelor au rămas intacte ori au fost smulse de forța exploziei. Toate acestea se vor putea afla numai atunci când se va reface rețeaua generală sau independentă de comandă, cu ajutorul căreia se va putea deschide camera de evacuare și se va putea face un examen exterior al pupei.

– Tot echipajul, își încheie căpitanul comunicarea, să se apuce imediat de treabă. Să înlăturăm urmele avariei din toate compartimentele submarinului, să reparăm mașinile, să reparăm ori să înlocuim toate aparatele și dispozitivele. Nu uitați că nu-i vorba numai de salvarea submarinului, ci și de obligația acestuia de a ajung la Vladivostok în termenul stabilit de guvern. Ne așteaptă o muncă uriașă, dar dacă duzele au mai rămas pe submarin oricare ar fi starea în care se află ele, submarinul trebuie să fie și va fi la douăzeci și trei august la Vladivostok!

Încrederea, energia și hotărârea lui neclintită se revărsară în inimile tuturor participanților la consfătuire. Ochii oamenilor se aprinseră, fețele lor se însuflețiră. Ieșiră unul după altul în față, luîndu-și angajamentul că vor munci fără preget, și jurară că sunt gata să-și dea viața pentru salvarea submarinului, pentru ca acesta să ajungă la timp la Vladivostok...

Până la prânz, datorită muncii intense a întregului echipaj, toate compartimentele submarinului au fost curățate de sfărâmături; au

fost puse în ordine magaziile de echipament și de alimente, de scule și materiale, magazia echipamentului scafandrier și de produse chimice, magazia de explozivi. Luînd masa la repezeală și împărțindu-se în brigăzi, membrii echipajului se apucară numaidecât de refacerea tuturor rețelelor, de repararea mașinilor, aparatelor și dispozitivelor.

Munca cea mai grea și mai de răspundere revenea brigăzii de electricieni. Toată viața submarinului – conducerea lui, transmisiunile, semnalizarea, lumina, incandescența, funcționarea tunurilor și a mecanismelor – era alimentată cu curent electric. Rețeaua de fire electrice pătrundea în toate ungherele navei.

Brigada de electricieni întărită cu profesorul Șelavin, cu Țoi și Pavlik, care avea oarecare experiență și cunoștințe în electrotehnică practică, făcea pur și simplu minuni. La orele douăzeci și patru acumulatoarele defecte erau puse în stare de funcționare, cele sparte fuseseră înlocuite cu altele noi, rețeaua generală de iluminare era restabilită. Acusticienii Cijov și Ptițân apucaseră între timp să demonteze tunul ultrasonor de la provă, pentru ca a doua zi dis-de-dimineață să procedeze la refacerea lui. Al treilea acustician, Beleaev, se ocupa de cele mai fine și mai sensibile aparate ale submarinului – de reflectoarele ultraacustice, ochii și urechile submarinului. Aceste reflectoare, repartizate pe toată suprafața exterioară a submarinului, avuseseră cel mai mult de suferit de pe urma teribilei zguduituri provocate de explozie. Din fericire, accesul la aceste aparate se făcea pe dinăuntru, și ele erau prevăzute cu toată garnitura de piese de schimb, așa încât Beleaev n-avea decât să înlocuiască piesele defecte cu altele noi. Dar și această muncă era într-atâta de migăloasă, cerea atâta atenție și prudență, încât Beleaev – de obicei foarte calm – acum abia își stăpânea nerăbdarea. Totuși, până la sfârșitul zilei de muncă izbuti să repare cinci membrane și să restabilească rețeaua

respectivă. Radiotelegrafistul-şef Pletniov, împreună cu ajutorul lui, Grebenciuk, lucrau la postul de radio, care avusese de asemenea mult de suferit.

Singurii care nu aveau de lucru aproape de loc erau Kozâriov şi Romeiko. În lipsa şefului şi conducătorului lor, aceştia făcură totuşi repede ordine în camerele baloanelor şi reparară sau înlocuiră cu altele noi unele din aparatele de control şi de măsurat din aceste camere. Dar în camera conductelor de gaze şi la duze, unde aveau mult de lucru, deocamdată nu puteau intra, şi aşteptau cu emoţie momentul când vor trebui să înceapă această muncă. Îi chinuia îndoielile şi neîncrederea în experienţa şi cunoştinţele lor. Şi dintre amândoi, mai emoţionat era Kozâriov, pe care căpitanul îl numise provizoriu mecanic-şef. Oricum, însă, de cum terminară puţina lor treabă, Kozâriov şi Romeiko se grăbiră să dea o mână de ajutor altor brigăzi: cel dintâi – electricienilor, iar cel de-al doilea – scafandrilor. Fiecare specialist de pe submarin trebuia să cunoască într-o mai mare sau mai mică măsură şi una sau două din celelalte specialităţi de pe navă, pentru a putea înlocui la nevoie vreun tovarăş indisponibil.

Skvoreşnea şi Matveev se bucurară foarte mult când le veni în ajutor Romeiko. Rămăseseră numai ei doi, fiindcă cel de-al treilea scafandru, Krutiţki, zăcea în infirmerie. Scafandrii sunt vestiţi ca maeştri perspicaci şi inventivi, buni la toate. Lucrând sub apă, ei trebuie să fie uneori şi fierari, şi sudori, şi mineri; sapă tuneluri pe sub navele scufundate şi construiesc picioarele podurilor şi cheiurilor, fac tot ce e de făcut sub apă. Scafandrii primiseră ordin – câtă vreme nu vor putea încă începe lucrările din exterior – să examineze tot corpul submarinului, să-i controleze toate garniturile – chila, coastele, traversele de punte, pilierii, să controleze toate armăturile, pereţii despărţitori, uşile, geamurile-hublouri, şi să repare

și părțile avariate, să înlăture defecțiunile constatate. Aveau mult de lucru, iar munca lor grea și variată făcea ca ajutorul lui Romeiko să fie cum nu se poate mai binevenit.

Zoologul și Țoi îngrijeau de răniți. În orele libere, însă, Țoi li se alătura electricienilor, iar zoologul – acusticienilor, printre care se bucura de un mare prestigiu.

Comisarul Siomin, vioi, energic și vesel, era peste tot. Se grăbea să dea o mână de ajutor acolo unde era nevoie, se îngrijea de hrana și odihna echipajului și, chiar din prima zi a stării de avarie a vasului, își asumase el singur sarcina întocmirii unei gazete zilnice, cu un titlu care i-ar fi părut ciudat unui străin: „Pentru 23 August”! Acest titlu era însă cât se poate de grăitor pentru cei de pe „Pioner”. Întocmirea gazetei, redactarea ei, imprimarea, aranjamentul artistic și afișarea – totul era opera comisarului Siomin. Rămânea o enigmă pentru tot echipajul când apuca el să facă toate acestea, dar cert era că în fiecare dimineață, la o anumită oră în toate compartimentele submarinului se auzea din difuzoare vocea lui, citind la microfonul dela postul central variatul cuprins al numărului respectiv al gazetei. Se trasmiteau știri despre munca efectuată în ajun, se evidențiau succesele brigăzilor și ale diferitelor persoane, erau arătate lipsurile existențe, se recitau versuri pe teme de actualitate și se citeau apeluri care chemau oamenii să lupte și să învingă... Această oră matinală, când comisarul începea emisiunea gazetei, era așteptată totdeauna cu nerăbdare de echipaj, chiar de la primul număr al gazetei.

Locotenentul-major Bogrov, totdeauna stăpânit și cu o ținută solemnă, își pierduse de când cu explozia aceste deprinderi pe care le cultivase atât de insistent. Scoțându-și vestonul de un alb imaculat, cu mânecile cămășii suflecate, cu un pansament la gât (se tăiase cu ceva în timpul avariei) fluierând vesel și făcând tot felul de

glume, Bogrov lucra la repararea mașinilor și a aparatelor când cu o brigadă, când cu alta, acolo unde era mai multă nevoie. În două-trei zile, locotenentul-major deveni categoric favoritul tuturora, și brigăzile nu mai știau ce pretexte să născocească pentru a-l atrage alături de ele.

Căpitanul cobora de câteva ori pe zi în secția mașinilor, străbătea agale toate compartimentele și încăperile, se uita cum lucrează oamenii, trăgea cu urechea la loviturile răsunătoare ale ciocanelor, la scrâșnetul sculelor, la sfârâitul electrozilor, și zâmbetul lui satisfăcut care strecura bucurie în inimile oamenilor făcea parcă să crească lumina becurilor electrice. Câteodată în această atmosferă de muncă clocotitoare și plină de însuflețire, căpitanul nu se mai putea stăpâni și, scoțându-și vestonul, se alătura pentru o oră-două câte unei brigăzi care executa vreo lucrare deosebit de grea. Apoi, cu vădită părere de rău, se despărțea de brigada de care se legase prin muncă, pentru a-și sfârși inspecția și a mai apuca să viziteze pe răniții de la infirmerie. Acolo se apropia mai întâi de patul locotenentului Kravțov, care zăcea fără cunoștință cu comprese de gheață la cap. Căpitanul privea îndelung cu multă încordare la fața lui galbenă ca de mort, cu ochii închiși. Și de fiecare dată, căpitanul îl întreba încet pe zoolog dacă are să scape cu viață locotenentul, dacă are să-și vină în simțiri. Zoologul clătina mâhnit din cap:

– A suferit, pe cât se pare, o comoție cerebrală, dar nu prea gravă; are nevoie de liniște absolută și dacă boala nu va avea nici o complicație, s-ar putea să-și revină în câteva zile.

– Dar Krutițki cum stă? întrebă căpitanul, apropiindu-se de patul scafandrului.

– El e mai bine, răspunse zoologul. Azi-mâine cred că o să-și vină în fire.

– Dar rana de la abdomen are să se vindece?

– Hemoragia internă a încetat, dar mă tem de o supurație.

Sidler și Șcerbina erau în afară de orice pericol, începuseră să mănânce și se întremau văzând cu ochii. După ce stătu puțin de vorbă cu ei, căpitanul se întoarse în cabina lui.

După ce întocmi un raport cu privire la lucrările terminate și la desfășurarea lucrărilor de reparație, căpitanul luă jurnalul de bord și – ca totdeauna când lua în mână acest jurnal – îl deschise la pagina pe care locotenentul Kravțov făcuse ultimele însemnări, în noaptea fatală a exploziei.

Ce puteau oare să însemne aceste câteva rânduri despre o avarie a duzelor, pentru înlăturarea căreia locotenentul îi dăduse lui Gorelov un permis de ieșire din submarin? De ce i-a dat locotenentul permisul fără știrea lui, a căpitanului? E adevărat că locotenentul este oarecum ușuratic și nepăsător din fire, dar de astă dată, desigur că a avut un motiv serios să procedeze cu mare urgență. În permis era arătată gravitatea situației care l-a determinat să acționeze independent. Oare totul să fi început, întradevăr, de la înfundarea duzelor cu piatră spongioasă și cenușă, așa cum spune copia din registrul de permise? Acest motiv numai Gorelov i-l putuse sugera locotenentului. Deschizând registrul de permise, căpitanul citi din nou cu atenție fiecare rând al copiei, fiecare cuvânt. Cât de pripite, strâmbe, neglijente, cât de vădit tulburate alergau rândurile acestea pe hârtia albă. Cum se deosebește scrisul acesta de scrisul de obicei citeț al locotenentului. Ce l-a putut tulbura oare în momentul în care scria permisul? Iată, scris mai apăsat pe copie cuvintele: „Urgent! Va fi lăsat să iasă imediat pentru curățirea duzelor...” E posibil ca înfundarea duzelor să fi provocat o acumulare de gaz detonant, și în cazul ăsta, Gorelov, înainte de a fi apucat să curețe duzele, a murit din cauza exploziei... A murit ca un erou, la datorie... Ca un erou?... Dar atunci de ce n-au comunicat

semnalizatoarele la postul central că s-au acumulat gaze în conducte? De ce nu s-a oprit automat accesul gazelor în conducte de îndată ce s-a depășit presiunea normală? De ce dispozitivele de semnalizare și cele automate au încetat să funcționeze, și încă simultan, încă înainte de explozie? Asta nu putea să fie o simplă întâmplare. Înseamnă că cineva le-a defectat dinadins. Și cine putea să facă asta tocmai când Gorelov era de cart, dacă nu chiar el? Va să zică el a provocat conștient o explozie. L-a dus de nas pe locotenentul credul și l-a făcut să-i elibereze urgent permisul, uitând de ordinul căpitanului... Da, locotenentul s-a lăsat înșelat... „Urgent!" „Imediat!" Așa se scrie, așa se exclamă numai când un pericol amenințător, neașteptat, se abate cu iuțeală, când e nevoie de inițiativă, de o hotărâre fulgerătoare, când nu poți să te gândești la formalități, să te ascunzi după paragraful unui ordin, să ceri ajutor. De unde putea el să știe că-i înșelat? Putea el oare să bănuiască trădarea mecanicului-șef al submarinului? Dar de ce, după ce a eliberat permisul, locotenentul nu l-a chemat imediat pe căpitan? Lui Gorelov i-au trebuit cel puțin 5-6 minute pentru a părăsi submarinul!

Nu, asta nu mai e o simplă ușurință; asta e o neglijență de neiertat, o neglijență criminală! Cum de a cutezat un locotenent al marinei de război sovietice să comită un asemenea act de indisciplină, să încalce atât de flagrant regulamentul de ordine interioară pe un vas de război, în împrejurări atât de excepționale?!

Așezându-se în fotoliu, cu capul lăsat pe piept, căpitanul rămase așa îndelung, cufundat în gânduri grele și chinuitoare... În cele din urmă trase spre el o foaie curată de hârtie și scrise un ordin pe toată nava. În acest ordin îi dădea comisarului Siomin sarcina de a deschide imediat o anchetă în legătură cu explozia produsă pe vas la 29 iulie, orele patru și cincisprezece minute, și cu

dispariția fără urme a lui Gorelov, mecanicul-șef al vasului. Ordinul indica să se înceapă imediat interogarea echipajului, urmând ca membrii echipajului care au avut de suferit de pe urma exploziei să fie interogați pe măsură ce se vor întrema, cu permisiunea medicului, profesor Lordkipanidze. Cercetarea locului exploziei (camera conductelor de gaze și a duzelor) se va face de îndată ce împrejurările o vor îngădui. Rezultatele anchetei se vor raporta zilnic căpitanului.

În aceeași zi, după ce căpitanul stabili printr-un ordin graficul precis al executării lucrărilor de reparații (al căror volum fusese între timp pe deplin cunoscut), în numărul doi al gazetei „Pentru 23 August!”, care căpătase un titlu suplimentar glumeț: „Vocea comisarului”, apăru o însemnare scurtă a lui Marat. În numele brigăzii de electricieni, Marat cheamă brigada acusticienilor la o întrecere socialistă, pentru executarea cât mai grabnică a sarcinilor după grafic, pentru urgentarea reparațiilor. Brigada lărgită a electricienilor își lua angajamentul să termine repararea rețelei și a tabloului de comandă până în ziua de cinci august la orele 12, și să se deschidă ieșirea din submarin în aceeași zi până la orele douăzeci și patru, să refacă sistemul de semnalizare și transmisiune până în ziua de 7 august la orele douăzeci și patru, să pună la punct dispozitivele automate până în ziua de zece august, la orele douăsprezece și așa mai departe, asupra tuturor lucrărilor care îi reveneau brigăzii. În general se realiza o economie de timp de aproape douăzeci la sută față de termenele stabilite de căpitan.

În ziua următoare, gazeta îi încunoștiință pe toți că brigada acusticienilor, căreia i se alăturase parțial și profesorul Lordkipanidze, primește chemarea electricienilor și reduce durata lucrărilor, după un grafic nou, întocmit de ea, cu douăzeci și cinci la sută. În același număr, gazeta făcea

cunoscut că, salutând inițiativa electricienilor, scafandrii îi cheamă și ei la întrecere socialistă pe radiofoniști.

Atmosfera din compartimentele navei se încorda vădit. Munca lua caracterul unui asalt necontenit și înverșunat împotriva dușmanului. Echipajul reduse pauza și odihna de la prânz la patruzeci de minute, iar micul dejun și cina le luau aproape din mers. Comunicatele cu privire la desfășurarea lucrărilor și rezultatele zilnice ale întrecerilor erau ascultate cu aceeași emoție plină de încordare cu care sunt ascultate telegramele de pe câmpurile de bătălie, de pe fronturile de luptă. Și de fiecare dată, în uralele și în sunetele unui marș pe care-l ataca patefonul pus în cinstea învingătorilor în fața microfonului de către comisarul Siomin, învingătorii și învinșii laolaltă se apucau cu o înverșunare și mai mare de lucru.

La cinci august, cu cinci minute înainte de termen, în fața ușii încă închise care dădea în camera de evacuare se adunară căpitanul Voronțov, locotenentul-major Bogrov, noul mecanic-șef, Kozâriov și scafandrii Skvoreșnea și Matveev, înconjurați de aproape tot echipajul submarinului. Toți așteptau emoționați, palizi la față, într-o tăcere deplină. Urma să se facă prima examinare exterioară a navei, urma să se afle răspunsul la cea mai importantă și cea mai chinuitoare întrebare: în ce stare se află pupa submarinului? Au rămas oare întregi duzele? Va putea oare „Pioner” să-și urmeze drumul, ori e condamnat la paralizie, la o imobilitate mortală a organismului său plin de viață și de putere?

Exact la orele douăzeci și patru, nevăzutele dispozitive electrice comandate de electricianul-șef Korneev de la postul de comandă începură să tragă încet ușa metalică în lăcașul ei din peretele despărțitor. Această victorie fu întâmpinată fără obișnuitele strigăte de salut, toți rămânând tăcuți,

în aceeași stare de emoție și încordare. Nimeni nu scoase nici un sunet...

Camera de evacuare învăluită în lumina ei galbenă se deschise; cei cinci oameni intrară înăuntru și începură să-și îmbrace grăbiți costumele de scafandri. După un sfert de oră ușa se închise la loc, se auzi zgomotul apei năvălind pe țevi, apoi se deschise ușa exterioară, lăsându-se la orizontală platforma basculantă, și cele cinci siluete, încătușate în metal, cu lanternele arzând puternic pe căști, se avântară în bezna apelor submarine.

Arzând de nerăbdare și uitând toate regulile subordonării, Skvoreșnea se năpusti ca un bezmetic înainte și numaidecât răsună sub toate căștile glasul lui triumfător și asurzitor de bas:

– Ura!... Trăiască „Pioner"-ul nostru!... Duzele sunt aproape toate la locul lor!

Căpitanului și însoțitorilor săi li se înfățișă un tablou uluitor.

Uriașul inel metalic, masiv, turnat, cu un diametru de aproape doi metri – ca o uriașă căciulă ciuruită, străbătută pe lături și în fund de numeroasele orificii ale duzelor – se desprinsese, smulsă de explozie, și ținându-se numai în partea de jos, ca de-o balama, atârna de pupă. Înăuntrul acestei căciuli, deși ca o perie, se vedeau colții ascuțiți ai unor întunecate țevi negre. La capătul dezgolit al pupei se căsca o gaură care ducea spre camera conductelor de gaze a submarinului...

– Ei, Nikolai Borisovici – vorbi cu însuflețire locotenentul-major, adresându-se căpitanului – ne putem felicita pentru această descoperire salvatoare! Dacă există duzele, înseamnă că totul e în ordine.

– Mi-era și teamă să sper într-o șansă ca asta, răspunse căpitanul după o clipă de tăcere. Parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă. Toată problema e acum cum să punem inelul la loc.

– Cu termit și cu macaraua electrică, tovarășe comandant, își dădu părerea Kozâriov.

– Hm... Da, da! căpitanul se uită atent la Kozâriov. Dar cum faceți lucrarea? Așa, din mers!

– Aranjăm în jurul pupei schele cu platforme fixe, tovarășe comandant, răspunse repede Kozâriov.

– Just, îl sprijini locotenentul-major.

Lunecând pe lângă corpul submarinului, Kozâriov și Matveev examinau cu atenție pupa și suprafața interioară a inelului.

– Ei, cum stau lucrurile, tovarășe Kozâriov? întrebă căpitanul.

– Perfect, tovarășe comandant! îi răspunse bucuros noul mecanic-șef. Capătul pupei e neted, nu e rupt. Și suprafața e aproape curată, de parcă ar fi fost retezată cu cuțitul! N-o să avem prea mult de curățat.

– Chiar mâine de dimineață ne punem pe treabă, spuse căpitanul. Aleksandr Leonidovici, te rog pe dumneata să supraveghezi aceste lucrări.

– Am înțeles, Nikolai Borisovici!

– Și acum, pe submarin! comandă căpitanul. Dar repede! Ducem o veste bună, -să nu lăsăm echipajul să aștepte prea mult.

Bucuria a fost cu adevărat neobișnuită. Deși trecuse de mult ora „stingerii”, de emoție nimeni nu putea să se culce.

În cele din urmă, însă, oboseala îi birui și curând o liniște adâncă puse stăpânire pe submarin. Numai Skvoreșnea, care era de cart pe tot submarinul, stătea anevoie de veghe, îngânând preferatul lui cântec ucrainean: „Muge și geme Niprul cel larg...” într-un târziu amuți și cântarea aceasta înceată, și Skvoreșnea, zăbovind în pragul ușii, ațipi așa din picioare pentru un minut-două. Dar tocmai în aceste scurte minute, submarinul tresări abia simțit din pricina unei izbituri domoale, și numaidecât se liniști. În cabinele și compartimentele submarinului domnea aceeași

liniște adâncă, netulburată de nimic. Skvoreșnea își veni în fire, răsuflă adânc și-și urmă mersul greoi și uniform, îngânându-și încet cântecul, fără să fi observat nimic...

Capitolul VIII
La poalele insulei

Cu mulți ani în urmă, la sfârșitul secolului al XIX-lea, doctorul Hans Goldschmidt a obținut pentru prima oară o reacție chimică ce-i poartă numele. Esența acestei reacții consta în aceea că dacă se amestecă un oxid de fier (scorie, praf de rugină etc.) cu pilitură de aluminiu și se dă foc acestui amestec, în procesul arderii aluminiul ia oxigenul din oxidul de fier, reducând prin aceasta fierul pur, iar el se oxidează; surplusul de energie termică ce se formează cu acest prilej topește fierul, iar oxidul de aluminiu obținut se ridică la suprafață sub formă de zgură.

Acest amestec de oxid de fier și pilitură de aluminiu poartă denumirea de termit, și de când a devenit cunoscută „reacția lui Goldschmidt”, ea a fost multă vreme folosită numai pentru obținerea unor feroaliaje din cele mai simple și, în special, la sudarea șinelor.

Vreme de patruzeci de ani, termitul a fost folosit într-un mod mărginit și primitiv, în laboratoare și în practica metalurgică, până ce în sfârșit oamenii de știință sovietici au scos la iveală toate bogatele posibilități necunoscute până atunci ale acestei reacții. S-a constatat că oxidul oricărui metal se poate reduce în orice recipient, chiar într-un simplu creuzet, fără utilaje deosebite, având la îndemână anumiți termiți strict determinați (aluminiu, litiu, natriu, siliciu).

În procesul „reacției termitice”, deosebit de interesante sunt temperaturile neobișnuite, care se dezvoltă cu acest prilej. La reducerea fierului cu ajutorul aluminiului se obține o temperatură uriașă de 3 500 grade, temperatură la care se topesc toate metalele cunoscute până în acea vreme. Reacția volfram-aluminiu, însă, dezvoltă o temperatură de 7 500 grade, adică o temperatură mai mare decât

aceea a soarelui (6 000 de grade) și se desfășoară atât de impetuos, încât wolframul se evaporează.

La data când Krepin și-a construit submarinul, oamenii de știință izbutiseră să producă reacția termitică chiar și sub apă, așa cum se aplică sub apă și sudura ori tăietura autogenă a metalelor, dar mult mai simplu, mai liber și mai puțin primejdios.

Kozâriov s-a hotărât să recurgă la ajutorul reacției termitice pentru a suda inelul duzelor, care era făcut dintr-un aliaj atât de greu fuzibil, încât cu alte mijloace, ar fi fost absolut cu neputință să fie încălzit și prelucrat sub apă.

Când – în ziua de șase august, dis-de-dimineață – Romeiko, Skvoreșnea și Matveev pregăteau în camera de evacuare țevile, cablurile, plăcile metalice și celelalte materiale necesare instalării schelelor și platformelor din jurul pupei submarinului, Kozâriov și căpitanul tocmai terminau calculele și planul lucrărilor de fixare la loc și sudare a inelului duzelor.

Coborând în camera de evacuare, Kozâriov îi găsi acolo pe scafandri și pe mecanici echipați în costumele de scafandri, gata de ieșire. Echipându-se și el la repezeală, Kozâriov apăsă pe butonul din perete, semnalizând la postul central că se poate da drumul apei în cameră. În câteva minute, apa umplu camera și se auzi scârțâitul cablurilor care coborau platforma basculantă. Dar când marginea de sus abia se desprinse cu o jumătate de metru de corpul submarinului, platforma se opri și scârțâitul încetă.

– Ce naiba? exclamă înciudat Skvoreșnea și, călcând pe loc, se uită cu îngrijorare la crăpătura îngustă, care se deschisese sus. Halal de-așa electricieni. Treabă de mântuială!

– Platforma nu se deschide! raportă Kozâriov la postul central, cu care se puse în legătură. Ce s-a întâmplat, tovarășe comandant?

– Nu înțeleg nici eu, răspunse cu mirare vocea căpitanului. Ieri am ieșit, și platforma funcționa. Și la mine aici, pe tabloul de comandă, s-a aprins semnalul roșu. Dau imediat ordin electricienilor să controleze toate dispozitivele de acționare a platformei. Așteptați puțin.

– Cât bâjbâie Marat pi pireți, controlând rețeaua eu zâc să videm și noi aici, poate s-o înțepenit cablul, propuse Skvoreșnea.

– Cum să ajungi acolo, Andrei Vasilievici? întrebă Matveev, uitându-se la crăpătura de sus. Sunt trei metri până acolo!

– Pi orice țavă din grămada aiasta, caraghiosule! Sau și mai bini, aburcă-te ici pi umerii mei.

– Am înțeles!

Pe umerii puternici ai lui Skvoreșnea, Matveev se urcă ușor și sigur ca pe o scară dublă. Sub tavanul camerei, Matveev cercetă la repezeală scripetele cu cablul bine înfășurat, controlă orificiul de ieșire al cablului de la bordaj, apoi, scoțându-și cu grijă capul pe crăpătura dintre marginea de sus a platformei și corpul submarinului, controlă legătura exterioară a cablului cu platforma.

– Aici totul e în ordine, Andrei Vasilievici, îi comunică el lui Skvoreșnea, răsucindu-se pe umerii acestuia. Dar deodată strigă: Stai! Stai așa! Ia saltă-mă mai sus, Andrei Vasilievici! De picioare! Și mai sus!... Ehei! Dar asta ce-o mai fi?! Ia te uită!

De obicei liniștit, echilibrat și prea puțin vorbăreț, Matveev se arătă de astă dată oarecum tulburat, Scoțându-și corpul pe jumătate deasupra platformei și aplecându-se în afară, începu să-și plimbe acolo lanterna în toate părțile, întinzându-se din răsputeri, și străduindu-se să ajungă la ceva cu mâinile.

– Da' ce-ai găsit? strigă Skvoreșnea, nemaiputindu-se stăpâni.

– Pare să fie pământ, Andrei Vasilievici, răspunse Matveev, sărind ușor jos de pe umerii lui Skvoreșnea. Aș putea spune chiar cu precizie că e pământ. O stâncă... O stâncă adevărată! Din cauza asta nu se mai poate lăsa platforma. Submarinul s-a lipit cu o coastă de stânca asta.

Descoperirea făcu senzație. Căpitanul îi ordonă lui Matveev să iasă pe crăpătură afară și să cerceteze stânca. Matveev se întoarse repede și raportă că stânca de care s-a lipit „Pioner”, purtat de curent, face parte din povârnișul unui munte submarin care se întinde până departe în toate părțile și se ridică probabil până aproape de suprafață, dacă nu iese chiar deasupra apei. Matveev nu cuteză să se ridice prea sus, respectând ordinul căpitanului. În urma dispozițiilor date de căpitan, Skvoreșnea și zece oameni din echipaj, toți în costume de scafandru, ieșiră din submarin ca și Matveev. Aceștia scoaseră cu ei câteva ghemuri de cablu subțire, elastic, și făcând din acest cablu trei lațuri uriașe, cuprinseră cu ele prova submarinului. Apucând apoi capetele cablurilor și întorcându-se cu fața spre largul oceanului, la comanda lui Skvoreșnea oamenii își porniră elicele toți deodată cu viteza de zece zecimi. În cinsprezece minute, cei cinci sute de cai-putere traseră submarinul de lângă stâncă și-l întoarseră cu prova spre larg și cu pupa spre munte. După ce terminară această operație, pentru ca nu cumva curentul să ia din nou vasul și să-l lipească de munte, traseră unul din capetele cablurilor de la provă până la fund și-l fixară acolo de un colț de stâncă.

„Pioner” era acum bine ancorat.

„Brigada duzelor”, cu efectivul stabilit, se apucă numaidecât de lucru la pupa vasului.

Între timp, căpitanul îl chemă la postul central pe Șelavin și-i propuse să cerceteze în modul cel mai minuțios muntele submarin.

– Nu putem încă determina coordonatele, spuse cu acest prilej căpitanul. Niciunul dintre cercetașii noștri infraroșii nu funcționează încă. Poate însă că examinarea mai îndeaproape a muntelui te va ajuta pe dumneata, care ești un oceanograf cu experiență, să stabilești ce fel de munte este acesta, unde se află, dacă nu este cumva temelia unui vast banc de nisip, a unor recifuri sau atoli de corali. Dacă sunt atoli s-ar putea să fie populați și în situația noastră asta ar fi o neplăcere foarte mare. Nu strică să fim prudenți... La noapte, ridică-te la suprafață și vezi dacă nu se observă cumva lumini și mișcări de vase sau de canoe ale băștinașilor. Dacă găsești necesar, poți să iei pe careva din echipaj să te însoțească...

– Cum o să scot oamenii de la lucru, Nikolai Borisovici! Mă descurc eu foarte bine și singur deși dacă-mi dați voie, l-aș lua cu mine pe Pavlik. Nu e cine știe ce nevoie de el aici, și-apoi ar fi și pentru el interesant și folositor...

Căpitanul îi îngădui să-l ia pe băiat. Pavlik era nespus de bucuros că va ieși: de mult nu mai hoinărise pe sub apă, iar locurile acestea noi făgăduiau noi impresii, noi descoperiri, noi bucurii.

Cu încărcătura completă de oxigen lichid, de energie electrică în acumulatoare, de alimente și apă în termosuri și înarmați cu tot echipamentul de cercetători geologici și de vânători submarini, Șelavin și Pavlik coborâră la orele cincisprezece fix de pe platformă pe povârnișul muntelui și porniră pe sol spre sud. Nu era ușor de mers. Povârnișul era destul de abrupt, presărat peste tot cu bucăți de stâncă; picioarele se împotmoleau în mâl și se încurcau în alge. Ar fi putut desigur să plutească pe deasupra povârnișului punând în funcțiune elicea la cea mai mică viteză, dar Șelavin renunță conștient la aceasta și-l lămuri pe Pavlik că trebuie să cerceteze structura geologică a

muntelui, iar geologia își dezvăluie tainele numai pedeștrilor, nu și zburătorilor, fie ei chiar zburători submarini.

Întâlniră în cale mulți pești; Pavlik le spunea fără greș pe nume, iar oceanograful bodogănea ceva aprobativ.

După un sfert de oră de mers, Pavlik se împiedică deodată, se apleacă și scoase ceva din mâl.

– Asta ce-o mai fi? întrebă el întinzându-i lui Șelavin obiectul găsit.

Pavlik ținea în mână un cuțit îndoit, lucrat grosolan și primitiv, dar de o formă absolut clară, cu un ciot în loc de mâner și cu lama neagră, cu un luciu închis. De cum se uită la cuțit, Șelavin exclamă uimit:

– Un cuțit de obsidian! Lama e de sticlă vulcanică pură! Extrem de interesant! Absolut!... Ia să mai scotocim pe aici, Pavlik. Scormonește în mâl cu lopățica.

După un minut, Șelavin, scoase triumfător din mâl încă un obiect.

– Așa e! exclamă el bucuros, cercetând obiectul. Un vârf de suliță obsidian... Splendid!... Sapă, mai sapă, Pavlik!

Dar nu mai găsiră nimic altceva.

După ce se odihniră puțin, porniră mai departe. Deși era destul de vorbăreț din fire, Șelavin merse multă vreme tăcut, cufundat în gânduri, amintindu-i numai arareori lui Pavlik:

– Uită-te la picioare. Uită-te bine! Să nu scapi ceva...

Și tot așa, cu capul în jos, tăcut și gânditor, bodogănind din când în când ceva nelămurit și împiedicându-se de stânci, își continua drumul. După o jumătate de oră, Șelavin se opri deodată în fața unei stânci mari și plate. Ridicându-și ochii încremeni pentru o clipă, apoi strigă încântat:

– O barcă! O canoe indigenă!...

Cu o agilitate și o repeziciune surprinzătoare, Șelavin sări de pe stâncă. În fața lui, ca pe un piedestal de bazalt, înămolită aproape până la bordură se afla o barcă lungă cu botul îndoit caracteristic, împodobită cu încrustări meșteșugite și fantastice.

– Vino-ncoa, Pavlik! strigă nerăbdător Șelavin. Pune mâna pe lopățică și curăță!

Înconjurați de un nor de mâl, lucrară cu febrilitate aproape un sfert de oră, apoi așteptară ca mâlul stârnit să se depună la fund, și când apa își recăpătă iarăși transparența obișnuită, văzură în fața lor o pirogă indigenă cu fundul spart, încărcată cu resturi de năvoade putrezite. Scotocind piroga, Șelavin și Pavlik scoteau cu strigăte de bucurie – când unul, când celălalt – alte și alte obiecte: un craniu omenesc, niște statuiete de lemn, cu capete de oameni sau de păsări, undițe de os, niște scândurele roșiatice de lemn, lungi de un metru, un metru și ceva, acoperite cu o mulțime de semne necunoscute.

Prima scândurică ce nimeri în mâinile lui Șelavin făcu asupra lui o impresie zguduitoare. Aproape lipindu-și casca de ea, se uită câteva clipe fix, cu ochii holbați de surpriză, la aceste rânduri lungi de semne, apoi – țopăind în loc – începu să strige:

– Kohau!... Kohau rongo-rongo... Ele sunt! Da, da, ele! Kohau rongo-rongo ale rapanuiezilor!...

Pavlik se uita cu gura căscată la acest tablou care-i amintea de dansul unor sălbatici primitivi, ce rostesc niște vrăji neînțelese.

– Îți dai seama, tinere, ce înseamnă asta? Nu, nu! Fără supărare, dar dumneata nu-ți dai seama ce înseamnă asta!... Asta... asta...

– Dar ce-i asta? De ce nu-mi spuneți și mie? întrebă Pavlik, venindu-și în fire.

Șelavin însă amuți deodată, căzând pe gânduri. Abia într-un târziu murmură:

– Ce-i asta? Hm! Mai așteaptă puțin. Să ne convingem. Trebuie să verificăm. Poate mai dăm de ceva... Sunt sigur, dar să mai căutăm... Poate găsim un ahu, și atunci... Să mergem! Hai mai repede... Lasă toate aici, în barcă! Le luăm la întoarcere...

Șelavin aproape că fugea, iar Pavlik abia se putea ține după el. Merseră așa încă vreo jumătate de oră și tocmai când Pavlik, istovit de-a binelea, simți că nu mai poate să mai răsufle, Șelavin se opri deodată.

În fața lor, pe o lungime de cincizeci-șaizeci de metri, se întindea de-a curmezișul povârnișului, la vreo doi metri înălțime, o terasă formată din niște plăci uriașe. Dar nici Șelavin și nici Pavlik nu se uitau la ea, Muți, parcă vrăjiți, cu capetele date pe spate, ei nu-și mai luau ochii de la cele câteva statui gigantice, care se înălțau tăcute, de un calm mohorât și amenințător, deasupra terasei, atingând o înălțime de cincisprezece-douăzeci de metri. În razele lanternelor se vedeau capetele lor ciudate, împodobite cu niște uriașe acoperăminturi înalte de doi metri, asemenea unor turbane de piatră. Frunțile lor înguste și teșite, nasurile lor lungi și coroiate, orbitele adânci, pustii și negre, buzele lor subțiri, strânse cu asprime, și bărbiile lor ascuțite produceau o impresie de neuitat prin forța tulburătoare a înfățișării lor supraomenești.

Stăteau pe torsurile lor alungite, fără picioare, cu mâinile abia conturate sub piept, primitive și puternice, tăcute și amenințătoare, și se uitau țintă înainte, în întunericul oceanului, peste capetele pigmeilor care apăruseră pe neașteptate la poalele lor. Printre acești uriași străjuitori ai adâncurilor, numeroase alte statui năruite de apele oceanului zăceau sfărâmate, cu uriașele turbane care le împodobiseră cândva capetele – împrăștiate în toate părțile.

– Rapa-Nui... bolborosea oceanograful. Rapa-Nui... Antica Vaigu... Va să zică e adevărat că a

înghițit-o oceanul... Privește, Pavlik! Privește! Întipărește-ți în memorie pentru totdeauna...

Rămaseră îndelung așa, tăcuți, în fața uriașilor de piatră. În cele din urmă, venindu-și parcă în fire, Șelavin răsuflă adânc și spuse:

– Sa mergem mai departe, Pavlik. O să mai întâlnim încă multe din astea. Trebuie să terminăm cercetarea insulei.

Aruncând o ultimă privire asupra străjilor submarine ale muntelui, Șelavin dădu drumul elicei și porni mai departe spre sud. Pavlik îl urmă. După o tăcere îndelungată, acesta îl întrebă pe oceanograf:

– De ce îi spuneți „insulă”, Ivan Stepanovici? Nu-i un munte submarin?

– Dacă ar fi numai un munte submarin, cum îți explici tu toate astea: cuțitele, sulițele, barca și în sfârșit, terasa cu aceste statui colosale? Hai? Dacă-mi permiți să te întreb, tinere...

– Păi – replică Pavlik, luându-și inima-n dinți – chiar dumneavoastră ne-ați vorbit odată la cerc despre unele insule și chiar continente care s-au scufundat în mare. Poate că și aici s-a întâmplat același lucru. Nu?

– Hm, hm... făcu încurcat oceanograful. M-da... Se întâmplă, firește... Ai dreptate, dar numai în parte. Pot fi însă cazuri când oceanul care înaintează acoperă treptat – sau dintr-o dată, dar numai parțial – o insulă sau un continent. Mi se pare că v-am vorbit și despre aceste transgresiuni ale oceanului, nu-i așa? Probabil că și aici s-a produs cam așa ceva... Dar asta ce o mai fi? se întrerupse deodată Șelavin. arătând cu mâna o pată mare și întunecată, care se contura pe povârniș, în pâcla submarină.

– Trebuie să fie intrarea într-o peșteră sau într-o grotă, răspunse fără să stea pe gânduri Pavlik, care se socotea un om cu destulă experiență în chestiuni de felul acesta.

– Și probabil o peșteră foarte mare, adăugă oceanograful. Hai până acolo, s-o vedem.

Peștera avea într-adevăr dimensiuni uriașe și, judecând după pereții și bolțile ei de bazalt, era de origină vulcanică. Poate că în epoci geologice îndepărtate, prin această gură sau galerie laterală s-a scurs din adâncurile pământului lava topită. Peștera, foarte înaltă și largă, se întindea până departe în adâncul muntelui. Fundul ei era acoperit cu mâl, în care mișunau – printre nenumărate scoici – o mulțime de echinoderme și celenterate. Pereții, colțurile de stâncă și movilele de lavă răcită erau acoperite cu festoane, perdele și covoare de alge calcaroase.

După ce cercetară din fugă peștera, obosiți și înfometați, Șelavin și Pavlik hotărâră să facă un popas, ca să mănânce și să se odihnească. Se așezară amândoi pe un bolovan și apăsară pe butoanele termosurilor. După ce luă câteva înghițituri de cacao, Pavlik reveni la discuția întreruptă:

– Ivan Stepanovici, dacă nu ne aflăm pe un simplu munte submarin atunci ce insulă este asta?

– Asta-i insula Rapa-Nui. O insulă misterioasă, care a dat și dă încă mult de furcă geografilor, etnografilor și istoricilor culturii din toată lumea civilizată. Cum, tu n-ai auzit de insula asta?

– Rapa-Nui?... Nu, mărturisi Pavlik. Acum aud pentru prima oară de ea.

– Hm... Bravo, ce să zic! Dar poate că o cunoști sub numele de Vaigu, cum i se spune uneori?

– N-nu, Ivan Stepanovici, răspunse Pavlik, simțindu-se oarecum jenat. Nici de Vaigu n-am auzit.

– Nu mai înțeleg nimic. Dar ce învățați voi pe acolo, prin acele faimoase licee... Ori cum le-o mai fi zicând... colegii?

– La Quebec am învățat la colegiul sfântului Patrick, Ivan Stepanovici.

– Nu sfântul Patrick, replică oceanograful, ci sfânta ignoranță!... Asta e! Sfânta ignoranță! Să nu știi nimic, și nici măcar să nu fi auzit de insula Rapa – Nui, sau Vaigu, sau Insula Paştelui! E ceva monstruos!

– Insula Paştelui? tresări Pavlik. Parcă îmi amintesc ceva... Da, da, mi-aduc aminte... E o insulă mică de tot din mijlocul Oceanului Pacific. A fost descoperită de Davies la o mie șase sute optzeci și șapte și apoi din nou de amiralul Roggevin, la o mie șapte sute douăzeci și doi. Insula era populată pe atunci de niște păgâni care se închinau la idoli; apoi au venit acolo niște călugări care i-au convertit la creştinism. Asta-i tot ce ne-a spus nouă la colegiu despre Insula Paştelui profesorul nostru de geografie...

– Lasă, Pavlik, că ai să intri într-o școală de-a noastră sovietică, și în fața ta se va deschide lumea întreagă, în toată frumusețea și adevărul ei! Tocmai ce era mai interesant despre această minunată insulă nu ți-au spus la colegiu! O insulă minusculă, care poate fi străbătută într-o oră de mers de la un capăt la altul, un petic singuratic de pământ, pierdut în imensitatea oceanului, la patru mii de kilometri de America de Sud și cam la aceeași distanță de cele mai apropiate insule ale Polineziei. Dar această insuliță prezintă un adevărat ghem de enigme și taine științifice! Gândește-te numai, Pavlik: în toată Polinezia, printre toate insulele și triburile ei nenumărate, numai aici, numai la mica populație a insulei Rapa-Nui s-a dezvoltat și a înflorit scrierea! Pe acele kohau rongo-rongo, tăblițele acelea lungi, roșiatice-brune, pe care le-am găsit noi adineauri în canoe și le-am ținut în mâini! Mai mult decât atât, aceste tăblițe de lemn, cu scrierea rapanuiezilor din vechime, nu au fost încă

descifrate, nici un om de știință din lumea civilizată nu le-a putut citi.

Șelavin tăcu și sorbi câteva înghițituri de cacao din termos.

– Dar aceste terase sau ahu, cum le mai spun indigenii! Aceste neobișnuite și uluitoare statui! el sorbi iarăși cacao din termos. Cum putea oare să făurească aceste gigantice construcții un mic popor care se află la cel mai de jos nivel al culturii? Unele din aceste statui ating o înălțime de douăzeci și trei de metri, cu umerii largi de doi-trei metri; iar turbanele acelea de pe capetele lor cântăresc numai ele, până la două sute de tone! Când au apărut aici europenii – erau cel puțin două sute șaizeci de ahu din acestea și peste cinci sute de statui, toate îndreptate cu fețele lor mintoase și amenințătoare spre ocean. Nu e clar oare că această muncă uriașă, s-ar putea spune titanică, a putut fi făcută numai de un alt popor, mai numeros, mult mai civilizat și mai dezvoltat?

Pentru a dezlega toate aceste enigme, unii oameni de știință au făcut următoarea presupunere: această insulă a avut în antichitate dimensiuni mult mai mari. Ea era populată de un trib mare, cu o cultură originală, destul de înaintată, mult mai luminată decât cultura bietelor triburi pe care le-au găsit aici cei dintâi europeni. Și iată că a venit o vreme când rapanuiezii din vechime au început să observe că insula lor este înghițită încet, dar nemilos de mare. Atunci, alarmați și stăpâniți de temeri vagi, ei s-au adresat zeilor lor, cerându-le ajutor împotriva stihiei care-i amenința. Au început să construiască pe malul mării niște terase uriașe și să așeze pe ele o mulțime de idoli care să le păzească pământul. Dar oceanul continua să înainteze nestăvilit, și zeii de piatră zadarnic își ațînteau asupra-i privirile amenințătoare, pline de mânie. Oamenii însă nu și-au pierdut nădejdea. Ei și-au continuat cu febrilitate munca: au sculptat noi idoli, au construit noi ahu și au înălțat pe

acestea alte și alte rânduri de străjuitori. Așa au procedat probabil zeci și sute de ani. Convingându-se însă treptat de zădărnicia nădejdilor și de neputința zeilor – sau poate în urma vreunui asalt neașteptat al oceanului, după vreun cutremur – poate că, la urma urmei, populația cuprinsă de panică a renunțat să mai lupte cu oceanul și luîndu-și catrafusele, a pornit cu canoele să-și caute scăpare pe alte meleaguri. Asemenea transmutări de pe o insulă pe alta, peste uriașele întinderi de apă ale oceanului (din diferite motive) s-au petrecut destul de des în istoria popoarelor Polineziei.

Unii oameni de știință socot că locuitorii de azi ai insulei Rapa-Nui nu sunt rămășițe ale populației ei de la început, ci niște venetici care au cutezat să ocupe insula mai târziu, când a încetat să se mai scufunde, sau, în orice caz, a început să se scufunde mai încet, pe neobservate. Iar faptul că noi am descoperit azi un mare ahu submarin, cu statui încă în picioare, trebuie să dovedească definitiv justețea teoriei despre scufundarea treptată a insulei...

Șelavin tăcu, trăgând gânditor din țeava termosului cu cacao.

Pavlik, care ascultase tot timpul cele spuse de oceanograf, ca pe o poveste din vechime, continuă și el să tacă. În cele din urmă întrebă:

– Dar ei, veneticii aceia, cum au ajuns aici, pe insulă?

– Au emigrat din altă parte, atrași de condițiile mai bune de viețuire de aici și, din punctul lor de vedere, probabil că au dus-o bine o vreme destul de îndelungată, până când au atras atenția „civilizatorilor” europeni. Atunci au apărut printre insulari diferite boli, patima rachiului și a tutunului, pasiunea pentru diferite nimicuri europene și pentru așa-zisa cultură. Cea mai grea lovitură însă a primit-o insula în anul o mie opt sute șaizeci și doi, când au atacat-o neguțătorii de

sclavi din Peru. Săvârșind cruzimi, crime și jafuri de neînchipuit, aceștia au luat în captivitate cea mai mare parte a populației, cinci mii de oameni, pe care i-au dus pe insula Chincha, lângă țărmurile Americii de Sud, pentru a-i folosi la culesul și încărcarea de guano, găinaț de păsări, acumulat în cantități uriașe pe insulele de aici și care se exporta pentru îngrășarea pământurilor vlăguite ale Europei.

E drept că unii din acești nefericiți au fost apoi eliberați, dar când s-au întors în patrie au adus cu ei vărsatul care a decimat apoi populația. De atunci a început dispariția treptată a acestei populații care – în o mie opt sute optzeci și șase – nu mai număra decât o sută cincizeci de oameni. În ultimul timp, numărul acestora a crescut întrucâtva, ajungând până la două sute cincizeci de oameni, dar în condițiile capitalismului, ale exploatărilor crunte, ale beției, bolilor și mizeriei negre, este îndoielnic că acest trib se va mai putea regenera... Da, Pavlik! Aici nu e ca la noi!... Câte triburi și popoare mici ca acesta – aduse în pragul dispariției de țari, de funcționarii acestora și de jefuitorii capitaliști – nu s-au renăscut la noi în Uniunea Sovietică, după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie o mie nouă sute șaptesprezece!... Insulița aceasta, aproape pustie, ascunde încă multe alte taine pentru știință. Nu se poate spune totul dintr-o dată, Pavlik, și-apoi e timpul să ne întoarcem. Consider acum cu totul de prisos să continuăm cercetarea acestor povârnișuri submarine; știm precis unde suntem, și tocmai asta voia să afle căpitanul! Ei, acum la drum, tinere discipol al colegiului sfântului Patrick din Quebec!

– Aș vrea să uit cât mai curând de asta, răspunse încet Pavlik, și dumneavoastră îmi tot aduceți aminte...

– A-a-a!... Hm... Hm... Mda, reproșul e just... Iartă-mă, te rog. Nu mai fac...

Șelavin îi întinse cu un zâmbet binevoitor mâna lui metalică. Pavlik i-o strânse vesel și cu multă plăcere.

Luînd pe umeri o parte din năvoade, tăblițele sacre ale rapanuiezilor și alte trofeie, Șelavin și Pavlik porniră spre submarin.

Două ore mai târziu, când apărură cu această înfățișare în fața submarinului, în spațiul luminat puternic de reflectoare, fură întâmpinați cu exclamații, de mirare, cărora în clipa următoare le luară locul râsetele și glumele.

Pe platforma camerei de evacuare îl întâlniră pe căpitan îmbrăcat în costum de scafandru. De cum îl văzu pe Șelavin căpitanul întrebă:

– La poalele insulei Rapa-Nui.

– Unde suntem, Ivan Stepanovici?

Căpitanul își încruntă sprâncenele.

Capitolul IX
Taina insulei Rapa-Nui

Inundat în lumina puternică a reflectoarelor, „Pioner” stătea cuminte la poalele insulei, prins în neobișnuitele-i hamuri de oțel.

Încins cu cabluri, ca un cal înhămat, submarinul părea că-i gata, la primul semnal, să tragă insula în întinderile apelor spre adâncuri. Pe coama lui, mai aproape de provă, se afla – bine fixată – o macara electrică, cu motorul într-o cutie de metal transparent și cu axul ieșit în afară de ambele părți ale cutiei. Pe acest ax se înfășurau cablurile groase, care urmau să ridice inelul duzelor, pentru a-l așeza la locul lui, la pupă. Dar înainte de a da drumul motorului, trebuia înmuiată cu termit partea de jos a inelului, care se mai ținea de corpul submarinului.

Termitul ardea însă de două zile sub inelul duzelor, și metalul tot nu ceda căldurii. Kozâriov se pierdea în tot felul de presupuneri, neștiind cum să explice temperatura scăzută, de numai aproape două mii de grade, pe care o dezvolta acum reacția termitică. Treaba nu mergea, și asta îl neliniștea extrem de mult și pe căpitan, îngrijorând tot echipajul. Kozâriov scotea din minunatul laborator al submarinului cele mai felurite materiale, pe care le amesteca în noi și noi combinații cu termiții special creați pentru lucrul sub apă și care dezvoltau de obicei o temperatură pe deplin suficientă pentru a topi și cel mai refractar metal. Cu mare greutate abia la zece august, în cea de a treia zi, Kozâriov izbuti să găsească întâmplător o anumită combinație de elemente termitice a căror reacție dădea o temperatură ce muia întrucâtva metalul. Trebuia însă realizată o temperatură și mai mare. Kozâriov își continua cercetările, frământându-și capul să dezlege enigma termitului care îi răsturnase pe neașteptate toate calculele și încă într-un moment atât de critic. Era ceva mult

prea supărător, ba chiar umilitor! Celelalte brigăzi apucaseră să facă atâtea lucrări, munca lor mergea din plin și avea spor, în timp ce el se împotmolise. „Vocea comisarului” relata în fiecare dimineață succesele și victoriile când ale unei brigăzi, când ale alteia: radiofoniștii refăcuseră aparatul de recepție al postului de radio, acusticienii erau aproape gata cu tunul dela provă, până și electricienii –- cu efectivul slăbit – reparaseră toate dispozitivele automate, și numai despre brigada mecanicilor gazeta nu spunea nici o vorbă! „Succesele” acestei brigăzi nu erau în măsură să bucure pe nimeni, ba mai curând puteau să strice dispoziția altora, decât să-i însuflețească. Pe Kozâriov îl chinuia necontenit întrebarea: „Ce e de făcut?”

Când apărură primele semne, slabe, ale muierii metalului, lui Kozâriov îi veni o idee pe care o împărtăși numaidecât locotenentului-major:

– Cât continui eu căutarea de noi termiți – îi spuse el – n-ar fi bine să profităm chiar de gradul acesta neînsemnat de încălzire a metalului? Să nu pierdem vremea...

– Și cum crezi că am putea să folosim acest grad de încălzire? întrebă locotenentul-major.

– Să punem imediat macaraua în funcțiune. Dacă aduce măcar cu un milimetru pe oră inelul duzelor la locul lui, și tot e ceva...

– Bine, replică locotenentul-major, ridicând din umeri, eu n-am nimic împotrivă, dar asta nu rezolvă problema.

– N-are a face! insistă Kizâriov. Cât caut eu, să se facă măcar ceva... Tot e mai bine decât nimic.

Într-un creuzot uriaș, care semăna cu un jgheab arcuit, semicircular și care cuprindea partea de jos a inelului duzelor, termitul ardea fără încetare. Întinzând cablurile, macaraua electrică le înfășura încet pe ax, absolut invizibil pentru ochi. În prima zi se înfășură pe ax numai zece milimetri de cablu. Era o dimensiune absolut neînsemnată,

dar Kozâriov era mulțumit: oricum, treaba se urnise din loc. Kozâriov se sfătui cu Skvoreșnea, și acesta îi făcu o nouă propunere: de ce n-ar da oare un ajutor mecanic macaralei? Dacă el, Skvoreșnea, ar lua un baros de patruzeci de kilograme și s-ar apuca să lovească inelul la locul de îndoire, macaraua n-ar avea oare mai mult spor?

Acum îi veni rândul lui Kozâriov să surâdă și să ridice din umeri:

– Ce vorbești, Andrei Vasilievici! Îți arde de glume? Macaraua electrică are cinci mii de cai-putere; ce ai mai putea adăuga tu, chiar cu un baros de o sută de kilograme?

– Cap săc mai ești, măi Kozâriov! Pardon, tovarășe mecanic-șef.

– Ia mai dă-le-ncolo de grade! Nu-mi arde acum de ele... Ce-ai vrut să spui?

– Am vrut să spun că nu-i vorba aici di puterea me, ci di izbiturile care, oricum, mai schimbă poziția moleculelor din metalul muiat.

– Încearcă, răspunse cu îndoială Kozâriov. Rău în nici un caz n-o să fie.

După câteva minute, la pupa submarinului se auziră niște lovituri puternice, de ciocan, care răsunau ca loviturile unui uriaș clopot submarin, asurzindu-i cu o putere zguduitoare pe toți cei ce lucrau în apropierea submarinului și răspândindu-se până hăt departe în jurul acestuia...

Căpitanul ședea la birou în încăperea postului central de comandă. Întocmea o situație a lucrărilor efectuate peste zi, socotea datele aproximative ale executării lucrărilor următoare, și toate aceste calcule desigur că nu l-ar fi mâhnit dacă n-ar fi survenit neașteptata întârziere cu duzele. Dacă Kozâriov nu găsește în două-trei zile o soluție pentru a muia metalul, submarinul se va vedea în fața unor perspective din cele mai sumbre – nu va putea ajunge la timp la Vladivostok. Și iată că aici, el, căpitanul, este cu totul neputincios. Nu poate ajuta cu nimic, nu poate propune nimic!

Trebuie să aștepte ceea ce va spune mecanicul, talentat e adevărat, dar încă tânăr.

Cufundat în aceste gânduri nu tocmai vesele, căpitanul nu auzea zgomotele, loviturile și zăngănitul sculelor, ce răzbăteau până aici prin ușa deschisă a postului central, venind din compartimentele și camerele inferioare, unde se aflau mașinile, nu auzea toată această tulburătoare și veselă simfonie a muncii năvalnice, care chema din nou la viață organismul paralizat al submarinului.

De obicei, căpitanului îi plăcea să asculte zgomotul acesta plin de viață, care-i mergea la inimă și-l îndemna să se afunde și el în muncă, să se alăture efortului celorlalți. Acum la fel, se smulse într-un târziu, din gândurile-i grele, trase din nou cu urechea la zgomotul cunoscut și din nou îl prinse dorința de a coborî și a da o raită prin compartimente și camere. Căpitanul se ridică și se uită la ceas. Era ora douăzeci și trei. Deasupra oceanului e acum o întunecoasă noapte tropicală, cerul e spuzit de stele mari, și valurile se izbesc molcom de malul pe care se înșiruiau cândva munții străjuitori de piatră ai insulei...

Căpitanul tresări. Într-o oră se sfârșesc lucrările; trebuie să vadă cum se desfășoară ele. Deodată ridică capul și trase cu urechea.

Printre zgomotele obișnuite, parcă de undeva de departe, ajungeau până la el niște lovituri uniforme, abia auzite, de metal lovit de metal. Ce putea să fie oare? De unde vin aceste sunete?

Căpitanul porni grăbit în inspecție. Cercetă la repezeală toate compartimentele și camerele de jos. Lucrările mergeau excelent. Oamenii obosiți îi zâmbeau. Din secția de mașini trecu spre camera de evacuare, unde era de cart Romeiko. Romeiko abia ieșise din spital, cu două zile în urmă. Cu ajutorul lui, căpitanul își puse repede costumul de scafandru și se pregăti să iasă din submarin. Dar când se lăsă platforma basculantă, loviturile acelea

îndepărtate și înfundate năvăliră deodată sub casca căpitanului și-l asurziră. Căpitanul se repezi înainte.

În lumina puternică a reflectoarelor, înveșmântat în strălucitoarea sa armură de cavaler, ca un puternic și uriaș paladin medieval, care doboară un balaur cu o sută de capete, Skvoreșnea izbea cu ciocanul lui în inelul uriaș al duzelor.

Căpitanul se năpusti asupra lui, îl apucă mânios de umeri, îl scutură cu toată puterea și strigă:

– Ce faci?! Cine ți-a dat voie? Încetează odată! Uiți că ne aflăm în apropierea unei insule locuite?!

Picați parcă cu ceară, toți – și Skvoreșnea, și Kozâriov, și locotenentul-major – tăceau, neștiind cum să se dezvinovățească. Își dădeau seama că au făcut o serioasă greșeală...

* * *

În vechea lui canoe, abia mișcând vâsla, Ngaara lopătează încet, în largul oceanului.

Departe, în urma lui, în întuneric, sclipește slab un punct mic și tremurător. Angata, nevasta lui Ngaara, a aprins foc pe malul pustiu și singuratic, pentru ca stăpânul să-și poată găsi mai ușor coliba, când va sfârși pescuitul și se va întoarce cu prada la familia lui înfometată.

Ngaara răsufla adânc. Nici înainte de apusul soarelui, nici în amurgul scurt, când peștele trage la undiță, nimic nu s-a prins de cârligele lui de oțel pentru care i-a dat atâta pește bătrânului Robinson; nici un pește nu s-a atins de momeală. Ba până și cârligul sfânt, pe care Ngaara l-a cioplit cu răbdare și venerație, pe ascuns de ochii altora, din țurloiul „răposatului său tată”, peștele îl ocolea cu dispreț, de parcă nici nu l-ar fi luat în samă. Când s-a lăsat noaptea, Ngaara a pornit după raci și crabi. Nu prea țin de saț racii și crabii, dar Ngaara n-are

încotro. Și în această vânătoare însă n-are noroc bietul Ngaara. Pe fundul canoei lui forfotesc numai câțiva mici crabi și vreo zece raci mari, verzi-cenușii, scârțâind încet cu cleștele și crustele lor. Năvodul se târăște pe fund, alegând parcă dinadins locuri unde e prada mai puțină. Fără îndoială că Ahu-ahu-tatana, duhul rău, și-a vârât coada. Dar iată că s-a tăcut târziu și curând Ngaara o să trebuiască să se întoarcă la țărm. Aici se sfirșește bancul de nisip, și fundul coboară brusc spre împărăția adâncurilor.

Deodată o lumină se aprinse în mintea lui Ngaara. Pe povârnișul acesta abrupt nu prinde nimeni crabi. Ce-ar fi să lase năvodul mai adânc? Cine știe, poate că tocmai aici e mult vânat! Trebuie să încerce! E rușinos pentru un pescar și un înotător atât de iscusit ca Ngaara, bun vânător și om în toate puterile, să se întoarcă cu canoea goală la familia înfometată.

Ngaara nu stă mult pe gânduri. Iată că năvodul a început să tragă frânghia din canoe. Ngaara vâslește cu și mai multă băgare de seamă. Șoptește încet numele lui Mea-kahi, zeul pescarilor, șoptește numele lui Make-make, zeul ouălor rândunelei de mare, pe care Ngaara le culege din cuiburi, punându-și viața în primejdie, pentru ca tot lui să i le jertfească, șoptește și numele lui Hawa-tuu-take-take, zeul tuturor ouălor, și al preacinstitei lui consoarte, Wie-hoa.

Desfășurându-se tot mai repede și mai repede, frânghia se apropie de capătul ei, dar deodată se slăbește și rămâne atârnată. „Un fund nou”! își zice bucuros Ngaara. Și nu-l cunoaște nimeni!... Acum să tragă cu băgare de seamă frânghia pe povârnișul prăpastiei... Ngaara vâslește îndărăt cu trei-patru lungimi de canoe, apucă frânghia și trage. Frânghia se întinde, dar nu mai merge. Lui Ngaara i se strânge inima.

Năvodul s-a agățat de ceva pe fund! Ngaara smucește de frânghie, dar nu izbutește să desprindă

năvodul. Mânios și cu inima îndurerată, îl înjură cu năduf și pe Jesus-ul albilor și pe vechii lui zei, și chiar pe Tatana, duhul cel rău.

Ce-i rămâne de făcut?! Doar n-o să lase năvodul, care îl hrănește și pe el, și familia lui, care-i plătește dările, îi plătește datoriile pe care le are la bătrânul Tatana-Robinson pentru rachiu, pentru tutun, pentru undițe... E adevărat că aici e strașnic de adânc, dar un înotător ca Ngaara nu se teme nici de o adâncime cât toată lungimea frânghiei. Și dacă apare vreun rechin? Ar fi neplăcut, dar are cuțitul la brâu și are să fie rău de rechin.

Ngaara își scoate flanela veche, pantalonii ponosiți, numai petice, și se aruncă în apa neagră. Deși, din obișnuință, a deschis ochii sub apă, în bezna aceasta de nepătruns, față de care noaptea înstelată de sus pare un amurg, nu vede frânghia. Numai dibuind cu mâna, o prinde și începe să coboare repede în jos de-a lungul ei.

Și iată că ochii lui larg deschiși văd ceva care face să i se înfioare tot corpul, cuprins de o teamă superstițioasă.

Departe dedesubt, în adâncurile oceanului, sclipește un uriaș nor argintiu încețoșat, de parcă luna, părăsind cerul, s-ar fi afundat în apele întunecate și își răspândește de acolo lumina puternică, iar în jurul ei dănțuie niște dâre albe, luminoase, ca și cum duhurile apelor și-ar întâmpina stăpâna cu vesele dansuri sacre. Deodată se aude de-acolo din adânc o bubuitură înfundată, apoi încă una și, încă una... Ngaara a încremenit. Una după alta, regulate și puternice, aceste bubuituri, se revarsă de pretutindeni, de parcă niște uriași ar lovi într-o tărtăcuță cât un munte, cum lovesc rapanuiezii în tobele lor tărtăcuțe. Cercuri verzi și portocalii încep să zvâcnească în fața ochilor lui Ngaara, care a început să se înăbușe, și străbătut de un fior de groază sacră, el se repede în sus, dându-și silința să

nu vadă și să nu audă nimic. Dar loviturile zguduitoare îl urmăresc, îl ajung din urmă. Aproape scos din minți, Ngaara iese la suprafață, chiar lângă canoea lui. Se agață de ea cu degetele tremurătoare și multă vreme, icnind de groază, nu-și poate recăpăta suflul...

După ce-și mai veni puțin în fire, Ngaara aruncă o privire de jur-împrejur și, convingându-se că e singur, își lipi urechea de apă. Adâncurile negre îl asurziră cu o nouă lovitură. Ngaara sări ca fript, canoea se legănă gata să se răstoarne și el se prăbuși pe fundul acesteia. Și iarăși i se păru că și fundul bărcii se cutremură ușor sub loviturile acelea tainice, care veneau de jos. Atunci, pierzându-și definitiv capul, Ngaara se ridică, înfrigurat scoase cuțitul, tăie dintr-o mișcare sfoara prețiosului năvod, care-i hrănea familia și începu să vâslească desperat, mânat de groaza morții...

Toată noaptea s-a zbătut în culcușul lui de trestie, bolborosind și strigând niște cuvinte cumplite despre luna înconjurată de un nor argintiu și scufundată în adâncurile oceanului, despre dansul stelelor în jurul ei și despre bubuiturile tobei sfinte, care însoțeau acest dans. Nevasta lui, Angata, cuprinsă de deznădejde și de groază, se văicări împreună cu el toată noaptea. Iar dimineața veniră vecinii și neamurile, și vestea despre teribila vedenie a lui Ngaara se răspândi în insulă, ascunsă ca o taină de albii care desigur n-o să creadă cele văzute de Ngaara. Ei știu că dacă află albii, o să-i persecute și o să-i pedepsească cu cruzime pe ereticii care se întorc la zeii lor din vechime.

Dar chiar a treia zi, bătrânul Tehaha, afumat și duhnind a spirt, căpătând de la Robinson un pahar de rachiu pentru un sac de nuci de cocos, îi spuse acestuia miraculoasa taină a insulei. Câteva ore mai târziu, bronzatul șef de echipaj Ribeiro plecă cu barca să ducă taina pe bordul goaletei „Santa Maria”, care-i adusese lui Robinson un nou stoc de marfă: spirt, stambă putrezită, confecții de

„ultimă modă” și fel de fel de sunători pestrițe pentru copii. Astfel află taina și don Juan Gomez Gonzales, ziarist din Valparaiso, rătăcit întâmplător prin părțile acestei insule plictisitoare ca amic și oaspete al căpitanului goaletei. Iar seara, venindu-și în fire după dogoarea amețitoare de peste zi, ziaristul – presimțind un material senzațional pentru ziarul său – se duse cu barca la locul indicat de bătrânul și veșnic beatul Te-haha. Oprind barca în dreptul colibei lui Ngaara, don Juan se afundă în apă și se întoarse de acolo cu totul zguduit. Văzuse norul acela argintiu-încețoșat, și, cu toate că n-a auzit bubuiturile tobei, dădu crezare spuselor lui Ngaara, povestite apoi de bătrânul Tehaha lui Robinson. Dis de-dimineață, în ziua de șaisprezece august, stația de radio de pe „Santa-Maria” transmitea la Valparaiso o corespondență lungă, adresată redacției ziarului „El Popolo”, sub titlul senzațional: „Taina insulei Rapa-Nui”; în această corespondență erau povestite cu amănunte zguduitoare cele văzute și auzite de don Juan Gomez Gonzales. Până a doua zi, această știre senzațională se răspândi în toată lumea, provocând o derută totală printre savanți și exploratori, ca și printre milioanele de cititori ai ziarelor.

La cinci sute de kilometri spre nord-vest de insulă, radiograma de pe „Santa-Maria” fu interceptată de scundul și galbenul la față radiografist al crucișătorului „Yamato” care gonea cu toată viteza spre sud-est. Radiofonistul raportă radiograma comandantului său, și căpitanul Maeda o citi cu un interes și o satisfacție fățișă...

* * *

Kozâriov își pierduse somnul și nu mai știa ce e odihna. Bucătarul submarinului, Belogolovâi, se istovise tot luptându-se cu el pentru fiecare lingură de supă. Kozâriov aproape că nu mai ieșea din

laborator. Obrajii lui pistruiați se scofâlciseră, ochii îi ardeau ca de febră, părul lui des și roșcat se întunecase parcă, pierzându-și culoarea lui de foc. Enigma termitului îl doborâse, rămânând pentru el o taină chinuitoare. Kozâriov mai că epuizase toate combinațiile posibile ale elementelor termitului, și conștiința că a intrai în impas îl înnebunise. De trei zile. Țoi lucra cu el, pregătind experiențele, executând diferite sarcini și scutindu-l pe Kozâriov de muncile brute. Dar asta nu-i ajuta la nimic.

În noaptea aceea interveni în sfârșit și zoologul. Hotărât, cu o sticluță și un pahar gradat în mină, el se apropie de Kozâriov, care ședea la masa din laborator cu capul cuprins în palme, și-i propuse de o manieră categorică, invocând ordinul căpitanului, să bea un pic din „licoarea asta minunată". Kozâriov bău mecanic și își aținti din nou privirea absentă undeva în gol. Dar „licoarea" zoologului își făcu efectul destul de repede. După cincisprezece minute. Țoi îl duse pe Kozâriov – care mai că dormea de-a-n picioarele – în cabina acestuia, îl dezbrăcă și-l culcă în pat. De îndată ce puse capul pe pernă, Kozâriov se cufundă într-un somn adânc.

La ora patru dimineața, cu o jumătate de oră înainte de ora deșteptării, Țoi fu trezit de un ciocănit în ușa cabinei lui. Încă buimac de somn, se sculă și deschise ușa. În fața lui se afla Kozâriov, îmbrăcat sumar, cu părul ca focul învâlvoiat și cu pete roșii pe obraji.

– Țoi! spuse acesta cu un glas răgușit. Țoi! Tu ești chimist... Trebuie să știi... Eu n-am timp să caut acum... Spune-mi, câtă clorură de magneziu conține apa de mare?

La început, Țoi nu pricepu nimic. Somnul îi mai încețoșa încă creierul ostenit de peste zi, dar în clipa următoare se trezi de-a binelea.

– Departe de țărm – răspunse el pe un ton academic – în toate oceanele, compoziția apei este aceeași. Cantitatea medie de săruri din această apă

este de treizeci și cinci de grame la un kilogram de apă. Cât privește clorura de magneziu, conținutul acestuia este totdeauna și pretutindeni de zece virgulă opt sute șaptezeci și opt la sută din cantitatea totală de săruri, adică de trei grame și opt sute opt miligrame greutate netă la fiecare kilogram de apă...

– Și în golful Finic? îl întrerupse nerăbdător Kozâriov, săltându-se de pe un picior pe altul, gata parcă să se năpustească asupra lui Țoi, care se cam lungea la vorbă.

– În golful Finic revin în medie numai cinci grame de săruri la un kilogram de apă; iar clorura de magneziu se află tot în proporție de zece virgulă opt sute șaptezeci și opt la sută din cantitatea totală de săruri, adică, în cifre absolute, abia cinci sute patruzeci și patru miligrame la un kilogram de apă.

– Deci aproape patru grame în ocean și numai puțin peste jumătate de gram în golful Finic! gemu Kozâriov, cu o mină de totală deznădejde. Of, idiot ce sunt! Cum de nu m-am gândit la diferența asta? Termitul nostru submarin este potrivit pentru gradul de salinitate al golfului Finic, unde s-au făcut experiențele. Numai pentru o jumătate de gram de clorură de magneziu la un kilogram de apă! Aici, însă, în ocean, sunt patru grame de clorură de magneziu! patru grame, Țoi! și termitul nostru înghite cu atâta lăcomie acest surplus de clorură de magneziu... Of, prostul de mine!... Cum de nu m-am gândit la asta? Kozâriov tresări deodată. Ochii îi sclipiră. Hai în laborator, Țoi! strigă el vesel și înviorat. Hai în laborator! Azi termitul are să ardă astfel încât și afurisitul ăsta de metal o să se topească!

Kozâriov se întoarse și aproape că o luă la fugă spre capătul coridorului unde, dincolo de cabina centrală, în fața cabinetului de biologie se afla laboratorul.

Cinci minute mai târziu, Kozâriov și Țoi – de parcă ar fi scuturat de pe ei toată oboseala acestor

zile – se așezară la masa de lucru, apucându-se cu încredere de ultimele experiențe, hotărâtoare.

Și într-adevăr, ziua de cincisprezece august ar fi putut fi socotită ziua izbânzii depline.

Mai întâi, în această zi, încă de dimineață, intră în funcțiune stația de radio, și căpitanul putu în sfârșit, după șaptesprezece zile de tăcere silită, să comunice guvernului date amănunțite despre avaria suferită de submarin.

A doua victorie a acestei zile, remarcabilă în toate privințele, fu terminarea reparării tunului de la prova. Probele făcute de acusticianul-șef Cijov pentru verificarea tunului au dat rezultate excelente. Submarinul își recăpătă arma lui cumplită, înalta lui capacitate de luptă, și putea acum să nu se mai simtă o jucărie neputincioasă a hazardului.

Iar curând după prânz intrară în funcțiune amândoi cercetașii infraroșii; după șaptesprezece zile de orbire, submarinul își recăpătase vederea. E drept că nu și-o recăpătase încă pe deplin, deoarece reflectoarele ultraacustice nu erau încă gata, dar și repararea acestora se apropia de sfârșit. Pentru asta acusticienii aveau nevoie de numai două zile.

Și, în sfârșit, de la orele cincisprezece ardea cu furie sub inelul duzelor un nou termit care nu se lăsa influențat de conținutul mai mare de clorură de magneziu din apa oceanului. După douăzeci de minute de la începutul arderii, reacția termitică dezvoltă o temperatură de 5 500 grade.

După o oră și jumătate de observare încordată și neliniștită a reacției, convingându-se că aceasta se desfășoară corect, Kozâriov simți deodată o slăbiciune neobișnuită. Pentru o clipă chiar își pierdu cunoștința și rămase neputincios în apă, cu picioarele moi și mâinile atârnându-i într-un nor de aburi, ca o meduză cu tentaculele destinse. E drept că își veni în fire numaidecât, dar căpitanul, care trecea prin apropierea lui și văzuse în ce stare se

afla, îl sfătui cu blândețe și cu grijă să meargă să se odihnească.

Și de astă dată, Kozâriov, se duse ascultător să se odihnească.

Pentru toate acestea, ziua de cincisprezece august ar fi putut fi socotită o zi de izbânzi, dacă n-ar fi umbrit-o trei lucruri:

La orele 14, după ce s-a sfârșit cu succes prima experiență de sub apă, amândoi cercetașii infraroșii fură trimiși la suprafață. Din prudență, însă, ținând seama de apropierea primejdioasă a insulei locuite, cercetașii nu se ridicau în aer, ci plutiră ca două uriașe broaște țestoase, pe deasupra apei. Cerul senin care se oglindea pe cupola ecranului, cu talgerul soarelui aproape la zenit, trimitea la postul central un salut liniștit. Căpitanul se pregătea tocmai să dea ordin pentru întoarcerea cercetașilor, când deodată la orizont, în partea de nord, apăru un punct negru, care creștea cu repeziciune și care căpătă curând niște contururi surprinzătoare și de rău augur.

– Un hidroavion! exclamă locotenentul-major.

Avionul apăru curând pe cupola ecranului. Ajungând deasupra insulei, acesta descrise câteva cercuri, aci lăsându-se, aci urcând, iar după aceea luă direcția spre sud și în scurtă vreme se făcu nevăzut la orizont.

– Curios... rosti gânditor căpitanul. De unde a mai apărut hidroavionul ăsta? Și ce l-o fi adus aici? Caută parcă ceva...

Un simțământ de neliniște puse stăpânire pe el și nu-l mai lăsă.

Dar asta n-a fost singura neplăcere.

Până acum, interogatoriul echipajului nu dusese la lămurirea împrejurărilor misterioase în care s-a produs explozia. Astăzi – însă, la ora obișnuită, când dădea raportul despre desfășurarea anchetei, comisarul îi putu raporta căpitanului unele materiale noi, care îngăduiau să se tragă

concluzii destul de importante. În primul rând, locotenentul Kravțov – a cărui sănătate începuse de mult să se amelioreze – făcuse în această zi, cu permisiunea zoologului, cele dintâi depoziții. Din aceste depoziții reieșea pe deplin inadmisibila neglijență a locotenentului, care nu raportase comandantului serioasa avarie suferită de mecanismele navei, îl lăsase cu de la sine putere pe Gorelov să părăsească submarinul, contrar ordinului sever, de a nu-i da absolut nimănui voie să iasă, și nu-l chemase nici chiar după aceea pe căpitan la postul central de comandă. Locotenentul justifica eliberarea permisului dat lui Gorelov cu argumentul că nu putea întârzia nici o clipă, deoarece – așa cum susținea Gorelov – se înfundaseră duzele și în fiecare moment se putea produce o explozie. Iar după aceea, locotenentul nu i-a raportat comandantului că a eliberat permisul, fiindcă voia să verifice mai întâi dacă funcționează aparatele de semnalizare de la postul de comandă. Intenționa să-l cheme după aceea pe căpitan, dar n-a mai apucat să facă acest lucru, deoarece s-a produs explozia.

Comisarul îi raportă cu acest prilej comandantului că locotenentul este foarte deprimat și își dă perfect de bine seama cât de necugetată și criminală a fost purtarea lui în acel moment de excepțională răspundere.

În al doilea rând, comisarul îi raportă căpitanului că în această zi a putut să pătrundă din exterior în camera inundată a conductelor de gaze, prin duza centrală, după ce a fost bine curățată de resturile exploziei. Duzele, raportă comisarul, au fost găsite în perfectă stare de funcționare, cu excepția a patru găuri cu filet, făcute în camera de ardere a duzei centrale, al căror rost nu putea fi înțeles. Nu se știe nici până acum cum au apărut ele acolo, cine și de ce le-a făcut.

În camera conductelor de gaze au putut pătrunde astăzi numai după o muncă îndelungată

de curățire a orificiului strâmt, de capetele conductelor de gaze care se îngrămădeau aici. Acolo, în cameră, explozia a provocat firește distrugeri deosebit de mari: toate aparatele și dispozitivele de acolo sunt defecte.

Pe semnalizatorul de presiune a gazelor s-au găsit resturile unei cutiuțe. Korneev și Kozâriov care au cercetat camera împreună cu comisarul, au recunoscut amândoi că această cutiuță este străină de semnalizator și că a putut fi pusă acolo numai cu un anumit scop – acela de a nu lăsa semnalizatorul să vină în contact cu mediul din afară și de a-i lua deci posibilitatea de a semnaliza modificarea presiunii gazelor în cameră. Numai un om de rea credință putea să facă acest lucru, un om care urmărea un scop criminal.

La ultimele cuvinte ale comisarului, rostite cu o emoție abia stăpânită, căpitanul ridică asupra lui o privire plină de mânie și indignare.

– Și care-i concluzia dumitale? Cine putea face asta? întrebă el încet, abia mișcându-și buzele.

– Numai Gorelov, răspunse cu convingere comisarul.

– Da, numai el, întări tot atât de încet căpitanul. Le-ai spus lui Korneev și Kozâriov să nu vorbească absolut nimic despre această descoperire?

– Da, Nikolai Borisovici, dar le-am spus să semneze procesul verbal de anchetă.

– Când crezi că ai să închei ancheta?

– O și consider încheiată, Nikolai Borisovici, așa că putem trece la elaborarea concluziilor.

– Bine. Mâine la aceeași oră să te prezinți, te rog cu toate materialele. Poți pleca, Vasili Egorovici. Am să expediez imediat o radiogramă la statul major.

* * *

La orele șaisprezece, când căpitanul, cufundat în gânduri, se plimba prin încăperea postului central de comandă, electricianul-șef veni și-i raportă că rezerva de energie electrică din acumulatoare aproape s-a epuizat, și că atât cât a mai rămas le va mai ajunge numai pentru două zile. Ar trebui deci să se înceapă fără întârziere încărcarea acumulatoarelor, dar aici, pe povârnișul submarin al insulei, este îndoielnic că anodul cablului-baterie va ajunge la adâncimea necesară unde să găsească o temperatură suficient de scăzută.

– Și atunci, ce facem?

Korneev ridică ușor din umeri:

– Să încercăm mai întâi aici; poate ne aflăm deasupra unei depresiuni mai mari.

– Încearcă, tovarășe Korneev, dar mai repede. Acumulatoarele trebuiesc încărcate din plin. Nu știm ce ne pot aduce zilele sau chiar orele următoare.

Korneev plecă. La postul central rămaseră numai căpitanul, locotenentul-major – care făcea niște calcule – și Marat, ocupat cu repararea tabloului de comandă.

– Mă neliniștește hidroavionul acela, spuse căpitanul, adresându-se locotenentului-major. Ce-o fi căutând aici?

– Aceste regiuni sunt destul de frecventate de flotila de baleniere, răspunse locotenentul-major, și bazele lor, fabrici plutitoare, sunt adeseori dotate cu avioane pentru căutarea vânatului. Poate că și acest hidroavion să fie un simplu avion de recunoaștere al balenierelor.

Se auzi un ciocănit în ușă.

– Intră! rosti tare căpitanul.

Pavlik intră cu niște scule în mâini. Trecu în tăcere în ungherul unde lucra Marat și-i spuse cu glas scăzut:

– Am găsit firul defect în camera de electrozi și l-am reparat.

– Bine, Pavlik! îl lăudă tot cu glas scăzut Marat. Acum dă-mi o mână de ajutor aici. Fixează firele și butoanele astea.

– Am înțeles! răspunse Pavlik încet, dar lămurit, și se apucă de treabă.

Căpitanul zimbi abia vizibil și urmărindu-l pe băiat cum lucrează, reveni la discuția întreruptă:

– S-ar putea să fie și un simplu avion de recunoaștere al balenierelor, dar pe mine mă neliniștește foarte mult situația în care ne aflăm. Aici nava e mult prea expusă. Ne aflăm prea aproape de suprafață, și nici măcar nu suntem lângă țărm, unde ne-am putea mai ușor camufla.

– Da, stația nu e tocmai sigură, recunoscu locotenentul-major, dar din păcate nu ne putem încă mișca, și la drept vorbind, nici n-am avea unde să ne ascundem.

– Tocmai asta-i rău... Că acum, înainte de a termina reparațiile, ar trebui totuși să ne ascundem.

Pavlik rămase nemișcat, cu fața la perete, uitând parcă de lucrul lui și trăgând cu urechea la discuția comandanților. Voia să se întoarcă și să spună ceva, dar limba i se lipise parcă de cerul gurii, îi venea peste mână să-i vorbească neîntrebat, căpitanului. În cele din urmă, însă, făcând un desperat efort de voință, se întoarse și rosti încet, cu voce tremurătoare:

– Îmi dați voie, tovarășe comandant...

– Ce-i, Pavlik?

– Noi... Ivan Stepanovici și cu mine... am găsit... un loc foarte bun... Pe cuvântul meu de pioner, încheie deodată Pavlik și tăcu stânjenit.

– Spune, Pavlik. De ce te-ai oprit? zâmbi căpitanul. Spune, nu te jena.

– Am descoperit o peșteră uriașă. O peșteră submarină, în care s-ar putea adăposti zece submarine ca „Pioner”! Și pripit, emoționat, încurcându-se în vorbe, continuă de parcă s-ar fi temut că acuși au să râdă toți de el: Nu credeți? Pe cuvântul meu de pioner! întrebați-l pe Ivan

Stepanovici. Am intrat amândoi... și am cercetat-o bine...

Căpitanul sări de pe scaun, cu fața luminată, și-l apucă pe Pavlik de umeri:

– Serios, Pavlik!? E așa de mare?

– E departe de-aici? întrebă și locotenentul-major.

– Mare! Uriașă! Și nu-i departe! Jumătate de oră am mers până acolo, cu viteza de cinci zecimi! Nu mai mult!

– Măi băiete, măi, tu ești un vestitor de bucurie! exclamă căpitanul. Asta-i o șansă colosală! Marat, fugi și cheamă-l pe Ivan Stepanovici! Repede!

Șelavin confirmă tot ce spusese Pavlik: e o peșteră uriașă, ca un hangar pentru dirijabile, cu fundul și pereții netezi. „Pioner” poate găsi acolo un adăpost excelent. Neobișnuit de satisfăcut, căpitanul îl mângâie cu blândețe pe Pavlik pe umăr.

– Plec chiar acum să văd! spuse el surescitat și bucuros. Mergi cu mine, Ivan Stepanovici. Și tu, Pavlik.

– Dar duzele nu funcționează. Cum transportăm submarinul acolo? interveni locotenentul-major.

– Douăzeci de oameni în costume de scafandri echivalează cu o mie de cai-putere! răspunse râzând căpitanul. Ți-ajunge, Alexandr Leonidovici, ca să-l remorchezi până în docul submarin?

– Mi-ajunge, mi-ajunge! zâmbi locotenentul-major puțin rușinat. E o idee splendidă, excelentă!

La postul central, atmosfera se înveseli deodată.

După o jumătate de oră, căpitanul, Șelavin și Pavlik se întoarseră din recunoaștere. Căpitanul era neobișnuit de vioi și satisfăcut: peștera se dovedise într-adevăr excelentă, și fundul ei se afla

exact la nivelul la care se afla submarinul. Totul se potrivea cum nu se poate mai bine.

Pe platforma basculantă, căpitanul se întâlni cu Korneev și cu Marat. Korneev profită de această întâlnire și raportă că aici nu se pot încărca acumulatoarele; s-a dat drumul cablului inferior, dar la 460 de metri s-a culcat pe fund și nu mai merge.

– ... Marat propune – urmă Korneev – să ducem în brațe cablul-baterie pe povârniș, mai departe spre mare. Ideea e bună și dacă permiteți, tovarășe comandant, îl echipez imediat și-l trimit.

– Marat! îl implora Pavlik, lipindu-și casca de aceea a prietenului său. Te rog, ia-mă și pe mine, te rog.

– În brațe? întrebă uimit căpitanul, continuînd discuția cu Korneev. Dar pentru a ajunge la temperatura necesară va trebui să se lanseze cel puțin două mii de metri de cablu! E o greutate colosală... chiar și în apă...

– A prevăzut el asta. Permiteți-i, vă rog, Nikolai Borisovici, să vă explice chiar el propunerea lui.

– Spune, Marat, te ascult.

– Avem pe submarin – începu Marat, câteva sute de recipiente cilindrice, de metal transparent, închise ermetic, rezervă pentru barometrele de mare adâncime. Dacă le-am atașa la fiecare zece metri de cablul-baterie, pe măsura coborârii cablului din submarin, ele ar lua asupra lor aproape toată greutatea...

– Da, ideea e bună! se bucură căpitanul. Ești de acord, tovarășe Korneev?

– De acord, Nikolai Borisovici.

– Și cine o să lege recipientele de cablul-baterie?

– M-am gândit la Krutițki, Nikolai Borisovici. A ieșit ieri din spital... Arsen Davidovici nu-i dă voie să facă munci grele, așa că asta va fi exact o muncă potrivită pentru el.

– Bine, n-am nimic împotrivă, consimți căpitanul. Dar ție, Marat, n-o să-ți fie greu totuși să tragi cablul singur?

Întrebarea era cât se poate de bine venită.

– Dacă îmi permiteți, tovarășe comandant, l-aș lua numai pe Pavlik, răspunse Marat. Mi-ar ajunge. Noi doi ne descurcăm foarte bine.

– Iar se bagă voinicul ăsta? Crezi că n-am auzit cum v-ați șușotit adineauri? Bine, plecați, dar ai grijă de el, Marat! De altfel ai să faci mâine treaba asta. Acum toată lumea trece la tracțiune: ducem submarinul în hangar.

O jumătate de oră mai târziu, douăzeci și doi de oameni echipați în costume de scafandru (aproape tot echipajul) ieșiră din submarin cu niște cabluri lungi pe umeri. Încins cu cablurile macaralei electrice, care ridicase inelul duzelor până mai sus de orizontală, „Pioner” aștepta docil să fie remorcat. Termitul continua să ardă sub inelul duzelor și fu lăsat în aceeași poziție, deoarece deplasarea lentă a submarinului nu putea influența cu nimic buna desfășurare a reacției termitice. Optsprezece oameni, câte nouă de fiecare bord, își prinseră repede cablurile de copastia care încingea de-a lungul tot submarinul de la provă la pupă și așteptau numai semnalul convenit, ca să-și pornească simultan elicele. Skvoreșnea și Matveev își prinseră cablurile la pupă, lângă inelul duzelor: lor le revenea rolul de cârmă, deplasând pupa când într-o parte, când în alta. Căpitanul se înhămase la provă, înaintea tuturora, și conducea manevra. Pavlik, liber, plutea în față, trebuind să facă diferite recunoașteri cerute de căpitan și să comunice ce stânci întâlnește în cale. Cu cât se înalță ele deasupra fundului, ce ieșinduri submarine prezintă pământul, și așa mai departe...

E greu de redat bucuria cu care a primit Pavlik importantul rol de aghiotant al căpitanului. Dar era de ajuns să-i privești fața care-i strălucea

de o lumină lăuntrică, pentru a-ți da seama, de asta, deși el se străduia din răsputeri să se poarte rezervat, ca un om în toată firea: nu se agita, nu se vâra unde nu era nevoie și în general era stăpân pe sine.

La orele douăzeci precis răsună comanda căpitanului, și cele douăzeci și unu de cabluri se întinseră toate deodată. Desprins din ancoră, „Pioner" se urni din loc, încet, și majestos, lăsându-se parcă în voia micilor ființe care se agitau în jurul lui.

Căpitanul îl scoase mai întâi la larg ca să evite ciocnirea cu stâncile, dâmburile și capurile submarine care abundau pe povârniș. Nava luneca destul de ușor, asculta perfect de cârmă, și după două ore – așa cum socotise căpitanul – ajunse în fața peșterii. Aici nava fu întoarsă brusc cu pupa spre insulă și în această poziție fu trasă încet, cu o viteză de trei zecimi, spre povârnișul submarin. Lepădând cablul cu care a tras până aici, căpitanul se ținea înaintea pupei. Pavlik plutea în față, indicând pasajele cele mai potrivite – drepte și largi. Era o misiune foarte grea: „Pioner" era lung de aproape șaptezeci de metri și avea cel mai mare diametru al său de zece metri, așa că un pasaj prea sinuos și îngust nu-i era potrivit.

Dacă cisternele de balast ar fi funcționat, i-ar fi fost desigur mai ușor, căci s-ar fi ridicat deasupra stâncilor și s-ar fi lăsat apoi iarăși în jos, dar cisternele abia erau în reparație. Pavlik, însă, își îndeplinea foarte bine misiunea și arăta cu precizie drumul, pe care îl studiase în vreme ce submarinul se afla încă departe de insulă. De altfel, tocmai în locul acesta povârnișul era abrupt și prăpăstios, ceea ce ușura apropierea de insulă.

Cu pupa înainte, „Pioner" se apropia tot mai încet și mai încet de peșteră. Iată că a pătruns în peșteră inelul duzelor cu termitul arzând sub el. „Pioner" luneca drept, ca pe un fir întins.

Curând submarinul, atingând aproape fundul, pătrunse tot în peșteră.

Spre miezul nopții, „Pioner” stătea iarăși cuminte; ancorat sub bolțile peșterii puternic luminate, ce prinsese deodată viață, întocmai ca un dirijabil uriaș într-un hangar încăpător și sigur.

Capitolul X
Expediția după curent electric

În timpul nopții, în cabina lui de pe submarinul cufundat în somn, căpitanul centraliză toate rapoartele cu privire la lucrările din ziua respectivă. Lucrările se desfășurau excelent, exact după grafic. La 19 august, adică peste trei zile, submarinul va putea să iasă din noul său adăpost și să pornească spre îndepărtatele țărmuri ale Primoriei Sovietice. Dar dacă ceva neprevăzut ar face să amâne nu cu o zi, ci măcar cu câteva ceasuri plecarea în cursă, riscau să nu mai poată ajunge în ziua de 23 August la Vladivostok. De la insula Rapa-Nui, submarinul trebuia să străbată în linie dreaptă aproape 15 000 de kilometri: exact o sută ore de mers necontenit, cu viteza de zece zecimi!

Ar trebui deci să pornească la drum cel mai târziu la ora 6 dimineața, în ziua de 19 august, ca să poată – urmând același drum cu soarele – să apară în golful Ussuri, în dreptul insulei Russki din fața Vladivostok-ului, la orele 10 dimineață, în ziua de 23 August. O întârziere neprevăzută de numai opt-zece ore ar compromite totul. În acest caz, toată munca, eforturile supraomenești ale echipajului și toate speranțele se vor spulbera.

Fruntea căpitanului se acoperi cu broboane de sudoare. „Nu, nu se poate!... Nu putem pleca după o reparație atât de amplă, fără nici o rezervă de timp, își zise el. Trebuie să muncim și mai repede, cu și mai multă încordare. Dar ce-i mai poate cere echipajului, care nu mai știe nici de odihnă, nici de somn? Ce le mai poate cere oamenilor care de atâtea zile muncesc din răsputeri, pare-se până la limita istovirii?”

Căpitanul își frământa mintea, dar nu găsea nici o soluție. Orele scurte și atât de prețioase ale odihnei se scurseră în aceste cugetări neliniștite, și vremea deșteptării îl găsi pe comandant cu ochii

inflamați de nesomn. Stăpânit de o neliniște arzătoare, căpitanul ieși din submarin și începu să-i zorească pe oamenii care nu-și destinseseră încă trupurile neodihnite în cele câteva ceasuri de somn, îndemnându-i să se apuce cât mai iute de lucru. Încercă o mare satisfacție când văzu rezultatele muncii efectuate de Skvoreșnea în noaptea aceea.

Skvoreșnea se oferise să facă de cart în timpul nopții la macaraua care trăgea încet inelul duzelor pe latura de jos care, înmuindu-se, se dezdoia. Dar la macara, de fapt, nu era mai nimic de făcut, și Skvoreșnea se apucă să continue curățirea pupei de excrescențele metalice, care se formaseră după ce inelul duzelor fusese smuls de explozie de la locul lui. Era o muncă foarte grea și istovitoare. Aici nu se putea folosi termitul. Sculele se toceau, se rupeau repede bormașinile, ferestraiele și rindelele electrice deveneau repede inutilizabile.

În cele din urmă, Skvoreșnea încercă tot cu sculele manuale, punându-și în acțiune neobișnuita lui forță fizică. Rezultatele se arătară a fi din cele mai bune.

Înainte de ora deșteptării, inelul duzelor se ridicase până aproape de pupa vasului; locul de sudură fusese între timp curățat de Skvoreșnea și pregătit pentru sudură. Înăuntrul inelului se mai aflau însă destule conducte de gaze, cu capetele frânte și ascuțite. Skvoreșnea se apucă să le înlăture, silindu-se să sfârșească această operație înainte de a apuca macaraua electrică să lipească inelul duzelor de pupă.

Skvoreșnea risipea și acum o energie colosală, ca și cum n-ar fi avut în urma lui o noapte istovitoare de nesomn. Munca lui clocotitoare molipsise până într-atât întreaga brigadă a duzelor, care tocmai își începuse lucrul, încât era cu neputință să te stăpânești și să nu te alături acestei munci.

Și atunci când Korneev îl căută pe căpitan, ca să-i spună că intenționează – conform dispozițiilor din ajun – să-i trimită pe Marat și pe Pavlik cu cablul – baterie spre adânc, îl găsi în mijlocul brigăzii duzelor, muncind de zor la inel.

– Cât mai are Marat de lucru la repararea tabloului și rețelei de comandă? întrebă căpitanul fără să-și ridice capul și fără să lase lucrul.

– După graficul brigăzii, încă vreo șase-șapte ore.

– Lucrează și Pavlik cu el?

– Da.

– Transmite-le amândoura, și lui Marat, și lui Pavlik, rugămintea mea personală de a termina lucrarea mai repede decât graficul brigăzii. După aceea pot pleca. Și te rog și pe dumneata, tovarășe Korneev! Mai repede... Mai repede... Încordați-vă toate forțele care v-au mai rămas! Nu avem rezerve de timp. Peste o jumătate de oră să vii la mine în cabină, cu locotenentul-major, profesorul Lordkipanidze, Cijov, Siomin și Kozâriov. Am să vă explic situația.

Marat și Pavlik se întristară oarecum de întârzierea expediției lor după curent electric, pentru care și începuseră să se pregătească. Dar rugămintea personală a căpitanului, pe care Korneev le-o transmisese pe un ton oarecum solemn și foarte semnificativ, avu asupra lor un efect stimulator, cum nu se poate mai puternic. Dorința lor de a pleca în expediție în loc să-i mai întristeze, le dădu un nou aflux de energie și se apucară de lucru cu mai mult avânt.

La ora stabilită veniră la căpitan toți cei pe care-i convocase.

– Tovarăși, se adresă căpitanul celor de față. După graficele brigăzilor vom putea porni la drum la nouăsprezece august. Ne rămân deci pentru cursă numai patru zile. Aceasta e o limită – exact atât cât ne trebuie ca să ajungem la Vladivostok în ziua de douăzeci și trei. Dar nu ne mai rămâne nici

o rezervă de timp. Cea mai mică întârziere neprevăzută poate să compromită totul. Trebuie să accelerăm și mai mult reparațiile. Trebuie să ne creăm o rezervă măcar de vreo zece ore. Dar nu merge să le spunem asta direct oamenilor. Mă tem să nu întindem prea mult coarda. Skvoreșnea însă mi-a sugerat o soluție. El, de pildă, cu energia lui, contaminează brigada, care îl urmează și își dă silința să nu rămână în urmă. Rezultatele sunt evidente: brigada lucrează ca niciodată. Tovarăși, vă rog să dați și dumneavoastră pildă brigăzilor respective și atunci o să acumulăm cu siguranță rezerva de care avem nevoie. Dumitale, Lord, vreau să-ți mai fac o rugăminte. Locotenentul Kravțov s-a întremat îndeajuns și nu prea mai are nevoie de îngrijirea dumitale. Fă-ți, te rog, timp și adăugă la cacao ceva din arsenalul dumitale medical dietetic, pentru a-i spori puterea nutritivă și particularitățile întăritoare; dă apoi dispoziție să se umple cu noua băutură termosurile acelora care lucrează în exteriorul submarinului. Celor care lucrează înăuntru, să li se dea la fiecare două-trei ore același aliment în pahare... Asta-i tot, tovarăși. Și acum, la lucru! Vă rog pe toți să faceți tot ce vă stă în putință. Da, încă ceva... Tovarășe Siomin, acum dumneata ai să citești, probabil, numărul de azi al gazetei, nu? Scoate în mod deosebit în evidență munca de peste noapte a lui Skvoreșnea. N-o lăsa pe mâine. Date despre ea îți dă Kozâriov chiar acum. Puteți pleca, tovarăși!

În ușă răsunară ciocănituri scurte și grăbite.

– Intră! spuse tare căpitanul.

Dând semne de agitație, Pletniov intră repede în cabină, închise ușa în urma lui și se îndreptă grăbit spre căpitan, ocolind masa. Fața îi era roșie, iar ochii îi sclipeau în rețeaua de zbârcituri în continuă mișcare. Ținea în mână un formular telegrafic.

– Foarte urgent. Guvernamentală, spuse Pletniov gâfâind ca după o alergare și întinzându-i

căpitanului o radiogramă.

Chiar după primele cuvinte pe care le citi, fața obosită a căpitanului oglindi o emoție neobișnuită. Aplecat peste radiogramă, căpitanul citea cu încordare. Emoția lui îi molipsi numaidecât pe toți participanții la consfătuire. Încremeniți pe locurile lor, aceștia nu-și mai luau ochii nerăbdători de la căpitan, schimbând numai din când în când între ei scurte priviri întrebătoare. Căpitanul parcurgea la repezeală rândurile radiogramei.

În cele din urmă se îndreptă din spate și-i cuprinse cu privirea pe cei de față. Ochii lui iradiau o bucurie neobișnuită. Se ridică brusc în picioare și rosti încet, de parcă n-ar fi fost sigur că are să se poată stăpâni:

– Tovarăși... Vocea i se frânse. Răsuflă adânc și rosti din nou, cu vocea întărită: Tovarăși, ne-a fost dat să trăim azi o neobișnuită fericire. Am primit o radiogramă de la Comitetul Central al partidului nostru. Am să citesc conținutul radiogramei.

Se ridicară cu toții, smulși parcă de vânt de pe scaune, emoționați, cu fețele dintr-o dată întinerite și încremeniră așa, aplecați puțin înainte, spre căpitan. Acesta citea, și mâinile lui tremurau ușor, făcând să tremure deasupra mesei și foaia albă a radiogramei:

– ”Moscova, fulger, guvernamentală. Căpitanului Voronțov, comandantul submarinului „Pioner”, comisarului Siomin, profesorului Lordkipanidze, șeful părții științifice a expediției.

Trimitem un fierbinte salut eroicului echipaj al submarinului „Pioner”! Urmărim cu admirație lupta voastră neobosită și splendidă împotriva stihiei dușmane, împotriva urmărilor mârșavei trădări. Suntem încredințați că veți încheia cu bine expediția. Suntem convinși că veți înscrie noi pagini glorioase în istoria luptei pentru studierea și stăpânirea adâncurilor misterioase ale oceanelor,

că în ceasul cumplit al încercărilor submarinul va fi la postul său, lângă țărmurile țării, pentru apărarea libertății și pentru înflorirea continuă a patriei socialiste...”

Numele celor care semnau radiograma se mistuiră într-o furtună de strigăte pline de entuziasm...

– Vom ajunge la timp!... Vom justifica încrederea acordată! Vom învinge! Vom învinge!

– La echipaj! La echipaj! strigă comisarul. Tovarășe comandant, trebuie să anunțăm echipajul!

Fața lui tânără strălucea de fericire sub părul cărunt. Comisarul se apropie de căpitan și, abia stăpânindu-și vocea care nu-i dădea ascultare, rosti pe un ton cât se poate de oficial:

– Tovarășe comandant, permiteți-mi să convoc imediat echipajul pentru comunicarea dumneavoastră!

Căpitanul îi puse amândouă mâinile pe umeri și-l strânse prietenește:

– Da, desigur, Siomin, tovarășe dragă! Desigur! Și cât mai repede. Hai! Mai repede!

Îl întoarse pe comisar de umeri și împingându-l ușor înspre ușă, îi strigă din urmă:

– Tot echipajul și toți lucrătorii științifici!

* * *

La orele 11, emoționat încă după mitingul plin de bucurie, prilejuit de radiogramă, Marat dădu o fugă la Korneev, ca să-i comunice că el și cu Pavlik au terminat complet repararea tabloului și a rețelei de comandă cu trei ore înainte de prevederile graficului.

Marat își dădu seama că el n-a mai lucrat niciodată cu atâta însuflețire, cu atâta entuziasm ca acum. I se părea că radiograma primită era plină nu de cuvinte, ci de o muzică neobișnuită, care continuă încă să răsune în inima lui. Alerga pe

scări și prin compartimente, fredonând ceva vesel, simțindu-se ușor ca un fulg. Și peste tot auzea tovarăși fredonând sau chiar cântând tare, peste tot vedea ochi strălucitori și zâmbete voioase.

– Vom birui, Maratușka! îi strigă din urmă Kramer.

– Cu trei ore mai devreme! îi răspunse râzând Marat și fugi mai departe..

Îl găsi pe Korneev în camera de electroliză. Se vârâse sub baie ca să lucreze și i se vedeau numai picioarele.

– Bine, îi răspunse Korneev scurt, cu glasul înfundat, după ce Marat îi raportă că a sfârșit lucrarea și după ce-l rugă, nerăbdător, să-i îngăduie să plece cu cablul-baterie.

– Dar să știi, adăugă electricianul-șef, că eu nu merg la căpitan... N-am timp... Du-te singur și-i raportează...

Marat îl găsi pe căpitan în camera conductelor de gaze unde, împreună cu brigada lui Kozâriov, înlătura bucățile de țevi rupte care ieșeau din peretele interior. Ca să ajungi acolo trebuia să dai dovadă de multă îndemânare și măiestrie acrobatică. Și aici răsuna un cântec, dar Marat nu se miră: și cântecul acesta se contopea cu cântecul din inima lui.

– Mulțumesc, Marat! îi răspunse căpitanul după ce-i ascultă raportul. Transmite-i mulțumirile mele și lui Pavlik. Mâncați, odihniți-vă, și pe urmă puteți pleca. Cât timp vă trebuie pentru această operație?

– Cred că vreo șase-șapte ore, tovarășe comandant. Nu știu cum se prezintă povârnișul.

– Da-da... Desigur. În orice caz, grăbiți-vă, fiindcă mai avem nevoie de ajutorul vostru aici. Țineți legătura cu submarinul. Poți pleca! Succes. Salutări lui Pavlik și ai grijă de el.

Marat își dădea perfect de bine seama cât de grea este misiunea ce-i revine și nu renunță la odihna pe care i-o propuse căpitanul. Apucă totuși,

în timpul pauzei de la prânz, să-i explice lui Krutițki cum să lege recipientele de cablul-baterie. După prânz se apucă împreună cu Krutițki, să scoată recipientele din magazie, să le astupe, să prepare pentru ele lațuri de sârmă și să le ducă afară, lângă tamburul cablului-baterie. După ce terminară această operație, la orele 18, în costumele de scafandri echipate complet cu acumulatoare, termosuri și cartușe cu oxigen lichid, înarmați cu sculele necesare și cu termometrul de mare adâncime la brâu, Marat și Pavlik așteptau în camera de evacuare, să se dea drumul apei. În ultimul moment, Șelavin dădu buzna în cameră și-i vârî lui Marat în mână un batimetru de mare adâncime:

– Poftim, Marat... Cred că n-are să te îngreuneze asta prea mult. O mică probă de apă din adânc... Te rog foarte mult.

Imediat după el se apropie grăbit zoologul și, luîndu-l pe Pavlik la o parte, îi spuse încet și oarecum stânjenit:

– Vezi, Pavlik, dacă găsești ceva deosebit de interesant, te rog să nu lași să-ți scape. Am să-ți fiu foarte recunoscător. Desigur dacă... m-m-m-da, dacă împrejurările și timpul au să-ți îngăduie... Te rog, Pavlik!

Câteva minute mai târziu, Pavlik și cu Marat pășeau pe povârniș, purtând pe umeri capătul cablului-baterie, cu receptorul care semăna cu un boboc închis de lalea, puțin umflat la mijloc. După ce coborâră vreo cincizeci de pași, puseră receptorul pe un bolovan, pentru a controla mecanismul de pornire a cablului-baterie. Pe cablu, la baza receptorului, se afla un comutator mare cu niște gheare largi. Marat îl răsuci, și bobocul de lalea începu să se desfacă întocmai ca o floare. După un minut, receptorul arăta ca o uriașă turtă de floarea soarelui, umflată la mijloc, pe care se îndesau, ca niște semințe, punctele negre ale termoelemenților.

După ce se convinse că funcționează bine, Marat răsuci încă o dată comutatorul și bobocul de lalea se închise.

– Ei, Pavlik, la drum! Pe umăr... arm'! Înainte, marș! Un-doi! Un-doi!

* * *

Ritmul lucrărilor de pe submarin se intensifica încet, pe neobservate. Munca excepțional de încordată a șefilor de brigăzi și a căpitanului însuși începuse să dea roade. Însemnată fu și contribuția zoologului. Acesta găsi o nouă combinație de vitamine, printre care și vitamina KL2 de curând descoperită. Adăugată la cacao, întăritoarea combinație de vitamine începu să lupte cu succes împotriva surmenajului oamenilor, înviorându-i și sporindu-le puterea de muncă. După indicațiile date de zoolog, bucătarul Belogolovâi le aducea oamenilor la fiecare două ore câte o ceașcă de „apă vie”, cum îi spunea Romeiko minunatei băuturi, și nu pleca până nu-și bea fiecare ceașca până la fund.

Și locotenentul Kravțov începu să dea o mână de ajutor. I se permisese să se scoale din pat, să umble, să citească și să scrie. Deși starea lui fizică se îmbunătățea mereu, nimeni nu mai putea recunoaște într-însul pe veselul locotenent de altădată, hazliu, vorbăreț și veșnic preocupat de înfățișarea lui exterioară. Palid, cu obrajii trași, nebărbierit și cu favoriții neîngrijiți, zăcea nemișcat ceasuri întregi în pat, tăcut, cu ochii ațintiți în tavan, gândindu-se la ceva, se vede treaba greu și chinuitor. Câteodată îi scăpa din piept câte un oftat sau un geamăt, începea să se sucească neliniștit de pe o parte pe alta, se ridica, se așeza în fotoliu și iarăși se culca în pat, negăsindu-și locul, de parcă ar fi căutat să scape de niște apăsătoare aduceri aminte. Astăzi, aflând de la zoolog că munca, departe de a fi sfârșită, se

intensifică, l-a rugat sfios și nehotărât să intervină pe lângă căpitan pentru a-i îngădui să-l schimbe pe locotenentul-major la postul central, unde acum nu e aproape de loc de lucru; în orice caz, atât cât este, munca de acolo nu-i obositoare; va trebui să țină legătura radiotelefonică cu toate compartimentele submarinului, cu oamenii care lucrează afară, cu căpitanul, cu Marat, să lanseze din când în când câte un cercetaș infraroșu și să urmărească indicațiile acestuia pe ecran; în sfârșit, să primească date de la brigăzi despre desfășurarea lucrărilor și să întocmească situații generale. Toate acestea ar putea să le facă și el, eliberându-l astfel pe locotenentul-major, care ar putea să se ocupe de alte lucrări urgente. Locotenentul-major sprijini cu căldură propunerea lui Kravțov, și zoologul obținu pentru el permisiunea căpitanului. Obrajii locotenentului se îmbujorară de bucurie atunci când zoologul îi spuse că rugămintea lui a fost îndeplinită de căpitan. Nevenindu-i să-și creadă urechilor, temându-se parcă să nu piardă fericirea care îi umpluse inima, se bărbieri la repezeală, își scoase halatul de spital, își puse uniforma, o potrivi cu drag ca pe ceva neobișnuit de scump pe care-l socotise pierdut, și își controlă încântat ținuta...

Se îndreptă repede spre postul central, iar locotenentul-major, după ce-i dădu în primire postul, se duse imediat la electricieni, pentru a umple golul format prin plecarea lui Marat și a lui Pavlik.

La orele douăzeci, locotenentul îi transmise comandantului primul raport despre desfășurarea lucrărilor. Raportul îl bucură foarte mult pe căpitan: lucrările luaseră vădit un nou avânt.

– Ții legătura cu Marat, tovarășe locotenent?

– Din oră în oră, tovarășe comandant. Spune că totul e în ordine. Câteva piedici întâlnite în drum le-au lichidat repede. Acum se află amândoi la o adâncime de o mie o sută de metri.

Temperatura apei este de plus patru grade și jumătate.

– Foarte bine! Cred că au să ajungă curând până la două grade și jumătate și-o să se poată întoarce. Bravo, băieți! Cum te mai simți, tovarășe locotenent?

– Mulțumesc, tovarășe comandant! Mă simt excelent. Munca e totuși cel mai bun leac...

La orele douăzeci și trei, electricienii terminară repararea conductelor electrice care duceau la cisterne: valvulele de fund, pompele și dispozitivele de ventilație începuseră să funcționeze. Cei care lucrau afară, la duze, aflară înaintea tuturora acest eveniment îmbucurător, urmărind manevrele de probă ale submarinului care începu deodată să se ridice și să se lase în jos, laolaltă cu ei. La pupa submarinului, aceste evoluții fură întâmpinate cu un „ura” înfundat și pripit. Oamenii n-aveau când să-și îndrepte trupurile și să aplaude, cu atât mai mult cu cât pentru brigada duzelor se apropia momentul hotărâtor: se terminase montarea inelului duzelor la locul lui și trebuia să înceapă sudarea de corpul navei.

Cu câteva minute înainte de miezul nopții, când urma să se sune stingerea, inelul duzelor fu fixat definitiv la locul lui și se putu scoate în sfârșit, de sub el creuzetul cu termit. Toți se pregătiră să plece, numai Skvoreșnea se apucă să curățe canelele din bordajul ondulat, prin care trebuia să se scurgă sub inelul duzelor metalul topit.

– Acușica vin! bombăni el, răspunzând îndemnului lui Kozâriov de a lăsa lucrul. Numa să curăț și canelul aista...

Dar canelul respectiv se cerea bine șlefuit, deoarece, după cât se vedea, zgronțurile de metal vechi nu fuseseră înlăturate în întregime, așa încât Skvoreșnea a trebuit să-și poarte încă multă vreme bormașina electrică încoace și încolo pe sub inel,

înainte de a se convinge că, în sfârșit, canelul este cu desăvârșire curat. Dar nici după asta, Skvoreșnea nu se gândi să plece. O patimă nestăvilită pentru muncă pusese stăpânire pe el și nu putea să și-o biruie, încă un canel, și încă unul... Și ăsta, și celălalt... Nu se poate desprinde de ele, mai sunt încă atât de multe!... Skvoreșnea continuă să lucreze cu aceeași energie, cu forțe nesecate parcă.

Orele odihnei de noapte zboară repede, pe neobservate. În peșteră, sub razele puternice ale reflectoarelor, e pustiu. În jurul submarinului mișună umbre vioaie de pești, care se opresc împrejurul ciudatei siluete ce stă aplecată la pupă și, deodată, se împrăștie la cea mai mică mișcare a acesteia.

Curând, va suna deșteptarea... curând, foarte curând... Dar nu mai are decât un ultim canel de controlat... Brigada va putea trece direct la sudură.

Potrivit regulamentului, Kozâriov îi făcu lui Skvoreșnea o mustrare aspră, dar vocea lui exprima nu atât nemulțumire, cât mirare și admirație. Și totuși, Kozâriov îi raportă căpitanului cele întâmplate. Căpitanul îl ascultă și se întoarse spre Skvoreșnea.

– Du-te și culcă-te, Andrei Vasilievici, îi spuse el cu blândețe. Așa nu se poate. Ai să cazi din picioare...

– Vă rog să mă iertați, tovarășe comandant, glăsui Skvoreșnea, înălțându-se ca o coloană de metal. Mă simit proaspăt și în puteri ca după o baie bună. Îngăduiți-mi să rămân la lucru. Nu-i vreme de hodină amu...

– Ea doua noapte de când nu doarme, tovarășe comandant, interveni Kozâriov.

– Ei și? replică Skvoreșnea, trecând peste toate prevederile regulamentului. Asta-i floare la ureche pentru mine. S-o-ntâmplat să nu dorm eu nici câte tri nopți la rând, în câte o campanie, și nici pe naiba n-am avut... Așa-s eu croit...

* * *

Pălăvrăgind veseli și ciondănindu-se în glumă, cu cablul-baterie pe umeri, cel dintâi în față, iar cel de-al doilea la vreo zece metri în urmă, Marat și Pavlik coborau panta lină a fundului, la o adâncime de aproape o mie de metri de la suprafața oceanului.

Acum era ușor de mers. Partea cea mai grea a drumului rămăsese în urmă. Îngrămădirile de stânci care trebuiau ocolite și râpele largi, în care trebuia să coboare cu băgare de seamă ca apoi să iasă din ele, crestele de lavă pietrificată și desișurile alunecoase, încâlcite, de crini de mare ori de hidropolipi – toate acestea au trebuit să le biruie în primii opt sute de metri ai coborâșului, destul de prăpăstios. Acum se întindea în fața lor o pantă lină, cu rare dâmburi domoale, care nu împiedicau mersul. În urma lor, abia atingând fundul, cablul-baterie luneca ușor, ca un șarpe subțire, negru și îndungat cu alb pe spate. Un nouraș de mâl plutea până departe deasupra lui, însemnându-i drumul.

– ... O fi el ușor de mers – răspunse Marat, de astă dată pe un ton serios, la o observație a lui Pavlik, –- dar din cauză că panta e așa de puțin înclinată, o să trebuiască să ne depărtăm și mai mult. De când tot mergem, și abia am ajuns la o mie de metri de la suprafață, și temperatura apei se menține tot peste cinci grade.

– Dar cât ar mai trebui să mergem până dăm de două grade și jumătate?

– Eu știu? Dacă avem noroc să întâlnim vreo prăpastie, găsim acolo adâncimea necesară... Altfel te pomenești că terminăm cablul și tot nu dăm de o temperatură mai scăzută.

– Și atunci ce facem? Iar ne cărăm înapoi cu astea-n spate.

– Ei nu, de ce să ne întoarcem? Cablul-baterie produce curent și la această adâncime, numai că diferența de temperatură dintre capete va fi mai mică, și încărcarea acumulatoarelor se va face mai încet. Iar pentru noi, fiecare oră de staționare în plus lângă insulă este neplăcută, poate chiar periculoasă. Așa a spus căpitanul...

O vreme merseră în tăcere. Bâzâitul buzerului îi aminti lui Marat de submarin. Marat îi comunică locotenentului Kravțov, că se află la o adâncime de o mie două sute de metri, că temperatura apei e cu puțin sub cinci grade și că totul merge bine, iar după aceea întrerupse legătura cu submarinul.

După puțin timp, fundul începu să se încline tot mai mult și, în cele din urmă, să coboare atât de abrupt, încât Marat și Pavlik abia se țineau să nu vină de a berbeleacul la vale. Acest coborâș istovitor se sfârși la adâncimea de o mie nouă sute de metri, și cei doi prieteni se pomeniră într-un mediu cu totul diferit. Iarăși îi înconjurau stânci risipite peste tot, când singuratice, când îngrămădite unele peste altele, când golașe, când acoperite cu desișuri de crini, bureți, ascidii, gorgoni și polipi de mare adâncime. Printre stânci și deasupra lor apăreau și dispăreau des luminițele multicolore ale peștilor, felurite coliere și ghirlande de puncte luminoase.

– Ei, Pavlik – zise Marat, uitându-se la termometru – uite că am ajuns unde trebuie; temperatura este exact de două grade și jumătate peste zero. Putem pune în funcțiune cablul-baterie și ne întoarcem acasă!

– Ar fi și timpul, îi răspunse Pavlik. N-or fi grele astea, dar simt că mi s-au înmuiat genunchii.

– Stai, Pavlik. Nu putem pune receptorul jos. E prea gros mâlul, se-nfundă. Uite-acolo, printre stâncile alea, trebuie să găsim vreun bolovan mai drept, pe care să-l punem.

Găsiră repede un bolovan potrivit, mic și plat, la poalele unei stânci uriașe, și, cu băgare de

seamă, așezară receptorul cablului pe el.

– Uf! răsuflă ușurat Pavlik. E ușor, dar tot mă doare spatele.

– Hai să stăm puțin, propuse Marat. Ție nu ți-e foame?

Prietenii se așezară pe bolovan, lângă cablu, și, rezemându-se cu spatele de stâncă, sorbeau în tăcere cacao fierbinte din termosuri, plimbându-și razele lanternei peste tabloul sălbatic, care-i înconjura. Desișurile de hidropolipi, umbrele întunecate și luminoase, care se târau pe fund și pe stâncile posomorite, sau apăreau și dispăreau în hăul negru de deasupra lor, toate acestea le arătau că fundul ducea o viață mai intensă, mai clocotitoare decât straturile de apă de deasupra lui.

– Ei, Pavlik, e timpul să ne întoarcem, spuse Marat; și se ridică încet, despărțindu-se vădit cu multă părere de rău de locul acesta confortabil.

Dar n-apucă să-și îndrepte bine spinarea, când stânca de care se rezemau (al cărei echilibru îl tulburaseră probabil) se prăbuși deodată peste ei. Pavlik și Marat săriră la timp în lături, dar receptorul cablului rămase prins sub stâncă. Desperarea lui Marat n-avea margini. Nu-și putea ierta această greșeală. Vreme de două ore, tot pornind elicea cu viteza de zece zecimi, încercă împreună cu Pavlik să urnească din loc stânca uriașă. Dar totul era în zadar. Se pierdea timp prețios. Atunci căpitanul îl trimise în ajutorul lor pe Skvoreșnea. Numai după sosirea lui izbutiră să dea la o parte stânca de pe receptorul cablului și să pună receptorul în funcțiune.

Capitolul XI
Bătălia decisivă

Cu sacii din spate umflați, se ridicară toți trei, încet, spre suprafața oceanului.

– Și-amu, flăcăi, dați drumu la elice. Suntem la o sută cincizeci de metri taman la nivelul hangarului nostru, spuse Skvoreșnea, uitându-se la măsurătorul de adâncime. – Bandă dreaptă!... Stop! strigă el deodată, întrerupând manevra și arătând cu mâna spre vest, în sus și în dreapta sa. Asta ce-o mai fi?

La vreo zece metri deasupra lor și la vreo cincizeci de metri în dreapta, spre nord-vest, în pâcla albastră-verzuie a apelor luneca încet o umbră neagră, uriașă. Pe spatele ei se puteau vedea niște cocoașe mari, cilindrice. Umbra se deplasa fără a face eforturi; era dreaptă, rigidă, rotunjită la urmă și ascuțită în față ca prova unei nave.

– Uite la sud încă una! Uite-o! Uite-o acolo! arătă mirat Pavlik în stânga primei umbre. Ce-ar putea să fie oare?

– Da, da, văd, întări Marat.

– Submarine!... exclamă tulburat, Skvoreșnea. Naiba să mă iee dacă nu-s submarine!

– Ce tot spui, tovarășe Skvoreșnea? se auzi vocea locotenentului-major. Ce fel de submarine?

– Nu mai pricep nimic, tovarășe locotenent-major! răspunse Skvoreșnea. Două submarine se îndreaptă cu viteză mică spre insulă... La o sută de metri unul de altul... Și se află exact la nivelul peșterii! Pornim spre sud ca să le videm mai bine...

– Comunică tot ce vezi! îi ordonă locotenentul-major. Dau semnalul de alarmă! Și pui în funcție toate reflectoarele ultraacustice, câte sunt gata!

Skvoreșnea dăduse între timp drumul elicei și se avântă cu viteză de trei zecimi spre stânga, prin fața și de-a lungul necunoscutei formații de submarine. Marat și Pavlik îl urmau.

După ce trecură de cel de-al doilea submarin, Skvoreșnea raportă:

– Tovarășe locotenent-major, încă un submarin la sud! Interval, o sută douăzeci și cinci di metri!... Merg în formație...

– Am auzit, încă un submarin la sud, răspunse locotenentul-major. Pe ecran se văd șase siluete. Dar reflectorul numărul o sută treizeci și opt de la provă nu funcționează încă, și în sectorul lui, între a cincea și a șasea siluetă, e un interval mare. Nici reflectorul de sus, din colț, numărul o sută patruzeci și doi nu merge... tocmai îl corectează locotenentul Kravțov. Continuați observarea formației!

– Am înțăles! Încă un submarin la sud... Interval, o sută cincizeci di metri... Înaintează toati încet spre insulă. Mergim mai diparte spre sud... Trei suti di metri... cinci suti di metri... Altele nu se mai văd... Tovarășe locotenent-major!

– Da!

– Am numărat patru submarine la sud di primul... Pe noi ne vedeți?

– Vă văd.

– La ce distanță suntem di peșteră?

– Cincisprezece kilometri.

– Permiteți să ne ridicăm deasupra submarinelor și să cercetăm și la nord di primul submarin pi cari l-am văzut?

– În direcția aceea funcționează toate reflectoarele acustice. Mai vin trei submarine și pe-acolo. Iar la suprafață se văd siluetele a trei vase. Probabil contratorpiloare.

– Vorbește comandantul navei „Pioner” se auzi apoi vocea căpitanului. Tovarășe Skvoreșnea, ridicați-vă toți trei deasupra submarinelor, urmăriți-le și supravegheați-le...

– Tovarășe căpitan – îl întrerupse locotenentul-major, alarmat – profesorul Lordkipanidze spune că locotenentul Kravțov a dispărut din sectorul o sută patruzeci și doi și nu

răspunde la apel! S-a auzit numai o dată ceva nelămurit și atât.

Sub căști răsună iarăși vocea căpitanului:

– Puneți în contact toate reflectoarele ultraacustice în stare de funcționare! Tot nu se vede? Poate că se află în pata sectorului optzeci și opt?

Și mai tulburat locotenentul-major strigă:

– Uite-l! Acolo e! S-a desprins din pată și iar a dispărut. Nu e singur! Nu e singur, Nikolai Borisovici! S-a încăierat cu cineva!

– Am văzut! răspunse vocea alarmată a căpitanului.

– Iarăși iese! Uitați-l în sectorul optzeci și nouă! continuă locotenentul-major. Au dispărut din nou în sectorul optzeci și opt... Se luptă cu cineva! Cu cine oare?

– Tovarășe Skvoreșnea! răsună cu putere comanda căpitanului.

– Ordonați, tovarășe comandant!

– Lăsați submarinele și porniți imediat, cu viteza maximă, în ajutorul locotenentului Kravțov! Se află la douăzeci de kilometri de peșteră. Adâncimea – șaptezeci de metri. Direcția – vest-nord-vest. A fost atacat! Mai repede! Mai repede! Urmați în drum indicațiile noastre!

– Am înțeles! strigă tulburat Skvoreșnea și dând elicii turația maximă, comandă: Stingiți lanternele! Marat, vin'încoa, ajungi-mă! Pavlik, rămâi în urmă la cincizeci di metri! Dacă ni-ncăierăm cu cineva, tu să nu ti bagi!...

În pâcla deasă de un verde închis a apelor, cele trei umbre porniră cu o viteză amețitoare spre vest-nordvest...

* * *

Locotenentul Kravțov se pregătea să predea cartul locotenentului-major. Într-un ungher

îndepărtat al postului central, căpitanul îl asculta pe zoolog:

– Nu s-ar putea, Nikolai Borisovici – spuse savantul – să trimitem pe cineva să corecteze reflectorul de sus din colț, numărul o sută patruzeci și doi? Marat nu-i aici, Pavlik a plecat cu el, iar pe radiofoniștii noștri e păcat să-i scoatem de la lucru, acum când sunt în iureș. Nici reflectorul numărul optzeci și opt de la provă nu e gata încă. Nu-i găsim buba!... Nu ne puteți da pe cineva? Numai pentru douăzeci, treizeci de minute. O nimica toată.

Zoologul se uita rugător la căpitan. Venise la postul central de-a dreptul de la lucru: mâinile îi erau negre, barba încâlcită, dar se vedea bine că nu-i ardea de loc de toaletă.

Căpitanul ridică din umeri:

– Pe cine să-ți dau, Arsen Davidovici? Și așa s-au răzlețit trei oameni, printre care lucrători de talia lui Skvoreșnea și Marat. Nici o brigadă n-ar da pe cineva din efectiv, și să fac uz de autoritatea mea n-aș vrea.

– Ce facem atunci? exclamă zoologul. Nu-mi rămâne decât să merg eu!

Locotenentul dăduse în primire cartul și se îndrepta spre ieșire, dar la ultimele cuvinte ale savantului se opri deodată, șovăi o clipă, apoi se întoarse spre căpitan:

– Tovarășe comandant, se adresă el încet căpitanului, fără a-și ridica ochii, așa cum făcea totdeauna în ultima vreme când stătea de vorbă cu el. Tovarășe comandant, dacă-mi permiteți... N-aș putea eu să ajut brigada lui Arsen Davidovici?

Căpitanul și zoologul își întoarseră privirile spre locotenent: primul – nehotărât, cu un aer de îndoială, cel de-al doilea cu o subită bucurie, plină de speranțe.

– Eu știu, tovarășe locotenent? rosti căpitanul cu îndoială, păstrând rezerva pe care i-o arăta de la

o vreme încoace. Te-ai întremat oare îndeajuns ca să-ți permiți să părăsești submarinul?

– Sunt pe deplin sănătos, tovarășe comandant, se grăbi să răspundă locotenentul.

Căpitanul clătina vag din cap și zâmbind se adresă zoologului:

– Ce spune medicul? Dar, te rog, fără părtinire...

– N-are nimic, Nikolai Borisovici, exclamă zoologul pe un ton ofensat, dar cu fața radiind de bucurie. Nu există nici un fel de contraindicații medicale. Va fi o simplă plimbare submarină. Ba cred chiar că-i va prinde bine această plimbare!

– Bine. În cazul acesta n-am nimic împotrivă... Alexandr Leonidovici, fă-i un permis locotenentului!

– Mulțumesc, tovarășe comandant! exclamă locotenentul, cu obrajii ușor îmbujorați.

Zece minute mai târziu, după ce primi instrucțiuni de la zoolog, locotenentul ieși din submarin îmbrăcat în costum de scafandru și, dând drumul la elice, se îndreptă cu viteză spre vest-nord-vest, ieșind din peșteră și menținându-se în raza reflectorului ultraacustic nr. 142. Înainte de a da în folosință acest reflector, zoologul trebuia să-l acordeze pentru o claritate și distanță mai mare, să-i controleze capacitatea de reflectare a razelor în fața obiectelor mișcătoare și să mai facă o serie de alte probe.

Locotenentul plutea cu viteza de șase zecimi, înălțându-se până la adâncimea de șaptezeci de metri. Se vedea în jur până departe, așa că nu-și mai aprinse lanterna. Era bine dispus, aproape bucuros: căpitanul îi vorbise astăzi cu ceva mai multă căldură decât îi vorbea de obicei în ultima vreme, îi zâmbise și chiar îi încredințase o nouă muncă... Ce om minunat e căpitanul! Și Arsen Davidovici, cât e de cumsecade! Le era recunoscător amândurora. Nu, firește, el nu-și poate uita vina... nu-și poate uita crima pe care a

comis-o!... Locotenentul răsufla din greu. Și tocmai de-aceea cât de recunoscător le este că nu-l disprețuiesc, că nu-l fac să simtă toată povara vinei care-l apasă, că se poartă cu el tovărășește!

Emoția îl strângea pe locotenent de gât. Înghiți cu un efort în gol... Da, desigur, va da socoteală, e gata să dea socoteală în fața patriei, pentru fapta lui... nu, nu pentru fapta lui, ci pentru crima lui... pentru marea lui crimă... Dar nimeni nu-i mai reproșează sâcâitor, toți își dau perfect de bine seama cât de greu îi vine, cât se căiește de ușurința cu care s-a lăsat dus de nas; toți își dau silința nici să nu pomenească numele lui Gorelov, atunci când e el de față...

Ca întotdeauna, numai aducându-și aminte de omul acesta, locotenentului i se opri răsuflarea și i se strânseră pumnii. O, ticălosule!...

– Mai la dreapta, mai la dreapta, Iuri Pavlovici? auzi el deodată sub cască vocea zoologului. – Cu doi metri mai sus! Se termină kilometrul douăzeci... Stop! Așa. Acum, zece metri mai departe... Așa... Zece metri la dreapta... Tot atâta la stânga... pieziș în sus... Aprinde lanterna... Stinge-o... Opresc toate reflectoarele vecine, ca să nu tulbure reflectorul o sută patruzeci și doi... Repetăm manevrele... Stop! Stai un minut nemișcat... Ridic puțin tensiunea...

Locotenentul opri elicea și, reglându-și sacul cu aer din spate, rămase suspendat în loc, privind absent amurgul verzui din față-i. În depărtare și în apropiere treceau ca niște umbre, siluete când vagi, când lămurite, de pești, meduze, moluște.

Deodată apăru de sus, aproape la limitele vizibilității, o umbră ciudată, lungă și dreaptă, care se îngusta la spate. Înainta cu mare viteză, dar nu se mlădia ca peștii care înoată. În fața acestei umbre, o constantă pată luminoasă trimitea un fascicol de lumină.

Inima locotenentului începu să bată neliniștită:

„Ce-o fi oare? Un rechin? Un ton uriaș?... Nu, nu-i pește”.

Umbra se apropia cu repeziciune, pieziș și în jos.

„Să aprind lanterna?... Nu, mai bine aștept...”

Silueta întunecată alunecă la o distanță de patruzeci de metri de locotenent și se afundă repede în adânc.

„Un om! fu cât pe ce să strige locotenentul. Un om în costum de scafandru! Într-un costum de scafandru uriaș, numărul zero... Cine să fie oare? Skvoreșnea? Dar Skvoreșnea se află la fund, împreună cu Marat... Atunci cine să fie? Plutește corect... Ține picioarele întinse și lipite...Mâinile le ține lipite de coapse... E careva dintre ai noștri...”

Și deodată totul începu să se rotească în fața ochilor lui. Sângele îi năvăli în cap și-i încețoșă creierul. Cu conștiința confuză, fără să stea pe gânduri, locotenentul porni elicea cu viteza de zece zecimi și se repezi în jos, după umbra aceea misterioasă.

– Iuri Pavlovici! se auzi vocea mirată a zoologului. Unde ai dispărut de pe ecran? Iuri Pavlovici! Răspunde odată! Iuri Pavlovici! Ei, drăcie! Să se fi defectat oare telefonul? bodogănea nedumerit savantul. De ce oare?...

Locotenentul auzea chemările ca printr-un strat gros de vată: ele nu ajungeau la conștiința lui. Toată ființa i se concentrase acum numai asupra petei luminoase de care se apropia cu repeziciune și pe care o vedea tot mai clară și mai puternică: omul din fața lui plutea cu viteza de numai patru zecimi.

Încă o clipă, și degetul locotenentului apăsă pe un. buton de pe tabloul de comandă. O rază puternică lovi casca omului și-i lumină fața.

Locotenentul scoase un strigăt răgușit, un strigăt de furie amestecat cu o ură de moarte:

– Gorelov!!!

Orbit de lumina lanternei, omul din față își duse instinctiv mâinile la ochi. În aceeași clipă, locotenentul se năpusti asupra lui din plină viteză, ca un proiectil slobozit din tun și-i apucă din spate mâinile, mai sus de coate.

Pentru o clipă, Gorelov își întoarse spre el fața schimonosită de groază. Dar în clipa următoare își îndoi picioarele strânse și-l izbi cu o forță grozavă pe locotenent în pântece. Protejat de costumul, de scafandru, locotenentul nu simți durere, dar îi scăpă din mâini unul din brațele lui Gorelov. Se încleștă cu putere de celălalt braț, căutând să nu-l scape.

Adversarii se pomeniră față în față.

Tăcuți, fără să-și ia ochii unul de la altul, se mișcau dezordonat într-un mic spațiu al apelor, mânați de elicele care continuau să lucreze.

Groazei de pe fața lui Gorelov îi luă locul un zâmbet de dispreț: îl recunoscuse pe inamic, și acesta nu i se păru – se vede treaba – de loc periculos.

Locotenentul gâfâia, părul i se lipise de sudoare și-i cădea peste ochi; slăbiciunea convalescenței îi încețoșa creierul. Abia îi ajungeau la cunoștință vocile tulburate ale căpitanului și ale locotenentului-major care-l căutau, și ordinul dat de căpitan lui Skvoreșnea.

„Ce să fac? Cum să-l țin? Elicea!... Să-i opresc elicea!” gândi tulbure Kravțov.

Îndoindu-și picioarele și întorcând cu tălpile cârmele, se năpusti cu pieptul în pieptul lui Gorelov și apucă să apese pe butonul exterior al tabloului de comandă. Capacul sări din resort și dându-se peste cap, rămase atârnat. Dar înainte de a apuca să atingă cunoscuta manetă care dirija elicea lui Gorelov, palma mare a acestuia îl apucă strâns de mână, i-o zvârli departe în lături, umblă la propriu-i tablou de comandă și se ridică deasupra locotenentului.

În mâna lui Gorelov sclipi, luminat de razele lanternei, acul de aramă, prins de un fir lung și subțire...

„Moartea!” îl fulgeră un gând pe locotenent.

Fără să i dea drumul lui Gorelov, întoarse brusc cârmele. Elicea îl smulse din strânsoarea brațului lung și descriind un semicerc, locotenentul ajunse în spatele lui Gorelov. Dar abia apucă să răsufle ușurat și să-și smulgă și el acul din tabloul de comandă, că Gorelov se întoarse și își smuci mâna dintre degetele slăbite ale locotenentului.

Locotenentul văzu ca printr-o ceață sclipirea scurtă a unui fulger auriu, care-i căzu peste piept și numaidecât, înainte de a apuca să scoată un țipăt, își simți trupul străpuns ca de un cuțit de foc.

Un șuvoi de apă, cu o presiune de câteva zeci de tone, răzbi prin descusătura costumului de scafandru și-i perforă într-o clipită pieptul...

Zvârlit de elice dintr-o parte în alta, corpul neînsuflețit al locotenentului, cu capul atârnându-i pe piept, începu să se afunde. Curând, dâra de lumină a lanternei lui se mistui în bezna adâncurilor. Punându-și acul la loc, Gorelov se mai uita încă în jos, acolo unde dispăruse trupul adversarului său, când o lovitură cumplită, și încă una, se abătu asupra lui. Înainte de a putea face vreun gest, se simți cuprins într-o strânsoare neînduplecată. Două fascicole de lumină îi străbăteau casca. Amândouă mâinile îi erau imobilizate de niște clești metalici. Din nou spaima și apoi groaza îi desfigură fața, când aruncă o privire în dreapta și în stânga lui.

Și din nou se auzi un strigăt de furie și de consternare:

– Gorelov!!!

Acest strigăt se auzi lămurit în încăperea postului central de comandă al submarinului. După o scurtă pauză, Skvoreșnea și Marat auziră comanda scurtă, violentă a căpitanului:

– Puneți mâna pe el și aduceți-l aici!

– Am înțăles! răspunse Skvoreșnea cu glas înfundat, strecurat printre dinți.

În clipa aceea, Gorelov se smuci cu tot corpul spre stânga, lăsându-se cu umărul peste Skvoreșnea și lovindu-l pe Marat cu piciorul, îl aruncă departe în lături. Scăpată din strânsoare, mâna lui dreaptă se ridică și un pumn uriaș, de metal, se abătu ca un ciocan peste casca lui Skvoreșnea, drept în față. Capul lui Skvoreșnea se clătină în cască, se lovi cu fruntea de metalul transparent și totul începu să se învârtească în fața ochilor lui. Dar mâna lui continua să-l țină de braț pe Gorelov ea într-o menghină.

O dată cu lovitura însă, împins de elicea-i care funcționa, Gorelov se răsturnă cu picioarele în sus peste Skvoreșnea, întorcându-i acestuia mâna spre spate. Skvoreșnea urlă de durere și cu un geamăt îi dădu drumul lui Gorelov. Dibăcia părea să fi biruit forța...

Simțindu-se o clipă liber, Gorelov își lipi picioarele, îndreptă cârmele și se avântă în sus. Dar nu-i fu dat să scape. Cu inima strânsă de groază, fără să-și dea prea bine seama ce face, dar simțind că dușmanul odios e gata să fugă, Pavlik se năpusti și, mai înainte ca Gorelov să-și poată da seama, băiatul i se așeză bine pe umeri, încolăcindu-și picioarele pe sub brațele lui, și își întoarse elicea la viteza maximă, în mers înapoi. Cele două elici, trăgând în sensuri contrare, învârtejau apa în loc, dând să-l smulgă pe Gorelov din încleștarea picioarelor lui Pavlik. Dar Pavlik îl ținea cu desperare. Și atunci începură să lunece amândoi în jos.

Brațele uriașe, înspăimântătoare ca niște clești, ale lui Gorelov, se ridicară să-l apuce pe Pavlik de picioare și să se descotorosească de el, zvârlindu-l ca pe un fulg. Dar la jumătatea drumului, aceste brațe fură iarăși apucate de Marat. Izbit cu piciorul, prin aceeași manevră, Marat începu să se învârte ca prins în anafor, din

pricina loviturii și sub acțiunea propriei lui elici. Din nou se ridică mâna aceea cumplită, dar de astă dată, mâna stânga a lui Skvoreșnea, vânjoasă ca trunchiul unui copac viguros, se săltă în întâmpinarea ei, să o apuce. Dar Gorelov se feri; palma uriașului dădu în gol, iar mâna lui Gorelov alunecă pe sub aceea a adversarului înspre tabloul de comandă. Când o ridică, aproape în aceeași clipă, la lumina puternică a celor trei mănunchiuri încrucișate, în pumnul lui strâns sclipi acul lung de aramă continuat înapoi cu un fir subțire. Mâna cu acul căzu ca un trăsnet, fără să întâmpine nici o piedică, spre cusătura de pe pieptul deschis, neprotejat, al lui Skvoreșnea.

Se auzi un țipăt pătrunzător, plin de groază, scos de Pavlik:

– Acul!...

Acesta a fost primul sunet al unui glas de om răbufnit în toată lupta aceasta cumplită de o jumătate de minut...

Un picior al lui Pavlik țâșni de sub umărul lui Gorelov și izbi cu o forță la care cu greu te-ai fi putut aștepta; mâna se abătu în lături, înainte de a fi apucat acul să atingă cusătura. Dar Pavlik nu mai apucă să-și aducă piciorul la loc: cu o smucitură, Gorelov îl scutură de pe umeri și băiatul, pierzându-și echilibrul, se prăvăli tras de elicea lui adânc spre fund, izbindu-l cu putere și pe Marat, care nu-și venise încă în fire. Când se putu opri și vru să se înalțe din nou, zări o lumină. Aproape de tot, în apa tulburată, se legăna încet corpul locotenentului, în costumul de scafandru desfăcut la piept.

– Vrai să mă omori, ticălosule?! urlă cu o furie de nedescris Skvoreșnea, privind încordat acul.

Și înainte de a apuca Gorelov să-și repete atacul, în mâna lui sclipi un ac asemănător.

Pentru o clipă cei doi cumpliți adversari încremeniră unul în fața celuilalt, cercetându-și

parcă părțile vulnerabile.

Ochii lui Gorelov ardeau de turbare, fața îi era albă ca ceara; buzele subțiri și lungi i se învinețiseră și se strâmbaseră ca într-un zâmbet ciudat, dezvelind dinții lui mari. Semăna în clipa aceea cu un bătrân lup încolțit, care, neașteptând să fie cruțat, s-a hotărât să-și vândă scump viața.

Chipul uriaș și rotund, totdeauna atât de blând, al lui Skvoreșnea, se alungise parcă deodată, slăbise. Trăsăturile îi încremeniseră în linii de aspră bărbăție, ochii lui mici, căprui, se făcuseră și mai mici și-l sfredeleau, siguri și calmi, pe adversar. Se părea că în ultimul strigăt al lui Skvoreșnea se revărsase toată cumplita lui furie, lăsând în locul ei o neclintită voință și o judecată rece: în lupta pe viață și pe moarte, cu un asemenea adversar orice fel de mijloace erau îngăduite.

Gorelov nu-și putea mișca mâna stângă, imobilizată de dreapta lui Skvoreșnea, dar dreapta o avea liberă, în fața mâinii stângi a adversarului, și el socotea asta drept un avantaj vădit de partea sa.

Trecu numai o clipă și deodată se izbiră cu zgomot, ca doi cavaleri medievali în scuturi, coatele metalice ale mâinilor libere parând lovitura mortală a acului. Mâna dreaptă a lui Gorelov se izbi de o piedică de netrecut și zbură în lături; în aceeași clipă, mâna stânga a lui Skvoreșnea se destinse ca o coardă de arc și acul lui atinse pieptul descoperit al adversarului. Nemaiputând să-și acopere pieptul cu mâna, Gorelov se întoarse brusc pe o coastă; acul alunecă pe cuirasa lui, trecând peste șănțulețul cusăturii fatale.

Și iarăși se izbiră cu zgomot coatele, iarăși mâna dreaptă a lui Gorelov zbură în lături ca o surcică, izbindu-se de mâna stânga a lui Skvoreșnea. Gorelov se făcuse și mai palid la față: avantajul pe care conta se dovedea iluzoriu. Iar colosala putere a lui Skvoreșnea, iată că-i era dat

acuma să o simtă. De groază, lui Gorelov i se strânse inima: presimțea inevitabilul...

Ochii mici, căprui, sfredeleau reci și siguri ochii negri, scânteietori ai adversarului și nu scăpară umbra tremurătoare de groază care lunecă o clipă peste ei.

Coatele se izbiră pentru a treia oară, mâna lui Gorelov zbură în lături de parcă ar fi fost pregătită să facă asta, dar în ochii lui lunecă ceva imperceptibil, ca o nădejde. Ochii căprui, mici și reci observară și asta. Și în loc să repete atacul, mâna lui Skvoreșnea apucă brațul dat în lături al lui Gorelov și-l împinse tot mai mult și mai mult înapoi. Ținut strâns de mâna dreaptă a lui Skvoreșnea, Gorelov se zvârcolea; mâna lui liberă nu mai găsea destul spațiu pentru a-și face vânt. Atunci, deodată, mâna lui Skvoreșnea își schimbă direcția și, mai înainte ca Gorelov să-și dea seama, se ridică peste capul adversarului și-l lovi în cască năprasnic, cu sete, repetând însăși manevra lui. Capul lui Gorelov se clătină în cască, întocmai ca al unei paiațe de lemn, și în aceeași clipă pumnul lui Skvoreșnea izbi peste firul puternic întins, smulgând acul din mâna lui Gorelov.

Dușmanul era dezarmat. Skvoreșnea îl cuprinse strâns cu amândouă mâinile. Elicea lui, lucrând cu viteza de zece zecimi, învinse viteza de patru zecimi a lui Gorelov și amândoi începură să coboare spre adâncuri.

Lupta n-a durat mai mult de un minut sau două. Iată în sfârșit și căștile cu fețele palide și buimace ale lui Pavlik și Marat. Ținând de mâinile metalice corpul neînsuflețit al locotenentului, aceștia se uitau când la fața aprinsă de luptă a lui Skvoreșnea, când la aceea a lui Gorelov, care continua să se zbată cu spume pe buzele învinețite.

– Pavlik, spuse răgușit Skvoreșnea, țâne-l tu singur pi locotenent... iar tu, Marat, leagă-l pi trădător... Ie cablul meu...

Marat desfăcu la repezeală colacul cablului de pe umărul lui Skvoreșnea, și în clipa următoare primul laț apucă unul din picioarele lui Gorelov, care se zbătea cu înverșunare, După câteva secunde și celălalt picior fu legat de primul...

Marat tocmai sfârșea să-i lege mâinile lui Gorelov, când apărură deodată din beznă, una după alta, două umbre cu lanternele luminând puternic. Erau Krutițki și Matveev, trimiși de căpitan în ajutorul lui Skvoreșnea. La un semn al lui Skvoreșnea, ei îl apucară pe Gorelov de spirele cablului tras peste umerii lui.

– Matveev, ia-l tu pi locotenent, rosti Skvoreșnea, răsuflând greu.

De când dăduse peste corpul neînsuflețit al locotenentului, Pavlik era scuturat necontenit de un tremur mărunt de groază. Nu se putea hotărî să se mai uite o dată la fața calmă și palidă, adormită parcă, a locotenentului. Cu tălpile picioarelor care nu-l ascultau, aproape inconștient, Pavlik întoarse cârmele, trase corpul supus al locotenentului spre Matveev și-i dădu acestuia mâna mortului. Apoi tot atât de inconștient, cu fața albă ca varul, cu ochii plini de groază, se apropie de silueta uriașă, puternică, a lui Skvoreșnea și mai că se lipi de ea.

Skvoreșnea răsuflă adânc, aruncă o privire în jur și rosti întretăiat, cu glas răgușit:

– Tovarășe comandant, dușmanul a fost capturat. Îl trimit pe submarin.

După o mică pauză, se auzi vocea calmă a căpitanului:

– Am văzut totul. Ți-ai făcut cu bărbăție datoria, tovarășe Skvoreșnea. Îți mulțumesc! Acest trădător de patrie, acest diversionist care ne-a aruncat în aer submarinul, ticălosul ăsta care a trecut de partea dușmanilor patriei noastre socialiste, va fi osândit așa cum merită! Matveev și Krutițki, voi coborâți la o adâncime de trei sute de metri și aduceți-l aici pe trădător și corpul celui ucis. Dumneata, Skvoreșnea, împreună cu Marat și

Pavlik mai treceți o dată deasupra submarinelor suspecte și cercetați-l mai cu seamă pe acela din sectorul optzeci și opt pe care nu-l vedem. Apoi întoarceți-vă pe submarin. În curând, „Pioner”" va trebui probabil să se angajeze în luptă.

* * *

Plutind în tăcere, cu lanternele aprinse, spre est cu viteza de șase zecimi, cei trei prieteni ajunseră din urmă formația de submarine care se făcuse nevăzută în acea direcție.

Vasele inamice se apropiau încet, pe furiș parcă, de insulă. Mai aveau până acolo cel mult opt kilometri.

Skvoreșnea rupse cel dintâi tăcerea, rostind un gând despre Gorelov.

– Nu coboară el amu întâia oară aici. Altul n-ar fi dibuit chiar așa, la țanc, locul un' s-adăpostește „Pioner”. Numa el putea s-o facă, și numa într-un costum de al nostru... Uitați-vă la submarinele aiestea cum merg în formație spre peșteră, exact la nivelul ei...

Treceau tocmai pe deasupra formației de submarine. În mersul lor calculat, se apropiaseră unele de altele, ajungând la intervale cam de cincizeci de metri unul de altul.

– Reduceți viteza la o sutime! porunci Skvoreșnea.

Tustrei aproape că se opriră deodată pe loc și rămaseră suspendați deasupra submarinelor.

– Măi flăcăi! urmă Skvoreșnea. Ce-ar fi să li dăm și noi di lucru? Că doară sigur nu vin cu gânduri bune. Ia uite cum își strâng formația în arc? Să-l întreb pi căpitan!... Tovarășe comandant!...

– Da, tovarășe Skvoreșnea.

– N-ar fi bine ca mai înainte di a ne ataca dușmanul să li facem di petrecanie la vreo trei din submarinele astea?

– Cum?

– Am la mini trei grenade și niște sârmă. Submarinele merg încet di tot, elicele abia se învârtesc. Am atârna di ele grenadele legate cu sfoară. Elicile înfășoară sfoara și-o să lovească grenada cu paletele...

– Ideea e inteligentă, tovarășe Skvoreșnea! răspunse căpitanul după o scurtă tăcere. Dar n-aș vrea să încep eu acțiuni de ostilitate. Să facă ei asta. Întorceți-vă!

– Am înțeles!... Viteza două zecimi, înainte! comandă Skvoreșnea.

Zvâcniră în silă parcă, lăsându-se spre submarine, ca să le mai cerceteze încă o dată cu atenție, iar după aceea, mărind viteza, porniră spre insulă.

Când se îndepărtară cu vreo doi kilometri de vasele inamice, care veneau încet în urma lor, Pavlik își întoarse capul spre Skvoreșnea, vrând să-i spună ceva. Și atunci, cu coada ochiului, văzu deodată în spate niște umbre lungi și negre, ca niște țigări de foi, care goneau vertiginos spre ei.

– Rechini în spate! strigă Pavlik și întoarse raza lanternei îndărăt.

Același lucru îl făcură cu repeziciune și ceilalți doi. Corpurile acelea ciudate îi ajungeau din urmă, dar ei nu semănau nici cu rechinii, nici cu alte viețuitoare ale apelor. Pe capetele lor rotunde, fără gură, cu sclipiri metalice, luceau cu reflexe albăstrii câte patru ochi mari și plați. Corpurile acestea perfect rotunjite se îngustau spre capătul dindărăt, unde se roteau cu o viteză imperceptibilă pentru ochi niște cozi neobișnuite... Numărul acestor corpuri creștea mereu, mereu alte și alte umbre apăreau din beznă...

– Jos! comandă Skvoreșnea.

Tustrei executară fulgerător ordinul; întorcându-și cârmele și arcuindu-se se repeziră cu mare viteză în adâncuri.

Câteva din aceste corpuri ciudate se desprinseră din cârdul care creştea mereu şi, plecându-şi capetele în jos, îi urmară pe oameni; celelalte mai sclipiră o dată în lumina lanternelor şi îşi continuară drumul.

– Sus! răsună grăbită o nouă comandă a lui Skvoreşnea.

Aproape imediat, urmăritorii îşi schimbară şi ei direcţia, apropiindu-se tot mai mult de cei trei prieteni...

– Torpile magnetice! exclamă uluit Skvoreşnea şi comandă: Cu trei zecimi, înainte! Drept aşa!

Torpilele goneau acum după ei, fără să rămână în urmă, dar şi fără să se apropie mai mult, ţinându-se la o distanţă de vreo treizeci de metri în urma lor.

– Tovarăşe comandant, un cârd de torpile magnetice se îndreaptă spre peşteră! Şase torpile se ţin după noi!

– Vedem pe ecran!

– Permiteţi să ni întoarcem, ca să nu tragem torpilele după noi?

– Permit!

– Operaţiile de luptă pot fi considerate începute?

– Da... începute de inamic!

– Mulţămesc, tovarăşe comandant! Ia, băieţi o întoarcere pi orizontală cu o sută optzeci di grade!

Făcură un ocol larg şi porniră înapoi cu aceeaşi viteză de trei zecimi. Torpilele îi urmară automat. „Se ţin după noi ca nişte căţei cuminţi” gândi Skvoreşnea, căruia îi veni să râdă.

– Răspândiţi-vă! continuă să comande Skvoreşnea. Interval, cincizeci de metri, la dreapta şi la stânga mea!

Grupul de torpile se despărţi şi el. Trei torpile îl urmară pe Skvoreşnea, două pe Marat şi una pe Pavlik..

În pâcla întunecată a apelor apăru în fața lor formația de submarine. Torpilele urmăritoare își măriră deodată viteza, apropiindu-se tot mai mult de ei.

Umbrele uriașe ale submarinelor creșteau cu repeziciune înaintea lor – se vedeau tot mai lămurit amenințând cu o ciocnire.

– Le-au mirosit! strigă triumfător Skvoreșnea. Fiecare spre submarinul din fața lui! Cu zece zecimi, înainte! Pe sub chila submarinului.

Oamenii se avântară ca niște săgeți spre vase. Pe când zbura pe sub ele, Skvoreșnea își întoarse capul și apucă să vadă cum toate torpilele care-i urmăreau, mărindu-și tot mai mult viteza, își ridicară deodată în sus capetele purtătoare de moarte și se năpustiră asupra submarinelor... Forța de atracție a uriașelor mase metalice ale navelor întrecuse forța de atracție a costumelor de scafandru!

Abia apucară ei să se îndepărteze cu vreo sută de metri de submarine, și șase explozii de o putere neobișnuită zguduiră una după alta apele din jur. Imediat după explozii se ridicară trei uriașe trâmbe de flăcări, niște șuvoaie puternice și nevăzute azvârliră oamenii până hat departe în toate părțile, apoi totul se liniști.

– Tovarășe comandant, trei submarine ale inamicului au fost distruse de propriile lor torpile! raportă Skvoreșnea la postul central al „Pioner”-ului.

– Am văzut! Felicitările mele!

– Permiteți să repetăm operația?

Răspunsul nu veni numaidecât.

– Inamicul a fost pus în derută, se auzi în cele din urmă vocea căpitanului. Submarinele se pregătesc să se retragă. Coborâți repede la adâncimea de trei sute de metri și întorceți-vă la peșteră. Tunul de la provă intră în luptă.

– Am înțeles! Ne întoarcem la adâncime di trei sute di metri!

* * *

Din camera de evacuare, Skvoreșnea, Marat și Pavlik se îndreptară spre postul central de comandă al submarinului. Prin compartimentele prin care treceau, oamenii din echipaj îi salutau în tăcere, ridicând mâinile, fără să-și ia ochii de la aparatele și mecanismele pe care le urmăreau. Tot echipajul aflase de aventurile prin care trecuseră cei trei.

Când străbăteau coridorul superior, îl văzură încă de departe pe scafandrul Krutițki, veghind cu arma la picior în fața cabinei locotenentului Kravțov. Purtând tot echipamentul de luptă, cu stiletul la șoldul stâng și cu pistolul ultrasonor la șoldul drept, Krutițki stătea neclintit. Cu fața aspră, împietrită, se uita rece la Skvoreșnea, Marat și Pavlik, de parcă nu i-ar fi recunoscut. Cu un ton poruncitor, deosebit de neașteptat, propriu numai militarilor care fac de santinelă, el le ordonă:

– Treceți pe partea cealaltă!

Și cei trei prieteni, lipindu-se de perete, ocoliră în tăcere ușa, fără să-și ia ochii de la ea, ca și cum ar fi văzut printr-însa chipul mârșavului trădător și ucigaș.

La postul central, căpitanul ascultă scurtul raport al lui Skvoreșnea. Apoi îi strânse mâna puternic, cu o emoție pe care nu și-o ascundea:

– Felicitările mele! Patria nu va uita glorioasele dumitale fapte de arme!

Căpitanul îi strânse mâna și lui Marat:

– Îți mulțumesc, tovarășe Bronștein. Datorită dumitale am avut la timp energia electrică și am putut astfel să întâmpinăm dușmanul complet înarmat și să-l distrugem!

Adresându-se apoi lui Pavlik, care stătea în poziția de drepți ca un adevărat marinar sovietic (aci pălind, aci roșind de emoție), căpitanul îi spuse cu un zâmbet pentru care Pavlik ar fi fost în

stare să pornească în mâini pe puntea postului central:

– Îți mulțumesc și dumitale tovarășe Buniak! Te-ai purtat ca un erou! Întreaga flotă sovietică și toată patria noastră vor afla curând despre asta!... Pe loc repaus, tovarăși! comandă vesel căpitanul.

Râzând încetișor, îl apucă pe băiat de umeri și trăgându-l spre sine, îl îmbrățișă și-l sărută: Pavlik! Dragul meu! Tu ai să fii un demn fiu al patriei noastre și, dacă ai să vrei, un glorios marinar al ei!

– Vreau, tovarășe comandant! Sigur că vreau! strigă Pavlik entuziasmat. Am să fiu marinar sovietic! Vreau să servesc pe un submarin! Am să servesc împreună cu dumneavoastră și am să învăț de la dumneavoastră, tovarășe comandant!

Tulburați de această explozie plină de pasiune a băiatului, toți cei de față încremeniră o vreme în tăcere. În cele din urmă căpitanul, punând mâna pe umărul lui Pavlik, spuse:

– Ți se vor realiza toate dorințele. Pavlik! Și totdeauna ai să fii demn de marea noastră patrie!..Puteți pleca, tovarăși! Ori vreți să știți și voi cum s-a terminat lupta? Să vă spun. Dușmanul a fost pus pe fugă. Au fost distruse șase din submarinele lui, toate torpilele lansate și un contratorpilor la suprafață! Celelalte au reușit să dispară. Mâine „Pioner” pornește spre țărmurile patriei!

Capitolul XII
„Om peste bord”

De la postul central, Skvoreşnea, Marat şi Pavlik porniră repede spre sala de mese. Stăpâniţi de o emoţie plină de bucurie, abia acum simţiră o oboseală fără seamăn şi o foame cumplită.

Dar pe coridor auziră înaintea lor un zgomot surd de paşi grei, zăngănit de arme, de închizătoare trase, zgomotul unor uşi date în lături, comenzi scurte şi înfundate, imediat după aceste zgomote neobişnuite, se ivi din cel mai apropiat compartiment al coridorului silueta comisarului Siomin.

Ridicându-şi sus capul prematur încărunţit, acesta se uită sever înainte şi observându-i pe Skvoreşnea, Marat şi Pavlik, comandă:

– La o parte!

Abia apucară cei trei prieteni să se lipească de perete, că în spatele comisarului apăru Krutiţki, iar în urma acestuia – silueta bine cunoscută şi atât de urâtă a lui Gorelov. Şirul era încheiat de Matveev.

Gorelov mergea cu capul plecat, galben la faţă cu cearcăne negre în jurul ochilor înfundaţi în orbite, Părea că se făcuse mai mic. Capul lui ras, cu urechile clăpăuge, i se înfundase parcă între umeri. Mergea fără să se uite, şi numai când ajunse în dreptul lui Pavlik îşi ridică pentru o clipă ochii şi-l străpunse cu privirea pe băiat, care păli deodată. Un zâmbet lamentabil, pierdut, linguşitor parcă, lunecă pe faţa lui Gorelov şi numaidecât dispăru.

Ucigaşul şi cei care-l escortau se făcură repede nevăzuţi după primul perete despărţitor al coridorului; apoi paşii răsunători se auziră pe scara spirală care ducea sus, unde se aflau magaziile.

Tăcuţi, lipiţi parcă de perete, cei trei prieteni petrecură cu privirea alaiul acesta neobişnuit. În cele din urmă, răsuflând uşuraţi, se uitară unii la alţii.

– Îl duc pi ticălos din coridorul comun, în izolator, lămuri Skvoreșnea cu o strâmbătură de dezgust, pornind mai departe. Să nu ni strice aerul aici... Și bine fac. Eu, dacă m-aș mai întâlni o dată cu ticălosul aista, i-aș suci gâtul!

– Ce vorbești, Andrei Vasilievici! îi răspunse Marat, abia ținându-se după Skvoreșnea, care mergea cu pași largi înainte. Cam faci demagogie, văd. Unde ți-e disciplina?

– Vai, îți mulțămesc! Taman pi tine te așteptam să-mi aduci aminte di disciplină.

La sala de mese se putea trece numai prin colțul roșu. De cum pășiră prin ușa larg deschisă, Skvoreșnea – iar după dânsul Marat și Pavlik – se opriră deodată, zguduiți de tabloul care li se înfățișă înaintea ochilor.

Înfășurat într-un cearșaf de un alb imaculat, întins pe o masă mare, acoperită cu postav roșu, zăcea cu totul liniștit corpul regretatului locotenent Kravțov. De pe pieptul locotenentului atârna de amândouă părțile mesei, până la podea, drapelul de luptă al Flotei Maritime Militare a U.R.S.S. Capul locotenentului se odihnea pe o pernă. În lumina domoală, care se revărsa din tavan, fața lui palidă, gălbuie, încremenise într-o liniște austeră.

La căpătâiul lui, în echipament de luptă și cu arma la picior, Romeiko și Kramer făceau de gardă.

Zoologul, cu fața întristată și cu ochii roșii, îndrepta drapelul de pe locotenent. Observându-i pe noii veniți, se apropie încet de ei și, oftând îndurerat, strânse mâna fiecăruia.

– Vă felicit, prieteni, pentru izbânda voastră, șopti el. Ce păcat însă că sărbătorim îndoliați victoria.

– Noi ne-am grăbit să-i venim în ajutor, răspunse tot în șoaptă Skvoreșnea. Dacă ar mai fi rezistat și el puțin!

– Nu pot să-mi iert! urmă tulburat zoologul. De ce l-am lăsat să iasă, așa slab cum era,

neîntremat încă? De ce am făcut eu asta?

– Și dacă era sănătos, tot îl răpunea, replică Skvoreșnea. E puternic, taurul! Greșeala a făcut-o bietul locotenent. S-a năpustit pisemne orbește, vrând să-l prindă. Ar fi trebuit numai să-i iee urma și să dee di veste pe submarin. S-a prăpădit bietul di el, pentru nimica toată!

Cu inima strânsă, Pavlik asculta discuția. Lacrimile pe care încerca să și le stăpânească îi ardeau pleoapele.

După ce rămase o vreme tăcut, răsuflând încă o dată din greu, zoologul spuse:

– Căpitanul a fixat înmormântarea peste două ore...

Tăcuți, cu capetele în pământ, prietenii trecură în sala de mese.

Când se întoarseră în colțul roșu, garda se schimbase. Acum lângă corpul locotenentului, așezat într-un sicriu făcut la repezeală vegheau Krutițki și Matveev. Se aflau acolo toți lucrătorii științifici și membrii echipajului, afară de cei rămași de cart.

Curând după aceea își făcu apariția căpitanul, în ținută de ceremonie, cu două ordine pe piept. Îl însoțeau comisarul Siomin, acusticianul-șef Cijov, electricianul-șef Korneev și șeful părții științifice, profesorul Lordkipanidze. Locotenentul-major Bogrov rămăsese de cart la postul central de comandă.

Deschizând mitingul de doliu, căpitanul rosti o scurtă cuvântare lângă sicriul mortului. El spuse între altele că locotenentul a comis din neglijență o faptă gravă, lăsându-l pe trădătorul Gorelov să părăsească submarinul cu câteva minute înainte de explozia pregătită de acesta. Pentru aceasta ar fi trebuit să fie sancționat cu severitate. Dar prin lupta sa curajoasă cu trădătorul, pe care a vrut să-l prindă, el și-a răscumpărat în mare parte vina lui grea față de patrie. Slab încă, în urma rănii căpătate în urma exploziei, el a murit ca un erou.

Și patria, și toți tovarășii lui de luptă îi iartă greșeala pe care a săvârșit-o din pricina tinereții lui și a lipsei de stăpânire de sine. Misiunea încredințată submarinului de partid și guvern va fi îndeplinită. Chezășie stau entuziasmul nemărginit și hotărârea cu care întregul echipaj și toți lucrătorii științifici muncesc acum fără preget pentru refacerea submarinului și a capacității lui de luptă. Rezultatele acestei munci, dușmanul „le-a simțit de curând pe pielea lui”. Și le va simți și de acum înainte, oricând va dori...

Căpitanul se apropie de sicriu, privi țintă, cu o mâhnire adâncă, fața deschisă, calmă și împăcată a locotenentului, se aplecă peste el și-l sărută pentru cea din urmă oară.

O oră mai târziu, într-un ungher îndepărtat al peșterii submarine, o moviliță se înălță peste mormântul săpat în bazaltul dur al fundului.

* * *

Imediat după sfârșitul ceremoniei funebre, la orele 20, echipajul se întoarse la lucrările întrerupte.

Inelul duzelor, sudat la pupa submarinului, făcea corp comun cu el. Apa din camera conductelor de gaze fusese îndepărtată. Mai urma să se pună țevi noi în locul celor distruse de explozie și să se refacă aparatele automate de semnalizare și control din cameră. De această treabă se apucară numaidecât Kozâriov, Skvoreșnea, Romeiko și Matveev. Multe alte lucruri secundare mai erau de făcut și la celelalte brigăzi.

Toată seara și toată prima jumătate a nopții, în toate compartimentele navei continua munca încordată și plină de bucuria apropiatei victorii.

Timpul era măsurat. La orele 1,30 în ziua de 19 august trebuia să se producă primele explozii în

duzele submarinului, pentru a-l scoate din refugiul său în largul oceanului.

Munca clocotea. La orele 18 acusticianul-șef Cijov raportă căpitanului că toate reflectoarele ultraacustice sunt puse la punct. La orele 21,45 electricienii terminară, cu ajutorul acusticienilor care acum erau liberi, instalarea și punerea în funcțiune a tuturor automatelor din camerele baloanelor cu gaze; având de asemenea pregătite aparatele pentru camera conductelor de gaze, trecură la tragerea firelor tuturor rețelelor pe sub bordajul interior al pereților despărțitori și al corpului submarinului. Zoologul, Țoi și radiofoniștii terminau curățirea și șlefuirea pupei și a inelului duzelor de rămășițele lucrărilor executate aici. Locotenentul-major Bogrov, Șelavin și alți doi oameni din echipaj examinau pentru ultima oară cu defectoscopurile corpul submarinului pe dinăuntru și pe dinafară.

Toți erau nervoși și se uitau mereu la ceas. Emoția era mai mare decât oriunde în camera conductelor de gaze. La mecanici treaba nu prea mergea bine. Câteva țevi care fuseseră instalate gata, la un nou control i se părură lui Kozâriov suspecte și el le trecu la rebut. Oamenii trebuiră să urce în magazie, să ia și să monteze alte țevi. Vremea trecea; acele ceasornicelor arătau orele 22, iar în această cameră mai era încă mult de lucru. Electricienii așteptau nerăbdători să fie eliberată camera, pentru a monta acolo aparatele pregătite. Aveau și ei nevoie pentru această operație de cel puțin o oră – o oră și un sfert.

În cele din urmă, la orele 23, oamenii își îndreptară spinările și putură să-și șteargă sudoarea de pe frunte. Kozâriov controlă pentru ultima oară țevile și armătura lor, apoi părăsiră cu toții camera, în care. dădură buzna electricienii. La orele 24 zoologul, Țoi și radiofoniștii terminară curățirea și șlefuirea inelului duzelor, și a duzelor în interior. După alte cincisprezece minute, locotenentul-

major cu grupul său se întoarse din peșteră: la controlul efectuat, corpul submarinului se dovedise a fi în perfectă stare.

Căpitanul îi ordonă locotenentului-major să ia toți oamenii liberi și să înceapă demontarea și încărcarea pe vas a materialelor și utilajelor aflate în afara submarinului, în peșteră. Ieșiră la această ultimă muncă scafandrii, radiofoniștii, Șelavin, zoologul, Țoi și mulți alții. Mult timp și efort cerea mai cu seamă demontarea platformei și a coliviei din jurul inelului duzelor, desfacerea cablurilor cu care fusese înhămat „Pioner”, scoaterea macaralei electrice, strângerea reflectoarelor și a rețelei de iluminare.

Oamenii porniră la acest ultim asalt cu o înverșunare greu de descris. Numai conștiința că aceasta este într-adevăr ultima încordare, ultimul efort care li se cere, îi ajută să-și mobilizeze ultimele rămășițe de voință și energie, ultimele picături ale forțelor epuizate după atâta muncă istovitoare, fără odihnă. La orele 0,45 tot ce se afla în peșteră fusese strâns sub platforma de ieșire. Începu încărcarea zorită. Câte doi, sau câte unul, umflându-și sacii de aer, în cazurile dificile punând în funcțiune elicele, oamenii ridicau scândurile, țevile, macaraua, cablurile, reflectoarele, colacii de fire electrice, sculele, și le îngrămădeau toate într-un ungher al camerei de evacuare, pentru a le sorta și a le pune la loc mai târziu, după ce va porni vasul, în timpul lor liber. Grămada din ungher creștea văzând cu ochii și în scurtă vreme ocupă tot peretele.

Skvoreșnea când cobora de pe platforma basculantă, transmițând tovarășilor săi obiectele mai grele, când ducea el însuși aceste obiecte în cameră. Și atunci când se avânta în sus, spre platformă, sau când îi rămâneau câteva clipe de răgaz, tot mai des și mai tare i se încețoșa capul, i se închideau ochii și tot mai greu îi venea să-și desfacă pleoapele și să-și vină în fire. Odată

rămase așa un minut întreg, ținându-se de niște țevi, cufundat într-o piroteală adâncă. A trebuit Matveev să-l scuture de câteva ori de umăr, să-l facă să-și vină în fire. Stânjenit peste măsură, lui Skvoreșnea îi venea să intre în pământ de rușine.

– Ce-i cu dumneata, Andrei Vasilievici? îl întrebă Matveev aplecându-și spinarea, ca să primească o nouă încărcătură.

– Nimic. Uite-așa, am căzut pi gânduri... mi-am adus aminte di Gorelov... spuse Skvoreșnea, după ce se codi un pic, invocând primul pretext care-i trecu prin minte.

– Da, da, înțeleg... rosti prelung Matveev. Ai la ce să te gândești.

Sfârșiră încărcatul, în legănările și deplasările când înainte, când îndărăt, când în lături ale submarinului: electricienii și mecanicii făceau proba duzelor motrice și directoare. Între timp, fundul peșterii se curățase aproape cu totul. Skvoreșnea aduna cele din urmă mărunțișuri.

– Gata? întrebă din cameră locotenentul-major.

– Gata! se auzi de jos vocea lui Skvoreșnea.

– Urcați sus! Încep apelul!

– Am înțeles! răspunse Skvoreșnea de pe platforma basculantă, aducând un braț de scule.

Skvoreșnea se strecură în cameră cu elicea funcționând, și locotenentul-major abia apucă să-l arate cu degetul, începând apelul numeric.

– Unu...

Fără a da ordin să se ridice platforma, locotenentul-major continuă să-i numere pe ceilalți oameni, care intrau unul câte unul în cameră:

– Doi... trei... cinci... opt...

Erau mulți – șaptesprezece la număr. Cât a durat apelul, platforma a rămas neridicată și nimeni n-a dat atenție acestui fapt.

În cele din urmă, locotenentul-major încheie:

– Sunt toți prezenți. Ridicați platforma! Trageți ușa și deschideți ventilația!

Apa scădea cu repeziciune, și în scurtă vreme presiunea aerului din cameră ajunse la normal.

Emoționați și nerăbdători își scoteau toți costumele de scafandru, grăbiți să ajungă mai repede la locurile lor, la mecanismele și aparatele respective, ca să fie la post în momentul plecării vasului. Locotenentul-major părăsi cel din urmă camera și avântându-se spre postul central, îi strigă din fugă lui Krutițki scafandrul de cart în camera de evacuare:

– Toți sunt prezenți! Bricuiți camera!

– Am înțeles!

Totuși Krutițki își mai vârî o dată capul pe ușă și numai după ce se convinse că nu e nimeni acolo, bricui ușa etanșă a camerei, încuie lăcașul butonului dispozitivului de acționare și se duse și el să dea o mână de ajutor la curățirea compartimentelor vasului.

Răsună cu putere în megafoane semnalul de alarmă:

– Toată lumea la posturi!

Oamenii încremeniră la posturile lor, în dreptul aparatelor și mecanismelor respective.

La postul central, căpitanul apăsă pe ultima clapă din stânga de pe claviatura comenzilor de mers.

Submarinul tresări, cuprins de un tremur mărunt, dar pe deplin perceptibil de-a lungul corpului și punților sale.

„Pioner” se urni din loc.

Începea ultima etapă, o etapă uriașă, către țărmurile îndepărtate ale Țării sovietice...

Tremurul devenea tot mai mărunt, se mistuia treptat, și în cele din urmă aproape încetă.

„Pioner” ieși din peșteră și înainta acum prin întinderile nemărginite ale oceanului, care se deschideau în fața lui pe ecranul din încăperea postului central de comandă. Reflectoarele ultraacustice dibuiau cu băgare de seamă cu razele lor adâncurile submarine, pe o distanță de douăzeci

de kilometri împrejur; cei doi cercetași infraroșii alergau încoace și încolo, la cincizeci de kilometri în fața submarinului, comunicând la postul central cele observate.

Totul era pustiu și liniștit; în față se întindea un drum lipsit de primejdii.

„Pioner” coborî la o adâncime de cinci sute de metri, se înfășură într-un văl de aburi, luă direcția cuvenită și sporindu-și tot mai mult viteza, se avântă la drum.

Mecanismele și aparatele funcționau ireproșabil, precis și lin, exploziile fără zgomot ale duzelor se contopiseră într-un impuls puternic. Zeci și sute de kilometri rămâneau cu iuțeală în urmă.

Tocmai în aceste momente de emoție și bucurie, radiofonistul-șef Pletniov îi înmână căpitanului o radiogramă emisă de pe crucișătorul „Yamato”, interceptată și descifrată. Era o completare la un raport anterior.

Secundul crucișătorului raporta statului major al marinei japoneze că, în pofida tuturor măsurilor de salvare luate, contratorpilorul „Sazanami II” s-a scufundat și el, după plecarea din zona insulei Rapa-Nui spre bază, în urma avariilor căpătate în lupta din apropierea acestei insule. În afară de aceasta (se mai anunță în radiogramă), cu două ore în urmă, comandantul crucișătorului „Yamato”, căpitanul Maeda, neputând suporta dezonoarea înfrângerii, și-a făcut harakiri, fiind ajutat la aceasta cu multă prietenie și dragoste de locotenentul Todzio. Comanda crucișătorului a fost preluată de secund, locotenentul-major Yasuguro Nakano.

Prin toate compartimentele submarinului sovietic răsună din nou în triluri încetarea alarmei, ca o melodie blândă și plăcută celor cărora le aducea liniște și odihnă...

Numai „Pioner” nu se odihnea. Submarinul spinteca neobosit apele submarine, într-o goană

vijelioasă, purtând cu el fericirea plină de nerăbdare a așteptării, bucuria apropierii de țelul mult dorit. Alte și alte sute și mii de kilometri râmâneau în urmă, se mistuiau în depărtările înnegurate, făcând să scadă tot mai mult întinderile din fața submarinului.

* * *

Ca un uriaș proiectil incandescent, „Pioner” gonea deasupra adâncurilor neprimejdioase ale oceanului, pustiu în aceste locuri. Abia după douăzeci de ore, când se apropiau de arhipelagul Paumotu, format dintr-o puzderie de insule de corali, risipite pe largi întinderi, „Pioner” își mai reduse puțin viteza. Cunoscută fiind minunata capacitate a submarinului de a manevra singur, automat, când întâlnea piedici submarine, ar fi putut produce mirare o prudență atât de exagerată, dar căpitanul nu voia să riște absolut nimic în această cursă de mare răspundere. Numai după ce străbătu pasajul larg de câteva sute de kilometri dintre insulele Paumotu și insulele Marchize din vecinătate, „Pioner” ridică viteza la maximum și se avântă ca un fulger spre nord-vest.

Matveev se trezi atunci când submarinul ajunse în dreptul primilor atoli ai arhipelagului Marchizelor. Sări vioi din pat, aprinse lumina și văzând gol patul lui Skvoreșnea, tovarășul său de cabină, își zise: „S-a și sculat? Hm! N-are astâmpăr băiatul ăsta!”

După acest gând îi veni altul: au mai rămas încă multe de făcut pe vas, și la mecanici, ca peste tot. Era vorba de punerile la punct ce urmau să fie făcute pe drum. Scafandrii lucraseră tot timpul cu mecanicii, care au avut cel mai mult nevoie de ajutor, și desigur că tot cu ei vor trebui să lucreze și acum. Matveev își făcu repede toaleta, se îmbrăcă, își aranjă patul și se îndreptă spre sala de mese. Aici îi găsi pe Kozâriov, Romeiko și alți

câțiva oameni care se sculaseră de curând, ca și el, și înfulecau acum cu poftă mâncarea, după o zi și o noapte de la ultima masă.

Matveev luă poziția de drepți în fața lui Kozâriov și întrebă pe un ton oficial:

– Tovarășe mecanic-șef interimar, permiteți să vă întreb ceva.

– Te ascult, tovarășe Matveev, răspunse tot atât de oficial Kozâriov.

– Ordonați scafandrilor să treacă la terminarea lucrărilor rămase?

– Da. Tuturor care s-au trezit. De altfel în curând va suna deșteptarea. Mănâncă și dumneata și vino în camera de oxigen.

– Am înțeles!

– Tovarășul Skvoreșnea doarme?

– Nu. Când m-am trezit, nu mai era în cabină.

– Aha! Bine. După ce mănânci, veniți împreună la noi... Să mergem, tovarășe Romeiko.

Sfârșind în grabă cu mâncarea, Matveev porni să-l caute pe Skvoreșnea. Dar nimeni din cei întrebați nu-l văzuse pe Skvoreșnea. Niciunul nu se întâlnise cu el. Matveev cercetă toate compartimentele și toate cabinele, colțul roșu, magaziile, ba până și cabinetele științifice și laboratoarele. Skvoreșnea intrase parcă... în pământ! Nedumeririi lui Matveev îi luă locul neliniștea.

Sună deșteptarea, oamenii începură să iasă din cabinele lor și umplură sala de mese, apoi se duse fiecare la lucrul lui, dar Skvoreșnea nu era nicăieri și nimeni nu știa nimic despre el. Cu totul năucit, Matveev se îndreptă spre postul central și-i raportă locotenentului-major Bogrov, comandantul de cart, dispariția șefului scafandrilor.

– Cum asta? întrebă mirat locotenentul-major. Ce, e ac să se piardă în carul cu fân?

– Nu știu, tovarășe locotenent-major! L-am căutat peste tot și nu e. Nu l-a văzut nimeni.

În încăperea postului central intră căpitanul. Locotenentul-major îi raportă cele întâmplate.

Un minut mai târziu, din megafoane, în toate încăperile și compartimentele vasului răsună comanda:

– Șeful scafandrilor, tovarășul Skvoreșnea să se prezinte imediat la postul central, la comandantul de cart!

Trecură trei... cinci... zece minute. Skvoreșnea nu-și făcea apariția.

Se organizară cercetări din cele mai minuțioase. O echipă specială scotoci timp de o oră vasul, pătrunse în toate colțișoarele, se uită pe sub paturi mai să întoarcă saltelele pe dos – dar Skvoreșnea... nicăieri.

Șeful echipei veni grăbit să raporteze. Căpitanul îl ascultă cu fața albă ca varul. După ce îl lăsă pe șeful echipei să plece, se întoarse spre locotenentul-major și comisar.

– Nu mai înțeleg nimic! spuse el cu vocea înfundată, lăsându-se pe un scaun. Un accident? Să-l fi uitat oare în peșteră?

– Nu se poate, Nikolai Borisovici! răspunse tulburat locotenentul-major. Mi-aduc perfect de bine aminte că el a intrat cel dintâi în camera de evacuare... avea o grămadă de mărunțișuri în brațe... Cu el am început să număr oamenii din cameră. Au ieșit cu mine din submarin șaptesprezece oameni și toți șaptesprezece erau prezenți înainte... Înainte de a se ridica platforma basculantă.

Obrajii locotenentului-major se înroșiră deodată. În ochii lui apăru pentru o clipă o licărire de buimăceală. Se uita la căpitan, dându-și silința să-și aducă aminte ceva, înspăimântat parcă el însuși de această amintire. În cele din urmă, scoțând anevoie cuvintele înțepenite în gâtlej, rosti:

– Mi se pare că... în vreme ce număram oamenii... platforma a rămas neridicată și ieșirea

era liberă... Oare? Dar pentru ce?... Să fi ieșit oare prin spatele meu?!...

– L-ar fi văzut alții, observă comisarul.

– Da, da! reluă locotenentul-major, întorcându-se cu vioiciune spre el. Dumneata ai perfectă dreptate! Din șaptesprezece oameni, măcar unul tot l-ar fi observat pe Skvoreșnea... dacă ieșea...

– În cazul ăsta s-ar afla pe submarin, replică aspru căpitanul. Și aici nu e. Rămâne de presupus că prima dumitale explicație este singura justă: nimeni n-a observat când a ieșit din cameră. Platforma s-a ridicat și omul a rămas peste bord.

Căpitanul închise ochii și își lăsă capul în jos.

Locotenentul-major tăcea, neștiind ce să spună. Comisarul se uita țintă la ecran.

Fața locotenentului-major se însufleți deodată sub imboldul unui gând nou.

– Nikolai Borisovici, se adresă el căpitanului. Dacă Skvoreșnea a rămas în peșteră, atunci de ce, când a văzut că se ridică platforma n-a strigat? De ce n-a scos nici un sunet? Noi eram încă în costumele de scafandru, și radiotelefonul a mai funcționat încă destulă vreme, până ne-am dezbrăcat. Și-apoi... Se putea oare să nu observe el că au început să funcționeze duzele? În sfârșit, chiar și după ce „Pioner” a ieșit din peșteră. Skvoreșnea avea posibilitatea, până la două sute de kilometri, să cheme postul central. Se poate oare presupune că n-a observat el atâta vreme lipsa submarinului?

Tăcerea domni multă vreme în încăpere. Toți se pierdeau în fel de fel de presupuneri, căutând zadarnic o explicație a dispariției neînțelese a lui Skvoreșnea.

În ușă răsunară niște ciocănituri pripite.

– Intră! spuse căpitanul.

Zoologul intră, adică mai bine-zis dădu buzna, alarmat:

– Tovarăși! Tovarășe căpitan! începu el de îndată ce trecu pragul. Tot echipajul este încredințat că l-am lăsat pe Skvoreșnea în peșteră! S-ar putea oare? Oamenii spun că a ieșit probabil în ultimul moment după vreun măruntiș pe care-l uitase. Știm doar că el e tare econom, grijuliu... Iar între timp s-a ridicat platforma. Matveev zice că înainte de a se termina încărcarea materialelor a observat ceva neobișnuit la Skvoreșnea. Zice că și-a pierdut cunoștința... Abia l-a făcut să-și vină în fire. Am vorbit și cu alți oameni care au lucrat cu el. Kozâriov își aduce aminte că lui Skvoreșnea i s-a mai întâmplat ceva asemănător în camera conductelor de gaze. Și Kozâriov, și Matveev presupun că atunci când a ieșit pentru ultima oară din submarin, Skvoreșnea a leșinat și n-a observat plecarea submarinului din peșteră. Îngrozitor! Trebuie făcut ceva! Dacă leșinul ține mai mult, Skvoreșnea în mod inevitabil se va sufoca în costumul de scafandru. Ce facem? Să ne întoarcem, tovarășe comandant! Nu-l putem lăsa!

Căpitanul își împreună sprâncenile: lucrurile căpătau o explicație reală, pe deplin veridică.

Fură chemați numaidecât Matveev și Kozâriov. Aceștia confirmară cele spuse de zoolog. În afară de asta, ei mai aduseră la cunoștință că Pletniov l-a văzut chiar pe Skvoreșnea părăsind submarinul în timpul numărătorii oamenilor. Chemat în grabă, Pletniov nu putu spune cu siguranță că l-a văzut pe Skvoreșnea ieșind din cameră, dar în timpul numărătorii oamenilor a apărut la marginea platformei o umbră semănând cu silueta unui om și a dispărut numaidecât. Grăbit să se ducă mai repede la lucru, Pletniov n-a dat atunci atenție acestui fapt, crezând că a intrat vreun pește în peșteră. Iar pe urmă a uitat de asta. Acum însă își dă seama că umbra pe care a văzut-o era Skvoreșnea.

La postul central rămaseră iarăși numai căpitanul, locotenentul, comisarul și zoologul.

Zoologul rupse curând tăcerea grea, care se lăsase. Vocea savantului răsună plină de pasiune și durere:

– Putem oare să-l lăsăm? Trebuie să ne întoarcem cât mai sunt șanse să-l găsim în viață! Să ne întoarcem, tovarășe comandant! Om peste bord!... Nu-l putem lăsa, lipsit de apărare, să moară așa, singur, în chinuri...

Glasul i se frânse și amuți.

Fața căpitanului părea cioplită în marmură albă. Își ridică încet asupra zoologului ochii albaștri, fermi, ochi care priveau și care nu vedeau totuși. Mâna lui care se sprijinea de masă bătea încet și mărunt un tact care aducea uneori a tremur.

Cu voce înfundată, căpitanul vorbi:

– Dumneata uiți, Arsen Davidovici, că la douăzeci și trei August, la orele șase dimineața, „Pioner” trebuie să fie la Vladivostok. Și el va fi acolo în această zi și la această oră, fie chiar cu prețul vieții mele sau a altcuiva. Patria își așteaptă submarinul. Guvernul și partidul ne cer aceasta. Submarinul își va urma drumul.

– Atunci trimiteți-mă pe mine înapoi! strigă zoologul, ieșindu-și din fire. Eu nu mai sunt necesar aici! Iau o provizie mare de oxigen, acumulatoare și hrană și poate că izbutesc să-l salvez.

– Va fi în zadar, Arsen Davidovici, rosti încet locotenentul-major. Au trecut douăzeci și patru de ore, iar în costumul de scafandru v-ar trebui încă trei zile ca să ajungeți la insulă. În ce stare o să-l găsiți? Și-apoi chiar dumneavoastră, cum ați putea lua rezerve de oxigen, energie și hrană pentru mai mult de două zile?

Câteva clipe, zoologul rămase stană de piatră. Apoi se luă cu mâinile de cap și se repezi afară din postul central.

Căpitanul, locotenentul-major și comisarul îl petrecură tăcuți cu privirile.

Într-un târziu, căpitanul se ridică greoi de pe scaun.

– Alexandr Leonidovici – porunci el cu glas stins – preia dumneata conducerea lucrărilor de punere la punct a submarinului. Oamenii să nu fie zoriți, să nu se surmeneze. Ordinea carturilor rămâne cea normală.

Căpitanul salută vag din cap și ieși. În urma lui, ieși și comisarul.

„Pioner” își urma goana pe traseul dinainte fixat.

* * *

Pavlik a umblat toată ziua cu ochii roșii. Pierduse un prieten alături de care – în numai două luni, de când îl cunoștea – trecuse prin atâtea întâmplări, prin câte nu trecuse în toți cei paisprezece ani ai lui de viață. Îl părăsise bunul uriaș care-i cucerise inima cu forța lui supranaturală, cu simplitatea sufletului său bun, cu curajul său de neînfrânt. Pas cu pas, zi de zi, îl purtase pe Pavlik după el pe drumul unui eroism neobișnuit, în viața de fiecare zi, în muncă, în lupta cu natura și cu dușmanii...

De câte ori rămânea singur în cabina lui Pletniov, Pavlik și-l închipuia pe prietenul său, văzând într-însul trăsăturile mărețe ale unui viteaz puternic și de neînvins, ale unui viking normand de odinioară, cu mustăți blonde și lungi, cu un chip nou și minunat, neobișnuit de aspru. Și picătură cu picătură, se aduna în sufletul lui amărăciunea, mai multă și mai multă.

Atunci Pavlik se prăbușea în pat și-și înfunda fața în pernă zguduit de un plâns înăbușit, sfâșietor.

Dar nu numai, el suferea. Cu oricine se întâlnea, la lucru, în sala de mese, în orele de odihnă, pe fețele tuturor vedea oglindindu-se aceeași durere tăcută, stăpânită. Și, fără să-și dea

seama le era tuturora recunoscător; nu se simțea singur în durerea lui, și asta îl mângâia. Durerea lui se contopea cu simțământul de dragoste al tuturora față de prietenul pierdut, de mâhnire pentru soarta lui...

Numai o singură dată nu se putu stăpâni și își deschise inima chinuită. Era către sfârșitul cumplitei zile, la începutul căreia se lămurise soarta lui Skvoreşnea. Pavlik se întâlni cu Marat pe coridorul pustiu. Cât de ciudată era fața lui Marat! Ochii lui căutau parcă ceva pierdut, ceva care trebuie să apară dintr-o clipă în alta ca să-i redea fericirea vieții de până.atunci...

– Marat, îi spuse el încet, cu vocea înăbușită, tu mai ții minte? I-am împrumutat mai de mult o carte de la bibliotecă... „Rob Roy” de Walter Scott. Și-mi spunea că ți-a dat-o ție, E la tine, Marat?

Vocea îi tremura, buzele i se țuguiară a plâns. Își ascunse fața înlăcrămată la pieptul lui Marat și adăugă cu vocea întretăiată:

– De-ai ști, Marat, cât îi plăcea lui cartea asta! Ce mult ținea el la Rob Roy! Zicea: „Ăsta da, erou!” Dar el? Și el e erou...

Părând că și-a revenit în fire, Marat rămase o vreme tăcut, apoi puse o mână pe capul băiatului:

– Nu plânge, Pavlik... Trebuie să fim totdeauna gata pentru asta... Închipuiește-ți că a pierit într-o luptă...

– Asta ar fi fost altceva! exclamă Pavlik, ridicându-și fața udă de pe pieptul lui Marat. Dar tocmai de-aia...

– Și asta a fost o luptă, dragul meu. O luptă pentru salvarea navei. El a căzut la datorie.

Pavlik își lăsă privirea în podea. Apoi ștergându-și lacrimile cu pumnul, spuse în șoaptă:

– N-am să-l uit niciodată, niciodată! Dar tu, Marat?

– Nici eu, Pavlik... Marat oftă și moțul de pe frunte îi tremură.

Rămaseră tăcuți o vreme. Apoi Marat se însufleți:

– Știi, Pavlik, căpitanul a trimis o radiogramă la Vladivostok și a comunicat întâmplarea asta... A cerut să se trimită imediat spre insulă cel mai bun și mai rapid hidroavion, ca să-l caute pe Skvoreșnea și să-l aducă viu sau mort. Hidroavionul are să ajungă la insulă mai repede decât ar fi ajuns submarinul dacă se întorcea din drum. Căpitanul a mai propus ca submarinul să se întâlnească cu hidroavionul undeva în largul oceanului, ca să-i dea un costum de scafandru cu tot echipamentul respectiv. Cică Arsen Davidovici l-a convins pe căpitan să-l trimită pe el acolo cu hidroavionul, în calitate de medic și scafandru încercat.

– Minunat om e căpitanul nostru! exclamă cu admirație Pavlik. Și Arsen Davidovici la fel... Apoi adăugă cu un oftat: Toți sunt buni aici... Atât de buni!... Nu-i așa, Marat?

Capitolul XIII
Spre țărmurile patriei

În noaptea spre 21 august, „Pioner” înainta de-a lungul Arhipelagului Fanning, un lanț de insule rare, înșirate de la nord-vest spre sud-est. Lăsându-le apoi în dreapta, „Pioner” porni să străbată o vastă întindere absolut pustie a oceanului, care ținea până la insulele Japoniei. Numai câteva insulițe izolate și recifuri rătăcite însuflețeau întrucâtva aceste nemărginite întinderi de apă, care însă mai spre sud-vest de drumul urmat de „Pioner” erau presărate cu puzderia de insule ale Arhipelagului Marshall și ale Arhipelagului Carolinelor.

Aici, pe deasupra unor uriașe adâncimi neprimejdioase, căutând să câștige câteva ore în întrecerea cu soarele care-l ajungea din urmă, căpitanul puse în acțiune toate rezervele navei, ridicând viteza până la douăsprezece zecimi. „Pioner” gonea acum cu o iuțeală de neînchipuit pentru navigația submarină. Zbura prin straturile întunecate ale apelor ca o cometă incandescentă, lăsând în urmă coada albă de aburi. Niciuna din vietățile care-i ieșeau în cale, nici chiar cei mai rapizi delfini nu apucau să se ferească din cale și piereau fulgerător, înainte de a apuca să se atingă de corpul submarinului încins până la două mii de grade. Chiar și în fața unui cașalot uriaș, care avu nenorocul să-i iasă în cale, „Pioner” nu găsi de cuviință să se abată cât de cât în lături, și-l străpunse ca un uriaș paloș de foc.

La sfârșitul zilei a treia, datorită acestei viteze, submarinul recuperase aproape cinci ore și nu mai avea de străbătut până la extremitatea nordică a insulei Nippon (cea mai mare dintre insulele Japoniei) decât vreo mie de kilometri.

Lucrările de punere la punct a defecțiunilor provocate de avarie erau aproape sfârșite. Mai rămânea numai să se pună la punct rețeaua de

lumină și de semnalizare din încăperile pentru locuit, să se vopsească unele mașini și unii pereți despărțitori și să se facă ordine în materialele și utilajele aruncate claie peste grămadă în camera de evacuare. Locotenentul-major lăsase aceste lucrări de ordin secundar pentru a doua zi, după adunarea generală care trebuia să se țină în seara aceea.

Viața de pe bordul submarinului sovietic își relua cursul obișnuit. Dar echipajul tânjea acum după muncă. Munca le dădea putința să uite măcar puțin, măcar din când în când, de rana proaspătă deschisă în inimile lor de pierderea ireproșabilă a celor doi tovarăși. Și cu cât se apropiau de patria dragă, cu atât mai mult simțeau lipsa lor și mai cu seamă a bunului Skvoreșnea. Durerea pierderii tovarășului drag întuneca bucuria întoarcerii.

Comisarul Siomin fixă pentru orele 20, în ziua de 22 august, o adunare generală a întregului personal științific și al echipajului care nu era de cart, pentru a. face aici, în pragul apelor patriei, bilanțul științific, tehnic și de luptă al acestei curse istorice efectuate de-a lungul a două oceane de un submarin sovietic, al acestei curse care a devenit apoi vestită în lumea întreagă.

Înainte de ora fixată, colțul roșu începu să se umple de oameni. Oamenii se adunau în liniște, fără însuflețirea obișnuită. Se adunau în grupuri mici, vorbeau pe șoptite, amuțeau pentru o vreme cufundați în alte gânduri, apoi iarăși încercau să lege câteva vorbe.

Masa lungă și îngustă din mijlocul încăperii fusese acoperită cu un postav roșu, dar nimeni nu ocupa locurile din jurul ei. Și în fața bufetului, bine asortat cu gustări, prăjituri, dulciuri și sticle cu diferite siropuri, nu era zgomotul obișnuit, înghesuiala plină de veselie, glumele și râsetele de totdeauna.

Veniră raportorii: profesorul Lordkipanidze, profesorul Șelavin și Kozâriov. Șelavin și Kozâriov luară loc la masă și se apucară să-și

cerceteze notițele. Zoologul umbla gânditor încoace și încolo prin fața peretelui de dincolo de masă, care era liber.

În cele din urmă își făcură apariția căpitanul și comisarul. La sunetul clopoțelului agitat de comisar, președintele permanent al acestor adunări, toată lumea luă loc pe scaune. Într-o scurtă cuvântare, comisarul anunță obiectivele adunării și dădu cuvântul profesorului oceanograf Șelavin. Contrar antecedentelor, raportul oceanografului nu provocă nici o însuflețire. Era scurt, sec și concret. Șelavin vorbi despre numeroasele descoperiri minunate făcute cu ajutorul acestui submarin neobișnuit, despre îmbogățirea hărții de relief a fundurilor, despre curenții de mare adâncime necunoscuți până acum, despre noile descoperiri în domeniul repartiției sărurilor, gazelor și temperaturii în diferite regiuni și la diferite adâncimi ale oceanului, despre rezultatele măsurătorilor magnetice și graviometrice, despre procesul și legile formării ghețurilor în Antarctica, despre primul caz din istoria științei de observare directă a unei erupții vulcanice submarine. Toate aceste descoperiri și observații, spuse Șelavin au deschis o nouă și strălucită pagină în istoria oceanografiei și ridică prestigiul și însemnătatea științei sovietice pe culmi neatinse.

Zoologul, care luă cuvântul după Șelavin, nu-și putu începe numaidecât raportul. Își aduna cu greu gândurile, pierdea firul vorbelor, se repeta și abia pe la mijlocul raportului își găsi cadența, se înflăcără și începu să vorbească cu obișnuita lui pasiune despre succesele dobândite în această călătorie științifică, fără egal în istoria științei lui preferate. Zoologul vorbi despre nenumăratele genuri, specii, familii și chiar clase de vietăți ale oceanului descoperite, despre viața, structura și modul de alimentare al faunei de mare adâncime și de fund, despre excepționala importanță a descoperirii plesiosaurilor care mai trăiesc în

adâncurile oceanelor, a acestor rămășițe ale faunei unor îndepărtate epoci geologice, despre minunata descoperire a unei noi clase de moluște aurifere, care va putea fi transformată, datorită lucrărilor lui Țoi, într-o nesecată sursă de aur pentru nevoile Țării sovietice precum și despre crabii uriași, necunoscuți până acum de știință. Spre sfârșit, zoologul se lăsase până într-atâta antrenat de raportul său, încât președintele se văzu nevoit să-i atragă în câteva rânduri atenția că timpul rezervat lui s-a epuizat de mult.

După zoolog luă cuvântul Kozâriov, care le vorbi oamenilor despre excepționala vitalitate și capacitate de manevrare și luptă a submarinului, și mai cu seamă despre simplitatea mecanismelor și aparatelor lui, calitate esențială, care îngăduie – cu ajutorul unor piese sau ansambluri de piese ce se înlocuiesc reciproc – să se facă în cel mai scurt timp și cu ușurință repararea vasului, și chiar restaurarea completă a utilajelor și armamentului de pe submarin. Tocmai datorită acestui fapt s-au putut lichida cu forțele proprii, și într-un timp atât de scurt, consecințele avariei atât de serioase, pe care a suferit-o submarinul în apele insulei Rapa-Nui.

Ultimul luă cuvântul căpitanul. El făcu un bilanț a tot ceeace au comunicat înaintea lui raportorii pe specialități, dar se opri mai mult asupra oamenilor, a căror muncă plină de abnegație și de entuziasm a făcut cu putință să se obțină aceste victorii ale științei și tehnicii sovietice. Căpitanul vorbi cu multă căldură despre profesorul Lordkipanidze, amintind cu ce preț și cu ce risc a obținut el materialele despre plesiosauri, aceste rămășițe din perioada cretacică; a vorbit apoi despre profesorul Șelavin, care era cât pe ce să-și piardă viața atunci când a cercetat labirintul montan din Atlantic și a descoperit acolo, aurul cristalic; despre Țoi, care a muncit cu multă îndârjire și perseverență la experimentarea

necesară realizării visului său de a crea crescătoriile de moluște aurifere, acele adevărate fabrici maritime de aur. Apoi, cu o emoție vădită, căpitanul trecu la caracterizarea splendidei munci, pline de abnegație, și a conduitei echipajului submarinului în toată această cursă istorică. În cele mai critice momente ale cursei – în timpul atacului torpilelor magnetice din Atlantic, în captivitatea uriașilor munți de gheață și în sfârșit în timpul ultimei catastrofe de la Tropicul Capricornului – panica nu și-a găsit nici pentru o clipă loc în inimile oamenilor sovietici de pe submarin. Rezistența neînfrântă, calmul, înalta disciplină și tăria morală a echipajului fac din el o forță care umple de mândrie și de bucurie sufletele oamenilor sovietici. Recunoștința patriei care a știut să crească asemenea fii devotați, asemenea luptători pentru fericirea ei, pentru victoria comunismului!... Nici chiar trădarea mârșavă a unuia dintre membrii efectivului de comandă al submarinului n-a putut frânge forța morală a echipajului, încrederea lui neclintită în victorie. Repararea și restaurarea submarinului după explozie au constituit o bătălie eroică, ce poate fi pusă mai presus de multe fapte de arme. Este destul să amintim evoluția lui Pavlik, pe care echipajul, după salvarea lui, l-a primit cu brațele deschise. Datorită disciplinei care domnește pe bordul navei, datorită curajului și dârzeniei cu care echipajul își îndeplinește misiunile, în scurtă vreme mediul a sădit în sufletul lui în așa fel toate aceste calități ale colectivului, încât acest băiețandru poate fi dat acum drept pildă de curaj, bărbăție și perspicacitate, multor și multor tineri din patria noastră, de vârsta lui și chiar mai mari...

Căpitanul făcu o pauză. Pe fața lui trecu o umbră și ochii i se ascunseră, umbriți de gene. Încet, ca sub apăsarea unei poveri uriașe, și făcând o sforțare vădită, începu din nou să vorbească:

– Tovarăși!... Aș vrea să menționez acum și marile pierderi pe care le-a suferit familia noastră atât de strâns unită.

Zgomotul scaunelor date la o parte îl întrerupse pentru o clipă. Toți se ridicară și într-o tăcere desăvârșită îl ascultau acum pe căpitan cu fețele plecate în jos.

– ... Am pierdut un tânăr tovarăș, pe locotenentul Iuri Pavlovici Kravțov. Cu tot caracterul lui care se înflăcăra cu ușurință, cu toată insuficiența stăpânirii de sine, lucruri datorite tinereții sale, totul promitea ca el să devină un comandant curajos, cinstit, devotat patriei. E destul să ne amintim conduita lui cu prilejul avariei din tunelul de gheață. Deși rănit, atunci el n-a cerut să fie schimbat. Iar când erau în peșteră, el a cerut să fie trimis în misiune deși abia era în convalescență... Și a murit ca un erou. Fără să țină seama de starea de slăbiciune... fără să stea nici o clipă pe gânduri, s-a năpustit asupra trădătorului Gorelov ca să-l rețină. Ei a murit... dar prin încercarea aceasta a lui, le-a dat posibilitate altor tovarăși să ducă la îndeplinire această importantă sarcină.

–

După ce rămase, o vreme tăcut, căpitanul urmă în aceeași tăcere absolută și întristată:

– ... L-am mai pierdut, de asemenea, pe șeful scafandrilor noștri, pe tovarășul nostru drag, Andrei Vasilievici Skvoreșnea, un om minunat, cu mult suflet, devotat întru totul patriei... El, cu brațul lui puternic, a fost acela care l-a dezarmat, într-o luptă pe viață și pe moarte, pe trădătorul Gorelov; el l-a salvat pe Pavlik și s-a salvat și pe sine din peștera astupată – după cum s-a aflat la cercetări – de Gorelov; el a fost acela care a muncit trei zile și trei nopți la rând, neștiind de somn și de odihnă, fără să închidă ochii și fără să-și îndrepte spinarea, tocmai în ultimele zile, cele mai încordate, ale lucrărilor de reparații,

însuflețindu-i pe toți cu entuziasmul lui, împrumutând tuturora îndârjirea-i supraomenească în lupta pentru salvarea submarinului... Oriunde era primejdie oriunde era nevoie...

Deodată soneria de apel de la postul central zbârnâi violent și prelung. Răbufnind prin tremurul continuu și neliniștit al apelului, în colțul roșu se auziră nelămurit niște dispoziții date de comandantul de cart, locotenentul major Bogrov, transmise prin difuzor la secția mașinilor.

Căpitanul își întrerupse cuvântarea, trăgând neliniștit cu urechea la zgomotul care se iscase în secția mașinilor, la glasurile alarmate care veneau de acolo prin chepengul cel mai apropiat. Apoi zbârnâitul încetă și se auziră câteva bufnituri înfundate, dar foarte puternice. Zgomotul din secția mașinilor continua să crească. Deodată, prin zgomotul acesta răzbi un strigăt puternic, căruia i se alăturară strigătele altor oameni și haosul acesta de zgomote, întrerupt de exclamații izolate și neînțelese, izbucni ca un șuvoi larg prin chepeng în coridor, iar acum se rostogolea prin coridor spre colțul roșu.

Zgomotul creștea mereu, se apropia, și în cele din urmă, încetă în imediata apropiere.

– Ce-nseamnă asta? nu se putu stăpâni căpitanul. Tovarășe Kozâriov, ia vezi ce-i acolo.

Abia apucă să facă Kozâriov doi pași înspre ușa deschisă, când deodată Pavlik, care ședea în capătul cel mai îndepărtat al mesei, cu fața spre ușă și spre coridor, sări ca ars de pe scaun și rămânând încremenit locului, cu ochii ațintiți afară și cu mâna întinsă înainte, țipă pătrunzător:

– A-a! Uite!... Acolo!... Acolo!...

Sărind apoi din loc ca un nebun, se repezi ca o săgeată pe lângă toți, ajunse la ușă săltându-se în sus, rămase agățat de umerii unui uriaș care trecea în clipa aceea pragul colțului roșu.

Uriașul, palid la față, cu obrajii trași, cu mustățile lungi în dezordine, nu era altul decât

Skvoreșnea.

O exclamație puternică, izbucnită din piepturile celor de față, umplu încăperea. Cei douăzeci de oameni, încremeniți pentru o clipă, nu-și mai luau ochii larg deschiși de la această arătare. Apoi se produse o învălmășeală generală și oamenii, răsturnând scaunele și împingând în lături masa care îi împiedica, se repeziră la Skvoreșnea. Dar nemișcat, cu Pavlik atârnat de pieptul lui, Skvoreșnea continua să privească peste capetele mulțimii din jurul lui, țintă în ochii căpitanului. În cele din urmă, dându-l cu blândețe jos pe Pavlik și croindu-și drum cu mina prin mulțime, Skvoreșnea făcu doi pași înainte spre căpitan, luă poziția de drepți și raportă cu obișnuitul lui glas de tunet:

– Tovarășe comandant, am onoarea să mă prezint!... Scuzați, vă rog, am întârziat...

Deodată privirea lui lunecă de pe fața căpitanului, se fixă undeva mai în lături și încremeni acolo, parcă fascinată.

– Skvoreșnea! Dumneata ești? exclamă căpitanul, abia venindu-și în fire și întinzându-i amândouă mâinile. De unde vii?

– Din camera de evacuare, tovarășe comandant! răspunse cu vocea tremurată Skvoreșnea, neputându-și desprinde privirea din locul unde se oprise.

– Din camera de evacuare? întrebă uimit căpitanul. Și ce ai făcut acolo?

– Am dormit, tovarășe comandant! Nu țin minte cum s-o întâmplat, dar am dormit... Vă rog să mă scuzați, tovarășe comandant.

Cu mâinile întinse în poziție de drepți, Skvoreșnea se clătina, aplecându-și corpul masiv înainte, mânat parcă de o forță nestăvilită, spre acel punct de atracție.

– Ce-i cu dumneata, tovarășe Skvoreșnea? îl întrebă căpitanul, observând în cele din urmă purtarea lui ciudată. Ești bolnav?

– Scuzați, tovarășe comandant! bolborosi Skvoreșnea înghițind în sec. Nu știu ce am... Am dormit oleacă mai mult și mă ia așa...

Căpitanul își întoarse brusc capul, urmărind privirea lacomă a lui Skvoreșnea și văzu în spatele lui, într-un ungher, bufetul cu mormanul de gustări și baterii de sticle.

Un râs puternic și vesel izbucni în colțul roșu.

– Du-te! Du-te! strigă căpitanul. Iartă-mă, dragul meu! Cum de nu m-am gândit numaidecât la asta?

Îl luă pe Skvoreșnea de braț și-l conduse spre ungherul acela ispititor.

Skvoreșnea se aplecă în unghi drept deasupra bufetului, și fălcile lui puternice intrară în acțiune ca niște pârghii; scrâșnetul dinților lui părea că umple toată încăperea.

Îngrămădiți în jurul lui Skvoreșnea toți urmăreau cu admirație această splendidă activitate a tovarășului lor, întors parcă din neant. Cuprinși de o fericire fără seamăn, îl băteau cu drag pe umăr, pe spate, îl cuprindeau de mijloc, ori i se uitau drept în față... Se grăbeau care mai de care să-i destupe sticlele, una după alta și să-i întindă paharele pline. Se auzeau exclamații, glume vesele, râsete...

– Nu-l deranjați, tovarăși! Lăsați omul să mănânce!

– E literalmente lihnit de foame!

– Păi de! A dormit„oleacă” mai mult, și i s-a deschis pofta de mâncare.

– M-m-m! bodogănea aprobativ, în râsetele tuturor, Skvoreșnea, cu gura plină până la refuz.

– Și noi care te și înmormântam, Skvoreșnea! Înmormântare clasa întâi!

– M-m-m! dădu uriașul din cap, fără să se întoarcă.

Pavlik se vârâse sub brațul lui Skvoreșnea și nu-și mai lua de la el ochii plini de dragoste și admirație.

– Nu-i dați senviciuri! strigă zoologul croindu-și drum către Skvoreșnea cu termosul de supă, pe care-l aducea de la cambuză. După trei zile de foame, i-ar putea face rău. Poftim, bea puțină supă. Ia, prietene, ia. Fii calm.

Skvoreșnea se întoarse brusc, cu un sandvis neterminat în mână. Înghiți anevoie dumicatul nemestecat din gură, cât pe ce să se înece cu el și rostogolind ochii speriați asupra zoologului rosti în cele din urmă răgușit, cu mare greutate.

– Ce? Cum? Ce-ați zâs, Arsen Davidovici? Trei zile?

– Da, dragul meu! Trei zile! Ai avut un somn pe măsura dumitale...

Skvoreșnea privea năucit când la zoolog, când la căpitan, care zâmbea.

– Cum?! Dar... bolborosi el roșu ca sfecla la față. Nu se poate! Cum... eu... dat trei zile lipsă la apel?...

Tulburat peste măsură, puse restul sandvișului pe măsuța bufetului și își întoarse capul spre căpitan. Acesta continua să zâmbească:

– Fii pe pace, tovarășe Skvoreșnea! Nu lăsa treaba folositoare cu care ești ocupat. Are să se lămurească totul mai târziu... Dumneata n-ai fost dat lipsă la apel, ci... decedat.

Descumpănit cu totul în râsetele tuturora, Skvoreșnea se întoarse încet spre bufet și se năpusti cu și mai multă furie asupra gustărilor, sorbind din când în când și câte o înghițitură de supă fierbinte.

Din cabina de radio, Pletniov trimitea la Vladivostok vestea îmbucurătoare a apariției lui Skvoreșnea pe submarin și rugămintea de a se contramanda decolarea hidroavionului spre insula Rapa-Nui.

* * *

În noaptea aceea de neuitat, purtând o deplină bucurie omenească, neumbrită de nimic, „Pioner” își reduse viteza până la nouă zecimi și coti brusc spre nord-vest, mai aproape de nord.

Căpitanul nu avea încredere în drumurile mai scurte, însă animate ale strâmtorilor dintre principalele insule japoneze. Dar și strâmtoarea Tatarski, care desparte insula Sahalin de țărmurile Primoriei sovietice, cu numeroasele ei bancuri de nisip, nu era de loc ispititoare. Căpitanul hotărî să conducă submarinul în orele liniștite de dinaintea zorilor, prin strâmtoarea La Perouse, între insula Hokkaido și partea sudică a Sahalinului.

Aproape nimeni nu putu adormi în noaptea aceea, cea din urmă noapte a cursei. Patria venea cu bucurie în întâmpinarea lor, se ridica din apele oceanului, se înălța din ape tot mai sus și mai sus în toată măreția ei...

Acum când aveau numai câteva sute de kilometri, oamenii simțiră deodată și mai ascuțit nostalgia Patriei, a țării tari ca granitul, prosperă și ferice, ca o grădină împodobită cu flori, primăvara.

Patrie! Patrie!

Țară a fericirii și a bucuriei, țară a Omului care și-a ridicat sus capul! Cum să nu te dorim, lăsând deoparte toate frumusețile globului pământesc, cum să nu năzuim din tot sufletul către tine, către îmbelșugatele tale ogoare colhoznice, către puternicele tale fabrici și uzine, către orașele tale frumoase, pitorești, către satele tale vesele! Departe de tine, pretutindeni, chiar și sub apele oceanelor, simți câinoșia dușmanului care ar vrea să țină întreaga omenire sub călcâiul lui de fier, pentru ca milioane de frați să rămână lipsiți de bucuriile vieții, de lumina științei și de cunoașterea lumii, pentru a nu le îngădui fericirea muncii libere și creatoare, pentru a-i sili să-și facă cu propriile lor mâini cătușe și închisori!

Cum să nu te iubim, Patrie scumpă!

Pe tine, care ți-ai smuls copiii din mizerie și întuneric! Pe tine care ai desfășurat deasupra lor steagul de mătase al comunismului, care ai făurit cu propriile lor mâini o Lume nouă, triumfătoare, lumea Omului renăscut prin muncă!

Patrie! Patrie! Unică, luminoasă! Țară a fericirii și a bucuriei! Grădină înfloritoare a primăverii!

* * *

Echipajul era nespus de bucuros și tocmai de aceea, ca un făcut, ultimele lucrări de pe submarin păreau că n-o să se mai sfârșească. Oamenii nu se zoreau de loc, tot nu putea nimeni dormi în noaptea asta. Munca le dădea posibilitatea să stea laolaltă, să vorbească despre familiile, despre prietenii și tovarășii lor, despre câmpurile și pădurile dragi, pe care le vor vedea curând, despre uzinele și fabricile în care vor simți din nou mireasma dragă a muncii pline de bucurii în care au crescut și s-au format mulți dintre membrii echipajului.

Se vorbea deosebit de mult în camera de evacuare. Skvoreșnea, care se afla printre ei, era nevoit să povestească pentru a zecea sau pentru a douăzecea oară cum a intrat el aici, în cameră, purtând cel din urmă braț de fire și scule mărunte, cum s-a aplecat și s-a târât sub niște scânduri și țevi lungi, care formau un fel de colibă sau tunel, rezemate de peretele despărțitor, ca să pună la adăpost câteva instrumente prețioase aruncate la întâmplare și cum l-a învăluit acolo, un fel de ceață, după care nu mai ține minte nimic. S-a trezit, simțind că se sufocă, și la început nu înțelegea nimic, nu știa unde se află și ce-i cu el. În sfârșit și-a dat seama că e în costum de scafandru, că i s-a terminat oxigenul și că trebuie să se ridice și să-și scoată cât mai repede costumul de scafandru. Skvoreșnea a ieșit din „borta șeia”

amețit de somn, s-a ridicat în picioare și și-a desfăcut cu acul costumul de scafandru la piept. Aerul curat și proaspăt l-a amețit, somnul l-a învăluit iarăși. A doua oară s-a trezit chinuit de foame. Și-a scos repede costumul de scafandru și a încercat să deschidă ușa, dar butonul nu funcționa; mecanismul era probabil decuplat și încuiat, ca totdeauna când camera nu era folosită. Atunci a apăsat pe butonul soneriei de alarmă. Dar ușa nu s-a deschis încă multă vreme și foamea nu-i dădea pace. Pierzându-și răbdarea, Skvoreșnea la început a izbit cu pumnul în ușă și abia după aceea i s-a deschis, iar tovarășii l-au întâmpinat cu niște fețe speriate... „Auzi la ei, nătântocii! zicea Skvoreșnea. S-au spăriet di câteva lovituri de pumn!”...

În ziua de 23 August, la orele 2 și 10 minute „Pioner” se strecură încet, aproape de fundul strâmtorii La Perouse, și ieși în apele Mării Japoniei. Viteza fu ridicată numaidecât la nouă zecimi.

Până la orele 4, lucrările de pe submarin s-au desfășurat neobișnuit de încet. Pensulele lunecau cu băgare de seamă peste fiecare crăpătură. Două țevi păreau, cine știe de ce, peste măsură de grele și abia le putea duce un om la magazie. Repararea firelor din cabinele de locuit cerea o atenție deosebită și se arăta a fi o lucrare foarte fină și complicată... Dar baza era aproape, și submarinul nu se putea înfățișa aici decât în toată splendoarea lui, pus la punct și strălucind de o curățenie ideală. Iată de ce locotenentul-major fu nevoit să țină tot echipajul în stare de alarmă, nelăsându-l să se ducă la culcare, ceea ce tocmai intra în socotelile echipajului și-i convenea de minune.

La orele 4, când mai aveau de străbătut numai trei sute de kilometri până la insula Russki, care străjuiește intrarea în golful Ussuri, locotenentul-major – inspectând lucrările – se opri și în ușa camerei de evacuare. Ascultă vreme de un minut

zarva veselă cu care lucrau oamenii, clătină din cap, zâmbi și uitându-se la ceas, ordonă:

– În patruzeci de minute totul să fie gata! Tovarășe Skvoreșnea, ca șef al echipei de scafandri, dumneata răspunzi de executarea acestui ordin. După sfârșitul lucrărilor din cameră, pregătiți-vă pentru intrarea în port. Îmbrăcați-vă, bărbieriți-vă, puneți-vă la punct!

Locotenentul-major dădu același ordin, și în celelalte compartimente și încăperi ale submarinului.

Se întâmplă ceva uimitor și cu totul neașteptat. Ordinul „sever” al locotenentului-major părea să fi insuflat o nouă energie fiecărui om din echipaj. Mormanul de materiale din camera de evacuare începu să se mistuie cu o iuțeală neobișnuită; oamenii zburau spre magazii de parcă nici n-ar fi simțit povara de pe umeri. Pensulele prinseră viață. Electricienii, se vede treaba, se acomodaseră în sfârșit cu lucrările fine și complicate din cabinele de locuit, ciocanele, cheile și șurubelnițele prinseră viață în mâinile lor și cabinele puse la punct erau date în primire una după alta intendentului.

Oamenii n-aveau să se mai culce peste noapte, așa cum cerea „Regulamentul de serviciu pe vas”!

La orele 5 și 10 minute, când se afla la o sută de kilometri de bază, „Pioner” comunică prin radio indicativele sale și locul ieșirii la suprafață.

Răspunsul primit suna astfel: „Vă așteptăm. Felicitările noastre cu prilejul sosirii la țărmurile patriei. Salut fierbinte echipajului, lucrătorilor științifici și efectivului de comandă al gloriosului „Pioner”. Radiograma era semnată de comandantul Flotei U.R.S.S., din Extremul Orient, purtătoare a Drapelului Roșu.

La orele 5,45, căpitanul, care nu mai părăsise postul central de comandă, ordonă să se reducă viteza submarinului până la patru zecimi.

La orele 6 fix răsună pe submarin semnalul de alarmă și comanda mult așteptată: „Pregătiți-vă pentru intrarea în port!”

Căpitanul îi ordonă locotenentului-major Bogrov, comandantul de cart, să oprească duzele și să golească cisternele de balast.

„Pioner” începu să se ridice cu repeziciune spre suprafață. Ecranul ultraacustic era acoperit din toate părțile de siluetele a nenumărate vase de cele mai felurite tipuri și dimensiuni. Cupola ecranului însă era curată.

Acul măsurătorului de adâncime luneca necontenit pe cadran, apropiindu-se de mult doritul zero.

Oamenii din echipaj care nu erau de cart sau de serviciu, îmbrăcați în uniforme curate și cu o încordare plină de bucurie pe față, se aliniaseră pe două rânduri în coridorul superior, având în flancul drept efectivul de comandă al submarinului. Mai departe stăteau membrii expediției științifice, în frunte cu profesorul Lordkipanidze, iar între aceștia – Pavlik, palid și emoționat.

Căpitanul se opri cu mâinile la spate lângă scara care ducea la chepengul de ieșire al postului central. Acul măsurătorului de adâncime mai tresări o dată și încremeni la zero.

– Dați capacul la o parte! comandă căpitanul, urcând scara. Deschideți chepengul!

Lumina puternică a dimineții senine răzbi în încăperea postului central de comandă.

Într-un veston de un alb imaculat, cu cascheta pe cap, cu stiletul la șold și cu ordinele pe piept, căpitanul ieși cel dintâi pe punte. După el își făcu apariția locotenentul-major, apoi acusticianul-șef Cijov, electricianul-șef Korneev și ca o panglică desfășurată cu repeziciune, urcă și echipajul, cu silueta uriașă a lui Skvoreșnea în față, precum și membrii expediției științifice în frunte cu profesorul Lordkipanidze.

Cuirasatele grele, crucișătoarele uriașe și puzderia de contratorpiloare submarine, vase puitoare și pescuitoare de mine, împodobite sărbătorește cu steaguri, cu rânduri negre-albe de marinari pe punte, începură să tragă salve de salut în onoarea noului lor confrate, venit să întărească paza țărmurilor sovietice, în onoarea eroicului lui echipaj.

Urale necontenite se înălțau de pe vase și rostogolindu-se pe suprafața liniștită a mării, se izbeau de stânci și de betonul insulei Russki, ajungeau până la sopcile de pe litoral și se întorceau înapoi.

În bubuitul salvelor de artilerie, în sunetele cu mii de rezonanțe de aramă, ale uriașei fanfare adunate de pe mai multe vase pe puntea puternicului cuirasat amiral, în uralele nesfârșite ale marinarilor sovietici, un electroglisor se desprinse de puntea submarinului „Pioner” și zburând parcă pe aripile albe ale apelor înspumate, îl duse pe căpitan la vasul amiral. La volan se înălța bustul uriaș al lui Skvoreșnea.

Cinci minute mai târziu, după ce căpitanul dădu raportul, puternicul post de radio al cuirasatului anunță la Moscova că „Pioner” a sosit la Vladivostok. Între timp, căpitanul Kravțov se și întoarse pe bordul vasului său; apoi întreaga flotă, în frunte cu eroicul submarin „Pioner”, porni spre port, ocolind insula Russki. Insula bubuia acum cu mii de tunuri nevăzute, ca un cumplit vulcan în erupție.

Și iată că în față, pe fondul sinuos al sopcilor învăluite în ceață, cu culmile aurite de soarele dimineții, apăru în sfârșit panorama de neuitat a Vladivostokului, acest avanpost al Uniunii Sovietice în Extremul Orient. Mulțimea de oameni de pe cheiuri îi întâmpinară cu urale. Răsunară sirenele nenumăratelor vapoare, șalupe, cutere și remorchere care se îngrămădiseră în dreptul digurilor, cheiurilor, danelor și geamandurilor din

radă. Începură să șuiere pătrunzător locomotivele de pe estacalele Egherscheldului, de pe liniile litoralului și din gara îndepărtată de la Pervaia Recika. În corul dezlănțuit se făcură auzite și glasurile cumplite ale sirenelor din uzinele, fabricele și depourile împrăștiate prin oraș...

Mii de vase mărunte – iahturi cu pânze albe ca niște pescăruși, bărci cu motor și șalupe vioaie – umplură apele Cornului de Aur, zburdând pe ele ca pe o pajiște acoperită de florile nenumăratelor steaguri.

Patria intâmpină puternica rezervă a flotei sale la hotarele îndepărtate.

Încremeniți pe punte, oamenii din echipajul submarinului „Pioner” se uitau cu ochii încețoșați, lacomi, la țărmurile patriei temându-se parcă să se miște, ca să nu risipească visul acesta minunat, fără seamăn.

Deodată răsări din chepeng Pletniov și, luînd poziția de drepți, îi întinse căpitanului foaia albă a unei radiograme.

– Guvernamentală! exclamă el emoționat și se dădu un pas îndărăt.

Căpitanul parcurse la repezeală rândurile radiogramei și-și ridică fața palidă. Se întoarse către echipajul încremenit, îi cuprinse cu privirea pe acești oameni dragi, care îi deveniseră atât de apropiați în aceste neuitate trei luni de navigație, și agitând foaia exclamă:

– Ascultați radiograma Comitetului Central al Partidului Comunist și a guvernului!

Douăzeci de perechi de ochi exaltați se ațintiră asupra comandantului, iar vocea lui răsună puternic, acoperind larma sirenelor și a strigătelor de salut. Ca într-o tăcere mută, care s-ar fi lăsat deodată, fiecare cuvânt al radiogramei ajungea lămurit la aceia care ascultau, cu auzul încordat și cu inimile atente, pline de fericire...

Table of Contents

Table of Contents